

प्राचीन जैन लेख संग्रह.

(द्वितीय-भाग)

संग्राहक अने संपादक.

जिनविजय.

(आचार्य-गुजरात पुरातत्त्व मंदिर; ऑनररी मेंबर ऑफ
श्री भांडारकर ओरिण्टल रीचर्स इन्स्टीट्यूट, पूना; ' जैन
साहित्य संशोधक तथा ' ' महावीर ' ना संपादक;
विज्ञप्तिविवेणो-कृपारसकोप-शत्रुंजयतीर्थेन्द्रार
प्रबन्ध-कुमारपाल प्रतियोध-द्रौपदीस्वयंवर
इत्यादि ग्रंथोना संशोधक अने संपादक)

प्रवर्तक श्रीमत् कांतिविजयजीना सदुपदेशार्थी बडादरा निवासी
झवेरी लालभाई कल्याणभाईनी आर्थिक सहायार्थी

प्रकाशक—

श्री जैन आत्मानन्द सभा-भावनगर.

चौथ संवत् २४४८
आत्म संवत् २६

{ विक्रम संवत् १९७८
{ ईस्वी सन् १९२१.

પ્રવર્તક શ્રી કાન્તિવિજયજી મહારાજ.

કે

જેમના સહવાસ યોગથી અને દરેક જાતની

ભદ્રદથી મને આ પ્રવૃત્તિ સ્વીકારવામાં વિશેષ

પ્રોત્સાહન મળેલું હોવાથી તેમના ઇ

ઉપકાર ભાવની ચિરસ્મૃતિને કૃતિમાં

રાખવા માટે નમ્રતા અને કૃતજ્ઞતા

પૂર્વક આ સંગ્રહને હું તેઓશ્રીના

કરકમલમાં સાદર

સમર્પિત કરું

છું.

વિનીત-જિનવિજય.

પ્રસ્તાવના.

—૦૦—

આ પ્રાચીન જૈન લેખ સંગ્રહ ને છપાવવાની શરૂઆત બધારે હું ૫-૬ વર્ષ ઉપર વડોદરા મુકામે આગ્રહાસ રહ્યો હતો ત્યારે કરી હતી, તે વખતે આ સંગ્રહના ત્રણ ભાગે પ્રકટ કરવાનો વિચાર રાખ્યો હતો, જેમાં પ્રથમ ભાગમાં હાથી ગુહાવાળો ખારવેલ સંખ-ધીના લેખો, બીજા ભાગમાં મથુરાના જૈન લેખો, અને ત્રીજા ભાગમાં બીજા બધા લેખોનો સમાવેશ કરવા ધાર્યો હતો. એમાંથી પ્રથમ ભાગ તો તેજ વખતે લખાઈ—છપાઈ ગયો હતો; અને બીજા ભાગની સામગ્રી બધી તૈયાર કરવામાં આવી હતી, તે દરમિયાન આ સંગ્રહનાં સાધનો વધારે શીઘ્રતાથી તૈયાર થઈ જવાને લીધે એને પ્રથમ પ્રેસમાં આપી દેવ માં આવ્યો. આ સંગ્રહનો લગભગ અર્ધો ભાગ છપાઈ રહેવા આવ્યો એટલામાં વડોદરાથી મુંબઈ તરફ જવાનું થયું, અને તે પછી એનું કામ રખડપટ્ટીમાં પડ્યું તે આજે ૫-૬ વર્ષ બાદ સમાપ્ત થઈ વાચકોનાં હાથમાં સોંપાય છે. બંને ભાગ માટે તૈયાર કરેલાં સાધનો હજી એમને એમ ફાઈલોમાં બધાએલાં પડ્યાં હોવાથી તેના ઠેકણે આ સંગ્રહને જ બીજા ભાગ તરીકે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે.

જૈન લેખો શ્વેતાંબર અને દ્વિગંબર સંપ્રદાયના લેખને બે ભાગમાં વહેંચાયેલા છે. પશ્ચિમ ભારત અને રાજપૂતાનામાંથી મળી આવતા જૈન લેખો ઘણા ભાગે શ્વેતાંબર સંપ્રદાય સાથે સંબંધ ધરાવતા હોય છે, અને દક્ષિણી ભારતમાંના દ્વિગંબર સંપ્રદાય સાથે; કારણ કે પ્રાચીન કાલમાંજ શ્વેતાંબર સંપ્રદાયનું પ્રમુખ ક્રમથી પશ્ચિમ ભારત અને તેની આસપાસના પ્રદેશ ઉપર વધારે હતું, અને દ્વિગંબર સંપ્રદાયનું પ્રભુત્વ દક્ષિણ ભારત ઉપર વધારે રહેલું હતું. આ સંગ્રહમાં મેં મુખ્ય કરીને પશ્ચિમ ભારતના લેખોનોજ સમા-

વેશ કરેલો છે. તેથી એ બધા શ્વેતાંગર લેખો જ છે એ સ્પષ્ટ જ છે. વળી, જૈન લેખો ત્રણ વર્ગોમાં વિભક્ત થાય છે;

(૧) તામ્રપત્ર ઉપર કેતરેલા લેખો,

(૨) શિલાપટ્ટ પર ઉકેરેલા લેખો, અને

(૩) મૂર્તિઓ ઉપર ગોદેલા લેખો.

આ છેલ્લા વર્ગના વળી એ વિભાગ થાય છે, જેમાં એકમાં પાપાણની પ્રતિમા ઉપરના લેખોનો સમાવેશ થાય છે, અને બીજામાં ધાતુની મૂર્તિઓ ઉપરના લેખોનો સમાવેશ થાય છે. મેં આ સંગ્રહમાં શિલાલેખો અને પાપાણની પ્રતિમા ઉપરના લેખો જ લીધા છે. તામ્રપત્ર કે ધાતુની મૂર્તિના લેખોને આમાં સ્થાન આપ્યું નથી.

ધાતુની પ્રતિમાઓની સંખ્યા જૈન મંદિરોમાં ઘણી મોટી નજરે પડે છે; અને પ્રાયઃ તે દરેક પ્રતિમા ઉપર પાછળના ભાગમાં લેખ કેતરેલો હોય છે: એટલે તે લેખોની સંખ્યા કેટલાંએ હજારની થાય તેમ છે. પરંતુ તે લેખો ટુંકા અને ગાહુ જ થોડી વિગતોવાળા હોય છે, તેમાં આ શિલાલેખો જેવી વિવિધતાઓ નજરે પડતી નથી. તે લેખોમાં સાધારણ રીતે, સંવત્, ગામનું નામ, મૂર્તિ કલાવતારનાં નામ, ગોત્ર, માતા, પિતા, સ્ત્રી, પુત્ર આદિનાં નામ, જે તીર્થંકરની મૂર્તિ હોય તેનું નામ, અને મૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા કરનાર આચાર્યનું નામ: આટલી વિગતો લખેલી હોય છે. આવા લેખોનો એક સંગ્રહ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીસૂરિ તરફથી પ્રસિદ્ધ થયો છે, જેમાં લેખો આપેલા છે. *પ્રતિહાસ અને સાહિત્ય તરફ વિશેષ પ્રીતિ ધરાવનાર કલકત્તા નિવાસી શ્રીમાન જાણુ પૂરણચંદ્રજી એમ. એ. બી. એલ, તરફથી પ્રકટ થયેલા લેખસંગ્રહમાં પણ આવા ધાતુની પ્રતિમા ઉપરના કેટલાક લેખો સંગૃહીત થયેલા

* શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીને આ સંગ્રહ બહુ કાળજીપૂર્વક તૈયાર થયો હોય તેમ જણાવું નથી. કાળજી કે આમાંના કેટલાંએ લેખોમાં—મરી પાસેના તેમ લેખો સાથે મેળવતાં—મોટી ભૂલો થયેલી નજરે પડે છે.

છે. * પરંતુ એ માટે હજુ ઘણા પ્રયાસની જરૂર છે, અને એકે એક તેવા લેખને છપાવી પ્રસિદ્ધ કરી દેવાની આવશ્યકતા છે. જો કે એ લેખોની સાર્વજનિક ઇતિહાસની દ્રષ્ટિએ વિશેષ ઉપયોગિતા જણાતી નથી તોપણ પ્રાચીન જૈન કુટુંબો, ગૃહસ્થો અને આચાર્યોની નામાવલી માટે તે ઘણા ઉપયોગી છે, એમાં જરાએ સંદેહ નથી. સાચી અને ભરદુતના જૌદ્ધ સ્તૂપોમાં મળી આવતા માત્ર ગળ્લે ત્રણ-ત્રણ શબ્દે વાળા છુદ્દ લેખોને પણ પ્રસિદ્ધિમાં આણવા માટે પુરાતત્ત્વવેત્તાઓએ અથાગ શ્રમ લીધો છે, અને સરકારે તેના માટે લાખો રૂપિયાનો વ્યય કરીધો છે.

તામ્રપત્રોની ઉપયોગિતા, ઐતિહાસિક દ્રષ્ટિએ સૌ કરતાં વધારે મનાઈ છે. કારણ કે તેની અંદર રાજકીય, સામાજિક, ધાર્મિક આદિ અનેક મહત્વની ગાળતોનો ઉલ્લેખ કરેલો હોય છે, તેથી સાર્વજનિક ઇતિહાસ માટે તે ઘણા કિંમતી છે. પરંતુ કમનસીબે, શ્વેતાંબર સંપ્રદાય સાથે સંબંધ ધરાવતા આવા તામ્રપત્રો આજ સુધીમાં ગહુજ ઘોડા-માત્ર બે ચારજ-ઉપલબ્ધ થયા છે. જૈન તામ્રપત્રોનો મોટો ભાગ દક્ષિણ ભારતમાં મળેલો છે, અને તે ગદ્યા દિગંબર સંપ્રદાયના છે.

પેરિસના એ. ગેરિનોટ નામના એક વિદ્વાને જૈન લેખો સંબંધી Repertoire D'epigraphie Jainae નામનું એક પુસ્તક ફ્રેંચ ભાષામાં લખ્યું છે, જેમાં ઇ. સ. ૧૯૦૭ સુધીમાં જેટલા જૈન લેખો પ્રસિદ્ધિમાં આવ્યા હતા તે ગણાનો સંક્ષિપ્ત સાર અને કથો લેખ, કયા વિદ્વાને, કઈ જગ્યાએ, પ્રકટ કર્યો છે તેની નોંધ આપી છે. એ પુસ્તકની અંદર એકંદર ૮૫૦ લેખોની તેમજ નોંધ લીધી છે. તેમાં દિગંબર શ્વેતાંબર એમ બંને સંપ્રદાયના ગદ્યા લેખો આવી જાય છે.

આ સંગ્રહમાં ૫૫૭ લેખો છે, જેમાંના પ્રાયઃ સૌ લેખો ઉપરના

પુસ્તકમાં નોંધાયેલા હશે. સો સવાસો વગર નોંધાયેલા, પરંતુ આ પહેલાં જુદા જુદા સ્થળે છપાયેલા છે. અને બાકીના બધા પ્રથમ વારજ આમાં પ્રકટ થાય છે.

આ લેખોમાંથી કયા લેખો કયાથી મળ્યા અગર લેખોમાં આવ્યા તેની સૂચના તે તે લેખોના અવલોકનમાં આપી દેવામાં આવી છે. શત્રુજય અને ગિરનાર ઉપરના જેટલા લેખો છપાઈ પ્રસિદ્ધ થયા હતા તેટલાજ આ સંગ્રહમાં લેવાયા છે. આ સિવાય હજી બીજા ઘણા લેખો ત્યાં રહેલા છે. ખાસ કરીને ત્યાંની મુર્તિઓ ઉપરના લેખો હજી બીજકુલ લેવાયા નથી. આખૂ ઉપરના લગભગ બધા લેખો આમાં આવી ગયા છે. આખૂના લેખોની સંખ્યા એકંદર ૨૦૭ છે જેમાંથી ફક્ત ૩૨ લેખો એપિગ્રાફિકા ઇન્ડિકા (ભાગ ૮) માં છપાયેલા હતા. બાકીના બધા પહેલ વહેલાજ અહિં પ્રકટ થાય છે. આખૂના આ બધા લેખોને પ્રકટ કરવાનું શ્રેય મારા એક સ્નેહી સન્નજન શ્રીયુત ડાહ્યાભાઈ પ્રેમચંદ મોદી-જેઓ હમણાંજ કમનસીબે અકાલે સ્વર્ગસ્થ થયા છે-તેમને છે. તેમણેજ આ બધા લેખો ઘણા પરિશ્રમ વેઠીને લીધા હતા. આખૂ પછી આરાસણ (આધુનિક કુંભારીયા) ના લેખો છે તે પણ બધા પ્રથમવાર જ પ્રકટ થાય છે એ લેખોની નકલો સુપ્રસિદ્ધ વિદ્વાન્-શ્રીયુત દેવદત્ત રામકૃષ્ણ ભાંડારકર (એમ્. એ.) તરફથી મળી હતી. આ સિવાયના બીજા પણ મારવાડમાંના ઘણાક લેખો તેઓ તરફથી જ મળ્યા હતા અને તે માટે તેઓ જૈન સાહિત્ય પ્રેમિઓ તરફથી ખરેખર ધન્યવાદને પાત્ર છે. સંખલપુર, સંજેશ્વર, રાંતેજ, રાધનપુર, પાલણપુર, પાટણ, કાવી વિગેરે સ્થળોના લેખો મેં મારા ભ્રમણ દરમ્યાન જાતે જ લીધેલા હતા, અને તે સિવાયના કેટલાક લેખો પ્રવર્તક શ્રાવંત-વિજયજી મહારાજની નોંધપોથિઓમાંથી મળ્યા હતા.

સમયની દ્રષ્ટિએ વિચાર કરતાં આ સંગ્રહમાં જુનામાં જુનો લેખ ૩૧૮ નંબર નીચે આપેલો હસ્તીકુંડીનો છે. જે વિક્રમ સંવત ૯૯૬ ની સાલનો છે, અને નવામાં નવો લેખ ૫૫૬

નંખરવાળો અમદાવાદનો છે. એ લેખ સંવત ૧૬૭૭ ની સાલમાં લખાએલો છે. આ રીતે વિક્રમની ૧૦ મી સદીથી લઈ ૨૦ મી સદી સુધીના (એટલે એક હજાર વર્ષના) લેખોનો આમાં સંગ્રહ થએલો છે. મથુરાના લેખોને બાદ કરતાં, આ લેખો પહેલાના શ્વેતાંબર લેખોની સંખ્યા બહુ જ થોડી છે, એટલે ભારતના ઇતિહાસમાં જેને 'મધ્યયુગ' કહેવામાં આવે છે તે યુગના જૈન લેખો ભાગ્યે જ મળી આવે છે. જૈન ઇતિહાસ માટે આ એક ખાસ વિચારણીય પ્રશ્ન છે. કેવળ લેખોની દ્રષ્ટિએ જ નહીં, પરંતુ સમુચ્ચય જૈન સાહિત્યની દ્રષ્ટિએ પણ આ પ્રશ્ન વિચારવા જેવો છે. શ્વેતાંબરીય સૂત્ર સાહિત્યને બાદ કરતાં બીજું સાહિત્ય પણ એ યુગમાં જૈનોના હાથે વધારે લખાયું નથી. તેમજ સ્થાપત્ય પણ બાણવા જેવું કે નોંધવા જેવું મંડાયું નથી. હિંદુસ્થાનના રાષ્ટ્રીય ઇતિહાસની દ્રષ્ટિએ પણ બહોળલાલીવાળો ગણાતો એ કાળ જૈન ઇતિહાસની દ્રષ્ટિએ બહુ જ અપ્રકાશિત દેખાય છે. લગભગ ૪૦૦-૫૦૦ વર્ષ જેટલા એ 'મધ્યયુગ' માં જૈન ધર્મની અને તેમાં ખાસ કરીને શ્વેતાંબર સંપ્રદાયની શી સ્થિતિ હતી તે બાણવા માટે કાંઈ પણ ઉદ્દેશ્ય યોગ્ય પુરાવાઓ અદ્યપિ મળ્યા નથી. એ યુગનો મહાન ચિની મુસાફર ચવન ચંગ (અથવા હુંએનતસંગ) આખા હિંદુસ્થાનમાં મુસાફરી કરી ગયો હતો અને બૌદ્ધ અને બ્રાહ્મણ ધર્મના અનેકાનેક સંપ્રદાયોનો વિસ્તૃત અહેવાલ તે પોતાની નોંધ વહીમાં લખી ગયો હતો. પરંતુ તેની એ વિશાળ નોંધમાં, હિંદુસ્થાનની છેક દક્ષિણે રહેતા થોડાક દિગંબરોની સૂચના સિવાય જૈન સમાજ, જૈન સાહિત્ય, જૈન સ્થાપત્ય, કે જન સાધુઓના સંબંધમાં એક પૂરી લીટી પણ લખાએલી જડતી નથી !

તેવી જ રીતે, ચવનચંગ પછી તરતજ આવેલા એ યુગના

x હિમાલયની તળેટીમાં આવેલા સિંધપુર રથગવાળી નોંધને કેટલાક યુરોપિયન સ્કોલરો શ્વેતાંબર જૈન સંપ્રદાય સાથે સંબંધ ધરવતી માને છે પરંતુ હું તે બાબતમાં હજી શંકાસીલ છું.

પુત્રેવા જ ધીજીત ચીની સુસાદર ઇત્સીંગના બ્રમણ વૃત્તાંતમાં પણ
પૈનોનો જરાએ જાણવા જેવો ઉલ્લેખ થયેલો નથી.

૫ એ યુગમાં જૈનોના કયા કયા આચાર્યો થયા હતા, કયા
કયા ગરબો અગર સંપ્રદાયો પ્રચલિત હતા, જૈન ઉપાસક વર્ગની
શી સ્થિતિ હતી, આદિત્યક પ્રવૃત્તિ કેમ ચાલતી હતી, ઇત્યાદિ
માણતોના સંબંધમાં કંઈ પણ વિશેષ પ્રકાશ પાડી શકાય તેવાં
સાધનો હજી અજ્ઞાત છે. શ્રમણ લગવાન શ્રી મહાવીરના નિર્વાણ
કાળની આજે પચીસમી શતાબ્દી આવે છે, તેમાંની પહેલી ૧૦
શતાબ્દીઓના સંબંધમાં કેટલુંક જણાયું છે, તેમ જ છેલ્લા દસ શતાબ્દિ-
ઓના વિષયમાં પણ ઘણુંક નોંધાયું છે, પરંતુ એ બેની વચ્ચેની ચાર
શતાબ્દીઓ ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે અધકારના પડ પાછળ છુપાયેલી છે

લગવાન મહાવીરની શિષ્ય સંતતિની પરંપરાઓ અને ભિન્ન
ભિન્ન શાખાઓની જે સૂચિ કલ્પસૂત્રમાં આપવામાં આવી છે તે
નિર્વાણ પછીની ૧૦ મી શતાબ્દીમાં જે વિદ્યુત્થાય છે તે પાછી
૧૫ મી શતાબ્દીમાં પ્રકટ થાય છે. એ વચ્ચાળે થયેલા એ ચાર
આચાર્યોનાં નામો કે તેમની થોડીક કૃતિઓ સિવાય બીજું કંઈ
પણ શ્રેણલાગદ્દ વર્ણન મળતું નથી. એ વિષયમાં વિશેષ વિચાર
કરવાનો આ સ્થળ નથી. તેથી હું આ શિલાલેખોના સમયની નોંધ
લેતી વખતે એ ઉપરથી સૂચવાતા ઉપરોક્ત વિચારોના સંબંધમાં
આટલી નોંધ કરી આ પ્રસ્તુત પ્રતાવના સમાપ્ત કરું છું.

છેવટે, આ મહાન પ્રયાસમાં, પૂજ્ય પ્રવર્તક શ્રીકાંતિવિજયજી
મહારાજ, પ્રો. ડી. આર. ભાંડારકર, એમ. એ. આદિ જે સહજનો
અને પ્રત્યક્ષ યા પરોક્ષ રીતે મદદકર્તા થયા છે તે બધાનો હૃદયપૂર્વક
આભાર માનું છું અને આશા રાખું છું કે ઇતિહાસ રસિક
અને વિજ્ઞ સહજનો આ સંગ્રહનો લાભ લઈ મારા પરિશ્રમને સફળ
કરશે. મંગલમસ્તુ !

ગુજરાત પુરાતત્ત્વ અંદર
અ. ૬. ૬
અધ્યાપક શુક્લ ૧ વી. નિ. ૨૪૪૭

સુનિ જિનવિજય.

પ્રાચીન જૈન લેખ સંગ્રહમાં આવેલ લેખોની સાલવાર

અનુક્રમણિકા.

પરં વનરાજ આવડાના ગુરૂ શીલંગુણમૂરિના શિષ્ય દેવચંદ્રમૂરિ
(નાગેન્દ્રગચ્છ) ની મૂર્તિ.

સંવત	લેખાંક	સંવત	લેખાંક
૯૯૬	૩૧૮	૧૨૦૨	૧૩૫, ૧૩૬, ૧૪૩, ૧૪૭,
૧૦૫૩		૧૫૦, ૩૩૪. કક્કદાચાપ (કિલ્લેસગચ્છ)	
૧૦૯૧	૪૨૭	૧૨૦૪	૧૫૧, ૨૮૭, ૨૮૬
૧૧૦૦	૫૪૪	૧૨૦૬	૧૫૭, ૨૮૬.
૧૧૧૮	૨૬૪	૧૨૦૮	૨૮૮
૧૧૧૯	૧૫૪	૧૨૦૯	૩૪૬
૧૧૨૪	૪૬૩, ૪૬૪	૧૨૧૦	૪૨૩
૧૧૩૮	૩૦૫, ૩૦૬	૧૨૧૨	૨૧૭, ૨૧૮, ૨૨૦, ૨૨૧.
૧૧૪૩	૩૭૫, ૩૭૬,	૨૨૪, ૨૨૭, ૨૪૩, ૨૪૮ નમમૂરિ	
૧૧૪૪	૩૯૭	શિષ્ય કક્કદાચાપ	
૧૧૫૧	૩૯૬	૧૨૧૩	૩૨૬
૧૧૫૭	૪૬૬, ૪૬૭	૧૨૧૫	૪૬ ૩૬૪, ૩૬૫.
૧૧૬૧	૨૬૭	૧૨૧૬	૨૭૨, ૨૭૩, ૨૮૬
૧૧૬૫	૪૪૯	૧૨૨૧	૩૪૯, ૩૫૨, ૪૪૪
૧૧૬૭	૩૨૫	૧૨૨૨	૫૦, ૨૩૦
૧૧૭૦	૪૬૮	૧૨૨૩	૫૧
૧૧૭૨	૩૨૩	૧૨૨૬	૧૬૫
૧૧૭૫	૩૬૦	૧૨૩૦	૩૭૮
૧૧૭૮	૩૮૩,	૧૨૩૩	૩૪૭, ૩૪૮
૧૧૮૭	૧૮૪, ૩૪૩.	૧૨૩૬	૪૩૦ દેવચંદ્રમૂરિ
૧૧૮૮	૩૮૪ આત્મી ગચ્છી દેવા- ચાર્પ.	૧૨૩૭	૨૪૭
૧૧૮૯	૩૩૧	૧૨૩૮	૪૯૮ સોમપ્રભમૂરિ
૧૧૯૧	૨૮૯	૧૨૩૯	૩૫૧
૧૧૯૫	૩૩૨	૧૨૪૧	૪૨૯
૧૧૯૮	૩૨૯	૧૨૪૫	૧૬૬, ૧૭૦, ૧૭૨, ૧૭૪
૧૨૦૦	૧૫૩, ૩૩૩, ૪૪૨, ૩૨૪ નેમિચંદ્રમૂરિ (૧૫૩)	થી ૧૭૭, ૧૮૦, ૧૮૧, ૧૮૩, ૧૮૫, ૧૮૬, ૧૮૮, ૧૯૦, ૧૯૨, ૧૯૫, ૧૯૭, ૧૯૯, ૨૦૦, ૨૦૪, ૨૦૫, ૨૦૭, ૨૦૮, ૨૧૧, ૨૧૩, થી ૨૧૫,	
૧૨૦૧	૨૮૧		

संवत् लेखांक

२२२ रत्नसिंहसूरि (२१५)

१२४८ ४२८

१२५१ ३२७, ४२८

१२५५ ४३० तिलकप्रभसूरि.

१२५८ २८८थी३०० धर्मयोगसूरि

१२६५ ४०३ थी ४०७

१२६६ ३५०,

१२७२ ५४७,

१२७४ ५५२

१२७६ ५२, २५८ (धनेश्वरसूरि-
शिष्य अंगसूरि)

१२७८ २७२

१२८५ ५४३

१२८६ १८२

१२८७ ६४, ६५, ८६, १०५,

१२८८ ३४थी४३ ६७थी८२ १०४

१२८९ ४४थी४८

१२९० ८७थी६१, १०३

१२९१ १०६थी१०८ (भाण्डिक-
सूरि पट्टे मानदेवसूरि)१२९३ ८३ थी ८५, ८२ थी १०२
१२१, १२२, १२६, १२७,
३६१,

१२९४ ५३०

१२९६ ६६

१२९७ १५०, १११, ३२८,

१२९८ ५०६

१२९९ २०१, ३२१

१३०० ४२६, ५४५,

१३०१ ५१८,

१३०२ ११५, ११६ २०८, २१२,
४६८ पंडितराय श्रीनिधेश्वर
पंडित पासयन्द्र.

१३०४ १८३,

संवत् लेखांक.

१३०४ ४८७ ५५१

१३०८ १३७, २३१, २४२

१३०९ ४६१, ४६२,

१३१० २७६, २८०, ४८४

१३११ २२५ ४८५,

१३१५ ५४६, ५५३

१३१७ ४६५,

१३२० ३६१,

१३२१ ३३०

१३२३ ३६३

१३२६ ४७१, ४८६, ५००,

१३३० ४७०, ४७२, ४७४ ४७८
थी४८० ४८०, थी ४८३ ४८६

४८७ ५१८, ५१९, ५२५,

४८२ उदयदेवसूरि

४८३ मुनिरत्नसूरि

१३३१ ४८४, ४८८, ५५४,

१३३३ ५४, ४०२, ४८५, शीश-

भद्रसूरि

१३३४ ४८८, ५२४

१३३५ ५५, २८१, ३१८ ५५०

१३३६ ३१८,

१३३७ २२२

१३३८ २८४, ४८६

१३३९ ५६

१३४३ ४८८, ५४८ नेमिन्द्रसूरि

शिष्य नययन्द्रसूरि

१३४४ २८४.

१३४५ ३२०

१३४६ ३२२

१३४७ ४७५, ४८१, ४८२,

१३४८ ४७३, ५०८, ५२३

१३५० १३३,

१३५२ ३७१, ५४८

१३५३ ३५३

संवत् क्षेमांक
 १३५६ १७, ५३७
 १३५७ ४२५.
 १३६१ ५२२ सोमसरि शिष्य-
 भानदेवसरि.
 १३६६ २८५, ४४७
 १३६७ ११२
 १३७० ५५८
 १३७१ ३४ श्री ३६
 १३७३ ५२८
 १३७८ १३२ १३४, १३८, १४०
 १४१, १४४, १४५, १४८
 १४५, १६७ १६८. १६४
 १६८, १७२, १८३, १८७,
 १८९, १९६, १९८, २०२,
 २०६ २१६. २१७, २२६,
 २३३, २३७, २३८, २४४,
 २४७
 १३७९ ११७, १२०, १३२
 १३८२ ५४७
 १३८४ ५२४, १२५.
 १३८७ ५०८
 १३८९ १८८, २४१
 १३९४ १४६, १५८, १६२, १७८
 २८७, १६४, २०३, २२३, २२८,
 ३५६
 १३९५ १७३
 १३९६ १६६
 १३९८ २३५
 १४०१ २२७
 १४०८ २३७, २४० कृष्णसरि
 (२३७)
 १४१२. ३८०
 १४१४ ३७ कृष्णसरिना शिष्य देव-
 गुप्त

१४२६ २७४, २७५ सावदेवसरि.
 १४२७ ४१०, ५२१, (विद्यदेवसरि
 ४१०)
 १४३० ५१७
 १४३३ ५३१
 १४४२ २७६
 १४४३ ३३५
 १४५२ ५१६
 १४७५ ३७०
 १४८५ ५८, ३६७, ३६८
 १४८६ ६०, ३०७
 १५०५ ४०७, ४१६
 १५०६ ४०८
 १५०७ ३११, ४३३
 १५१३ ३८७
 १५१५ १२७, २५७, ४१३
 १५१८ ७६४, २६७
 १५२० २४५.
 १५२१ २५७
 १५२३ २४६, ४५८, ४०१ यासरि
 सुंदरसरि (२४५)
 १५२५ २४७, २५१, २५७,
 १५२६ २८२
 १५२७ २६६, ३७१
 १५३० ४११
 १५३२ ३८८
 १५३३ ३८७
 १५३४ ३८४, ४१५
 १५३५ ३१२
 १५३६ ३८३
 १५४३ ४००
 १५५१ ३१०
 १५५२ ३१३

સંવત	લેખાંક
૧૫૫૫	૩૮૫
૧૫૫૬	૩૧૪, ૩૧૫ ઉસવાલ ગચ્છે
	દેવનાથ ? સૂરિ ઉદયસાગરસૂરિ.
૧૫૬૬	૨૬૩, ૨૬૮
૧૫૬૮	૩૩૮, ૪૧૮
૧૫૬૯	૩૩૮, ૪૩૨
૧૫૭૧	૩૩૯
૧૫૮૭	૧ થી ૩
૧૫૯૭	૩૩૬
૧૬૧૧	૩૦૮, ૪૩૧
૧૬૧૪	૪૧૭
૧૬૨૦	૪થી ૧૦
૧૬૨૩	૪૧૪
૧૬૩૦	૪૧૨
૧૬૩૭	૪૨૧
૧૬૪૦	૧૧
૧૬૪૪	૩૭૯, ૪૫૦,
૧૬૪૭	૩૦૯
૧૬૪૯	૪૫૧, ૪૫૨
૧૬૫૦	૧૨, ૩૩
૧૬૫૨	૧૩
૧૬૫૩	૪૪૧
૧૬૫૪	૪૫૩
૧૬૫૬	૪૪૬, ૪૫૪,
૧૬૫૯	૪૫૬
૧૬૬૧	૨૩૬
૧૬૬૨	૫૧૧
૧૬૬૩	૫૦૧
૧૬૬૪	૫૧૨, ૫૧૩
૧૬૬૬	૪૯૭, ૫૦૨, ૫૦૩
૧૬૬૭	૪૨૦
૧૬૬૮	૩૩૮
૧૬૬૯	૪૩૫

૧૬૭૩	૫૩૨
૧૬૭૪	૩૩૭
૧૬૭૫	૧૫, ૧૭ થી ૨૦ થી ૨૨
	થી ૨૪, ૨૭૭, ૨૭૮, ૨૯૩
	૨૯૫.
૧૬૭૬	૨૧, ૨૫
૧૬૭૭	૪૩૪, ૪૩૮ થી ૪૪૦,
	૪૪૩, ૪૫૭, ૪૫૮
૧૬૮૧	૩૫૪, ૩૫૮, ૪૯૧, ૫૩૮
૧૬૮૨	૨૬, ૫૪૧, ૫૪૨
૧૬૮૩	૨૭, ૬૧, ૩૫૫, ૩૫૬
૧૬૮૪	૨૮, ૩૫૯, ૪૩૭
૧૬૮૬	૨૯, ૩૪૧, ૩૬૬, ૩૯૩,
	થી ૩૯૫, ૩૯૮, ૩૯૯, ૪૨
૧૬૮૭	૪૩૬
૧૬૮૪	૧૬૩
૧૬૮૬	૧૩૦
૧૭૦૦	૩૯૦
૧૭૦૯	૫૧૪
૧૭૧૦	૩૧, ૩૨
૧૭૧૩	૫૧૫
૧૭૨૧	૩૪૦
૧૭૩૨	૫૪૦
૧૭૬૫	૩૪૪
૧૭૭૧	૨૬૯
૧૭૭૮	૫૩૩ નેમિચંદ્રસૂરિ
૧૮૩૮	૪૬૦
૧૮૪૪	૫૩૪ વિભવલક્ષ્મી
૧૮૫૪	૫૩૯
૧૮૬૭	૫૫૭
૧૮૬૮	૫૦૫
૧૮૮૧	૫૩૫
૧૯૦૩	૩૨ અ ૩૧૬, ૩૧૭, ૫૫૬

પ્રાચીન-જૈન-લેખ-સંગ્રહ.

સંવત	સૂરિ કે સાધુ	લેખાંક
૯૬૬ મહાવદ ૧૧	બલભદ્રાચાર્ય-કેશવસૂરિની સંતતિ	૩૧૮
૧૦૫૩ મહાસુદિ ૧૩	વાસુદેવાચાર્ય-શાન્તિભદ્રસૂરિ-સૂર્યાચાર્ય	૩૧૮
	રવિ પુષ્ય નક્ષત્ર	
૧૧૪૩ વૈશાખ સુદિ ૩	અણ્ણતદેવસૂરિ શિષ્ય વિજયસિંહસૂરિ	૩૭૫
	શુક્રવાર	
૧૨૦૦ જેઠ વદ ૧	નેમિચન્દ્રસૂરિ	૧૫૩
	શુક્રવાર	
૧૨૦૨ અશાઠ સુદિ ૬	કકુદ્ધાચાર્ય	૧૩૫-૧૪૩-૧૪૭-૧૫૦
	સોમ	
૧૨૦૬ જેઠ સુદિ ૯	અણ્ણતદેવસૂરિ શિષ્ય વિજયસિંહસૂરિ	૨૮૯
	મંગલ	
૧૨૦૬	શીલભદ્રસૂરિ શિષ્ય ચન્દ્રસૂરિ	૧૫૭
૧૨૧૨ મહાસુદિ ૧૦	શીલભદ્રસૂરિ શિષ્ય ભરતેશ્વરાચાર્ય:	
	પુષ્ય	વૈરચામિસૂરિભિ: ૨૧૯-૨૨૦
૧૨૧૨ જેઠવદિ ૮	કકુદ્ધાચાર્ય	૨૨૪
	સોમ	
૧૨૧૬ વૈશાખસુદિ ૨	નેમિચન્દ્રાચાર્ય શિષ્ય દેવાચાર્ય	૨૯૬
૧૨૨૬ વૈશાખસુદિ ૩	આચાર્ય ધર્મઘોષસૂરિ	૧૬૫
	સોમ	
૧૨૩૮ મહાસુદિ ૩	સોમપ્રભસૂરિ	૪૯૮
	શનિ	
૧૨૪૫	કલ્કસૂરિ	૨૧૩
૧૨૫૧ કાર્તિકસુદિ ૧	શાલિભદ્રસૂરિ શિષ્ય સુમતિસૂરિ	૩૨૭
	રવિ	

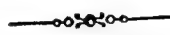
૧૨૫૫ આસોસુદિ ૭ તિલકપ્રભસૂરિ	૪૩૦
૧૨૫૬ આષાઠસુદિ ૨ ધર્મઘોષસૂરિ	૨૯૯-૩૦૧
શનિ	
૧૨૭૫ રત્નપ્રભસૂરિ	૨૭૯
૧૨૭૬ ધનેશ્વરસૂરિ ચન્દ્રસૂરિ	૫૨
૧૨૭૬ મહાસુદિ ૧૩ ધર્મઘોષસૂરિ	૨૯૮
રવિ	
૧૨૭૮ રત્નપ્રભસૂરિ (જિનભદ્રસૂરિ શિષ્ય ?)	૨૧૯
૧૨૮૭ દેવકીય ચૈત્ર વદિ ૩ કૃષ્ણર્ષિય નયચન્દ્રસૂરિ	૬૫
૧૨૮૮ પદ્મદેવસૂરિ	૮૨
૧૨૯૩ વૈશાખસુદિ ૧૫ નવાંગ વૃત્તિકાર અભયદેવસૂરિ સન્તાનીય	
શનિ ધર્મઘોષસૂરિ	૮૪
૧૨૯૪ સિદ્ધિસાગર સન્તાનીય સિદ્ધિસેનસૂરિ	૫૩૦
પદ્મે દેવભદ્રસૂરિ મૂર્તિ મલયચન્દ્રસૂરિના	
શિષ્યે કરાવી	
૧૨૯૯ ચૈત્રસુદિ ૧૧ રત્નપ્રભ ઉપાધ્યાય શિષ્ય પૂર્ણચન્દ્ર	
શુકે ઉપાધ્યાય	૩૨૧
૧૩૦૨ જેઠવદિ ૨ શુક પંડિત રાયકીર્તિ-પંડિત પાસચન્દ્ર	૪૬૯
૧૩૦૮ મહાસુદિ ૬ શુક અમરચન્દ્રસૂરિ	૧૩૭
૧૩૧૦-૧૩૩૮ પરમાનન્દસૂરિ (હર્ષભદ્રસૂરિ શિષ્ય ?)	૨૭૯
૧૩૨૩ ધનેશ્વરસૂરિ	૩૬૩
૧૩૨૩ ઉદયદેવસૂરિ	૪૯૨
૧૩૩૦ ચૈત્રવદ ૭ શનિ મુનિરત્નસૂરિ	૪૯૩
૧૩૩૦ ચૈત્રવદ ૭ શનિ જિનપ્રબોધસૂરિ (ખરતર ?)	૨૯૧
૧૩૩૮ જેઠસુદિ ૧૪ ચક્રેશ્વરસૂરિ સન્તાનીય જયસિંહસૂરિ-	
શુકે શિષ્ય સોમપ્રભસૂરિ શિષ્ય વર્ધમાનસૂરિ	૨૮૪
૦૩૭૩ જેઠસુદ ૧૨ ને સૈદ્ધાન્તિક વિનયચન્દ્રસૂરિની મૂર્તિની	૫૨૮
સોમ શુભચન્દ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠા કરી,	

૧૩૭૮	જેઠવદ ૬ સોમ કલ્કસૂરિ (ઉપદેશગચ્છીય કુકુદાચાર્ય સન્તાને ?)	૨૦૬
૧૩૭૮	” ” હેમપ્રભસૂરિ શિષ્ય રામચન્દ્રસૂરિ ચૈત્ર ગચ્છ ?	૨૦૨
૧૩૭૮	વૈશાખવદ ૬ સોમપ્રભસૂરિ	૧૬૮
૧૩૬૪	નિનચન્દ્રસૂરિ	૧૮૭
૧૩૬૪	ધર્મતિલકસૂરિ	૧૪૬
૧૩૬૪	મુનિચન્દ્રસૂરિ	૧૫૮
૧૪૧૪	વૈશાખ સુદ ૧૦ કલ્કસૂરિ શિષ્ય દેવગુપ્ત ને ગુરુ	૩૭
૧૫૦૬	મહાવદ ૧૦ ને શાન્તિસૂરિ ગુરુ	૪૦૮
૧૫૨૩	વૈશાખસુદ ૧૩ ચારિત્રમુન્દરસૂરિ ગુરુ	૨૪૬
૧૫૪૩	જેઠસુદ ૧૧ શનિ જ્ઞાનસાગરસૂરિ પદ્મે ઉદયસાગર	૪૦૦
૧૫૫૬	વૈશાખસુદ ૬ ઉદયસાગરસૂરિ શનિ	૩૧૫
૧૬૬૪	પંડિત હીરચન્દ્રગણિ-પંડિત કુશલભદ્ર-ગણિ - અમરચન્દ્રગણિ-રામચન્દ્રમુનિ-ઈન્દ્રચન્દ્રમુનિ	૧૬૩
૧૭૭૮	ભાદરવાસુદ ૮ પાસચન્દ્રસૂરિ ભટ્ટારક નેમચન્દ્રસૂરિ રવિ	૫૩૩
૧૮૪૪	વૈશાખસુદ ૧૦ વિજયભદ્રમીસૂરિ ગુરુ	૫૩૪
૧૯૦૩	વૈશાખસુદ ૧૧ પંડિત શીવમુન્દર ગુરુ	૩૧૭
	ઉદયવદલસૂરિ	૨૫૩

કકુલાચાર્ય શિષ્ય ભટ્ટારક થૂલભદ્ર	૩૭૪
અભયદેવસૂરિ (નવાંગીટીકાકાર) સન્તા- નીય ચન્દ્રસિંહ	૩૧૨
જિનભદ્રસૂરિ	૨૭૬
નેમચન્દ્રસૂરિ	૧૧૪
ધર્મચન્દ્રસૂરિ	૧૧૮
નન્નસૂરિ-કંઠસૂરિ	૧૫૬
બાપ્પભટ્ટિ	૧
ભાણિકસૂરિ પદ્મે માનદેવસૂરિ	૧૧૭
મુનિસિંહ	૬૩
યશઃકીર્તિ	૪૪૬
યશશ્ચન્દ્ર ઉપાધ્યાય શિષ્ય પદ્મચન્દ્ર	૩૭૩
હેમસૂરિ	૩૫૨

અન્યલ-ગચ્છ.

૧૬૭૬ ક્ષાગણ સુદ ૨ શુક્ર વિનયચન્દ્રગણિવાચક શિષ્ય દેવસાગર	
રેવતિ નક્ષત્ર મુનિ	૨૧
૧૬૮૩ મહા સુદિ ૧૩ હેમમૂર્તિ ગાણ મહોપાધ્યાય.	૨૭
સોમ	
દેવસાગરગણિવાચક વિજયમૂર્તિગણિ	
પંડિત વિનયશેખરગણિ પંડિત શિષ્ય	
રવિશેખરગણિ મુનિ	૨૭
૧૬૨૧ મહા સુદ ૭ મુનિદેવચન્દ્રગણિ ભાણિકયસાગર શિષ્ય	
ગુરુ વિનયસાગર	૩૨A
વાચક વિનયસાગર.	

૪૭ આર્યરક્ષિત (વિજયચન્દ્ર સૂરિ)	૧૧૩૬	૧૨૩૬
૪૮ જયસિંહ	૧૧૭૬	૧૨૬૮
૪૯ ધર્મઘોષ	૧૨૦૮	૧૨૬૮
૫૦ મહેન્દ્રસિંહ	૧૨૨૮	૧૩૦૬

૫૧ સિંહપ્રભ	૧૨૮૩	૧૩૧૩
૫૨ અણ્ણતસિંહ	૧૨૮૩	૧૩૩૯
૫૩ દેવેન્દ્રસિંહ	૧૨૯૯	૧૩૭૧
૫૪ ધર્મપ્રભ	૧૩૩૧	૧૩૯૩
૫૫ સિંહતિલક	૧૩૪૫	૧૩૯૫
૫૬ મહેન્દ્ર	૧૩૬૩	૧૪૪૪
૫૭ મેરુતુંગ	૧૪૦૩	૧૪૭૧
૫૮ જયકીર્તિ	૧૪૩૩	૧૫૦૦
૫૯ જયકેસરિ	૧૪૬૧	૧૫૪૨

(સં. ૧૫૨૩ વૈશાખ સુદિ ૧૧ બુધ. ૪૦૧)

૬૦ સિદ્ધાન્તસાગર	૧૫૦૬	૧૫૬૦
૬૧ ભાવસાગર	૧૫૧૦	૧૫૮૩
૬૨ ગુણુનિધાન (ગુણુસમુદ્ર)	૧૫૪૮	૧૬૦૨
૬૩ ધર્મભૂતિ	૧૫૮૫	૧૬૭૦
૬૪ કલ્યાણસાગર	૧૬૩૩-૧૬૭૦-૧૭૧૮	
૬૫ અમરસાગર	૧૬૯૪	૧૭૬૨
૬૬ વિદ્યાસાગર	૧૭૪૭	૧૭૯૭
૬૭ ઉદયસાગર	૧૭૬૭	૧૮૨૬
૬૮ કીર્તિસાગર (સિંધુ)	૧૭૯૬	૧૮૪૩
૬૯ પુણ્યસાગર	૧૮૧૭	૧૮૭૦
૭૦ રાજેન્દ્રસાગર		૧૮૯૨
૭૧ સુકિતસાગર	૧૮૫૭	૧૯૧૮
૭૨ રત્નસાગર (ઉદ્ધિ)	૧૯૨૧ માં પ્રતિષ્ઠા કરી.	
૭૩ વિવેકસાગર		

અંત

ઉદ્દેશ-ગચ્છ.

લેખાંક

૧૩૧૫ વૈશાખ વદ ૭ ગુરુ સિદ્ધાચાર્ય સન્તાનીય શ્રાવકે સિદ્ધ-

સૂરિની ભૂતિ કરાવી પ્રતિષ્ઠા કરી

કલ્કસૂરિ

પાંચ

સંવત

ઉચ્ચકેશી-ગચ્છ.

લેખાંક

૧૩૧૫ વૈશાખ વદ ૭ ગુરૂ. સિદ્ધાચાર્ય સન્તાનીય શ્રાવકે સિદ્ધ- સૂરિની મૂર્તિ કરાવી પ્રતિષ્ઠા કરી કલ્લસૂરિ	૫૫૩
૧૩૭૮ જ્યેષ્ઠ વદ ૬ સોમ. કુકુદાચાર્ય સન્તાન કલ્લસૂરિ	૨૦૬
૧૪૫૨ વૈશાખ સુદ ૩ બુધ. કુકુદાચાર્ય સન્તાન કલ્લસૂરિ મૂર્તિ પ્રાં દેવગુપ્તસૂરિ	૫૧૬
૧૫૩૪ મહા સુદ ૬ કુકુદાચાર્ય સન્તાન દેવગુપ્તસૂરિ	૪૧૫

એસવાલ-ગચ્છ

૧૫૫૬ વૈશાખ સુદ ૬ શનિ દેવનાગસૂરિ	૩૧૪
કામ્યક-ગચ્છ.	
૧૧૦૦ ભાદરવા વદ ૨ સોમ નિવર્તક કુલના કામ્યક ગચ્છમાં કલ્યાણક દિને થયેલા આચાર્ય વિજયસૂરિના પદ- ધર આચાર્ય મહેશ્વરસૂરિ સાધુ સર્વદેવ	૫૪૪

કોરંટ-ગચ્છ (પાનું. ૨૩)

૧૨૭૪ કાગણ સુદ ૫ ગુરૂ. કલ્લસૂરિ શિષ્ય સર્વદેવસૂરિ મૂર્તિ- કલ્લસૂરિ	૫૫૨
૧૪૦૮ વૈશાખ સુદ ૫ ગુરૂ. નન્નસૂરિ પદે કલ્લસૂરિ	૨૩૬ ૨૪૦
૧૪૨૬ વૈશાખ સુદ ૨ રવિવાર કલ્લસૂરિ પદે સાવદેવસૂરિ નન્નાચાર્ય સન્તાન	૨૭૪
૧૪૦૮ વૈશાખ સુદ ૫ ગુરૂવાર	૨૩૬-૨૪૦
૧૨૧૨ જ્યેષ્ઠ વદ ૮ મંગળ	૨૪૮
૧૪૨૬ વૈશાખ સુદ ૨ રવિ	૨૭૪
૧૩૩૧ મહા સુદ ૧૩	૫૫૫

કેવલા-ગચ્છ.

૧૬૦૩ વૈશાખ સુદ ૧૧ ગુરૂ. કલ્લસૂરિ-શિવસુન્દર મુનિ	૩૧૬
---	-----

કોસહદ (કોસહદ) ગચ્છ (પાનું. ૬૫-૧૧૧)

૧૨૨૨ કાગણ સુદ ૧૩ રવિ ઉદ્યોતનાચાર્ય સન્તાન	૨૩૦
---	-----

૧૨૪૫ વૈશ્યાજ વદ પ ગુરુ ઉચોતનામાર્થીય શિંદસુરિ	૨૧૧
૧૨૪૫ શિંદસુરિ	૧૭૪ થી ૧૭૬-૧૮૦
	૧૬૯ થી ૧૭૨

અરતર-ગાંધી.

૪૩ ચર્ચદેવસુરિ			
૪૮ ઉચોતનામાર્થીય			
૪૯ વર્ષમાનસુરિ			
૪૭ વિનેશ્વરસુરિ (અરતર ગિરુદ)			
૪૧ વિનમન્દ			
૪૨ અબ્ધપદેવસુરિ (નવાંગી)	વ.	અ.	મ.
૪૩ વિનવદલભ			
૪૪ વિનલભ	૧૧૩૨	૧૧૬૯	૧૨૧૧
૪૫ વિનમન્દ	૧૧૪૧	૧૨૦૫	૧૨૨૩
૪૬ વિનપતિ	૧૨૧૦	૧૨૨૩	૧૨૭૭
૪૭ વિનેશ્વર	૧૨૪૫	૧૨૭૮	૧૩૩૦
૪૮ વિનમન્દ	૧૨૮૫	૧૩૩૩	૧૩૮૧
૪૯ વિનમન્દ	૧૩૨૬	૧૩૪૧	૧૩૭૬
૫૦ વિનમન્દ	૧૩૩૦	૧૩૭૭	૧૩૮૯
૫૧ વિનમન્દ	૧૩૮૩	૧૩૯૦	૧૪૦૦
૫૨ વિનમન્દ		૧૪૦૦	૧૪૦૬
૫૩ વિનમન્દ		૧૪૦૬	૧૪૧૫
૫૪ વિનમન્દ	૧૪૩૫	૧૪૧૫	૧૪૩૮
૫૫ વિનમન્દ			૧૪૬૧
૫૬ વિનમન્દ (વિનમન્દ)		૧૪૭૫	
૫૭ વિનમન્દ	૧૪૮૭	૧૪૧૫	૧૪૨૩
૫૮ વિનમન્દ	૧૪૦૬	૧૪૩૩	૧૪૫૫
૫૯ વિનમન્દ			(૨૧૧)
૬૦ વિનમન્દ	૧૪૧૪	૧૪૫૩	૧૪૬૧

૬૦. જિનમાણિકય	૧૫૪૯	૧૫૮૨-૧૬૧૨(૪૩૧)	
૬૧. જિનચન્દ્ર	૧૫૯૪	૧૬૧૨	૧૬૭૦
૬૨. જિનસિંહ	૧૬૧૫	૧૬૭૦	૧૬૭૪
૬૩. જિનરાજ	૧૬૪૭	૧૬૭૪	૧૬૯૯
૬૪. જિનરત્ન		૧૬૯૯	૧૭૧૧
૬૫. જિનચન્દ્ર		૧૭૧૧	૧૭૮૩
૬૬. જિનસુખ	૧૭૩૯		૧૭૮૦
૬૭. જિનભક્તિ	૧૭૭૦	૧૭૮૦	૧૮૦૩
૬૮. જિનલાલ	૧૭૭૪	૧૮૦૪	૧૮૩૪
૬૯. જિનચન્દ્ર	૧૮૦૯	૧૮૩૪	૧૮૫૬
૭૦. જિનહર્ષ		૧૮૫૬	૧૮૯૨
૭૧. ગુણસૌભાગ્ય	૧૮૬૨	૧૮૯૨	૧૯૧૭
૭૨. જિનસિંહ	૧૯૧૦	૧૯૧૭	૧૯૩૫
૭૩. જિનહંસ			

૧ સંવત ૧૧૬૭ માં મધુકર ખરતર શાખા (૪૩) જિનવલ્લભ વખતે નીકળી.

૨ રૂપદ્રવીય ગચ્છ સંવત ૧૧૬૯માં જયશેખરે ૪૪ મી પાટ વખતે કાઢ્યો.

૩ સંવત ૧૩૩૧ માં લઘુ ખરતર ગચ્છ જિનસિંહસૂરિથી નીકળ્યો.

૪ સંવત ૧૪૨૨ માં વૈકટ નામનો ગણુ શ્રીજિનેશ્વરસૂરિનો નીકળ્યો.

૫ પિંખલોક શાખા જિનવર્ધનથી ૧૪૬૧ માં નીકળી.

જિનવર્ધન

જિનચન્દ્ર

જિનસાગર

જિનસુંદર

૬ સંવત ૧૫૬૪ માં શાન્તિસાગરથી આચાર્યીય ખરતર શાખા જિનસસુદ્રના વખતથી બુદ્ધી પડી.

૭: (૬૧) જિનચન્દ્રના વખતના ભાવહર્ષથી ભાવહર્ષીય ખરતર
શાખા નીકળી.

૮ સંવત ૧૬૮૬ માં આચાર્ય જિનસાગર સૂરિથી લધ્વી
આચાર્યયિખરતર શાખા નીકળી.

૯ સંવત ૧૭૦૦ માં રંગવિજયગણિથી રંગવિજય શાખા નીકળી.

૧૦ સારોપાધ્યાયથી સારીય ખરતર શાખા નીકળી.

૧૧ ૧૮૬૨ માં મહોવરમાં મહેન્દ્રસૂરિથી ૧૧ મો ગચ્છભેદ થયો.

૧૪૧૨ અશાઠ વદ ૬ ભુવનપતિ ઉપાધ્યાય પં. હરિપ્રભગણિ.

મોદમૂર્તિગણિ, હર્ષમૂર્તિગણિ, પુણ્યપ્ર-
ધાનગણિ.

૩૮૦

૧૫૦૫ ઉદયશીવગણિ.

૪૧૬

૧૬૧૧ ધર્મસુન્દરગણિ.

૪૩૧

૧૬૧૪ ઉપાધ્યાય ધનરાજ પંડિત મુનિ મેરૂ.

૪૧૭

૧૬૬૬ મહા સુદ ૫ શુકળ પૃષ્ઠ ખરતર આદ્યપક્ષ જિનસિંહસૂરિ

શિષ્ય જિનચન્દ્રસૂરિ.

૪૩૫

૧૬૭૫ વૈશાખ સુદ ૧૩ શુકળ ભુવનપ્રીતિગણિ.

૧૫

૧૬૭૫ " " જિનસાગરસૂરિ

૧૬

" " " જયસોમ મહોપાધ્યાય

"

" " " શુભવિજયોપાધ્યાય

"

૧૬૭૫ વૈશાખ સુદ ૧૩ શુકળ ધર્મનિધાનોપાધ્યાય

૧૬

" " " આનન્દકીર્તિ પંડિત

"

" " " ભદ્રસેન વાચક

"

" " " રાજધીર પંડિત

"

" " " ભુવનરાજ પંડિત

"

૧૬૭૭ જેઠ વદ ૫ શુકળ સમયરાજ ઉપાધ્યાય-વાચક હંસપ્ર-

મોદ-વાચક સમયસુન્દર-વાચક પુ-

ણ્યપ્રધાન.

૪૪૩

(૧૦)

૧૬૦૩ મહા સુદ ૬ ગુરૂ શાન્તિસાગરસૂરિ યૃહતખરતર ગ-
ચ્છની હેમશાખાવાળા મહોપાધ્યાય
હિતપ્રમોદના શિષ્ય પં ૦ સરૂપ પપદ

ચન્દ્ર-ગચ્છ (પા. ૭૪)

૧૨૩૯ વૈશાખ સુદ ૫ ગુરૂ ચન્દ્રસૂરિ શિષ્યપૂર્ણભદ્રસૂરિ
શાન્તિપ્રભસૂરિ ૩૫૧
૧૨૭૨ જેઠ વદ ૨ રવિ હરિભદ્રસૂરિ ૫૪૭
૧૨૮૬ ફાગણ સુદ ૨ રવિ મલયચન્દ્રસૂરિ શિષ્ય સંમતચન્દ્રસૂરિ ૧૮૨
૧૩૦૦ વૈશાખ વદ ૧૧ બુધ હરિભદ્રસૂરિ શિષ્ય યશોભદ્રસૂરિ ૫૪૫
૧૩૧૦ વૈશાખ વદ ૫ ગુરૂ પરમાણુદસૂરિ શિષ્ય રતનપ્રભસૂરિ ૨૮૦
૧૩૦૦ વૈશાખ વદ ૧૧ બુધ } યશોભદ્રસૂરિ ૫૪૫-૫૪૬
૧૩૧૫ ફાગણ વદ ૭ શનિ }

અનુરાધા નક્ષત્ર

ચૈત્ર-ગચ્છ (૩૯૮)

૧૩૭૮ જેઠ વદ ૯ સોમ હેમપ્રભસૂરિ શિષ્ય રામચન્દ્રસૂરિ ૨૦૨
૧૬૮૬ વૈશાખ સુદ ૮ શનિ ચૈત્ર ગચ્છની શાર્દૂલ શાખામાં રા-
જગચ્છાન્વયમાં થયેલા ચન્દ્રસૂરિ
શિષ્ય રતનચન્દ્રસૂરિ-વાચક-તિલક-
ચન્દ્ર મુનિ રૂપચન્દ્ર ૩૯૮

ભદ્રેયોધર-ગચ્છ (પાનું. ૧૧૧)

સોમપ્રભસૂરિ ૪૯૮
૧૨૩૮ મહા સુદ ૩ શનિ
૧૩૩૧ હરિપ્રભસૂરિ ૪૮૩
૧૩૪૯ ચૈત્ર વદ ૬ રવિ દેવસૂરિ સન્તાનીય હરિભદ્રસૂરિ શિ-
ષ્ય હરિપ્રભસૂરિ ૪૮૪

તાપ-ગચ્છ.

૪૪ જગચન્દ્રસૂરિ		૧૨૮૫		
૪૫ દેવેન્દ્રસૂરિ		૧૩૨૭		
૪૬ ધર્મઘોષ		૧૩૫૭		
૪૭ સોમપ્રભ	૧૩૧૦	૧૩૩૨	૧૩૭૮	(૧૩૭૩)
૪૮ સોમતિલક	૧૩૫૫	૧૩૭૩	૧૪૨૪	
૪૯ દેવસુન્દર	૧૩૯૬	૧૪૨૦	૧૪૫૬	
૫૦ સોમસુન્દર	૧૪૧૩	૧૪૫૨	૧૪૯૯	
	(૧૪૩૦	૧૪૫૭		૧૪૯૯)
૫૧ (૧) મુનિસુન્દર	૧૪૨૬	૧૪૭૦	૧૫૦૩	
	(૧૪૩૬	૧૪૭૮	૧૫૦૩)	
(૨) જયચન્દ્ર (જયસુન્દર)				
	વિશાલરાજ			
૫૨ રત્નશેખર	૧૪૫૭	૧૫૦૧	૧૫૧૭	
૫૩ (૧) લક્ષ્મીસાગર				
(૨) ઉદયનંદિ	૧૫૧૫			૧૨૯
૫૪ સુમતિસાધુ-સુમતિસુન્દર				
૫૫ (૧) હિમવિમલ				
(૨) કમલકલશ				
	જયકલ્યાણ (૧૫૬૬)			૨૬૩
(૩) ઇન્દ્રનન્દિ (કુતુબપુરા)	૧૫૬૯			
(૧) સૌભાગ્યનન્દિ (૧૫૭૧-૧૫૯૦)				
(૨) પ્રમોદસુન્દર (૧૫૭૧)				
૫૬ આનન્દવિમલગણિ				
૫૭ વિજયદાન	૧૫૫૩	૧૫૮૭	૧૬૨૨	
૫૮ હીરવિજયસૂરિ	૧૫૮૩	૧૬૧૦	૧૬૫૨	
૫૯ વિજયસેનસૂરિ	૧૬૦૪	૧૬૫૨	૧૬૭૧	
૬૦ વિજયદેવસૂરિ	૧૬૩૪	૧૬૭૧	૧૭૧૩	
૬૧ (૧) વિજયસિંહ	૧૬૪૪	૧૬૮૨	૧૭૧૦	

૬૨ (૨) વિજયપ્રભ....	૧૬૭૫	૧૭૧૦	૧૭૪૬
૬૩ વિજયરત્ન	૧૭૧૩		૧૭૭૩
૬૪ વિજયક્ષમા	૧૭૩૨	૧૭૭૩	૦
૬૫ વિજયદયા			
૬૬ વિજયધર્મ			
૬૭ વિજયજિનેન્દ્ર			
૬૮ વિજયદેવેન્દ્ર			
૬૯ વિજયધરણેન્દ્ર			
૧૫૨૫ ક્ષાગણુ સુદ ૭	સુધાનન્દનસૂરિ-સોમજયસૂરિ, મહોપાધ્યાય		
શનિ રોહિણી	જિનસોમગણિ (લક્ષ્મીસાગરસૂરિ ૫૩)		
૧૫૨૫	પંડિત સત્યરત્નગણિ		૨૫૬
૧૫૬૬ ક્ષાગણુ સુદ ૧૦	જયસુન્દરસૂરિ પદે વિશાલરાજસૂરિ પદે રત્નશેખરસૂરિ પદે લક્ષ્મીસાગરસૂરિ સોમદેવસૂરિ શિષ્ય સુમતિસુન્દરસૂરિ શિષ્ય ગરુડનાયક કમલકલશસૂરિ શિષ્ય જયકલ્યાણસૂરિ-ચરણસુન્દરસૂરિ		
૧૫૬૮ વૈશાખ સુદ ૭ વાર ગુરૂ પુન્ય, પંડિત ચારિત્રસાધુગણિ			૪૧૮
૧૫૬૯ મહાસુદ ૧૩ મહોપાધ્યાય અનન્તહંસગણિ			૪૩૨
૧૫૮૭ વૈશાખ વદ ૬ લાવણ્યસમય પંડિત-વિવેકધીર ગણિ			
પંડિત-સમયરત્ન પંડિત			૧
૧૬૩૭ (શાકે ૧૫૦૨ ગુરૂ રોહિણી	વૈશાખ સુદ ૩, ધર્મસાગર ઉપાધ્યાય		
૧૬૪૪ (શાકે ૧૫૦૯) હીરવિજયસૂરિ મહોપાધ્યાય કલ્યાણુ- ક્ષાગણુ સુદ ૨ રવિવાર વિજય શિં પંં લાલવિજય ગણિ			
પંં સોમકુશલ ગણિ કલ્યાણુવિજય			
મહોપાધ્યાય શિં (૧) લાલવિ- જયગણિ (૨) જયવિજય			
લાલવિજયગણિ શિં ન્યાયવિજય શિં			
યશોવિજય			૩૭૬

૧૬૪૪ (શાકે ૧૫૦૯)	કમલવિનય શિષ્ય હેમવિનય લાલિ- વિનય-કીર્તિવિનય	૪૫૦
૧૬૫૦	કમલવિનયસૂરિ શિષ્ય હેમવિનયસૂરિ સહજસાગર શિષ્ય જયસાગર	૧૨
૧૬૫૦ પ્રથમ ચૈત્ર ૧૫	હીરવિનયસૂરિ (૫૮) શિષ્ય વિમલ હર્ષગણિ પં૦ દેવહર્ષગણિ પં૦ ધનવિનયગ૦ પં૦ જયવિનયગ૦ પં૦ જયવિમલગ૦ જસવિનય-હંસવિનય ગ૦ મુનિ વેસલ	૩૩
૧૬૫૨ માગસર વદ ૨	કલ્યાણવિનય ગણિ મહોપાધ્યાય-ધન- સોમવાર પુષ્ય વિનયગણિ પંડિત	૧૩
૧૬૫૩ વૈશાખ સુદ ૪	બુધ વિનયમુન્દરગણિ	૪૪૧
૧૬૫૯	વિવેકહર્ષ વિદ્યાહર્ષ	૪૪૬
૧૬૬૧ આસો સુદ ૧૧	શુક, લળિધસાગર મહોપાધ્યાય	૨૩૬
૧૬૬૨	મહોપાધ્યાય સોમવિનય ગણિ શિષ્ય વિનયસિંહ	૫૧૨-૫૧૩
૧૬૬૨ વૈશાખ વદ ૦))	સોમ	૫૧૧
૧૬૬૫	વાચક લળિધસાગર, પંડિત વિનયકુશળ વિબુધ શિષ્ય ઉદયરૂચિ સહજસાગર શિષ્ય જયસાગર	૩૭૭
૧૬૭૫ મહાસુદ ૪	શનિ પંડિત કુશલસાગરગણિ	૨૭૭-૨૬૫
૧૬૮૧ પ્રથમ ચૈત્ર વદ	મહોપાધ્યાય વિદ્યાસાગરગણિ શિષ્ય પે ને વાર શુર પં૦ સહજસાગર ગણિ શિષ્ય પં૦ જયસાગરગણિ	૩૫૪
૧૬૮૨ જેઠ વદ ૯	શુર મહોપાધ્યાય વિવેકહર્ષ શિષ્ય મુક્તિ- સાગર	૫૪૧-૫૪૨
૧૭૦૦ મહાસુદ ૧૨	બુધ દિપાધ્યાય (સત્તમ ચન્દ્રગણિ)	૩૬૦

૧૭૦૯ ક્રાગણ સુદ ૩ રવિ	ઉપાધ્યાય ભાનુચન્દ્રગણિ શિષ્ય પ'૦ વિવેકચન્દ્ર	૫૧૪
૧૭૧૦ જેઠ સુદ ૬	વિનયવિનય વાચક	૩૧
૧૭૧૦ જેઠ સુદ ૬ ગુરૂ	કીર્તિવિનય ગણિ મહોપાધ્યાય શિષ્ય વિનયવિનય ગણિ-ઉપાધ્યાય શાંતિવિનય ગણિ મેઘવિનય ગણિ દેવવિનય ગણિ ૩૨ વિનયપ્રભસૂરિ નિર્દેશાત્ દીપસાગર ગણિ ૫૧૫	
૧૭૧૩ મહાશુદ્ધ ૭	વિનયસેનસૂરિ ભ૦ વિનયતિલકસૂરિ પદ્માલંકાર ભ૦ વિનયનાનન્દસૂરિ પટ્ટોદ્યાત કારક વિનયરાજસૂરિ	૨૬૬
૧૭૨૧ જેઠ સુદ ૩ રવિ	માણિક્યવિનય શિષ્ય જિતવિનય શિષ્ય કુશલવિનય	૩૪૪

થારાપદ્રીય-ગચ્છ.

૧૧૧૬	થારાપદ્રીય સન્તાન	૧૫૪
	”	૧૬૦
૧૧૫૭ વૈશાખ સુદ ૧૦	શાલિભદ્રસૂરિ	૪૬૯
૧૧૬૧	થિરાપદ્રિય ગચ્છ	૨૬૭
૧૩૩૩ આશો સુદ ૧૪ સોમ	થારાપદ્ર ગચ્છ પૂર્ણચન્દ્રસૂરિ	૪૦૨
૧૩૩૪ રાધે સુદ ૧૦ રવિ	થીયારાગચ્છ સર્વદેવસૂરિ સન્તાન.	૪૯૯

દેવાચાર્ય-ગચ્છ

૧૧૭૨	ઉદ્યાતનાચાર્ય મહેશ્વરામ્ના (ચે) દે-વાચાર્ય ગચ્છ	૩૨૩
૧૨૪૬ કારતક વદ ૨	દેવાચાર્ય ગચ્છ	૪૨૨

નાગેન્દ્ર-ગચ્છ.

વનરાજના ગુરૂ શીલગુણસૂરિ

દેવચન્દ્રસૂરિ (લેખાંક ૫૧૦)

६१०	{ शीलरुद्रगण्डि } { पार्थीलगण्डि }	
	महेन्द्रसूरि	
	शान्तिशूरि	
	आनन्दसूरि	
	अभरसूरि	
	हरिभद्रसूरि	
१२८७-६३	विजयसेनसूरि (वस्तुपाल तेजपालना गुड)	
		(३८)
१३०५	(१) उदयसेन (नं. ४३-६४)	
१२८८	(२) उदयप्रभ	
१३०२	(३) यशोदेव	

१२०१	मानतुंगाचार्य
१२६१	रत्नाकरसूरि
१३०१	वैशाख सुष्ठु ६ शुक्ल देवयन्द्रसूरि (५१६)
१३२६	महा वद २ रवि सोमप्रभसूरि (४७१)
१३४३	वैशाख महेन्द्रसूरि (४८८)
१३७१	विद्यासागर
१३६४	देवेन्द्रसूरि
१४१६-२१	गुण्डाकरसूरि
१४३७	प्रद्युम्नसूरि
१४४७	रत्नप्रभसूरि (रत्नाकरसूरि शिष्य)
१४४६-६५	उदयदेवसूरि
१४८३	सिंहहत्तसूरि
१४८५-६२	गुणसागर
१५१२	गुणसमुद्र
१५११	विजयप्रभ

૧૫૧૩-૨૨	વિનયપ્રભ (પદ્માનંદસૂરિ શિષ્ય)
૧૫૨૫-૨૭	ગુણદેવસૂરિ
	કમલચન્દ્રસૂરિ
	૧ દેવેન્દ્રસૂરિ (૧૫૦૬)
	૨ હેમરત્ન (૧૫૨૭-૨૯)
૧૫૨૬ મહા સુદ ૫ રવિ સોમરત્નસૂરિ (૩૯૧)	
૧૫૪૬	સુણાદેવસૂરિ
૧૫૫૨-૬૭	હેમરત્નસૂરિ (સોમરત્નસૂરિ શિષ્ય)
૧૫૭૦	હેમસિંહસૂરિ
૧૫૭૨	ગુણવર્ધનસૂરિ

નાણક (નાણકીય) ગરુડ (પાતુ ૯૭)

૧૨૬૫ કાગણુ વદ ૭ ગુરુ શાન્તિસૂરિ	૪૦૩
૧૪૩૩ અશાઠ સુદ ૧૦ બુધ સિદ્ધસેનસૂરિની મૂર્તિ ધર્મેશ્વરસૂ- રિએ કરાવી	૫૩૧
૧૫૦૫ મહા વદ ૯ શનિ શાન્તિસૂરિ	૪૦૬

પદ્મી-ગરુડ

૪૧૯

પદ્મીવાલ-ગરુડ

૪૧૯

આપાઠાદિ ૧૬૮૧ ચૈત્ર યશોદેવસૂરિ-ઉપાધ્યાય હરશેખર શિષ્ય	
વદ ૩ સોમ-હરતતક્ષત્ર ઉપાધ્યાય હરશેખર શિં ઉપાધ્યાય	
કનકશેખર શિં (૧) ઉપાધ્યાય	
દેવશેખર (૨) ઉં સુમતિશેખર	૪૧૯

પ્રદ્યોતનાચાર્ય-ગરુડ

૧૧૪૪ મહા સુદ ૧	સૂરે પ્રદ્યોતનાચાર્યસ્ય ઐન્દ્રદેવેન સૂ- રિણા ભૂષિતેસાંપ્રત ગરુડ	૩૯૭
૧૫૧-અશાઠ સુદ ૯ ગુરુ પ્રદ્યોતનાચાર્ય ગરુડ		૩૬૬

अष्टाशु-गच्छ

११२४	यशोबद्रसूरि-यशोवर्धन-वैरसिंह-	
	नननक	४६३-४६४
११७० वैशाख सुद ७	शालिबद्राचार्य	४६८
१३०५ वैशाख सुद ५	वीरसूरि	४८७
१३१६ वैशाख वद	विमलसूरि	४६५
१३२६	भुद्धिसागरसूरि	
१३३० चैत्र वद ७ शनि	वयरसेन उपाध्यायमिश्र	४७८
१३३० चैत्र वद ७ शनि	नन (ननु)-गसूरि	४७०
	(१३३० चैत्र वद ७ शनि)	
	४८० ४६० ४६७	
	५१८ ५१६	
	(१३३० वैशाख सुद ६ सोम)	
१३४०	मुनिभ-द्रसूरि	४८१
१३४७	"	४८२
१३४६ चैत्र वद ६ रवि	नननगसूरि	४७३-५०६

भूतद्रष्टा.

११८७ दशम वद ४ सोम अविना विहारी वर्धमानसूरि पद्रे		
पद्मसूरि श्री लक्ष्मणरसूरिभिः प्र०	१८४	
१२१५ वैशाख सुद १० मंगल मुनिभ-द्रसूरि शिष्य देवसूरि शिष्य		
पद्मभ-द्रगण्डि	(३६४)	३६५
१२२१	वाहीन्द्र देवाचार्य शिष्य पूर्णदेवाचार्य	
(१२५६-७६४ सुद ११) ना शिष्य		
रामभ-द्राचार्य (१२६८) दीपोत्सव		
दिने)		३५२
१२४५ वैशाख वद ५ शुक्र आशमलुत्तक यशोदेवसूरि शिष्य		
देवभ-द्रसूरि	१६२-१६५-२०	५-२०८

૧૩૦૫	વૈશાખ સુદ ૩ શનિ પદ્મનસૂરિ પદ્મોદ્ધરણ માનદેવસૂરિ	
	શિષ્ય જયાનન્દસૂરિ	૫૩
૧૩૩૭	જેઠ સુદ ૧૪ શુક ચક્રેશ્વરસૂરિ સંતાને સોમપ્રભસૂરિ શિષ્ય	
	વર્ધમાનસૂરિ	૨૬૨
૧૩૩૮	જેઠ સુદ ૧૪ શનિ રત્નપ્રભસૂરિ શિષ્ય હરિભદ્રસૂરિ શિષ્ય	
	પરમાનન્દસૂરિ	૨૬૦
૧૪૪૩	કારતક વદ માનતુંગસૂરિ વંશોદ્ભવ ધર્મચન્દ્રસૂરિ	
૧૪ શુક	શિષ્ય વિજયચન્દ્ર સૂરિ	૩૩૫

ગ્રાહી-ગચ્છ.

૧૧૪૪	મહા સુદ ૧૧ દેવાચાર્ય	૩૮૨
	ભાવહાર-ગચ્છ.	
૧૫૧૦	મહા વદ ૦)) શક્તિશ્રાચાર્ય સંતાને ભાવદેવાચાર્ય ગચ્છે	
સોમ	વિજયસિંહસૂરિ શિષ્ય વીરસૂરિની મૂર્તિ	
	પ્રાં જિનદેવસૂરિ	૫૨૧

ભિન્નમાલ-ગચ્છ.

મહાહડીય-ગચ્છ.

૧૩૩૫	ચક્રેશ્વરસૂરિ સંતાને સોમપ્રભસૂરિ શિષ્ય	
	વર્ધમાનસૂરિ	૫૫૦
૧૩૮૭	ચક્રેશ્વરચાર્ય સંતાને પદ્મચન્દ્રસૂરિ	
	પદ્મે જયચન્દ્રસૂરિ શિષ્ય યશોદેવસૂરિ	
	મૂર્તિ પ્રાં શાન્તિસૂરિ	૫૦૮

મહાધારી-ગચ્છ.

૧૨૮૮	ક્રાગણ સુદ ૧૦ બુધ નરચન્દ્રસૂરિ	૩૬-૪૨
૧૨૮૮	ક્રાગણ સુદ ૧૦ બુધ નરેન્દ્રસૂરિ	૪૧
૧૩૭૮	તિલકસૂરિ	૧૪૪-૧૪૫

રૂદ્ર પદ્મીય-ગરુડ (ખંરતર) (પાનું ૪૬)

૧૩૦૨

અભયદેવસૂરિ શિષ્ય દેવભંદ્ર ૨૦૬-૨૧૦

ભાગસર વદ ૬ શનિ

વહ-ગરુડ (પાનું ૨૧)

૧૨૬૩ ચૈત્ર વદ ૮ શુક્ર ચક્રેશ્વરસૂરિ સન્તાનીય શ્રાવક સાંજણ ૮૫

વાયડીય-ગરુડ.

૧૩૪૯ ચૈત્ર વદ ૬ શનિ જિનહંતસૂરિ શિષ્ય અમરચન્દ્રની મૂર્તિ

મહેન્દ્રશિષ્ય મદનચન્દ્રે કરવી. ૫૨૩

ઉજિલ ઉપાધ્યાય. ૫૨૭

નેમિચન્દ્ર ઉપાધ્યાય. ૫૨૬

૫૦ હેમગણિ. ૫૨૭

વિજય-ગરુડ. (તપા)

૧૭૩૨ વૈશાખ સુદ કલ્યાણસાગરસૂરિ શિષ્ય સુમતિસાગર-

૭ ગુરુ પુત્ર સૂરિ શિષ્ય વિજયસાગરસૂરિ ૫૪૦

વિદ્યાધર ગરુડ.

૧૪૨૯ મહાવદ ૭ સોમ ઉદયદેવસૂરિ ૪૧૦

વૃદ્ધતપા-પક્ષ.

૧૫- જ્ઞાનસાગરસૂરિ ૧૩૦

૧ જગત્યંદ્રસૂરિ. ૯ ધર્મદેવસૂરિ. ૧૭ ધનરત્નસૂરિ.

૨ વિજયચંદ્રસૂરિ. ૧૦ જ્ઞાનચંદ્રસૂરિ. ૧૮ અમરરત્નસૂરિ.

૩ ક્ષેમકીર્તિસૂરિ. ૧૧ અભયચિંહસૂરિ. ૧૯ દેવરત્નસૂરિ.

૪ હેમકલયસૂરિ. ૧૨ જયતિલકસૂરિ. ૨૦ જયરત્નસૂરિ.

૫ રત્નાકરસૂરિ. ૧૩ ઉદયવલ્લભસૂરિ. ૨૧ ભુવનકીર્તિસૂરિ.

૬ રત્નસિંહસૂરિ.	૧૫ ઉદયસાગરસૂરિ.	૧૭૧૬
૭ રત્નપ્રભસૂરિ.	૧૬ લખિધસાગરસૂરિ.	૨૨ રત્નકીર્તિસૂરિ.
૮ સુનિશેખરસૂરિ.	૨૩ ગુણસાગરસૂરિ.	

ધંડેરકુ-ગરુડ.

૯૬૪	યશોભદ્રશિષ્ય શાલિસૂરિ શિં સુમતિ	
	સૂરિ શિં શાન્તિસૂરિ શિં ઇશ્વરસૂરિ	૩૩૬
૧૨૧૨ જેઠ સુદ શુક	શાલિભદ્રાચાર્ય સન્તાન	૨૧૭
૧૨૪૫	યશોભદ્રસૂરિ સન્તાન શાન્તિસૂરિ	૨૧૩
૧૨૬૧	યશોભદ્રસૂરિ સન્તાન શાન્તિસૂરિ	૧૦૮-૧૦૯
૧૫૩૨ ચૈત્ર સુદ ૩ ગુરૂ	યશોભદ્રસૂરિ સન્તાન સાલિકસૂરિ	૩૮૮
૧૫૫૫ જેઠ વદ ૧ શુક	યશોભદ્રસૂરિ સન્તાન શાન્તિસૂરિ	૩૮૫
૧૫૬૭ વૈશાખ શુદ્ધ ૬	શાલિસૂરિ શિં સુમતિસૂરિ શિં	
	શુક પુનર્વાસુ શાન્તિસૂરિ શિં ઇન્દિરસૂરિ (અપ- નક્ષત્ર રનામ દેવસુંદર)	૩૩૬
૧૭૩૨ વૈશાખ શુદ્ધ ૭ ગુરૂ પુષ્ય.	દેવસુંદર	૫૪૦

સાગર-ગરુડ.

૧૮૩૮ ફાગણ સુદ ૨ શુક	હીરવિજયસૂરિ શિષ્ય વિજયસેનસૂરિ	
	શિં રાજસાગરસૂરિ શિં વૃદ્ધિસાગર	
	શિં લક્ષ્મીસાગર શિં કલ્યાણસાગર	
	શિં પુણ્યસાગર શિં અમૃતસાગર	૪૬૦

સિત્-ગરુડ.

૧૨૬૮ વૈશાખ વદ ૩ શનિ	અણ્ણતસિંહ ગુરૂ મૂત	૫૦૬
---------------------	--------------------	-----

હારિજ-ગરુડ. ('પાતુ' ૮૨)

૧૩૩૦ ચૈત્ર વદ ૭ શનિ	ગુણભદ્રસૂરિ શિષ્ય	૪૭૪
---------------------	-------------------	-----

૧૩૩૩	શીલભદ્રસૂરિ	૪૮૫-૪૯૧-૪૯૩
૧૩૩૩	ના વૈશાખ સુદ ૧૧	૪૮૫
૧૩૩૦	ચૈત્ર વદ ૭ શનિ	૪૯૩
૧૩૪૩	શીલભદ્રસૂરિ	૪૮૯
૧૩૫૫	વૈશાખ વદ શ્રીસૂરિ	૪૭૭

ધર્મ (ધર્મધોષ) સૂરિ મૂલ પટ્ટકમે

આણુંદસૂરિ

અમરપ્રભસૂરિ

૧૬૬

જ્ઞાનચન્દ્ર (૧૩૭૮-૧૩૮૯-૧૩૯૪)

સુનિયોષ્વરસૂરિ મૂર્તિ (૧૩૯૬)

૧૩૨-૧૬૨-૧૪૧

૧૬૬

૧૩૦૫ અશાઠ વદ ધર્મધોષસૂરિ પટ્ટ પ્રતિષ્ઠિત દેવેન્દ્રસૂરિ

૭ શુક કમાયાત જિનચન્દ્રસૂરિ શિ૦ ભુવનચન્દ્રસૂરિ ૫૫૧

ચાવડા વંશના મહારાજ વનરાજના ગુરુ

નાગેન્દ્રગચ્છના શિલગુણસૂરિ, તેમના

શિષ્ય દેવચન્દ્રસૂરિની મૂર્તિ ઉપરનો લેખ ૫૧૦

૧૩૬૧ કાગણ સુદ ગુરુ ચન્દ્રકુલના વર્ધમાન સન્તાન સાધ્વી

મલયગુન્ઠરીની શ્રાવિકા બાઈ મુહલે

અંણિકાદેવીની મૂર્તિ કરાવી અને

શ્રોમસૂરિના શિષ્ય ભાવદેવસૂરિએ તેની

પ્રતિષ્ઠાકરી.

૫૨૨

પ્રાચીન જૈન લેખ સંગ્રહમાં આવતા જ્ઞાતિ, વંશ, કુલ,
અન્વય, ગોત્ર વિગેરેના અકારાદિ નામો.

કાંતાલજ્ઞાતિ	૨૦૬
કાયચ્ચવંશ (પુરોહિત સોમદેવ)	૨૮
કર્કટવંશ	૩૭૬
કાગગોત્ર	૩૪૪
ગૃહિલાન્વય (રાહલ)	૩૩૨
ગૂ (ગુ) જ્ઞેર જ્ઞાતિ	૨૫૨-૨૮૨
ગાહ (હુ) માન	૩૨૩-૩૩૧-૩૩૫-૩૩૬-૩૪૩-૩૫૧-૩૫૨
ગૌલુક્ય કુલ	૨૮૫૪૩, ૬૪-૬૫-૩૩૨-૩૫૨
દીશા (દીસા વાલ જ્ઞાતિ (વૃદ્ધશાળા)	૭-૪૯૬-૫૩૮
ધર્કટજ્ઞાતિ	૬૫
ધર્કટવંશ (ધાકડ. ઓસવાલ જ્ઞાતિનું ગોત્ર)	૮૨-૧૩૭
નાહરંગોષ્ઠિ	૧૪૮
પદ્મીવાલ જ્ઞાતિ	૫૭
પદ્મી જ્ઞાતિ	૫૪૫
પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિ	૪-૬ વિગેરે
ગોહિત્યવંશ (બિનરાજસૂરિ. ખરતર)	૧૭૫૨૦-૨૪-૪૩૪
મન્નિદલિયવંશ	૫૬
શ્રીમતસુનાયક ગોત્ર	૫૬
મહારાજ કુલ	૩૨૦-૫૩
મહતીયાણી (ખરતર ગરુડ નન્હક ગોત્ર)	૬૦
મેવાડાજ્ઞાતિ (સૂત્રધાર)	૨૫૦
મોઢજ્ઞાતિ	૪૧૦-૪૮૩-૪૮૪-૫૧૬
રાખેરૂટ કુલ	૩૧૮
રાખેરૂટ.	૩૪૯
રાઠોડવંશ.	૩૫૪
વરહુડીયા (નાગપુરીય)	૬૬-૧૦૬
” (આમ્નાય)	૧૦૭
વરહુડિ સન્તાનીય	૧૨૧૫૧૨૩-૧૨૬-૧૨૭

સિ (શિ) લાહિત્ય વંશ (રાઉલ)	૩૩૬
સિંહપુરવંશ.	૪૪૯
કુંકારવંશ.	૪૪૯

ગોત્રોનાં નામો.

લેખાંક

ઉસલગોત્ર	૪૦૭
ધંધર (ગોત્ર ?)	૪૪૬
જાળડ ગોત્ર	૧૬૮
ભાંડશાલિક (?)	૨૬
મોહોતાગોત્ર	૩૨ ગો.
સંઘવાલગોત્ર	(૧૪૭)
(કોચર સંતાન)	

શ્રીમાલી જ્ઞાતિનાં ગોત્રોનાં નામો.

ચંડાલેચા	૩૯૮
પરીયક	૪૫૦
પાપડ	૪૩૧
ફાફલીયા	૩૮૬
રાંકયાલુ	૩૧૯

ઝોસવાલ-ઉપદેશક-ઉકેશ જ્ઞાતિઓના ગોત્રોનાં નામ.

ઉચિતવાલ	૩૨
કાકરેચા	૩૮૪
કુહાડ	૩૨-૩૯૯
કોશાગાર	૧
ગણધર	૩૮૪
ગણધર ચોપડા.	૪૨૪

ગાદહીયા	૪૪૧-૪૧૫
ગુગલાયા	૩૮૬
ચક્રેશ્વરી	૨૬૫
ચૂદાલિયા	૩૯૮
તિલાહરા	૪૧૨
તૈલગૃહ	૩૬૩
દરડા	૨૫૬
નવલખા	૫૩૬
નાહર	૧૯૮-૨૧૯
પારિખ	૪૪૬
પ્રામેયા	૩૫૬
ભાંગર	૩૯૧
મંહોરા	૩૧૨
મીઠીયા	૫૦૨
મુહગોત્ર	૩૫૪-૩૫૫-૩૫૮-૩૬૦
રાયભંડારી	૩૨૬
ભંડારી	૩૩૬-૩૩૭
લિંગા	૩૭૦
લોહા	૧૬-૪૧૨-૪૩૫
વડુરા	૪૩૩
વૃદ્ધ સન્નિધીય	૨૭૭-૨૬૫
વેલહુરા	૪૦૮
શ્રીશ્રીમાલકુલ	૧૫૨
સીસોદીયા	૫૪૦
સૂરાણા	૧૪૧-૧૪૨-૪૪૨

પ્રાચીન-જૈન-લેખ-સંગ્રહ.

અંતર્ગત-સ્થાન-અકારાણિ.

અ	
અચલગઢમહાદુર્ગ	૨૬૮.
અચલદુર્ગ	૨૬૩.
અચલેશ્વર	૬૫
અજયમેરૂ, અજમેર	૩૦૭, ૪૪૫
અંતહરી	૩૦૭
અણહિલપાટક	૬૪, ૧૩૩
અણહિલપુર	૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૬૪, ૬૬, ૮૩, ૮૫, ૬૨, ૬૩
અલિનવપુર	૩૩૪
અરણુદ	૨૬૪
અર્જુન	૬૫, ૧૩૨, ૧૩૩, ૧૮૪, ૨૨૧, ૨૩૦, ૨૫૬
અર્જુનગિર	૩૭૭
અર્જુનગિરિ	૨૪૯, ૨૫૧, ૩૭૨
અર્જુનતીર્થ	૧૮૮
અર્જુનમહાતીર્થ	૧૬૫, ૨૦૬
અર્જુનસ્થાન	૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૬૪, ૬૫, ૬૬, ૮૬, ૧૦૭, ૧૨૮, ૧૬૩, ૨૧૨, ૨૨૬, ૨૩૬, ૪૨૪

અર્જુનસ્થાનમહાતીર્થ	૬૪, ૬૫, ૬૬, ૮૭
અર્જુનસ્થાન મહાતીર્થ	૮૪, ૮૫, ૮૭, ૮૩, ૮૮, ૮૯, ૧૦૨, ૧૦૩, ૧૦૫,
અર્જુનદ્રિ	૨૪૩
અશ્વાવખોધતીર્થ	૨૮૪
અષ્ટાપદ	૪૧, ૪૨, ૪૩, ૪૪
અષ્ટાપદમહાતીર્થ	૩૮, ૩૯, ૪૦
અહમ્મદપુર	૫૨૮
અહમ્મદવાઢ (રાજનગર)	૧૫, ૧૭, ૨૦૫, ૩૦૬, ૪૬૭,
અહિમદવાઢ	૫૪૧, ૫૪૨
અદાદવાઢ	૭, ૩૦૮.

આ

આખીઆમ.	૬૫.
આઘાટ સ્થાન.	૨૩૧
આરાસણ	૧૬૨, ૨૬૩, ૨૬૪, ૩૦૧.
આરાસણકર	૨૮૪
આરાસણનગર	૨૮૦

આસન ૧૬૫, ૨૦૫, ૨૦૮

આસનકર ૨૮૮

આવુયગ્રામ ૬૫

આસલપુરદુર્ગ ૩૬૬

ઇ

ઇડર. ૪૧૪

ઇલાદુર્ગ. ૨૫૬

ઉ

ઉગ્રસેનપુર ૩૨

ઉચાપુરી ૫૪

ઉજ્જયન્ત ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧,

૪૨, ૪૩, ૪૬, ૫૪,

૩૭૭

ઉજ્જયન્તમહાતીર્થ ૩૮, ૫૪,

૫૫

ઉત્તરગ્રામ ૬૫

ઉન્દઉચમહાસ્થાન ૮૨

ઉન્નતદુર્ગ ૧૩

ઉજ્જૈનતીર્થ ૩૩૨

ઉવરણી કીસર ઉલીગ્રામ ૬૪

ઉસમાપુર ૩૦૮, ૩૦૯,

ઉ

ઉકેશસ્થાન ૨૦૨

ઉથણ ૪૨૮

ઓ

ઓરાસાગ્રામ ૬૫

ઓસવાલ ૩૭૨

ક

કચ્છ ૩૨ ઓ

કચ્છદેશ ૪૪૬

કરહોડા ગ્રામ ૩૩૦

કલશાલલ ૩૫૭

કલાગર ૪૨૬

કશ્મીર ૩૮, ૩૯, ૪૧, ૪૨, ૪૩

કાંચનગિરિગઢ ૩૫૨

કાબિલ (દેશ) ૩૭૯

કાયદ્ર ૩૭૨

કાવી ૪૫૧

કાશ્મીર ૧૭, ૨૩, ૨૪, ૪૦,

૪૩૪

કાસહદ ગ્રામ ૬૪

કાસહદસ્થાન ૧૯૩

કિષ્કિંધ (કેકિંદ) ૩૭૮

કુંકુણ ૩૨ ઓ

કુંભઉદ્રાગ્રામ ૧૨૫

કુંભ(લ)ગઢ ૩૭૨

કુંભલમેરુગ્રામ ૨૬૭

કુંભલમેરુમહાદુર્ગ ૨૬૪

કોકણ ૪૪૬

કોલારાનગર ૩૨ ઓ

ખ

ખહોડાગ્રામ ૩૩૨

ખાદુ ૩૦૭

ખેદ ૪૨૨

ગ	અંપકપુર્થ	૩૩૯
ગંધાર ૪, ૫, ૬, ૮, ૯, ૧૦	અંપકમેરૂ	૩૭૨
૧૦, ૪૫૦	આટ	૩૦૭
ગાગરણ (ગિઝની) ૨૩, ૪૩૪	આરોપ	૬૬
ગાગરણ ૩૦૭	ચિત્તોડ	૫૪૦
ગિરનાર ૬૧, ૩૭૨ ૪૪૭	ચિત્રકૂટ (ચિત્તોડ) ૧, ૨, ૩૭૨,	
ગિરિ (નારિ) ૬૦	૪૪૯	
ગિરિનાર ૩૧૧	છ	
ગિરિનારિ ૫૯	છેછડિયા મદ્દીઆમ	૩૨૫
ગુજરાત ૧	જ	
ગુર્જર ૬૪	જાંઝણપુરિ	૬૦
ગુર્જરના ૩૦૭, ૩૭૯	જાખાલિપુર	૬૦
ગુર્જરદેશ ૧૨, ૩૯૮	જાલણા	૪૪૬
ગુર્જરમંડલ ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧,	જાલોર	૩૬૭
૪૨, ૪૩	જાલોરનગર	૩૫૫
ગૂર્જર ૩૫૨	જાવાલિપુર	૩૫૨
ગોપગિરિ ૧	જાવાલિપુરી	૩૬૦, ૩૬૧
ગોલકંડા ૨૩	જાઉરનગર	૩૭૨
ઘ	જેખલપર્વત	૩૪૧
ધૃતધટ્ટી ૪૭૧	જેપર	૫૦૫
ચ	જેસલમેર	૪૪૭
અંદ્રાવતી ૬૪, ૬૫, ૮૩, ૮૪,	જેસલમેરૂ	૨૬
૮૫, ૯૨, ૯૩,	જેસલા	૪૪૬
૧૦૦, ૧૦૧, ૧૩૩,	ટ	
૨૬૧, ૪૨૬.	ટીંગાનક	૫૪૭
અંપકદુર્ગ ૩૩૯	ડ	
અંપકમેરૂ ૩૩૯	ડવાણીઆમ	૬૪, ૬૫
	(મ) ડાલક	૬૫

डुंगरपुरनगर	२६४, २६५ २६६
ढ	
दिल्लीमंडल	३०७
त	
तारंगकपर्वात	५४३
तारणगढ	६६
त्राणावती	४५३
द	
दक्षिणदेश	२६
दरलवती	३८, ३९, ४१, ४३
दिल्ली	३७६
दीवणंदर	३०
हुंडुलि	४३०
हेडिलवाडा	६५-१२६
हेडिलवाडाग्राम	६५
हेवकुलपाटक नगर	३७२
हेवगिरिनगर	२६
हेवीयडोटडीग्राम	६५
ध	
धडिलिग्राम	६४
धंधालुकगागाणा	४२६
धवलछ	३८, ३९, ४०, ४१, ४२, ४३, ५६, ८६
धांधलेश्वरग्राम	६५
धूलीयाग्राम	४२५
न	
नंगमंडल	३२०

नंदकुलवति	३३६
नन्दीग्राम	११६
नन्दीपद	५०३, ५०४
नदुल	३२४, ३२६, ३३०, ३३२, ३४२, ३४७, ३५०, ४२४ (नाडोल)
नदुलपुर	३४५
नदुलाम	३४१
नदुलाननगर	३३५, ३४०
नदुलनगर	१३२
(नदुल) ल	३३१, ३३४
नदुलपुर	३४६
नन्दिनवर्धनगिरि	३५७
नराणुक	३०७
नवीनपुर	२१
नग्यनगर	२१
नागपुर	१०६, १०७, १२१, १२२, १२३, १२६, १२७, ३०७, ३७२
नागदह	३७२
नाडुल	३६७
नागा	११६
नारदपुरी (नाडोल)	३७७
प	
परिदेह	३४८
पत्तन	२८, ६७, ६८, ८६ १११, २४३, २५६ २८२, ३३६, ५११ ५३२

પદ્માડાઆમ	૩૨૨૫	ભ	
પલિલકા	૩૮૧, ૩૮૩	લંદ્રસિણુકદ્રાસ્થાન	૧૮૪
પશ્ચિમપાંચાલ	૪૪૬	ભાડાઆમ	૬૫
પોટલુ	૩૧૩-૪૪૭	ભાંણુવડ	૪૩૪
પાદપરાંઆમ	૨૭૯	ભાંલીઆમ	૬૫
પાદલિખતપુર	૧, ૩૨ એ	લિલ	૪૬૫
પાદ્રાડા	૩૨૬	ભુજ	૪૪૬
પાલી	૩૬૩	ભુજુપુર	૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩
પાલીકા	૩૯૮	મ	
પિંડરવાટક	૩૦૭	મંડલકર	૩૦૭
પુંડરિક	૧	(મંડોર) પુર	૧૩૨
પૂર્વમાંડલિ	૫૧૯	મંડોર	૩૦૭
પોસીનાઆમ	૨૭૯	મગધદેશ	૩૮૦
પ્રતિષ્ઠાનપુર	૪૪૬	મચ્છુકાંઠા	૪૪૬
૨		મધુપતી	૫૪૬
ફતેપુર	૧૨	મરૂધર	૩૨ એ
ફીલિણીઆમ	૬૪	મરૂથલી	૧૩૨, ૩૭૯
ફૂલવધિકા	૪૪૪, ૪૪૫	મલકાપુર	૪૪૬
ખ		મહમદાવાદ	૩૩૯
ખંદેકસા (દેશ)	૩૭૯	મહિસાણા	૨૫૨
ખંડા	૪૧૨	માંટ	૮૫
ખાંગર (જોસલામંડલપ્રાંત)	૪૪૬	માંડવ	૧૩૦
ખારેલ	૫૩૪, ૫૩૯	માંડવ્યપુર	૧૩૩, ૧૫૬, ૧૬૧, ૧૬૪, ૨૩૭, ૨૩૮, ૪૨૯
ખીંડિ	૩૦૭	માતામહાબુઆમ	૬૫
ખોરિદપુર	૪૪૬	માલવ	૧૨, ૩૭૯
ખાંદાણ	૪		

માલવા	૪૪૬
મહારાષ્ટ્ર	૪૪૬
મુંજિગપુર	૩૩૮
મુંડસ્થલમહાતીથ	૬૪
મુંડલસ્થલગ્રામ	૨૭૫
મુંદસ્થગ્રામ	૨૭૪
મુઝૈનગર	૩૨ એ
મે (ડ્ર) ગ્રાગ્રામ	૩૨૫
મેડતા ૩૬૪, ૩૬૬, ૪૩૮, ૪૪૦, ૪૪૨	
મેદપાટ	૧, ૩૧૮, ૩૩૬
મેદપાટદેશ	૫૧૪, ૫૪૦
મેદપાઠ	૨૬૪, ૩૦૭
મેવાડ	૩૨ એ
મેવાતદેશ	૧૨
મોરકરાગ્રામ	૩૪૩
ય	
ચોધપુર	૩૬૬, ૩૭૭
૨	
રાંતય (ઇ) જ (રાંતેજ)	
૪૬૪, ૪૬૭	
રાજગૃહ	૩૮૦
રાજનગર (અમદાવાદ)	૨૬૬, ૪૫૩, ૫૦૨
રાણનગર	૧૭, ૨૩, ૨૪, ૨૭
રાણપુર	૩૧૪, ૩૧૫
૩૭૭	
રાણપુરનગર	૩૦૭, ૩૦૮

રાણપુરમહાનગર	૩૧૧
રાધણપુર	૫૦૫
રાયપુર બંદર	૪૬૬
રાસાહંડ	૩૨૮
રિણસ્થંભપુર	૧૬૮
રેવતક	૫૨
રૈવત	૨૧૩
રૈવતક	૧૦૮, ૧૦૯, ૩૫૭
લ	
લાટાપદલી	૬૬
લાડાપદલી	૬૬
લાલપુર	૧૨
લોદ્રવાપત્તન	૨૬
વ	
વઘરાટનગર	૩૭૬
વડગ્રામ	૮૫
વડનગર	૪૫૧
વધિલ દે (બેલાર ?)	૪૦૩
વસીજી	૬૫
વાગડ	૪૪૬
વાઘસીણુ (વઘરણા) ગામ (નાડોલ દેશમાં)	૪૨૫
વાર	૪૩૪
વાલીપુર	૨૩૨
વા (બા) હડમેરો (બાહડમેર)	૩૭૧
વિયુલપર્વત	૩૮૦
વિમલગિરી	૨૧

વિમલાચલ ૧, ૧૨, ૧૫, ૧૭, ૨૨, ૨૬, ૪૩૪	
વિમલાદ્રિ (ચલ) ૩૨ એ	
વિશલનગર ૪૦૦	
વિહારપુર ૩૮૦	
વિરમગ્રામ ૩૩૮	
વીરમપુર ૩૮૬, ૪૧૭, ૪૧૬	
વીસાડા ૩૬૪	
વેળાપલ્લી ૨૪૮	
વૈભારપર્વત ૩૮૦	
૨૧	
શંખેશ્વર ૫૦૩	
શત્રુજય ૧, ૫, ૭, ૮, ૧૦, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૭, ૨૧, ૨૬, ૨૭, ૩૦, ૩૨, ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૪૪, ૧૩૨, ૩૦૭, ૩૧૧, ૩૭૨, ૩૭૭, ૪૩૪. ૪૪૭	
શત્રુજય મહાતીર્થ ૬૬	
શમી ૩૩૬	
શમીપાટી ૩૨૩	
શાકંભરી ૩૪૬	
શિવપૂરી (શિરાહી) ૩૭૭	
શ્રયનાથ ૫૫	
શ્રીપત્તન ૫૩	
શ્રીપથા ૫૪૪	
શ્રીપુર ૧૭, ૨૩	

શ્રીલિન્નમાલ ૪૨૭	
શ્રીમાલ (લિન્નમાલ) ૪૦૨	
૫	
પંડેરક ૩૪૬, ૩૫૦	
પંડેરકીય ૩૪૬	
૨૧	
સત્યપુર ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૬૬	
સત્લક્ષણપુર ૪૬૪	
સન્નિહિતગ્રામ ૬૫	
સપાદલક્ષ (અજમેર પાસેના મારવાડમાં આવેલો પ્રાન્ત) ૪૪૬	
સમલિકાવિહારતીર્થ ૨૮૪	
સમીતલપદ ૩૨૦	
સમીપાટી ૩૧૮	
સમ્મેત ૪૧, ૪૨, ૪૩	
સમ્મેતમહાતીર્થ ૩૮, ૩૯; ૪૦	
સમ્મેતશિખર ૪૪, ૨૭૯	
સમ્મેતાદ્રિ ૪૩	
સલખણપુર (સંખલપુર) ૪૬૬, ૪૭૦, ૪૭૪, ૪૭૬, ૪૭૮, ૪૮૭, ૪૯૦, ૪૯૨, ૪૯૬, ૪૯૭, ૪૯૮.	
સહજિગપુર ૫૪૫	
સહઅક્ષટ ૩૧, ૩૨	
સાણુદ ૫૦૧	
સારંગપુર ૩૦૭	

સારણાદ્રિ	૩૫૭	૪૧, ૪૨, ૪૩	
સાલગ્રામ	૬૫	સ્તંભપુર	૪૦
સાલેર	૩૮૭	સ્તંભતીર્થ	૧૩, ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૨૫૬, ૩૧૪, ૩૧૫, ૪૩૨, ૪૪૭
સાહિલવાડા	૬૫		
સિંદૂર	૪૩૪	સ્તંભતીર્થપુર	૧૨, ૪૩
સિદ્ધશૈલ	૩૩	સ્વર્ણગિરિદુર્ગ	૩૫૫
સિહરગ્રામ	૬૫	સ્વર્ણગિરિ (૬) હુદુર્ગ	૩૫૪
સીમ્વાડી	૩૨૬	હ	
સીરોહીનગર	૨૩૬	હંડાઉડા	૧૧૮
સુવર્ણગિરિ	૩૫૩	હંડાઉદ્રાગ્રામ	૬૪
સૂળન	૩૦૭	હસ્તિકુંડિકા	૩૧૮
સૌગન્ધિકભૂધર	૩૫૭	હસ્તિકુંડી	૩૧૮
સૌરાષ્ટ્ર	૩૨ એ.	હાથિઉડીગ્રામ	૩૨૦
સોવર્ણગિરી	૬૬	હેઠઉજાગ્રામ	૬૫
સ્તંભનકતીર્થ	૪૦		
સ્તંભનકપુર	૩૮, ૩૯, ૪૦,		

જે જે સ્થળોના લેખ લીધા છે તેની અકારાદિ યાદિ.

લેખાંક

સ્થળ

૫૫૬	અમદાવાદ	૪૫૧-૪૫૪	કાવી
૬૪ થી ૨૭૧	આણ	૩૪૬	કિરાહુ
૨૭૭ થી ૩૦૬	આરાસણ	૩૭૭-૩૭૮	કેકિદ
૪૨૮	ઉથમણ	૩૭૩-૩૭૬	કોરંટક
૪૨૭	કાચંદ્રા	૪૪૭-૪૫૦	ખંભાત
૪૨૬	કાલાગરા	૪૪૬ આખર મોદી (કચ્છ)	

૪૫૬-૪૫૯	ખુરાલા	૫૪૪	બ્ય ના
૪૦૦-૪૦૧	ગધારા	૩૭૧	બાહડમેર ભુવું
૪૨૯	ગાંગાણા	૪૩૧ થી ૪૪૩	મેડતા
૩૮ થી ૬૩	ગીરનાર	૨૭૨ થી ૨૭૬	મુંગથલા
૪૧૬	ચિત્તાડ	૩૪૫	રત્નપુર
૫૪૦	છાણી	૩૭૯	રાજગૃહ
૪૨૨-૨૩	જસોલ	૩૦૭ થી ૩૧૭	રાણ(ક)પુર
૪૫૧	જામનગર	૪૬૦	રાધનપુર
૩૫૧-૩૬૩	જલેર	૪૬૧-૪૬૮	રાંતેજ
૪૩૦	ઝાડોલી	૩૪૭-૩૪૮	લાલરાઈ
૫૪૩	તારંગા	૪૨૫	વધીણા
૪૧૭ થી ૪૨૧	નગર	૩૭૯	વેરાટ
૩૩૧ થી ૩૪૪	નાડલાઈ	૧ થી ૩૭ ને ૫૫૭	શત્રુબંધ
૪૦૮ થી ૪૧૫	નાણાગામ	૪૯૮ થી ૫૦૫	શંખેશ્વર
૩૬૪-૩૬૮	નાડોલ	૪૬૯-૪૬૮	અખલણપુર
૪૨૪	પાલડી	૩૪૬-૩૫૦	સાંડેરાવ
૫૪૬-૫૫૫	પાલણપુર	૫૪૫-૫૪૮	સીયાલખેટ
૩૮૧-૩૯૯	પાલી	૫૪૧-૫૪૨	સુરત
૪૪૪-૪૪૫	ફલોધી	૩૨૩-૩૩૦	સેવાડી
૫૩૪-૫૩૯	બારેબ	૩૬૬-૩૭૦	મોલંકીયા કોટ
૪૦૩-૪૦૭	બેલાર	૩૧૮-૩૨૨	હથુડી

પ્રાચીન જૈન લેખસંગ્રહ.

પ્રતિષ્ઠા કરનાર સુરિ અગર સાધુના નામોની
ગણતરી થાદિ.

સંવત સૂરિ કે સાધુનું નામ લેવું	
૧૩૩૦ ઉદયદેવસૂરિ	૪૬૨
૧૪૨૯ ,,	૪૧૦
ઉદયવલ્લભસૂરિ	૨૫૩
૧૫૪૩ ઉદયસાગરસૂરિ	૪૦૦
(જ્ઞાનસાગરસૂરિ પાટે)	
૧૫૫૬ ,,	૩૧૫
૧૨૧૨ કલ્પસૂરિ (નત્રસૂરિ પાટે)	૨૪૮
૧૨૪૫ ,,	૨૧૩
૧૨૭૪ ,,	૫૫૨
૧૩૧૫ (?) ,,	૫૫૩
૧૩૭૮ ,,	૨૦૬
૧૪૦૮ ,, (નન્નસૂરિ પાટે) - ૩૬-૨૪૦	
૧૨૦૨ કુકુદાચાર્ય ૧૩૫, ૧૩૬,	
૧૪૩, ૧૪૭, ૧૫૦	
૧૨૧૨ ,,	૨૧૨
૧૬૮૩ કલ્યાણસાગરસૂરિ	૨૭
૧૩૩૦ ગુણભદ્રસૂરિ શિષ્ય ૪૭૪	
o ચન્દ્રસૂરિ	૫૨-૨૮૩
૧૩૩૦ જજગસૂરિ ૪૭૦-૪૮૦	
-૪૬ ૧-૪૬૭-૫૧૮-૫૧૯	
૧૩૪૯ ,,	૪૭૩-૫૦૯
૧૫૬૬ જયકલ્યાણસૂરિ ૨૬૩-	
૨૬૮	

૧૬૮૧ જયસાગર ગાણી ૩૫૪-	
૩૫૮	
૧૩૦૫ જ્ઞાનન્દસૂરિ	૫૩
o જિનચન્દ્રસૂરિ (ખરતર)	
૨૬૨	
૧૫૧૫ ,, (ખરતર)	૨૫૬
૧૫૩૪ ,,	૩૮૪
૧૬૬૪ ,, (ખરતર)	૪૩૫
૧૬૬૧ જિનસિદ્ધસૂરિ પદ્મા	
લંકાર જિનચન્દ્ર	
(બુકતખરતર)	૫૩૬
૧૪૨૯ જિનદેવસૂરિ	૫૨૧
૧૬૭૫ જિનરાજસૂરિ (ખરતર)	
૧૫ શ્રી ૨૦-૨૩-૨૪	
૧૬૯૭ ,,	૪૩૪-૪૩૯
૧૬૮૨ ,,	૨૬
૧૫૩૬ જિનસમુદ્રસૂરિ (ખરતર)	
૪૧૬	
૧૫૦૫ જિનસાગરસૂરિ (ખર-	
તર પિપ્પલક શાખા)	૪૧૬
૧૫૨૩ જિનહર્ષસૂરિ (ખરતર)	
૨૫૮	
o જ્ઞાનચન્દ્રસૂરિ ૧૧૪-	
૧૬૭-૨૫૫	

૧૩૧૧ (૧) ,,	૨૨૫
૧૩૭૮ ,, ૧૩૪-૧૩૬-૧૪૨--	
૧૪૮-૧૫૬-૧૬૧-	
૧૬૪-૧૬૧-૧૬૮-	
૨૧૬-૨૩૩	
૧૩૮૬ ,,	૨૪૧
૧૩૯૪ ,, ૧૬૨-૧૭૮-૧૯૪-	
૨૨૩-૨૮૮	
૦ જ્ઞાનસાગરસૂરિ ૧૩૦ ૧૩૬	
૧૩૭૮ તિલકસૂરિ ૧૪૪-૧૪૫	
૧૪૧૩ દીપસાગર	૫૧૫
૧૪૧૪ દેવગુપ્તસૂરિ ૩૭	
(કલ્લસૂરિ શિષ્ય)	
૧૪૫૨ ,,	૫૧૬
૧૧૩૪ કકુદાચાર્ય સંતાન ૪૧૫	
૧૬૨૧ દેવચન્દ્રગણિ ૩૨ ઐ.	
૧૨૪૫ દેવચન્દ્રસૂરિ ૧૮૬-૧૯૦	
૧૯૨-૧૯૫-૨૯૭-૧૯૯-	
૨૦૦-૨૦૪-૨૦૫-૨૦૭	
૨૦૮-૨૧૪	
૧૩૦૧ ,, (શીલગુણસૂરિ	
સંતાને શિષ્ય) ૫૨૯	
૧૫૫૬ દેવનાથસૂરિ	૩૧૪
૧૧૪૪દેવાચાર્ય (પ્રાદ્વીગચ્છ) ૩૮૨	
૧૨૧૬ ,, (નેમીચન્દ્રાચાર્ય-	
શિષ્ય) ૨૯૬	
ધર્મચોપ સૂરિ	
૧૨૨૬ ,,	૧૬૫
૧૨૭૬ ,,	૨૯૯-૩૦૧

૧૨૭૬ ,,	૨૯૮
૧૨૯૩ ,,	૮૪
(નવાંગ વૃત્તિકાર અભ-	
યદેવસૂરિ સંતાનીય)	
૦ ,, ધર્મચન્દ્રસૂરિ	૧૧૮
૧૩૯૪ ધર્મતિલકસૂરિ	૧૪૬
૧૬૧૧ ધર્મસુંદરગણિ	૪૩૧
૧૩૪૩ નયચન્દ્રસૂરિ	૫૪૮
૧૨૦૦ નેમીચન્દ્રસૂરિ	૫૩
૧૩૦૮ અમરચન્દ્રસૂરિ	૧૩૭
૧૨૧૫ પદ્મચન્દ્રગણિ	૩૬૪
૧૩૩૮ પરમાનન્દસૂરિ	૨૯૦
૧૮૩૮ પુણ્યસાગરસૂરિ	૪૬૦
૧૩૨૬ બુદ્ધિસાગરસૂરિ	૪૬૬
	૫૦૦
૧૩૬૧ ભાવદેવસૂરિ	૫૨૨
૧૩૦૫ ભુવનચન્દ્રસૂરિ	૫૫૧
૧૪૧૨ ભુવનહિતઉપાધ્યાય ૩૮૦	
૧૬૮૧ સુકિતસાગરગણિ	૫૩૮
૬૮૨ ,,	૫૪૧-૫૪૨
૧૩૪૦ સુનિચન્દ્રસૂરિ	૪૮૧
૧૩૪૭ ,,	૪૮૨
૧૩૬૪ ,,	૧૫૮
૧૩૩૦ મુનિ રત્ન સૂરિ	૪૬૩
૧૩૪૩ મહેન્દ્રસૂરિ	૪૮૮
૧૩૦૦ યશો ભદ્રસૂરિ	૫૪૫
૧૩૧૫ ,,	૫૪૬
૧૬૮૬ રત્નચન્દ્રસૂરિ	૩૬૮
૧૫૦૮ રત્નશેખરસૂરિ	૩૨૦

૧૫૧૩	”	૩૮૭
૧૫૧૫	” (તપા) ૪૧૩-૧૨૬	
૧૨૪૫	રત્નસિંહસૂરિ	૨૧૫
૧૩૭૮	રામચન્દ્રસૂરિ	૨૦૨
૧૨૬૮	રામચન્દ્રાચાર્ય	૩૫૨
	લક્ષ્મીસાગરસૂરિ (તપા) ૨૫૨	
૧૫૧૮	” ૨૬૪-૨૬૫-૨૬૭	
૧૫૨૫	” ૨૪૬-૨૧૫	
૧૫૩૦	” ૪૧૧	
૧૬૬૫	લળિધસાગર વાચક ૩૭૮	
૧૩૩૦	વચરસેન ઉપાધ્યાય ૪૭૮	
૧૩૩૦	વર્ધમાનસૂરિ	૫૫૦
૧૩૩૫	” ૨૬૧	
૧૩૩૭	” ૨૬૨	
૧૩૩૮	” ૨૮૪	
૧૬૬૪	વિજયદેવસૂરિ(તપા) ૫૧૨	
૧૬૬૬	” ૪૬૭	
૧૬૭૩	” ૫૩૨	
૧૬૭૪	” ૩૩૭	
૧૬૭૫	” ૨૭૭-૨૭૮-૨૬૩	
૧૬૭૭	” ૪૩૬-૪૪૦-૪૫૭	
	૪૫૮-૪૫૯	
૧૬૮૩	” ૩૫૬-૪૪૨	
૧૬૮૪	” ૩૫૬-૪૩૭	
૧૬૮૬	” ૩૪૧-૩૬૬-૩૬૭-	
	૩૬૩-૩૬૪-૩૬૫-	
	૩૬૮	
૧૬૮૭	” ૪૩૬	
૧૬૯૬	” ૩૦	

૧૭૨૧	વિજયરાજસૂરિ	૨૬૬
૧૮૪૪	વિજયલક્ષ્મીસૂરિ	૫૩૪
૧૭૩૨	વિજયસાગરસૂરિ	૫૪૦
૧૧૪૩	વિજયસિંહસૂરિ	૩૭૫
૧૨૦૬		૨૮૬
૧૬૪૪	વિજયસેનસૂરિ(તપા) ૪૫૦	
૧૬૪૬	” ૪૫૧-૪૫૨	
૧૬૫૨	” ૧૩	
૧૬૫૩	” ૪૪૧	
૧૬૫૬	” ૪૫૪	
૧૬૫૯	” ૪૫૬	
૧૬૬૨	” ૫૧૫	
૧૨૮૫	વિજયસેનસૂરિ	૫૪૩
૧૨૮૮	” ૩૮થી૪૩	
૧૨૮૭	” ૬૪-૬૫	
૧૨૯૩	” ૮૩-૮૫-૯૨-૯૩-૯૪	
	૧૨૧-૧૨૬-૧૨૭	
૧૨૯૬	” ૬૬	
૧૭૧૦	વિનયવિજયગણિ (ખપા)	
	૩૧-૩૨	
	(વાચક-ઉપાધ્યાય)	
૧૩૧૬	વિમલસૂરિ	૪૬૫
૧૬૫૦	વિમલહર્ષગણિ	૩૩
૧૭૦૯	વિવેકચન્દ્રગણિ	૫૧૪
૧૬૫૬	વિવેકહર્ષગણિ	૪૪૬
૧૩૩૦	વીરસૂરિ	૨૪૭
૧૩૦૫	” ૪૮૭	
૧૩૩૦	” ૪૭૩-૪૭૬-૪૭૯	

૧૨૧૨ વૈરસ્વામિસૂરિ	૨૧૮
	૨૨૦-૨૨૧
૧૬૦૩ શાન્તિસાગર	૫૫૬
૧૩૮૭ શાન્તિસૂરિ	૫૦૮
૧૫૦૫ ,, (સાનકીયગચ્છ)	૩૮૫
૧૫૫૫ ,, (સાગરગચ્છ)	૩૮૫
૧૦૫૩ શાન્ત્યાચાર્ય	૩૧૮
૧૩૩૧ શાલિસૂરિ	૫૫૪
૧૩૩૦ શીક્ષભદ્રસૂરિ	૪૬૧
૧૩૩૩ ,,	૪૮૫
૧૩૪૩ ,,	૪૮૫
૧૩૭૩ શુભચન્દ્રસૂરિ	૫૨૮
૧૨૮૬ સમંતચન્દ્રસૂરિ	૧૮૨
૧૫૩૨ સાલિગસૂરિ	૩૮૮
૧૪૨૬ સાવદેવસૂરિ	૨૭૪
૧૨૪૫ સિંહસૂરિ	૧૭૦-૧૭૨- ૧૭૪-૧૭૫-૧૭૬ ૧૭૭-૧૮૦-૨૧૧

૧૨૩૮ સોમપ્રભસૂરિ	૪૬૮
૧૩૨૬ ,, નાગેન્દ્ર ગચ્છ	૪૭૧
૧૫૨૬ સોમરત્નસૂરિ	૩૫૧
૧૪૮૫ સોમસુંદરસૂરિ (તપા)	૩૬૮
૧૪૬૬ ,,	૩૦૭
૧૧૭૨ હરિપ્રભસૂરિ (ચન્દ્રગચ્છ)	૫૪૭
૧૩૩૧ ,, (ભલ્લેયોધર ગચ્છ)	૪૮૩-૪૬૮
૧૩૬૬ ,, (ભલ્લેયોધરગચ્છ)	૪૮૪
૧૬૨૩ ,, હીરવિજયસૂરિ (તપા)	૪૧૪
૧૬૩૦ ,,	૪૧૨
૧૬૪૪ ,,	૩૭૬
૧૬૫૦ ,,	૧૨

પ્રાચીન જૈન લેખ સંગ્રહ.

આ લેખોમાંથી રાજવંશીય માટે નીકળી આવતી હકાકન
દિલ્હી

સંવત		લેખાંક
૧૩૬૬	અલાવદીનનો પ્રતિનિધિ અદખખાન	૪૮૭
૧૪૧૨	સાહિ પેરોજ સુરત્રાણુ (ફિરોજશાહ તુઘલખ વંશ) ૩૮૦ (મલિકવયો સૂબો-ગાસદુરદીન અધિકારી-રાજગૃહ)	
૧૬૭૫	અકબરસાહિ-સુરતાન વરદીન જહાંગીર સવાઈ મહમ્મદ પાતિસાહ સાહિબદા સુરતાણુ જોસદુ સોબઈ સાહિયાન ખુરમે.	૧૭થી૨૦ ૪૩૪
૧૬૭૭	પાતિસાહિ જહાંગીર-સાહિયાદા સાંહિબહાં	૨૭
૧૬૮૩	પાતિસાહિ જહાંગીરથી સલેમસાહ સાહ	૩૬૮
૧૬૮૬	પાતિસાહ ખુણસાહ	૩૦૭
૧૪૬૬	અહમ્મદ સુરત્રાણુ	૩૮
	લોજ	૩૬
	મહીપાલ રાણુક	૩૮
	મુંજ	

નાડોલ.

	અણહિલપુત્ર (આહમાન વંશ-જીંદ-તેનો પુત્ર અશ્વ- રાજ — અશ્વરાજનો પુત્ર કટુકરાજ	૩૮૩
૧૧૮૫	આહમાન રાયપાલના પુત્રો રૂદ્રપાલ અને અમૃતપાલ તથા તેમના માતા મીનલ દેવી	૩૩૧
૧૧૯૫	રાયપાલ	૩૩૨
૧૨૦૦	કટુકદેવ તથા તેમના યુવરાજ જયતસિંહ	૩૨૪
૧૨૦૦	રાયપાલ	૩૩૩-૩૪૨
૧૨૦૨	રાયપાલ	૩૩૪
	રાયપાલ	૩૪૫

૧૨૩૩	{ દેવહણુદેવ તથા તેમના નાન્દાભાઈ કીર્તિપાલ	
	તથા રાણી મહામહેલ દેવી	૩૪૭.
	તથા દેવહણુદેવીની મા મીનલદેવી	૩૪૯
	તથા રાણી જાલહણુદેવી	૩૫૦
૧૨૩૩	મિનાનલનો અધિપતિ લાખણપાલ તથા રાજપુત્ર અલ-	
	યપાલ	૩૪૭.
૧૨૪૧	દેવહણુદેવ પુત્ર મેઢલદેવ	૪૨૯
૧૨૪૯	દેવહણુદેવ પુત્ર જ્યેષ્ઠસિંહ	૪૨૪
૧૩૪૫	(આહુમાન) સામંતસિંહ	૩૨૦
૧૩૫૬	સામંતસિંહદેવ	૪૨૫
૧૩૬૪	વણુવીરદેવ	૩૩૫
૧૪૪૩	(આહુમાન ' વણુવીરદેવ સૂત રણુવીર દેવ	૩૩૫
૧૭૨૧	અભયરાજ	૩૪૦
૧૭૨૧	અખયરાજ	૨૬૯

જાલોર (જાળીલીપુર)

૧૧૭૬	વીસલ પરમાર	
૧૨૩૯	{ મહાહણુ સૂત કીર્તિપાલ તેમના પુત્ર સમરસિંહ દેવ	
૧૨૪૨	{ અને તેમના પુત્ર જોજલ (ચોડાણ) ૩૫૧-૩૫૨	
૧૩૫૩	સામંતસિંહ તેમનો પુત્ર કાન્હડ દેવ	૩૫૩.
૧૪૪૨	વીસલદેવ (કાન્હડદેવપુત્ર)	

આમુ પર્વત ઉપર.

૧૫૧૫	દેવગ્રથી રાજધર સાયર દુગરમી	૨૫૧.
૧૫૨૫	રાજધર સાયર દેવગ્ર મુંડરાજપુત્ર રાજધર	૨૫૬
૧૫૨૫	અમુંદાધિપતિ ધીવીસાપુત્ર કુંભાપુત્ર-રામદાસ	૨૫૬
૧૫૬૬	અચલદુર્ગે રાજાધિરાજ જગમાલ	૨૬૩.

ગોપગિરિ (જ્ઞાત્રીયર)

આમરાજ કરીને એક સંત : ઇ ગયો, જેને ગમ્યબદ્ધિ
નમના જેનાચાર્યે પ્રતિબેધ આપી જેન ધર્માનુચારી
બનાવ્યો હતો (૧)

જેધપુર.

મહાદેવ રાકેડ

ઉદયસિંહ

૧૬૮૧

સૂરાસિંહ

ગજસિંહ

૩૫૪-૩૫૭-૩૬૩ થી ૩૬૫

N. B મહાજનવંશ સુકતાવલી ગ્રંથમાં જેધપુર
મહારાજનાં નામો આખ્યાં છે તેમાં (૫)
માલદેવજી (૬) ચંદ્રસેનજી (૭) ઉદયસિંહજી
એમ આપેલ છે નં ૩૭૭ માં ચંદ્રસેનજી
નામ નથી. અને માલદેવના પુત્ર ઉદયસિંહજી
એમ બતાવેલ છે.

મેવાડ,

૧૪૯૬

ગાવ રાજાધિરાજ-શુહિલ-ભોજ-શીલ-કાલભોજ-ભૂત-
ભટ-સિંહ-મહાપદ-પ્રમખાણ-અદલટ-નરવાહન-
શકિતકુમાર-શુચિવર્મ-કીર્તિવર્મ-યોગરાજ-વૈરટ-
વંશપાલ-વૈરીસિંહ-અરિસિંહ-ચોડસિંહ-વિક્રમસિંહ-
રણસિંહ-ક્ષેમસિંહ-સામંતસિંહ-કુમારસિંહ-મદનસિંહ-
—પદ્મસિંહ-જૈત્રસિંહ-તેજરિવસિંહ-સમરસિંહ-
કીતૂપનૃપ ચાહુમાન-ભુવનસિંહ-જયસિંહ ગોગાદેવ-
લક્ષ્મીસિંહ-અજયસિંહ-અરિસિંહ હમ્મીર-ખેતસિંહ

-લક્ષ્મીચંદ્ર-મોહનમહિપતિ

૩૦૭

કુંભકર્ણુ રાણા

૪૧૬

રાયમલ્લ.

૩૩૬

પૃથ્વીરાજ

૩૩૬

૧૫૧૮

મેઢપાટે કુંભલ મેર મહા દુગે કુંભકર્ણુ રાજ્યે (આ કિલ્લો રાણકપુરની પાસે આવેલા પર્વત ઉપર આવેલો છે.)

૩૬૭

૧૬૮૬ }

રાણા જગત્સિંહ

૫૧૪

૧૭૦૬ }

જગત્સિંહ પુત્ર રાજસિંહ

૫૪૦

૧૭૨૨

હરિવર્મા

વિદ્યધરાજ (રાજા દેવંશ)
વિદ્યધરાજની ગાદીએ મમ્મટ
મમ્મટની ગાદીએ ધવલરાજ

૩૧૮

૬૭૩

સુજ

૩૧૮

૧૧૦૦

વિનયાધિરાજ નૃપતિ

૫૪૪

૧૨૦૬

કિરાડુના રાજા માત્રજુદેવ તેમના પુત્રો કેલ્હણ અને ગજસિંહ

૬૩૪

૧૨૫૫

ધારાવર્ધ (શૃંગારદેવી મં.નાગડ) પરમાર કુલ

૪૩૨

૧૨૬૫

ધાંધલદેવ બેલાર

૪૦૩

૧૩૦૦

આલ્હણસિંહ (ચંદ્રાવતી)

૪૨૬

૧૩૨૩

આહમ્મન-આચિગદેવ

૧૩૩૩

(મહં. ગજસિંહ-વહિવટદાર સુલટ એટ્ટક કમસિંહ.)

૧૪૫૨	સામંતસિંહ દેવ	૩૭૧
૧૪૭૫	રાજા લાખા	૩૭૦
૧૪૯૬	સુલતાન મહમ્મદે ગુજરાતને ફરમાન આપ્યું હતું	૩૦૭
૧૫૧૮	} ડુંગરપુરના રાઉલ સોમદાસ	૨૬૪-૨૬૫
૧૫૨૯		
૧૫૨૫	રામદાસ	૨૫૧
૧૬૫૪	રાઠોડ પ્રતાપસિંહ (કાવી)	૪૫૩
૧૬૫૯	રાવ ખેંગારજી-રાવ ભારમદલજી-પંચાણુજી	૪૪૬
૧૬૫૯	મહારાષ્ટ્ર તથા કોકણના રાજાશ્રી બુહાનિશા, મહારાજા શ્રી રામરાજા, શ્રી ખાનખાના, તથા શ્રી નવરંગખાન.	૪૪૬
૧૬૬૯	સૂર્યસિંહ.	૪૩૫

૧૫૮૭ ગુજરાતના સુલતાન મહિમૂદ (મહમ્મદ બેગડા) ની ગાદીએ આવનાર બાદશાહ સુદાફર (મુજબફર) ની ગાદીએ સુલતાન બહાદુરશાહ બેઠો હતો. સં. ૧૫૮૭ માં ગુજરાતનો સુલતાન તે બહાદુરશાહ હતો ૧

૧૫૮૭ બહાદુરશાહ તરફથી સૌરાષ્ટ્ર (સોરઠ-કાઠિયાવાડ) નો રાજ્ય કારોબાર સુબેદાર મુઝાફખાન (અગર મુજહિદ-ખાન) ચલાવતો હતો (૧) સોરઠના સુબેદાર મુઝાફ-ખાનને ત્યાં રવા (યા રવિરાજ) અને નરસિંહ નામના બે કારભારિઓ હતા.

વનરાજ આવડા	૫૧૦
૬૭૩ દુર્લભરાજ-મૂલરાજ	૩૧૮
૧૨૦૯ કુમારપાલ	૩૪૬
૧૨૧૩ કુમારપાલ	૩૨૬
૦ કુમારપાલ	૩૪૫

૧૨૨૧	કુમારપાલ	૩૫૨
૧૨૮૮	ચૌહુકય લવણપ્રસાદ વીરધવલ	૩૮
૧૩૫૨	મસલમાં	૪૪૮-૪૫૬

હાલ્તાર નવીનપુર

૧૬૭૫	જશવંતરાજ (ચામશ્રી શત્રુંશય્યા કુલાંબર- નલોમણિ)	૨૧
------	---	----

શત્રુંજય

૧૬૮૩	દેશાધીશ્વર કાંધુલના પૂત્ર શિવાલ	૨૭
૧૬૨૧	હાકોર સૂરસંઘલ (ગોહિલવંશ) પાદલિપ્ત પૂર ૩૨એ	

પ્રાચીન જૈન લેખસંગ્રહ.

જે સ્થળોમાંથી લેખો લીધા છે તેની યાદી.

- લેખાંક. ૧ શત્રુંજય ઉપર (૧ થી ૩૭ અને ૫૫૭).
- ૧ શત્રુંજય ૫ વંત ઉપરના સૌથી મોટા અને મુખ્ય મંદિરના પુવ બાલુના દ્વારના સ્થંભ ઉપર.
- ૨ શત્રુંજય તીર્થપતિ શ્રીઆદિનાથ ભગવાનની પ્રતિમાની બેઠક ઉપર.
- ૩ આદીશ્વર ભગવાનના મંદિરની સન્મુખ આવેલા મંદિરમાં વિરાજમાન પુંડરીક ગણધરની પ્રતિમા ઉપર.
- ૪ આદીશ્વર ભગવાનના મંદિરની ભમતીના દક્ષિણ તરફના ન્હાના મંદિરમાં.
- ૫ આદીશ્વર ભગવાનના મંદિરની ભમતીના ઇશાન ખુણામાં આવેલા ગંધારીયા ચૌમુખ મંદિરમાં.

૬ ઇશાણ કોણમાં આદીશ્વરના મંદિરના દિવાલની સા ॥
દહેરામાં.

૭ ઇશાનકોણમાં આદીશ્વરના મંદિરની દિવાલના સામેના
દહેરાની જમણી બાજુએ આવેલી દેવ કુલિકામાં
૮ મુખ્ય મંદિરના ઉત્તર તરફના દ્વારની સામેની દિવાલની
ડાબી બાજુએ આવેલી દેવકુલિકામાં

૯ મુખ્ય મંદિરના ઉત્તરદ્વારની પશ્ચિમે, જમણી બાજુએ
આવેલી દેવકુલિકામાં.

૧૦ મોટા મંદિરની ઉત્તર તરફની દિવાલના સામે અને
ઉપરના લેખવાળી દેહરીની પશ્ચિમ તરફના દેહરીના
ઝોટલાના ડાબા ખુણામાં.

૧૧ મોટા મંદિરની અગ્નિકોણમાં આવેલા મંદિરમાંની
પ્રતિમા નીચે બેઠક ઉપર.

૧૨ મુખ્ય મંદિરના પૂર્વદ્વારના રંગમંડપમાં નં. ૧ વાળા
લેખની સામી બાજુએ આવેલા સ્થંભ ઉપર.

૧૩ આદીશ્વર ભગવાનના મંદિરની પશ્ચિમે નહોતા મંદિરમાં
સ્થાપન કરેલાં બે પગલાંની આસપાસ કોતરેલો છે.

૧૪ ખરતર વસહિ ટુંકમાં, ચૌમુખના મંદિરની સામે
આવેલા પુંડરીક ગણધરના મંદિરના દ્વારઉપર ખોદી
કાઢેલો છે.

૧૫-૧૬ ખરતર વસહિ ટુંકમાં, વાયવ્ય ખુણામાં આવેલી દેવ
કુલિકામાં આદિનાથ ભગવાનની બે ચરણબેડી ઉપર
કોતરેલા છે.

૧૭-૨૦ ચૌમુખની ટુંકમાં આવેલા “ચતુર્મુખ વિહાર” નામના
મુખ્ય પ્રાસાદમાં, ચારેદિશાઓમાં વિરાજમાન આદિનાથ
ભગવાનની પ્રતિમાઓની બેઠક નીચે કોતરેલા છે.

- ૨૧ વિમલ વસહિ દુ'કમાં, હાથીપોલ નજીક આવેલા
મંદિરની ઉત્તર તરફની લીંતમાં કેતરેલો છે.
- ૨૨ આદીશ્વરના મોટા મંદિરના ઈશાન ખુણામાં રહેલી
દેહરીમાં આવેલો છે. નં. ૬-૭)
- ૨૩ ખરતર વસહિ દુ'કમાં, ચતુર્મુખ પ્રાસાદના અગ્નિ-
ખુણામાં આવેલી પ્રતિમા નીચે કેતરેલો છે.
- ૨૪ ખરતર વસહિ દુ'કમાં ચતુર્મુખ પ્રાસાદના અગ્નિ
ખુણામાં આવેલી પ્રતિમા નીચે કેતરેલો છે.
- ૨૫ વિમલ વસહિ દુ'કમાં, આદીશ્વરના મંદિર પાસે
આવેલા ન્હાના મંદિરમાં.
- ૨૬ ખરતર વસહિ દુ'કની પશ્ચિમે આવેલા મંદિરમાં ઉત્તર
તરફ પગલાંની આસપાસ.
- ૨૭ હાથીપોળ અને વાઘણપોળની વચ્ચે આવેલી વિમલ
વસહિ દુ'કમાં, હાળાહાથે રહેલા મંદિરના એક
ગેજલામાં.
- ૨૮ મોટી દુ'કમાંના આદીશ્વર ભગવાનના મુખ્ય મંદિરની
પશ્ચિમ બાજુએ આવેલા ન્હાના મંદિરમાં ચૌમુખની
પ્રતિમા નીચે.
- ૨૯ બાલા વસહિ દુ'કની થોડેક ઉપર જે અદ્ભુત આદિ-
નાથના મંદિરમાં.
- ૩૦ મોટી દુ'કમાં આદીશ્વરના મુખ્ય પ્રાસાદના દક્ષિણ
દારની સામે આવેલા સહઅક્ષર-મંદિરના પ્રવેશ-
દારની પાસે.
- ૩૧-૩૨ મોટી દુ'કમાં આદીશ્વરના મુખ્ય પ્રાસાદના દક્ષિણ
દારની સામે આવેલા સહઅક્ષર મંદિરની જે
લીંતો ઉપર.

- ૩૨A ખરતર વસહિ ટુંકમાં આવેલા શેઠ નરસી કેશવજીના મંદિરના ગર્ભાગારના બહારના મંડપમાં, દક્ષિણ દિશા તરફની દિવાલમાં એક શિલાપટ્ટમાં કોતરેલો છે.
- ૩૩ મોટી ટુંકમાં આદીશ્વર લગવાનના મુખ્ય મંદિરની દક્ષિણ તરફની દિવાલ ઉપર.
- ૩૪-૩૭ મોટી ટુંકોમાંના મંદિરમાં મૂર્તિઓ ઉપર.
પર્વત ઉપર મૂળ શિખર ઉપર આદિનાથની ટુંકમાં હાથીપોળ આગળ પથ્થર ઉપર.

૨ ગિરનાર પર્વત ઉપર (૩૮ થી ૬૩)

- ૩૮ વસ્તુપાલ તેજપાલના દેવલોમાંના મધ્યમંદિરના ડાબી બાજુના (દક્ષિણ તરફના) મંદિરના પશ્ચિમાદા દરવાજાની છાડલી ઉપર
- ૩૯ તેજ દક્ષિણ બાજુના મંદિરના દક્ષિણાદા દરવાજા ઉપર.
- ૪૦ તેજ દેવલના પૂર્વ બાજુના દ્વારની છાડલીમાં.
- ૪૧ વસ્તુપાલ તેજપાલના દેવલોમાંના મુખ્ય-એટલે-મધ્ય-ગત-મંદિરની જમણી બાજુએ-અર્થાત્ ઉત્તર તરફ-આવેલા મંદિરના પૂર્વદ્વાર ઉપર.
- ૪૨ એજ મંદિરના ઉત્તરદ્વાર ઉપરની શિલામાં
- ૪૩ એજ મંદિરના પશ્ચિમદ્વાર ઉપર.
- ૪૪ ગોમુખના રસ્તાની પશ્ચિમે અને રાજુલ વેળુલની ગુફાની પૂર્વ બાજુએ શિલાપટ્ટ ઉપર.
- ૪૫-૪૬ વસ્તુપાલના ત્રણ મંદિરોમાંના મધ્ય મંદિરના મંડપમાં સામ સામે બે મહોટા ગોખલા છે તેમાં ઉત્તર બાજુના ગોખલા ઉપરના ભાગમાં નં. ૪૫ નો, અને દક્ષિણ બાજુના ગોખલા ઉપર નં. ૪૬ નો.
- ૩-૪૮ ગિરનારના રસ્તામાં પહોડો ઉપર.

- ૪૬-૫૨ : નેમિનાથના મહાન મંદિરના ઉત્તર તરફના દરવાજા તરફ આવેલા ઘડી ઘટ્ટકાના મંદિરની અંદરના ન્હાના દરવાજા પાસેની દેવકુલિકાની દક્ષિણે આવેલી દિવાલ ઉપર.
- ૫૦-૫૧ સુવાવડી પરબની પાસે ખમ્બતરી ખાણ આગળ પર્વતના રસ્તાની ઉત્તર ખાણની દિવાલ ઉપર.
- ૫૨-૪૬-૬૨
- ૫૩ વસ્તુપાલના મધ્ય મંદિરના મંડપમાં ગિરાજમાન પાર્શ્વ-નાથની પ્રતિમાની બેઠકની નીચે.
- ૫૪ નેમિનાથના મંદિરના ઉત્તર દ્વાર તરફ જમણી ખાણ તરફના સ્થંભ ઉપર.
- ૫૫-૫૬ નેમિનાથના મંદિરના ઉત્તર દ્વાર તરફ ડાબી ખાણ તરફના સ્થંભ ઉપર.
- ૫૮ નરસિંહપ્રસાદ હરિપ્રસાદની લાઇબ્રેરીમાં શિલા ઉપર.
- ૫૯-૬૩ નેમિનાથના મુખ્ય મંદિરના દક્ષિણ દ્વાર પાસે, કોટની પશ્ચિમ ખાણના ન્હાના મંદિરમાં લાંગેલા સ્તંભ ઉપરની પ્રતિમાઓ નીચે.
- ૬૦ નેમિનાથના મુખ્ય મંદિરની પૂર્વ ખાણની દિવાલ ઉપર.
- ૬૧ હાથીપગલાની પાસે.
- ૬૨-૫૨-૪૬
- ૬૩-૫૯

૩ આણુ પર્વત ઉપરના જૈન મંદિરોમાં (૬૪થી૨૭૧)

(I) વસ્તુપાલ તેજપાલના બનાવેલા લુણસિંહિ વસહિકામાં (૬૪થી૧૩૧) ૨૭૧

- ૬૪ દેવાલયના અગ્રભાગમાં આવેલા એક ગોખલામાંના કાલા પથ્થર ઉપર.
- ૬૫ દેવાલયના અગ્રભાગમાં ગોખલામાં શ્વેત શિલા ઉપર.

- ૬૬ નેમિનાથના મુખ્ય મંદિરની આબુખાબુની દેવકુલિકા
માંની નં. ૩૯ ની દેવકુલિકા ઉપર.
- ૬૧ થી ૭૪ ૩૯ થી ૪૫ વાળી દેવકુલિકા ઉપર.
- ૭૪ થી ૮૬ નં. ૧ થી ૧૦
- ૮૪ થી ૮૬ નં. ૧૪ થી ૧૬
- ૮૭-૮૮ ૧૭ નંબરની દેવકુલિકાના દક્ષિણ અને પૂર્વ દ્વાર ઉપર
- ૮૯ નં. ૧૮
- ૯૦-૯૧ નં. ૧૬ વાળી દેવકુલિકાના પશ્ચિમ અને દક્ષિણ
દ્વાર ઉપર.
- ૯૨-૯૩ નં. ૨૦-૨૨
- ૯૪ થી ૯૯ નં. ૨૫ થી ૩૦
- ૧૦૦ ૩૦ નંબરની દેવકુલિકાના પશ્ચિમ દ્વાર ઉપર.
- ૧૦૧ નં. ૩૧
- ૧૦૨ નં. ૩૨ ના પૂર્વ દ્વાર ઉપર.
- ૧૦૩ નં. ૩૨ ના ઉત્તર દ્વાર ઉપર.
- ૧૦૪-૧૦૬ ૩૩ થી ૩૮
- ૧૧૦ નેમિનાથના મંદિરના મૂળ ગભારાના ખારણા આગળના
બે ગોખલા ઉપર.
- ૧૧૨-૧૩૦ મુખ્ય મંદિર અને દેવકુલિકાઓમાં રહેલી પ્રતિમાઓ
ઉપર.
- ૧૩૧ મંદિરની જગતીમાં હસ્તિશાલાની પાછળ ભીંતમાં
ગોખલામાં.
- ૨૭૧ તે મંદિરમાં રંગમંડપમાં સ્તંભની પછવાડે ગૃહસ્થની
મૂર્તિ નીચે.

(II) વિમલવસંહિમાંના લેખો (૧૩૨-૨૪૮)

- ૧૩૨ વિમલના દેવાલયના અગ્રભાગમાં આવેલી દેવકુલિકાની
ખાબુ ઉપરની ભીંતમાં કાલા પથ્થર ઉપર.

- ૧૩૩ તે મંદિરમાં ભીત ઉપર.
- ૧૩૪-૧૪૮ તે મંદિરની દેવકુલિકાઓ ઉપર તથા તેમાં રહેલ પ્રતિમા ત્રગેરે ઉપર.
- ૧૫૨ નં. ૧૦ ની દેવકુલિકામાંના પ્રતિમાના પદ્માસન નીચે.
- ૧૫૪ નં. ૧૩ ની દેવકુલિકામાંના મુખ્ય પ્રતિમાના પદ્માસન નીચે.
- ૧૫૬ નં. ૧૦ ની દેવકુલિકાની જમણી બાજુ ઉપર.
- ૨૩૫ મૂલમંદિરના રંગમંડપમાં બેસાડેલી સ્ત્રી પુરુષોની મૂર્તિ ઉપર.
- ૨૩૬-૪૦ મૂલ મંદિરના રંગમંડપમાં ગભારાના દરવાજાની કાચો-ત્સર્ગસ્થ પ્રતિમાઓ ઉપર.
- ૨૪૨ મૂલ ગભારામાંથી ગંહાર નીકળતાં ડાબી બાજુએ આવેલા ગોળલામાં રહેલ પ્રતિમા નીચે.

(III) ભીમસીંહ મંદિર (૨૪૬-૨૫૬)

- ૨૪૬ ભીમસીંહના મંદિરમાં મૂલનાયકની પ્રતિમા નીચે.
- ૨૫૦ મૂલનાયકની નીચેની દેવીની મૂર્તિ નીચે.
- ૨૫૧-૨૫૨ તે મંદિરમાં મૂલનાયકની પ્રતિમાની બંને બાજુની મૂર્તિઓ નીચે.
- ૨૫૩ થી ૨૫૫ તે મંદિરના રંગમંડપમાંની મૂર્તિઓ ઉપર.
- ૨૫૬ મૂલનાયકની પ્રતિમાના પદ્માસનવાળા ભાગની ડાબી બાજુએ જમણી બાજુએ તથા પાછલા ભાગમાં

(IV) ખરતર વસતિ (૨૫૭-૨૬૨)

(V) અચલગઢ (૨૬૩-૨૭૦)

- ૨૬૩-૨૭૦ અચલગઢમાં ત્રૈમુખ મંદિરમાંની પ્રતિમાઓ ઉપર.
- ૪ મુગથલા (મુંડસ્થલ) ખરાડીથી ૪ માઈલ પશ્ચિમે (૨૭૨-૨૭૬)

૨૭૨-૨૭૬ મુંડસ્થલ ગામના મંદિરના સ્થાનો ઉપર.

૫ આરાસાણુ તીર્થ (૨૭૭-૩૦૬)

(I) નેમિનાથનું મંદિર (૨૭૭-૨૯૨)

- ૨૭૭ નેમિનાથ મંદિરમાં મૂલનાયકની પ્રતિમા નીચે.
 ૨૭૮ તે મંદિરમાં મૂલનાયકની દક્ષિણ બાજુએ સ્થાપિત
 આદિનાથની પલાંડી નીચે.
 ૨૭૯ મૂલ મંદિરની ડાબી બાજુએ આવેલી ભમતીમાંની
 છેલ્લી દેવકુલિકાની ભીંત ઉપર.
 ૨૮૦-૨૮૨ મંદિરમાં સ્તંભ ઉપર.
 ૨૮૧-૨૮૩ ભીંત ઉપર.
 ૨૮૪ ગૂઢ મંડપમાં શિલાપટ્ટ ઉપર.
 ૨૮૫થી૨૮૮ શિલાપટ્ટો તથા પ્રતિમાઓ ઉપર.
 ૨૮૯ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા ઉપર.
 ૨૯૦ મૂલ નાયકની ડાબી બાજુએ આવેલી ભમતીમાંની વાસુ-
 પૂજ્ય દેવકુલિમાં પ્રતિમાના પદ્માસન ઉપર.
 ૨૯૧-૨૯૨ દેવકુલિકા ઉપર.

(II) મહાવીર મંદિર (૨૯૩-૨૯૪)

- ૨૯૩ મૂલનાયક મહાવીર મૂર્તિની પલાંડી ઉપર
 ૨૯૫ ” બેઠક નીચે

(III) પાર્શ્વનાથ મંદિર (૨૯૫-૩૦૧)

- ૨૯૫ મૂલનાયક ઉપર.
 ૨૯૬-૩૦૧ પ્રતિમાની બેઠકો ઉપર.

(IV) શાન્તિનાથ ચૈત્ય (૩૦૨-૩૦૬)

- ૩૦૨-૩૦૬ પ્રતિમાઓ નીચે-

૬. રાણુ (કે) પુર તીર્થ (૩૦૭-૩૧૭)

૭. હસ્થિકુડી (હથુડી)

- ૩૧૮ જોધપુર રાજ્યના વાલી પરગણા (ગોડવાડ પ્રાંતના)
 બીજાપુર નામના ગામથી બે માઈલ દૂર આવેલા જૈન
 મંદિરના દરવાજા પાસેથી મળેલો (હાલ અજમેરના
 સંગ્રહસ્થાનમાં છે) રાતા મહાવીરના મંદિરમાંથી.

- ૩૧૬-૩૨૨ હથુડીથી એક માઇલ દૂર આવેલા મહાવીર મંદિરના સ્તંભો ઉપર (રાતા માહાવીર)
- ૩૧૬-૩૨૦ રાતા માહાવીરના મંદિરના સલામંડપમાંના સ્તંભ ઉપર.
- ૩૨૧ તે મંદિરની પૂર્વ બાજુની પરસાલ નીચે.
૯ (શમિપાટી) સેવાડી (૩૨૩-૩૩૦) મારવાડના જોધપુર રાજના ગોડવાડ પ્રાંતમાં આવેલા વાલી જીલ્લાના મુખ્ય શહેર બાલા નગરથી અઝિઝોણમાં પાંચ માઇલ દૂર આવેલું છે.)
- ૩૨૩ સેવાડીમાં આવેલા મહાવીર દેવાલયના અગ્રભાગમાં રહેલા લોંચરાના દ્વારની બારસાખ ઉપર.
- ૩૨૪ મહાવીર મંદિરના અગ્રભાગમાં આવેલા એક દેવગૃહ પાસે.
- ૩૨૫ મહાવીર મંદિરના અગ્રભાગમાં આવેલા એક બીજા દેવાલયના દ્વારની બારસાખ ઉપર.
૯ નાડલાઇ (૩૩૧-૩૪૪) ગોડવાડ પ્રાંતમાં આવેલા દેસુરી જીલ્લાના મુખ્ય શહેર દેસુરીથી વાયવ્યકોણમાં ૮-માઇલ દૂર)

(I) આદિનાથનું મંદિર

- ૩૩૧ સલામંડપમાં બે સ્તંભો ઉપર રહેલા ચોકઠામાં.
- ૩૩૩-૩૩૪ ઉપરના ચોકઠાની સામી બાજુ
- ૩૩૬ રંગમંડપમાં ડાબી બાજુએ આવેલ ભીંતમાં
- ૩૩૭ આદિનાથની પ્રતિમા ઉપર.
- ૩૩૮-૩૩૯ મંદિરની આગળઆગળ આવેલી દેવકુલિકાઓ ઉપર.
- ૩૪૪ રંગમંડપમાં પેસતાં ડાબા હાથ તરફ.

(II) તેમનાથ મંદિર (નાડલાઇથી અઝિઝોણમાં આવેલી ટેકરી ઉપર.

૩૩૨-

૩૩૫

તે મંદિરમાં સ્તંભ ઉપર.

(III) સુપાર્થનાથ મંદીર (નાડલાઈની પૂર્વ
ગામજીએ આવેલી ટેકરીના મૂલમાં).

મંદિરમાં મુનિસુવત પ્રતિમાં ઉપર.

(IV) આદિનાથ મંદિર (નાડલાઈ ગામની પૂર્વ
જીનાકિલ્લા (જોકળ) માં

આદિનાથની પ્રતિમાં ઉપર.

૧૦ રત્નપુર (મારવાડ રાજ્યના છેક દક્ષિણ
લાગમાં આવેલ)

૧૧ કરાડુ (કિરાન કૂપ) (જોધપુર રાજ્યમાંના મહલાણી
જિલ્લાના મુખ્ય શહેર બાહડમેરથી વાયવ્ય ડોણમાં
સોલ માઇલના છેટે હાથ ગામ પાસે આવેલ છે.

૧૨ લાલરાઈ (૩૪૭-૩૪૮) (બાલી ગામથી અંધિ
ડોણમાં પાચ માઇલ દૂર)

૩૪૭-૩૪૮ જૈન મંદિરના ખંડેરામાંથી.

૧૩ સાંડેરાવ (૩૪૯-૩૫૦) (બાલીથી વાયવ્ય ડોણમાં દશ
માઇલ દૂર)

૩૪૯ મહાવીર મંદિરના સલામંડપમાં ઉંચે ચોરસામાં
કોતરેલો

૩૫૦ તેજ મંદિરના સલામંડપમાંના એક સ્તંભ ઉપર,

૧૪ જલોર (જાખલીપુર) (૩૫૧-૩૬૩) (મારવાડ
દેશના દક્ષિણ લાગમાં અને જોધપુરથી ૮૦
માઇલ દૂર,)

૩૫૧ જલોર ગામમાં કબરની પરસાલના એક પુણામાં
આવેલા સ્તંભો. ઉપરના ઉપરા ઉપરી બે ચોરસામાં

ઉપર કબરના મહેરાળ ઉપર આવેલા માળમાંના એક ઉંચા
ચોરસા ઉપર

૩૫૩ કબરવાળા તોપળાનાની પશ્ચિમ બાજુએ આવેલ પર
સાલના સ્તંભ ઉપર.

- ૩૫૪-૩૫૬ જલોર કિલ્લામાંના જૈન મંદિરોની પ્રતિમાઓ ઉપર.
- ૩૬૦ જલોર ગામ બહાર સંકેલાવ તલાવના કિનારે ચામુંડા માતાના મંદિરને લગતી ઝુપડીમાંની મૂર્તિ ઉપર.
- ૩૬૧ તોપખાનામાં.
- ૩૬૨-૩૬૩ ઝનાના ગેલેરી.
૧૫. નાડોલ (૩૬૪-૩૬૮)
- ૩૬૪-૩૬૫ પદ્મપ્રભુના મંદિરના ગૂઢ મંડપમાં જે બાબુએ નેમિનાથ અને શાન્તિનાથની કાયોત્સર્ગસ્થ જે પ્રતિમાઓ ઉપર.
- ૩૬૬-૩૬૭ તે મંદિરના મૂળ ગભારામાં મુખ્ય વેદિ ઉપરની ત્રણ પૈદી જે પ્રતિમાઓ ઉપર.
- ૩૬૮ તે મંદિરની એક પ્રતિમા ઉપર.
૧૬. કોટ સોલંકીયા (૩૬૯-૩૭૦) દેસુરીથી ઇશાન કોણમાં ૧૫ માઈલ)
- ૩૬૯ જીર્ણ જૈન મંદિરના સ્તંભ ઉપર.
- ૩૭૦ તેજ જીર્ણ જૈન મંદિરમાંથી.
- ૧૭ બાહડમેર જીના (ભેધપુર સ્ટેટના મલ્લાણી પ્રાંતમાં મુખ્ય શહેર બાહડમેરથી વાયવ્ય કોણમાં ૧૨ માઈલ.
- ૩૭૧ જીર્ણ જૈન મંદિરના દરવાજાના એક સ્તંભ ઉપર.
૧૮. કોરટા (કોરટક) (૩૭૩ ૩૭૬) મારવાડ રાજ્યના જલોર અને બાલી પ્રાંતની સરહદ ઉપર.)
- ૩૭૩-૩૭૪ ગામમાં આવેલ શાન્તિનાથની મંદિરના સ્તંભો ઉપર.
- ૩૭૫-૩૭૬ ગામ બહાર ૧ મંદિરમાં પ્રતિમાઓ ઉપર.
૧૯. કેકિંદ (કિષ્કિંધા) (૩૭૭-૩૭૮) (મેડતાથી નૈઋત્ય કોણમાં ૧૪ માઈલ)
- ૩૭૭ પાર્શ્વનાથના મંદિરના સપ્તા મંડપના સ્તંભ ઉપર.
- ૩૭૮ તે મંદિરમાં મૂલ ગભાંગારમાં આવેલ ચરણ ચોદી અથવા વેદિકા ઉપર.

- ૩૭૬ ૨૦ ચેરાટ (જયપુર રાજ્ય)
 ૨૧ રાજગૃહ (રાજગૃહથી ઉત્તર દિશામાં ૧૨ માઈલ
 ગિહાર નામના કચ્છામાંથી જે શિલાઓ (૧) જૈન
 મંદિરની ભીંતમાં અને (૨) બીજી બાજુના ઘરમાં
 ૩૭૬ લેખ રાજગૃહના પાર્શ્વનાથના જૈન મંદિરના સંગ્રાધિ
 ૨૨ પાત્રી (૩૮૧-૩૯૯)
 (I) નવલખાં મંદિર (૩૮૧-૩૯૭)
 ૩૮૧ નવલખા મંદિરમાં પ્રતિમાઓ નીચે.
 ૩૮૩ તે મંદિરમાં આદિનાથની મૂર્તિની નીચે પદ્માસન ઉપર
 ૩૮૪થી૨૯૨ મૂર્તિઓ ઉપર.
 ૩૯૬-૩૯૭
 (II) શાંતિનાથ મંદિર (લોંઢરા વાસ)
 ૩૯૮ શાંતિનાથ મંદિરમાંની મૂલ નાયકની પ્રતિમા ઉપર
 ૩૯૯ ગોડી પાર્શ્વનાથ મૂલનાયકની પ્રતિમા ઉપર
 ૪૦૦-૪૦૧ ૨૩ ખુડાલા (૪૦૦-૪૦૧)
 જૈન મંદિરમાંની મૂર્તિઓ ઉપર
 ૪૦૩-૪૦૭ ૨૪. બેઢાર (૪૦૩-૪૦૭) (ઘાણેરાવ પાસે)
 આદિનાથ મંદિર
 ૪૦૮-૪૧૫ ૨૫. નાણા ગામ (૪૦૮-૪૧૫ (બાલી જીલ્લો)
 ૨૬. ચિતોડ
 ૪૧૬ શૃંગર ચાવડી જૈન મંદિરમાંથી
 ૪૧૭ ૨૭. નગર (૪૧૭-૪૨૧) (જોધપુર રાજ્ય)
 શાંતિનાથ મંદિરનો
 ૪૧૮ કષ્મઠેવ મંદિરનો
 ૪૨૦-૪૨૧
 ૪૧૯ પાર્શ્વનાથ મંદિરનો
 ૨૮ જસોલ (૪૨૨-૪૨૩) (જોધપુર રાજ્ય)
 ૪૦૦-૪૨૩ શાંતિનાથના મંદિરમાંના પાટડાઓ ઉપર

- ૪૨૪ ૨૯ પાલડી (મારવાડ)
- ૪૨૫ ૩૦ વધીણા (મારવાડ)
- ૪૨૬ ૩૧ કાલાગરા (શિરોહી રાજ્યના વાસા નામના ગામથી બે માઈલ ઉપર.
૩૨ કાયટો (શિરોહી રાજ્ય) કાસહદ (કીરલી સ્ટેશન (આર. એમ. રેલવેથી ૪ માઈલ ઉત્તરે)
- ૪૨૭ ૩૩ નૈન મંદિરની આબુ ખાબુ આવેલી દેવકુલિકાઓ માની એકના દ્વાર ઉપર.
- ૪૨૮ ૩૩. ઉથમણ (સીરોહી રાજ્ય)
- ૪૨૯ ૩૪. ગાંગાણા (મારવાડ ;
- ૪૩૦ ૩૫. ઝાડોલી (સીરોહી રાજ્ય) શાંતિનાથ મંદિરના આગલના ભાગમાં આવેલ દેવગૃહ. સીરોહીથી પૂર્વમાં ૧૪ માઈલ.
૩૬. મેડતા (૪૩૧ થી ૪૪૩)
- ૪૩૧-૪૩૩ નવા મંદિરની પ્રતિમાઓ ઉપર
- ૪૩૩-૩૩૬ નવા મંદિરમાં રૂપમદેવની પ્રતિમા નીચે ચરણ ચોકી
- ૪૩૪ ચોપદોશ મંદિરની પ્રતિમા ઉપર
- ૪૩૬ સાંડરી પોળનું મંદિર.
- ૪૩૭ કડલાણકો મંદિરમાંથી
- ૪૩૮ સાંડરી ખેલમાંથી.
- ૪૪૦-૪૪૧ મહાવીરના મંદિરમાંથી
- ૪૪૨ પંચતીથિઆદો મંદિર.
૩૭. ફેલોધી (૪૪૧-૪૪૫)
- ૪૪૪-૪૪૫ પાર્થનાથ મંદિરના દ્વારની બે ખાબુઓ.
૩૮ મોટી ખાખર (કચ્છ)
- ૪૪૬ શત્રુજય ખાખર નામે નૈન મંદિર
૩૯. ખાખર (સ્તંભન પુર) ૪૪૭-૪૫૬

- ૪૪૭ સ્તંભન (થંભણ પાર્શ્વનાથના મંદિરમાં શિલા ઉપર
 ૪૪૮ કુંથુનાથના મંદિરમાંથી.
 ૪૪૯-૪૫૦ ચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથ.

૪૦ કાવીતીર્થ (૪૨૧-૪૫૪)

- ૪૫૧ આદિનાથના મંદિરમાં મૂલ ગર્ભાગારના દ્વારના રાખી
 બાબુએ આવેલ એક ગોખલામાં શિલામાં.
 ૪૫૨ આદિનાથ મંદિરમાં
 ૪૫૩ ધર્મનાથ મંદિરમાં.
 ૪૫૪ ધર્મનાથ મંદિરમાં આદિનાથની પાદુકા ઉપર
 ૧૪ જામનગર
 ૪૫૫ વર્ધમાન અને પદ્મસિંહેલના પેટા મંદિર.

૪૨ ગાંધાર (૪૫૬-૪૫૯)

- ૪૫૬-૪૫૯ પ્રતિમાઓ ઉપર.
 ૪૩ રાધનપુર
 ૪૬૦ શાંતિનાથના (પાંજરાપોલવાળા) મંદિરના ભૂમિગૃહ
 (લોયરામાં) ઉતરવાના પગથીઆઓ ઉપર શિલામાં.

૪૪રાંતેજ (કડી પ્રાંત) (૪૬૧-૪૬૮)

- ૪૬૧-૪૬૨ મુખ્ય મંદિરની આબુબાબુ ફરતી દેવકુલિકામાં ગૃહ-
 સ્થાની મૂર્તિઓ નીચે
 ૪૬૩-૪૬૮ લોંયરામાંના જૂતા પરિકરો અને કાઉસગિઆઓ ઉપર
 પ્રતિમાઓ નીચે.
 ૪૫ સલાખાણુપુર (૪૬૯-૪૭૮)
 ૪૬૯-૪૭૮ નવા મંદિરના લોંયરા જેવી કોટડીમાં જૂતા પરિકરો તથા
 યજ્ઞાસણો ઉપર.
 ૪૬ સખેશ્વર (૪૭૭-૫૦૫)
 ૪૭૭ પાર્શ્વનાથની મૂર્તિની આબુબાબુની બે કાઉસગિઆ
 ઓની બે પ્રતિમાઓ નીચે.

- ૪૯૮-૫૦૦ આશ્રુખાશ્રુની દેવકુલિઓની પ્રતિમાઓ ઉપર.
 ૫૦૧-૫૦૪ તે ગામના જૂના મંદિરોના ખંડોરામાંથી.
 ૪૭ પાટણ (૫૦૬-૫૩૩)
- ૫૦૬-૫૧૬ પંચાસર પાંચનાંથનું મંદિર.
 ૫૨૦ અષ્ટાપદના મંદિરમાના લોંચરામાં આવેલી સુપાર્શ્વના-
 થના મંદિર ઉપર.
- ૫૨૧ તેજ લોંચરામાં આચાર્યની મૂર્તિ ઉપર
 ૫૨૨-૫૨૪ ટાંગડિઆવાડાના મંદિરમાંથી
 ૫૨૫ પ્રભાડાવાડાના મંદિરમાં ખડાર ગોખાલામાં બેસાડેલી
 ૫૨૬-૫૨૭ હંદેરવાડાના મહાવીર મંદિરમાં
 ૫૨૮ વાસુપૂજ્યની ખડકીમાં આવેલા વાસુપૂજ્ય મંદિરમાં
 એક મૂર્તિ ઉપર.
- ૫૨૯ વર્ણતણની શેરીમાંના સંભવનાથના મંદિરમાં
 ૫૩૦ બેત્રપાળની પોળમાં શીતળનાથના મંદિરમાં
 ૫૩૧ લેરાપત વાડામાં ગૌતમસ્વામિનાં મંદિરની મૂલ પ્રતિમા
 ૫૩૨ મણીયાતી પાડામાં ઘર હહેરાસરમાં રહેલી સ્ફાટિકની
 પ્રતિમા ઉપર
 ૫૩૩ નેગીવાડાના મંદિરમાં ચંત્રપદ ઉપર.
 ૪૮ ખારેજી (૫૩૪-૫૩૬)
- ૫૩૬ શેડીયા ફળીયામાં આવેલ મંદિરની મૂલનાથની પ્રતિમા
 ઉપર.
 ૫૩૮ આદીશ્વર ભગવાનના મંદિરના ઉપરના ધુમટવાળા

(૫૮)

૪૯ છાણી (૫૪૦)

- ૫૪૦ મંદિરની આદિનાથની પ્રતિમા ઉપર.
૫૪૧-૫૪૨ ૫૦ સુરત (૫૪૧-૫૪૨) લાઈએન્સ મંદિર
૫૧ તારંગા
૫૫૩ મૂલમંદિરના પ્રવેશ દ્વારની આબુળાબુની દેવકુલિકા-
ઓની વેદિકા ઉપર.
૫૪૪ ૫૨ ઝ્યાના (રજપૂતાના)
૫૪૫-૫૪૮ ૫૩ સીયાલખેટ (આદ્રાબાદ પાસે-કાઠિયાવાડ
૫૪ પાલણપુર (૫૪૯-૫૫૫)
૫૫૦-૫૫૧ ૫૯લવિયા પાર્શ્વનાથ મંદિરમાં આવેલી પ્રતિમાઓ ઉપર.
૫૫૬ ૫૫ અમદાવાદ (હડીલાઈની વાડી)

अहम् ।

प्राचीनजैनलेखसंग्रहः ।

श्रीशत्रुञ्जयपर्वतस्थजिनमन्दिरगत-शिलापट्टप्रतिमा-
पादुकादिप्रशस्तिलेखाः ।

(१)

॥ ॐ ॥ स्वस्ति श्रीगूर्जरधरित्रयां पातसाह श्रीमहिमूद-
पट्टमभाकरपातशाहश्रीमदाफरसाहपट्टोद्घोतकारकपातसाह श्रीश्री
श्रीश्रीश्रीवाहदरसाहविजयराज्ये । संवत् १५८७ वर्षे राज्यव्या-
पारधुरंधरपानश्रीमह्लादपानव्यापारे श्रीशत्रुञ्जयगिरौ श्रीचि-
त्रकूटवास्तव्य दो० करमाकृत-सप्तमोद्धारसक्ता प्रशस्ति
लिख्यते ॥

स्वस्ति श्रीसौख्यदो जीयाद् युगादिजिननायकः ।

केवलज्ञानविमलो विमलाचलमण्डनः ॥ १ ॥

श्रीमेदपाटे प्रकटप्रभावे

भावेन भव्ये भुवनप्रसिद्धे ।

श्रीचित्रकूटो मुकुटोपमानो

विराजमानोऽस्ति समस्तलक्ष्म्या ॥ २ ॥

सन्नन्दनो दातुमुरद्रुमश्च

तुंगः सुवर्णोऽपि विहारसारः ।

जिनेश्वरस्नात्रपवित्रभूमिः

श्रीचित्रकूटः सुरशैलतुल्यः ॥ ३ ॥

विशालसालक्षितिलोचनाभो

रम्यो नृणां लोचनचित्रकारी ।

विचित्रकूटो गिरिचित्रकूटो

लोकस्तु यत्राखिलकूटमुक्तः ॥ ४ ॥

तत्र श्रीकुम्भराजोऽभूत्कुम्भोद्भवनिभो नृपः ।

वैरिवर्गः समुद्रो हि येन पीतः क्षणात् क्षितौ ॥ ५ ॥

[त]त्पुत्रो राजमल्लोऽभूद्राज्ञां मल्ल इवोत्कटः ।

सुतः संग्रामसिंहोऽस्य संग्रामविजयी नृपः ॥ ६ ॥

तत्पट्टभूषणमणिः सिंहेन्द्रवत्पराक्रमी ।

रत्नसिंहोऽधुना राजा राजलक्ष्म्या विराजते ॥ ७ ॥

इतश्च गोपाह्वगिरौ गरिष्ठः

श्रीवप्पभट्टीप्रतिबोधितश्च ।

श्रीआमराजोऽजनि तस्य पत्नी

काचित्त्वभूव व्यवहारिपुत्री ॥ ८ ॥

तत्कुक्षिजाताः किलराजकोष्ठा-

गाराह्वगोत्रे सुकृतैकपात्रे ।

श्रीओशवंशे विशदे विशाले

तस्यान्वयेऽमी पुरुषाः प्रसिद्धाः ॥ ९ ॥

श्रीसरणदेवनामा तत्पुत्रो रामदेवनामाऽभूत् ।

लक्ष्मीसिंहः पुत्रो (त्रसू) तत्पुत्रो भुवनपालारूपः ॥ १० ॥

श्रीभोजराजपुत्रो.....रसिंहाख्य एव तत्पुत्रः ।

पेताकस्तत्पुत्रो नरसिंहस्तत्सु..... ॥ ११ ॥

तत्पुत्रस्तोलाख्यः पत्नी तस्याः (स्य) प्रभूतकुलजाता ।

तारादेऽपरनाम्नी लीलू पुण्यप्रभापूर्णा ॥ १२ ॥

तत्कुसिसमुद्भुताः प[ट्] पुत्रा[ः] कल्पपादपाकाराः ।

[धर्मा] नुष्ठानपराः श्रीव(म)न्तः श्रीकृतोऽन्येषाम् ॥ १३ ॥

प्रथमोर [त्ना] ख्यसुतः सम्यक्तवोद्द्योतकारकः कामम् ।

श्रीचित्रकूटनगरे प्रासादः [कारितो] येन ॥ १४ ॥

तस्यास्ति कोमला कल्पवल्लीव विशदा सदा ।

भार्या रजमलदेवी पुत्र [ः] श्रीरंगनामाऽसौ ॥ १५ ॥

भ्राताऽन्यः पोमाहः पतिभक्ता दानशीलगुणयुक्ता ।

पद्मा-पाटमदेव्यौ पुत्रौ माणिक्य-हीराद्वौ ॥ १६ ॥

बंधुर्गणस्तृतीयभार्या गुणरत्नराशिबिख्याता ।

गडरा-गारतदेव्यौ पुत्रो देवाभिधो ज्ञेयः ॥ १७ ॥

तुर्यो दशरथनामा भार्या तस्यास्ति देवगुरुभक्ता ।

देवल-[ट्]रमदेव्यौ पुत्रः कोल्हाभिधो ज्ञेयः ॥ १८ ॥

भ्रातान्यो भोजाख्यः भार्या तस्यास्ति सकलगुणयुक्ता ।

भावल-हर्षमदेव्यौ पुत्रः श्रीमण्डनो जीयात् ॥ १९ ॥

सदा सदाचारविचारचार-

चातुर्यधैर्यादिगुणैः प्रयुक्तः ।

श्रीकर्मराजो भगिनी च तेषाम्

जीयात्सदा स्रुहविनामधे [या] ॥ २० ॥

कर्माख्यभार्या प्रथमा कपूर-

देवी पुनः कामलदे द्वितीया ।

श्रीभीषजीकस्वकुलोदयादि-

सूर्यप्रभः कामलदेविपुत्रः ॥ २१ ॥

श्रीतीर्थयात्राजिनविम्बपूजा-

पदप्रतिष्ठादिककर्मधुर्याः ।

सुपात्रदानेन पवित्रमात्राः

सर्वेदृशाः सत्पुरुषाः प्रसिद्धाः ॥ २२ ॥

श्रीरत्नसिंहराज्ये राज्यव्यापारभारधौरेयः ।

श्रीकर्मसिंहदक्षो मुख्यो व्यवहारिणां मध्ये ॥ २३ ॥

श्रीशत्रुञ्जयमाहात्म्यं श्रुत्वा सहुरुसन्निधौ ।

तस्योद्धारकृते भावः कर्मराजस्य तदाऽभूत् ॥ २४ ॥

आगत्य गौर्जरे देशे विवेकेन नरायणे ।

वसन्ति विबुधालोकाः पुण्यश्लोका इवान्द्रुताः ॥ २५ ॥

तत्रास्ति श्रीधराधीशः श्रीमद् बाहदरो नृपः ।

तस्य प्राप्य स्फुरन्मानं पुण्डरीके समाययौ ॥ २६ ॥

राज्यव्यापारधौरेयः षानश्रीमान् मञ्जादकः ।

तस्य गेहे महामंत्री रचाख्यो नरसिंहकः ॥ २७ ॥

तस्य सन्मानमुत्प्राप्य बहुवित्तव्ययेन च ।

उद्धारः सप्तमस्तेन चक्रे शत्रुञ्जये गिरौ ॥ २८ ॥

श्रीपादलिप्तललनासरशुद्धदेशे

सद्वाद्यमंगलमनोहरगीतनादैः ।

श्रीकर्मराजसुधिया जलयात्रिकायां

चक्रे महोत्सववरः सुगुरूपदेशात् ॥ २९ ॥

चंचच्चंगमृदंगरंगरचनाभेरीनफेरीरवा-

वीणा [वंश] विशुद्धनालविभवा साधर्मि [वात्सल्य] कम् ।

वस्त्रालंकृति [हेमं] तुंगतुरगादीनां च सद्भिर्पण-

मेवं विस्तरपूर्वकं गिरिवरे विंवप्रतिष्ठापनम् ॥ ३० ॥

विक्रमसमयातीते तिथिमितसंवत्सरेऽश्ववसुवर्षे १५८७ ।

शाके जगन्निवाणे १४५३ वैशाखे कृष्णपष्ठ्यां च ॥ ३१ ॥

मिलिताः सूरयः संघा मार्गणा मुनिपुंगवाः ।

बहमाने धनुलग्ने प्रतिष्ठा कारिता वरा ॥ ३२ ॥

लावण्यसमयाख्येन पंडितेन महात्मना

सप्तमोद्धारसक्ता च प्रशस्तिः प्रकटीकृता ॥ ३३ ॥

श्रीमद्वा [हृदर] क्षितीशवचनादागत्य शत्रुञ्जये

प्रासादं विदधाप्य येन वृ..... द्विवपारोप्य च ।

उद्धारः किल सप्तमः कलियुगे चक्रेऽथ ना.....

जीयादेप सदोशचंश मुकुटः श्रीकर्मराजेश्वरम् ॥ ३४ ॥

यत्कर्मराजेन कृतं सुकार्य-

मन्येन केनापि कृतं हि तन्नो ।

यन्मलेच्छराज्ये [ऽपि नृपा] ज्ञयैवो-

द्धारः कृतः सप्तमः एष येन ॥ ३५ ॥

सत्पुण्यकर्माणि बहुनि संघे

कुर्वन्ति भव्याः परमत्र काले ।

कर्माभिधानव्यवहारिणैवो-

द्धारः कृतः श्रीविमलाद्रिशृंगे ॥ ३६ ॥

श्रीचित्रकूटोदयशैलशृंगे

कर्माख्यभानोरुदयान्वितस्य ।

शत्रुञ्जये विंवविहारकृत्य

.. [कर्माव]..लीयं स्फुरतीति चित्रम् ॥ ३७ ॥

श्रीमेदपाटे विषये निवासिनः

श्रीकर्मराजस्य च कीर्तिरुज्ज्वला ।

देशेष्वनेकेष्वपि [संचरत्य] हो

ज्योत्स्नेव चन्द्रस्य नभोविहारिणः ॥ ३८ ॥

दत्तं येन पुरा धनं बहुसुरत्राणाय तन्मानतो

यात्रा येन [नृ]णां च संघपतिना शत्रुंजये कारिता ।

साधूनां सुगमैव सा च विहिता चक्रे प्रतिष्ठाऽर्हता-

मित्थं वर्णनमुच्यते कियदहो ! श्रीकर्मराजस्य तु ॥ ३९ ॥

येनोद्धारः शुभवति नगे कारितः पुंडरीके

स्वात्मोद्धारो विशदमतिना दुर्गतस्तेन चक्रे ।

येनाकारि प्रवरविधिना तीर्थनाथप्रतिष्ठा

प्राप्तास्तेन त्रिभुवनतले सर्वदैव प्रतिष्ठाः ॥ ४० ॥

सौम्यत्वेन निशामणिर्दिनमणिस्तीव्रप्रतापेन च

वंशोद्दीपनकारणाद् गृहमणिर्श्चितामणिर्दानतः ।

धर्माच्छ्राद्धशिरोमणिर्मदविषध्वस्तान्मणिर्भोगिनः ।

एकानेकमयो गुणैर्नवनवैः श्रीकर्मराजः सुधीः ॥ ४१ ॥

तोलासुतः सुतनयो विनयोज्ज्वलश्च

लीलसुकुक्षिनलिनीशुचिराजहंसः ।

सन्मानदानविदुरो मुनिपुंगवानां

सदृद्धवांधवयुतो कर्मराजः ॥ ४२ ॥

कर्मी श्रीकर्मराजोऽयं कर्मणा केन निर्ममे ?

तेषां शुभानि कर्माणि यैर्दृष्टः पुण्यवानसौ ॥ ४३ ॥

श्रयधीशः पुण्डरीकस्तु मरुदेवा कपर्दिराट् ।

श्राद्धश्रीकर्मराजस्य सुप्रसन्ना भवन्त्वमी ॥ ४४ ॥

श्रीशत्रुञ्जयतीर्थोद्वारे कमठा [य] सन्निध्यकारक सा०
जइता भा० बाई चांपू पुत्र नाथा भ्रातृकोता ॥ अहम्मदावादवा-
स्तव्य सूत्रधार कोला पुत्र सूत्रधार विरु[पा] सू० भीमा ठ० वेला
ठ० वछा ॥ श्रीचित्रकूटादागतसू० टीला सू० पोमा सू० गांगा सू०
गोरा सू० ठाला सूत्र० देवा ॥ सूत्र० नाकर सू० नाइआ सू०
गोविंद सू० विणायग सू० टीला सू० वच्छा सू० भाणा सू० का
[ह्रा] सूत्र० देवदास सू० टीका सू० ठाकर....प० काला वा०
विणाय० । ठा० छाम ठा० हीरा सू० दमोदर वा० हरराज सू०
थान ।

मंगलमादिदेवस्य मंगलं विमलाचले ।

मंगलं सर्वसंघस्य मंगलं लेखकस्य च ॥

पं० विवेकधीरगणिना लिखिता प्रशस्तिः ॥ पूज्य पं०
समयरत्नशिष्य पं० लावण्यसमयस्त्रिसंध्यं श्री आदिदेवस्य
प्रणमतीतिभद्रम् ॥ श्रीः ॥ ठा० हरपति ठा० हासा ठ० मूला ठा०
कृष्णा ठा० का [ह्रा] ठा० हर्पा सू० माधव सू० बाहू ॥ लो
सहज ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका—२।४२-४७)

(२)

॥ ॐ ॥ संवत् (त्र) १५८७ वर्षे शके १४५३ प्रवर्त-
माने [वैशाख] वदि ६ । रवौ ॥ श्रीचित्र[कूट] वास्तव्य श्रीओशवा-
[ल] ज्ञातीय वृद्धशाखायां दो० नरसिंह सुत दो० [से] ला भार्या
बाई लील पुत्र ६ दो० रत्ना भार्या रजमलदे पुत्र श्रीरंग दो०
पोमा भा० पंयादे द्वि० पटमादे पुत्र माणिकहीर दो० गणा भा०

गुराद [द्वि०] गारवदे पु० दवा दो० दशरथ भा० देवलदे द्वि०
 दूरमदे पुत्र केहला दो० सोसा भा० भावलदे द्वि० [सु] पम
 [दे पु] भगिनी [सुह] विदे [-वं] धव श्रीमद्राजस-
 भाशृंगारहार श्रीशत्रुंजयसप्तमोद्धारकारक दो० करमा भा० कपू-
 रादे द्वि० कामलदे पुत्र भीषजी पुत्री वाई सोभां वा० सोना वा०
 मन वा० प्रता प्रमुखसमस्तकुटुंबश्रेयार्थ शत्रुंजयमुख्यप्रासादो-
 [द्धा] रे श्रीआदिनाथविंव प्रतिष्ठापितं । मं० रवी । मं० नर-
 सिंग सानिध्यात् । प्रतिष्ठितं श्रीसूरिभिः ॥ श्रीः ॥

(एपिग्राफिया इण्डिका-२।४७)

(३)

ॐ ॥ संवत् १५८७ वर्षे वैशाख [व]दि श्रीओशवंशे वृद्ध-
 शाखायां दो० तोला भा० वाई लीलू सुत दो० रत्ना दो० पोमा
 दो० गणा दो० दशरथ दो० भोजा दो० करमा भा० कपूरादे ।
 कामलदे पु० भीषजीसहितेन श्रीपुंडरीकविम्बंकारितं ॥ श्रीः ॥

(एपिग्राफिया इण्डिका-२।४८)

(४)

ॐ ॥ ॐ नमः ॥ संवत् [१६] २० वर्षे आशाढ शुदि २
 रवौ गंधारवास्तव्य । प्राग [वंश] दोसी । श्रीगोइआ सुत दौ ।
 नेजपाल भार्या वाई [भोड] की सुत दौ । पंचारणा भ्रातृ दौ ।
 भीम दौ । नने दौ । देवराजप्रमुख- [स्व] कुटुंबेन युतः । श्रीमहा-
 वीरदेवकुलिका । कारापिता हर्षेण । तपागच्छे विबुधशिरोमणिश्री-
 विजयदानसूरिश्रीहीरविजयसूरिप्रसादा [त्] शुभं भवतु ॥ श्रीः ॥
 श्रीः ॥ श्रीः ॥

(एपिग्राफिया इण्डिका-२।४८)

(९)

ॐ ॥ संवत् १६२० वर्षे कार्तिक शुदि २ दिने गंधारवांस्तवै
श्रीश्रीमालज्ञातीय सा । श्री [पा] स [वीर] भार्या वाई [पू]
तल सुत सा । श्रीवर्धमान भार्या वाई वमलादे अमरादे सुत सा ।
श्रीरामजी भाई सा । श्रीलहुजी सा । हंस[रा]ज सा । मनजी
प्रमुखस्वकुटुंबेन युतः श्रीशेखरजयोपरि श्रीशांतीनाथप्रासादं चोमप
(चौमुख) कारापित । श्रीतपागळे विबुधशिरोमणि श्रीहीरविजय-
सूरिमसादात् शुभं भवतु ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।४८)

(६)

ॐ ॥ ॐ नमः ॥ संवत् १६२० वर्षे वैशाख शुदि ५ गुरौ ।
श्रीगंधारवास्तव्य प्रागवंशज्ञातीय । संघवी श्रीजावहा सुत सं०
श्री [सीपा] भार्या वाई ॥ गिर [सुनाम्नी सुत । सं ।] जिवंत
भ्रातृ । सं । काउजी । सं । आ[दृ]जी । प्रमुख [स्व]
कुटुंबेन युतः ॥ श्रीपार्श्वनाथदेवकुलिका । कारापिता ॥ श्रीतपागळे ।
श्रीविजयदानसूरि० श्रीहीरविजयसूरिमसादात् शुभं भवतु ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।४९)

(७)

॥ ॐ ॥ संवत् १६२० वर्षे वैशाख शुदि ५ गुरु श्रीअहमदा-
बादवास्तव्य दीशावालज्ञातीय महं श्रीवणाङ्ग सुत महं । श्रीगला
भार्या वाई मंगाई सुत । महं । वीरदास स्वकुटुंबेन युतः । श्री

शेत्रंजयोपरि श्रीआदिनाथदेवकुलिका कारापिता । श्रीतपागच्छे
श्रीविजयदानसूरिश्रीहीरविजयसूरिप्रसादात् ॥ शुभं भवतु ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।४९)

(८)

ॐ ॥ संवत् १६२० वर्षे वैशाख शुदि २ दिने गंधारवा-
स्तव्य प्राग्वद् व्यो । श्रीपरवत सुत व्यो० फोका सु० व्यो ।
व [-] आ स्वकुटुंबेन युतः श्रीशेत्रंजयोपरि देवकुलिका कारापिता ।
श्रीतपागच्छे विबुधशिरोमणिश्रीविजयदानसूरिप्रसादात् ॥ श्रीः ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।४९)

(९)

ॐ ॥ ॐ नमः ॥ संवत् १६२० वर्षे वैशाख शुदि ५ दिने
गंधारवास्तव्य प्राग्वदंज्ञातीय व्यो० समरीआ भार्या वाई । भोलु
पुत्री वाई वेरथाई । वाई कीवाई स्वकुटुंबेन युतः । श्रीशांतिनाथदे-
वकुलिका कारापिता । श्रीतपागच्छे विबुधशिरोमणिश्रीविजयदा-
नसूरि श्रीहीरविजयसूरिप्रसादात् ॥ शुभं भवतु ॥ श्री ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।४९)

(१०)

॥ ॐ ॥ ॐ नमः ॥ संवत् १६२० वर्षे वैशाख शुदि ५ गुरु-
दिने श्रीगंधारवास्तव्य श्रीश्रीमालीयज्ञातीय परी । देवा भार्या
वाई० कमलाई सुत परी । मूंथी । तथा गूजरज्ञातीय दोसी श्री-
कर्ण भा० वाई अमरी सुत । दोसी । हंसराज उभयौ । मीलने

श्रीसेत्रंजयोपरि श्रीआदिनाथदेवकुलिका कारापिता श्रीतपागच्छे
श्रीविजयदानसूरिप्रसादात् ।

(एपिग्राफिका इण्डिका-२।५०)

(११)

संवत् १६४० वर्षे फागुण शुदि १३ दिने ठाकर करमसी
भार्जा वाई मली ठाकर दामा भार्जा वाई चढी ठाकर माहव
ठाकर जसू ठाकर पीम ठाकर जसूजी भार्जा वाई जीवादे ठाकर
माहव सुत तेजपाल भार्जा वाई तेजलदे संघवी जसू सुत तेजपाल
प्रसाद करापितं शुभं भवतु ॥ दो० नाकर शेठ नावाणे ७४ ॥
त्रढीसावाल ॥

(एपिग्राफिका इण्डिका-२।५०)

(१२)

ॐ ॥ ॐ नमः ॥

श्रेयस्वी प्रथमः प्रभुः प्रथिमभाग् नैपुण्यपुण्यात्मना-

मस्तु स्वस्तिकरः सुखाब्धिमकरः श्रीआदिदेवः स वः ।

पद्मोल्लासकरः करैरिव रविव्योम्नि क्रमांभोरुह-

न्यासैर्यस्तिलकीवभूव भगवान् शत्रुंश्लयेऽनेकशः ॥ १ ॥

श्रीसिद्धार्धनरेशवंशसरसीजन्माब्जिनीवल्लभः

पायाद्दः परमप्रभावभवनं श्रीवर्धमानः प्रभुः ।

उत्पत्तिस्थिति[सं]हृतिप्रकृतिवाग् यद्गौर्जगत्पावनी

स्वर्वापीव महाव्रतिप्रणयभूरासीद् रसोल्लासिनी ॥ २ ॥

आसीद्वासवद्वंद्वंदितपदद्वंद्वः पदं संपदां

तत्पट्टांशुधिचंद्रमा गणधरः श्रीमान् सुधर्माभिधः ।

यस्यौदार्ययुता प्रहृष्टसुमना अद्यापि विद्यावती
धत्ते संततिरुन्नतिं भगवतो वीरप्रभोर्गौरिव ॥ ३ ॥

श्रीसुस्थितः सुप्रतिबुद्ध एतौ
सुरी अभूतां तदनुक्रमेण ।

याभ्यां गणोऽभूदिह कोटिकाह-

श्रंदार्यमभ्यामिव सुप्रकाशः ॥ ४ ॥

तत्राभूद्वज्रिणां वंद्यः श्रीवज्रर्षिगणाधिपः ।

मूलं श्रीवज्रशाखाया गंगाया हिमवानिव ॥ ५ ॥

तत्पट्टांबरदिनमणिरुदितः श्रीवज्रसेनगुरुरासीत् ।

नागोद्रे-चंद्र-निर्वृति-विद्याधर-संज्ञकाश्च तच्छिष्याः ॥ ६ ॥

स्वस्वनामसमानानि येभ्यश्चत्वारि जज्ञिरे ।

कुलानि काममेतेषु कुलं चान्द्रं तु दिद्युते ॥ ७ ॥

भास्करा इव तिमिरं हरंतः ख्यातिभाजनम् ।

भूरयः सूरयस्तत्र जज्ञिरे जगतां मताः ॥ ८ ॥

बभूवुः क्रमतस्तत्र श्रीजगच्चंद्रसूरयः ।

यैस्तपाविरुदं लेभे वाणसिद्धचर्क १२८५ वत्सरे ॥ ९ ॥

क्रमेणास्मिन् गणे हेमविमलाः सूरयोऽभवन् ।

तत्पट्टे सूरयोऽभूवन्नानंदविमलाभिधाः ॥ १० ॥

साध्वाचारविधिः पथः शिथिलतः सम्यक्श्रियां धाम यै-

रुद्धे स्तनसिद्धिसायकसुधारोचिर्निभे १५८२ नेहसि ।

जीमूतैरिव यैर्जगत्पुनरिदं तापं हरद्भिर्भृशं

सश्रीकं विदधे गवां शुचितमैः स्तोमैः रसोल्लासिभिः ॥ ११ ॥

पद्माश्रयैरलमलंकियते स्म तेषां

प्रीणन्मनांसि जगतां कमलोदयेन ।

पट्टः प्रवाह इव निज्झरनिज्झरिण्याः

शुद्धात्मभिर्विजयदानमुनीशहंसैः ॥ १२ ॥

सौभाग्यं हरिसर्व[प]र्वहरणं रूपं च रंभापति-

श्रीजैत्रं शतपत्रमित्रमहसां चौरं प्रतापं पुनः ।

येषां वीक्ष्य सनातनं मधुरिपुस्वःस्वामिघम्मोशवो

जाताः काममपत्रपाभरभृतो गोपत्वमाप्तास्त्रयः ॥ १३ ॥

तत्पट्टः प्रकटः प्रकामकलितोद्द्योतस्तथा सौधव[त्]

सस्नेहैर्य[ति]राजहीरविजयस्नेहमियैर्निर्ममे ।

सौभाग्यं महसां भरेण महतामत्यर्थमुल्लासिनां

विभ्राणः स यथाजनिष्ट सुदृशां कामप्रमोदास्पदम् ॥ १४ ॥

देशाद् गूर्जरतोऽथ सूरिवृषभा आकारिताः सादरं

श्रीमत्साहिअकव्वरेणं विषयं मेवातसंज्ञं शुभम् ।

शा.....जपाणयोवतमसं सर्वं हरंतो गवां

स्तोमैः सूत्रितविश्वविश्वकमलोद्धासैर्नभोर्का इव ॥ १५ ॥

चक्रुः फत्तेपुरम्.....[र्न] भौम-

दृग्युग्मकोककुलमाप्तसुखं सृजंतः ।

अब्देकपावकनृपप्रमिते १६३९ स्वगोभिः ।

सोल्ला.....बुजकाननम् ये ॥ १६ ॥

दामेवाखिलभूपमूर्द्धसु निजमाज्ञां सदा धारयन्

श्रीमान् शाहिअकव्वरो नरवरो [देशेष्व] शेषेष्वपि ।

षण्मासाभयदानपुष्टपटहोद्योपानघध्वंसितः

कामं कारयति स्म हृष्टहृदयो यद्वाक्छारंजितः ॥ १७ ॥

यदुपदेशवशेन मुदं दधन्

निखिलमण्डलवासिजने निजे ।

मृतधनं च करं च सुजीजिधा-

भिधमकच्चरभूपतिरत्यजत् ॥ १८ ॥

यद्वाचा कतकाभया विमलितस्वांतांनुपूरः कृपा-

पूर्णः शाहिरनिन्द्यनीतिवनिताको[डीकृतात्मा]त्यजत् ।

शुल्कं त्य[क्तुम]शक्यमन्यधरणीराजां जनप्रीतये

तद्वान्नीडजपुंजपूरुषपशुंध्रामूमुचद्भूरिशः ॥ १९ ॥

यद्वाचां निचयैर्गुधाकृतसुधास्वा[दैर] मंदैः कृता-

ल्लादः श्रीमदकच्चरः क्षितिपतिः संतुष्टिपुष्टाशयः ।

त्यक्त्वा तत्करमर्थसार्थमतुलं येषां मनःप्रीतये

जैनैभ्यः प्रददौ च तीर्थतिलकं शत्रुंजयोर्वीधरम् ॥ २० ॥

यद्वाग्भिर्मुदितश्चकार करुणास्फूर्जन्मनाः पौस्तकं

भाण्डागारमपारवाज्जयमयं वेशमेव वाग्दैवतम् ।

यत्संवेगभरेण भावितमतिः शाहिः पुनः प्रत्यहं

पूतात्मा बहु मन्यते भगवतां सदृशनो दर्शनम् ॥ २१ ॥

यद्वाचा तरणित्विषेव कलितोल्लासं मनःपंकजं

विभ्रच्छाहिअकच्चरो व्यसनधीपाथेजिनीं चंद्रमाः ।

जज्ञे श्राद्धजनोचितैश्च सुकृतैः सर्वेषु देशेष्वपि

विख्याताऽऽर्हतभक्तिभावितमतिः श्रीश्रेणिकक्षमापवत् ॥ २२ ॥

लुंपाकाधिपमेघजीक्रुपिमुखा हित्वा कुमत्याग्रहं

भेजुर्यच्चरणद्वयीमनुदिनं भृंगा इवांभोजिनीम् ।

उल्लासं गमिता यदीयवचनैर्वैराग्यरंगोन्मुखै-

ज्जाताः स्वस्वमतं विहाय बहवो लोकास्तपासंज्ञकाः ॥ २३ ॥

आसीच्चैत्यविधापनादिसुकृतक्षेत्रेषु वित्तव्ययो

भूयान् यद्वचनेन गूज्जैरधरामुख्येषु देशेष्वलम् ।

यात्रां गूज्जरमालादिकमहादेशोद्भवैर्भूरिभिः

संघैः सार्द्धमृषीश्वरा विदधिरे शत्रुंजये ये गिरौ ॥ २४ ॥

तत्पट्टमाविधामिव रम्यतमं सृजन्तः

स्तोमैर्गवां सकलसंतमसं हरन्तः ।

कामोल्लसत्कुवलयप्रणया जयन्ति

स्फूर्जत्कला विजयसेनमुनीन्द्रचन्द्राः ॥ २५ ॥

यत्प्रतापस्य माहात्म्यं वर्ण्यते किमतः परम् ।

अस्वप्नाश्चक्रिरे येन जीवं[तोऽ]पि हि वादिनः ॥ २६ ॥

सौभाग्यं विपमायुधात्कमलिनीकांताच्च तेजस्विना-

मैश्वर्यं गिरिजापतेः कुमुदिनीकांतात्कलामालिनाम् ।

माहात्म्यं धरणीधरान्मखभुजां गांभीर्यमभोनिधे-

रादायांभुजभूः प्रभुः प्रविदधे यन्मूर्त्तिमेतन्मयीम् ॥ २७ ॥

ये च श्रीमदकव्वरेण विनयादाकारिताः सादरं

श्रीमल्लाभपुरं पुरंदरपुरं व्यक्तं सुपर्वोत्करैः ।

भूयोभिर्दृतिभिर्बुधैः परिवृतो वेगादलंचक्रिरे

सामोदं सरसं सरोरुहवनं लीलामराला इव ॥ २८ ॥

अर्हन्तं परमेश्वरत्वकलितं संस्थाप्य विश्वोत्तमं

साक्षात्साहिअकव्वरस्य सदसि स्तोमैर्गवामुद्यतैः ।

यैः संमीलितलोचना विदधिरे प्रत्यक्षशूरैः श्रिया

वादोन्मादभृतो द्विजातिपतयो भट्टा निशाढा इव ॥ २९ ॥

श्रीमत्साहिअकव्वरस्य सदसि प्रोत्सर्पिभिर्भूरिभि-

र्वादैर्वादिवरान् विजित्य समदान्सहैर्द्विपेन्द्रानिव ।

सर्वज्ञाशयतुष्टिहेतुरनघो दिशुत्तरस्यां स्फुरन्

यैः कैलास इवोज्ज्वलो निजयशःस्तंभो निचरुने महान् ॥ ३० ॥

दत्तसाहसधीरहीरविजयश्रीसूरिराजां पुरा

यच्छ्रीशाहिअकव्वरेण धरणीशक्रेण तत्प्रीतये ।

तच्चक्रेऽखिलमप्यवालमतिना यत्साज्जगत्साक्षिकं

तत्पत्रं फुरमाणसंज्ञमनघं सर्वादिशो व्यानशे ॥३१॥

किं च गोवृषभकासरकांताकासरा यमगृहं न हि नेयाः ।

मोच्यमेव मृतवित्तमशेषं वंदिनोऽपि हि न च ग्रहणीयाः ॥ ३२ ॥

यत्कलासालिलवाहविलासप्रीतचित्ततरुणाजनतुष्ट्यै ।

स्वीकृतं स्वयमकव्वरधात्रीस्वामिना सकलमेतदपीह ॥ ३३ ॥

चोलीवेगमनंदनेन वसुधाधीशेन सन्मानिता

गुर्वी गूज्जर्जरमेदिनीमनुदिनं स्वर्लोकविबोकिनीम् ।

सदृत्ता महसां भरेण सुभगा गाढं गुणोल्लासिनो

ये हारा इव कंठमंबुजदृशां कुर्वन्ति शोभास्पदम् ॥३४॥

इतश्च—

आभूरान्वय[प]ञ्चपद्मसवया ओकेशवंशेऽभव

च्छ्रेष्ठी श्रीशिवराज इत्यभिधया सौवर्णिकः पुण्यधीः ।

तत्पुत्रोऽजनि सीधरश्च तनयस्तस्याभवत्पर्वतः

[का]लाहोऽजनि तत्सुतश्च तनुजस्तस्यापि वाघाभिधः ॥३५॥

तस्याभूद्वल्लिआभिधश्च तनुजः रव्यातो रजार्द्धभव-

स्तस्याभूच्च सुहासिणी[ति] गृहिणी पद्मेव पद्मापतेः ।

इन्द्राणीसुरराजयोरिव जयः पुत्रस्तयोश्चाभव-

त्तेजःपाल इति प्रहृष्टसुमनाः पित्रोर्मनःप्रीतिकृत् ॥ ३६ ॥

[का]मस्येव रतिर्हरेरिव रमा गौरीव गौरीपते-

रासीत्तेजलदे इति प्रियतमा तस्याकृतिः [.....]

भोगश्रीसुभगौ गुरौ प्रणयिनौ शश्वत्सुपर्वादरौ

पौलोमीत्रिदशेश्वराविव सुखं तौ दंपती भेजतुः ॥३७॥
वैराग्यवारिनिधिपूर्णनिशाकराणां

तेषां च ह्रीरविजयव्रतिसिंधुराणाम् ।

सौभाग्य[भा]ग्यपरभागविभासुराणां

तेषां पुनर्विजयसेनमुनीश्वराणाम् ॥ ३८ ॥

वाग्भिर्मुधाकृतसुधाभिरुदंचिचेताः

श्राद्धः स शोभनमना भजति स्म भावम् ।

श्रीसंघ[भ]क्तिघनदानजिनेन्द्रचैत्यो-

द्धारादिकर्मसु भृशं सुकृतिप्रियेषु ॥ ३९ ॥

(विशेषकम् ।)

ग्रहैः प्रशस्तेऽह्नि सुपार्श्वभर्तु-

[र]नन्तभर्तुश्च शुभां प्रतिष्ठाम् ।

सोऽचीकरत्पद्मयुगभूष १६४६ वर्षे

हर्षेण सौवर्णिकतेजपालः ॥ ४० ॥

आदावार्पभिरत्र तिर्यतिलके शत्रुं[ज]येऽचीकरं-

थैत्यं शैत्यकरं दृपोर्मणिगणस्वर्णादिभिर्भासुरम् ।

अत्रान्येपि भुजार्जितां फलवतीमुच्चैः सृजंतः श्रीयं

[मा]सादं तदनुक्रमेण बहवश्चाकारयन् भूभुजः ॥४२॥

रीर्येऽत्र साधुकरमाभिधो धनी सिद्धिसिद्धितिथि १५८८ संख्ये ।

वैत्यम[ची] करदुक्तेरानंदविमलमुनिराजाम् ॥ ४३ ॥

तं वीक्ष्य जीर्णं भगवाद्दिहारं

स तेजपालः स्वहृदीति दध्यौ ।

भावी कदा सो ऽवसरो वरीयान्

यत्रा ऽत्र चैत्यं भविता नवीनम् ॥ ४४ ॥

अन्येषुः स्वगुरूपदेशशरदा कामं वलक्षीकृत-

स्वांतांभाः स वणिग् व[र]पुरवरे श्रीस्तंभतीर्थे वसन् ।

तीर्थे श्रीमति तुंगतीर्थतिलके शञ्जयेऽर्हद्ब्रह्मो-

द्धारं कर्तुमना अजायततमां साफल्यमिच्छन् श्रियः ॥ ४५ ॥

अत्र स्यात् सुकृतं कृतं तनुमतां श्रेयः श्रियां कारणं

मत्तैवं निजपूर्वजव्रजमहानन्दप्रमोदाप्तये ।

तीर्थे श्रीविमलाचले ऽतिविमले मौलेऽर्हतो मंदिरे

जीर्णोद्धारमकारयत्स सुकृती कुंतीतनूजन्मवत् ॥ ४६ ॥

शृङ्गेण भिन्नगगनांगणमेतदुच्चै-

श्चैत्यं चकास्ति शिखरस्थितहेमकुंभम् ।

हस्तेषु ५२ हस्तमितमुच्चमुपैति नाक-

लक्ष्मीं विजेतुमिव काममखर्वगर्वाम् ॥ ४७ ॥

यत्रार्हदोक्तसि जितागरकुंभिकुंभाः

कुंभा विभांति शरवेदकरेन्दु १२४५ संख्याः ।

किं सेवितुं प्रभुमयुः प्रचुरप्रताप-

पूरैर्जिता दिनकराः कृतनैकरूपाः ॥ ४८ ॥

उन्मूलितप्रमदभूमिरुहानशेषान्

विश्वेषु विश्नकरिणो युगपन्निहंतुम् ।

सज्जाः स्म इत्थमभिधातुमिवेन्दुनेत्राः (२१)

सिंहा विभांत्युपगता जिनधाम्नि यत्र ॥ ४९ ॥

योगिन्यो यत्र शोभन्ते चतस्रो जिनवेश्मनि ।

निषेवितुमिवाक्रांताः प्रतापैरागता दिशः ॥ ५० ॥

राजन्ते च दिशां पाला [....] यत्राऽर्हदालये ।

मूर्तिमंतं किमायाता धर्म्मास्संयमिनाममी ॥ ५१ ॥

द्वासप्ततिः श्रियमयंति जिनेन्द्रचन्द्र-

विंवानि देवकुलिकासु च तावतीषु ।

द्वासप्ततेः श्रितजनालिकलालतानां

किं कुड्मलापरिमलैर्भुवनं भरंतः ॥ ५२ ॥

राजंते यत्र चत्वारो गवाक्षा जिनवेश्मनि ।

विरंचेरिव वक्त्राणि विश्वाकारणहेतवे ॥ ५३ ॥

यत्र चैत्ये विराजंते चत्वारश्च तपोधनाः ।

अमीधर्माः किमायाताः प्रभूपास्त्यै वपुर्भृतः ॥ ५४ ॥

पंचालिकाः श्रियमयंति जिनेन्द्रधाम्नि

द्वात्रिंशदिद्रमणीभरजैत्ररूपाः ।

ज्ञात्वा पतीनिह जिने किमु लक्षणक्षमा-

राजां प्रिया निजनिजेशनिभालनोत्काः ॥ ५५ ॥

द्वात्रिंशदुत्तमतमानि च तोरणानि

राजंति यत्र जिनधाम्नि मनोहराणि ।

किं तीर्थकृद्दशनलक्षिमृगेक्षणाना-

मंदोलनानि सरलानि सुखासनानि ॥ ५६ ॥

गजाश्चतुर्विंशतिरऽद्रितुंगा

विभांति शस्ता जिनधाम्नि यत्र ।

देवाश्चतुर्विंशतिरीशभक्त्यै

किमागताः कुञ्जररूपभाजः ॥ ५७ ॥

स्तंभाश्चतुस्सप्ततिरद्रिराजो-

तुंगा विभांतीह जिनेन्द्रचैत्ये ।

दिशामऽधीशैः सह सर्व्व इन्द्राः

किमाप्तभक्त्यै समुपेयिवांसः ॥ ५८ ॥ * ॥

हुमानानां नानादेशीयसंघसमुदायेन सह श्रीशत्रुंजये कृतया-
त्राणां जगद्विख्यातमहिमपात्राणां सं० १६५२ वर्षे भाद्रसितैका-
दश्यां उन्नतदुर्गे अनशनपूर्वकं महोत्सवेन साधितोत्तमार्थानां तपा-
गच्छाधिराजभट्टारकश्रीहीरविजयसूरीणां पादुकाः कारि० स्तंभ-
तीर्थीय सं० उदयकरणेन प्र० भ० श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥ महो-
पाध्यायश्रीकल्याणविजयगणयः पं० धनविजयगणिभ्यां स[ह]प्र-
णमंति ॥ एताश्च भ[वा].....रा]राध्यमानाश्चिरं [नंद]तु ॥ श्रीः॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।५९)

(१४)

१६७५ वैशाख शुदि १३ शुक्ले संघवालगोत्रे कोचरसंताने
सा० केल्हा पुत्र सा० थन्ना पु० नरसिंघ पु० कुंअरा पु० नच्छा
भार्या नवरंगदे पु० सुरताण भार्या सैदूरदे पुत्र श्रीशत्रुंजयतीर्थ-
यात्राविधानसंप्राप्तसंघपतितिलकसप्तक्षेत्रोत्सववित्त सा० पेतसी
भा० सोभागदे पु० पदमसी भार्या प्रेमलदे पु० इंद्रजी भार्या वा०
वीरमदे द्वितीयपुत्र सोमसी स्वलघुपुत्र सा० विमलसी भार्या
लाडिमदे पुत्र पोमसी द्वितीय भार्या विमलादे पुत्र दूजणसी पो-
मसी भार्या केसरदे पुत्र वि० डूंगरसी प्रमुखपुत्रपौत्रप्रपौत्रपरि-
वारसहितेन चतुर्मुखविहारपूर्वाभिमुखस्थाने.....देवगृ-
हिका कुटुंबश्रेयोर्थ कारिता श्रीवृहत्स्वतरगच्छाधिराजयुगप्रधा-
नश्रीजिनसिंहसूरिपट्टालंकारक(०)शत्रुंजयाष्टमोद्धारप्रतिष्ठाकारक-
श्रीजिनराजसूरिसूरि [समाजराजाधिराजैः ॥]

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।६०)

(१५)

॥ सं० १६७५ वैशाख शुदि १३ तिथौ शुक्रवारे सुरताण-
नूरदीनजहांगीरसवाईविजयिराज्ये । श्रीअहम्मदा[वाद]वास्तव्य
मागवाटज्ञातीय लघुशाखाप्रदीपक सं० माईआ भार्या नाकू पुत्र
सं० जोगी भार्या जसमादे पुत्ररत्न सकलसुश्रावककर्तव्यताकर-
णविहितयत्न सं० सोमजी भार्या राजलदे पुत्र संघपति रूपजी-
केन भार्या जेठी पुत्र चि० उदयवंत वाई कोडी कुंअरि प्रमुखसा-
रपरिवारसहितेन स्वयंकारितसप्राकार श्रीविमलाचलोपरि मूलो-
द्धारसारचतुर्मुखविहारशृंगारकश्रीयुगादिदेवप्रतिष्ठायां श्रीआदिना-
थपादुके परमप्रमोदाय कारिते प्रतिष्ठिते च श्रीवृहत्स्वरतरगच्छाधि-
राजश्रीजिनराजसूरिसूरिशिरस्तिलकैः॥ प्रणमति भूवनकीर्तिगणिः॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२ । ६०)

(१६)

संवत् १६७५ वैशाख शुदि १३ शुके । ओसवालज्ञातीय
लोढागोत्रीय सा० रायमल्ल भार्या रंगादे पुत्र सा० जयवंत
भार्या जयवंतदे पुत्र विविधपुण्यकर्मकारक श्रीशत्रुंजययात्राविधा-
नसंप्राप्तसंघपतितिलक सं० राजसीकेन भार्या कसुंभदेव तुरंगदे
पु० अपयराज भार्या अहकारदे पु० अजयराज स्वभ्रातृ सं०
अमीपाल भार्या गूजरदे पु० वीरधवल भा० [जु] गतादे स्वल-
घुमातृ सं० वीरपाल भार्या लीलादे प्रमुख परिवारसहितेन श्री-
आदिनाथपादुके कारिते प्रतिष्ठिते युगप्रधानश्रीजि[न]सिंहसूरिप-
ट्टोद्घोतक श्रीजिनराजसूरिभिः श्रीशत्रुंजयोद्धारप्रतिष्ठायां श्रीवृह-
त्स्वरतरगच्छाधिराजैः ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।६१)

(१७)

सं. १६७५ मिते सुरताणनूरदीनजहांगीरसवाईविजयरा-
ज्ये साहिजादासुरताण पोस[इ]प्रवरे श्रीराजीनगरे सोवईसाहि-
यानसुरताणपुरमे वैशाख सित १३ शुके श्रीअहम्मदावादवास्तव्य
लघुशाखाप्रकटप्राग्वाटज्ञातीय से० देवराज भार्या [इ]डी पुत्र
से० गोपाल भार्या राजू पुत्र से० राजा पुत्र सं० साईआ भार्या
नाकू पुत्र सं० जोग भार्या जसमादे पुत्ररत्न श्रीशत्रुंजयतीर्थयात्रा-
विधानसंप्राप्तश्रीसंघपतितिलकनवीनजिनभवनविंवप्रतिष्ठासाधर्मि-
कवात्सल्यादिधर्मक्षेत्रोत्तस्ववित्त सं० सोमजी भार्या राजलदे कुक्षि-
रत्न राजसभाशृंगार सं० [इ]पजीकेन पितृव्य सं० शिवा स्ववृद्ध-
भ्रातृ रत्नजी पुत्र सुंदर[दास] सषर लघुभ्रातृ भीमजी पुत्र रवि-
जी स्वभार्या जेठी पु० उदयवंत पितामह भ्रातृ सं० नाथा पुत्र
सं० सूरजी प्रमुखसारपरिवारसहितेन स्वयं समुद्धारितसप्राकार-
श्रीविमलाचलोपरि मूलोद्धारसारचतुर्मुखविहारशृंगारहारश्रीआदि-
नाथविंव कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीमहावीरदेवपट्टानुपट्टाविच्छिन्नप-
रंपरायातश्रीउद्द्योतनसूरिश्रीवर्धमानसूरि वसतिमार्गप्रकाशकश्री-
जिनेश्वरसूरि श्रीजिनचंद्रसूरि नवांगवृत्तिकारकश्रीस्तंभनपार्श्वनाथ-
प्रकटकश्रीअभयदेवसूरि श्रीजिनवल्लभसूरि देवताप्रदत्तयुगप्रधानप-
दश्रीजिनदत्तसूरि श्रीजिनचंद्रसूरि श्रीजिनपतिसूरि श्रीजिनेश्वरसू-
रि श्रीजिनप्रबोधसूरि श्रीजिनचंद्रसूरि श्रीजिनकुशलसूरि श्रीजिन-
पद्मसूरि श्रीजिनलब्धिसूरि श्रीजिनचंद्रसूरि श्रीजिनोदयसूरि श्री-
जिनराजसूरि श्रीजिनभद्रसूरि श्रीजिनचंद्रसूरि श्रीजिनसमुद्रसूरि
श्रीजिनहंससूरि श्रीजिनमाणिक्यसूरि दिल्लीपतिपातसाहिश्रीअक-
ब्बरप्रतिबोधकतत्प्रदत्तयुगप्रधानविरुद्धारकसकलदेशाष्टादिकामा-

रिभवर्तावकं कुयित जहांगीरसाहिरंजकतत्स्वमण्डलवहिष्कृतसाधुर-
क्षकयुगप्रधान श्रीजिनचंद्रसूरि मंत्रिकर्मचंद्रकारितसपादकोटिचित्त-
व्ययरूपनंदिमहोत्सवप्रकारकठिनकाश्मीरादिदेशविहारकारक श्री-
अकवरसाहिमनःकमलभ्रमरानुकारक वर्षावधिजलधिजलजंतुजा-
तघातनिवर्तक श्रीपुरगोलकुंडागज्जणाप्रमुखदेशामारिभवर्तकसकल-
विद्याप्रधानजहांगीरनूरदीनमहम्मदपातिसाहिप्रदत्तयुगप्रधानपद-
श्रीजिनसिंहसूरि पट्टालंकारकश्रीअंबिकावरधारकतद्वलवाचितयं-
घाणीपुरप्रकटितचिरंतनप्रतिमाप्रशस्ति[व-]तरवोहित्यवंशीय सा०
धर्मसी धारलदे दारक चतुःशास्त्रपारीणधुरीणशृंगारकभट्टारकट्टं-
दारक श्रीजिनराजसूरिसूरिशिरो[मुकुटैः ॥] आचार्य श्रीजिनसाग-
रसूरि । श्रीजयसोम महोपाध्याय श्रीगुणविनयोपाध्याय श्रीधर्म-
निधानोपाध्याय पं० आनंदकीर्ति स्वलघुसहोदरवा० [भद्रसेनादि-
सत्परिकरैः ॥]

(एपिग्राफिया इण्डिका-२।६२)

(१८)

संवत् १६७५ प्रमिते सुरताणनूरदीनजहांगीरसवाईविजयरा-
ज्ये साहिजादा सुरताणपोस[रू]प्रवरे राजनगरे सोवइसाहियान सुर-
ताणपुरमे ॥ वैशाख सित १३ शुक्ले । श्रीअहम्मदावादवास्तव्य प्राग्वा-
ट्ज्ञातीय से० देवराज भार्या [रू]ढी पुत्र से० गोपाल भा० राजू पु०
से० राजा पु० साईआ भा० नाकू पु० सं० जोगी भार्या जसमादे
पुत्ररत्न० श्रीशत्रुंजयतीर्थयात्राविधानसंप्राप्तसंघपतितिलकनवीन-
जिनभवनविंशप्रतिष्ठासाधर्मिकवात्सल्यादिधर्मक्षेत्रोत्सवविच्छ सं०
सोमजी भार्या राजलदे कुक्षिरत्न संघपति [दू]पजीकेन पि-
वृज्य सं० शिवा स्ववृद्धभाट रत्नजी सुत सुंदरदास सपर लघुभ्राट्

पीमजी पुत्र रविजी पितामहभ्रातृ सं० नाथा पुत्र सूरजी स्वपुत्र
 उदयवंत प्रमुखपरिवृतेन स्वयंसमुद्धृतसप्राकारश्रीविमलाचलोपरि
 मूलोद्धारसारचतुर्मुखविहारशृंगारश्रीआदिनाथविंब कारितं प्रति-
 ष्ठितं च श्रीमहावीरदेवाविच्छिन्नपरंपरायात श्रीउदयोतनसूरि श्री-
 वर्द्धमानसूरि वसतिमार्गप्रकाशक श्रीजिनेश्वरसूरि श्रीजिनचंद्रसूरि
 नवांगवृत्तिकारक श्रीस्तंभनकपार्श्वप्रकटक श्रीअभयदेवसूरि श्रीजि-
 नवल्लभसूरि युगप्रधानश्रीजिनदत्तसूरिपाद श्रीजिनभद्रसूरिपाद श्री-
 अकवरप्रतिबोधक तत्प्रदत्तयुगप्रधानपदधारक सकलदेशाष्टाहिका-
 मारिपालक षाण्मासिकाभयदानदायकयुगप्रधान श्रीजिनचंद्रसूरि
 मंत्रिकर्मचंद्रकारित श्रीअकवरसाहिसमक्षसपादशतलक्षवित्तव्ययरू-
 पनंदिमहोत्सववि[स्तार]विहितकठिनकाश्मीरादिदेशविहारमधुरत-
 रातिशायिस्ववचनचातुरीरंजितानेकहिंदुकतुरुष्काधिपति श्रीअक-
 व्वरसाहि श्रीकारश्रीपुरगोलकुंडागज्जणाप्रमुखदेशामारिप्रवर्तावक-
 वर्षावधिजलधिजलजंतुजातघातनिवर्तावकसुरताणनूरदीजहांगीर-
 साहिप्रदत्तयुगप्रधानविरुद्धप्रधान श्रीजिनसिंहसूरि पट्टप्रभाकरसमुप-
 लब्ध श्रीअंबिकावरबोहित्थवंशीय सा० धर्मसी धारलदे नंदन भट्टा-
 रकचक्रचक्रवर्तिभट्टारकशिरस्तिलक श्रीजिनराजसूरिसूरिराजैः ॥
 श्रीवृहत्स्वरतरगच्छाधिराजैः ॥ आचार्यश्रीजिनसागरसूरि पं०
 आनंदकीर्ति स्वलघुभ्रातृ वा० भद्रसेनादिसत्परिकरैः ॥

(एपिग्राफिया इण्डिका-२६२)

(१९)

संवत् १६७५ मिते सुरताणनूरदीजहांगीरसावाईविजयरा-
 ज्ये साहियादासुरताणपोस [डू] प्रवरे राजनगरे सोबईसाहिया-
 नसुरताणपुरमे वैशाख सित १३ शुक्रे श्रीअहम्मदावादवास्तव्य-
 प्राग्वाटज्ञातीय से० देवराज सा० (डू) डी पुत्र से० गोपाल

भार्या राजू पुत्र से० राजा पुत्र सं० साईआ भार्या नाकू पुत्र सं०
जोगी भार्या जसमादे पु० श्रीशत्रुंजयतीर्थयात्राविधानसंप्राप्तसं-
घपतितिलकनवीनजिनभवनविंवसाधर्मिकवात्सल्यादिधर्मक्षेत्रोत्त-
स्ववित्त सं० सोमजी भार्या राजलदे पुत्ररत्न संघपति [इ] पजी
केन पितृव्य शिवा लालजी स्ववृद्धभ्रातृरत्न रत्नजी [पु०] सुं-
[दरदास] स्वलघुभ्रातृ पीमजी सुत रविजी पितामहभ्रातृ सं०
नाथा पुत्र सूरज स्वपुत्र उदयवंत प्रमुखपरिवारसहितेन स्वयंसमु-
द्धारितसंप्राकारश्रीविमलाचलोपरि मूलोद्धारसारचतुर्मुखविहारशृं-
ंगारहार श्रीआदिनाथविंव कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीमहावीरदेवावि-
च्छिन्नपरंपरायात् श्रीवृहत्खरतरगच्छाधिराज श्रीअकवरसाहिप्र-
तिबोधक तत्प्रदत्तयुगप्रधानविरुद्धधारकपाण्मासिकाभयदानदायक
सकलदेशाष्टादिकामारिप्रवर्त्ताविकयुगप्रधान श्रीजिनचंद्रसूरि मंत्रिमु-
ख्यकर्मचंद्रकारित श्रीअकवरसाहिसमक्षसपादशतलक्षवित्तव्ययरू-
पनंदिपदमहोत्सवविस्तारविहितकठिनकाश्मीरादिदेशविहारमधुर-
तरातिशायिस्ववचनचातुरीरंजितानेकहिंदुकतुरप्कराजाधिप श्रीअ-
कवरसाहि श्रीकारश्रीपुरगोलकुंडागज्जणाप्रमुखदेशामारिप्रवर्त्ताविक-
वर्षावधिजलधिजलजंतुजातघातनिवर्त्ताविकसुरताणनूरदीजहांगीर
संवाईप्रदत्तयुगप्रधानपदधारकसकलविद्याप्रधानयुगप्रधान श्रीजि-
नसिंहसूरि पट्टप्रभावक श्रीअंविक्तावरप्रवाचित्तघंघाणीपुरप्रकटित-
चिरंतनप्रतिमाप्रशस्तिवर्णांतरघोहित्थवंशीय सा० धर्मसी धारलदे
नंदन भट्टारकशिरोमणि श्रीजिनराजसूरि सूरिपुरंदरैः ॥ आचार्य
श्रीजिनसागरसूरि श्रीजयसोममहोपाध्याय श्रीगुणविनयोपाध्याय
श्रीधर्मनिधानोपाध्याय पं० आनंदकीर्त्ति स्वलघुभ्रातृ वा० भद्रसेन
पं० राजधीर पं० भुवनराजादिसत्परिकरैः ॥

(२०)

संवत् १६७५ प्रमिते सुरताणनूरदीजहांगीरसवाईविजयि-
 राज्ये साहिजादासुरताणपोस[रू]प्रवरे श्रीराजनगरे सोवडसाहि-
 आनसुरताणपुरमे वैशाख सित १३ शुक्रे श्रीअहम्मदावादवास्तव्य
 प्राग्वाटज्ञातीय से० देवराज भार्या (डू)डी पुत्र से० गोपाल भार्या
 राजू पुत्र से० राजा पु० सं० साईआ भार्या नाकू पुत्र सं०
 जोगी भार्या जसमादे पुत्र श्रीशत्रुंजयतीर्थयात्राविधानसंप्राप्तसंघ-
 पतिपदवीकनवीनजिनभवनविंवप्रतिष्ठासाधर्मिवात्सल्यादिसत्कर्म-
 धर्मकारक सं० सोमजी भार्या राजलदे पुत्ररत्न संघपति [डू]
 पजीकेन भार्या जेठी पुत्र उदयवंत पितृव्य सं० शिवा स्ववृद्ध-
 भ्रातृ रत्नजी पुत्र सुंदरदास सपर स्वलघुभ्रातृ भीमजी सुत
 रविजी पितामहभ्रातृ सं० नाथा० पुत्र [सं०] सूरजी प्रमुखपरि-
 वारसाहितेन स्वयं कारितसंप्राकारश्रीविमलाचलोपरि मूलोद्धार-
 सारचतुर्मुखविहारगुंगारकश्रीआदिनाथविवं कारितं प्रतिष्ठितं च
 श्रीवीरतीर्थकराविच्छिन्नपरंपरायात श्रीवृहत्स्वरतरगच्छाधिप श्री-
 अकवरसाहिप्रतिबोधकतत्प्रदत्तयुगप्रधानविरुद्धारकसकलदेशाष्टा-
 दिकामारिप्रवर्त्तावकयुगप्रधान श्रीजिनचंद्रसूरि श्रीअकवरसाहिरं-
 जकविविधजीवदयालाभग्राहकसुरताणनूरदीजहांगीरसवाईप्रदत्तयु-
 गप्रधानविरुद्धारकयुगप्रधान श्रीजिनसिंहसूरि पट्टविभूषणबोहित्य-
 वंसीय सा० धर्मसी धारलदे नंदन भट्टारकचक्रचूडामणि श्रीजि-
 नराजसूरिसूरिदिनमणिभिः ॥ आचार्य श्रीजिनसागरसूरि पं०
 आनंदकीर्ति स्वलघुसहोदर वा० भद्रसेनादिसत्परिकरैः ॥

(२१)

॥ ॐ ॥

स्वस्ति श्रीवत्सभर्तापि न विष्णुश्चतुराननः ।

न ब्रह्मा यो वृषांकोपि न रुद्रः स जिनः श्रिये ॥ १ ॥

संवत् १६७५ वर्षे शाके १५४१ प्रवर्तमाने

समग्रदेशशृंगारहाल्लारतिलकोपमम् ।

अनेकेभ्य गृहाकीर्णं नवीनपुरमुत्तमम् ॥ २ ॥

अभ्रंलिहविहाराग्रध्वजांशुकहृतातपम् ।

रूप्यस्वर्णमणिव्याप्तचतुष्पथविराजितम् ॥ ३ ॥

(युग्मम् ।)

तत्र राजा [प्र]शास्ति श्रीजसवंताभिधो नृपः ।

यामश्रीशत्रुशल्याहकुलांवरनभोमणिः ॥ ४ ॥

यत्प्रतापाग्निसंतापसंतप्त इव तापनः ।

निर्म्माति जलधौ नित्यमुन्मज्जननिमज्जने ॥ ५ ॥

(युग्मम् ।)

वभूवुः श्रीमहावीरपट्टानुक्रमभूषणाः ।

श्रीअंचलगणाधीशा आर्य्यरक्षितसूरयः ॥ ६ ॥

तत्पट्टपंकजादित्याः सूरिश्रीजयसिंहकाः ।

श्रीधर्मघोषसूरीद्रा महेंद्रात्सिंहसूरयः ॥ ७ ॥

श्रीसिंहप्रभसूरीशाः सूरयो ऽजितसिंहकाः ।

श्रीमहेवेन्द्रसूरीशाः श्रीधर्मप्रभसूरयः ॥ ८ ॥

श्रीसिंहतिलकाद्वाश्च श्रीम[हे]न्द्रप्रभाभिधाः ।

श्रीमंतो मेरुतुंगाख्या वभूवुः सूरयस्ततः ॥ ९ ॥

समग्रगुणसंपूर्णाः सूरिश्रीजयकीर्तयः

तत्पदेऽथ सुसाधुश्रीजयकेसरिसूरयः ॥ १० ॥

श्रीसिद्धांतसमुद्राख्यसूरयो भूरिकीर्त्तयः ।

भावसागरसूरीन्द्रास्ततोऽभवन् गणाधिपाः ॥ ११ ॥

श्रीमद्गुणनिधानाख्यसूरयस्ततपदेऽभवन् ।

युगप्रधानाः श्रीमंतः सूरिश्रीधर्ममूर्त्तयः ॥ १२ ॥

तत्पट्टोदयशैलाग्रप्रोद्यत्तरणिसंनिभाः ।

जयन्ति सूरिराजः श्रीयुजः कल्याणसागराः ॥ १३ ॥

श्रीनव्यनगरे वास्युपकेशज्ञातिभूषणः ।

इभ्यः श्रीहरपालाह आसील्लालणगोत्रकः ॥ १४ ॥

हरीयाख्यो ऽथ तत्पुत्रः सिंहनामा तदंगजः ।

उदेसीत्यथ तत्पुत्रः पर्वताहस्ततो ऽभवत् ॥ १५ ॥

वच्छ्रनामा ऽथ तत्पत्नी चाभूद्वाच्छलदेविका ।

तत्कुक्षिमानसे हंसतुल्यो ऽथाऽमरसंज्ञकः ॥ १६ ॥

लिंगदेवीति तत्पत्नी तदौरस्यास्त्रयो वराः ।

जयन्ति श्रीवर्द्धमानचांपसीपद्मसिंहकाः ॥ १७ ॥

अतः परं विशेषतः साहिवर्द्धमानसाहिपद्मसिंहयोर्वर्णनम् ।

गांभीर्येण समुद्राभौ दानेन धनदोपमौ ।

श्रद्धालुगुणसंपूर्णौ बोधिना श्रेणिकोपमौ ॥ १८ ॥

प्राप्तश्रीयामभूपालसमाजबहुलादरौ ।

मंत्रिश्रीवर्द्धमानश्रीपद्मसिंहौ सहोदरौ ॥ १९ ॥

महेला वर्द्धमानस्य वन्नादेवीति विश्रुता ।

तदंगजाबुभौ ख्यातौ वीराख्यविजपालकौ ॥ २० ॥

वार्णिनी पद्मसिंहस्य रत्नगवर्भा सुजाणदे ।

श्रीपालकुंरपालाद्वरणमल्लास्तदंगजाः ॥ २१ ॥

एवं स्वतंत्रयुक्ताभ्यामनल्पोत्सवपूर्वकम् ।

साहिश्रीवर्द्धमानश्रीपद्मसीभ्यां प्रधादरात् ॥ २२ ॥

प्रागुक्तवत्सरे रम्ये माधवाज्जुनपक्षके ।

रोहिणीभवृतीयायां बुधवासरसंयुजि ॥ २३ ॥

श्रीशान्तिनाथमुख्यानां जिनानां चतुर्द्वारा ।

द्विशती प्रतिमा हृद्या भारिताश्च प्रतिष्ठिताः ॥ २४ ॥

(युग्मम् ।)

पुनर्निजबहुद्रव्यसफलीकरणकृते ।

श्रीनव्यनगरे ऽकारि प्रासादः शैलसंनिभः ॥ २५ ॥

द्वासप्ततिजिनौकोभिर्वेष्टितश्च चतुर्मुखैः ।

कैलासपर्वतोत्तुंगैरष्टाभिः शोभितो ऽभितः ॥ २६ ॥

(युग्मम् ।)

साहिश्रीपद्मसिंहेनाऽकारि शत्रुंजयोपरि ।

उत्तुंगतोरणः श्रीमान् प्रासादः शिखरोन्नतः ॥ २७ ॥

यं दृष्ट्वा भविकाः सर्वे चिंतयन्ति स्वचेतसि ।

उच्चभूतः किमेषोऽद्रिर्द्रष्टव्यते ऽभ्रंलिहो यतः ॥ २८ ॥

येन श्रीतीर्थराजोऽयं राजते सावतंसकः ।

प्रतिमाः स्थापितास्तत्र श्रीश्रेयांसमुखार्हताम् ॥ २९ ॥

तथा-च-संवत् १६७६ वर्षे फाल्गुन सित द्वितीयायां तिथौ

दैत्यगुरुवासरे रेवतीनक्षत्रे श्रीमतो नव्यनगरात् साहिश्रीपद्मसीकेन

श्रीभरतचक्रवर्तिनिर्मितसंघसदृशं महासंघं कृत्वा श्रीअंचलगणा-

धीश्वरभट्टारकपुरंदरयुगप्रधानपूज्यराजश्री ५ श्रीकल्याणसागरसू-

रीश्वरैः सार्द्धं श्रीविमलगिरितीर्थवरे समेत्य स्वयंकारितश्रीशत्रुंजय-

गिरिशिरःप्रासादे समहोत्सवं श्रीश्रेयांसप्रमुखजिनेश्वराणां संति

विधानि स्थापितानि । सद्भिः पूज्यमानानि चिरं नंदतु ।

यावद्विभाकरनिशाकरभूधराख्य-

रत्नाकरध्रुवधराः किल जाग्रतीह ।

श्रेयांसनाथजिनमंदिरमत्र तावन्
नंदत्वेनेकभविकौघनिषेव्यमानम् ॥ १ ॥

वाचकश्रीविनयचंद्रगणिनां शिष्यमु० देवसागरेण विहिता
प्रशस्तिः ॥

(एपिग्राफिया इण्डिका-२६४-६६)

(२२)

संवत् १६७५ वर्षे वैशाख शुदि १३ तिथौ शुक्रवारे श्रीम-
दंचलगच्छाधिराजपूज्य श्रीधर्ममूर्तिसूरि तत्पट्टालंकारसूरिप्रधाने
युगप्रधानपूज्य श्रीकल्याणसागरसूरिविजयराज्ये श्री श्रीमालीज्ञा-
तीय अहमदामादवास्तव्य साह भवान भार्या राजलदे पुत्र साह
षीमजी सूपजी द्वाभ्यामेका देहरी कारापिता विमलाचले चतुर्मुखे ॥

(एपिग्राफिया इण्डिका-२६७)

(२३)

सं० १६७५ वैशाख सित १३ शुके सुरताणनूरदीजहांगी-
रसवाईविजयिराज्ये । श्रीराजनगरवास्तव्यप्राग्वाटज्ञातीय से०
देवराज भार्या [रू]डी पुत्र से० गोपाल भार्या राजू सुत राजा
पुत्र सं० साईआ भार्या नाकू पुत्र सं० नाथा भार्या नारिंगदे
पुत्ररत्न सं० सूरजीकेन भार्या सुषमादे पुत्रायित इंद्रजी सहितेन
श्रीशांतिनाथविंबं कारीतं प्रतिष्ठितं च श्रीबृहत्स्वतर[ग]च्छाधिराज
श्रीअकबरपातसाहिभूपालप्रदत्तपाष्मासिकाभयदानतत्प्रदत्तयुगप्र-
धानविरुद्धारकसकलदेशाष्टान्हिकामारिप्रवर्तविकयुगप्रधान श्री-
जिनचंद्रसूरिपट्टोदीपककठिनकाश्मीरादिदेशविहारकारक श्रीअकब-
रसाहिचित्तरंजनप्रपालित श्रीपुरगोलकुंडागज्जणाप्रमुखदेशामारि-

जहांगीरसाहिप्रदत्तयुगप्रधानपदधारि श्रीजिनसिंहसूरि पट्टोदय-
कारकभट्टारकशिरोरत्न श्रीजिनराजसूरि.....

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।६७)

(२४)

संवत् १६७५ वैशाख सित १३ शुक्रे सुरताणनूरदीजहां-
गीरसवाईविजयिराज्ये । श्रीराजनगरवास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय सं०
साईआ भार्या नाकू पुत्र सं० जोगी भार्या जसमादे पुत्र विविध-
पुण्यकर्मोपार्जक सं० सोमजी भार्या राजलदे पु० सं० रतनजी
भार्या सूजाणदे पुत्र २ सुंदरदास सपराभ्यां पितृनाम्ना श्रीशांति-
नाथविंश कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीबृहत्स्वरतरगच्छे युगप्रधानश्रीजिन-
चंद्रसूरि जहांगीरसाहिप्रदत्तयुगप्रधानविरुद्धधारकश्रीअकबरसाहि-
चित्तरंजककठिनकाश्मीरादिदेशविहारकारकयुगप्रधानश्रीजिनसिं-
हसूरि पट्टालंकारकबोहित्यवंशशृंगारकभट्टारकचंद्रारक श्रीजिनरा-
जसूरिसूरिमृगराजैः ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।६७)

(२५)

ॐ ॥ संवत् १६७६ वैशाखासित ६ शुक्रे लघुशाखीय
श्रीश्रीमालिज्ञातीय मंत्रि जीवा भार्या वाई रंगाई सुत मंत्रिख
[वास] वाछाकेन भार्या वाई गंगाई प्रमुखकुटुंबयुतेन श्रेष्ठिभणसा-
लीशिवजीप्रसादात् स्वयंप्रतिष्ठापितश्रीविमलनाथदेवकुलं कारितं ।
श्रीमत्तपागणगगनांगणगगनमणिसमानभट्टारकश्रीविजयदेवसूरीश्व-
रविजयिराज्ये ॥

यद्ध्यानं [भ] विपापपंकदलने गंगां वुधारायते
 श्रीसिद्धार्थनरेंद्रनन्दनजिनः सोऽस्तु श्रिये सर्वदा ॥ ५ ॥

अथ पद्यावली ।

श्रीवर्द्धमानजिनराजपदक्रमेण
 श्रीभार्यरक्षितमुनीश्वरसूरिराजाः ।
 विद्यापगाजलधयो विधिपक्षगच्छ-
 संस्थापका यतिवरा गुरवो बभूवुः ॥ ६ ॥
 तच्चारूपट्टकमला[ज]लराजहंसा-
 श्रारित्रमंजुकमलाश्रवणावतंसाः ।
 गच्छाधिपा वुधवरा जयसिंहसूरि-
 नामा[न उ-]द्यदमलोरुगुणावदाताः ॥ ७ ॥
 श्रीधर्मघोषगुरवो वरकीर्तिभाजः
 सूरेश्वरास्तदनु पूज्यमहेंद्रसिंहाः ।
 आसंस्ततः सकलसूरिशिरोवतंसाः
 सिंहप्रभाभिधसुसाधुगुणप्रसिद्धाः ॥ ८ ॥
 तेभ्यः क्रमेण गुरवो जिनसिंहसूरि-
 गोत्रा बभूवुरथ पुज्यतमा गणेशाः ।
 देवेंद्रसिंहगुरवोऽखिललोकमान्या
 धर्मप्रभा मुनिवरा विधिपक्षनाथाः ॥ ९ ॥
 पुज्याश्च सिंहतिलकास्तदनु प्रभूत-
 भाग्या महेंद्रविभवो गुरवो बभूवुः ।
 चक्रेश्वरीभगवतीविहितप्रसादाः
 श्रीमेरुतुंगगुरवो नरदेववंद्याः ॥ १० ॥

तेभ्योऽभवन् गणधरा जयकीर्तिसूरि-

मुख्यास्ततश्च जयकेसरिसूरिराजः ।

सिद्धांतसागरगणाधिभुवस्ततोऽनु

श्रीभावसागरगुरूगुणा अभूवन् ॥ ११ ॥

तद्वंशपुष्करविभासनभानुरूपाः

सूरीश्वराः सुगुण[शे]वधयो बभूवुः ॥ पट्पदी ॥

तत्पट्टोदयशैलगृगकिरणाः शास्त्रांबुधेः पारगा

भव्यस्वांतचकोरलासनलसत्पूर्णाभचंद्राननाः ।

श्रीमंतो विधिपक्षग[च्छ]तिलका वार्दीद्रपंचानना

आसन् श्रीगुरुधर्ममूर्तिगुरवः सूरीद्रव्यांद्भूयः ॥ १२ ॥

तत्पट्टेऽथ जयंति मन्मथभटाहंकारशब्दोपमाः

श्रीकल्याणसमुद्रसूरिगुरवः कल्याणकंदांबुदाः ।

भव्यांभोजविवोधनैककिरणाः सदज्ञानपाथोधयः

श्रीमंतोऽत्र जयंति सूरिविभुभिः सेव्याः प्रभावोद्यताः ॥ १३ ॥

श्रीश्रीमालज्ञातीय मंत्रीश्वरश्रीभंडारी तत्पुत्र महं श्रीअमरसी

सुत महं श्रीकरण तत्पुत्र सा श्रीधन्ना तत्पुत्र साह श्रीसोपा तत्पुत्र

सा० श्रीवंत तद्भार्या उभयकुलानंददायिनी वाई श्रीसोभागदे

तत्कुक्षिसरोराजहंस साह श्रीरूप तद्भगिनी उभयकुलानंददायिनी

परमश्राविका हीरवाई पुत्र पारीक्ष श्रीसोमचंद्र[प्रभृतिपरिकरयुतया।

संवत् १६८३ वर्षे माघ सुदि त्रयोदशी तिथौ सोमवासरे [श्री]

चंद्रमभस्वामिजिनमंदिरजीर्णोद्धारः कारितः । श्रीराजनगरवास्तव्य

महं भंडारी प्रसाद कराविज हुतु तेहनइ बठी पेढी[ईं] वाई श्री-

हीरवाई हुई तेणीइ प..... (हिलउ ?) उद्धार कराविज ॥

संघसहित ९९ वार यात्रा कीधी । स्वसुरपक्षे पारिष श्रीगंगदास
 भार्या वाई गुरदे पुत्र पारिष श्रीकुंयरजी भार्या वाई कमल्यदे
 कुक्षिसरोराजहंसोपमौ पारिषश्रीवीरजीपारिषश्रीरहीयाभिधानौ ।
 पारिष वीरजी भार्या वाई हीरादे पुत्र पं० सोमचंद्रस्तन्नाम्ना श्री-
 चंद्रप्रभस्वामिजिनविंवं कारितं प्रतिष्ठितं च देशाधीश्वरस्वभापतपन-
 प्रभोज्ञासिताखिलभूमण्डल.....श्रीकांधुजी तत्पुत्र
 राज्य श्रीशिवाजी.....श्रीविका श्रीहीरवाई पुत्री वाई कीई
 वाई कल्याणी भ्राता पारिष रूपजी तत्पुत्र पारिष गुडीदासयुतेन ॥
 संवत् १६८२ वर्षे माह शुदि त्रयोदसी सोमवासरे श्रीचंद्रप्रभ-
 स्वामिप्रतिष्ठा कारिता ॥ भट्टारकश्रीकल्याणसागरसूरिभिः प्रति-
 स्ठितं ॥ वाचकश्रीदेवसागरगणीनां कृतिरियं ॥ पंडितश्रीविजय-
 मूर्तिगणिनाऽलेखि ॥ पं० श्रीविनयशेषरगणीनां शिष्य मु० श्री-
 रविशेषरगणिना लिखितिरियम् ॥ श्रीशेत्रुंजयनमः यावत् चंद्रार्क
 चिरं नंदतात् श्रीकवडयक्षप्रसादात् ॥ गजधररामजी लघुभ्राता-
 कुअ.....णेजरतनकल्याणकृतायां अत्र भद्रम् ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।६८-७१)

(२८)

ॐ ॥ सं० १[६]८४ माघ वदि ५ शुक्ले श्रीमत्पत्तनवास्तव्य
 श्रीमालज्ञातीय ठ० जसपालपौत्रेण पितृ ठ० राजा मातृ ठ०
 सी[बुश्रेयोऽर्थ] ठ० धाधाकेन श्रीआदिनाथविंवं खत्तकसहितं
 कारितं ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।७२).

(२९)

॥ ॐ ॥ संवत् १६८६ वर्षे चैत्रे शुदि १५ दिने दक्षिण-
देशे देवगीरीनगरवास्तव्य श्रीमालीज्ञातीय लघुशापीय तुकजी-
भार्या वा० तेजलदे सुत सा० हासुजी भार्या वाई हासलदे
लघुभ्राता सा० वल्लुजी सा० देवजी भार्या वाई चछादे देराणी
वाई देवलदे पुत्र सा० धर्मदास भगिनी वा० कुअरी प्रमुखस-
मस्तकुटुंब श्रीविमलाचलनी यात्रा करीनि श्रीअदबुदआ.....
(दिनाथ ?) प्रासादनो मंडपनो कोटसहीत फरी उद्धार कराव्यु.....
.....द्वारक[श्री].....[राज्ये] तत्पट्टालं-
कारे[श्री].....[श्री].....
[भ्यः] ॥ पंडितोत्तम श्रीद्ध.....मुपदेशात् शुभं भवतु ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।७२)

(३०)

ॐ ॥ भट्टारकपुरंदरभट्टारकश्रीहीरविजयसूरिभ्यो नमो
नमः । तत्पट्टमभाकरभट्टारकश्रीविजयसेनसूरिगुरुभ्योनमः ।
संवत् १६९६ वर्षे वैशाख शुदि ५ रवां श्रीदीववंदिरवास्तव्य
संघवी सचा भार्या वाई तेजवाई तयोः सुपुत्र संघवी गोविंदजी
भार्या वाई वयजवाई प्रमुखकुटुंबयुतेन स्वश्रेयसे श्रीशत्रुंजये
उत्तुंगप्रासादः कारापितः श्रीपार्श्वनाथविंवां स्थापितं प्रतिष्ठितं च
श्रीतपागछनायकभट्टारक श्रीविजयदेवसूरिभिः तत्पट्टालंकारयुव-
राज श्रीविजयसिंहसूरिधिरं जीवतु ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।७२)

(३१)

ॐ ॥ ॐ नमः ॥

प्रत्यतिष्ठिपदिदं खलु तीर्थं रायसिंह इह वर्द्धमानभूः ।
 शासनाद्विजयदेवगुरोः सद्वाचकेन विनयाद्विजयेन ॥ १ ॥
 श्रीविजयसिंहसूरिः स जयतु तपगच्छमौलिमाणिक्यम् ।
 अजनिष्ट यदुपदेशात् सहस्रकूटाभिधं तीर्थम् ॥ २ ॥
 दिक्शशिजलधिमितेब्दे १७१०
 सितषष्ठ्यां ज्येष्ठमासि तीर्थेऽस्मिन् ।
 अर्हाङ्गिवसहस्रं स्थापितमष्टोत्तरं वन्दे ॥ ३ ॥
 यावज्जयति सुमेरुस्तावज्जीयात्प्रकृष्टसौभाग्यः ।
 श्रीशत्रुंजयमूर्ध्दिन् सहस्रकूटः किरीटोयम् ॥ ४ ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।७३)

(३२)

अर्हम् ॥ ॐ ॥ स्वस्ति श्रीसंवत् १७१० वर्षे ज्येष्ठ शुक्ल-
 षष्ठीतिथौ गुरुवारे श्रीउग्रसेनपुरवास्तव्यउकेशज्ञातीयवृद्धशाखीय-
 कुहाडगोत्र सा० वर्द्धमान भा०वाल्हादे पु० समानसिंह रायसिंह
 कनकसिंह उग्रसेन ऋषभदासैः सा०जगत्सिंह जीवणदास प्रमु-
 खपरिवारयुतैः स्वपितृवचनात्तत्पुण्यार्थं श्रीसहस्रकूटतीर्थं कारितं
 स्वप्रतिष्ठायां प्रतिष्ठापितं । तपागच्छे भ० श्रीहीरविजयसूरिपट्टप्रभाक-
 रभ० श्रीविजयसेनसूरिपट्टालंकारपातिशाहिश्रीजिहांगीरप्रदत्तमहा-
 तपाविरुधधारिअनेकराजाधिराजप्रतिबोधकारिभट्टारक श्री७ श्री-
 विजयदेवसूरीश्वरआचार्य श्रीविजयप्रभसूरिनिर्देशात् श्रीहीरविज-
 यसूरिशिष्यरत्नमहोपाध्याय श्री५ कीर्तिविजयग० शिष्योपाध्याय

श्रीविजयविजयगणिभिः प्रतिष्ठितं ॥ श्रीरस्तु ॥ श्रीशत्रुंजयमहाती-
र्थकार्यकरपंडित श्री५ शांतिविजयग० देवविजयग० मेघविजयग०
साहाय्यतः सिद्धमिदम् ॥ सूत्रधार मनजीः ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।७३)

(३२)

॥ श्री ॥ ॐ नमः ॥

वभूवुः श्रीमहावीरपट्टानुक्रमभूषणाः ।
श्रीअंचलगणाधिशः आर्यरक्षितसूरयः ॥ १ ॥
तत्पट्टपंकजादित्याः सूरिश्रीजयसिंहकाः ।
श्रीधर्मघोषसूरीद्रा महेंद्रसिंहसूरयः ॥ २ ॥
श्रीसिंहप्रभसूरीशः सूरयो जिनसिंहकाः ।
श्रीमहेंद्रसूरीशः श्रीधर्मप्रभसूरयः ॥ ३ ॥
श्रीसिंहतिलकाद्वाश्च श्रीमहेंद्रप्रभाभिधाः ।
श्रीमंतो मेरुतुंगाख्याः वभूवुः सूरयस्ततः ॥ ४ ॥
समग्रगुणसंपूर्णाः सूरिश्रीविजयकीर्तयः ।
तत्पट्टेऽथ सुसाधुश्रीजयकेशरसूरयः ॥ ५ ॥
श्रीसिद्धांतसमुद्राख्याः सूरयो भूरिकीर्तयः ।
भावसागरसूरीद्रास्ततोऽभूवन् गणाधिपाः ॥ ६ ॥
श्रीमद्गुणनिधानाख्याः सूरयस्तत्पट्टेऽभवन् ।
युगप्रधानाः श्रीमंतः सूरिश्रीधर्ममूर्तयः ॥ ७ ॥
तत्पट्टोदयशैलाग्रप्रोद्यत्तरणिसन्निभाः ।
अभवन्मूरिराजश्रीयुजः कल्याणसागराः ॥ ८ ॥
श्रीअमरोदधिमूर्तीद्रास्ततो विद्यासूरयः ।

उदयार्णवसूरिश्च कीर्तिसिंधुमुनिपतिः ॥ ९ ॥

ततः पुण्योदधिसूरिराजेंद्रार्णवसूरयः ।

मुक्तिसागरसूरींद्रा बभूवुः गुणशालिनः ॥ १० ॥

ततो रत्नोदधिसूरिर्जयति विचरन्भुवि ।

शांतदांतक्षमायुक्तो भव्यान् धर्मोपदेशकः ॥ ११ ॥

॥ इति पट्टावलिः ॥

अथ कच्छसुराष्ट्रे च कोठारानगरे वरे ।

बभूवुर्लघुशाखायामर्णसीति गुणोज्ज्वलः ॥ १२ ॥

तत्पुत्रो नायको जज्ञे हीरवाई च तत्प्रिया ।

पुत्रः केशवजी तस्य रूपवान्पुण्यमूर्तयः ॥ १३ ॥

मातुलेन समं मुंबैवंदरे तिलकोपमे ।

अगात्पुण्यप्रभावेन बहु स्वं समुपार्जितं ॥ १४ ॥

देवभक्तिर्गुरुरागी धर्मश्रद्धाविवेकिनः ।

दाता भोक्ता यशः कीर्त्तिं स्ववर्गे विश्रुतो बहु ॥ १५ ॥

पावेति तस्य पत्नी च नरसिंहः सुतोऽजनि ।

रत्नवाई तस्य भार्या पतिभक्तिसुशीलवान् (?) ॥ १६ ॥

केशवजीकस्य भार्या द्वितीया मांकबाइ च ।

नाम्ना त्रीकमजी तस्य पुत्रोऽभूत् स्वल्पजीविनः ॥ १७ ॥

नरसिंहस्य पुत्रोऽभूत् रूपवान् सुंदराकृतिः ।

चिरं जय सदा ऋद्धिर्दृढिर्भवतु धर्मतः ॥ १८ ॥

॥ इति वंशावलिः ॥

गांधी मोहोतागोत्रे सा केशवजी निजभुजोपार्जितवित्तेन
धर्मकार्याणि कुरुते स्म । तद्यथा निजपरिकरयुक्तो संघसार्द्धं विमला-

द्वितीये समेत्य कच्छसौराष्ट्रगूर्जरमरुधरमेवाङ्कुणादिदेशादा-
गता बहुसंघलोकाः मिलिताः अंजनशलाकाप्रतिष्ठादिमहोत्स-
वार्थं विशालमंडपं कारयति स्म । तन्मध्ये नवीनजिनविंवानां
रूपपापाणधातूनां बहुसहस्रसंख्यानां समुहर्ते सुलभे पीठोपरि
संस्थाप्य तस्य विधिना क्रियाकरणार्थं श्रीरत्नसागरसूरिविधिपक्ष-
गच्छपतेरादेशतः मुनिश्रीदेवचंद्रगणिना तथा क्रियाकुशलश्राद्धैः
सह शास्त्रोक्तरीत्या शुद्धक्रियां कुर्वन् श्रीवीरविक्रमार्कतः संवत्
१९२१ ना वर्षे तस्मिन् श्रीशालिवाहनभूपालकृते शाके १७८६ प्र-
वर्तमान्ये मासोत्तमश्रीमाघमासे शुक्लपक्षे तिथौ सप्तम्यां गुरुवासरे
मार्तण्डोदयवेलायां समुहर्ते सुलभे स्वर्णशलाकया जिनमुद्राणां श्री-
गुरुभिश्च साधुभिरंजनक्रियां कुरुते स्म । संघलोकान् सुवेषधा-
रीन् बहुक्रुध्या गीतगानवादित्रपूर्वकं समेत्य जिनपूजनलौछना-
दिक्रियायाचकानां दानादिसंघवात्सल्यादिभक्तिर्हर्षतश्चक्रे । पुनः
धर्मशालायां आरासोपलनिर्मितं सास्वतऋपभादिजिनानां चतु-
र्मुखं चैत्यं पुनः गिरिशिखरोपरि श्रीअभिनंदनजिनस्य विशाल-
मंदिरं तस्य प्रतिष्ठा माघसित त्रयोदश्यां बुधवासरे शास्त्रोक्त-
विधिना क्रिया कृता श्रीरत्नसागरसूरीणामुपदेशतः श्रीसंघपति
निजपरिवारेण सह श्रीअभिनंदनादिजिनविंव[ानि] स्थापिता-
[नि] ततः गुरुभक्तिसंघभक्ति शक्त्यानुसारेण कृतः गोहिलवंशवि-
भुषणठाकोर श्रीसूरसंघजीराज्ये पादलिप्तपुरे मदनोत्सवमभूत् श्री-
संघस्य भद्रं भूयात् कल्याणमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥

माणिक्यसिंधुवरमुख्यमुनिवरेषु

तच्छिष्यवाचकवरविनयार्णवेन ।

एषा भवतिः श्रवणामृततुल्यरूपा

संघस्य शासनसमुन्नतिकार्यलेखि ॥ १ ॥
 वाचकविनयसागरेणेयं प्रशस्तिर्लिखिता ॥
 यावन्मेरुर्महीधरो यावच्चंद्रादिवाकरौ ।
 यावत्तीर्थं जिनेन्द्राणां तावन्नदंतु मंदिरं ॥ १ ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।७४-७७)

(३३)

॥ ॐ ॥ सं० १६५० [प्र०] चै० पूर्णिमायां सुविहितसाधुक्षीर-
 सागरप्रोल्लासशीतपादानां निजवचनरंजितसाहि श्रीअकव्वरप्रदत्त-
 श्रीसिद्धशैलानां भट्टारकश्रीविजयसेनसूरिप्रमुखसुविहितभक्तिभर-
 सेव्यमानपादारविंदानां श्री६ श्रीहीरविजयसूरिपादानां माहात्म्य-
 प्रीणितसाहिनिर्मितसकलसत्त्वद्रव्यग्रहण [मु]क्तिकायां प्रथमचैत्र-
 पूर्णिमायां तच्छिष्यसकलवाचककोटिकोटीरशतकोटिश्री६श्रीवि-
 मलहर्षगणिभिः । श्रे० पं० देवहर्षग० श्रीशत्रुंजय० कृतकृत्य पं०
 धनविजयग० पं० जयविजयग० जसविजय-हंसविजयग० मुनि-
 [वि]सलादिमुनिशतद्वयपरिकरितैर्निर्विघ्नीकृता यात्रा इति भद्रम् ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।८६)

(३४)

॥ दं० ॥ संवत् १३७१ वर्षे माहसुदि १४ सोमे श्रीम-
 द्दूकेशवंशे वेशदगोत्रीय सा० सलषण पुत्र सा० आजडतनय
 सा० गोसल भार्या गुणमती कुक्षिसंभवेन संघपति आसाधरानु-

जेन सा० लूणसीहाग्रजेन संघपति साधुश्रीदेसलेन पुत्र सा०
सहजपाल सा० साहणपाल सा० सामंत सा० समरा सा०
सांगण प्रमुख कुटुंबसमुदायोपेतेन निजकुलदेवी श्रीचंडिका (?)
मूर्तिः कारिता ।

यावद् व्योम्नि चंद्राकौ यावन्मेरुर्महीतले ।

तावत् श्रीचंडिका (?) मूर्तिः..... ॥

(प्राचीनगूर्जरकाव्यसंग्रह)

(३५)

संवत् १३७१ वर्षे माह सुदि १४ सोमे श्रीमदुकेशवंशे
वेसद्गोत्रे सा० सलपणपुत्र सा० आजडतनय सा० गोसल
भार्या गुणमती कुक्षिसमुत्पन्नेन संघपति सा० आसाधरानुजेन
सा० लूणसीहाग्रजेन संघपति साधु श्रीदेसलेन सा० सहजपाल
सा० साहणपाल सा० सामंत सा० समरसीह सा० सांगण सा०
सोम प्रभृतिकुटुंबसमुदायोपेतेन वृद्धभ्रातृ संघपति आसाधरमूर्तिः
श्रेष्ठिमाठ(ढ?)लपुत्री संघ० रत्नश्रीमूर्तिसमन्विता कारिता ॥ आशा-
धरकल्पतरु.....युगादिदेवं प्रणमति ॥

(प्राचीनगूर्जरकाव्यसंग्रह)

(३६)

संवत् १३७१ वर्षे माहसुदि १४ सोमे.....

राणक श्रीमहीपालदेवमूर्तिः संघपति श्रीदेसलेन कारिता श्रीयुगा-
दिदेवचैत्ये ॥

(प्राचीनगूर्जरकाव्यसंग्रह)

(३७)

संवत् १४१४ वर्षे वैशाख सुदि १० गुरौ संघपति देस-
 लसुत सा० समरा-समरश्रीयुग्मं सा० सालिग सा० सज्जन-
 सिंहाभ्यां कारितं प्रतिष्ठितं श्रीककसूरिशिष्यैः श्रीदेवगुप्तसूरिभिः ।
 शुभं भवतु ।

(प्राचीनगूर्जरकाव्यसंग्रह)

श्रीगिरनारपर्वतस्थाः प्रशस्तिलेखाः ।

गूर्जरमहामात्यवस्तुपाल-तेजःपालकारितश्रीनेमिनाथ-
प्रासादगताः षड् बृहत्प्रशस्तयः ।

(३८-१)

नमः श्रीसर्वज्ञाय ।

पायान्नेमिजिनः स यस्य कथितः स्वामीकृतागस्थिता-
वग्रे रूपदिदक्षया स्थितवते प्रीते सुराणां प्रभौ ।
काये भागवते वनेवक् द्विपोलावने शंसता-
मिदशां(?).....मपि.....वनाजवे.....॥ १ ॥

स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे फागुण शुदि १० बुधे
श्रीमदणाहिलपुर(*)वास्तव्यप्राग्वाटान्वयप्रसूतठ० श्रीचंडपात्मजठ०
श्रीचंडप्रसादांगजठ० श्रीसोमतनुजठ० श्रीआशाराजनंदनस्यठ०
श्रीकुमारदेवीकुक्षिसंभूतस्य ठ० श्रीलुणिग महं० श्रीमालदेवयोरनु-
जस्य महं० श्रीतेजःपालाग्रजन्मनो महामात्य श्रीवस्तुपालस्यात्मजे
महं० श्रीललितादेवीकुक्षिसरो(*)वरराजहंसायमाने महं० श्रीजयत-
सिंहे सं. ७९ वर्षपूर्वं स्तंभतीर्थमुद्राव्यापारान् व्यापृण्वति सति सं.
७७ वर्षे श्रीशत्रुंजयोज्जयंतप्रभृतिमहातीर्थयात्रोत्सवप्रभावाविर्भूत-
श्रीमद्देवाधिदेवप्रसादासादितसंघाधिपत्येन चौलुक्यकुलनभस्तल-

प्रकाशनैकमार्त्तडमहाराजाधिराजश्रीलवणप्रसाददेवसु(*)तमहाराज
 श्रीवीरधवलदेवप्रीतिप्रतिपन्नराज्यसर्वैश्वर्येण श्रीशारदाप्रतिपन्ना-
 पत्येन महामात्यश्रीवस्तुपालेन तथा अनुजेन सं. ७६ वर्षपूर्व
 गूर्जरमंडले धवलककप्रमुखनगरेषु मुद्राव्यापारान् व्यापृष्वता
 महं० श्रीतेजःपालेन च श्रीशत्रुंजयार्बुदाचलप्रभृतिमहातीर्थेषु श्रीमद-
 णहिलपुरभृगुपुर(*)स्तंभनकपुरस्तंभतीर्थदर्भवतीधवलककप्रमुखन-
 गरेषु तथा अन्यसमस्तस्थानेष्वपि कोटिशोऽभिनवधर्मस्थानानि
 प्रभूतजीर्णोद्धारार्थ कारिताः ॥ तथा सचिवेश्वरश्रीवस्तुपालेन
 इह स्वयं निर्मापितश्रीशत्रुंजयमहातीर्थावतारश्रीमदादितीर्थकरश्री-
 ऋषभदेव स्तंभनकपुरावतारश्रीपार्श्वनाथदेव सत्यपु(*)रावतार श्री-
 महावीरदेव प्रशस्तिसहितकश्मीरावतार श्रीसरस्वतीमूर्ति देवकुलि-
 काचतुष्टयजिनयुगल अम्बावलोकनाशाम्बप्रद्युम्नशिखरेषु श्रीनेमि-
 नाथदेवालंकृतदेवकुलिकाचतुष्टय तुरगाधिरूढस्वपितामहमहं० ठ०
 श्रीसोम निजपितृठ० श्रीआशराजमूर्तिद्वितयचारुतोरणत्रय श्रीने-
 मिनाथ(*)देव आत्मीयपूर्वजाग्रजानुजपुत्रादिमूर्तिसमन्वितसुखो-
 दघाटनकस्तंभश्रीअष्टापदमहातीर्थप्रभृति अनेककीर्तनपरंपराविरा-
 जिते श्रीनेमिनाथदेवाधिदेवविभूषितश्रीमदुज्जयंतमहातीर्थे आत्मन-
 स्तथा स्वधर्मचारिण्याः प्राग्वाटजातीयठ० श्रीकान्हडपुत्र्याः ठ०
 राणूकुक्षिसंभूताया महं० श्रीललितादेव्याः(*)पुण्याभिवृद्धये श्रीना-
 गेंद्रगच्छे भट्टारक श्रीमहेंद्रसूरिसंताने शिष्यश्रीशांतिसूरि शिष्यश्री-
 आणंदसूरिश्रीअमरसूरिपदे भट्टारकश्रीहरिभद्रसूरिपट्टालंकरणप्र-
 भुश्रीविजयसेनसूरिप्रतिष्ठितश्रीअजितनाथदेवादिर्विशतितीर्थकरा-
 लंकृतोऽयमभिनवः समंडपः श्रीसम्मेतमहातीर्थावतारप्रासादः
 कारितः ॥ (*)

पीयूषपूरस्य च वस्तुपाल-

मन्त्रीशितुश्चायमियान् विभेदः ।

एकः पुनर्जीवयति प्रमीतं

प्रमीयमाणं तु भुवि द्वितीयः ॥ १ ॥

श्रीदश्रीदयितेश्वरप्रभृतयः संतु क्वचित् तेऽपि ये

प्रीणन्ति प्रभविष्णवोऽपि विभवैर्नाकिंचनं कंचन ।

सोऽयं सिंचति कांचनैः प्रतिदिनं दारिद्र्यदावानल-

प्रम्लानां पृथिवीं नवीनजलदः श्रीवस्तुपालः (*) पुनः ॥ २ ॥

भ्रातः पातकिनां किमत्र कथया दुर्मन्त्रिणामेतया

येषां चेतसि नास्ति किंचिदपरं लोकोपकारं विना ।

नन्वस्यैव गुणान्गृणीहि गणशः श्रीवस्तुपालस्य य-

स्तद्विश्वोपकृतिवृत्तं चरति यत्कर्णेन चीर्णं पुरा ॥ ३ ॥

भित्त्वा भानुं भोजराजे प्रयाते

श्रीमुंजेऽपि स्वर्गसाम्राज्यभाजि ।

एकः संप्रत्यर्थिनां वस्तुपाल-

स्तिष्ठत्यश्रु (*) स्यंदनिष्कंदनाय ॥ ४ ॥

चौलुक्यक्षितिपालमौलिसचिव ! त्वत्कीर्त्तिकोलाहल-

त्तैलोक्येऽपि विलोक्यमानपुलकानंदाश्रुभिः श्रूयते ।

किं चैषा कलिदूषितापि भवता प्रासादवापीप्रपा-

कूपारामसरोवरप्रभृतिभिर्धात्री पवित्रीकृता ॥ ५ ॥

स श्रीतेजःपालः सचिवधिरकालमस्तु तेजस्वी ।

येन वयं निश्चिंताश्चितामणिने (*) व नंदामः ॥ ६ ॥

लवणप्रसादपुत्रश्रीकरणे लवणासिंहजनकोऽसौ ।

मन्त्रित्वमत्र कुरुतां कल्पशतं कल्पतरुकल्पः ॥ ७ ॥

पुरा पादेन दैत्यारेर्भुवनोपरिवर्तिना ।

अधुना वस्तुपालस्य हस्तेनाधः कृतो बलिः ॥ ८ ॥

दयिता ललितादेवी तनयमवीतनयमाप सचिवेन्द्रात् ॥

नाम्ना जयंतसिंहं जयंतमिन्द्रात्पुलोमपुत्रीव ॥ ९ ॥ (*)

[एते] श्रीगूर्जरेश्वरपुरोहितठ० श्रीसोमेश्वरदेवस्य ॥

स्तंभतीर्थेऽत्र कायस्थवंशे वाजडनंदनः ।

प्रशस्तिमेतामलिखत् जैत्रसिंहध्रुवः सुधीः ॥ १ ॥

वाहडस्य तनूजेन सूत्रधारेण धीमता ।

एषा कुमारसिंहेन समुत्कीर्णा प्रयत्नतः ॥ २ ॥

श्रीनेमैस्त्रिजगद्भर्तुरम्बायाश्च प्रसादतः ।

वस्तुपालान्वयस्यास्तु प्रशस्तिः स्वस्तिशालिनी ॥ ३ ॥

(गिरनार इन्स्क्रिप्शन्स् नं. २।२१-२३)

(३९-२)

.....यः पु.....तयदुकूलक्षीरार्णवेन्दुर्जिनो

यत्पादाब्जपवित्रमौलिरसभश्रीरुज्जयन्तोऽप्ययम् ॥

धत्ते मूर्ध्नि निजप्रभुप्रसमरोद्दामप्रभामण्डलो

विश्वक्षोणिभृदाधिपत्यपदवीं नीलातपत्रोज्ज्वलाम् ॥१॥

स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे फागुण शुदि १० बुधे श्रीम-
दणाहिल(*)पुरवास्तव्य प्राग्वाटान्वयप्रसूतठ० श्रीचण्डपालात्मजठ०
श्रीचण्डप्रसादाङ्गजठ० श्रीसोमतनुजठ० श्रीआशाराजनन्दनस्य ठ०
श्रीकुमारदेवीकुक्षिसंभूतस्य ठ० श्रीलुणिगमहं० ठ० श्रीमालदेवयो-
रनुजस्य महं० ठ० श्रीतेजःपालाग्रजन्मनो महामात्यश्रीवस्तुपाल-
स्यात्मजे महं० ठ० श्रीललितादेवी(*)कुक्षिसरोवरराजहंसायमाने

महं० श्रीजयन्तसिंहे सं० ७९ वर्षपूर्वं मुद्राव्यापारं व्यापृष्वति
सति सं० ७७ वर्षे श्रीशत्रुंजयोज्जयन्तप्रभृतिमहातीर्थयात्रोत्सव-
प्रभावाविर्भूतश्रीमद्देवाधिदेवप्रसादासादितसंघाधिपत्येन चौलुक्य-
कुलनभस्तलप्रकाशनैकमार्तण्डमहाराजाधिराजश्रीलवण (*) प्र-
साददेवसुतमहाराजश्रीवीरधवलदेवप्रीतिप्रतिपन्नराज्यसर्वैश्वर्येण
श्रीशारदाप्रतिपन्नापत्येन महामात्यश्रीवस्तुपालेन तथाऽनुजेन सं०
७६ वर्षपूर्वं गूर्जरमण्डले धवलककप्रमुखनगरेषु मुद्राव्यापारान्
व्यापृष्वता महं० श्रीतेजःपालेन च श्रीशत्रुंजयार्बुदाचलप्रभृतिमहा-
तीर्थेषु(*) श्रीमदणाहिलपुरभृगुपुरस्तम्भनकपुरस्तम्भतीर्थदर्भवतीध-
वलककप्रमुखनगरेषु तथाऽन्यसमस्तथानेष्वपि कोटिशोऽभिनवधर्म-
स्यानानि प्रभूतजीर्णोद्धाराश्च कारिताः । तथा सचिवेश्वरश्रीवस्तु-
पालेनेह स्वयं निर्मापितश्रीशत्रुंजयमहातीर्थावतारश्रीमदादितीर्थ-
करश्रीऋषभदेव(*) स्तम्भनकपुरावतारश्रीपार्श्वनाथदेव सत्यपुरा-
वतारश्रीमहावीरदेव प्रशस्तिसहितकश्मीरावतारश्रीसरस्वतीमूर्ति-
देवकुलिकाचतुष्टय जिनद्वयाम्बावलोकनाशाम्बप्रद्युम्नशिखरेषु श्री-
नेमिनाथदेवालंकृतदेवकुलिकाचतुष्टयतुरगाधिरूढनिजापितामहठ०
श्रीसोमनिजपितृ ठ० श्रीआशाराज(*)मूर्तिद्वितयचारुतोरणत्रयश्री-
नेमिनाथदेव आत्मीयपूर्वजाग्रजानुजपुत्रादिमूर्तिसमन्वितसुखोद्धा-
दनकस्तम्भश्रीअष्टापदमहातीर्थप्रभृतिअनेककीर्तनपरम्पराविराजिते
श्रीनेमिनाथदेवाधिदेवविभूषितश्रीमदुज्जयन्तमहातीर्थे आत्मनस्त-
था स्वभार्यायाः प्राग्वाटज्ञातीयठ० श्रीकान्हडपुण्याः ठ०(*)राणकु-
लिसंभूताया महं० श्रीसोऋकायाः पुण्याभिवृद्धये श्रीनागेन्द्रगच्छे
भट्टारकश्रीमहेन्द्रसूरिसन्ताने शिष्यश्रीशान्तिमूरि शिष्यश्रीआन-
न्दसूरि श्रीअमरसूरिपदेभट्टारक श्रीहरिभद्रसूरि पटालंकरण श्री-

विजयसेनसूरिप्रतिष्ठित श्रीऋषभदेवप्रमुखचतुर्विंशतितीर्थकरालंक-
तोऽयमभिनवः समण्ड(*)पः श्रीसंमेतमहातीर्थावतारप्रधानप्रासादः
कारितः ।

चेतः किं कलिकालसालसमहो किं मोहनो हस्यते
तृष्णे कृष्णमुखासि किं कथय किं विघ्नौघमोघो भवान् ।
ब्रुमः किंतु सखे न खेलति किमप्यस्माकमुज्जृम्भितं
सैन्यं यत्किल वस्तुपालकृतिना धर्मस्य संवर्धितम् ॥ १ ॥

यं विधुं बन्धवः सिद्धमर्थिनः शत्रु(*)..... ।
.....ण....पश्यन्ति वर्ण्यतां किमयं मया ॥ २ ॥

वैरं विभूतिभारत्योः प्रभुत्वप्रणिपातयोः ।
तेजस्विताप्रशमयोः शमितं येन मन्त्रिणा ॥ ३ ॥

दीपः स्फूर्जति सज्जकज्जलमलस्नेहं मुहुः संहर-
न्निन्दुर्मण्डलवृत्तखण्डनपरः प्रद्वेष्टि मित्रोदयम् ।

शूरः क्रूरतरः परस्य सहते तेजो न तेजस्विन-
स्तत्केन प्रतिमं ब्र(*)वीमि सचिवं श्रीवस्तुपालाभिधम् ॥ ४ ॥

आयाताः कति नैव यान्ति कतिनो यास्यन्ति नो वा कति
स्थाने स्थाननिवासिनो भवपथे पान्थीभवन्तो जनाः ।

अस्मिन्विस्मयनीयबुद्धिजलाधिर्विध्वस्य दस्यून् करे
कुर्वन्पुण्यनिधिं धिनोति वसुधां श्रीवस्तुपालः परम् ॥ ५ ॥

दध्रेऽस्य वीरधवलक्षितिपस्य राज्य-

भारे धुरंधरधुरा(*)..... ।

श्रीतेजपालसचिवे दधति स्वबन्धु-

भारोद्धृतावविधुरैकधुरीणभावम् ॥ ६ ॥

इह तेजपालसचिवो विमलितविमलाचलेन्द्रममृतभृतम् ।
कृत्वाऽनुपमसरोवरममरगणं श्रीणयांचक्रे ॥ ७ ॥

एते श्रीमलधारिश्रीनरचन्द्रसुरीणाम् ॥

इह वालिगमुतसहजिगपुत्रातकतनुजवाजडतनूजः ।
अलि(*)खदिमां कायस्थस्तम्भपुरीयध्रुवो जयन्तसिंहः ॥

हरिमण्डपनन्दीश्वरशिल्पीश्वरसोमदेवपौत्रेण ।

वकुलस्वामिसुतेनोत्कीर्णा पुरुषोत्तमेनेयम् ॥

श्रीनेमैस्त्रिजगद्भर्तुरम्बायाश्च प्रसादतः

वस्तुपालान्वयस्यास्तु प्रशस्तिः स्वस्ति शालिनी ॥

महामात्यश्री वस्तुपालस्य प्रशस्तिरियं ६०३ महामात्यव-
स्तुपालभार्यामहं श्रीसोसुकाया धर्मस्थानमिदम् ॥

(गिरनार इन्सक्रिप्शन्स् नं० २।२३-२४)

(४०-३)

॥ ॐ नमः सर्वज्ञाय ॥

प्रणमदमरप्रेङ्खन्मौलिस्फुरन्माणिधोरणी-

तरुणकिरणश्रेणीशोणीकृताखिलविग्रहः ॥

सुरपतिकरोन्मुक्तैः स्नात्रोदकैर्घुसृणारुण-

प्लुततनुरिवापायात्पायाज्जगन्ति शिवाङ्गजः ॥

स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे फागुण शुदि १० बुधे

श्रीमदणहिलपुरवास्तव्य प्रा(*)ग्वाटान्वयप्रसूत ठ० श्रीचण्डपाला-
त्मज ठ० श्रीचण्डप्रसादाङ्गज ठ० श्रीसोमतनुज ठ० श्रीआशाराजन-
न्दनस्य ठ० श्रीकुमारदेवीकुक्षिसंभूतस्य ठ० श्रीलुणिगमहं० श्री-

मालदेवयोरनुजस्य महं० श्रीतेजःपालाग्रजन्मनो महामात्यश्रीवस्तु-
 पालस्यात्मजे महं० श्रीललितादेवीकुक्षिसरोवरराजहंसायमाने(*)
 महं० श्रीजयन्तासिंहे सं० ७९ वर्षपूर्वं स्तम्भनकतीर्थमुद्राव्यापारं
 व्यापृष्वति सति सं० ७७ वर्षे श्रीशत्रुंजयोज्जयन्तप्रभृतिमहातीर्थया-
 त्रोत्सवप्रभाविताविर्भूतश्रीमदेवाधिदेवप्रसादासादितसंघाधिपत्येन
 चौलुक्यकुलनभस्तलप्रकाशनैकमार्तण्डमहाराजाधिराजश्रीलवणप्र-
 साददेवसुतमहाराजश्रीवीरध्व(*)लदेवप्रीतिप्रतिपन्नराज्यसर्वेश्वर्येण
 श्रीशारदाप्रतिपन्नापत्येन महामात्यश्रीवस्तुपालेन तथाऽनुजेन सं०
 ७६ वर्षपूर्वं गूर्जरमण्डले धवलककप्रमुखनगरेषु मुद्राव्यापारान्व्या-
 पृष्वता महं० श्रीतेजःपालेन च शत्रुंजयार्हुदाचलप्रभृतिमहातीर्थेषु
 श्रीमदणहिलपुरभृगुपुरस्तम्भनकपुरस्तम्भतीर्थदर्भवतीध्व(*)लक-
 कप्रमुखनगरेषु तथाऽन्यसमस्तस्थानेष्वपि कोटिशोऽभिनवधर्मस्था-
 नानिप्रभूतजीर्णोद्धाराश्च कारिताः । तथा सचिवेश्वर श्रीवस्तुपाले-
 नेह स्वयं निर्मापितश्रीशत्रुंजयमहातीर्थावतारश्रीगदादितीर्थकरश्री-
 ऋषभदेव स्तम्भनकपुरावतारश्रीपार्श्वनाथदेव श्रीसत्यपुरावतार-
 श्रीमहावीरदेव(*)प्रशस्तिसहितकाश्मीरावतारश्रीसरस्वतीमूर्ति देव-
 कुलिकाचतुष्टयजिनयुगलाम्बावलोकनाशाम्बप्रद्युम्नाशिखरेषु श्रीने-
 मिनाथदेवालंकृतदेवकुलिकाचतुष्टयतुरगाधिरूढनिजपितामह ठ०
 श्रीसोम स्वपितृठ० श्रीआशाराजमूर्तिद्वितय कुंजराधिरूढमहामात्य-
 श्रीवस्तुपालानुज महं० श्रीतेजःपालमूर्तिद्वय चारुतोरणत्रयश्रीनेमि-
 नाथदेव आत्मीयपूर्वजाग्रजानुजपुत्रादिमूर्तिसमन्वित सुखोद्घाटनक-
 स्तम्भश्रीसंमेतमहातीर्थ प्रभृतिअनेकतीर्थपरम्पराविराजिते श्रीनेमि-
 नाथदेवाधिदेवविभूषितश्रीमदुज्जयन्तमहातीर्थे आत्मनस्तथा स्वभा-
 र्यायाश्च प्राग्वाटजातीय ठ० श्रीकान्हडपुत्र्याः ठ०(*)राणकुक्षिसंभूता-

या महं० श्रीसोखुकायाः पुण्याभिवृद्धये श्रीनागेन्द्रगच्छे भट्टारक-
श्रीपहेन्द्रसूरिसंताने शिष्यश्रीशान्तिसूरिशिष्यश्रीआणन्दसूरि श्रीअ-
मरसूरिपदे भट्टारकश्रीहरिभद्रसूरिपट्टालंकरणप्रभुश्रीविजयसेनसूरि-
प्रतिष्ठितऋषभदेवालंकृतोऽयमभिनवः समण्डपः श्रीअष्टापदमहाती-
र्थवितारनिरूपमप्रधानप्रासादः कारितः ॥

प्रासादैर्गगनाङ्गणप्रणयिभिः पातालमूलकपैः

कासारैश्च सितैः सिताम्बरगृहैर्नीलैश्च लीलावनैः ।

येनेयं नयनिर्जितेन्द्रसचिवेनालंकृतालं क्षितिः

क्षेमैकायतनां चिरायुरुदयी श्रीवस्तुपालोऽस्तु सः ॥ १ ॥

संदिष्टं तव वस्तुपालबालिना विश्वत्रयीयात्रिका-

न्मत्वा ना(*)रदतश्चरित्रमिति ते हृष्टोऽस्मि नन्द्याश्विरम् ।

नार्थिभ्यः क्रुधमार्थितः प्रथयसि स्वल्पं न दत्से न च

स्वश्लाघां बहु मन्यसे किमपरं न श्रीमदान्मुह्यसि ॥ २ ॥

अरिवलदलनश्रीवीरनामायमुर्व्या

सुरपतिरवतीर्णस्तर्कयामस्तदस्य ।

निवसति सुरशाखी वस्तुपालाभिधानः

सुरगुरुरपि तेजःपालसंज्ञः समीपे ॥ ३ ॥

उदारः शूरो वा(*) रुचिरवचनो वाऽस्ति न हि वा

भवत्तुल्यः कोऽपि कचिदिति चुलुक्येन्द्रसचिव ! ।

समुद्धतभ्रान्तिर्नियतमवगन्तुं तव यश-

स्ततिर्गेहे गेहे पुरि पुरि च याता दिशि दिशि ॥ ४ ॥

सा कुत्रापि युगत्रयी वत गता सृष्टा च सृष्टिः सतां

सीदत्साधुरसंचरत्सुचरितः खेलत्खलोऽभूत्कलिः ।

तद्विध्वान्तिनिवर्तनैकमनसा प्रत्तोऽधुना शं(*)धुना

प्रस्तावस्तव वस्तुपाल भवते यद्रोचते तत्कुरु ॥ ५ ॥
 के निधाय वसुधातले धनं वस्तुपाल न यमालयं गताः ।
 त्वं तु नन्दासि निवेशयन्निदं दिक्षु धावति जने क्षुधावति ॥६॥
 पौत्रेण धारय वराहपते धरित्रीं
 सूर्य प्रकाशय सदा जलदाभिपिञ्च ।
 विश्राणितेन परिपालय वस्तुपाल
 भारं भवत्सु यदिमं निदधे विधा(ः)ता ॥ ७ ॥
 आत्मा त्वं जगतः सदागतिरियं कीर्तिर्मुखं पुष्करं
 मैत्री मन्त्रिवरः स्थिरा घनरसः श्लोकस्तमोघ्नः शमः ।
 नोक्तः केन करस्तवामृतकरः कायश्च भास्वानिति
 स्पष्टं धूर्जटिमूर्त्यः कृतपदाः श्रीवस्तुपाल त्वयि ॥ ८ ॥
 विद्या यद्यपि वैदिकी न लभते सौभाग्यमेवा कचि-
 न्न स्मार्तं कुरुते च कश्चन वचः कर्णद्वये य(ः)द्यपि ।
 राजानः कृपणाश्च यद्यपि गृहे यद्यप्ययं च व्यय-
 श्चिन्ता कापि तथापि तिष्ठति न मे श्रीवस्तुपाले सति ॥९॥
 कर्णे खलप्रलपितं न करोषि रोषं
 नाविष्करोषि न करोष्यपदे च लोभम् ।
 तेनोपरि त्वमवनेरपि वर्तमानः
 श्रीवस्तुपाल कलिकालमधः करोषि ॥ १० ॥
 सर्वत्र भ्रान्तिमती सर्वविदस्त्वदभवत्कथं कीर्तिः ।(ः)
 श्रीवस्तुपालपैतृकमनुहरते सन्ततिः प्रायः ॥ ११ ॥
 सोऽपि वलेखलेपः स्वल्पतरोऽभूत्तथैव कल्पतरोः ।
 श्रीवस्तुपालसचिवे सिञ्चति दानामृतैर्जगतीम् ॥ १२ ॥

नियोगिनागेषु नरेश्वराणां भद्रस्वभावः खलु वस्तुपालः ।
उदामदानप्रसरस्य यस्य विभाव्यते कापि न मत्तभावः ॥ १३ ॥
विवुधैः पयोधिमध्यादेको बहु(*)भिः करीन्दुरूपलब्धः ।
वहवस्तु वस्तुपाल प्राप्ता विवुध त्वयैकेन ॥ १४ ॥
प्रथमं धनप्रवाहैर्वाहैरथ नाथमात्मनः सचिवः ।
अधुना तु सुकृतसिन्धुः सिन्धुरवृन्दैः प्रमोदयति ॥ १५ ॥
श्रीवस्तुपाल भवता जलधेर्गम्भीरता किलाकलिता ।
आनीय ततो गजता स्वपतिद्वारे यदाकलिता ॥ १६ ॥

एते श्रीमद्गुरेश्वरपुरोहि(*)तठ० श्रीसोमेश्वरदेवस्य ॥

इह वालिगसुतसहाजिगपुत्रानकतनुजवाजडतनूजः ।
अलिखदिमां कायस्थः स्तम्भपुरीयध्रुवो जयतसिंहः ॥
हरिमण्डपनन्दीश्वरशिल्पीश्वरसोमदेवपौत्रेण ।
वकुलस्वामिसुतेनोत्कीर्णा पुरुषोत्तमेनेयम् ॥

महामात्यश्रीवस्तुपालस्य प्रशस्तिरियं निष्पन्ना ६०३ ।

श्रीनेमिस्त्रिजगद्गुरुरम्बायाथ प्रसादतः ।

वस्तुपालान्वयस्यास्तु प्रशस्तिः स्वस्तिशालिनी ॥

महामात्यवस्तुपालभार्या महं० श्रीसोखुकाया धर्मस्थान-
मिदम् ॥

(गिरनार इन्स्क्रिप्शन्स नं. २१२४-२५)

(४१-४)

ॐ नमः श्रीनेमिनाथदेवाय ॥

तीर्थेशः प्रणतेन्द्रसंहतिशिरः कोटीरकोटिस्फुट-

त्तेजोजालजलप्रवाहलहरीप्रक्षालितांग्रिद्वयः ।

ते वः केवलमूर्तयः कवलितारिष्टां विशिष्टाममी

तामष्टापदशैलमौलिमणयो विश्राणयन्तु श्रियम् ॥ १ ॥

स्वस्ति श्रीविक्रसंवत् १२८८ वर्षे फागुण (*) शुदि १० बुधे

श्रीमदणहिलपुरवास्तव्य प्राग्वाटान्वयप्रसूतठ० श्रीचण्डपालात्मज

श्रीचण्डप्रसादाङ्गज ठ० श्रीसोमतनुज ठ० श्रीआशाराजनन्दनस्य

ठ० श्रीकुमारदेवीकुक्षिसंभूतस्य ठ० श्रीलुणिग महं० श्रीमालदेव-

योरनुजस्य ठ० महं० श्रीतेजःपालाग्रजन्मनो महामात्यश्रीवस्तुपाल-

स्यात्मजे(*) महं० श्रीललितादेवीकुक्षिसरोवरराजहंसायमाने महं०

श्रीजयन्तासिंहे सं० ७९ वर्षे पूर्वे स्तम्भतीर्थवेलाकुलमुद्राव्यापारं

व्यापृष्वति सति सं० ७७ वर्षे श्रीशत्रुंजयोज्जयंतप्रभृतिमहातीर्थयात्रो-

त्सवप्रभावाविर्भूतश्रीमद्देवाधिदेवप्रसादासादितसंघाधिपत्येन चौलु-

क्यकुलनभस्तलप्रकाशनैक(*)मार्तण्डमहाराजाधिराजश्रीलवणप्रसा-

ददेवसुतमहाराजश्रीविरिधवलदेवप्रीतिप्रतिपन्नराज्यसर्वैश्वर्येण श्री-

शारदाप्रतिपन्नापत्येन महामात्यश्रीवस्तुपालेन तथानुजेन सं० ७६

वर्षे पूर्वे गुर्जरमण्डले धवलककप्रमुखनगरेषु मुद्राव्यापारं व्यापृष्वता

महं० श्रीतेजःपालेन च श्री(*)शत्रुंजयार्जुदाचलमहातीर्थेषु श्रीमदण-

हिलपुरभृगुपुरस्तम्भनकपुरस्तम्भतीर्थदर्भवतीधवलककप्रमुखनगरेषु

तथान्यसमस्तस्थानेष्वपि कोटिशो धर्मस्थानानि प्रभूतजीर्णोद्धारा-

श्च कारिताः । तथा सचिवेश्वरश्रीवस्तुपालनेह स्वयं निर्मापितशत्रुं-

जयमहातीर्थाव(*)तारश्रीमदादितीर्थकरश्रीऋषभदेव स्थ(स्त)म्भन-
कपुरावतारश्रीपार्श्वनाथदेव सत्यपुरावतारश्रीगहावीरदेव भशस्ति-
सहितकश्मीरावतारश्रीसरस्वती देवकुलिकाचतुष्टय युगलाम्बाव-
लोकनशाम्बप्रद्युम्नशिखरेषु श्रीनेमिनाथकुलालंकृतदेवकुलिकाचतु-
ष्टयतुरगाधिरूढनि(*)जपितामह ठ०श्रीसोम पितृ ठ०श्रीआशाराजमू-
र्तिद्वितयतोरणत्रयश्रीनेमिनाथदेवआत्मीयपूर्वजाग्रजानुजपुत्रादिमू-
र्तिसमन्वितसुखोद्घाटनकस्तम्भश्रीसंमेतावतारमहातीर्थप्रभृतिअने-
ककीर्तनपरम्पराविराजिते श्रीनेमिनाथदेवाधिदेवविभूषितश्रीमदु-
ज्जयन्तमहातीर्थे आ(*)त्मनस्तथा स्वभार्यायाः प्राग्वाटजातीय ठ०
कान्हडपुत्र्याः ठ० राणुकुशिसंभूताया महं०श्रीसोसुकायाः पुण्याभि-
ष्टये श्रीनागेन्द्रगच्छे भट्टारकश्रीमहेन्द्रसूरिसंताने शिष्यश्रीशान्ति-
सूरिशिष्यआणन्दसूरिश्रीअमरसूरिपदे भट्टारकश्रीहरिभद्रसूरिपट्टा-
लंकरणश्रीविजयसेनसूरिप्रतिष्ठि(*)तश्रीमदादिजिनराजश्रीऋषभदे-
वप्रमुखचतुर्विंशतितीर्थकरालंकृतोऽयमभिनवः समण्डपः श्रीअष्टाप-
दमहातीर्थावतारप्रधानप्रासादः कारितः ।

स्वस्ति श्रीवलये नमोऽस्तु नितरां कर्णाय दाने ययो-

रस्पष्टेऽपि दृशां यशः कियदिदं वन्द्यास्तदेताः प्रजाः ।

दृष्टे संप्रति वस्तुपालसचिवत्यागे करिष्यन्ति ताः

कीर्तिं कांचन या पुनः स्फुटमियं विश्वेऽपि नो मास्यति ॥१॥

कोटीरैः कटकाङ्गुलीयतिलकैः केयूरहारादिभिः

कौशेयैश्च विभूष्यमाणवपुषो यत्पाणिविश्रांणितैः ।

विद्वांसो गृहमागताः प्रणयिनीरप्रत्यभिज्ञाभृत-

स्तैस्तैः स्वांशपथैः कथं कथमिव प्रत्याययांचक्रिरे ॥२॥

न्यासं व्यातनुतां विरोचनसुत(*)स्त्यांगं कवित्वश्रियं

भागास्त्यजिह्वरुःकदा पुष्पपुष्पाभावे पीतवस्त्रम् ।

महां नार्तिमतादिनीदुग्धगी भीतस्त्रुपाय शुभं

जानोमो न विरेकमेकमदलोन्नेष्टं शुभोपायवस्त्रम् ॥ ३ ॥

वास्तवं वस्त्रपादस्य पैणि कवचिगात्रवस्त्रम् ।

वस्त्र दानमपि साधनमिष्यति विदुष्यपि ॥ ४ ॥

स्तोत्रकथः सप्त वास्तुपादमार्गितः केनोप धाम्नेमो-

यस्मात्(१) व्यामर्शोर्धनंशुष विविधो मार्गद्वयमुद्रां दद्यात् ।

विभेदमिष्यति यदेवमुपायसाधनोनि दानेति च

ह्रीं मन्त्रादीन्धर्मेष्वस्तुविरेकमाहव्यपातनक्षिणी ॥ ५ ॥

आधेनापयवर्मेनेन धनिनापि चमसाधनम् ।

स्तोत्रे द्युषमिनि प्रसादनममानाद्यायवद्वयिनः ।

पूर्वमाहवमंगलयापि मुनिने धर्मेष्वनावर्तिषु

द्वयम्(२) पातुमुद्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रो निर्ग दुःखिभः ॥ ६ ॥

विभेदमिष्यति यदेवमुपायसाधनोनि दानेति च

सीदमेष पदे पदे न पुमो मन्त्रेति मन्त्रिन्मयम् ।

धर्मेष्वानन्तर्येन विदधे धर्मेष्वस्त्रीयसः

संचाराय दिनाकथापवर्ती भीतस्त्रुपायमुद्रम् ॥ ७ ॥

अम्भोजेषु भराज्यवन्दनको शिष्टीरतिवर्त्तितः

कासारेषु(३) पयोधरोधमि त्वदधिर्गिज्जपुत्रधियः ।

ज्योत्स्नायाः कुमुदाकोषु सदनोपातेषु दुष्पान्त्रयाः

स्पृष्टिं कामिव वस्तुपाय कृतिनः कुर्वन्ति नो कीर्तयः ॥ ८ ॥

देव स्तनीयं कष्टं ननु क इव कृताज्यवन्दनोपायपायः

ज्योत्स्नायाः कुमुदाकोषु सदनोपातेषु दुष्पान्त्रयाः ।

हं पा वादीस्तदेवार्तिकमपि(४) कुरुणया मानवानां सर्वैव

प्रीत्यादिष्टोऽयमूर्व्यास्तिलकयति तलं वस्तुपालच्छलेन ॥९॥

श्रीमन्त्रीश्वरवस्तुपालयशसामुच्चावचैर्वीचिभिः

सर्वस्मिन्नपि लम्बिते धवलतां कलोलिनीमण्डले ।

गङ्गैवेयमिति प्रतीतिविकलास्ताम्यन्ति कामं भुवि

भ्राम्यन्तस्तनुसादमन्दितमुदो मन्दाकिनीयात्रिकाः ॥१०॥

वक्त्रं(*) निर्वासनाज्ञानयनपथगतं यस्य दारिद्र्यदस्यो-

दृष्टिः पीयूषदृष्टिः प्रणयिषु परितः पेतुपी सप्रसादम् ।

प्रेमालापस्तु कोऽपि स्फुरदसमपरब्रह्मसंवादवेदी

नेदीयान्वस्तुपालः स खलु यदि तदा को न भाग्यैकभूमिः ॥११॥

साक्षाद्ब्रह्म परं धरागतमिव श्रेयोविवर्त्तैः सतां

तेजःपाल इति प्रसिद्धमहिमा तस्यानु(*)जन्मा जयी ।

यो धत्ते न दशां कदापि कलितावद्यामविद्यामयीं

यं चोपास्य परिस्पृशन्ति कृतिनः सद्यः परां निर्दृतिम् ॥१२॥

आकृष्टे कमलाकुलस्य कुदशारम्भस्य संस्तम्भनं

वदयत्वं जगदाशयस्य यशसामासान्तनिर्वासनम् ।

मोहः शत्रुपराक्रमस्य मृतिरप्यन्यायदस्योरिति

स्वैरं पङ्क्तिधर्मनिर्मितिमया मन्त्रोऽस्य मन्त्रीशितुः ॥ १३ ॥

(*) एते मलधारिनरेन्द्रसूरिणाम् ।

स्तम्भतीर्थेऽत्र कायस्थवंशे वाजडनन्दनः ।

प्रशस्तिमेतामलिखज्जैत्रसिंहध्रुवः सुधीः ॥

हरिमण्डपनन्दीश्वरशिल्पीश्वरसोमदेवपौत्रेण ।

वकुलस्वामिसुतेनोत्कीर्णा पुरुषोत्तमेनेयम् ॥

श्रीवस्तुपालप्रभोः प्रशस्तिरियं निष्पन्ना ॥ मङ्गलं महाश्रीः ॥

(४२-५)

ॐ नमः सर्वज्ञाय ॥

ये दुज्जयन्तं.....जयाभूमजाकल्याणा ।

स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे फागुण शुदि १० बुधे
 श्रीमदणहिलपुरवा(*)स्तव्य प्राग्वाटान्वयप्रसूतठ० श्रीचण्डपाला-
 त्मज ठ० श्रीचण्डप्रसादाङ्गज ठ० श्रीसोमतनुजठ० श्रीआशाराजन-
 न्दनस्य ठ० श्रीकुमारदेवीकुक्षिसंभूतस्य ठ० श्रीलुणिग महं० श्रीमा-
 लदेवयोरनुजस्य महं० श्रीतेजःपालाग्रजन्मनो महामात्यश्रीवस्तुपाल-
 स्यात्मजे महं० श्रीललितादेवीकुक्षिसरोवरराजहंसाय(*)माने महं०
 श्रीजयन्तसिंहे सं० ७९ वर्षपूर्वं स्तम्भतीर्थे मुद्राव्यापारान्व्या-
 पृण्वति सति सं० ७७ वर्षे शत्रुंजयोज्जयन्तप्रभृतिमहातीर्थयात्रोत्सव-
 प्रसादाविर्भूतश्रीमद्देवाधिदेवप्रसादासादितसंघाधिपत्येन चौलुक्य-
 कुलनभस्तलप्रकाशनैकमार्त्तण्डमहाराजाधिराजश्रीलवणप्रसाददेव-
 सुतमहाराजश्रीवीरध(*)वलदेवप्रीतिप्रतिपन्नराज्यसर्वैश्वर्येण श्रीशा-
 रदाप्रतिपन्नापत्येन महामात्यश्रीवस्तुपालेन तथानुजेन सं० ७६
 वर्षपूर्वं गुर्जरमण्डले धवलक्ककप्रमुखनगरेषु मुद्राव्यापारं व्यापृ-
 ण्वता महं० श्रीतेजःपालेन च श्रीशत्रुंजयार्बुदाचलप्रभृतिमहाती-
 र्थेषु श्रीमदणहिलपुरभृगुपुरस्त(*)म्भनकपुरस्तम्भतीर्थदर्भवती-
 धवलक्ककप्रमुखनगरेषु तथान्यसमस्तस्थानेष्वपि कोटिशोऽभिन-
 वधर्मस्थानानि प्रभूतजीर्णोद्धाराश्च कारिताः । तथा सचिवेश्वर-
 श्रीवस्तुपालेनेह स्वयं निर्मापितश्रीशत्रुंजयमहातीर्थावतारश्रीमदा-
 दितीर्थकरश्रीऋषभदेव स्तम्भनकपुरावतारश्रीपार्श्वनाथदेव स-
 त्यपुरावतारश्री(*)महावीरदेव प्रशस्तिसहितकश्मीरावतारश्रीसि-

रस्वतीमूर्तिदेवकुलिकाचतुष्टयजिनयुगलाम्बावलोकनाशाम्प्रद्युम्न-
 शिखरेषु श्रीनेमिनाथदेवालंकृतदेवकुलिकाचतुष्टयतुरगाधिरूढ-
 स्वपितामहमहं० श्रीसोम निजपितृठ० श्रीआशाराजमूर्तिद्वितयचा-
 रुतोरणत्रयश्रीनेमिनाथदेवआत्मीय(*)पूर्वजाग्रजानुजपुत्रादिमूर्ति-
 समन्वितसुखोद्घाटनकस्तम्भश्रीअष्टापदमहातीर्थप्रभृतिअनेककी-
 र्तनपरम्पराविराजिते श्रीनेमिनाथदेवाधिदेवविभूषितश्रीमदुज्जयन्त-
 महातीर्थे आत्मनस्तथा स्वधर्मचारिण्याः प्राग्वाटजातीयठ० श्री-
 कान्हडपुत्र्याः ठ०राणुकुक्षिसंभूताया महं०श्रीललितादेव्याः पु-
 ण्याभि(*)वृद्धये श्रीनागेन्द्रगच्छे भट्टारकश्रीमहेन्द्रसूरिसंताने शिष्य-
 श्रीशान्तिसूरिशिष्यश्रीआणन्दसूरिश्रीअमरसूरिपदे भट्टारकश्रीहरि-
 भद्रसूरिपट्टालंकरणप्रभुश्रीविजयसेनसूरिप्रतिष्ठितश्रीअजितनाथदे-
 वादिविंशतितीर्थकरालंकृतोऽयमभिनवः समण्डपः श्रीसंमेतमहाती-
 र्थावतारप्रासादः कारितः ।

स श्रीजिनाधिपतिधर्मधुराधुरीणः

श्लाघास्पदं कथमिवास्तु न वस्तुपालः ।

श्रीशारदासुकृतकीर्तिनयादिवेण्याः

पुण्यः परिस्फुरति जङ्गमसङ्गमो यः ॥ १ ॥

विभुताविक्रमविद्याविदग्धतावित्तवितरणविवेकैः ।

यः सप्तभिर्विकारैः कालितोऽपि वभार न विकारम् ॥२॥

यस्य भूः किमसावस्तु वस्तुपालसुतः सदा ।

नावर्णासावथाप्येतौ धर्मकर्मकृतौ कृतौ ॥ ३ ॥

कस्यापि कविता नास्ति विनास्य हृदयामुखम् ।

वास्तव्यं वस्तुपालस्य पश्यामस्तद्वयं च यम् ॥ ४ ॥

दुर्गः स्वर्गगिरिः सकल्पतरुभिर्भोजे न चक्षुष्पथे

तस्थौ कामगन्त्री जगाम जलधेरन्तः स चिन्तामणिः ।

कालेऽस्मिन्नवलोक्य यस्य करुणं तिष्ठेत कोऽन्यः स्वतः

पुण्यः सोऽस्तु न वस्तुपालसुकृती दानैकवीरः कथम् ॥५॥

सोऽयं मन्त्री गुरुरतितरामुद्धरन्धर्मभारं

श्लाघाभूमिं नयति न कथं वस्तुपालः सहेलम् ।

तेजःपाल स्ववलधवलः सर्वकर्माणबुद्धि-

द्वैतीयकः कलयतितरां यस्य धौरेयकत्वम् ॥ ६ ॥

एतस्मिन्वसुधासुधाजलधरे श्रीवस्तुपाले जग-

ज्जीवांतौ सितयोच्चयैर्नवनवैर्नक्तं दिवं वर्षति(*) ।

आस्वातन्यजनाघनोज्झितशशीज्योत्स्नाच्छवल्गद्गुणो-

द्भुतैरद्य..... ॥ ७ ॥

लक्ष्मीर्मन्थाचलेन्द्रभ्रमणपरिचयादेव पारिप्लवेयं

भ्रुभृङ्गस्यैव भङ्गाच्चकितमृगदृशां प्रेमनस्थेतरस्य ।

आयुर्निश्वासवायुप्रणयपरतयैवेवमस्थैर्यदुस्थं

स्थास्तुर्धर्मोऽयमेकः परमिति हृदये(*) वस्तुपालेन मेने ॥८॥

तेजःपालस्य विष्णोश्च कः स्वरूपं निरूपयेत् ।

स्थितं जगत्रयीं पातुं यदा यो वरकन्धरे ॥ ९ ॥

ललितादेवीनाम्ना सधर्मिणी वस्तुपालस्य ।

अस्यामनिरस्तनयस्तनयोऽयं(*) जयन्तसिंहाख्यः ॥१०॥

दृष्ट्वा वपुश्च वृ.... च परस्परविरोधिनी ।

विवादा.... जैत्रसिंहस्तारुण्यवाद्रि(१)कः ॥ ११ ॥(*)

कृतिरियं मलधारिश्रीनरचन्द्रसूरीणाम् ॥

स्तम्भतीर्थेऽत्र कायस्थवंशे वाजडनन्दनः ।

प्रशस्तिमेतामालिखज्जैत्रासिंहध्रुवः सुधीः ॥
 वाहडस्य तनूजेन सूत्रधारेण धीमता ।
 एषा कुमारसिंहेन समुत्कीर्णा प्रयत्नतः ॥
 श्रीनेमैस्त्रिजगद्भर्तुर्मवायाश्च प्रसादतः ।
 वस्तुपालान्वयस्यास्तु प्रशस्तिः स्वस्तिशालिनी ॥

(गिरनार इन्स्क्रिप्टान्स् नं. २।२७-२९)

(४३-६)

ॐ नमः श्रीसर्वज्ञाय ॥

संमेताद्रिशिरःकिरीटमणयः स्मेरस्मराहंकृति-
 ध्वंसोल्लासितकीर्तयः शिवपुरप्राकारतारश्रियः ।
 आनत्यश्रितसंविदादिविलसद्रत्नौघरत्नाकराः
 कल्याणावलिहेतवः प्रतिकलं ते सन्तु वस्तीर्थपाः ॥ १ ॥

स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे फागुणशुदि १० बुधे श्री-
 मदणहिलपुरवास्तव्यप्राग्वाटकुलालङ्करण(*)श्रीचण्डपालात्मज ठ०
 श्रीचण्डप्रसादाङ्गज ठ० श्रीसोमतनुज ठ० श्रीआशाराजनन्दनस्य ठ०
 श्रीकुमारदेवीकुक्षिसम्भूतस्य ठ० श्रीलुणिग महं० श्रीमालदेवयोरनु-
 जस्य महं० श्रीतेजःपालाग्रजन्मनो महामात्यश्रीवस्तुपालस्यात्मजे
 महं० श्रीललितादेवीकुक्षिसरोवरराजहंसायमाने महं० श्रीजयन्त-
 सिंहे सं० ७९ वर्षपूर्वं स्तम्भती(*)र्थमुद्राव्यापारान् व्यापृण्वति सति
 सं० ७७ वर्षे श्रीशत्रुञ्जयोज्जयन्तप्रभृतिमहातीर्थयात्रोत्सवप्रभावावि-
 र्भूत श्रीमद्देवाधिदेवप्रसादासादितसद्वाधिपत्येन चौलुक्यकुलनभस्त-
 लप्रकाशनैकमार्तण्डमहाराजाधिराजश्रीलवणप्रसाददेवसुतमहाराज-

श्रीवीरधवलदेवप्रीतिप्रतिपन्नराज्यसर्वेश्वर्येण श्रीशारदाप्रतिपन्नाप-
 त्येन महामा(*)त्यश्रीवस्तुपालेन तथा अनुजेन सं० ७६ वर्षपूर्वं
 गुर्जरमण्डले धवलककप्रमुखनगरेषु मुद्राव्यापारान् व्यापृष्वता
 महं० श्रीतेजःपालेन च श्रीशत्रुञ्जयार्चुदाचलप्रभृतिमहातीर्थेषु श्रीम-
 दणहिलपुरभृगुपुरस्तम्भनकपुरस्तम्भतीर्थदर्भवतीधवलककप्रमुख-
 नगरेषु तथा अन्यसमस्तस्थानेष्वपि कोटिशोऽभिनवधर्मस्थानानि
 प्रभूतजी(*)र्णोद्धाराद्य कारिताः ॥ तथा श्रीशारदाप्रतिपन्नपुत्रसचि-
 वेश्वरश्रीवस्तुपालेन स्वधर्मचारिण्याः प्राग्वाटजातीय ठ० श्रीका-
 न्हडपुत्र्याः ठ० राणकुक्षिसम्भूताया महं० श्रीलतितादेव्यास्तथा
 आत्मनः पुण्याभिवृद्धये इह स्वयं निर्मापितश्रीशत्रुञ्जयमहातीर्था-
 वतारश्रीमदादितीर्थंकरश्रीऋषभदेव स्तम्भनकपुरावतारश्रीपार्श्वना-
 थदेव सत्यपुरा(*)वतारश्रीमहावीरदेव प्रशस्तिसहितकश्मीरावतार
 श्रीसरस्वतीमूर्ति देवकुलिकाचतुष्टयजिनयुगलअम्बावलोकनाशाम्ब-
 प्रद्युम्नशिखरेषु श्रीनेमिनाथदेवालंकृतदेवकुलिकाचतुष्टयतुरगाधिरूढ
 निजपितामह महं० श्रीसोम स्वपितृ ठ० श्रीआशाराजमूर्तिद्वितय-
 चारुतोरणत्रयश्रीनेमिनाथदेवआत्मीयपूर्वजाग्रजानुजपुत्रादिमूर्तिस-
 (*)मन्वितसुखोद्घाटनकस्तंभश्रीअष्टापदमहातीर्थप्रभृति अनेककी-
 र्तनपरंपराविराजिते श्रीनेमिनाथदेवाधिदेवविभूषितश्रीमदुज्जयंतम-
 हातीर्थे श्रीनागेंद्रगच्छे भट्टारकश्रीमहेंद्रसूरिसंताने शिष्यश्रीशांतिसूरि
 शिष्यआणंदसूरि श्रीअमरसूरिपदे भट्टारकश्रीहरिभद्रसूरि पट्टालंकर-
 णप्रभुश्रीविजयसेनसूरिप्रतिष्ठित(*) श्रीमदजितनाथदेवप्रमुखविं-
 शतितीर्थंकरालंकृतोऽयमभिनवः समण्डपः श्रीसमेतावतारमहातीर्थ-
 प्रासादः कारितः ॥ ७ ॥

मुष्णाति प्रसभं वसुद्विजपतेगौरीगुरुं लङ्घय-

नो घत्ते परलोकतो भयमहो हंसापलापे कृती ।

उच्चैरास्तिकचक्रवालमुकुटश्रीवस्तुपालस्फुटं

भेजे नास्तिकतामयं तव यशःपूरः कुतस्त्या(*)मिति ॥१॥

कोपाटोपपरैः परैश्चलचमूरङ्गनुरङ्गक्षत-

क्षोणीक्षोदवशादशोपि जलधिः श्रीस्तम्भतीर्थे पुरे ।

स्वेदाम्भस्तटिनीघटाघटनया श्रीवस्तुपाल स्फुरं-

त्तेजस्तिग्मगभस्तितप्ततनुभिस्तैरेव सम्पूरितः ॥ २ ॥

दिग्यात्रोत्सववीरवीरधवलक्षोणीधवाध्यासितं

प्राज्यं राज्यरथस्य भारमभितः स्कंधे दधलीलया ।

भाति भ्रातरि दक्षिणे समगुणे श्रीवस्तुपालः कथं

न श्लाघ्यः स्वयमश्वराजतनुजः कामं सवामा स्थितिः॥३॥

लावण्यांग इति द्युतिव्यतिकरैः सत्याभिधानोऽभवद्

भ्राता यस्य निशानिशांतविकसच्चन्द्रप्रकाशांननः ।

शंके शंकरकोपसंभ्रमभरादासीदनंगः स्मरः

साक्षादंगमयोऽयमित्यपहृतः स्वर्गांगनाभिर्लघु ॥ ४ ॥

रक्तः सद्गतिभावभाजि चरणे श्रीमल्लदेवो परो

यद्भ्राता परमेष्ठिवाहनतया प्राप्तः प्रतिष्ठां पराम् ।

खेलन्निर्मलमानसे न समयं कापि श्रयन् पंकिलं

विश्वे राजति राजहंस इव यः संशुद्धपक्षद्वयः ॥ ५ ॥

सोऽयं तस्य सुधाहरस्य कवितानिष्ठः कनिष्ठः कृती

बंधुर्वधुरद्युद्धिवोधमधुरः श्रीवस्तुपालाभिधः ।

ज्ञानांभोरुहकोटरे भ्रमरतां सारंगसाम्यं यशः

सोमे सौरितुलां च यस्य महिमक्षीरोदधौ स्वं दधौ ॥६॥(*)

इंदुर्विदुरपां सुरेश्वरसारिङ्गिणीरपिंडः पति-

र्भासां विद्रुमकंदलः किल विभुः श्रीवत्सलक्ष्मानभः ।

कैलासत्रिदशेभर्शंशुद्धिमवत्प्रायास्तु मुक्ताफल-

स्तोमः क्रोमलवाल्मुकास्य च यशःक्षीरोदधौ कौमुदी ॥ ७ ॥

हस्ताग्रन्यस्तसारस्यतरसरसनप्राप्तमाहात्म्यलक्ष्मी-

स्तेजःपालस्ततोऽसौ जयति वसुभरैः पूरयन् दक्षिणाशाम् ।

यद्बुद्धिः कल्पिभ... (*) द्विपगहनपरक्षोणिभृद्बुद्धिसंप-

ल्लोपामुद्राधिपस्य स्फुरति लसद्दिनस्फारसंचारहेतुः ॥ ८ ॥

पुण्यश्रीर्भुवि मल्लदेवतनयोऽभूत्पुण्यसिंहो यशो-

वर्यः स्फुर्जति जैत्रसिंह इति तु श्रीवस्तुपालात्मजः ।

तेजःपालमुतस्त्वसौ विजयते लावण्यासिंहः स्वयं

यैर्विश्वे भवदेकपादपि कलौ धर्मश्चतुष्पादयम् ॥ ९ ॥

एते श्रीनागेंद्रगच्छे भट्टारकश्रीउदय(*)प्रभसूरीणाम् ।

स्तंभतीर्थेऽत्र कायस्थवंशे वाजडनंदनः ॥

प्रशस्तिमेतामलिखत् जैत्रसिंहध्रुवः सुधीः ॥ १ ॥

वाहडस्य तनूजेन सूत्रधारेण धीमता ।

एषा कुमारसिंहेन समुत्कीर्णा प्रयत्नतः ॥ २ ॥

श्रीनेमेल्लिजगद्भर्तुरम्बायाश्च प्रसादतः ।

वस्तुपालान्वयस्यास्ति प्रशस्ति स्वस्तिशालिनी ॥ ३ ॥

श्रीवस्तुपालप्रभोः प्रशस्तिरियं निष्पन्ना शुभं भवतु ॥

(४४)

वस्तुपालविहारेण हारेणेवोज्ज्वलश्रिया ।

उपकण्ठस्थितेनायं शैलराजो विराजते ॥

श्रीविक्रम संवत् १२८९ वर्षे आश्विन वदी १५ सोमे
महामात्य श्रीवस्तुपालेन आत्मश्रेयोऽर्थं पश्चाद्भागे श्रीकपर्दियक्ष-

प्रासादसमलंकृतः श्रीशत्रुंजयाव [तार] श्रीआदिनाथप्रासाद-
स्तदग्रतो वामपक्षे स्वीयसद्धर्मचारिणी महं० श्रीललितादेविश्रेयोऽर्थ
विंशतिजिनालंकृतः श्रीसम्मेतशिखरप्रासादस्तथा दक्षिणपक्षे द्वि०
भार्या महं० श्रीसोखुश्रेयोऽर्थ चतुर्विंशतिजिनोपशोभितः श्रीअष्टा-
पदप्रासादः ० अपूर्वघाटरचनारुचिरतरमभिनवप्रासादचतुष्टयं नि-
जद्रव्येण कारयांचक्रे ।

(लिष्ट ऑफ ऑक्योलॉजिकल रिमेंन्स इन थॉम्वे प्रेसिडेन्सी पृ. ३६१)

(४५-४६)

महामात्य श्रीवस्तुपाल महं० श्रीललितादेवीमूर्ति ।

महामात्य श्रीवस्तुपालमहं० श्रीसोखुकामूर्ति.....।

(लि० ऑ० रि० ६० घा० प्रे० पृ० ३५७-८)

(४७-४८)

.....पालविहारेण..... ॥

.....यं शैलराजो विराजते ॥

.....विहारेण हारेणोज्ज्वलश्रिया ।

उपकंठस्थितेनायं शैलराजो विराजते ॥

(लि० ऑ० रि० ६० घा० प्रे० पृ० ३५९)

(४९)

संवत् १२१५ वर्षे चैत्रशुदि ८ रवावद्येह श्रीमदुज्जयन्त-
तीर्थे जगतीसमस्तदेवकुलिकासत्कछाजाकुवालिसंविरण संघवि

ठ० सालवाहण प्रतिपत्या सू० जसहडपु० सावदेवेन परिपूर्णा
कृता ॥ तथा ठ० भरथसुत ठ० पंडि[त] सालिवाहणेन नागजरि-
सिरायापरितः कारित [भाग] चत्वारिविंशकृतकुंडकर्मांतरतद-
धिष्ठात्रीश्रीअंविकादेवीप्रतिमा देवकुलिका च निष्पादिता ॥

(लि० ओं० रि० इ० वॉ० प्रे० पृ० ३५६)

(५०)

संवत् १२२२ श्री श्रीमालज्ञातियमहं० श्रीराणिगसुत महं०
श्रीआंवाकेन पद्या कारिता ।

(लि० ओं० रि० इ० वॉ० प्रे० पृ० ३५९)

(५१)

सं० १२२३ महं० श्रीराणिगसुत[महं] श्रीआंवाकेन पद्या
कारिता ।

(लि० ओं० रि० इ० वॉ० प्रे० पृ० ३५९)

(५२)

श्रीमत्सूरिधनेश्वरः समभवन्नीशीरभट्टात्मजः

शिष्यस्त[त्प] दपंकजे मधुकरक्रिडाकरो योऽभवत् ।

[शि]ष्यः शोभितवेत्र नेमिसदने श्रीचन्द्रसूरि.....

श्रीमद्रवतके चकार शुभदे कार्यं प्रतिष्ठादिकम् ॥ १ ॥

श्रीसङ्गातमहामात्यपृष्ठार्थविहितोत्तरः

समुत्तुतवशादेव चण्डादिजनतान्वितः । सं. १२७६ ॥

(५३)

संवत् १३०५ वर्षे वैशाख शुदि ३ शनौ श्रीपत्तन-
वास्तव्य श्रीमालज्ञातीय ठ० बाहड सुत महं० पञ्चसिंह पुत्र ठ०
पथिमिदेवी अंगज [महणसिंहा] नुज महं० श्रीसामतसिंह तथा
महामात्य श्रीसलखणसिंहाभ्यां श्रीपार्श्वनाथविम्बं पित्रोः श्रेयसे-
ऽत्र कारितं ततो बृहद्गच्छे श्रीप्रद्युम्नसूरिपटोद्धरण श्रीमानदेवसूरि
शिष्य श्रीजयानं [द सूरिभिः] प्रतिष्ठितं । [शुभं भवतु]

(लि० अं० रि० ६० घं० प्रे० पृ० ३५८.)

(५४)

संवत् १३३३ वर्षे ज्येष्ठ वदि १४ भौमे श्रीजिनप्रबोध-
सूरिसुगुरूपदेशात् उचापुरी वास्तव्येन श्रे० आसपालसुत श्रे०
हरिपालेन आत्मनः स्वमात् हरिलायाश्च श्रेयोऽर्थं श्रीउज्जयन्त-
महातीर्थे श्रीनेमिनाथदेवस्य नित्यपूजार्थं द्र० २०० शतद्वयं
प्रदत्तं । अमीषां व्याजेन पुष्पसहस्र २००० द्वयेन प्रतिदिनं
पूजा कर्तव्या श्रीदेवकीय आरामवाटिकासत्कपुष्पानि श्रीदेवक-
.....पंचकुलेन श्रीदेवाय ऊटापनीयानि ॥

(लि० अं० रि० ६० घं० प्रे० पृ० ३५३)

(५५)

संवत् १३३५ वर्षे वैशाख सुदि ८ गुरौ श्रीमदुज्जयन्त-
महातीर्थे देव.....च श्रीनेमिनाथपूजा-
र्थं धवलकवास्तव्य श्रीमालज्ञातीय संघ० वील्हणत.....

(लि० अं० रि० ६० घं० प्रे० पृ० ३५३)

(५६)

संवत् १३३९ वर्षे ज्येष्ठ शुदि ८ बुधे श्रीउज्जयन्तमहातीर्थे
श्रयवाणावास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय महं० जिसधरसुत महं० पून-
सिंहभार्या गुनसिरि श्रेयोऽर्थ नेचकेद्र० ३०० त्रीणिसतानि नेचके
कारितानि दिनं प्रतिपुष्फ० ३०५० ॥

(लि० अ० अ० रि० इ० वॉ० प्रे० पृ० ३५२)

(५७)

॥ द० ॥ संवत् १३५६ वर्षे ज्येष्ठ शुदि १५ शुके श्री-
पल्लीवाल ज्ञातीय श्रेष्ठि पाससुत साहु पदम भार्या ते जला.....
.....देन कुलगुरु श्रीस्मनि (?) मुनि आदेशेन श्रीमुनिसुव्रत—
स्वामिविवं देवकुलिकां पितामह श्रेयो.....

(लि० अ० रि० इ० वॉ० प्रे० पृ० ३६३)

(५८)

संवत् १३७० वर्षे वैशाख शुदि २ गुरु लीलादिवि श्रेयोर्थे
श्रीआदिनाथविवं थिरपाल—

(लि० अ० रि० इ० वॉ० प्रे० पृ० ३६२)

(५९)

ओं नमः सर्वज्ञाय । संवत् १४८५ वर्षे कार्ति शुदि पंचमी
५ बुधे श्रीगिरिनारिमहातीर्थे ठा० पेतसिंह निर्वाणं श्रीमन्निद्रालि-
यवंशे श्रीमतसुनामडगोत्रे मरुतीयाणा ठा० जहा पुत्र ठा० लापू त-
त्सुत ठा० कदू-तदन्वय वीसल तदंगज ठा० सुरा तदंगभू ठा०

ठा० माधूठा० भीमसिंह ठ० मालाभीमसिंहभार्या ठा० भीमा पुत्री-
वाई मोहांण कुक्षिसमुत्पन्न ठा० पेतसिंह भार्या वाई चंदागह
श्रीनेगिनाथ चरणं प्रणमति ।

(लि० अ० रि० इ० वॉ० प्रे० पृ० ३५४)

(६०)

संवत् १४९६ वर्षे आपाठ शुदि १३ गुरौ जंझणपुरिवास्त-
व्या महतीआणी खरतरगच्छे गौत्र नन्हडे साह चाहूणसंताने
साह गुणराज सुत साह जाजा वीरम देवा पुत्र माणकचंद भ्रातृ
संघवी राइमल श्रीगिरि[नारि] जात्रा करी श्रीनेमि[नाथस्य] .

(लि० अ० रि० इ० वॉ० प्रे० पृ० ३५५)

(६१)

स्वस्ति श्री १६८३ वर्षे कार्तिक वदि ६ सोमे श्रीगिरिनार-
तीर्थनी पूर्वपाजनो उद्धार श्रीदिवने संघे पीण्यानिप्रज्ञ (पुण्यनि-
मित्त ?) श्रीमालज्ञातीयमां सिंघजी मेघजीने उद्यमे कराव्यो ।

(लि० अ० रि० इ० वॉ० प्रे० पृ० ३६०)

(६२)

... ..राजदेव प[ति] सिधचक्रपति श्रीजयसिंघदेव...विजय
... ..पारकरणायनतापिताभि... ..वातेन
... ..केन उपायेन... ..जादवकुलातिलक...तीर्थकरश्रीने-
मिनाथप्रासाद... ..ठ० कीका च ठ० वाता... ..
सूत्रविक्रममारुति... ..

(लि० अ० रि० इ० वॉ० प्रे० पृ० ३५६)

(६३)

स्वस्ति श्रीभृति—

नमः श्रीनेमिनाथाय ज—

वर्षे फाल्गुन शुदि ५ गुरौ श्री—

तिलकमहाराज श्रीमहापाल—

वयरसिंह भार्या फाडसुत सा—

सुत सा० साईआ सा० मेलामेला—

जसुता रुडी गांगी प्रभृति—

नाथप्रासादः कारितः प्रतिष्टि—

द्रसूरि तत्पदे श्रीमुनिसिंह—

.....कल्याणत्रय—

(लि० अ० अ० रि० इ० चो० प्रे० पृ० ३५४)

अर्वुदाचलस्थितप्रशस्तयः ।

गूर्जरमहामात्य-श्रीतेजःपालकारित-लूणसिंहवसहिका-
गतप्रशस्तिलेखाः ।

(६४)

॥ दर्द० ॥

वंदे सरस्वतीं देवीं याति या क[ि] [व] मानसं ।

नी [यमा] ना [निजेने] व [यानपा] नस [व] [सिन[ि]] ॥१॥

यः [क्ष] [तिमा] [नप्य] रु [णः] प्रकोपे

शांतोपि दीप्तः स्मरनिग्रहाय ।

निमीलिताक्षो [पि] सम] ग्रदर्शी

स वः शिवायास्तु शि*[वात]नूजः ॥ २ ॥

अणहिलपुरमस्ति स्वस्तिपात्रं प्रजा [ना-

म] जरजिर[घुतुल्यैः] पा[ल्य]मानं चु[लुक्पैः] ।

[चिरम] तिरमणीनां य [त्र वक्त्रे]न्दु [मंदी]-

कृत इव [सि]तपक्षप्रक्षयेऽप्यंधकारः ॥ ३ ॥

तत्र प्राग्वाटान्वयमुकुटं कुटजप्रसून(*)विशदयशाः ।

दानविनिर्जितकल्पद्रुमपंखंडश्रृंगदपः समभूत् ॥ ४ ॥

चंडम[सा]दसं[ज्ञः] स्वकुल [प्रासा] दहेमदंडोऽस्य ।

प्रसर[त्की]र्त्तिपताकः पुण्यविपाकेन सूनुरभूत् ॥ ५ ॥

आत्मगुणैः किरणैरिव सोमो रोमोद्गमं सतां (*)कुर्वन् ।
उदगादगाधमध्याह्नधोदधिवांधवाचस्मात् ॥ ६ ॥

एतस्मादजनिजिनाधि[ना]धमक्ति

विभ्राणः स्वमनसि शश्वदश्वरा[जः] ।

तस्यासीदयिततमा कुमारदेवी

देवीव त्रिपुररिपोः कुमारमाता ॥ ७ ॥

तयोः प्रथमपु(*)त्रोऽभून्मन्त्री लूणिगसंज्ञया ।

दैवादवाप वालोऽपि सालोत्रयं [वो]सवेन सः ॥ ८ ॥

पूर्वमेव सचिवः स कोविदै

गण्यते स्म गुणवत्सु लूणिगः ।

यस्य निस्तुपमतेर्मनीषया

धिकृतेव धिपणस्य धीरपि ॥ ९ ॥

श्रीमल्लदेवः श्रि(*)तमल्लिदेवः

तस्यानुजो मन्त्रिमतल्लिकाऽभूत् ।

वभूव यस्यान्यधनांगनासु

लुब्धा न बुद्धिः शमलब्धबुद्धेः ॥ १० ॥

धर्मविधाने भुवनच्छिद्रपिधाने विभिन्नसंधाने ।

सृष्टिकृता नहि सृष्टः प्रतिमल्लो मल्लदेव(*)स्य ॥ ११ ॥

नीलनीरदकदम्बकमुक्तश्वेतकेतुकिरणोद्धरणेन ।

मल्लदेवयशसा गलहस्तो हस्तिमल्लदशनांशुपु दत्तः ॥ १२ ॥

तस्यानुजो विजयते विजितेन्द्रियस्य

सारस्वतामृतकृताद्भुतहर्षवर्षः ।

श्रीवस्तु*[पा]ल इति भालतलस्थितानि

दौस्थ्यक्षराणि सुकृती कृतिनां विलुपन् ॥ १३ ॥

विरचयति वस्तुपालश्चलुक्कयसचिवेषु कविषु च प्रवरः ।
न कदाचिदर्थहरणं श्रीकरणे काव्यकरणे वा ॥ १४ ॥

तेजःपालः पालितस्वा(*)मितेजः-

पुंजः सोऽयं राजते मंत्रिराजः ।

दुर्वृत्तानां शंकनीयः कनीया-

नस्य भ्राता विश्वविभ्रांतकीर्त्तिः ॥ १५ ॥

तेजःपालस्य विष्णोश्च कः स्वरूपं निरूपयेत् ।

स्थितं जगत्रयीसूत्रं यदीयोदरकंदरे ॥ १६ ॥

जाल्दूमाज्जसाज्ज(*)धनदेवीसोहगावयजुकाख्याः ।

परमलदेवी चैषां क्रमादिमाः सप्त सोदर्यः ॥ १७ ॥

एतेऽश्वराजपुत्रा दशरथपुत्रास्त एव चत्वारः ।

प्राप्ताः किल पुनरवनावेकोदरवासलोभेन ॥ १८ ॥

अनुजन्मना समेतस्तेजःपा(*)लेन वस्तुपालोऽयं ।

मदयति कस्य न हृदयं मधुमासो माधवेनेव ॥ १९ ॥

पंथानमेको न कदापि गच्छे-

दिति स्मृतिप्रोक्तमिव स्मरंतौ ।

सहोदरौ दुर्द्धरमोहचौरे

संभूय धर्म्माध्वनि तौ प्रवृत्तौ ॥ २० ॥

इदं सदा सो(*)दरयोरुदेतु

युगं युगव्यायतदोर्धुगाश्रि ।

युगे चतुर्थेऽप्यनघेन येन

कृतं कृतस्यागमनं युगस्य ॥ २१ ॥

मुक्तामयं शरीरं सोदरयोः सुचिरमेतयोरस्तु ।

मुक्तामयं किल महीवलयामिदं भाति यत्कीर्त्या ॥ २२ ॥

ए(*)कोत्पत्तिनिमित्तौ यद्यपि पाणी तयोस्तथाऽप्येकः ।
वामोऽभूदनयोर्न तु सोदरयोः कोऽपि दक्षिणयोः ॥ २३ ॥

धर्मस्थानां कितामुर्वी सर्वतः कुर्वताऽमुना ।

दत्तः पादो बलाद्धुयुगलेन कलेर्गले ॥ २४ ॥

इतश्चौलुक्यवीरा(*)णां वंशे शाखाविशेषकः ।

अणोरैराज इति ख्यातो जातस्तेजोमयः पुमान् ॥ २५ ॥

तस्मादनंतरमनंतरितप्रतापः

प्राप क्षितिं क्षतरिपुर्लवणप्रसादः ।

स्वर्गापगाजलवलक्षितशंखशुभ्रा

वभ्राम यस्य लवणाब्धिमत्युत्थ कीर्तिः(*) ॥ २६ ॥

सुतस्तस्मादासीदशरथककुत्स्थप्रतिकृतेः

प्रतिक्षमापालानां कवलितवलो वीरधवलः ।

यस्तदूरे यस्य प्रसरति रतिक्रान्तमनसा-

मसाध्वीनां भग्नाऽभिसरणकलायां कुशलता ॥ २७ ॥

चौलुक्यः सुकृती स वीरधवलः क(*)र्णेजपानां जपं

यः कर्णेऽपि चकार न प्रलपतामुद्दिश्य यौ मन्त्रिणौ ।

आभ्यामभ्युदयातिरेकरुचिरं राज्यं स्वभर्तुः कृतं

वाहानां निवहा घटाः करटिनां वद्धाश्च सौधांगणे ॥ २८ ॥

तेन मन्त्रिद्वयेनायं जाने जानूपवर्तिना ।

वि(*)भुर्भुजद्वयेनेव सुखमाश्लिष्यति श्रियं ॥ २९ ॥

इतश्च ।

गौरीवरश्वशुरभूधरसंभवोऽय-

मस्त्यर्बुदः ककुदमद्रिकदंबकस्य ।

मंदाकिनीं घनजटे दधदुत्तमां[गे]

यः श्यालकः शशिभृतोऽभिनयं करोति ॥ ३० ॥

क्वचिदिह विहरंतीर्वी(*)क्षमाणस्य रामाः

प्रसरति रतिरंतर्मोक्षमाकांक्षतोऽपि ।

क्वचन मुनिभिरर्थ्या पश्यतस्तीर्थवीथीं

भवति भवविरक्ता धीरधीरात्मनोऽपि ॥ ३१ ॥

श्रेयःश्रेष्ठवशिष्ठहोमहुतभुक्कुंडान्मृतंढात्मज-

प्रद्योताधिकदेहदीधितिभ(*)रः कोऽप्याविरासीन्नरः ।

तं मत्वा परमारणैकरसिकं स व्याजहार श्रुते-

राधारः परमार इत्यजनि तन्नामाऽथ तस्यान्वयः ॥ ३२ ॥

श्रीधूमराजः प्रथमं बभूव

भूवासवस्तत्र नरेद्रवंशे ।

भूमीभृतो यः कृतवानभिज्ञान्

पक्षद्वयोच्छे(*)दनवेदनासु ॥ ३३ ॥

धंधुकध्रुवभटादयस्तत-

स्ते रिपुद्विषघटाजितोऽभवन् ।

यत्कुलेऽजनि पुमान्मनोरमो

रामदेव इति कामदेवजित् ॥ ३४ ॥

रोदःकंदरवर्त्तिकीर्त्तिलहरीलिप्तामृतांशुद्युते—

रमशुभ्रवशो यशोधवल इ(*)त्यासीत्तनूजस्ततः ।

यश्चौलुक्यकुमारपालनृपतिप्रत्यर्थितामागतं

मत्वासत्त्वरमेव मालवपति व(व)लालमालब्धवान् ॥ ३५ ॥

शत्रुश्रेणीगलविदलनोन्निद्रनिस्त्रिशधारो

धारावर्पः समजानि सुतस्तस्य विश्वप्रशस्यः ।

क्रोधाक्रांतप्र(*)धनवसुधानिश्चले यत्र जाता-

श्योतन्नेत्रोत्पलजलकणाः कौंकणाधीशपत्न्यः ॥ ३६ ॥

सोऽयं पुनर्दाशरथिः पृथिव्या-

मन्याहर्ताजाः स्फुटमुज्जगाम ।

मारीचवैरादिव योऽधुनापि

[गृ]गव्यमव्यग्रमतिः करोति ॥ ३७ ॥

सामं(*)तसिंहसमितिक्षित्तिविक्षतौजः-

श्रीगूर्जरक्षितिपरक्षणदक्षिणासिः ।

प्रह्लादनस्तदनुजो दनुजोत्तमारि-

चारित्रमत्र पुनरुज्ज्वलयांचकार ॥ ३८ ॥

देवी सरोजासनसंभवा किं

कामप्रदा किं सुरसौरभेयी ।

प्रह्लादनाकारधरा(*)धराया-

मायातवत्येष न निश्चयो मे ॥ ३९ ॥

धारावर्षसुतोऽयं जयति श्रीसोमसिंहदेवो यः ।

पितृतः शौर्यं विद्यां पितृव्यकादानमुभयतो जगृहे ॥ ४० ॥

मुक्त्वा विप्रकरानरातिनिकरान्निर्जित्य तत्किंचन

प्रापत्संप्रति सोम(*)सिंहनृपतिः सोमप्रकाशं यशः ।

येनोर्व्वीतलमुज्ज्वलं रचयताप्युत्ताम्यतामीर्ष्यया

सर्वेशामिह विदिषां नहि सुखान्मालिन्यमुन्मूलितं ॥ ४१ ॥

वसुदेवस्येव सुतः श्रीकृष्णः कृष्णराजदेवोऽस्य ।

मात्राधिकप्रतापो यशोद(*)यासंश्रितो जयति ॥ ४२ ॥

इतश्च—

अन्वयेन विनयेन विद्यया

विक्रमेण सुकृतक्रमेण च ।

कापि कोऽपि न पुमानुपैति मे

वस्तुपालसदृशो दृशोः पथि ॥ ४३ ॥

दयिता ललितादेवी तनयमवीतनयमाप सचिवेन्द्रात् ।

नाम्ना जयंत(*)सिंहं जयंतमिन्द्रात्पुलोमपुत्रीव ॥ ४४ ॥

यः शैशवे विनयवैरिणि बोधबंधे

धत्ते नयं च विनयं च गुणोदयं च ।

सोऽयं मनोभवपराभवजागरूक-

रूपो न कं मनसि चुंबति जैत्रसिंहः ॥ ४५ ॥

श्रीवस्तुपालपुत्रः कल्पायुरयं जयं(*)तसिंहोऽस्तु ।

कामादधिकं रूपं निरूप्यते यस्य दानं च ॥ ४६ ॥

स श्रीतेजःपालः सचिवश्चिरकालमस्तु तेजस्वी ।

येन जना निश्चितार्थितामणिनेव नंदति ॥ ४७ ॥

यच्चाणक्यामरगुरुमरुद्वाधिशुक्रादिकानां

प्रागुत्पादं व्यधित भुवने(*)मंत्रिणां बुद्धिधाम्नां ।

चक्रे ऽभ्यासः स खलु विधिना नूनमेनं विधातुं

तेजःपालः कथमितरथाधिक्यमापैष तेषु ॥ ४८ ॥

अस्ति स्वतिनिकेतनं तनुभृतां श्रीवस्तुपालानुज-

स्तेजःपाल इति स्थितिं बलिकृतामुर्व्वीतले पालयन् ।

आत्मीयं व(*)हु मन्यते न हि गुणग्रामं च कामंदकि-

श्चाणक्योऽपि चमत्करोति न हृदि प्रेक्षास्पदं प्रेक्ष्य यं ॥ ४९ ॥

इतश्च—

महं० श्रीतेजःपालस्य पत्न्याः श्रीअनुपमदेव्याः पितृवंश-

वर्णनं ॥

प्राग्वाटान्वयमंडनैकमुकुटः श्रीसांद्रचंद्रावती-

वास्तव्यः स्त(*)वनीयकीर्तिलहरिप्रक्षालितक्ष्मातलः ।

श्रीगागाभिधया सुधीरजनि यदृत्तानुरागादभूत्

को नाप्तप्रमदो न दोलितशिरा नोद्धूतरोमा पुमान् ॥५०॥

अनुसृतसज्जनसरणिर्धरणिगनामा बभूव तत्तनयः ।

स्वप्रभुहृदये(*)गुणिना हारेणेव स्थितं येन ॥ ५१ ॥

त्रिभुवनदेवी तस्य त्रिभुवनविख्यातशीलसंपन्ना ।

दयिताऽभूदनयोः पुनरंगं द्वेधा मनस्त्वेकं ॥ ५२ ॥

अनुपमदेवी देवी साक्षाद्वाक्षायणीव शीलेन ।

तदुहिता सहिता श्रीतेजःपालेन(*) पत्याऽभूत् ॥ ५३ ॥

इयमनुपमदेवी दिव्यवृत्तप्रसून-

व्रततिरजनि तेजःपालमंत्रीशपत्नी ।

नयविनयविवेकौचित्यदाक्षिण्यदान-

प्रमुखगुणगणैर्दुद्योतिताशेषगोत्रा ॥ ५४ ॥

लावण्यसिंहस्तनयस्तयोरयं

रयं जयन्ति(*)[द्वि]यदुष्टवाजिनां ।

लब्ध्वापि मीनध्वजमंगलं वयः

प्रयाति धर्म्मैकविधायिनाऽध्वना ॥ ५५ ॥

श्रीतेजपालतनयस्य गुणानमुष्य

श्रीलूणासिंहकृतिनः कति न स्तुवंति ।

श्रीबंधनोद्धुरतरैरपि यैः समंता-

दुद्धामता त्रिजगति क्रि(*)यते स्म कीर्तेः ॥ ५६ ॥

गुणधननिधानकलशः प्रकटोऽयमवेष्टितश्च खलसर्पैः ।

उपचयमयते सततं सुजनैरुपजीव्यमानोऽपि ॥ ५७ ॥

मल्लदेवसचिवस्य नंदनः

पूर्णासिंह इति लीलकासुतः ।

तस्य नंदति सुतोयमहणा(*)-

देविभूः सुकृतवेश्म पेथढः ॥ ५८ ॥

अभूदनुपमा पत्नी तेजःपालस्य मंत्रिणः ।

लावण्यासिंहनामायमायुष्मानेतयोः सुतः ॥ ५९ ॥

तेजःपालेन पुण्यार्थं तयोः पुत्रकलत्रयोः ।

हम्मर्य श्रीनेमीनाथस्य तेने तेनेदमर्बुदे(*) ॥ ६० ॥

तेजःपाल इति क्षितींदुसचिवः शंखोज्ज्वलाभिः शिला-

श्रेणीभिः स्फुरदिंदुकुंदरुचिरं नेमिप्रभोर्मदिरं ।

उच्चैर्महपमग्रतो जिन[वरा]वासद्विपंचाशतं

तत्पार्श्वेषु बलानकं च पुरतो निष्पादयामासिवान् ॥ ६१ ॥

श्रीमच्चंड(*,[प]संभवः [सम]भवच्चंडप्रसादस्ततः

सोमस्तत्प्रभवोऽश्वराज इति तत्पुत्राः पवित्राशयाः ।

श्रीमल्लूणिगमल्लदेवसचिवश्रीवस्तुपालाद्वया-

स्तेजःपालसमन्विता जिनमतारामोन्नमन्नीरदाः ॥ ६२ ॥

श्रीमंत्राश्वरवस्तुपालतनयः श्रीजै(*)त्रसिंहाद्वय-

स्तेजःपालसुतश्च विश्रुतमतिर्लावण्यासिंहाभिधः ।

एतेषां दश मूर्त्तयः करिवधूस्कंधाधिरूढाश्चिरं

राजंते जिनदर्शनार्थमयतां दिग्मायकानामिव ॥ ६३ ॥

मूर्त्तीनामिह पृष्ठतः करिवधूपृष्ठमतिष्ठाजुषां

तन्मूर्त्तीर्विम(*)लाशमखत्तकगताः कांतासमेता दश ।

चौलुक्वयसितिपालवीरधवलस्याद्वैतबंधुः सुधी-

स्तेजःपाल इति व्यधापयदयं श्रीवस्तुपालानुजः ॥ ६४ ॥

तेजःपालसकलप्रजोपजीव्यस्य वस्तुपालस्य ।

सविधे विभाति सफलः(*) सरोवरस्येव सहकारः ॥ ६५ ॥

तेन भ्रातृयुगेन या प्रतिपुरग्रामाध्वशैलस्यलं

वापीकूपनिपानकाननसरःप्रासादसत्रादिका ।

धर्मस्थानपरंपरा नवतरा चक्रेऽथ जीर्णोद्भूता

तत्संख्यापि न ब्रुध्यते यदि परं तद्वेदि(*)नी मेदिनी ॥ ६६ ॥

शंभोः श्वासगतागतानि गणयेद् यः सन्मतिर्योऽथ वा

नेत्रोन्मीलनमीलनानि कलयेन्मार्कण्डेयान्नो मुनेः ।

संख्यातुं सचिवद्वयीविरचितामेतामपेतापर-

व्यापारः सुकृतानुकीर्तनततिं सोप्युज्जिहीते यदि(*) ॥ ६७ ॥

सर्व्वत्र वर्त्ततां कीर्त्तिरश्वराजस्य शाश्वती ।

सुकर्तुमुपकर्तुंच जानीते यस्य संततिः ॥ ६८ ॥

आसीच्चंदपमंडितान्वयगुरुर्नागेंद्रगच्छश्रिय-

श्रूडारत्नमयत्नसिद्धमहिमा सूरिर्महेंद्राभिधः ।

तस्माद्विस्मयनीयचारुचरितः श्रीशांति(*) [सूरिस्त] तो-

प्यानंदामरसूरियुग्ममुदयचन्द्रार्कदीपद्युति ॥ ६९ ॥

श्रीजैनशासनवनीनवनीरवाहः

श्रीमांस्ततोऽप्यघहरो हरिभद्रसूरिः ।

विद्यामदोन्मदगदेष्वनवद्यवैद्यः

ख्यातस्ततो विजयसेनमुनीश्वरोऽयं ॥ ७० ॥

शुरो[स्त](*)स्या[शि]पां पात्रं सूरिरस्त्युदयप्रभः ।

मौक्तिकानीव सूक्तानि भांति यत्प्रतिभांबुधेः ॥ ७१ ॥

एतद्धर्मस्थानं धर्मस्थानस्य चास्य यः कर्त्ता ।

तावद्वयमिदमुदियादुदयत्ययमर्बुदो यावत् ॥ ७२ ॥

श्रीसोमेश्वरदेवश्चलुक्कयनरदेवसेवितांद्भिः(*)युगः ।

रचयांचकार रुचिरां धर्मस्थानप्रशस्तिमिमां ॥ ७३ ॥

श्रीनेमेरम्बिकायाश्च प्रसादाद्वृद्धाचले ।

वस्तुपालान्वयस्यास्तु प्रशस्तिः स्वस्तिशालिनी ॥ ७४ ॥

सूत्र० केलहणसुतधांधलपुत्रेण चंडेश्वरेण प्रशस्तिरियमु-
त्कीर्णा (*) श्रीविक्रम [संवत् १२८७ वर्षे] फाल्गुणवदि ३ रवौ
श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीविजयसेनसूरिभिः प्रातेष्टा कृता ॥

(६५)

॥ ६० ॥ ॐ नमः.....[संव]त् १२८७ वर्षे लौकिक-
फाल्गुणवदि ३ रवौ अद्येह श्रीमदणहिलपाटके चौलुक्कयकुलकमल-
राजहंससमस्तराजावलीसमलंकृतमहाराजाधिराजश्रीभू.....(*)
विजयिराज्ये त.....श्रीवसिष्ठ(ष्ट)कुंडयजना-
नलोद्भूतश्रीमद्भुमराजदेवकुलोत्पन्नमहामंडलेश्वरराजकुलश्रीसोमसिं-
हदेवविजयिराज्ये तस्यैव महाराजाधिराजश्रीभीमदेवस्य प्रसा[द]
.....(*) रात्रामंडले श्रीचौलुक्कयकुलोत्पन्नमहामंडलेश्वरराणक-
श्रीलवणप्रसाददेव सुतमहामंडलेश्वरराणक श्रीवीरधवलदेवसत्कस-
मस्तमुद्राव्यापारिणा श्रीमदणहिलपुरवास्तव्यश्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ०
श्रीचंड [पे].....(*) चंडप्रसादात्मजमहं० श्रीसोमतनुज
ठ० श्रीआसराजभार्या ठ० श्रीकुमारदेव्योः पुत्रमहं० श्रीमल्लदेव-
संघपतिमहं० श्रीवस्तुपालयोरनुजसहोदरभ्रातृमहं० श्रीतेजःपालेन
स्वकीयभार्यामहं० श्रीअनुपमदेव्यास्तत्कुक्षि[सं^३].....(*)

वित्रपुत्रमहं० श्रीलूणसिंहस्य च पुण्ययशोभितृद्धये श्रीमदनुदा-
 चलोपरि देउलवाडाग्रामे समस्तदेवकुलिकालंकृतं विशालहस्ति-
 शालोपशोभितं श्रीलूणसिंहवसहिकाभिधानश्रीनेमिनाथदेवचैत्य-
 मिदं कारितं ॥ छ ॥ (*) प्रतिष्ठितं श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीमहेंद्रसूरिसं-
 ताने श्रीशांतिमूरिशिष्यश्रीआणंदसूरिश्रीअमरचंद्रसूरिपट्टालंकरण-
 प्रभुश्रीहरिभद्रसूरिशिष्यैः श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥ छ ॥ अत्र च
 धर्मस्थाने कृतश्रावकगोष्टि(ष्टि)कानां नामा (*) नि यथा ॥ महं०
 श्रीमल्लदेव महं० श्रीवस्तुपाल महं० श्रीतेजःपालप्रभृतिभ्रातृत्रय-
 संतानपरंपरया तथा महं० श्रीलूणसिंहसत्कमातृकुलपक्षे श्रीचंद्रा-
 वतीवास्तव्यपाग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीसावदेवसुत ठ० श्रीशालिगतनुज
 ठ० (*) श्रीसागरतनय ठ० श्रीगागा पुत्र ठ० श्रीधरणिग
 भ्रातृ महं० श्रीराणिगमहं० श्रीलीला तथा ठ० श्रीधरणिग
 भार्या ठ० श्रीतिहुणदेविकुक्षिसंभूत महं० श्रीअनुपमदेवीसहोदरभ्रातृ
 ठ० श्रीखीम्बसीह ठ० श्रीआम्बसीह ठ० श्रीऊदल(*)तथा महं०
 श्रीलीलासुतमहं० श्रीलूणसीह तथा भ्रातृ ठ० जगसीह ठ० रत्न-
 सिंहानां समस्तकुटुंबेन एतदीयसंतानपरंपरया च एतस्मिन् धर्म-
 स्थाने सकलमपि स्तपनपूजासारादिकं सदैव करणीयं निर्वाहणीयं
 च ॥ तथा ॥ (*) श्रीचंद्रावत्याः सत्कसमस्तमहाजनसकलजिन-
 चैत्यगोष्टि(ष्टि)कप्रभृतिश्रावकसमुदायः ॥ तथा उवरणी कीसरउली-
 ग्रामीयपाग्वाटज्ञा० श्रे० रासल उ० आसधर तथा ज्ञा० माणिभद्र
 उ० श्रे० आलहण तथा ज्ञा० श्रे० देलहण उ० खीम्बसी(*)ह
 धर्कटज्ञातीय श्रे० नेहा उ० सालहा तथा ज्ञा० धउलिग उ० आस-
 चंद्र तथा ज्ञा० श्रे० वहुदेव उ० सोम पाग्वाटज्ञा० श्रे० सावड उ०
 श्रीपाल तथा ज्ञा० श्रे० जींदा उ० पालहण धर्कटज्ञा० श्रे० पासु

उ० सादा प्राग्वाटज्ञातीय पूना उ० सा(*)लहा तथा श्रीमालज्ञा०
 पूना उ० सालहामभृतिगोष्टि(ष्टि)काः । अमीभिः श्रीनेमिनाथदेव-
 प्रतिष्ठा(ष्ठा)वर्षग्रंथियात्राष्टाहिकायां देवकीयचैत्रवदि ३ तृती-
 यादिने स्तपनपूजाद्युत्सवः कार्यः ॥ तथा कासद्दग्रामीय ऊएस-
 वालज्ञा(*)तीयश्रे० सोहि उ० पालहण तथा ज्ञा० श्रे० सलखण
 उ० वालण प्राग्वाटज्ञा० श्रे० सांतुय उ० देल्हुय तथा ज्ञा० श्रे०
 गोसल उ० आल्हा तथा ज्ञा० श्रे० कोला उ० आम्वा तथा ज्ञा०
 श्रे० पासचंद्र उ० पूनचंद्र तथा ज्ञा० श्रे० जसवीर उ० ज(*)गा
 तथा ज्ञा० ब्रह्मदेव उ० रालहा श्रीमालज्ञा० कडुयरा उ० कुल-
 धरप्रभृतिगोष्टि(ष्टि)काः । अमीभिस्तथा ४ चतुर्थीदिने श्रीनेमि-
 नाथदेवस्य द्वितीयाष्टाहिकामहोत्सवः कार्यः ॥ तथा ब्रह्माणवास्त-
 व्यप्राग्वाटज्ञातीयमहाजनि० (*) आंमिग उ० पूनढ ऊएसवा-
 लज्ञा० महा० धांधा उ० सागर तथा ज्ञा० महा० साटा उ०
 वरदेव प्राग्वाटज्ञा० महा० पालहण उ० उदयपाल ओइसवालज्ञा०
 महा० आवोधन उ० जगसीह श्रीमालज्ञा० महा० वीसल उ०
 पासदेव प्रा(*)ग्वाटज्ञा० महा० वीरदेव उ० अरसीह तथा ज्ञा० श्रे०
 धणचंद्र उ० रामचंद्रप्रभृति गोष्टि(ष्टि)काः । अमीभिस्तथा ५ पंचमी-
 दिने श्रीनेमिनाथदेवस्य तृतीयाष्टाहिकामहोत्सवः कार्यः ॥ तथा
 धउलीग्रामीय प्राग्वाटज्ञातीयश्रे० सा(*)जण उ० पासवीर तथा ज्ञा०
 श्रे० वोहडि उ० पूना तथा ज्ञा० श्रे० जसडुय उ० जेगण तथा ज्ञा-
 तीय श्रे० साजन उ० भोला तथा ज्ञा० पासिल उ० पूनुय तथा ज्ञा०
 श्रे० राजुय उ० सावदेव तथा ज्ञा० दूगसरण उ० साहणीय ओइस-
 वाल(*)ज्ञा० श्रे० सलखण उ० महं० जोगा तथा ज्ञा० श्रे[०] देव-
 कुंयार उ० आसदेव प्रभृतिगोष्टि(ष्टि)काः । अमीभिस्तथा ६ षष्ठी-

दिने श्रीनेमिनाथदेवस्य चतुर्थाष्टाहिकामहोत्सवः कार्यः ॥ तथा
मुंडस्थलमहातीर्थवास्तव्यप्राग्वाटज्ञातीय (*) श्रे० संधीरण उ०
गुणचंद्र पालहा तथा श्रे० सोहिय उ० आम्बेसर तथा श्रे० जेजा
उ० खांखण तथा फीलिणीग्रामवास्तव्य श्रीमालज्ञा० वापलगा-
जणप्रमुखगोष्टि(ष्टि)काः । अमीभिस्तथा ७ सप्तमीदिने श्रीनेमिनाथ-
देवस्य पंचमाष्टाहिकाम(*)होत्सवः कार्यः ॥ तथा हंडाउद्राग्रामड-
वाणीग्रामवास्तव्य श्रीमालज्ञातीय श्रे० आम्बुय उ० जसरा
तथा ज्ञा० श्रे [०] लखमण उ० आम्बु तथा ज्ञा० श्रे० आसल उ०
जगदेव तथा ज्ञा० श्रे० सूमिग उ० धणदेव तथा ज्ञा० श्रे० जिण-
देव उ० जाला(*)प्राग्वाटज्ञा० श्रे० आसल उ० सादा श्रीमालज्ञा०
श्रे० देदा उ० बीसल तथा ज्ञा० श्रे० आसधर उ० आसल तथा
ज्ञा० श्रे० थिरदेव उ० बीरुय तथा ज्ञा श्रे० गुणचंद्र उ० देव-
धर तथा ज्ञा० श्रे० हरिया उ० हेमा प्राग्वाटज्ञा० श्रे० लखमण(*)
उ० कडुयाप्रभृतिगोष्टि(ष्टि)काः । अमीभिस्तथा ८ अष्टमीदिने
श्रीनेमिनाथ देवस्य षष्ठाष्टाहिकामहोत्सवः कार्यः । तथा [म]डाहड-
वास्तव्यप्राग्वाटज्ञातीय श्रे० देसल उ० ब्रह्मसरणु तथा ज्ञा० जसकर
उ० श्रे० धणिया तथा ज्ञा [०] श्रे० (*) देल्हण उ० आल्हा तथा ज्ञा०
श्रे० वाला उ० पद्मसिंह तथा ज्ञा० श्रे० आंबुय उ० वोहडि तथा
ज्ञा० श्रे० वोसरि उ० पूनदेव तथा ज्ञा [०] श्रे० बीरुय उ०
स्राजण तथा ज्ञा० श्रे० पाहुय उ० जिणदेवप्रभृतिगोष्टि(ष्टि)काः ।
अमीभिस्तथा ९ नवमीदिने (*) श्रीनेमिनाथदेवस्य सप्तमाष्टाहि-
कामहोत्सवः कार्यः । तथा साहिलवाडावास्तव्य ओइसवालज्ञातीय
श्रे० देल्हा उ० आल्हण श्रे० नागदेव उ० आम्बदेव श्रे० का-
ल्हण उ० आसल श्रे० वोहिथ उ० लाखण श्रे० जसदेव उ०

वाहड श्रे० (*) सीलण उ० देल्हण श्रे० बहुदा श्रे० महधरा
 उ० धणपाल श्रे० पूनिग उ० वाघा श्रे० गोसल उ० वहडा-
 प्रभृतिगोष्टि(ष्टि)काः । अमीभिस्तथा १० दशमीदिने श्रीनेमिनाथ-
 देवस्य अष्टमाष्टाहिकामहोत्सवः कार्यः ॥ तथा श्रीअर्जुदोपरि
 देउलवा(*)डावास्तव्यसमस्तश्रावकैः श्रीनेमिनाथदेवस्य पंचापि
 कल्याणिकानि यथादिनं प्रतिवर्षं कर्तव्यानि । एवमियं व्यवस्था
 श्रीचंद्रावतीपतिराजकुलश्रीसोमसिंहदेवेन तथा तत्पुत्रराज० श्री-
 कान्हडदेवप्रमुखकुमरैः समस्तराजलोकैस्त(*)था श्रीचंद्रावतीयस्था-
 नपतिभट्टारकप्रभृतिकविलास तथा गूगुलीवाह्यणसमस्तमहाजन-
 गोष्टि(ष्टि)कैश्च तथा अर्जुदाचलोपरि श्रीअचलेश्वरश्रीवशिष्ठ तथा सं-
 निहितग्रीष्म देउलवाडाग्राम-श्रीश्रीमातामहवुग्राम-आवुयग्राम-ओ-
 रासाग्राम-उ(*)त्तरछग्राम-सिहरग्राम-सालग्राम-हेठउंजीग्राम-आ-
 खीग्राम-श्रीधांधलेश्वरदेवीयकोटडीप्रभृतिद्वादशग्रामेषु संतिष्ट(ष्ट)-
 मानस्थानपतितपोधनगूगुलीब्राह्मणराठियप्रभृतिसमस्तलोकैस्तथा
 भालि-भाडा-प्रभृतिग्रामेषु संतिष्ट(ष्ट)मानश्रीप्रतीहा(*)रवंशीयसर्व
 राजपुत्रैश्च आत्मीयात्मीयस्वेच्छया श्रीनेमिनाथदेवस्य मंडपे समु-
 पविश्योपविश्य महं० श्रीतेजःपालपार्श्वात् स्वीयस्वीयप्रमोदपूर्वकं
 श्रीलूणसीहवसहिकाभिधानस्यास्य धर्मस्थानस्य सर्वोपि रक्षा-
 पभारः स्वीकृतः । तदेतदा(*)त्मीयवचनं प्रमाणीकुर्व्वभि(द्भि)रेतैः
 सर्वैरपि तथा एतदीयसंतानपरंपरया च धर्मस्थानमिदमाचंद्रार्क
 यावत् परिरक्षणीयं ॥

यतः ।

किमिह कपालकमंडलुवल्कलसितरक्तपटजटापटलैः ।

वृतामिदमुज्ज्वलमुन्नतमनसां प्रतिपन्ननिर्व्वहणं ॥ छ ॥

तथा महाराजकुलश्रीसोमसिंहदेवेन अस्यां श्रीलूणासिंहवसहि-
कायां श्रीनेमिनाथदेवाय पूजांगभोगार्थं बाहिरहयां डवाणीग्रामः
शासनेन प्रदत्तः ॥ स च श्रीसोमसिंहदेवाभ्यर्थनया प्रमारान्वयिभि-
राचंद्रार्के यावत् प्रतिपाल्यः ॥ * ॥ (*)

सिद्धिक्षेत्रमिति प्रसिद्धमहिमा श्रीपुंडरीकोगिरिः

श्रीमान् रैवतकोपि विश्वाविदितः क्षेत्रं विमुक्तेरिति ।

नूनं क्षेत्रमिदं द्वयोरपि तयोः श्रीअर्बुदस्तत्प्रभू

भेजाते कथमन्यथा सममिमं श्रीआदिनेमी स्वयं ॥ १ ॥

संसारसर्वस्वमिहैव मुक्तिसर्वस्वमप्यत्र जिनेश दृष्टं ।

विलोक्यमाने भवने तवास्मिन् पूर्व परं च त्वयि दृष्टिपांथे ॥२॥

श्रीकृष्णर्षीयश्रीनयचंद्रसूरेरिमे ॥ सं० सरवणपुत्रसं० सिं-
हराज साधू साजण सं०सहसा साइदेपुत्री सुनथव प्रणमति ॥शुभं॥

(६६)

(१) ॥ॐ॥ स्वस्ति सं० १२९६ वर्षे वैशाख शुदि ३ श्रीशत्रुंजयम-

(२) हातीर्थे महामात्यश्रीतेजपालेन कारित नंदीसरवर

(३) पश्चिममण्डपे श्रीआदिनाथविंव देवकुलिकादंडक-

(४) लसादिसहिता तथा इहैव तीर्थे महं[०]श्रीवस्तुपालका-

(५) रित श्रीसत्यपुरीय श्रीमहावीरविंव खत्तकं च । इहि(है)व

(६) तीर्थे शैलमयविंव द्वितीयदेवकुलिकामध्ये खत्तक-

(७) द्वय श्रीऋषभादिचतुर्विंशति का च । तथा गूढमण्डपपूर्वद्वा-

(८) रमध्ये खत्तकं मूर्तियुग्मं तदुपरे श्रीआदिनाथविंव श्री-

(९) उजयंते श्रीनेमिनाथपादुका मंडपे श्रीनेमिनाथविं-

- (10) वं स्वत्तकं च । इहैव तीर्थे महं [०] श्रीवस्तुपालकारित श्री-
- (11) आदिनाथस्याग्रत (तो) मंडपे श्रीनेमिनाथविंव स्वत्तकं च ।
- (12) श्रीअर्बुदाचले श्रीनेमिनाथचैत्यजगत्यां देवकुलि-
- (13) काद्वयं पद् (दू) विंवसहितानि ॥ श्रीजावालिपुरे श्रीपा-
- (14) र्श्वनाथ चैत्यजगत्यां श्रीआदिनाथविंव देवकुलिका
- (15) च । श्रीतारणगढे श्रीअजितनाथगूढमंडपे श्रीआ-
- (16) दिनाथविंव स्वत्तकं च ॥ श्रीअणहिल्लपुरे हथीयावापी-
- (17) प्रत्यासन्न श्रीसुविधिनाथविंव तच्चैत्यजीर्णोद्धारं च ॥
- (18) बीजापुरे देवकुलिकाद्वयं श्रीनेमिनाथविंव श्रीपा-
- (19) र्श्वनाथविंव च । श्रीमूलप्रासादे कवलीस्वत्तकद्वये
- (20) श्रीआदिनाथ श्रीमुनिसुव्रतस्वामिविंव च ॥ लाटाप-
- (21) ल्यां श्रीकुमरविहारजीर्णोद्दारे श्रीपार्श्वनाथस्याग्र -
- (22) त(तो)मंडपे श्रीपार्श्वनाथविंव स्वत्तकं च ॥ श्रीप्रह्लादनपु-
- (23) रे श्रीपालहणविहारे श्रीचंद्रप्रभस्वामिमंडपे स्वत्तक-
- (24) द्वयं च । इहैव जगत्यां श्रीनेमिनाथस्याग्रत(तो) मंडपे
- (25) श्रीमहावीरविंव च । एतत् सर्व कारितमस्ति ॥ श्रीनाग-
- (26) पुरीयवरहुडीया साहु नेमडसुत सा० राहड ।
- (27) सा० जयदेव भ्रा० सा० सहदेव तत्पुत्र संघ० सा०
- (28) खेटा भ्रा० गोसल सा० जयदेव सुत सा० वीरदे-
- (29) व देवकुमार हालूय सा० राहड सुत सा० जिणचंद्र
- (30) धणेश्वर अभयकुमार लघुभ्रातृ सा० लाहडेन
- (31) निजकुटुम्बसमुदायेन इदं कारितं । मतिष्ठितं
- (32) श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीमदाचार्यविजयसेनसूरिभिः ॥
- (33) श्रीजावालिपुरे श्रीसौवर्णगिरौ श्रीपार्श्वनाथजगत्यां

- (34) अष्टापदमध्ये स्वत्तकद्वयं च ॥ लाटापल्यां श्रीकुमारवि-
 (35) हारजगत्यां श्रीअजितस्वामिविवं देवकुलि-
 (36) का दंडकलससहिता । इहैव चैत्ये जि-
 (37) नयुगलं श्रीशांतिनाथ श्रीअजितस्वामि ।
 (38) एतत् सर्वं कारावि(पि)तं ।
 (39) श्रीअणहिल्लपुरप्रत्यासन्न चारोपे
 (40) श्रीआदिनाथविवं प्रासादं गूढमंड-
 (41) पं छ चउक्रिया सहितं सा० राहड-
 (42) सुत सा० जिणचंद भार्या सा० चाहि-
 (43) णिकुक्षिसंभूतेन संघ० सा० दे-
 (44) वचंद्रेण पितामाता आत्मश्रेयो-
 (45) र्थं कारापितं ॥ छ ॥

(६७)

ई०॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे श्रीमत्पत्तनवास्तव्य
 प्राग्वाटज्ञातीय श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम महं० श्रीआसरा-
 [ज]सुतश्रीमालदेव महं०(*) श्रीवस्तुपालयोरनुज महं० श्रीतेज-
 पालेन महं० श्रीवस्तुपालभार्यायाः महं० श्रीसोखुकायाः पुण्यार्थं
 श्रीसुपार्श्वजिनालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥ छ ॥ छ ॥

(६८)

ई०॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे श्रीपत्तनवास्तव्य
 प्राग्वाटज्ञातीय श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम महं० श्रीआसरा-
 [ज]सुतश्री(*)मालदेव महं० श्रीवस्तुपालयोरनुज महं० श्रीतेजपालेन
 महं० श्रीवस्तुपालभार्या ललतादेविश्रेयोऽर्थदेवकुलिका कारिता ॥
 छ ॥

(६९)

दर्द०॥ संवत् १२८८ वर्षे श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम महं०
श्रीआसरां(राजां)गज महं० श्रीवस्तपालसुत महं० श्रीजयतसीह-
श्रेयोऽर्थं(*) महं० श्रीतेजपालेन देवकुलिका कारिता ॥

दर्द० [॥]श्रीसुवधिनाथस्य कल्या०

फाल्गुन वदि ९ च्यवन

(७०)

दर्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे श्रीचंडप श्रीचंडप्र-
साद श्रीसोम महं० श्रीआसरां(राजां)गज महं[०]श्रीतेजपालेन
श्रीजयतसीह भार्या जयतलदेवि(*) श्रेयोऽर्थं देवकुलिका कारिता ॥

(७१)

दर्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय
श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम महं[०] श्रीआसरां(राजां) महं०
श्रीतेजपालेन श्रीजयतसीहभार्या सूरवदेवि(*) श्रेयोऽर्थं देव-
कुलिका कारिता ॥

(७२)

दर्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय श्री-
चंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम महं० श्रीआसरा[जा]न्वयसमुद्भव महं०
श्रीतेजपालेन महं० श्रीजयतसी(*)हभार्या महं० श्रीरूपादेवि श्रे-
योऽर्थं देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(७३)

दर्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे श्रीचंडप श्रीचंड-

प्रसाद महं० श्रीसोम महं० श्रीआजरा[जा]न्वये महं० श्रीमालदे-
वसुता श्रीसहजलश्रेयोऽर्थ महं० श्रीतेजपालेन दे(*)वकुलिका
कारिता ॥ छ ॥

(७४)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय श्रीचं-
डप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोम महं० श्रीआसरा[जा]न्वये महं०
श्रीमालदेव सुता वाई श्रीसदमल श्रेयो (*)ऽर्थ महं० श्रीतेजपालेन
देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(७५)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय श्री-
चंडप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोम महं० श्रीआसरा[जा]न्वये महं०
श्रीमालदेवसुत महं० श्रीपुंनसीहीयभा(*)र्या महं० श्रीआल्हणदेवि
श्रेयोऽर्थ महं० श्रीतेजपालेन देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(७६)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय श्रीचं-
डप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये महं० श्रीआसरा[ज]सुतमहं०
श्रीमालदेवीय भार्या महं० श्रीपातू श्रेयोऽर्थ महं० श्रीतेजपालेन
देवकुलि(*)का कारिता ॥

(७७)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय श्री-
चंडप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये महं० श्रीआसरा[ज]सुत-
महं० श्रीमालदेवीय भार्या महं० श्रीलीलू श्रेयोऽर्थ महं० श्री(*)
तेजपालेन देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(७८)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटवंशीय श्री-
चंडप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोम महं० श्रीआसरा[ज]महं० श्री-
मालदेवान्वये महं० श्रीपुंनसीह सुत महं० श्रीपेथडश्रेयोऽर्थ महं०
श्रीते(*,जपालेन देवकुलिका कारिता ॥

(७९)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटवंशीय श्री-
चंडप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये महं० श्रीमालदेव सुत महं०
श्रीपुंनसीहश्रेयोऽर्थ महं० श्रीतेजपालेन देवकुलिका कारिता ॥
छ ॥ छ ॥

(८०)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटवंशीय श्री-
चंडप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये महं० श्रीआसरा[ज]सुत महं०
श्रीमालदेवश्रेयोऽर्थ तत्सोदरलघुभ्रातृ महं० श्रीतेजपालेन देवकु-
लिका कारिता ॥ छ ॥

(८१)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटवंशीय श्री-
चंडप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोम महं० श्रीआसरा[ज]महं० श्रीमा-
लदेवान्वये महं० श्रीपुंनसीह सुता वाई श्री(*,वलालदेविश्रेयोऽर्थ
महं० श्रीतेजपालेन देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(८२)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रम संवत् १२८८ वर्षे गुंदउचमहास्थान
वास्तव्यधर्कटवंशीय श्रे० वाहटिसुत श्रे० भाभू तत्सुत श्रे० भाइलेन
समस्तकुटुंबसहितेन देवकुलिका कारिता । छ । (*, अस्यां च

स्वगुरुश्रीपद्मदेवसूरीणां सूत्र० शोभनदेवस्य च समक्षं द्र १६
 श्रीनेमिनाथदेवस्य ॥ नेचानिमित्तं देवकीयभांडागारे श्रे० भाइलेन
 पोडश द्रम्मा वृद्धिफलभोगन्यायेन(*)क्षिप्ताः । तेषां च व्याजे
 प्रतिमासं विट अष्टौ विशोपकाः । तन्मध्यात् अर्द्धेन मूलविंशे अर्द्धेन
 पुनरस्यां देवकुलिकायां देवकीयपञ्चकुलेन प्रत्यहं पूजा कार्येति ॥३॥
 मंगलमस्तु ॥

(८३)

ई० ॥ स्वस्ति श्री नृपविक्रम संवत् १२९३ वर्षे वैशाख सुदि
 १५ शनौ अद्य श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे अणहिल्लपुरवास्तव्यश्री
 प्राग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ०
 श्रीआसराजसुत महं० श्रीमल्लदेव महं० (*) श्रीवस्तुपालयोरनुजमहं०
 श्रीतेजःपालेन कारितश्रीलूणसीहवसहिकायां श्रीनेमिनाथचैत्ये
 जगत्यां चंद्रावतीवास्तव्यप्राग्वाटज्ञातीय ठ० सहदेवपुत्र ठ० सिवदे-
 वपुत्र ठ० सोमसीह सुत सांवतसीह सुहडसीह सग्राम(*)सीह
 सांवतसीहसुत सिरपति ठ० सोमसीहभार्या ठ० नायकदेवि ॥
 तथा श्रे० बहुदेवपुत्र श्रे० देवहणभार्याजोसिरिपुत्र श्रे० आंवड सोमा-
 पूना खोषा आसपाल आंवड पुत्र रत्नपाल सोमा पुत्र खेता पूना पुत्र
 तेजःपा(*)ल वस्तुपाल चाहड भार्या धारमति पुत्र जगसीह ठ० सि-
 वदेव पुत्र खांखण सोमचंद्र ठ० सोमसीह-आंवडाभ्यां स्वपित्रोः
 श्रेयोर्थं श्रीपार्श्वनाथविंव कारितं श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीमद्विजयसेन-
 सूरिभिः प्रतिष्ठितम् ॥

(८४)

ई० ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९३ वर्षे वैशाखसुदि
 १५ शनौ अद्य श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे अणहिल्लपुरवास्तव्य श्री-

प्राग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ०
 श्रीआसराजसुत महं० श्रीमल्लदेव महं० श्रीवस्तुपालयोरनुजमहं०
 श्रीतेजपालेन कारितश्रीलूणसीहवसहिकायां श्रीनेमिनाथ (*) देव-
 चैत्यजगत्यां श्रीचंद्रावतीवास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय श्रे० वीरचंद्र भार्या
 शिवादेवि पुत्र श्रे० साढदेव श्रे० छाहड श्रे० साढदेव भार्या माऊ पुत्र
 आसल श्रे० जेलण जयतल जसधर श्रे० छाहडभार्याथिरदेवि पुत्र
 घांघस श्रे० गोलण जगसीह पाल्हण तथा श्रे० जेलण पुत्र श्रे० समु-
 द्धर श्रे० जयतल पुत्र देवधर मयधर श्रीधर आंवड ॥ (*) जसधर
 पुत्र आसपाल । तथा श्रे० गोलण पुत्र वीरदेव विजयसीह कुमर-
 सीह रत्नसीह जगसीह पुत्र सोमा तथा आसपाल पुत्र सिरिपाल-
 विजयसीह पुत्र अरसीह श्रीधर पुत्र अभयसीह तथा श्रे० गोलण-
 समुद्धर प्रमुखकुटुंबसमुदायेन श्रीशान्तिनाथदेवविंशं कारितं प्रति-
 ष्ठितं नवांगवृत्तिकारश्रीअभयदेवसूरिसंतानीयैः श्रीधर्मघोषसू-
 रिभिः ॥

(८५)

दं० ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८
 शुके अद्य श्रीअर्जुदाचलमहातीर्थे अणहिल्लपुरवास्तव्य श्रीप्रा-
 ग्वाट ज्ञातीय ठ० श्रीचंडप ठ० श्री चं(*)डप्रसाद महं० श्रीसोमा-
 न्वये ठ० श्रीआसराजसुत महं० श्रीमल्लदेव महं० श्रीवस्तुपालयोरनुज
 महं० श्रीतेजपालेन कारित श्रीलूणसीहवसहि(*)कायां श्रीनेमि-
 नाथदेवचैत्ये जगत्यां चंद्रावतीवास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय महं०
 कडिड सुत श्रे० साजणेन स्वपितृव्यक सुत भ्रातृ वरदेव ।
 कडुआ । धाम (*) देव । सीहड । तथा भ्रातृज आसपाल प्रभृति
 कुटुंब सहितेन श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीविजयसेनसूरिप्रतिष्ठितकृपभ-

देवप्रतिमालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥ छ ॥ (*) वाइ देवइ ।
 तथा रतनिणि । तथा झणकू । तथा वडग्रामवास्तव्य प्राग्वाट-
 ज्ञातीय व्यव० मुणचंद्रभार्या लीविणि मांटावास्तव्य व्यव०
 जयता । आंववीर । वियइपाल । (*) दुती वीरा । साजणभार्या
 जालू । दुती सरसइ श्रीचडगच्छे श्रीचक्रेस्व(ध्व)रसूरिसंतानी [य]
 स्ना(श्रा)वक साजणेन कारिता ॥

(८६)

र्द०॥ संवत् १२८७ वर्षे चैत्र वदि ३ प्राग्वाटज्ञातीय श्रीचं-
 डप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसरा[ज]सुतमहं[०] श्री-
 तेजपालेन श्रीअर्जुदाचले कारितश्रीलूणसीहवसहिकाया (यां) श्रीने-
 मिनाथदेवचैत्ये धवलककवास्तव्य श्रीश्रीमालज्ञातीय ठ० वीरचंद्रां-
 (*)गज महं० रतनसीहसुत दोसिक ठ० पद्मसीहेन स्वकीयपितुः
 महं० रतनसीहस्य स्वकीयमातुः महं० नैनांगज महं० बीजा सुता
 कुमरदेव्याश्च श्रेयोर्थं देवश्रीसंभवनाथसहिता देवकुलिका कारिता
 समस्ति ॥ छ ॥

(८७)

संवत् १२९० वर्षे प्राग्वाटवंशीय महं० श्रीसोमान्वये महं०
 श्रीतेजपालसुत महं० लूणसीहभार्यारयणादेविश्रेयोऽ(*)र्थे महं०
 श्रीतेजपालेन देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥ शुभं भवतु ॥

(८८)

र्द० ॥ संवत् १२९० वर्षे महं० श्रीसोमान्वये महं० श्रीते-
 जपालसुत महं० श्रीलूणसीहभार्या महं० श्रीलषमादेविश्रेयोऽर्थं
 महं० तेजपालेन देवकुलिका कारिता ॥

(८९)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९० वर्षे श्रीपत्तनवास्तव्यप्राग्वाटवंशीय महं० श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये महं० श्रीआसरा[ज]सुत महं० श्रीमालदेव भ्रातृ महं० श्री (*) वस्तपालयोरनुज महं० श्रीतेजपालेन स्वकीयभार्या महं० श्रीअनुपमदेविश्रेयोऽर्थं देवश्रीमुनिसुव्रतस्य देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(९०)

• श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९० वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय महं० श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम महं० श्रीआसरा[जा]न्वयसमुद्भव महं० श्रीतेजपालेन स्वसुता वज्रदेविश्रेयोऽर्थं देवकुलिका कारिता ॥

(९१)

॥ संवत् १२९० वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय महं० श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोमे श्रीआसरा[जा]न्वयसमुद्भूत महं० श्रीतेजपालेन स्वसुतश्रीलूणसीहसुता गजदेविश्रेयोऽर्थं देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(९२)

॥ र्द० ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९३ वर्षे वैशाखशुदि १४ शुके अद्य श्रीअर्जुदाचलमहातीर्थे श्रीअणहिल्लपुरवास्तव्य श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराजसुत महं० श्रीमल्लदेव महं० श्रीवस्तुपालयोरनुज (*) महं० श्रीतेजपालेन कारित श्रीलूणसीहवसहिकायां श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां चंद्रावतीवास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय श्रे०

सांतणाग श्रे० जसणाग पुत्र सोहिय । सांवत । वीरा । सोहिय
पुत्र आंवकुमार । गागल । सावतपुत्र पूनदेव । वाला । वीरापुत्र
देवकुमार । शुभ । ब्रह्म (*) देव । देवकुमार पुत्र वर देव । पा-
ल्हण । पुत्री देल्ही । आल्ही । ललनू । संतोस । ब्रह्मदेव । पुत्र
वोहाडि पुत्री तेजू । वरदेवपुत्रकुंअरा । पाल्हणपुत्र जला । सोमा ।
पुत्री सीनू । कुंवरापुत्र आंवड । पुनड । पुत्री नीभल । रूपल । श्रे०
वरदेवश्रेयोर्थ कुमराकेन श्रीनागेंद्रगच्छे पूज्यश्रीहरि (*) भद्रसुरि-
शिष्य श्रीमद्विजयसेनसुरि प्रतिष्ठित श्रीनेमिनाथदेवालंकृता देव-
कुलिकेयं कारिता ॥ छ ॥

(९३)

स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९३ वर्षे वैशाखसुदि १५
शनौ श्रीअर्बुदाचलमहातीथे (र्थे) अणहिल्लपुर वास्तव्य श्रीप्रा
(*)ग्वाट ज्ञातीय ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमा-
न्वये ठ० श्रीआशाराजसुत महं० श्रीमल्लदेव महं० श्रीवस्तपा(*)-
लयोरनुज महं० तेजःपालेन कारित श्रीलूणसीहवसहिकायां श्रीने-
मिनाथदेवचैत्ये जगत्यां चंद्रावतीवास्तव्य(*)प्राग्वाटज्ञातीय श्रे०
पासिलसंताने वीसलभार्या साधू तत्पुत्र मुणिचंद्र श्रीकुमारसीह
कुमारपाल्हण । श्रीकुमारपुत्र वी(*)ल्हा आंव माळ आसधर
वील्हापुत्र पासदेव तत्पुत्र आमदेव आसचंद्र श्रे० पाल्हणभार्या
सीलू तत्पुत्र आसपाल मांटी पा(*)ल्हणेन आत्मश्रेयोऽर्थ श्रीना-
गेंद्रगच्छे श्रीविजयसेनसुरि.....प्रतिमा-
लंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥ छ ॥

(९४)

॥ दं० ॥ स्वस्ति श्रीविक्रमवृषात् सं० १२९३ वर्षे चैत्र

वदि ८ शुक्ले अद्येह श्रीअर्बुदाचलतीर्थे स्वयं कारित श्रीलूणासि-
हवसहिकाख्य श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां श्रीप्राग्वाटज्ञातीय
ठ० चंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआस-
राज भार्याश्रीकुमारदेव्योः सुत महं० श्रीमालदेव संघपति श्रीवस्तु-
पालयोरनुज महं० श्रीतेजःपालेन स्वभगिन्या वाई झालहणदेव्याः
श्रेयोऽर्थं विहरमानतीर्थंकर श्रीमंधरस्वामीप्रतिमालंकृता देवकुलि-
केयं कारिता प्रतिष्ठिता श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥छ॥

(९५)

स्वस्ति श्रीविक्रमनृपात् सं० १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८ शुक्ले
अद्येह श्रीअर्बुदाचलतीर्थे स्वयं कारित श्रीलूणासीहवसहिकाख्य
श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० चंडप ठ०
श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराज भार्याकुमार-
देव्योः सुत महं० श्रीमालदेव संघपति श्रीवस्तुपालयोरनुज महं०
श्रीतेजःपालेन स्वभगिनी वाई माउश्रेयोऽर्थं विहरमानतीर्थंकर श्री-
युगंधरस्वामिजिनप्रतिमालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥ छ ॥

(९६)

स्वस्ति श्रीविक्रमनृपात् सं० १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८
शुक्ले अद्येह श्रीअर्बुदाचलतीर्थे स्वयं कारित श्रीलूणासीहवसहि-
काख्य श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० चंडप
ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराज भार्या
श्रीकुमारदेव्योः सुत महं० श्रीमालदेव संघपति श्रीवस्तुपालयोर-
नुज महं० श्रीतेजपालेन स्वभगिन्या[ः] साउदेव्या[ः] श्रेयोऽर्थं
विहरमानतीर्थंकर श्रीबाहुजिनालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥छ॥

(९७)

स्वस्ति श्रीविक्रमनृपात् सं० १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८
 शुके अघेह श्रीअर्बुदाचलतीर्थे स्वयंकारित श्रीलूणसीहवसहिकाख्य
 श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० चंडप ठ०
 श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराज भार्याश्रीकु-
 मारदेव्योः सुत महं० श्रीमालदेव संघपति श्रीवस्तुपालयोरनुज महं०
 श्रीतेजपालेन स्वभगिन्या वाई धणदेवीश्रेयसे विहरमानतीर्थकर
 श्री[सु]वाहुर्विवालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥

(९८)

॥ दर्द० ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९३ वर्षे चैत्र
 वदि ८ शुके अघेह श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे स्वयं कारित श्रीलू-
 णसीहवसहिकाख्य श्रीनेमिनाथदेव(*)चैत्यजगत्यां श्रीप्राग्वाट-
 ज्ञातीय ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ०
 श्रीआसराज ठ० श्रीकुमारदेव्याः सुत महं० श्रीमालदेव संघप-
 (*)ति महं० श्रीवस्तुपालयोरनुज महं० श्रीतेजःपालेन स्वभगिन्या
 वाई सोहगायाः श्रेयोर्थे शाश्वतजिनऋषभदेवालंकृता देवकुलिका
 कारि[ता] ॥

(९९)

॥ दर्द० ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रम स(सं)वत् १२९३ वर्षे चैत्र वदि
 ८ शुके अघेह श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे स्वयं कारित श्रीलूणसीहव-
 सहिकायां श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां (*).॥ श्रीप्राग्वाटजावी(ती).
 य ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्री-

आसराज ठ० श्रीकुमारदेव्योः सुत महं० श्रीमालदेव महं० श्री-
वस्तुपालयोरनुज महं० (*) श्रीतेजःपालेन स्वभगिन्या ब्राह्म वय-
जुकायाः श्रेयोर्थं श्रीवर्द्धमानाभिधशाश्वतजिनप्रतिमालंकृता देव-
कुलिकेयं कारिता ॥ शुभं भवतु ॥ मंगलं महाश्रीः ॥

(१००)

श्रीनृपविक्रम संवत् १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८ शुके अद्येह
चंद्रावत्यां श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० चाचिगसत्क भार्या ठ० चाचि-
णि सुत राघदेव तत्भार्या साभीय सुत उदयपाल तत्भार्या अहि-
वदेवी सुत महं० आसदेव तत्भार्या महं० सुहृगदेवी तथा भ्रातृ ठ०
भोजदेवस्तत्भार्या ठ० सुमल तथा भ्रातृ महं० आणंद तद्भार्या महं०
श्रीछड्या आत्मीयमातापिताभ्यां पूर्वपुरुषाणां प्रभृति श्रेयोऽर्थं
अस्यां देवकुलिकायां श्रीतीर्थंकरदेवप्रतिमा कारिता । मंगलं
महाश्रीः ॥ छ ॥

(१०१)

र्द० ॥ श्रीनु(नृ)पविक्रम संवत् १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८ सुक्रवि
(शुक्रात्र)द्येह चंद्रावत्यां श्रीप्राग्वाटान्वये पूर्वपुरुषाणां प्रभृति महं०
श्रीभजितानृ(न्व?)ये व(त)त्सुत महं[०] श्रीआभट तत्स(सु)त महं[०]
श्रीसं(*)तीम तत्सुत महं० श्रीसोभनदेवस्तद्भार्या महं० श्रीमाड(?)यं
तत्सुता ठ० श्रीरत्ननदेव्यो(व्या) आत्री(त्मी)या माता श्रेयोऽर्थं महं०
श्रीलूणसीहवसहिकायां श्रीनेमिनाथदेव(*) चैत्ये अस्यां देवकु-
लिकायां श्रीपार्श्वनाथदेव प्रतिमा कारिता ॥

स श्रीतेजपालः सचिवश्चिरकालमस्तु तेजश्वी(स्वी) ।

येन जना निश्चिताश्चितामणिनेव नंदन्ति ॥

(१०२)

दर्द० ॥ श्रीनृपविक्रम संवत् १२९३ वर्षे चैत्र वदि ७ अच्येह श्री-
अर्बुदाचलमहातीर्थे स्वयं कारित श्रीलूणसीहवसहिकारुयश्रीनेमि-
नाथदेवचैत्ये जगत्यां महं० श्रीतेजःपालेन(*) मातुलसुत भाभा रा-
जपालभणितेन स्वमातुलस्य महं० श्रीपून्पालस्य तथा भार्या महं०
श्रीपून्देव्याश्च श्रेयोऽर्थ अस्यां देवकुलिकायां श्रीचंद्राननदेवप्रति-
मा कारिता ॥

(१०३)

दर्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९३ चैत्रवदि ७ श्रीअर्बुदाचल-
महातीर्थे प्राग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं०
श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराजसुत(*) महं० श्रीमालदेव महं०
वस्तुपालयोरनुज महं० श्रीतेजःपालेन स्वभगिन्याः पद्मलायाः
श्रेयोर्थ श्रीवारिसेणदेवालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ।

(१०४)

दर्द० ॥ संवत् १२८८ श्रीश्रीमालज्ञातीय ठ० राणासुतेन ठ०
यशो.....कुक्षिसंभवेन ठ० साहणीयेन स्वपुत्रस्य ठ० सु-
हागदेविकुक्षिसंभूतस्य(*) ठ० सीहडस्य श्रेयोऽर्थ श्रीयु[ग]दिजि-
नविम्बमिदं कारितामिति शुभं भूयात् ॥

(१०५)

दर्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८७ वर्षे चैत्रवदि ७ अच्येह
श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे प्राग्वाटज्ञातीय श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्री
सोमान्वये श्रीआसराजसुत महं० श्रीमाल(*)देव तथानुज महं०

श्रीना(*)गुरवस्तव्य । सा० वरदेवआशी(सी)दे । यथासा
 वरद्विद्या इत्यात्मनः प्रसिद्धः । तस्यैव सा० आसदे-
 वरद्विद्या । आसदेव सत नमह आसद भाषिक सत्यम् ।
 वरद्विद्या । गुणवर । वग(*)वर गुणानि-
 यानाः । ततः सा० नमहृत् । सा० राहृत् वरदेव । सा० सदेव-
 रवाः । तत्र साहृ राहृत्पुत्र । विणचद । तत्र । योसर । जहृ अ-
 ययक्तिमार सङ्गाः । सा० वयदेव सत वीरदेव देवकुमार दोजिगमानः ।
 (*) सा सदेववृत्तौ खडगोसलो इत्यवपादिसप्ततानवर्क(क)इत्य
 समुद्रपसहितेन । सा० राहृत्पुत्र । विणचद वनेवर । जहृ ।
 माता वरु नाहृक । वरु । देविषाही शेषोऽयुद्धयदा कर्म-
 निजरायु इय कारिता ॥

(१०८)

दं० ॥ स्वति श्रीविक्रमवर्मा संवत् १२९१ वर्ष ॥
 श्रीपद्मेकगच्छे मदेति यथापदसिंसवाने ।
 श्रीशान्तिसुरिरस्ते तत्परणाभाजयुगाभंगः ॥ १
 विवर्णयनसंशयः सतविषयजसंगणः
 कृतोक्त्युद्धृतमयुखवर्णयनोत्सवः ।
 दधनेतिधनं मुदे विद्यदेवीः स हःसाधवा(*)-
 मयुद्धदयसंज्ञया विवधवीरचहामणिः ॥ २ ॥
 तदंगन-प्राप्ति कर्तुंयुक्तमश्री यथावीर इति प्रसिद्धः ।
 आह्वारमात्र्या युगपद्धृणोत्प्रेषविरोधशालिप्रवाश्रितो यः ।
 तेन सुप्रतिना जिनपतनियुक्तं शेषसे प्रविशकारि ।
 श्रीसुप्रतिनाश्रितेन संयुता देवकीलकेय ॥ ४ ॥ छ ॥

(१०९)

॥ दं० ॥ स्वस्ति श्रीविक्रमनृपात् संवत् १२९१ वर्षे ॥

श्रीपंडेरकगच्छे महति यशोभद्रसूरिसंताने ।

श्रीशांतिमूरिरास्ते तच्चरणसरोजयुगभृंगः ॥ १

वितीर्णधनसंचयः क्षतविपक्षलक्ष्माग्रणीः

कृतोरुगुरुरैवतप्रमुखतीर्थयात्रोत्सवः ।

दधत्क्षितिभृतां मुनेः(*)विंशदधीः स दुःसाधना-

मभूदुदयसंज्ञया त्रिविधवीरचूडामणिः ॥ २ ॥

तदंगजन्मास्ति कर्वाद्रवंधुर्मन्त्री यशोवीर इति प्रसिद्धः ।

ब्राह्मीरमाभ्यां युगपद्गुणोत्थविरोधशांत्यर्थमिवाभितो यः॥३॥

तेन सुमतिना मातुः श्रेयार्थं कारिता कृतज्ञेन ।

श्रीपद्मप्रभ(*)विंवालंकृतसद्देवकुलिकेयं ॥ ४ ॥

॥ छ ॥ ६०३ ॥ छ ॥

(११०)

संवत् १२९७ वर्षे वैशाख वदि १४ गुरौ माग्याद् ज्ञातीय

चंडप चंडप्रसाद महं० श्री.....

.....

सा मुतायाः ठकुराशीसंतोपाकुक्षिसंभृताया महं० श्रीतेजःपाल-

द्वितीयभार्या महं० श्रीमुद्गढादेव्याः श्रेयोऽर्थ एतत् त्रिगदेवकुलिका

खचक्रं श्रीशांतिनाथविंशं च कारितं ॥ छ ॥

(१११)

संवत् १२९७ वर्षे वैशाख सुदि १४ गुरौ माग्याद् ज्ञातीय

(१०९)

॥ ६० ॥ स्वस्ति श्रीविक्रमनृपात् संवत् १२९१ वर्षे ॥
 श्रीपण्डेरकगच्छे महति यशोभद्रसूरिसंताने ।
 श्रीशांतिमूरिरास्ते तच्चरणसरोजयुगभृङ्गः ॥ १
 वितीर्णधनसंचयः क्षतविपक्षलक्षाग्रणीः
 कृतोरुगुरुरैवतप्रमुखतीर्थयात्रोत्सवः ।
 दधत्क्षितिभृतां मुनेः)विंशदधीः स दुःसाधना-
 मभूदुदयसंज्ञया त्रिविधवीरचूडामणिः ॥ २ ॥
 तदंगजन्मास्ति कवीन्द्रवंधुर्मन्त्री यशोवीर इति प्रसिद्धः ।
 ब्राह्मीरमाभ्यां युगपद्गुणोत्थविरोधशांत्यर्थमिवाश्रितो यः॥३॥
 तेन सुमतिना मातुः श्रेयर्थं कारिता कृतज्ञेन ।
 श्रीपद्मप्रभ(*)विवालंकृतसद्देवकुलिकेयं ॥ ४ ॥
 ॥ छ ॥ ६०३ ॥ छ ॥

(११०)

संवत् १२९७ वर्षे वैशाख वदि १४ गुरौ प्राग्वाद् ज्ञातीय
 चंदप चंदप्रसाद महं० श्री.....

सा सुतायाः ठकुराज्ञीसंतोपाकुक्षिसंभूताया महं० श्रीतेजःपाल-
 द्वितीयभार्या महं० श्रीसुहृदादेव्याः श्रेयोऽर्थ एतत् त्रिगदेवकुलिका
 खत्तकं श्रीशांतिनाथविं च कारितं ॥ छ ॥

(१११)

संवत् १२९७ वर्षे वैशाख सुदि १४ गुरौ प्राग्वाद् ज्ञातीय

चंडप चंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये महं० श्रीआसराजसुत महं०
 श्रीतेजःपालेन श्रीमत्पत्तनवास्तव्य मोढज्ञातीय ठ० झाल्हण
 सुत ठ० आसा सुतायाः ठकुराज्ञीसंतोषाकुक्षिसंभूताया महं०
 श्रीतेजःपालद्वितीयभार्या महं० श्रीसुहडादेव्याः श्रेयो.....

(११२)

तेजपाल राजपाल सुहडा नरपाल संवत् १३७९ वर्षे
 आषाढ वदि १० भोम श्रे०.....

(११३)

प्राग्वाट महं० सिरपाल भार्या संसारदेविपुत्रेन महं०
 वस्ताकेन स्वमातृपुण्यार्थं श्रीविंबं का०

(११४)

प्राग्वाट ठ० मुंझाकेन श्रीमहावीरविंबं [का०] प्र० श्रीज्ञान-
 चंद्रसूरिभिः ।

(११५)

सं० १३०२ वर्षे चैत्र वदि ११ सोमे प्राग्वाट् [ज्ञातीय]
 चंद्रावतीवास्तव्य कुंअरा भार्या.....श्राविकया कारि.....

(११६)

संवत् १३०२ फागुण सुदि ७ शुक्ले नाणास्थाने श्रे०
 कुलधर भार्या कवलसिरि सुहवसुत सहवदेव लूणसीह.....
 वास्तव्य.....

(११७)

प्र० श्रीमाणिकसूरिं पट्टे श्रीमाणदेवसूरिभिः । प्राग्वाद् श्रे०
बीजड भा० मोटीपुत्रेण महणेन पित्रोः श्रेयसे नेमिविवं का० ।

(११८)

प्र० श्रीधर्मचंद्रसूरिभिः । हंडाडडा वास्तव्य प्राग्वाद् खोता
भा० हसीरदे पु० झाझणखेमसिंहाभ्यां पित्रोः श्रेयसे का० ।

(११९)

सं० १३७९ वर्षे वैशाख सुदि प्राग्वाद् ज्ञातीय नंदिग्राम-
वास्तव्य श्रे०.....सीहसुत पूपा कोलाकेन श्रीपार्श्वनाथविवं
[कारितं] ।

(१२०)

सं० १३७९ वर्षे मार्ग सुदि १० मिसकण (१) नेमा नरदेव
वहिण घाघी साड.....श्रेयोर्थ श्रीआदिनाथविवं कारितं ।

(१२१)

संवत् १२९३ वर्षे मार्ग सुदि १० श्रीनागपूरीय वरहुडि
संतानीय सा० नेमडपुत्र सा० सहदेवेन स्वपुत्रस्य सौ[ख्यार्थ]
सुहागदेविकुक्षिसंभूत सा० खेटा गोसलेन.....[लघुभ्रा-]तृ
सा० राहडपुत्र जिनचंद्रेण च स्वमातृ बडी नाम्न्याथ श्रेयोर्थ
श्रीसंभवनाथविवं कारापितं प्रतिष्ठितं श्रीविजयसेनसूरिभिः ।

(१२२)

संवत् १२९३ वर्षे मार्गसुदि १० श्रीनागपुरी[य] वरहु-
डिसंतानीय सा. नेमडपुत्र सा. राहडपुत्र जिनचंद्र पुत्र देवचंद्रेण
दादी.....चाहिणि श्रेयोर्थ श्रीआदिनाथविंव.....

(१२३)

संवत् १२९३ वर्षे मार्गसुदि १० श्रीनागपुरी[य] वर-
हुडि संतानीय सा० नेमड पुत्र सा० जयदेव सा० वीरदेव
देवकुमार हालू स्वमातृ साल्हणदेवि आत्मश्रे० श्रीमहावीरविंव
कारापितं ।

(१२४)

भगवंत महावीर पर्युपास्थि । संवत् १३८४ वर्षे चैत्रसुदि
३ भोमे कुंबउद्राग्रामे व्यव० श्रीजेसीह भार्या आल्हणदे सुत
अभयचंद्र भार्या नामलसुत मलयसीह भार्या माणिक.....
स्थापितं ॥

(१२५)

श्रीआदिनाथ पर्युपास्थि । संवत् १३८४ वर्षे चैत्रसुदि ३
भोमे कुंबउद्राग्रामे व्यव० जेसीहसुत अभयचंद्र भार्या नामलसुत
महं० मलयसीह भार्या माणिक.....विंव स्थापितं ॥

(१२६)

संवत् १२९३ मार्ग सुदि १० श्रीनागपुरीय वरहुडिसंता-
सा० नेमडपुत्र सा० राहडपुत्र सा० धनेश्वर लाहडेन

श्रीअभिनंदननाथर्विवं मातृ नायिकिः धनेश्वर भार्या धनश्री
स्वात्मनो श्रेयोऽर्थ कारिता (तं) प्रतिष्ठिता (तं) श्रीनागेंद्रगच्छे
श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥ छ ॥

(१२७)

संवत् १२९३ मार्ग सुदि १० नागपुरीय वरहुडिसंतानीय
सा० नेमडपुत्र सा० राहड लाहडेन स्वभार्या लखाश्री श्रेयोर्थ
नेमिनाथर्विवं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥

(१२८)

सं० १३८९ वर्षे फागण सुदि ८ श्रीकोरंटकीयगच्छे महं०
पुनसीह भार्या पुनसिरि सुत धाधलेन भ्रातृ मूलु गेहा रुदा....
सहितेन मुंडस्थल सत्क श्रीमहावीरचैत्ये निज मातृपितृ श्रेयोऽर्थ
जिनर्विवं.....

(१२९)

संवत् १५१५ वर्षे महा वदि ८ गुरौ श्रीअर्बुदाचले देउल-
वाडा वास्तव्य श्रीप्राग्वाद्ज्ञातीय व्य० लाहाभार्या वल्लीसुत.....
भार्या रूपीनाम्न्या भ्रातृ व्य० आल्हण चाचग आल्हासुत व्य०
लाखा भार्या देवी सुत खीमा मोकल.....राजीमती प्र-
तिमा कारिता । प्रतिष्ठिता श्रीतपागच्छे श्रीश्रीश्रीसोमसुंदरसूरि-
शिष्य श्रीमुनिसुंदरसूरि जयचंद्रसूरि शिष्य श्रीश्रीश्रीरत्नशेखरसू-
रिभिः.....श्रीउदयनंदिसूरि श्रीलक्ष्मीसागरसूरि.....सूरि
सहितैः ॥

(१३०)

सं० १५ . . श्रीमांडववास्तव्य ओसवाल ज्ञातीय सो०
 सांगण सो० सुरा सो० परम सो० धर्मा सो० द्वापा भा० वीनु
 तया(योः) सुत सो० वीधा भार्या[.....]सं० नेसा भार्या
 जसमादे तयो[ः] सुतया संघवणि चंपाईनाम्या स्व श्रेयसे द्विः-
 सप्ततितीर्थकरपट्ट[ः] कारिता(तः) ॥ प्र० वृद्धतपापक्षे श्रीज्ञानसागर-
 स्त्रीरिभिः ॥ सोनी वीधा । संघवणि चंपाई ।

(१३१)

- (प्रथम हस्ति) [महं० श्रीचंडप ।]
 (द्वितीय हस्ति) महं० श्रीचंडप्रसाद ।
 (तृतीय हस्ति) महं० श्रीसोम ।
 (चतुर्थ हस्ति) महं० श्रीआसराज ।
 (पंचम हस्ति) [महं० श्रीलूणिग ।]
 (षष्ठ हस्ति) [महं० श्रीमल्लदेव ।]
 (सप्तम हस्ति) [महं० श्रीवस्तुपाल ।]
 (अष्टम हस्ति) [महं० श्रीतेजःपाल ।]
 (नवम हस्ति) [महं० श्रीजैत्रसिंह ।]
 (दशम हस्ति) [महं० श्रीलावण्यसिंह ।]

(१ हस्तिपृष्ठभागे) { १ आचार्यश्रीउदयसेन । २ आचार्यश्रीवि-
 जयसेन ।
 ३ महं० श्रीचंडप । ४ महं० चापलदेवी ।
 (२ " ") १ महं० श्रीचंडप्रसाद । २ महं० वामलदेवी ।

विमलवसति-गतप्रशस्तिलेखाः ।

(१३२)

॥ दर्द० ॥ श्रीअर्बुदतीर्थप्रशस्तिलिख्यते ॥

अंगीकृताचलपदो वृषभासितोसि
भूतिर्गणाधिपतिसोवितपादपद्मः ।

शंभुर्युगादिपुरुषो जगदेकनाथः
पुण्याय पल्लवयतु प्रतिवासरं स [:] ॥ १ ॥ (*)

निवद्धमूलैः फलिभिः सपत्रै-
द्रु(र्द्रु)मैर्नरैर्द्रैरिव सेव्यमानः ।

पादाग्रजाग्रद्बहुवाहिनीकः
श्रीअर्बुदो नन्दतु शैलराजः ॥ २ ॥

यस्मिन् विशिष्टानलकुण्डजन्मा
क्ष(क्षि)तिक्षतित्राणपरः पुरासीत् ।
प्रत्य(०)र्थिसार्थोन्मथना[त्]कृतार्थी^३
क्षिताविह श्रीपरमारनामा ॥ ३ ॥

तदन्वये कान्हडदेववीरः
पुराविरासीव(त्)प्रवल प्रतापः ।
चिरं निवासं विदिधौन यस्य
करांवुजे सर्वजगज्जयश्रीः ॥ ४ ॥

तत्कुलकमल(*)मरालः काल[:] प्रत्यर्थिमंडलिकाना[म्] ।
चंद्रावतीपुरीशः समजनि वीराग्रणीध(र्ध)धुः ॥ ५ ॥

१ 'वशिष्ठा-' स्यात् । २-'कृतार्थः' स्यात् । ३ 'विदधे' स्यात् ।

श्रीभीमदेवस्य नृपश(स्य) सेवा-

ममन्यमानः किल धंधुराजः ।

नरेशरोपाच्च ततो मनश्री(स्वी)

धाराधिपं(*)भोजनृपं प्रपेदे ॥ ६ ॥

प्राग्वाटवंशाभरणं वभूव

रत्नं प्रधानं धि(वि)मलाभिधानः ।

यस्तेजसा दुस(स्स)मयांधकार(रे)

मग्नोपि धर्मः सहसाविरासीत(त्) ॥ ७ ॥

तव(त)श्च भीमेन नराधिपेन

स प्रतापभूर्मि(मि)र्विम(*)लो महामतिः ।

क(कृ)तोबु(र्बु)दे दंडपतिः सतां प्रियः

प्रियंवदो नंदतु जैनशासने ॥ ८ ॥

अशोकपत्रारुणपाणिपल्लवा

समुल्लसत्केसरशां(सिं)हवाहना ॥

शिशुद्वयालंकृतविग्रहा सती

सतां क्रि(*)याद्विघ्नविनाशमंविका ॥ ९ ॥

अथान्यदा तं निशि दंडनायकं

समादिदेश प्रयत्ना किलांविका ।

इहाचि(च)ले त्वं कुरु सन्न सुंदरं

युगादिभर्तुर्निरपायसंश्रयः ॥ १० ॥

श्रीविक्रमादित्यनृपाद् व्य(*)तीते-

ऽष्टाशीतियाते शरदां सहश्रे(स्ते) ।

श्रीआदिदेवं शिखरे[ऽ]र्बुदस्य

निवेशि(शि)तं श्रीरि(वि)मलेन वंदे ॥ ११ ॥

विघ्नाधिव्याधिहन्त्री या मातेव प्रणतांगिषु ।

श्रीपुंजराजतनया श्रीमाता भवतां श्रि(ॐ)ये ॥ १२ ॥

अचलेशविशिष्टानलतटिनीमंदाकिनीविमलसलिला[नि]

पुण्यानि यस्य शृंने(गे) जयंवि(ति)विविधानि तीर्थानि ॥ १३ ॥

॥ अथ राजावली ॥

वैरिवर्गदलने गततंद्रश्वाद्भुवामकुलकैरवचंद्रः ।

यो नदूलन(ॐ)गरस्य नरेश आसराज इति वीरवरोऽभूत् ॥ १४ ॥

प्रबलवैरिदवानलवारिदः समरसिंह इति प्रथितस्ततः ।

महणसिंहभटः सुभटाग्रणीः पृथुयशा अजानिष्ट तदंगजः ॥ १५ ॥

प्रतापमल्लस्तदनु प्रता(ॐ)पी वभूव भूपालसदस्सु मान्यः ।

वीरावतंसोऽजनि वीजडो[ऽ]स्य मरुस्थलीमंडलभूमिभर्ता ॥ १६ ॥

आसन् त्रयस्तत्तनया नयाढ्या

मूर्ताः पुमर्था इव भोगभोजः ।

आद्यो धरित्रीपतिरक्षपालः

ख्यातः क्षितो(तौ) लूणिग(ॐ)नामधेय ॥ १७ ॥

न्यायमार्गशिखरीमधुमासः कालवक्ष(त्क)वलयन्नरित्रजम् ।

मंडलीकपहवी(द्वी)मपालहा(य)लुंढ इत्यभिधया धियां निधिः ॥ १८ ॥

विपक्षनारीनयनांबुपूरैश्चकार यः कीर्ति(ॐ)लतां सपत्राम् ।

वभूव भूमिपतिलब्धमानो लुंभाभिधानो जगदेकवीरः ॥ १९ ॥

संहृत्य शत्रून् प्रवैलनुवलेन श्री अबु(वुं)दं प्राप्य नगाधिराजम् ।

भुक्त्वा स भूमंडलराज्यमुच्चैः स्वर्लो(ॐ)कलोकाधिपतिर्वभूव ॥ २० ॥

१ 'वशिष्ठा'-स्यात् । २ 'भोगभाजः' स्यात् । ३ 'प्रबलान्' स्यात् ।

ल्लणिगस्य तनुजो जगज्जयी तेजसिंह इति तेजसां निधिः ।
यत्प्रतापदवपावकश्चिरं वैरिवर्गविषदं नहति स्म ॥ २१ ॥

कराग्रजाग्र[त्]करवा(*)लदंढ-

खंडिकृताशेषविरोधिवर्गः ।

पृथ्यां(थ्व्यां)प्रसिद्धस्तिहुणाकनामा

वीरावतंसः स चिरायुरस्तु ॥ २२ ॥

श्रीमल्लभकनामा समन्वितस्तेजसिंह-तिगु(हु)णाभ्याम् ।

अनु(वु)दगिरीश(*,राज्यं न्यायनि[धिः पालयामास ॥ २३ ॥]

[मंडोउर] पुरवासी सुगुरुश्रीधर्मसूरिपदभक्तः ।

सर्वज्ञशासनरतः स जयति जेलहाभिधः श्रेष्ठी(ष्टी) ॥ २४ ॥

तत्तनयः मुनयो[S]भूत(द्) चे(*)[ल्हा]कः सकलभू[तलख्यातः]

तत्पुत्रः सुचरित्रः पुण्यनिधिः पारसः साधुः ॥ २५ ॥

सोही-देगा-देसल-कुलधरनाम्ना तदंगजा जाताः ।

चत्वारः कुलमंदिरसुदृढस्तंभाभिरामास्ते(*) ॥ २६ ॥

श्रीदेसलः सुकृतपेसलवित्तकोटी-

श्रंचचतुर्दशजगज्जनितावदातः ।

शत्रुंजयप्रमुखविश्रुतसप्ततीर्थे

यात्राश्चतुर्दश चकार महामहेन ॥ २७ ॥

देमति-माई(*)-नाम्नी साधु श्रीदेसलस्य भार्ये द्वे ।

निर्मलशीलगुणाढ्ये दयाक्षमे जैनधर्मस्य ॥ २८ ॥

देमतिकुक्षिपभवा गोसल-गयपाल-भीम-नामानः ।

माईकुक्षेर्जातौ मोह(*)ण-गोहाभिधौ पुत्रौ ॥ २९ ॥

जिनशासनकमलरविः साधुः श्रीगोसलो विशदकीर्तिः ।

गुणरत्नरोहणधरा गुणदेवी प्रियतमा तस्य ॥ ३० ॥

सद्धर्मकर्मैकनिव(*)द्धबुद्धि-

स्तदंगजः श्रीधनसिंहसाधुः ।

भार्या तदीया सदया वदाज्ञा(न्या)

मान्या सतां धांधलदेविसंज्ञा ॥ ३१ ॥

साधोभी(भी)मस्य सुतो हांसलदेकुक्षिसंभवः श्रीमान् ।

म(*)हिमानिधिर्महौजा महामतिर्महणसिंहाख्यः ॥ ३२ ॥

मयणल्लदेवीवरकुक्षिशुक्ति-

मुक्तास्त्रयस्तत्तनया जयंति।

ज्येष्ठो(ष्ठो) जगद्व्यापियशःप्रकाशः

साध्वग्रणीला(र्ला)लिग(*) साधुराजः ॥ ३३ ॥

आश्विनेयाविव श्रेष्ठौ कनिष्ठौ गुणशालिनौ ।

सीहा-लापाभिधौ धर्मध्यानप्रवणमानसौ ॥ ३४ ॥

पद् सुता धनसिंहस्य मूर्ता(*)[इव प]र्त्तवः ।

विश्वविश्वोपकारायावतीर्णाः पृथ्वीतेले ॥ ३५ ॥

तेषामाद्यः साधुवी(वी)जड इति विमलम(त)रयशःप्रसरः ।

गुणसागरः विमधरः सज्ञ(ज्ज)न(*)मान्यः समरसिंहः ॥ ३६ ॥

राजसमाजश्रेष्ठो विख्यातो(तः) साधुविजपालः ।

निपुणमतिर्नरपालः सुकृतरतो वीरधवलख्यः ॥ ३७ ॥

स्वपितृश्रेयसे(*) जीर्णोद्धारं ऋषभमंदिरे ।

कारयामासतुर्लल-वीजडौ साधुसत्तमो(मौ) ॥ ३८ ॥

वादिचंद्र-गुणचंद्रविजेता

भूपतित्रयविबोधविधाता ।

धर्मसूरि(*)रिति नाम पुरासीत(द)

विश्वविश्वविदितो मुनिराजः ॥ ३९ ॥

मूलपट्टक्रमे तस्य धर्मघोषगणार्यमा(ऋणः) ।

वभूवुः शमसंपूर्णा अमरप्रभसूरयः ॥ ४० ॥ (*)

तत्पट्टभूषणमदूपणधर्मशीलः

सिद्धांतसिंधुपरिशीलनविष्णुलीलः

श्रीज्ञानचंद्र इति नंदतु सूरिराजः

पुण्योपदेशविधिवोधितस(*)त्समाजः ॥ ४१ ॥

वर्षु-मुनि-तु(गु)ण-शंसि(शि) वर्ष(र्षे)

ज्येष्टे(ष्टे) सिति नर(व)मिसोमयुतदिवसे ।

श्रीज्ञानचंद्रगुरुणा

प्रतिष्टि(ष्टि)तोऽर्चुदगिरौ ऋषभः ॥ ४२ ॥

(*)१३७९ ज्येष्ट(ष्ट)सुदि ९ सोमे ॥

(१३३)

॥ दे० ॥ संवत् १३५० वर्षे माघ सुदि १ भौमेऽद्येह श्री-

मदणहिल्लपाटकाधिष्टि(ष्टि)त परमेश्वर परमभट्टारक उमापतिवरल-

ब्धप्रौढप्रतावा(वा)क्रांतदि(*)क्वचक्रपा(वा)लक्ष्मापालमालवेश

वि(व)रुथ(धि)नीगजघटाकुंभस्थलविदारणैकपंचानन समत्त(स्त)

राजावलीसमलंकृतआभिनवसिद्धराजमहारा(*)जाधिराज श्रीश्रीम-

त्सारंगदेवकल्याणविजयराज्ये तत्पादपद्मोपजीवनि(जीवि) महामा-

त्य श्रीवाधूये श्रीश्रीकरणादिसमस्तमुद्राव्यापारान् परि(*)पंथयति

सतीत्येवं काले प्रवत(वर्त)माने अस्यैव परमप्रभो[ः]प्रसादप-

त्तलायां भुज्यमानअष्टादशशतमंडले महाराजकुलश्रीवीसलदेव शा-

(*)सनपत्रं प्रयच्छति यथा ॥ स एष महाराजकुलश्रीवीसलदेवः

संवत् १३५० वर्षे म(मा)घ सुदि १ भौमे ऽधेह श्रीचंद्रावत्यां ओस-
 वाल ज्ञातीय सा(*)धु श्रीवरदेवसुत साधु श्रीहेमचंद्रेण तथा
 महा० भीमा महा० सिरधर श्रे० जगसीह श्रे० सिरपाल श्रे०
 गोहन श्रे० वस्ता महं० विरपाल प्रभृति स(*)मस्तमहाजनेन भ-
 त्तयाराध्यविज्ञप्तेन श्रीअर्बुदस्योपरिसंतिष्ठ(ष्ठ)मानवसहिकाद्वये नि-
 श्रयमाणघनतरकरं मुक्त्वा उद्य(?)कृतकरस्य शासनपत्रं(*)प्रयच्छति
 यथा ॥ यत् श्रीविमलवसहिकायां श्रीआदिनाथदेवेन श्रीमाता-
 देव्या सत्क तलहडाप्रत्ययं उद्य देय द्र २८ अष्टविंशति द्रम्माः
 तथा श्रीअर्बुदे(*)त्यठकुरसेलहथतलारप्रभृतीनां कापडां प्रत्ययं
 उद्य देय द्र १६ षोडश द्रम्माः तथा कल्याणके अमीषां दिन द्वये
 दिनं प्रति देय कणह(ह)तां १० दश दा(*)तव्यानि । तथा महं०
 श्रीतेजपालवसहिकायां श्रीनेमिनाथदेवेन श्रीमातादेव्या सत्क वर्ष
 प्रतिदेय द्र १४ चतुर्दश द्रम्मा तथा दिनैकेन कणहतां(*)देय
 १० दश तथा श्रीअर्बुदेत्य ठकुर सेलहथ तलार प्रभृतीनां
 कापडां प्रत्ययं देय द्र ८ अष्टौ द्रम्मा तथा प्रमदाकुलसत्क
 नामां ६ षट् नामकं प्रति(*)मल प्रत्ययं द्र ५ पंच द्रम्मा.....
वर्षे प्रति दातव्या तथा वसहिकाद्वये पूजारकानां पा-
 र्श्वान् निष(श्र)यमाणकरो मुक्तो भणित्वा श्रीअर्बुदेत्य ठ(*)-
 कुरेण सेलहथतलारप्रभृतिभिः[?] किमपि न याचनीयं न गृही-
 तव्यं च । अस्य (न्य ?) दिन पूर्वं वसहिकाद्वयपार्श्वात्
 उपरिलिखितविधे ऊर्ध्वं श्रीअर्बुदे(*)त्य ठकुरेण सेलहथतलारप्र-
 भृतिभिः तथा चंद्रावत्या श्रीमद्राजकुलेन महंतकसेलहथतलारडो-
 करप्रभृतिभि त्य(यत्)किमपि न याचनीयं न(*)गृहीतव्यं च ।
 अनया परयित विधिना प्रतिवर्षं वसहिकाद्वयपार्श्वात् ग्राम ठकुर

प्रभृतिभिः गृह्यमानैः कल्याणकप्रभृतिमहोत्सवेषु समाया(*)तसमस्त-
संघस्य ग्रहरक्तलारकप्रभृतिकं रुढ्य सर्वं करणीयं काराप-
नीयं च ॥ ऊपरिचटितउत्तीर्यमानसमस्तसंघमध्यात् यस्य
कस्यापि किं(*)चित् गच्छति तत्सर्वं श्रीअर्बुदेत्यठकुरेण
लोहमयं रुढ्या समर्पनीयं अस्मत्वंशजैरपि अन्यैश्च
भाविभोक्तृभिः राजभिः वसहिकाद्वये उ(*)द्यकृतकरोयं आचद्रार्कं
यावत् अपर्यतव्य पालनीयश्च । उक्तं च । भगवता व्यासेन
बहुभिर्बसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः यस्य यस्य यदा(*)
भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं । वंध्याद्वीष्णतोयापु शुष्ककाटेरवा-
शिनः कृष्णसर्पा प्रजायन्ते देवदायोपहारिणः । न विपं विपमि-
त्याह(*) देवस्वविपमुच्यते विपमेकाकिनं हन्ति देवस्वं पुत्रपौत्रकं
एतानि स्मृतिवाक्यानि अवलोक्य अस्मत्वंशैः अन्यवंशैरपि भा-
विभो(*)क्तृभिः अस्मत्कृत्य उद्य(?)कस्यास्य प्रतिबंधः क-
दापि न करणीय । न कारापनीयश्च । यथा दत्त्वा च इदमुक्तवान्
मन्यं स्या अन्यवंश्या वा ये भ(*)विश्यन्ति पार्थिवा तेषामहं कर-
लग्नोमि ममदत्तं न लुप्यता ॥ ठ० जयतसिंह सुत० पारि० पेशाकेन
लिखित ॥ हीनाक्षरं प्रमाणमिति ॥(*)महाराजकुल श्रीवीसल-
देव० इ० महं सागण ॥ अत्र साक्षिणः श्रीअचलेश्वरदेवीयराज०
नंदि श्रीवसिष्ठदेवीय तपोध(*)न.....अंवादेव्यासक्तं अवो०
नीलकण्ठः । प्रमाणाग्रामीयपट्या राजाप्रभृति समस्तपट्यार ॥ सूत्र
नर

(१३४)

रुला मेघा भार्या रिहमासिरी पु० धीरपालहीराभ्यां पितृमातृश्रे-
योऽर्थ कारितं प्र० श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(१३५)

सं. १२०२ आपाठ सुदि ६ सोमे श्रीप्राग्वाटवंशे आसदेव-
देवकीसुताः महं० बहुदेव धनदेव सूमदेव जसवु रामणाख्याः
[बन्धः] वः । महं० धनदेवश्रेयोऽर्थ तत्सुत[वालण]धवलाभ्यां ध-
र्मनाथप्रतिमा कारिता श्रीककुदाचार्यैः प्रतिष्ठिता ॥

(१३६)

राणानंदि पुत्र श्रे० ठाकुर भार्या हासु श्रे० पु० भीमदेव
भावदेवाभ्यां पितृश्रेयसे पार्श्वनाथः का० प्र० श्रीधर्मघोषसूरि-
पट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(१३७)

सं० १३०८ वर्षे माघ सुदि ६ गुरौ धर्कटवंशीय श्रेष्ठि....
पुत्र श्रीवच्छ भार्या धनसिरि पुत्र आमवीर भार्या पुत्र अ-
हैवं(?) श्रे० आमसीहेन आत्ममातापिताश्रेयोर्थ श्रीआदिनाथविंव
कारितं प्रतिष्ठितं श्री.....शिष्यैः श्रीअमरचंद्रसूरिभिः ॥

(१३८)

सं० १३७८ सुराणा[गोत्रे] सा० गुणधर पुत्र सा० रा-
हणपुत्र सा० जिणदेव हेमा जसदेव रामणैः मातृ पितृश्रेयसे श्री-
शांतिनाथविंव का० प्र० धर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

लालिग तत्सुत महिंदुकेनेदं निजपुत्रकलत्रसमन्वितेन सन्मन्त्रि-
दशरथेन श्रीनेमिनाथाविवं मोक्षार्थं कारितं रम्यं ॥

(१५३)

सं० १२०० जेष्ठ वदि १ शुक्ले महं० श्रीवीरसंताने महं०
चाहिल्ल सुत राणाक तत्सुत नरचिहिना कुटुंबसहितेन.....
श्रेयोऽर्थं मुनिसुव्रतप्रतिमा कारितेति प्रतिष्ठिता श्रीनेमिचंद्रसूरिभिः ॥

(१५४)

संवत् १११९ ।

थारापद्मीयसंताने सोमरूपालवल्लभः ।

शांत्यमात्यो महीख्यातः श्रावकोऽजनि सत्तमः ॥ १ ॥

भार्या तस्य शिवादेवी श्रेयसे प्रतिमामिमां ।

नीन-गीग्ययोः सुन्वोः कारयामास निर्मलं ॥ २ ॥

(१५५)

संवत् १३७८ वेसलपुत्र माहण पुत्र लखमा भार्या ललि-
तादेवी पुत्र जयताकेन श्रे० का० श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्र-
सूरीणां उपदेशेन ॥

(१५६)

वरवचनचारु कुसुमः संपादितमुनिमनोरथफलौघः ।

श्रीनन्नसूरिरनघः कल्पतरुर्जयति बुधसेव्यः ॥

स्तौति श्रीककसूरिः ॥

(१५७)

सं० १२०६ ॥

श्रीशीलभद्रसूरीणां शिष्यैः श्रीचंद्रसूरिभिः ।

विमलादिसुसंघेन युतैस्तीर्थमिदं स्तुतं ॥

अयं तीर्थसमुद्धारोऽद्भुतोऽकारि विमल[स्य] ।

श्रीमदानंदपुत्रेण श्रीपृथ्वीशमंत्रिणा ॥

(१५८)

सं० १३९४ पूनसीह श्रीआदिनाथर्विवं प्र०

श्रीमुनिचंद्रसूरिभिः ॥

(१५९)

संवत् १३७८ वर्षे वै० वदि ९ श्रीमांडव्यपुरीय देगा पुत्र
जगधर पुत्र समधर भार्या सिरियादेवी पुत्र सीहड आंवा माला
भडसीहेन मातृ श्रेयसे का० श्रीधर्मघोषसूरिपदे श्रीज्ञानचंद्रसू-
रिभिः प्रतिष्ठितं ॥

(१६०)

श्रीधारापट्टीयसंताने महं० श्रीतिनाथवल्लयोः श्रेयर्थं मातृ-
कया शान्तिनाथर्विवं कारितं.....

(१६१)

सं० १३७८ व० वै० वदि ९ श्रीमांडव्यपुरीय देगा पु०
जगधर पु० समधर भार्या सिरियादेवी पुत्र सीहड आंवा माला

भडसीहैः पितृ श्रेयसे का० श्रीधर्मघोषसूरिपदे प्रतिष्ठितं श्रीज्ञान-
चंद्रसूरिभिः ॥

(१६२)

सं० १३९४ सा० विजपाल पुत्री राणीनी आत्म श्रे०
श्री.....नाथविवं [का० प्र०] श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(१६३)

संवत् १६९४ वर्षे महोषाध्याय श्री५ श्री.....गणि तत्
शिष्य पंडित श्रीहीरचंद्रगणिभिः पंडित श्रीकुशलभद्रग० गणि
श्रीअमरचंद्र निज भ्रातृद्वयं संयुक्तः । मुनि.....चंद्रे.....राम-
चंद्रमुनींद्रिद्रचंद्र प्रमुखदश परिवारैः यात्रा निर्म.....

(१६४)

सं० १३७८ वर्षे वैशाख वदि ९ श्रीमांडव्यपुरीय आसू-
पुत्र मोषदेवेन समवसरणे विंवानि कारितानि श्रीधर्मघोषसूरि-
पदे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः प्रतिष्ठितानि ॥ उपदेशेन ॥

(१६५)

संवत् १२२६ वर्षे वैशाख सुदि ३ सोमे श्रीमद्वुदमहा-
तीर्थे महामात्य श्रीकवडिना स्वकीय पितृ ठ० श्रीआमपसा तथा
स्वकीय मातृ ठ० सीतादेव्योः मूर्तिद्वयी देवश्री ऋषभनाथाग्रे
कृता अक्षयतृतीया दिने आचार्य श्रीधर्मघोषसूरिभिः प्रतिष्ठिता ॥

(१६६)

श्रीमद्धर्मघोषसूरिपदे श्रीआणंदसूरि श्रीअमरप्रभसूरिपदे

श्रीज्ञानचंद्रसूरिशिष्य श्रीमुनिशेखरसूरीणां मूर्तिः श्रे० छाहडभार्या
वील्हणदेवी पुत्र भ्रातृ सूरा वालाभ्यां कारिता । शुभं भवतु ।
संवत् १३९६ वै० सु.....

(१६७)

.....वीजडभार्या वील्हणदेव्य[।] धांधलदेव्य[।च] सम-
वसरण का० प्रतिष्ठितं श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(१६८)

संवत् १३७८ वै० व० ९ रिणस्तंभपुरवास्तव्य जांवड-
गोत्रे सा० हरिचंद्रपुत्र संघपति रतनश्रेयोऽर्थ पुत्र पुना हेमा गा-
जणैः पद्मप्रभ[प्रतिमा] कारिता श्रीसोमप्रभसूरि उपदेशेन ॥

(१६९)

श्रीऋषभनाथस्य । संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५
गुरौ प्राग्वाट कुल.....श्रेयोर्थ धनपालेन
श्रीऋषभनाथविंश कारितं कोसहुद (कासहृद) गच्छे श्रीसिंहसू-
रिभिः प्रतिष्ठितं ॥

(१७०)

श्रीशांतिनाथस्य । संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५
गुरौ दिने प्राग्वाट महामात्येन श्रीधनपालेन.....
श्रेयोर्थ कोसहुद (कासहृद) गच्छे श्रीसिंहसूरिभिः प्रतिष्ठितः ।

(१७१)

सा० गोसल पुत्र रुद्रपाल श्रेयसे संघपति महणसीह पुत्र
सा० लाला संघपति धनासिंह पुत्र सा० विजड पुत्र.....

(१७२)

श्रीसंभवनाथस्य । सं० १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ
महामात्य श्रीधनपालेन.....श्रेयोऽर्थं श्रीसंभवनाथ प्रतिमा का-
रिता । कोसहुद (कासहृद) गच्छे श्रीसिंहसूरिभिः प्रतिष्ठिता ।

(१७३)

सं० १३९५ सा० धनसिंह पु० सा० विजडसमरसिंहस्य
भ्रातृ जिनपाल श्रेयोर्थं ॥

(१७४)

॥ श्रीअभिनंदनस्य ॥ [सं० १२४५ वर्षे] वैशाख वदि ५
गुरौ पृथ्वीपालात्मज महामात्य श्रीधनपालेन मातृ श्रीपद्मावती-
श्रेयोऽर्थं.....कारिता[प्र०] श्रीकोसहुद (कासहृद) गच्छे श्री-
सिंहसूरिभिः ॥

(१७५)

॥ सुमतिनाथस्य ॥ संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५
गुरौ प्राग्वाट्.....पृथ्वीपाल आत्मश्रेयसे प्रतिमा कारिता
कोसहुद (कासहृद) गच्छे श्रीसिंहसूरिभिः प्रतिष्ठिता ॥

(१७६)

संवत् १२४५ वैशाख वदि ५ गुरौ.....
आत्मश्रेयसे.....श्रीपद्मा.....सिंहसूरिभिः
प्रतिष्ठिता ॥

(१७७)

संवत् १२४९ वै० वदि ५ भृगौ प्राग्वाट.....
पृथ्वीपालात्मज ठ० जगदेव पत्नि ठ० श्रीमादलदे आत्मश्रेयोर्थ
श्रीसुपार्श्वनाथ प्रतिमा का० श्रीसिंह [सूरिभिः प्रतिष्ठिता ।]

(१७८)

सं० १३९४ धनपाल पुत्रि वो० नाम आत्म श्रेयसे आ-
दिनाथविंशं का० प्र० श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(१७९)

सं० १३७८ वैशाख व० ९ दो० महणसुत सोहड भार्या
सुहडदेवी पुत्र महिंदेन पितृमातृश्रेयसे महावीरः कारितः । सा०
महिंद भार्या रांभि श्रेयसे शान्तिनाथः । सा० महिंद भार्या खी-
मणि श्रेयसे पार्श्वनाथजीर्णोद्धारः ।

(१८०)

सं० १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ प्राग्वाट.....वा-
स्तव्य अमात्य धनपाल भार्या महं० श्रीपिणश्री.....श्रेयोऽर्थ
चंद्रप्रभप्रतिमा कारिता प्रतिष्ठिता श्रीसिंहसूरिभिः ॥

(१८१)

श्रीमुनिसुव्रतजिनः । खरतर जालहणपुत्र तेजाकेन श्रीपुत्री
वीरी श्रे० कारितं ॥

(१८२)

सं० १२८६ वर्षे फागुण सुदि २ रवौ श्रे० आलहण सा०

रावण व्य० जसधवल भार्या विजेमति सुत व्य० गांगणेन भ्रातृ
पुना पाहड चाहड व्य० गुणसिरि पुणिग कहुया सेजामीत
नवल वधू धनसिरि.....कुटुंबेन श्रीरिखभदेव प्रतिमा कारिता ।
प्रतिष्ठिता चंद्रगच्छीय श्रीमलयचंद्रसूरिशिष्य संमतचंद्रसूरिभिः ।
शुभं भवतु ॥

(१८३)

सं० १२४५ वैशाख वदि ५ गुरौ प्राग्वाटज्ञातीय भां०
शिवदेव भां० जसधवल ।

सं० १३७८ शरनीवाल पेथा भार्या पाल्हणदेवि पुत्र लुणा
तथा पुत्री नीविणि श्राविकया संघ० साढल पुषागणभार्यया
स्वश्रे० महावीरः कारितः । प्र० श्रीधर्मवोपसूरिपट्टे श्रीज्ञानचं-
द्रसूरिभिः ।

(१८४)

सं० ११८७ फागुण वदि ४ सोमे भद्रसिणकद्रा स्थानीय
प्राग्वाटवंशान्वय श्रे० बाहिल संताने.....संतणागदेव देवचंद्र
आसधर आंवा अंवकुमार श्रीकुमार लाखण.....श्रावक
श्राविकासमुदायेन अर्बुदचैत्यतीर्थे रिखभदेवविंशं निःश्रेयसे का-
रितं । वृहद्गच्छीय श्रीसंविज्ञविहारि श्रीवर्द्धमानसूरिपट्टे पद्मसूरि
श्रीभद्रेश्वरसूरिभिः प्रतिष्ठितं ॥

(१८५)

सं० १२४५ वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीअनंतनाथ । प्रा-
ग्वाटज्ञातीय भां० जसधवल भार्यालक्ष्मी ।

सं० १३७८ वर्षे उत्सन्नवाल(१) सामंत पुत्र लाहड भार्या
लखमी पु० पुण्या कुसलीया लाखण झांझण हरदेव नेजाकैः
पितृमातृश्रे० कारितं प्रतिष्ठितं श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसू-
रिभिः । सा० धनसिंह भार्या धांधलदेवी पुत्र श्रे० सा० विज-
देन कारितं ॥

(१८६)

सं० १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ.....श्रे० श्रीदेव-
चंद्रसूरिभिः श्रीअनंतनाथप्रतिमा प्रतिष्ठिता ॥

(१८७)

संवत् १३९४ सा० कर.....सि पुत्र कुलचंद्र.....श्री
कुंथुनाथ का० प्र० श्रीजिनचंद्रसूरिभिः ॥

(१८८)

संवत् १२४५ वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीप्राग्वाटवंशीय य-
शोधवलसुत भा० शालिगेन देवश्रीअरनाथर्विवस्य श्रेयसे प्रतिष्ठा
कारिता । श्रीअर्बुदतीर्थे सकलाभ्युदयकारी भवतु अरनाथः ॥

(१८९)

सं० १३७८ वर्षे सा० वीकसुत लखमभार्या वकाई आ-
विकया आत्मश्रेयसे श्रीमल्लिनाथः का० ।

(१९०)

सं० १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीयशोदेवसूरिशि-
ष्यश्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीअरनाथप्रतिमा प्रतिष्ठिता । प्राग्वाटज्ञातीय

भा० जसधवल सुत शालिगेन आत्मनः श्रेयोऽर्थं देवकुलिका
का० च ।

(१९१)

सं० १३७८ श्रीमांडव्यपुरीय सा० महाधर भार्या भाव-
देवी पुत्र सांगणेन पितृमातृश्रेयसे शांतिनाथः कारितः प्र० श्री-
धर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(१९२)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीवृहद्गच्छे श्री-
मदारासणसत्क श्रीयशोदेवसूरिशिष्य श्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीश्रेयां-
सप्रतिमा प्रतिष्ठिता । प्राग्वाटज्ञातीय महामात्य श्रीपृथ्वीपालसत्क
प्रतीहार पूनचंद्र ठ० धामदेव भ्रातृ सिरपाल भ्रातृव्यक देसल
ठ० जसवीर धवल ठ० देवकुमार ब्रह्मचंद्र ठ० आमचंद्र लखमण
गुणचंद्र परमार वनचंद्र ठ० हुंगरसी आसदेव ठ० चाहड गोसल
वीसल रामदेव आसचंद्र जाजा प्रभृतीनां ॥

(१९३)

सं० १३०४ वर्षे फागुण सुदि २ बुधे श्रीअर्बुदाचले कास-
हृदस्थानवास्तव्य श्रे० संतिनाग संताने श्रे० देदा भार्या पून-
सिरि तत्सुत वरदेव पालहण तयोर्भार्या पद्मसिरि.....वरदेव
पुत्रकुवरा भार्या पाहिणि सुत आववपुन.....ठ० धूसल पूना
इहिण.....प्रभृति कुटुंबसहितेन कुवरा श्रावकेन.....

(१९४)

सं० १,९४ वर्षे गुणपाल पुत्र ठ० हरिपाल दे श्रे० का०
श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ।

(१९५)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीबृहद्[गच्छे]
श्रीपदारासनसत्क श्रीयशोदेवसूरिशिष्य श्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्री-
धर्मनाथप्रतिमा प्रतिष्ठिता ।

(१९६)

सं० १३७८ सा० सावड सुत नरदा मदन पून पदम
सलखाकैः पुत्री नाड श्रेयसे कारितं ।

(१९७)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीयशोदेवसूरि-
शिष्यैः श्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीशीतलनाथ प्रतिमा प्रतिष्ठिता ।

(१९८)

सं० १३७८ वैशाख वदि ९ नाहरगोत्रे भा० जगपालपुत्र
वीक्रम भार्या विजयदेवी पुत्र हीरा सुहडा सांगण लापाकैः भ्रातृ
हरपाल श्रेयसे श्रीशांतिनाथ का० म० श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्री-
ज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(१९९)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ भागवाटकुलोद्भव
ठ० देसल लघु भ्रातृ ठ० लाखणाभ्यां पिता
आसिणि श्रेयर्थे श्रीसुविधिनाथविंव कारितं प्रतिष्ठितं श्रीदेव-
चंद्रसूरिभिः ।

(२००)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीयशोदेवसूरि-
शिष्यैः श्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीकुंधुनाथ प्रतिमा प्रतिष्ठिता ।

(२०१)

संवत् १२९९ वर्षे महा सुदि १२ शुके.....

(२०२)

सं० १३७८ ज्येष्ठ वदि ९ सोमे श्री चैत्रगच्छे ज्ञकेश-
स्थानीय सं० पद्मदेव सं० गुणघर सो० महणासि सो० लुणा
भार्या लुणादे पु० सो० माला धरणिग खाणा.....पित्रोः श्रे-
यसे श्रीसुमतिनाथविंव कारितं । प्रतिष्ठितं श्रीहेमप्रभसूरिशिष्यैः
श्रीरामचंद्रसूरिभिः ॥

(२०३)

सं० १३९४ वर्षे सो० खोखा भार्या लखमादेवी पुत्र लं-
ढाकेन पित्रोः श्रेयसे भ्रातृ ४ सहितेन पुनर्विवं कारितं ॥

(२०४)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीयशोदेवसूरि-
शिष्यैः श्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीमल्लिनाथप्रतिमा प्रतिष्ठिता ।

(२०५)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीवृहद्गच्छे
श्रीमदारासन सत्क श्रीयशोदेवसूरिशिष्यैः श्रीदेवचंद्रसूरिभिर्वासु-
पूज्यप्रतिमा प्रतिष्ठिता ।

(२०६)

सं० १३७८ वर्षे ज्येष्ठ वदि ९ सोमे श्रीउपकेशिगच्छे श्रीककुदाचार्यसंताने मेहडाज्ञाती[य] सा० लाहडान्वये सा० धांधल पुत्र सा० छाजू भोपति भोजा भरह.....प्रभृति श्रीआदिनाथः कारितः प्रतिष्ठितः श्रीककसूरिभिः ।

(२०७)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीयशोदेवसूरिशिष्यैः श्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीअजितनाथप्रतिमा प्रतिष्ठिता ।

(२०८)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीबृहद्गच्छे श्रीमदारासन सत्क श्रीयशोदेवसूरिशिष्यैः श्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीनेमिनाथप्रतिमा प्रतिष्ठिता कारिता च पुत्र महं० आमवीर श्रेयोर्थे ठ० श्रीनागपालेन ।

(२०९)

संवत् १३०२ श्रीमदर्जुनमहातीर्थे देवश्रीआदिनाथचैत्ये कांतालज्ञातीय ठ० उदयपाल पुत्र ठ० श्रीधर प्रणयिन्या ठ० नाग पुत्र्या ठ० आंव देवसिंह जनन्या वीरिकाया खत्तकसमेतं श्रीनेमिनाथविंव आत्मश्रेयोऽर्थे कारितं प्रतिष्ठितं रुद्रपल्लीय श्रीदेवभद्रसूरिभिरेव ॥

(२१०)

संवत् १३०२ [वर्षे] मार्ग वदि ९ शनौ.....संतानीय

श्रीरुद्रपल्लीय श्रीम[दभ]यदेवसूरिशिष्याणां श्रीदेवभद्रसूरीणामुपदे-
शेन मं० पल्ल पुत्र मं० चाहड पुत्र्या थेहिकया श्रीमदादिनाथविं
सपरिकरं आत्मश्रेयोऽर्थं कारितं[प्रतिष्ठितं] च श्रीमद् देवभद्रसूरि-
भिरेव ॥

(२११)

संवत् १२४५ [वर्षे] वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीकासहदीय-
गच्छे श्रीउद्योतनाचार्यसंताने श्रे० जसणाग चांदणाग जिंदा
सुत जसहड जसोधण देवचंद्र जसहड भार्या भालु तत्पुत्र पारस
भार्या साढी मातृ वसू पारस पुत्र आमवीर कुलधर राणु श्रे०
देवचंद्र सुत शालिग तत्पुत्र आसचंद्र आसपाल आल्हण आमदेव
सुत अजिया भाग्नेयी लखमिणि मोई प्रभृति आत्मीयकुटुंबसहि-
तेन श्रे० जसहडपुत्रेण पार्श्वचंद्रेण आत्मश्रेयोर्थं श्रीपार्श्वनाथप्र-
तिमा कारिता प्रतिष्ठिता श्रीउद्योतनाचार्याय श्रीसिंहसूरिभिः ॥
मंगलमस्तु ॥

(२१२)

सं०...९३ [वर्षे] मार्ग सुदि १० श्रीअर्बुदाचले कुलधर
चेटा फतु सा० नादु पुत्री.....श्रेयोर्थं श्रीमहावीरविं का०
शुभं भवतु ॥

(२१३)

संवत् १२४५ वर्षे ।

श्रीपंडेरकगच्छे महति यशोभद्रसूरिसंताने ।

श्रीशांतिसूरिरास्ते तत्पादसरोजयुगभृंगः ॥ १ ॥

वितीर्णधनसंचयः क्षतविपक्षलक्ष्माग्रणीः

कृतोरुगुरुरैवतप्रमुखतीर्थयात्रोत्सवः ।

दधत्क्षितिभृतां मुदे विशदधीः स दुःसाधता-

मभूदुदयसंज्ञया त्रिविधवीरचूडामणिः ॥ २ ॥

तदंगजन्मास्ति कर्षाद्रवंधुर्मन्त्री यशोवीर इति प्रसिद्धः ।

ब्राह्मीरमाभ्यां युगपद्गुणोत्थविरोधशांत्यर्थमिवाश्रितोयः ॥३॥

तेन सुमतिना जिनमतनैपुण्यात् कारिता स्वपुण्याय ।

श्रीनेमिविवाधिष्ठितमध्या सद्देवकुलिकेयं ॥ ४ ॥

॥ शुभं भवतु ॥

सा० लाखुपुत्र तिहुणसिंह श्रीशांतिनाथं कारितं प्रतिष्ठितं

श्रीकक्कसूरिभिः ॥

(२१४)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीयशोदेवसूरि-
शिष्यैः श्रीनेमिनाथप्रतिमा श्रीदेवचंद्रसूरिभिः प्रतिष्ठिता । श्रीपंढे-
रफगच्छे दुसा० श्रीउदयसिंह पुत्रेण मंत्री यशोवीरेण मातृ
श्रीउदय श्रेयोऽर्थ प्रतिमा सतोरणा सद्देवकुलिका कारिता सह
कुटुंबेन.....

(२१५)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ प्राग्वाटवंशकुलति-
लफ महामात्य श्रीमदानंद सुत ठ० श्रीनाना सुत ठ० श्रीनाग-
पालेन मातृ त्रिभुवनदेव्याः श्रेयोर्थ श्रीमहावीरविंशं कारितं प्रति-
ष्ठितं श्रीरत्नसिंहसूरिभिः ।

(२१६)

सं० १३७८ वर्षे वैशाख सुदि ९ श्रीसंतिनाथ देहरी श्रे०
आमकुवर सुत वसा० जगपाल भार्या जासलदेवी वसा०
भीमपाल जगसिंह.....श्रेयोऽर्थ जीर्णोद्धारे.....कारापितं ॥

(२१७)

संवत् १२१२ ज्येष्ठ सुदि.....शुके श्रीपंडरेकगच्छे श्रीशालि-
भद्राचार्यसंताने.....तद्भार्या सहजि पुत्र पासल तद्भार्या
.....विणि तत्पुत्र पासल.....चांद्राहडा भार्या लहुदेवी पुत्र
आसल सेलादि कुटुंब सहितेन श्रीमहावीरविवं कारापितमिति ॥

(२१८)

संवत् १२१२ माघ सुदि बुधे दशम्यां महं० ललितांग
महं० शीतयोः पुत्रेण ठ० पद्मासिंहेन आत्मीय ज्येष्ठ भ्रातृ ठ०
नरवाहण श्रेयोर्थ श्रीमदजितनाथविवमर्बुदे कारितं प्रतिष्ठितं
शीलभद्रसूरिशिष्य श्रीभरतेश्वराचार्यैः श्रीवैरस्वामिसूरिभिरिति ॥
मंगलं महाश्रीः ॥

(२१९)

सं० १३७८ नाहरगोत्रे सा० उदयसिंह सुत जगपाल
भार्या जयतलदेवी पुत्र जयताकेन मातृपितृश्रेयसे का० प्र० श्रीधर्म-
सुरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(२२०)

संवत् १२१२ माघ सुदि बुधे १० ठ० धरमेण ठ० वीज-

लदेव्याः श्रे.....श्रेयर्थे श्रीपार्श्वनाथ[विंव कारितं]
प्रतिष्ठितं श्रीशीलभद्रसूरिशिष्य श्रीभरतेश्वर श्रीवैरस्वामिभिः ॥

(२२१)

संवत् १२१२ माघ सुदि १० महं० श्रीजज्जकभार्यया
जामुकया आत्मपुण्यार्थे.....अर्बुदे कारितः प्रतिष्ठितः श्री....
.....[वैर] स्वामिसूरिभिः ॥

(२२२)

सं० १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीविमलनाथप्रतिमा
प्रतिष्ठिता ।

(२२३)

संवत् १३९४ सा० लाला श्रे० संघ० नरपालेन श्रीमहा-
वीरविंव कारितं प्रति० श्री[ज्ञानचंद्र]सूरिभिः ॥

(२२४)

संवत् १२१२ ज्येष्ठ वदि ८ भोमे चंद्रा० ककुदाचार्यैः
प्रतिष्ठिता ।

(२२५)

सं० १३११ (१) हरिचंद्र पुत्र सा० रामा.....प्र०
श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(२२६)

सं० १३७८ वर्षे वैशाख वदि ९ सोमे श्रीअर्बुदाचले श्रीवि-

मलवसहिंकायां श्रीश्रीमालज्ञातीय महं० श्री.....सुत महं.....
महावीरविंशं कारापितं ॥

(२२७)

संवत् १२१२ वर्षे माघ सुदि बुधे दशम्यां महामात्य श्री
मदानंद महं० श्रीसल्लणस्य पुत्रेण ठ० श्रीनानाकेन ठ० श्रीत्रि-
भुवनेदेवीकुक्षिसमुद्भूतस्वसुत दंड० श्रीनागार्जुन.....
श्रेयोऽर्थ श्रीसंभवविंशं कारापितं श्री.....सूरिभिरिति । मंगल
महाश्रीः ॥

(२२८)

संवत् १३९४ सं० उदयरज पुत्र सं० धाधा पु० चचुल-
देवी आत्म० श्रीशीतलका० प्र० श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(२२९)

संवत् १४०१ कार्तिक सु० ८ शुके सा० पातल आ०
प्रेमलदेवी प्रतीपदे पुत्र राहड श्रेयोऽर्थ श्रीवासुपूज्यविंशं कारितं
प्रतिष्ठितं सूरिभिः ॥

(२३०)

संवत् १२२२ फाल्गुण सुदि १३ रवौ श्रीकासन्हदगच्छे
श्रीमदुद्योतनाचार्य संताने अर्जुदवास्तव्य श्रे० वरणाग तद्भार्या
दुली तत्पुत्र श्रे० छाहड व्यवहारी प्रथमभार्या.....श्रीतत्पुत्र
देवचंद्र वीरचंद्र भागचंद्र प्रभृतिसमस्तकुटुंबसमुदायेन श्रीपार्श्वना-
थविंशं आत्मश्रेयोऽर्थ कारितमिति मंगल महाश्रीः आचंद्रार्क
जयतु ॥

(२३१)

सं० १३०८ वर्षे फाल्गुण वदि ११ शुके श्रीनाणकगच्छे
श्रीआघाटवास्तव्य श्रे० आंवप्रसाद लूण पाल्हण साल्हण आम्र-
प्रसादपुत्र सा० श्रीपति तत्सुत सा० पुत्राकेन आभा महणसिंह
रावण मातृ उदयसिरि आल्ह भार्या जयतु हीरु वधु भोपल
वाहडादि कुडुंवसहितेन पुत्र जगसिंह श्रेयर्थे श्रीरिखभदेवसर्वा-
गाभरणस्य जीर्णोद्धारः कृतः ॥

(२३२)

संवत् १३०८ वर्षे फाल्गुण वदि ११ शुके श्रीवालीपुरवा-
स्तव्य चंद्रगच्छीय खरतर सा० दुलहसुत सधीरण तत्सुत सा०
बीजा तत्पुत्र सा० सलखणेन पितामही राजमाता साउभार्या
माल्हणदेवी सहितेन श्रीआदिनाथसत्क सर्वागाभरणस्य साउश्रे-
यर्थे जीर्णोद्धारः कृतः ॥

(२३३)

संवत् १३७८ संघ० घनसिंह भार्या धांधलदेवी पुत्र बीजड
समरसिंह विजपाल धवल.....श्रेयसे श्रीमहावीर का०
म० श्रीधर्मघोपसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(२३४)

संघपति घनसिंह भार्या धांधलदेवी पुत्र बीजड समर-

सिंह विजपाल वीदाकैभ्रातृ खिमधर भार्या खेतलदेवी श्रेयसे
कारितं ॥

(२३५)

(पुरुष) माघ सुदि ७.....

(स्त्री) महं० सुहागदेवी ।

(स्त्री) महं० गुणदेवी सत्कमूर्ति सा० बीजङ्कारापितं ॥

(पुरुष) सा० सुहणसिंह सत्कमूर्ति सं० १३९८ ॥

(स्त्री) महं०.....

(२३६)

संवत् १६६१ वर्षे आसो सुदि ११ दिने वारं शुके ओस-
वालज्ञातीय सा० मुला संघवी रूपा राउत कचरा जगमाल
श्रीसीरोहीनगरवास्तव्यैः श्रीअर्बुदाचलचैत्ये युगप्रधान भट्टारक
श्रीश्रीश्रीहीरविजयसूरिस्थापित , महोपाध्याय श्रीलब्धिसागर
वासक्षेप.....

(२३७)

संवत् १३३८ वर्षे ज्येष्ठ वदि ९ सोमे माण्डव्यपुरीय संघ०
देसल सुत संघ० गोसल तथा सा० भीमा सुत संघ० महणसींह
तथा सं० गोसलसुत संघ० धनसींह तथा संघ० महणासींह सा०

लाला तथा बीजडाभ्यां स्वकुटुंब श्रेयसे श्रीआदिनाथविंव श्रीधर्म-
घोषसूरीणां पट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरीणामुपदेशेन कारितं ॥ शुभं भवतु ॥

(२३८)

संवत् १३७८ वर्षे ज्येष्ठ वदि ९ सोमे मांडव्यपुरीय देसल-
सुत संघ० गोसल सा० भीमा सुत संघ० महणसिंह तथा सं०
गोसलसुत सं० धणसिंह सं० महणसिंह सा० लाला सं० धन-
सिंह सुत सा० बीजड.....

(२३९)

सं० १४०८ वर्षे वैशाखमासे शुक्लपक्षे ५ पंचम्यां तिथौ
गुरुदिने श्रीकोरंटगच्छे श्रीनन्नाचार्यसंताने महं० कजरा भार्या
महं० नाकउ सुत महं० पेथड महं० मदन महं० पूर्णसिंह भार्या
पूर्णसिरि महं० दूदा महं० धांधल म० धारलदे म० चापलदेवी
पुत्र मौरसिंह हापा उणसिंह जाणा नीछा भगिनी वा० वीरी
भागिनेय हालहा प्रमुख स्वकुटुंब श्रेयसे म० धांधुकेन श्रीयुगादि-
देव प्रासादे जिनयुगलं कारितं । प्रतिष्ठितं श्रीककसूरिभिः ॥

(२४०)

संवत् १४०८ वर्षे वैशाखमासे शुक्लपक्षे ५ पंचम्यां-
तिथौ गुरुदिने श्रीश्रीकोरंटगच्छे श्रीनन्नाचार्यसंताने महं०
कजरा भार्या कुरदे पुत्र महं० मदन म० पूर्णसिंह भार्या पूर्ण-
सिरि सुत महं० दूदा म० धांधल मूलू म० जसपाल गेहा रुदा

प्रभृतिकुटुंबश्रेयसे श्रीयुगादिदेवप्रासादे महं० धांधुकेन श्री[जिन]
युगलद्वयं कारितः प्रतिष्ठितः श्रीनन्नसूरिपट्टे श्रीककसूरिभिः ॥

(२४१)

संवत् १३८९ वर्षे [. . .] सुदि ८ शुक्रे.....गोष्टि सा०
छाजल पुत्र भोजदेव भार्या पुनी पालहा पुत्र धोलीया पुत्री नी-
ल्हण भगिनी आत्मश्रेयसे श्रीशांतिनाथविंव कारितं प्रतिष्ठितं
श्रीज्ञानचंद्रसूरि[भिः].....॥

(२४२)

सं० १२७८ वर्षे फाल्गुण वदि ११ गुरौ श्रीमत्पत्तनवा-
स्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय श्रीठ० श्रीचंडेशानुज ठ० मुमाकीयानुज(?)
ठ० श्रीआसराजतनुज महं० श्रीमालदेव श्रेयसे सहोदर महं०
श्रीवस्तुपालेन श्रीमल्लिनाथदेवखत्तकं कारितमिदमिति । मंगलं
महाश्रीः । शुभं भवतु ॥

(२४३)

प्राग्वाटवंशतिलकः श्रेष्ठी देव इति नाम धेयः ।
सुतः संघीणोऽस्य पुत्रस्तस्यापि यशोधनस्तनयः ॥ १ ॥
नव्या यशोमतीनाम्नी पत्नी पुत्रास्तयो..... ।
अंबकुमारो गोतः श्रीधर आशाधरो वीरः ॥ २ ॥
द्वादशवर्षयुतेषु द्वादशसु शतेषु विक्रमार्कनृपात् ।
भोमे बहुलाष्टम्यां ज्येष्ठस्य युगादिजिनविंव ॥ ३ ॥
अकार्यत् यत्पितुः स्वस्य श्रेयसे तैरिदं मुदा ।
अर्बुदाद्रिशिरोवप्रश्रीनाभेयजिनालये ॥ ४ ॥

(२४४)

संवत् १३७८ वैशाख वदि ९ श्रीश्रीमालज्ञाती-
य.....मं० ठं० आल्हा ठं० पेथड ठं० झांझण प्रभृ-
तिभिः श्रेयसे कारापितं ॥

—:0:—

(२४५)

स्वस्ति श्रीसंवत् १५२० वर्षे आपाढसुदि १ बुधे श्री-
प्राग्वाटज्ञातीय सं० वरसिंह भार्या मंदोवरि सुत महं० आल्हण
महं० मुल्हण अनुज महं० कीका तद्भार्या भोली श्रेयोर्थ श्री-
पद्मप्रभविंव ।

(२४६)

संवत् १५२३ वर्षे वैशाखसुदि १३ गुरौ सं० ठाकुरसिं-
हेन श्रीवर्द्धमानप्रतिमा कारिता श्रीचारित्रसुंदरसूरीणामुपदेशेन ॥

(२४७)

(१) संवत् १२०४ फागुणसुदि १० शनौ दिने महा-
मात्य श्रीनेढकस्य ।

(२)दिने
महामात्य श्रीधवलकस्य ।

(३) संवत् १२०४ फागुणसुदि १० शनौ दिने महा-
मात्य श्रीआनंदकस्य ।

(४) संवत् १२३७ आषाढसुदि ८ बुधदिने पडिहार
ठ० श्रीजगदेवस्य ।

(५)

महामात्य श्रीधनपालस्य ।

(६) संवत् १२०४ फागुणसुदि १० शनौ महामात्य
श्रीपृथ्वीपालस्य ।

(७)

(८) संवत् १२०४ फागुणसुदि १० शनौ दिने महा-
मात्य श्रीवीरकस्य ।

(९)

महामात्य श्रीलहेरकस्य ।

(१०) संवत् १२०४ फागुणसुदि १० शनौ महामात्य
श्रीनीनकस्य ॥

(२४८)

सं० १२१२ ज्येष्ठवदि ८ भोमे श्रीकोरंटगच्छे श्रीनन्ना-
चार्यसंताने श्रीओशवंशे मंत्रिधाधुकेन श्रीविमलमंत्रिहस्तिशा-
लायां श्रीआदिनाथसमवसरणं कारयांचक्रे श्रीनन्नसूरिपट्टे श्री-
ककसूरिभिः प्रतिष्ठितं । वेलापल्ली वास्तव्येन ।

श्रेष्ठि-भीमासाहकारित-मंदिरगतलेखाः ।

(२४९)

सं० १५२५ फा० सु० ७ शनि रोहिण्यां श्रीअर्बुदगिरौ देवढा श्रीराजधरसायर हुंगरसीराज्ये सा० भीमचैत्ये गूर्जर श्रीमालराजमान्य मं० मंडनभार्या मोली पुत्र महं० सुंद्र पु० मं० गदाभ्यां भा० हांसी परमाई महं० गदा भा० आसू पु० श्रीरंग वाघादि कुटुंबयुताभ्यां १०८ मणप्रमाणं परिकरं प्रथम-जिनविंशं का० तपागच्छनायक श्रीसोमसुंदरसूरिपट्टप्रभाकर श्री-लक्ष्मीसागरसूरिभिः प्रतिष्ठितं श्रीसुधानंदनसूरि श्रीसोमजयसूरि महोपाध्याय श्रीजिनसोमगणि प्रमुख [परिवार परिवृतैः] विज्ञानं सूत्रधार देवाकस्य श्रीरस्तु ॥

(२५०)

मेवाढाज्ञातीय सूत्रधार मिहिपा भा० नागल सुत सूत्रधार देवा भा० करमीसुत सूत्र० हला गदा हापा नाना हाना कलातत्पपाधाताः ॥

(२५१)

(१) संवत् १५२५ वर्षे फा० सु० ७ शनि रोहिण्यां अर्बुदगिरौ देवढा श्रीराजधर सायर

(२) हुंगरा महाराज्ये गुर्जर सा० भीमचैत्ये गुर्जर ज्ञाति शृंगार मं० मंडन भार्या मोली पुत्र राजा—

(३) धिराज श्रीरामदासमान्य मं० सुंदर भार्यया दो०
रत्ना भार्या जीविणिपुत्र्या श्राविकया

(४) पित्तलमय ४१ अंगुलप्रमाण प्रथमजिनमूलनायक-
परिकरे श्रीशीतलनाथविंबं कारितं

(५) प्रतिष्ठितं तपागच्छनायनायक श्रीसोमसुंदरसूरि-
पट्टे श्रीमुनिसुंदरसूरि श्रीजयचंद्रसूरि तत्प—

(६) द्वे श्रीरत्नशेखरसूरिपट्टप्रभाकर श्रीलक्ष्मीसागरसू-
रिभिः श्रीसुधानंदन[सूरि] श्रीसोमजयसूरि

(७) महोपाध्याय श्रीजिनसोमगणि प्रमुखपरिवारपरि-
वृतैः ॥ श्री ॥ सूत्रधार मंडन सुत

(८) सुतार देवा.....

—————:0:—————

(२५२)

(१).....

(२) डुंगरसिंहराज्ये गुर्जरसाह भीमप्रासादे गुर्जरज्ञा-
तीय.....

(३)मं० सुद्र सुत मंत्रीश्वर गदा भार्यया सा०
हीरा भार्या मदी पुत्र्या

(४) आसूनामन्या पुत्र श्रीरंग वाघादि परिवृतया
पित्तलमय ४१ अंगुल प्रमाण प्रथम—

(५) तीर्थकर मूलनायकपरिकरे श्रीवासुपूज्यविंबं कारितं

(६) प्रतिष्ठितं तपागच्छनायक श्रीसोमसुंदरसूरि पट्टे
श्रीमुनिसुंदरसूरि श्रीजयचंद्रसूरि तत् पट्टे

(७) श्रीरत्नशेखरसूरिपट्टप्रभाकर श्रीलक्ष्मीसागरसूरि-
भिः श्रीसुधानंदन[सूरि] श्रीसोमजयसूरि

(८) महोपाध्यायश्रीजिनसोमगणिप्रमुखपरिवारपरिवृतैः॥
महिंसाणावास्तव्य सूत्रधार देवा घटितं ॥

(२५३)

सो० सुहृदादे कारित श्रीशांतिनाथविंशं प्र० श्रीउदयव-
ल्लभसूरिभिः ॥

(२५४)

श्रीशीतलनाथविंशं प्र० नाथा प्र० वद्रनवन (?) प्रति[मा]
कारि[ता ॥]

(२५५)

(१) मूलनायकः श्रीसुविधिनाथ सा० डुंगरकारितः ।

(२) श्रीआदिनाथः सा० खीमा [कारितः]

(३) सं० ९४ (?) संघपति सा० सुंदर भार्या सं०
रत्निनिः पुत्री सा० बीजदभार्या मालहणदेवि.....
कारितः पुंडरीक[ः] प्र० श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ।

(४) श्रीपर्मनाथः डुंगरसुत जिनदत्तकारितः ।

(५) श्रीसंभवः सा० हुंगरसुत सा० वात्रा कारितः । श्रीः॥

(२५६)

(दक्षिणपार्श्वे)

(वामपार्श्वे)

(१) श्रीसर्वज्ञाय नमः ॥
विक्रम नृप संवत् १५२५ वर्षे—

(२) महं० नाथा गहिला
कौ सुंद्र भार्ये हासी.....

(३) श्रीराजधर सायर श्री
देवडा चुंडा राजपुत्र राजधर.....
.....

(४) आदेशात् प्रथमतीर्थ-
करविंव [सपरिक] रं १०८.

(५) बहु बहु स्थान श्रीसंघैः
सह यात्रायै.....

—श्रीसोमसुंदरसूरि श्रीमुनि-
सुंदरसूरि श्रीजयचंद्रसूरि तत्पट्टे
रत्नशेखरसूरि.....

—पु० राज्ये.....राजा
भा० सूली महं०×भा० भोली
तत्पुत्रौ—

—मं० सगरपुत्रौ.....मं०
सुंद्रगदाभ्यां श्रीअर्बुदाधिपति दे-
वडा श्रीवीसापुत्र कुंभा पुत्र
प्रति.....श्रीरामदास.....

—स्तरेण पत्तन अहम्मदावाद
स्तंभतीर्थ इलादुर्ग प्रमुख.....

—च प्रतिष्ठितं श्रीतपागच्छ
नायक श्रीदेवसुंदरसूरिपट्टालंकार
श्रीश्री—.....

—सूरि सोमजयसूरि महो-
पाध्याय श्रीजिनसोमगणि पंडित
सत्यरत्नगणि प्रमुख साधु साध्वी
यथाविधि श्रीसंघ परिवृतैः ॥
.....

(२५७)

सं० १५२१ वर्षे वैशाख सुदि १० रवौ सं० रत्ना स०
फताभ्यां श्रीशांतिनाथविवं कारितं ॥

(२५८)

सं० १५२३ वर्षे वैशाख सुदि १३ गुरौ श्रीशीतलनाथविवं
सा० सुदा भा० श्रीसुहृददेव्या का० प्र० खरतरगच्छे श्रीजिन-
हर्षसूरिभिः विजयचंद्रेन ॥

—*—

(२५९)

संवत् १५१५ वर्षे आपाढ वदि १ शुके श्रीउकेशवंशे दर-
ढागोत्रे सा० आसा भा० सोखु पुत्रेण सं० मंडलिकेन भा०
हीराई पु० साजण भा० रोहिणि प्र० भा० सा० पाल्हादि परि-
वार संयुक्तेन श्रीचतुर्मुखप्रासादे श्रीअंबिकामूर्तिः का० प्र० श्री-
जिनचंद्रसूरिभिः ॥

(२६०)

(१) प० मांजू श्राविकया श्रीसुमतिनाथविवं कारितं ॥

(२) श्रीखरतरगच्छे श्रीपार्श्वनाथः सा० मला भा०
मांजूश्राविका कारितः ।

(३) का० सा० धन्नाश्रावकेन श्रीआदिनाथविवं कारितं ॥

(२६१)

(१) द्वितीयभूमौ श्रीपार्श्वनाथः ।

(२) पार्श्वनाथः श्रीमंडलिकेन [कारितः]

(३) श्रीपार्श्वनाथः महं० श्रीमंडलिकेन [कारितः]

(२६२)

(१) श्रीमनोरथ कल्पद्रुम श्रीपार्श्वनाथः मंडलिकेन कारितः ।

(२) श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनचंद्रसूरिभिः प्रतिष्ठितः श्रीचिंतामणिपार्श्वनाथः सं० मंडलिक कारितः ।

(३) श्रीखरतरंगच्छे श्रीमंगलाकर श्रीपार्श्वनाथः सं० मंडलिकेन कारितः ।

(४) श्री.....पार्श्वनाथः श्रीमंडलिकेन कारितः श्रीखरतरगच्छे ।

*

*

*

*

(२६३)

संवत् १५६६ वर्षे फाल्गुनसुदि १० दिने श्रीअचलदुर्गे राजाधिराज श्रीजगमालविजयराज्ये प्राग्वाटज्ञातीय सं० कुंरपाल पुत्र सं० रत्ना सं० धरणा सं० रत्नापुत्र सं० लाषा सं० सलषा सं० सोना सं० सालिग भा० सुहागदे पुत्र सं० सहसाकेन भा०

संसारदे पुत्र पीमराज द्वि० अनुपमदे पुत्र देवराज पीमराज भा०
रमादे.....पु० जयमल्लमनजी प्रमुख[परिवार] युतेन निजकारित
चतुर्मुखप्रासादे उत्तरद्वारे पित्तलमय मूलनायक श्रीआदि-
नाथविंश कारितं प्र० तपागच्छनायक श्रीसोमसुंदरसूरि पट्टे
श्रीमुनिसुंदरसूरि श्रीजयसुंदरसूरि पट्टे श्रीविशालराजसूरि पट्टे
श्रीरत्नशेखरसूरि पट्टे श्रीलक्ष्मीसागरसूरि श्रीसोमदेसूरिशिष्य
श्रीसुमतिमुंदरसूरिशिष्य गच्छनायक श्रीकमलकलशसूरिशिष्य
संप्रतिविजयमानगच्छनायकश्रीजयकल्याणसूरिभिः श्रीचरण-
सुंदरसूरि प्रमुखपरिवारपरिवृतैः ॥ सं० सोना पुत्र सं० जिणा
भ्रातृ सं० आसाकेन भा० आसलदे पुत्रयुतेन कारित-
प्रतिष्ठामहे श्रीरस्तु ॥ सू० वाछा पुत्र सू० देवा पुत्र सू० अरबुद
पुत्र सू० हरदास ॥

(२६४)

संवत् १५१८ वर्षे वैशाखवदि ४ दिने मेदपाटे श्रीकुंभल-
मेरुमहादुर्गे राजाधिराज श्रीकुंभकर्णविजयराज्ये तपापक्षीय श्री-
संघकारिते श्रीअरबुदानीतपित्तलमयप्रौढश्रीआदिनाथमूलनायक-
प्रतिमालंकृते श्रीचतुर्मुखप्रासादे द्वितीयादिद्वारे स्थापनार्थं श्रीतपाप-
क्षीय श्रीसंघेन श्रीआदिनाथविंश कारितं हुंगरपुरनगरे राउलश्री-
सोमदासराज्ये ओसवाल [ज्ञातीय] सा० साभा भा० कर्मादे पुत्र
सा० माला सा० सालहा कारित विस्मयावहमहोत्सवैः प्रतिष्ठितं
तपाश्रीसोमसुंदरसूरि पट्टे श्रीमुनिसुंदरसूरि श्रीजयचंद्रसूरि श्रीमुनि-
सुंदरसूरि पट्टे श्रीरत्नशेखरसूरि पट्टे श्रीलक्ष्मीसागरसूरिभिः
श्रीसोमदेवसूरि प्रमुखपरिवारपरिवृतैः ॥ हुंगरपुरे श्रीसंघोपक्रम-
णसूत्रधार लुंभा लांपाद्यैर्निर्मितं ॥

(२६५)

संवत् १५१८ वर्षे वैशाखवादि ४ शनौ श्रीदुंगरपुरनगरे
 राउल श्रीसोमदासविजयि राज्ये ओसवाल [ज्ञातीय] चक्रेश्वरी-
 गोत्रे सा० जुंजाय भा० धानू सुत सा० साभा भार्या करमादे
 नाम्न्या स्वभर्तृ सा० साभा श्रेयसे श्रीशांतिनाथविंव कारितं
 प्रतिष्ठितं तपाश्रीसोमसुंदरसूरि पट्टे श्रीमुनिसुंदरसूरि श्रीजयचंद्र-
 सूरि पट्टे श्रीरत्नशेखरसूरिपट्टालंकार श्रीलक्ष्मीसागरसूरिभिः
 श्रीसोमदेवसूरिभिश्चादि [परिवार] परिवृतैः ॥ श्रीः ॥ दुंगरपुरे
 श्रीसंघोपक्रमेण सूत्रधार नाथा लुंभावैर्निमित्तं ॥

(२६६)

संवत् १५२९ वर्षे वै० व० ५ शुके दुंगरपुरनगरे राउल-
 श्रीसोमदास विजयराज्ये.....

(२६७)

सं० १५१८ वैशाखवादि ४ प्राग्वाट दो० दुंगर भा०....
 ...रि पुत्र दो० करमा करणा वंधुना दो० गोइंदेन करमा भा०
 करणू पुत्र आसा अपा अदा करणा भा० वल्लतिगदे पुत्र सीधर
 गोइंद भा० जयतू पुत्र वाछादि कुटुंबयुतेन स्वमातृबंधुश्रेयसे
 श्रीनेमिनाथविंव का० प्र० तपागच्छे श्रीश्रीश्रीरत्नशेखरसूरि पट्टे
 श्रीलक्ष्मीसागरसूरिभिः ॥ कुंभलमेरौ ।

(२६८)

संवत् १५६६ वर्षे फाल्गुनसुदि १० सोमे श्रीअचलगढ
 महादुर्गे महाराजाधिराज श्रीजगमालविजयराज्ये सं० सालिग-

सुत सं० सहसाकारित श्रीचतुर्मुखविहारे भद्रप्रसादे श्रीसुपार्श्वविं
श्रीसंघेन कारितं प्रतिष्ठितं तपागच्छे श्रीसोमसूरिसंताने श्रीकमल-
कलशसूरिशिष्य श्रीजयकल्याणसूरिभिः । भट्टारक श्रीचरणसुंदर-
सूरिप्रमुखपरिवारपरिवृतैः ॥ श्रीरस्तु श्रीसंघस्य ॥

(२६९)

संवत् १७२१ वर्षे ज्येष्ठसुदि ३ रवौ महाराजाधिराज
महाराय श्रीअपयराजजीविजयराज्ये श्रीराजनगरवास्तव्य श्रीश्री-
मालज्ञातीय वृद्धशाखीय दो० पतीया सुत मनीया भार्या मनरंगदे
सुत दो० शांतिदासकेन श्रीआदिनाथविं कारापितं प्रतिष्ठितं
च तपागच्छीय भ० श्रीहीरविजयसूरि भ० श्रीविजयसेनसूरि भ०
श्रीविजयतिलकसूरि पट्टालंकार भ० श्रीविजयानंदसूरि पट्टोद्योत-
कारक भ० विजयराजसूरिः । श्रीरस्तु ।

(२७०)

शांतिनाथ ॥ श्रीजयकल्याणसूरि ॥

(२७१)

प्राग्वाटान्वयवंशमौक्तिकमणेः श्रीलक्ष्म(*)णस्मात्मजः
श्रीश्रीपालकवीन्द्रवन्धुरमलश्री(*)शालतामण्डपः ।
श्रीनाभेयजिनाह्विपद्म(*)धुपस्त्यागाद्भुतैः शोभितः
श्रीमान् शोभित(*) एष सद्यविभवः(?)स्वर्णोक्तमासेदिवान् ॥१॥

.....
.....
.....
.....

॥२॥

मुंडस्थलमहातीर्थलेखाः ।

(२७२)

- (१) दर्द०॥ संवत् १२१६ वैशाखवदि ५ सोमे जासा
बहुदेवी सुत
- (२) वीसल देवडाभ्यां सलखण भार्या पद्मीराजश्री सुत
वीरदेवेन
- (३) सह आत्मश्रेयोऽर्थं स्तंभलता कारापिता परमभक्ति
वशादिति ।

(२७३)

- (१) दर्द । संवत् १२१६ वैशाखवदि ५ सोमे जासा
बहुदेवि नि-
- (२) मित्तं वीसलेन स्तंभलता कारापिता भक्तिवशा-
दिति ।

(२७४)

- (१) सं० १४२६ वर्षे वैशाखसु -
- (२) दि २ रवौ श्रीकोरंदगच्छे
- (३) श्रीनन्नाचार्यसंताने मुंड-
- (४) स्थलग्रामे श्रीमहावीरप्रा-
- (५) सादे श्रीककसूरिपट्टे श्री-
- (६) सावदेवसूरिभिः जीर्णो-

- (७) द्वारः कारितः प्रासादे कलशः-
- (८) दंडयोः प्रतिष्ठा तत्र देवकुलिः-
- (९) कायाश्चतुर्विंशतितीर्थकः-
- (१०) राणां प्रतिष्ठा कृता देवेषु व-
- (११) नमध्यस्थेष्वन्येष्वपि विवेषु च
- (१२) शुभमस्तु श्रीश्रमणसंघस्य ॥

(२७५)

- (१) सं. १४२६ वैशाखसुदि २
- (२) रवौ मुंडलस्थलग्रामे श्रीजीव(वि)-
- (३) तस्वामिश्रीमहावीरचैत्ये
- (४) प्राग्वाटज्ञातीय ठ० महीपा-
- (५) ल भा० रूपिणि पु० सिरपाले-
- (६) न जीर्णोद्धारः कारितः
- (७) श्रीमहावीरप्रासादे कल-
- (८) श-दंडयोः प्रतिष्ठा तथा दे-
- (९) व कुलिकायाश्चतुर्विंशति-
- (१०) विंशानां प्रतिष्ठा कारिता ॥
- (११) श्रीश्रमणसंघस्य शुभमस्तु ॥

(२७६)

- (१) सं० १४४२ वर्षे जेठ सुदि.
- (२) ९ सोमे श्रीमहावीर०

- (3) राज श्रीकान्हडदेवे सु-
- (4) तु राज श्रीवीसलदेव स-
- (5) वाडीआघाट दातव्या
- (6) ग्रामं.....छिप्रदोशने
- (7) वापदे शासनं प्रद-
- (8) त्तः ॥ बहुभिर्वसुधा
- (9) भुक्ता राजभिः सग-
- (10) रादिभिः यश यश
- (11) जदा भूमि तश त-
- (12) श तदा फलः । (?)

आरासणतीर्थम तलेखाः ।

(२७७)

संवत् १६७५ वर्षे माघसुदि चतुर्थ्यां शनौ श्रीओकेश
 ज्ञातीय वृद्धसज्जनीय श्रीनेमिनाथचैत्ये श्रीनेमिनाथविंवकारितं
 प्रतिष्ठितं सकलक्षमापालमंडलाखंडल श्रीअकवरप्रदत्त जगद्गुरुवि-
 रुद्धधारिभट्टारक श्रीहीरविजयसूरीश्वरपट्टपूर्वाचलमार्तंडमंडलायमा-
 नभट्टारक श्रीविजयसेनसूरी शर्वासीसार्वभौमपट्टालंकारनीरधीश्वर-
 सौभाग्यभाग्यादिगुणगणरंजितमहातपाविरुद्धधारकभट्टारक श्रीवि-
 जयदेवसूरीभिः पंडित श्रीकुशलसागरगणि प्रमुखपरिवारसमन्वितैः
 बुहरा राजपालो० शुभ० सकल० भवतीति शुभम् ॥

(२७८)

संवत् १६७५ वर्षे माघवदि ४ शनौ श्रीमालीज्ञातीय वृद्धशा-
खीय सा० रंगा भार्या कीलारी सुत लहुआ.....सुत पनीआ
समरसुत हीरजी श्रीआदिनाथविंव कारितं प्रतिष्ठितं तपागच्छे गुरु
प्रभावक भट्टारक श्रीविजयसेनसूरिपट्टालंकार भरतभूमिभामिनी
शृंगारहार भट्टारक श्रीविजयदेवसूरिभिः पंडितश्रीकुशलसागरगणि
प्रमुखपरिवारयुतैः ।

(२७९)

- (१) ॥ दर्द० ॥ प्राग्वाटवंशे श्रे० वाहडयेन श्रीजिन-
- (२) भद्रसूरिसदुपदेशेन पादपराग्रामे उं-
- (३) देवसाहिकाचैत्यं श्रीमहावीरप्रतिमा-
- (४) युतं कारितं । तत्पुत्रौ ब्रह्मदेवशरणदे-
- (५) वौ । ब्रह्मदेवेन सं० १२७५ अत्रैव श्रीने-
- (६) मिमंदिरे रंगमंडपे दाढाधरः कारितः ॥
- (७) श्रीरत्नप्रभसूरिसदुपदेशेन । तदनुज श्रे०
- (८) सरणदेवभार्या स्रहवदेवि तत्पुत्राः श्रे०
- (९) वीरचंद्र पासड० आंवडरावण । यैः श्रीपर-
- (१०) मानंदसूरीणामुपदेशेन सप्ततिशततीर्थ का-
- (११) रितं ॥ सं० १३१० वर्षे । वीरचंद्रभार्या सुपामिणि-
- (१२) पुत्र पूना भार्या सोहग पुत्र लूणा झांझण । आं-
- (१३) बडपुत्र बीजा खेता । रावण भार्या हीरूपुत्र वो-
- (१४) डा भार्या कामलपुत्र कहुआ द्वि० जयता भार्या मूं०-
- (१५) या पुत्र देवपाल । कुमारपाल ।....० अरिसिंहना-

- (16) गजरदेवि प्रभृति कुटुंबसमन्वितैः श्रीपरमा-
 (17) नंदसूरीणामुपदेशेन सं० १३३८ श्रीवासुपूज्य-
 (18) देवकुलिकां । सं० १३४५ श्रीसंमेताशिखर-
 (19) तीर्थं मुख्यप्रतिष्ठां महातीर्थयात्रां विधाप्या-
 (20) त्मजन्म एवं पुण्यपरंपरया सफलीकृतः ॥
 (21) तदद्यापि पोसीनाग्रामे श्रीसंघेनपूज्यग्राम(मान ?)-
 (22) मस्ति ॥ शुभमस्तु श्रीश्रमणसंघप्रसादतः ॥

—*—*—

(२८०)

(1) ॥ दर्द० ॥ संवत् १३१० वर्षे वैशाखवदि ५ गुरौ
 प्राग्वाटज्ञातीय श्रे० वील्हण मातृ-

(2) . रूपिणि श्रेयोऽर्थं सुत आसपालेन सीधपाल-पद्मसीह
 सहितेन निज-

(3) विभवानुसारेण आरासणे नगरे श्रीअरिष्टनेमिमंडपे
 श्रीचंद्रगच्छी-

(4) य श्रीपरमाणंदसूरि शिष्य श्रीरत्नप्रभसूरीणामुपदे-
 देशेन स्तंभः कारितः ॥

(२८१)

(1) ॥ दर्द० ॥ संवत् १३४४ वर्षे आ-

(2) षाढ सुदि पूर्णिमायां । देवश्रीने-

(3) मिनाथ चैत्ये श्रीकल्याणत्र-

(4) यस्य पूजार्थं श्रे० सिरधर । त-

- (5) त्पुत्र श्रे० गांगदेवेन । वीस-
- (6) लघ्नीय द्रमाणां १२० श्रीनेमि-
- (7) नाथदेवस्य भांडागारे निक्षि-
- (8) स्रं । वृद्धफलभोग[त्य] मासं प्रतिद्र-
- (9) म ३ चटंति । पूजार्थ । आचंद्र-
- (10) कालं यावत् । शुभं भवतु ॥ छ । श्री ॥

(२८२)

- (1) संवत् १५२६ वर्षे आपाढवादि ९ सोमे श्री
- (2) पत्तनवास्तव्य गूज़रज्ञातीय महं० पूजा०
- (3) सुत सीधर नित्यं प्रणमति ॥

(२८३)

कल्याणत्रये श्रीनेमिनाथविंशानि प्रतिष्ठितानि नवांगवृत्ति-
कार श्रीमदभयदेवसूरिसंतानीय श्रीचंद्रसूरिभिः श्रे० सुमिग श्रे०
वीरदेव श्रेष्ठिगुणदेवस्य भार्या जयतश्री साहपुत्र चइरा पुना
लुणा विक्रम खेता हरपति कर्मट राणा कर्मटपुत्र खीमसिंह तथा
वीरदेव सुत अरसिंह प्रभृतिकृदुंबसहितेन गांगदेवेन कारितानि....

(२८४)

- (1) संवत् १३३८ वर्षे ज्येष्ठशुदि १४ शुके श्रीनेमिनाथ-
चैत्ये संविज्ञविहारि श्रीचक्रेश्वरसूरिसंताने श्रीजयसिंहसू-
रिशिष्य श्रीसोमप्रभसूरिशिष्यैः श्रीवर्द्धमानसूरिभिः
प्रतिष्ठितं । आरासणकर वास्तव्य-

(२) प्राग्वाटज्ञातीय श्रे० गोनासंताने श्रे० आमिगभार्यारित-
नी पुत्र तुलहारि आसदेव भ्रा० पासढ तत्पुत्र सिरि-
पाल तथा आसदेव भार्या सहजू पुत्र तु० आसपालेन
भा० धरणि.....सीत्त सिरिमाति तथा

(३) आसपालभार्या आसिणि पुत्र लिवदेव हरिपाल तथा
धरणिग भार्या.....ऊदा भार्या
पालहणदेवि प्रभृति कुटुंब सहितेन श्रीमुनिसुव्रतस्वामि-
विंबं अश्वावबोधसमलिकाविहारतीर्थोद्धारसहितं कारि-
तं ॥ मंगलमहाश्रीः॥

(२८५)

सं० १३६६ फागुणशुदि १० गुरौ प्राग्वाटज्ञा[तीयं]....
.....हदेव.....[अष्टा]पद तीर्थ कारितं ।

(२८६)

संवत् १२०४ फाल्गुणवादि ११ कुजे श्रीनेमिनाथचैत्यमुख-
मंडपखत्तके श्रीशांतिविंबं.....

(२८७)

संवत् ११९१ वर्षे.....

(२८८)

संवत् १२०८ फागुणशुदि १० रवौ..... आरासनाकरे
श्रीनेमिनाथचैत्यमुखमंडपे श्रीनेमिनाथविंबं कारितं

(२८९)

(१) संवत् १२०६ ज्येष्ठसुदि ९ मंगलदिने श्रे० सहजि-
गसुतेन उद्धा परमश्रावकेण निजानुज भोदा भागिनेय ममा
भगिनी लोली प्रभृति स्वकुटुंब-

(२) समन्वितेन निजकलत्रसलक्षणश्रेयोनिमित्तं श्रीपा-
र्श्वजिनविवं कारापितं । प्रतिष्ठितं श्रीअजितदेवसूरिशिष्यैः श्रीवि-
जयसिंहसूरिभिः ।

(२९०)

संवत् १३३८ वर्षे ज्येष्ठसुदि १४ शनौ श्रीनेमिनाथचैत्ये
वृहद्गच्छीय श्रीरत्नप्रभसूरि शिष्यश्रीहरिभद्रसूरिशिष्यैः श्रीपरमा-
नंदसूरिभिः प्रतिष्ठितं प्राग्वाटज्ञातीय श्रे० शरणदेवभार्या सुहृद्-
देवी तत्पुत्र श्रीवीरचंद्रभार्या सुषमिणी पुत्र पुना भार्या सोहग-
देवी [पुत्र] आंवडभार्या अभयसिरि पुत्र वीजा खेता रावण भार्या
हीरु पुत्र वोडासिंह भार्या जयतलदेवी प्रभृतिस्वकुटुंबसहितैः
रावणपुत्रैः स्वकीयसर्वजनानां श्रेयोऽर्थ श्रीवासुपूज्यदेवकुलिका-
सहितं कारितं प्रतिष्ठापितं च ।

(२९१)

संवत् १३३५ वर्षे माघसुदि १३ चंद्रावत्यां जालणभार्या
.....भार्या मोहिनी सुत सोहड भ्रातृ सांगाफेन
आत्मश्रेयोर्थ श्रीशांतिनाथविवं कारापितं प्रतिष्ठितं च श्रीवर्द्धमा-
नसूरिभिः ।

(२९२)

संवत् १३३७ वर्षे ज्येष्ठसुदि १४ शुके वृद्धच्छीय श्रीच-
 केश्वरसूरिसंताने पूज्यश्रीसोमप्रभसूरिशिष्यैः श्रीवर्द्धमानसूरिभिः
 श्रीशांतिनाथविंशं प्रतिष्ठितं कारितं श्रेष्ठि आसलभार्या मंदोदरी
 तत्पुत्र श्रेष्ठि गला भार्या शीलू तत्पुत्र मेहा तदनुजेन साहु खांख-
 णेन निजकुटुंबश्रेयसे स्वकारितदेवकुलिकायां स्थापितं च ॥
 मंगलमहाश्रीः । भद्रमस्तु ॥

—:०:—

(२९३)

(१) संवत् १६७५ वर्षे माघशुद्ध ४ शनौ श्रीउकेशवंशीय
 वृद्धशाखीय सा० अहिया भार्या तेजलदे सुत गावा
 भा० गोरदे

(२) सुत सा० नानिआकेन भा० नामलदे सुत सोमजीयु-
 तेन श्रीमहावीरविंशं कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीतपागच्छे
 भ० श्रीहरिविजयसूरी-

(३) श्वरपट्टप्रभाकर भ० श्रीविजयसेनसूरि पट्टालंकार
 भट्टारक श्रीविजयदेवसूरिभिः ॥ श्रीआरासणनगरे ॥
 बु० राजपालो दामेन ।

(२९४)

दं० ॥ संवत् १११८ फाल्गुन सुदि ९ सोमे ॥ आरासणा
 भिधाने स्थाने तीर्थाधिपस्य प्रतिमा कारिता.....

(२९५)

(१) संवत् १६७५ वर्षे माघधवलेतर ४ शनौ श्रीओके-
शवंशीय वृद्धसज्जनीय सा० जगड् भा० जमणादे
सुत राहिया भा० चांपलदे

(२) सुत नानजीकेन भा० नवरंगदेयुतेनात्मश्रेयोर्य
श्रीपार्श्वनाथविं का० प्र० श्रीतपागच्छेश्वर भ०
श्रीहीरविजयसूरीश्वर पट्टोदय-

(३) दिनमणि भ० श्रीविजयसेनसूरि पट्टालंकारहार
भट्टारकश्रीविजयदेवसूरिभिः पं० कुशलसागरगणि
प्रमुखपरिवारयुतैः ॥ बु० राजपालदामेन ॥

(२९६)

संवत् १२१६ वैशाखसुदि २ श्रे० पासदेव पुत्र वीर पुना-
भ्यां भ्रातृ जेहड श्रेयोर्य श्रीपार्श्वनाथप्रतिमेयं कारिता श्रीनेमि-
चन्द्राचार्यशिष्यैः देवाचार्यैः प्रतिष्ठिता ॥

(२९७)

संवत् ११६१ धिरापट्टीयगच्छे श्रीशीतलनाथविं [कारितं]

(२९८)

संवत् १२७६ माघशुदि १३ रवौ श्रेष्ठि सलखण सुत
प्रतिष्ठित धर्मघोषसूरिभिः ।

(२९९)

स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२५९ वर्षे आपाढसुदि २ शनौ
बहुदेव पुत्र्याः श्रे० मणिभद्र सलक्षणायाः श्रेयर्थं वासुपूज्यविं
कारापितं प्रतिष्ठितं श्रीधर्मघोषसूरिभिः ॥

(३००)

स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२५९ आपाढसुदि २ शनौ श्रेष्ठि
गोहडसुत श्रेष्ठि कुमारस्य श्रेयसे तत्पुत्र श्रेष्ठि सज्जनेन श्रीसंभव-
नाथविं कारितं सूरिभिश्च प्रतिष्ठितं ॥

(३०१)

स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२५९ वर्षे आपाढसुदि २ शनौ
आरासणमंडले कशुरशंभु (?) श्री.....श्रीकुमारसुत श्रीसज्जनेन
स्वश्रेयर्थं श्रीसुमतिनाथविं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीधर्मघोषसूरिभिः॥

—०—
(३०२)

दर्द० ॥ संवत् ११३८ धांग बल्लभदेवीसुतेन वीरकश्राव-
केन श्रेयांसजिनप्रतिमा कारिता ।

(३०३)

दर्द० ॥ संवत् ११३८ सोमदेवसहोदरेण सुंदरीसुतेन शीत-
लजिनप्रतिमा कारिता ।

(३०४)

दर्द० ॥ संवत् १३४६ ज्येष्ठ सु० ९ शुक्ले पूर्णदेव भोलिका

सुतेन पोहरिश्रावकेन भ्रातृ वीरकसंयुतेन श्रीवीरजिनप्रतिमा
कारिता ॥

(३०५)

दे० ॥ संवत् ११३८ पद्मदेवमण्डकासुतेन सहदेवश्रावकेन
सुविधिजिनप्रतिकृतिः कारिता ॥

(३०६)

संवत् ११३८ वीरक सलहिका सुतेन देवीग (?) सहोदर-
युतेन जासकश्रावकेण विमलजिनप्रतिमायु..... ॥

—०—

राणकपुरमंदिरगत-लेखाः ।

(३०७)

- (१) [॥] श्रीचतुर्मुखजिनयुगादीश्वराय नमः ॥
- (२) [वि]क्रमतः १४९६ संख्यवर्षे श्रीमेदपाटंराजाधि-
- (३) रा[जं] श्रीवण्ण १ श्रीगुहिल २ भोज ३ शील ४ कालभोज
- (४) ५ भर्तृभट ६ सिंह ७ महायक ८ राज्ञीसुतयुतस्वसुव-
- (५) ण्णेतुल्लंतोलक श्रीखुम्माण ९ श्रीमदल्लट १० नरवाह-
- (६) न ११ शक्तिकुमार १२ शुचिवर्म १३ कीर्तिवर्म १४ योगराज
- (७) १५ वैरट १६ वंशपाल १७ वैरीसिंह १८ वीरसिंह १९
- श्रीअरि-
- (८) सिंह २० चोडसिंह २१ विक्रमसिंह २२ रणासिंह २३ क्षेमसिंह

- (9) २४ सामंतसिंह २५ कुमारसिंह २६ मथनसिंह २७ पद्मसिंह
 (10) २८ जैत्रसिंह २९ तेजसिंह ३० समरसिंह ३१ चाहु
 (11) मान श्रीकीतूकचप श्रीअल्लावदीनसुरत्राणजैत्रवप्प-
 (12) वंश्य श्रीभुवनसिंह ३२ सुतश्रीजयसिंह ३३ मालवेश-
 (13) गोगादेवजैत्रश्रीलक्ष्मीसिंह ३४ पुत्र श्रीअजयसिंह
 (14) ३५ भ्रातृ श्रीअरिसिंह ३६ श्रीहम्मीर ३७ श्रीखेतसिंह ३८
 (15) श्रीलक्षाद्वयनरेंद्र ३९ नंदनसुवर्णतुलादिदानपुण्य-
 (16) परोपकारादिसारगुणसुरद्रुमविश्रामनंदनश्रीमोकल-
 (17) महीपति ४० कुलकाननपंचाननस्य । विषमतमाभंगसारंग-
 (18) पुर नागपुर गागरण नराणकाऽजयमेरु मंडोर मंडलकर वृंदि
 (19) खाट्ट चाट सूजानादि नानामहादुर्गलीलामात्रग्रहणप्रमाणि-
 (20) तजितकाशित्वाभिमानस्य । निजभुजोर्जितसमुपाजितानेकभ-
 (21) द्रगजेंद्रस्य । म्लेच्छमहीपालव्यालचक्रवालविदलनविहंगमें-
 (22) द्रस्य । प्रचंडदोर्दंडखंडिताभिनिवेशनानादेशनरेशभालमा-
 (23) लालालितपादारविंदस्य । अस्खलितलालितलक्ष्मीविला-
 (24) सगोविंदस्य । कुनयगहनदहनदवानलायमानप्रतापव्या-
 (25) पपलायमानसकलवलूलप्रतिकूलक्षमापश्वापदवृंदस्य ।
 (26) प्रबलपराक्रमाक्रांतदिल्लीमंडलगूर्जरत्रासुरत्राणदत्तातप-
 (27) त्रप्रथितहिंदुसुरत्राणविरुदस्य सुवर्णसत्रागारस्य पडदर्श-
 (28) नधर्माधारस्य चतुरंगवाहिनीवाहिनीपारावारस्य कीर्तिधर्मप्र-
 (29) जापालनसत्त्वादिगुणक्रियमाणश्रीरामयुधिष्ठिरादिनरेश्वरा -
 नुका-
 (30) रस्य राणाश्रीकुंभकर्णसर्वोर्वीपतिसार्वभौमस्य ४१ विजय-
 (31) मानराज्ये तस्य प्रसादपात्रेण विनयविवेकधैर्योदार्यशुभकर्म-

- (32) निर्मलशीलाद्यद्भुतगुणमणिमयाभरणभासुरगात्रेण श्रीमदह-
म्मद-
- (33) सुरत्राणदत्तफुरमाणसाधुश्रीगुणराजसंघपतिसाहचर्यकृताश्च-
- (34) येकारिदेवालयार्डवरपुरःसरश्रीशत्रुंजयादितीर्थयात्रेण। अजा-
- (35) हरीपिंडरवाटकसालेरादिवहुस्थाननवीनजैनविहारजीर्णोद्धार
- (36) पदस्थापनाविषमसमयसत्रागारनानाप्रकारपरोपकारश्रीसंघस-
- (37) त्काराद्यगण्यपुण्यमहार्थक्रयाणकपूर्यमाणभवाण्णवतारणक्षम-
- (38) मनुष्यजन्मयानपात्रेण प्राग्वाटवशावतंससं० मांगणसुतसं० कुर-
- (39) पाल भा० कामलदे पुत्र परमार्हत सं० धरणाकेन ज्येष्ठ-
भ्रातृ सं० रत्ना भा०
- (40) रत्नादे पुत्र सं० लापामजासोनासालिग स्वभा० सं० धार-
लदे पुत्रजाज्ञा (जा)-
- (41) जावढादिप्रवर्द्धमानसंतानयुतेन राणपुरनगरे राणाश्रीकुंभ-
कर्ण-
- (42) नरेंद्रेण स्वनाम्ना निवेशित(ते) तदीयसुप्रसादादेशतस्त्रैलोक्य-
दीपका-
- (43) भिधानः श्रीचतुर्मुखयुगादीश्वरविहारः कारित प्रतिष्ठितः
- (44) श्रीवृहत्तपागच्छे श्रीजगच्चन्द्र[सूरि] श्रीदे[वेंद्रसूरिसंतानेश्रीमत्]
- (45) [श्रीदेवसुंदर]सूरि [पट्टप्रभा]कर परमगुरु सुविहितपुरंद-
[रगच्छा]धि-
- (46) राजश्रीसो[म] सुंदरसूरि [भिः] ॥ ॥ [कृत]मिदं च
सूत्रधारदेपाकस्य
- (47) अयं च श्री[चतुर्मुखप्रासाद आचंद्रार्क] नंद[ता]त्॥ शुभं भवतु॥

(३०८)

- (१) ॥ दर्द० ॥ संवत् १६११ (?) वर्षे वैशाखशु-
- (२) दि १३ दिने पातसाहि श्रीअकव्वरप्र-
- (३) दत्तजगद्गुरुविरुद्धा[र]क परमशु-
- (४) रु तपागच्छा(च्छा)धिराज भट्टारकश्रीद ही-
- (५) रविजयसूरीणामुपदेशेन श्रीराण-
- (६) पुरनगरे चतुर्मु(र्मु)खश्रीधरणविहार श्री-
- (७) मदम्हदावादनगरनिकटवत्थु(त्थु)समा-
- (८) पुरवास्तव्यप्राग्व(ग्वा) ट ज्ञातीय सा० रायम-
- (९) लभार्यावरजू भार्या सुरुपदे तत्पुत्र [सा०]
- (१०) खेता सा० नायकाभ्यां भावरधादि कुटुं-
- (११) वयुताभ्यां पूर्वदिगप्र(क्प्र)तोलया मेघनादालि(भि)-
- (१२) धो मंडप (पः) कारितः स्वश्रेयोर्धे ॥ सूत्रधा-
- (१३) र समलमंडपरिवनादविरचित (तः) [॥]

(३०९)

- (१) ॥ दर्द० ॥ संवत् १६४७ वर्षे श्रीफाल्गुनमासे शुरुपक्षे
- (२) पंचम्यां तिथौ गुरुवासरे श्रीतपागच्छाधिराजपात-
- (३) साह श्रीअकवरदत्तजगद्गुरुविरुद्धारक भट्टारि(र)क श्री-
- (४) श्रीश्री४ हीरविजयसूरीणामुपदेशेन । चतुर्मुखश्रीधरण-
- (५) विहारे प्राग्वटज्ञातीयसुश्रावक सा० खेता नायकेन
- (६) वद्धापुत्र यशवंतादि कुटुं(डुं)वयुतेन अष्ट चत्वारिंशत् ४८ प्र-
- (७) माणानि सुवर्णनाणकानि मुक्तानि पूर्वदिक् सत्कप्रतोली-
- (८) निमित्तामिति श्रीअहिमदावादपार्श्वे । उसमापुरतः ॥

(३१०)

संवत् १५५१ व० वैशाखवदि ११ सोमे से० जाविः भा०
जिसमाइ पु० गुणराज भा० सुगणादे पु० जगमाल भा०
श्री वल्लकरावितं

वा० गंगादे नागरदास व० साढापति श्रीमूजा कारापिता
श्रा० नीत्तवि० रामा भा० कम

(३११)

(१) ॥०॥ सं० १५०७ वर्षे माघसु० १० ऊकेशवंशे सं०
भीला भा० देवलसुत सं० धर्मा सं० केलहा भा० हेमादे
पुत्र सं० तौल्हा गांगा मोल्हा कोल्हा आल्हा सा-
ल्हादिभिः सकुटुंबैः स्वश्रेयसे श्रीराणपुरमहानगरे त्रैलो-
क्यदीपकाभिधानश्रीचतुर्मुखश्रीयुगादिदेव प्रासादे

(२)महातीर्थशृङ्गजयश्रीगिरिनारतीर्थद्वयपट्टिका-
कारिता प्रतिष्ठिता श्रीसूरिपुरंदरैः ॥

तीर्थानामुत्तमं तीर्थं नगानामुत्तमोनगः ।

क्षेत्राणामुत्तमं क्षेत्रं सिद्धाद्रिः श्रीगि.....॥

(३१२)

(१) संवत् १५३५ वर्षे फाल्गुणशुदि.....दिने

(२) श्रीउसवंशे मंहोरागोत्रे सा० लाधा

(३) पुत्र सा० वीरपाल भार्या नेमलादे

(४) पुत्र सा० गयणाकेन भा० मेतादे प्र-

(५) मुखयुतेन माता विमलादे पुण्यार्थ

(६) श्रीचतुर्मुखदेवकुलिका कारिता ॥

ॐ — ॐ — क्त — — नासत्करो लो ? [प]शोभितः ।(*)
 सु से (शे) [खर] ॐ — — लौ मूर्दिध रुढो महीभृताम् ॥ ३ ॥
 अभिवि(वि)भ्रद्रुचिं कांतां सावित्रीं [चतु] रा[न]नः ।
 हरिवर्म्मा व(व)भूवात्र भूविभुर्भुवनाधिकः ॥ ४ ॥

सकललोकविलोक(च)नपंकज-

स्फुरदनं बुदवा (वा)लदिवाकरः ।
 रिपुवधूवदनेन्दुहृतद्युतिः(*)
 समुदपादि विदग्धनृप [स्ततः] ॥ ५ ॥
 स्वाचार्यैर्यो रुचिरवच [नैर्वा]मुदेवाभिधानै-
 वी(वी)धं नीतो दिनकरकरैर्नीरजन्माकरो व ।
 पूर्व्वं जैनं निजमिव यशो[कारयद्ध]स्ति कुड्यां
 रम्यं हर्म्यं गुरुहिमगिरेः शृंगसृं(शृं)गारहारि ॥ ६ ॥
 दानेन तुलितव(व)लिना तुलादिदानस्य येन देवाय ।
 भाग[द्वयं] व्यतीर्यत भागश्चा(*)[चार्यव]र्याय ॥ ७ ॥
 तस्मादभू[च्छुद्ध] सत्वो(त्वो) ममटाख्यो महीपतिः ।
 समुद्रविजयी श्राध्यतरवारिः सदूर्म्म(र्मि)कः ॥ ८ ॥
 तस्मादसमः समजनि [समस्त] जनजनितलोचनानन्दः
 ध[व]लो वसुधाव्यापी चंद्रादिव चंद्रिकानिकरः । ९ ॥
 भंक्त्वा घाटं घटाभिः प्रकटमिव मदं मेदपाटे भटानां
 जन्ये राजन्य(*)जन्ये जनयति जनताजं रणं मुंजराजे ।
 [श्री] . माणे [प्र] णष्टे हरिण इव भिया गूर्जरे श्रे विनष्टे
 तत्सैन्यानां स (श)रण्यो हरिरिव शरणे यः सुराणां
 व(व)भूव ॥ १० ॥

श्रीमदुल्लभराजभूषाजि भुजैर्भुजत्यभंगां भुवं
 दंढैर्भण्डनशौण्डचंडसुभटैस्तस्याभिभूतं विभुः ।
 यो दैत्यैरिव तारक(*)प्रभृतिभिः श्रीमान् [म]हेंद्रं पुरा
 सेनानीरिव नीतिपौरुषपरोऽनैपीत् परां निर्द्वेतिम् ॥ ११ ॥
 यं मूलादुरमूलयद्गुह्यलः श्रीमूलराजो नृपो
 दर्ष्णीधो धरणीवराहनृपतिं यद्वद्वि(द्वि)पः पादपम् ।
 आयातं भुवि कांदिशीकमभिको यस्तं शरण्यो दधौ
 दंष्ट्रायामिव रुढमूढमहिमा कोलो महीमण्डलम् ॥ १२ ॥ (*)
 इत्थं पृथ्वीभर्तृभिर्नाथमानैः
 सा — — सुस्थितैरास्थितो यः ।
 पाथोनाथो वा विपक्षात्स्वप[क्षं]
 रि(र)क्षाकांक्षै रक्षणे बद्धकक्षः ॥ १३ ॥
 दिवाकरस्येव करैः कठोरैः
 करालिता भूपकदंब(व)कस्य ।
 अशिथ्रियं तापहतोरुतापं
 यमुन्नतं पादपवज्जनौघाः ॥ १४ ॥
 धनुर्द्धरशिरोमणेरमलधर्ममभ्यस्यतो
 जगा(*)म जलधेर्गुणो[गु]रुरमुष्य पारं परम् ।
 समीयुरपि सम्मुखाः सुमुखमार्गणानां गणाः
 सतां चरितमद्भुतं सकलमेव लोकोत्तरम् ॥ १५ ॥
 यात्रासु यस्य वियदौर्णविषुर्विशेषात्—
 व(द्व)ल्लग्नचुरंगखुरखातमहीरजांसि ।
 तेजोभिरुज्जितमनेन विनिर्जितत्वाद्
 भास्वान् विलज्जित इवातितरां तिरोऽभूत् ॥ १६ ॥ (*)

न कामनां मनो धीमान् ध ७ — ७ लनां दधौ ।
 अनन्योद्धार्यसत्कार्यभारधुर्योऽर्थनोऽपि यः ॥ १७ ॥
 यस्तेजोभिरहस्करः करुणया शौद्धोदनिः शुद्धया
 भीष्मो वंचनवंचितेन वचसा धर्मेण धर्मात्मजः ।
 प्राणेन प्रलयानिलो व(व)लभिदो मंत्रेण मंत्री परो
 रूपेण प्रमदाप्रियेण(*)मदनो दानेन क[र्णो]ऽभवत् ॥ १८ ॥
 सुनयतनयं राज्ये वा(वा)लप्रसादमतिष्ठितं
 परिणतवया निःसंगो यो व(व)भूव सुधीः स्वयम् ।
 कृतयुगकृतं कृत्वा कृत्यं कृतात्मचमु(प)त्कृती-
 रकृत सुकृती नो कालुष्यं करोति कलिः सताम् ॥ १९ ॥
 काले कलावपि किलामलमेतदीयं
 लोका विलोक्य कलनातिगतं गुणौ(*)धम् ।
 [पार्था]दिपार्थिव [गुणा]न् गणयंतु सत्या-
 नेकं व्यधाद्गुणनिधिं यमितीव वेधाः ॥ २० ॥
 गोचरयन्ति न वाचो यच्चरितं चंद्रचंद्रिकारुचिरम् ।
 वाचस्पतेर्वचस्वी को वान्यो वर्णयेत्पूर्णम् ॥ २१ ॥
 राजधानी भुवा भर्तुस्तस्यास्ते इस्तिकुण्डिका ।
 अलका धनदस्येव धनाढ्य जनसेविता ॥ २२ ॥
 नीहारहारहरहास[हि(*)मां]शुहारि-
 [म्ना]त्का[र] वारि [भु ?]वि राजविनिर्ज्झराणाम् ।
 वास्तव्यभव्यजनचित्तसमं[स]मंतात्
 संतापसंपदपहारपरं परेषाम् ॥ २३ ॥
 धौतकलधौतकलशाभिरामरामास्तना इव न यस्याम् ।
 संत्यपरेऽप्यपहाराः सदा सदाचारजनतायाम् ॥ २४ ॥

समदमदना लीलालापाः प(*) ७ ७ नाकुलाः

कुवलयदृशां संदृश्यंते दृशस्तरलाः परम् ।

मलिनितमुखा यत्रोद्धृताः परं कठिनाः कुचा

निविडरचना नी[वौ] वंधाः परं कुटिलाः कचाः ॥ २५ ॥

गाढोत्तुंगानि सार्द्धं शुचिकुचकलशैः कामिनीनां मनोज्ञै-

र्विस्तीर्णानि प्रकामं सह घनजघनैर्देवतामंदिराणि ।

भ्राजंतेऽदभ्रशुभ्रा[ण्य](*)तिशयसुभगं नेत्रपात्रैः पवित्रैः

सत्रं चित्राणि धात्रीजनहृतहृदयैर्विभ्रमैर्यत्र सत्रम् ॥ २६ ॥

मधुरा घनपर्व्वणो हृद्यरूपा रसाधिकाः ।

यत्रेक्षुवाटा लोकेभ्यो नालिकत्वाद्भिदेलिमाः ॥ २७ ॥

भस्यां सूरिः सुराणां गुरुरिव गु[ह्य]भिर्गौरवार्यो गुणौघै-

र्भूपालानां त्रिलोकीवलयविल(*)सितानंतरानंतकीर्तिः ।

नाम्ना श्रीशांतिभद्रोऽभवदभिभवितुं भास[मा]नासमाना

कामं कामं सम[र्था] जनितजनमनःसंमदा यस्य मूर्तिः ॥ २८ ॥

मन्येऽनुना मुनीद्रेण [म]नोभूरूपनिर्जितः ।

स्वप्नेऽपि न स्वरूपेण समगंस्तातिलज्जितः ॥ २९ ॥

मोघत्पद्माकरस्य प्रकटितविकटाशेषहा(भा)व(*)स्य सूरैः

सूर्यस्येवामृतांशुं स्फुरितशुभरुचिं वासुदेवाभिधस्य ।

अध्यासीनं पदव्यां यममलविलसज्ज्ञानमालोक्य लोको

लोकालोकावलोकं सकलमचकलत्केवलं संभवीति ॥ ३० ॥

धर्माभ्यासरतस्यास्य संगतो गुणसंग्रहः ।

अभग्नमार्गणेच्छस्य चित्रं निर्वाणवाञ्छ(छ) ता(ना) ॥ ३१ ॥ (*)

कमपि सर्वगुणानुगतं जनं विधिरियं विदधाति न दुर्विधः ।

इति कलकनिराकृतये कृती यमकृत कृताखिलसहृणम् ॥ ३२ ॥

तदीयवचनान्निजं धनकलत्रपुत्रादिकं

विलोक्य सकलं चलं दलमिवानिलादो[लि] तम् ।

गरिष्ठगुणगोष्ठ्यदः समुददीधरद्धीरधी-

रुदारमतिसुंदरं प्रथम(*)तीर्थकृन्मंदिरम् ॥ ३३ ॥

[रक्तं] वा रम्यमाणां मणितारावराजितम् ।

इदं मुखमिवाभाति भासमानवरालकम् ॥ ३४ ॥

चतुरस्र [पट्टज ?] नवा[ट्ट]निकं

शुभशुक्तिकरोटकयुक्तमिदम् ।

बहुभाजनराजि जिनायतनं

प्रविराजति भोजनधामसमम् ॥ ३५ ॥

विदग्धनृपकारिते जिनगृहे(*)ऽतिजीर्णं पुनः

समं कृतसमुद्धताविह भवां[द्यु]धिरात्मनः ।

अतिष्ठिपत सोऽप्यथ प्रथमतीर्थनाथाकृति

स्वकीर्तिमिव मूर्ततामुपगतां सितांशुश्रुतिम् ॥ ३६ ॥

शान्त्याचार्यैस्त्रिपंचाशे सहस्रे शरदामियम् ।

माघशुक्लत्रयोदश्यां सुप्रतिष्ठैः प्रतिष्ठिता ॥ ३७ ॥

विदग्धनृपतिः पुरा यदतुलं तुलादे(*)र्ददौ

सुदानमवदानधीरिदमपीपलन्नाद्भुतम् ।

यतो धवलभूपतिर्जिनपतेः स्वयं सात्म[जो]-

रघट्टमथ पिप्पलोपप[दकू]पकं प्रादिशत् ॥ ३८ ॥

यावच्छेषशिरस्थमेकरजतस्थूणास्थिताभ्युल्लसत्

पातालातुलमंडपामलतुलामालंबते भूतलम् ।

तावत्तार(*)रवाभिरामरमणी[गं]धर्वधीरध्वनि-

र्द्धामन्यत्र धिनोतु धार्मिकाधियः [सो]धूपवेलाविधौ ॥ ३९ ॥

सालंकारा समधिकरसा साधुसंधानबंधा

श्लाघ्यश्लेषा ललितविलसत्तद्धिताख्यातनामा ।

सदृचाढ्या रुचिरविरतिर्धुर्यमाधुर्यवर्षा

सूर्याचार्यैर्व्यरचि रमणीवा(*)ति[रम्या] प्रशस्तिः ॥४०॥

❀ संवत् १०५३ वर्षे माघशुक्ल १३ रविदिने पुष्पनक्षत्रे

श्रीरि(ऋ)पभनाथदेवस्य प्रतिष्ठा कृता महाध्वजश्चारोपितः ॥ मूल-

नायकः ॥ नाहकाजिंदजसशंपूरभद्रनागपोचि[स्थ] श्रावक गो-

ष्ठिकैरशेषकर्मक्षयार्थं स्वसंतानभवाब्धितर(*)[णार्थं च]न्यायो-

पार्जितवित्तेन कारितः ॥ छ ॥

परवादिदर्पमथनं हेतुनयसहस्रभंगकाकीर्णम् ।

भव्यजनदुरितशमनं जिनेन्द्रवरशासनं जयति ॥ १ ॥

आसीद्धीधनसंपतः शुभगुणो भास्वत्प्रतापोज्ज्वलो

विस्पष्टप्रतिभः प्रभावकलितो भूपोत्तयां(मां)गर्चितः ।

योपित्पी(*)नपयोधरांतरसुखाभिष्वंगसंलालितो

यः श्रीमान् हरिवर्म उत्तममणिः सद्दंशहारे गुरौ ॥२॥

तस्माद्(द्व)भूव भुवि भूरिगुणोपपेतो

भूप्राभूतमुकुटार्चितपादपीठः ।

श्रीराष्ट्रकूटकुलकाननकल्पवृक्षः

श्रीमान् विदग्धनृपतिः प्रकटप्रतापः ॥ ३ ॥

तस्माद्भूप(*)गणा ~ ~ ~ तमा[कीर्तेः]परं भाजनं

संभूतः सुतनुः सुतोऽति मतिमान् श्रीमंतो विश्र(श्रु)तः ।

येनास्मिन्निजराजवंशगगने चंद्रायितं चारुणा

तेनेदं पितृशासनं समधिकं कृत्वा पुनः पाल्यते ॥ ४ ॥

श्रीवलभद्राचार्यं विदग्धनृपपूजितं समभ्यर्च्य ।

अ (आ) चंद्रार्कं यावद्दत्तं भवते मया(*) ७ ७ — ॥९॥

[श्रीहस्ति] कुंडिकायां चैत्यगृहं जनमनोहरं भक्त्या ।

श्रीमद्वलभद्रगुरोर्यद्विहितं श्रीविदग्धेन ॥ ६ ॥

तस्मिन्लो(छो)कान् समाहूय नानादेशसमाग[तान्] ।

आचंद्रार्कस्थितिं यावच्छासनं दत्तमक्षयम् ॥ ७ ॥

[रूपक एको देयो वहतामिह त्रिंशतेः प्रवहणानाम् ।

धर्म(*) ७ — — — ७ ७ — कयविक्रये च तथा ॥८॥

संभृतगंज्या देयस्तथा वहंत्याश्च रूपकः श्रेष्ठः ।

घाणे घटे च कर्षो देयः सर्व्वेण परिपाट्या ॥ ९ ॥

श्री[भट्ट]लोकदत्ता पत्राणां चोलिका त्रयोदाशिका ।

पेल्लकपेल्लकमेतदद्युतक[रैः] शासने देयम् ॥ १० ॥

देयं पलास(श)पाटकमर्यादावार्त्तिक(*) ७ — — — ।

प्रत्यरघ[ट्टं] धान्याढकं तु गोधूमयवपूर्णम् ॥ ११ ॥

पेड्डा च पंचपल्लिका धर्मस्य विशोपकस्तथा भारे ।

शासनमेतत्पुर्व्वं विदग्धराजेन संदत्तम् ॥ १२ ॥

[कर्णा]सकांस[स्य] कुंकुम[पुर]मांजिष्ठादिसर्व्वभांडस्य ।

[द]श दश पलानि भारे देयानि विक(*) ७ — — — ॥ १३ ॥

आदानादेतस्माद्भागद्वयमर्हतः कृतं गुरुणा ।

शेषस्तृतीयभागो विद्याधनमात्मनो विहितः ॥ १४ ॥

राज्ञा तत्पुत्रपौत्रैश्च गोष्ठ्या पुरजनेन च ।

गुरुदेवधनं रक्ष्यं नोपे[क्ष्यं] हितमि[मी]प्सुभिः ॥ १५ ॥

दत्ते दाने फलं दानात्पालिते पालनात्फलम् ।

[भक्षितो]पेक्षिते पापं गुरुदे(*)[वधने]धिकम् ॥ १६ ॥

गोधूममुद्वयवलवणराल[का]देस्तु मेयजातस्य ।

द्रोणं प्रति माणकमेकमत्र सर्व्वेण दातव्यम् ॥ १७ ॥

बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः ।

यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलम् ॥ १८ ॥

रामागिरिनन्दकालिते विक्रमकाले गते तु शुचिमा[से](*) ।

[श्रीम]द्वलभद्रगुरोर्विदग्धराजेन दत्तमिदम् ॥ १९ ॥

नवसु शतेषु गतेषु तु षण्णवतीसमधिकेषु माघस्य ।

कृष्णैकादश्यामिह समर्थितं ममट्टनृपेन(ण) ॥ २० ॥

यावद्भूधरभूमिभानुभरतं भागीरथी भारती

भास्व[द्भा]नि भुजंगराजभव [नं] भ्राजद्भवांभोधयः ।

तिष्ठं(*,त्यत्र)सुरासुरेन्द्रमहितं [जे]नं च सच्छासनं ।

श्रीमत्केशवसूरिसंततिकृते तावत्प्रभूयादिदम् ॥ २१ ॥

इदं चाक्षयधर्मसाधनं शासनं श्रीविदग्धराज्ञा(जेन)दत्तं

॥ संवत् ९७३ श्रीममट[राज्ञा(जेन)समर्थि]तं संवत् ९९६ ॥

सूत्रधारोद्भव[शत]योगेश्वरेण उत्कीर्ण्यं प्रशस्तिरिति ॥

(३१९)

(१) ओं संवत् १३३५ वर्षे श्राम्ब(व)ण-

(२) वदि १ सोमेऽथेह समीपाट्टी-

(३) मंडपिकायां भांपा हटउ भांवा

(४) पयरा महं सजनउ महं० धीणा

(५) ठ० धणसीहउ० ठ० देवसीह प्रभृ-

(६) ति पंचकुलेन श्रीराताभिधा-

- (7) न श्रीमहावीरदेवस्य नेचाप्र-
 (8) चयं वर्षस्थितके कृत द्र २४ चतु-
 (9) विंशति द्रम्माः वर्षे वर्षे प्रति स-
 (10) मी मंडपिका पंचकुलेन दातव्याः ॥
 (11) पालनीयाश्च ॥ बहुभिर्व-
 (12) सु[धा]भुक्ता राजभिः सगरादि-
 (13) भिः । यस्य यस्य यदा भूमी तस्य
 (14) तस्य तदा फलं ॥ शुभं भवतु ॥

- (15) सं० १३३६ वर्षे श्रेष्ठिको नागश्रे[य]
 (16) से अरसीहेन भ (स ?)टापक्षे दत्तद्र १२ उभ-
 (17) यं द्र ३६ समीपाटी मंडपिका-
 (18) यां व्यापृत्यमाणपंचकुलेन
 (19) वर्षे वर्षे प्रति आचं[द्रार्क] याव-
 (20) दा(दा)तव्याः ॥ शुभमस्तु ॥

(३२०)

- (1) र्द० ॥ ओं नमो वीतरागा-
 (2) य ॥ संवत् १३४५ वर्षे ॥
 (3) प्रथम भाद्रवा वदि ९ शु-
 (4) कदिनेऽद्येह श्रीन-
 (5) दूल मंडले महाराज-
 (6) कुल श्रीसाम्बंत सिय(ह)-
 (7) देव राज्येऽत्र[नि]युक्तश्री-

- (८) श्रीकरणमहं ललना-
- (९) दिपंचकु[ल] प्रभुभि(भृति) अक्ष-
- (१०) राणि पञ्च(प्रयच्छत् ?) ॥ समीतल-
- (११) पदेत्य मंडपिकायां सा-
- (१२) धु० हेमाकेन हाथिउं-
- (१३) डीग्रामे श्रीमहावीरदे-
- (१४) वनेचार्थं वर्षे प्रति वत्सी (?)
- (१५) क द्र, २४ चतुर्विंशति द्रमा
- (१६) प्रदत्ता शुभं भवत् (तु) ॥
- (१७) बहुभिव(र्व)सुधा भुक्ता रा-
- (१८) जभिः सगरादिपि (भिः) । ज(य)
- (१६) स्य २ ज(य)दा पू (भू)मी तस्य २
- (२०) तदा फलं ॥
- (२१) के (कृ ?)णविजय लिखतु (खितं) ।

(३२१)

ओं सं० १२९९ वर्षे चैत्र सुदि ११ शुक्ले श्री रत्नप्रभोपा-
ध्यायशिष्यैः श्रीपूर्णचंद्रोपाध्यायैरालकद्वयं शिखराणि च कारि-
तानि सर्वाणि ॥

(३२२)

- (१) दं० ॥ ओं नमो वीतरागाय । संव-
- (२) १३४६ वर्षे श्रावण वदि ३
- (३) मुक्रदिने खहेडा, ग्रामे महाद-
- (४) पाल सा० रावा कर्मसीह पा-

सेवाडीग्रामस्थलेखाः ।

—२२५३०६६६—

(३२३)

ओं० ॥ स्वजन्मनि जनताया जाता परतोपकारिणी शांतिः ।

विवुधपतिविनुतचरणः स शांतिनामा जिनो जयति ॥ १ ॥

आसीदुग्रप्रतापाद्यः श्रीमदणहिलभूपतिः । (*)

येन प्रचंडदोर्दंडपराक्रम[जि]ता मही ॥ २ ॥

तत्पुत्रः चा(श्वा)हमानानामन्वये नीतिसद्वहं हः) ।

जिंदराजाभिधो राजा सत्यसौ शौर्यसमाश्रयः ॥ ३ ॥

तत्त[नू]जस्ततो जातः प्रतापाक्रान्तभूतलः ।

अ[श्व]राजः श्रियाधारो [भू(*)प]तिर्भूभृतां वरः ॥ ४ ॥

ततः कटुकराजेति त[त्पु]त्रो धरणीतले ।

जज्ञे स त्यागसौभाग्यविख्यातः पुन्य(ण्य)विस्मितः ॥ ५ ॥

तद्भुक्तौ(क्तौ) पत्तनं र[म्यं] शमीपाटीति नाम[कं] ।

तत्रास्ति वीरनथास्य चैत्यं स्वर्गसमोपमं ॥ ६ ॥ (*)

इतश्चासीत् वि[शु]द्धात्मा यशोदेवो बलाधिपः ।

राज्ञां महाजनस्यापि सभायामग्रणीस्थितः ॥ ७ ॥

श्रीपंडेरकस्त्रच्छे बंधुनां सुह[दां] सतां ।

नित्योपकुर्वता येन न श्रांतं स(श)मचेतसा ॥ ८ ॥ (*)

तत्सुतो बाहडो जातो नराधिपजन[प्रिय]ः ।

विश्वकर्म्मैव सर्वत्र प्रसिद्धो विदुषां मतः ॥ ९ ॥

तत्पुत्रः [प्र]थितो लोके जैनधर्मपरायणः ।

उत्पन्न[स्थ]ल्लको राज्ञः प्रसादशुणमंदिरं (*) ॥ १० ॥

दयादाक्षिन्य(ण्य)गांभीर्यबुद्धिचिद्धयानसंयुतः ।
 श्रीमत्क[दु]कराजेन तस्य दानं [कृतं] शुभं ॥ ११ ॥
 माघे ज्येष्ठ(व)कसंप्राप्तौ वितीर्त्त(र्ण) प्रतिवर्षकं ।
 द्रम्माष्टकं प्रमाणेन धलका *य प्रमोदतः ॥ १२ ॥
 पूजा[र्थ] शांतिनाथस्य यशोदेवस्य ख[त्त]के ।
 प्रवर्द्धयतु चंद्रार्कं यावदादानमु[ज्ज्व]लं ॥ १३ ॥
 पितामहे[न] तस्येदं समीपाट्यां जिनालये ।
 कारितं शांतिना(*)थस्य ध्रुवं जनमनमनोहरं ॥ १४ ॥
 धर्मेण लिप्यते राजा पृथ्वीं भुनक्ति यो यदा ।
 ब्रह्महत्या सहश्रे(स्त्रे)ण पातकेन विलोपय[न] ॥ १५ ॥

संवत् ११७२ ॥

(३२४)

- (१) सं० ३१ भाद्र(द्र)[प]द सुदि ११ ज्येष्ठ श्रीन[दु]ले
 (२) [महा]राजाधिराजश्रीकदुदेवविजयोद[यी] त-
 (३)—[ज]यतसीहयुवराजभुज्यमानसमीपाट्यां श्रीम-
 (४)—रपा[ल]: समस्तमुद्राव्यापारान् परिपंथयन्
 (५) [श्री] से [आ] भटसमस्तमहाजनप्रभृती[न्] । [त]-
 (६)—[व]रः—सिंधुराज—। तस्मिन् काले प्रवर्तिमाने
 (७) लि [प]ति च पूर्वधर्मशासन यतु घाणक प्र-
 (८) [ति]मूण सर्वप्रमाण दया—इलखेटलनिपे[धः] एत-
 (९)—प्रतिपालयन्ति [स] आत्मानं पुण्येन लिप्यते ज-

- (10) कोपि लोप[य]स्यति स ब्रह्महत्यापापेन गृह्यते ॥मंगलं
(11) महाश्री ॥

(३२५)

- (1) ओ० ॥ सं० ११६७ चैत्र सु० १ महाराजाधिराजश्री-
अश्वराजराज्ये । श्रीकटुकराजयु यौवरा[ज्ये] समी
पाटीयचैत्ये जगतौ(त्यां) श्री[ध]र्मनाथदेवसां(स्य) नि-
त्यपूजार्थं (।) महासाहणियपूअविपौत्रे[ण] उत्तिमरा-
जपुत्रेण उप्पलराकेन (।) मांगट आंवल (॥)
- (2) वि० सलखणजोगरादि कुटुंब(व) समं (।) पद्माढा
ग्रा[मे] (।) तथा मे[द्रं] चा ग्रामे (।) तथा छेछडिया-
मदडीग्रामे (॥) [अ]रहटं अरहटं प्रति[द]त्तः
जवाहरकः (॥) एकः ॥ यः कोपि लोप[य]प्यति
(।) स गोस्त्रीव्रा(व्रा)[ह्म]णविनाशपापेनात्मा[नं]
- (3) एतत् ये (।) प्रतिपालयि[ष्यं]ति (।) ते स्मदीयध-
र्म[भ]ाग्याः सदा भविष्यंति ॥ इति मत्वा प्रतिपाल-
नीयं ॥ यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं
व(व)हुभिर्वसुधा [भु]क्ता राजभिः सगरादिभिः ॥१॥छ॥

(३२६)

- (1) ओ०॥ संवत् १२१३ चैत्रवादि ८ भौमे अग्नेह श्रीनडूले
दंडश्रीवईजाप्रतिपत्तौ महं श्रीजसदेव प्रभृतिपंचकुलप्रति-
पत्तौ बला० श्रीचांडदेव जसणागयो हस्ताक्षराणि
प्रयच्छति । यथा सीम्वाडीवास्तव्यवाणिक्(ग्)महणा पुत्र
जिणढा-

(२) केन देवश्रीमहावीरजगत्यां कारितदेवश्रीपार्श्वनाथदेवाय
नेचयनिमित्तं समीपाद्यां तले संजातमंडपिकायां मासं प्रति-
धर्मेण उदकपूर्वं दत्त द्वादशक रु १ एकः । प्रदत्तः ॥
बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः ॥

(३) यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं ॥ कालं
कालान्तरेष्वपि केनापि राज्ञैर्वलाधिपैश्च लुपद्भिश्च परिपंथना
कारापय(यि)तव्या ॥ सरि - - - ॥ अत्र साक्षि
पो० पाल्हा ॥ गां० मालानिणि [कु]मारपालराजजोयण
आ-

(४) बडहरिचंद्र मध्यक कोहलप्रभृतयः ॥ मासं प्रति रूपको
दत्तः ॥ छ ॥ दं । पाद्राडाग्राम सत्कठकुर आजडपुत्र मोख-
पाल सज्जणपालाभ्यां । श्रीपार्श्वनाथदेवाय दत्त पाडउआ
अरहट लसाउरदाडिमधमात् जवहार—

(५) रुड १ तथा अरहट.....

(३२७)

(१) ओ० ॥ सं० १२५१ कार्तिकसुदि १ रवौ अत्रत्याधिवासिना

(२) नालिकेर ध्वजा खासटीमूल्यं निजगुरु श्रीशालिभद्र-

(३) सूरिमूर्तिपूजाहेतोः श्रीसुमतिसूरिभिः प्रदत्तं । त-

(४) त्र बला० ५ मासपाटके नेचके व्ययनीयाः ॥ छ ॥

(३२८)

(१) ओ० ॥ संवत् १२९७ वर्षे ज्येष्ठसुदि २ गुरौ राराहंड वा-
स्तव्य ऊज-ज-लायां

(2) — — देवसंधीरणसुत आसपाल धणपाल गुणपाल
सेहडसुत सूमदेव सावदेव सूमदेवसुत धणदेव राहडभार्या
शीतपुत्रिका साजणि जालहू संधीरण भार्या

(3) राही.....सेहडभार्या अइहच सूमदेव
भार्या मदाअरि सावदेव भार्या पटूजसिरि कुटुप(म्ब)
समुदायेन सेहडेन भार्या समन्वितेन देवकुलिका कारापिता॥

(३२९)

दर्द०॥ संवत् ११९८ आसौज वदि १३ रवौ अरिष्टनेमि-
पूर्वदिशायां अपवारिका अग्रे भित्तिं द्वारपत्रं च न लभ्यते कर्तुं
समस्तगोष्ठ्या मिलित्वा निषेधः कृतः ॥ लिखितं पं अश्वदेवेन ॥

(३३०)

(1) ओं सं० १३२१ वर्षे चैत्र वदि-

(2) १५ सोमे अद्येह महाराज कु-

(3) ल श्रीचाचिगदेवेन करहे-

(4) डाग्रामे श्रीपार्श्वनाथाय पू-

(5) जार्थ । सोमपर्वणि नडूल-

(6) मंडपिकायां उदकम्

(7) . . . [दत्र] द्र

नाडलाई-स्थलस्थलेखाः ।

(३३१)

- (१) ओं ॥ संवत् ११८९ माघ सुदि पंचम्यां श्रीचाहमाना-
न्वय श्रीमहाराजाधिराज [रायपा]ल-
- (२) देव (वः) तस्य पुत्रो (त्रौ) रुद्रपाल अमृतपा[लौ]ताभ्यां
माता श्रीराज्ञी मा[न]लदेवी तथा [नदू]ल [डा]गिका-
- (३) यां सतां परजतीनां [रा]जकुलपल[म]ध्यात् पलि-
काद्वयं घाण[कं] प्रतिधर्माय प्रदत्तं च । भं० नागसि-
- (४) वप्रमुखसमस्तग्राभीणक रा० तिमटा वि० सिरिया
वणिक पोसरि लक्ष्मण एते सा-
- (५) खिं (एतान् साक्षिणः) कृत्वा दत्तं लोपकस्य यदु(त्)
पापं गोहत्यासहस्रेण । ब्रह्म(ब्रह्म)हत्यास(श)तेन च
तेन पापेन लिप्यते सः ॥०॥ श्री ॥

(३३२)

- (१) ओं० ॥ नमः सर्वज्ञाय ॥ संवत् ११
- (२) ९५ आसउज वदि १५ कुजे ॥
- (३) अद्येह श्रीन[दू]लडा[गि]कायां महा-
- (४) राजाधिराज श्रीराय[पा]लदेवे । विज-
- (५) यी(गि)राज्यं कृर्वतीत्येतस्मिन् काले श्री-
- (६) मदुर्जिततीर्थः(त्थे)श्री[ने]मिनाथदेवस्य

- (7) दीपधूपनैवे[द्य] पुष्पपूजाद्यर्थे गू-
- (8) हिलान्वयः राज० ऊधरण सूनु-
- (9) ना भोक्तारि (?) ठ० राजदेवेन स्वपु-
- (10) ण्यार्थे स्वीयादानमध्यात् मार्गे ग-
- (11) च्छतानामागतानां वृषभानां शेके[पु]
- (12) यदाभाव्यं भवति तन्मध्यात् वि[श]
- (13) तिमो भागः चंद्रार्कं यावत् देवस्य
- (14) प्रदत्तः ॥ अस्मद्वंशीयेनान्येन वा
- (15) केनापि परिपंथना न करणीया ॥
- (16) अस्मद(ह)त्तं न केनापि लोप[नी]यं ॥
- (17) स्वहस्ते परहस्ते वा यः कोपि लोप-
- (18) यिष्यंति(प्य)ति । तस्याहं करे लग्नो
- (19) न लो[प्यं] मम शासनमिदं ॥ लि०
- (20) [पां]सिलेन ॥० स्वहस्तोयं साभि-
- (21) ज्ञानपूर्वकं राज० रा[ज]देवे-
- (22) न मतु दत्तं ॥ अत्राहं साक्षि[णा]
- (23) ज्योतिषिक[दूदू]पासूनुना गूगि-
- (24) नः (ना) । तथा पला०[प] ला० । पृथि-
- (25) वा १ मांगु[ल]ा ॥ देपसा । रा
- (26) पसा ॥ मंगलं महा[श्रीः] ॥

(३३३)

- (१) ओं ॥ संवत् १] १२०० जेष्ठ (ज्येष्ठ) [सु]दि ५ गुरौ
श्रीमहाराजाधिराजश्रीरायपालदेवराज्ये- -हास- -
- (२) समए (ये) रथयात्रायां आगतेन रा० राजदेवेन आत्म-
पाइला मध्यात् । [सर्व्व साउतपुत्र] विसो(शो)
- (३) पको दत्तः ॥ आत्मीयघाणकतेलव(प, [ल]मध्यात् ।
माता (वृ) निमित्तं पलिकाद्वयं णी २ दत्तः (त्तं) ॥ म
- (४) हाजनग्र(ग्रा)मीणजनपदसमक्षाय(क्षं) । धर्म्माय नि-
मित्तं विसो(शो)पको(कः) पलिकाद्वयं दत्तं ॥ गोह-
- (५) त्यानां सहस्रेण ब्रह्म[ह]त्यास(श)तेन च ॥ स्त्रीहत्या-
भ्रूणहत्यां च (भ्यां) जतु (यत्) पापं तेन पापेन लि-
प्यते सः ॥

(३३४)

- (१) ओं ॥ संवत् १२०२ आसोज वदि ५ शुक्ले श्रीमहारा-
जाधिराज श्रीरायपालदेवराज्ये प्रवर्त्त[माने]
- (२) श्रीनदूलडागिकायां । रा० राजदेव ठकुरेण प्रवर्त्त[माने]
न ॥ [श्री]महावीर चैत्ये साधुत-
- (३) पोधननि[ष्ठार्थे] श्रीअभिनवुरीय वदाय्या अ[व्रत्ये]पु स-
[म]स्तवणजारकेपु देसी मिलित्वा (देश्यां मिलितेपु) वृ-
- (४) [प]भ[भ]रित जतु (यत्) पाइलालगमाने(नं) ततु(द्)
वीसं प्रति रूआ २ किराडउआ गाडं प्रति रू० १ वण

(5) जारकै[र्ध]र्माय प्रदत्तं ॥ लोपकस्य ज[तु] (यत्)
पापं [गो]हत्यासहस्रेण ॥ ब्रह्महत्यास(श)तेन पापेन
लिप्यते सः ॥

(३३५)

- (1) ओं ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसम-
- (2) यातीत सं [१]४४३ वर्षे कार्त्ति-
- (3) क वदि १४ शुके श्रीनडूलाई-
- (4) नगरे चाहुमानान्वय महा-
- (5) राजाधिराजश्रीवणवीरदे-
- (6) वसुतराजश्री[र]णवीरदेववि-
- (7) जयराज्ये अ[त्रस्थ] स्वच्छ श्रीमद(द्)-
- (8) वृहद्[च्छ] नभस्तलदिनकरो-
- (9) पम श्रीमानतुंगसूरिवंशोद्भ[व]-
- (10) श्रीधर्मचंद्रसूरिपट्टलक्ष्मी श्र-
- (11) वणोउ(णो)त्पलायमानैः श्रीविन-
- (12) यचंद्रसूरिभि र[न]ल्पगुणमाणि-
- (13) कयरत्नाकरस्य यदुवंशशृंगा-
- (14) रहारस्य श्रीनेमीश्वरस्य निरा-
- (15) कृतजगद(द्)विषादः प्रासाद(दः) स-
- (16) मुद्दे(ध्रे) आचंद्रार्कं नंदतात(त् ॥ श्री ॥

(३३६)

- (१) ॥ दं० ॥ श्रीयशोभद्रसूरिगुरुपादुकाभ्यां ।
- (२) नमः संवत् १५९७ वर्षे वैशाखमासे
- (३) शुक्लपक्षे पष्ठ्यां तिथौ शुक्लवासरे पुन-
- (४) र्वसुक्लमासचंद्रयोगे । श्रीसंदेरगच्छे ।
- (५) कलिकालगौतमावतारः समस्तभवि-
- (६) कजनमनोऽबुजविबोधनैकदिन-
- (७) करः । सकललब्धिविश्रामः युगप्रधानः ।
- (८) जितानेकवादीश्वरवृंदः प्रणतानेकनर-
- (९) नायकः मुकुटकोटिघ्र(घृ)ष्टपादाराविंदः । श्री-
- (१०) सूर्य इव महाप्रसादः चतुपष्टिसुरेंद्रसं-
- (११) गीयमानसाधुवादः श्रीपंढेरकीयग-
- (१२) णवुधावतंसः । सुभद्राकुक्षिसरोवररा-
- (१३) जहंसः यशोवीरसाधुकुलावरनभोम-
- (१४) णिसकलचारित्रिचक्रवर्तिचक्रचुडाम-
- (१५) णिः भ० प्रभुश्रीयशोभद्रसूरयः । तत्प-
- (१६) ट्टे श्रीचाहुमानवंशशृंगारः लब्धसम-
- (१७) स्तनिरवद्यविद्याजलाधिपारः श्रीवद-
- (१८) रादेवीदत्तगुरुपदप्रसादः । स्वविमलकु-
- (१९) लप्रबोधनैकमासपरमयशोवादः भ०
- (२०) श्रीशालिमूरिः त० श्रीसुमतिमूरिः
- (२१) त० श्रीशांतिमूरिः त० ईश्वरमूरिः । ए-
- (२२) वं यथाक्रमनेकगुणमणिगणरो-

(३३८)

- (१) सं. १५६९ वर्षे कुतवपुरापक्षे तपागच्छाधिराजश्री
 (२) इन्द्रनंदिसूरिगुरूपदेशात् मुंजिगपुरश्रीसंघेन कारिता देवकु-
 लिका चिरं नंदतात् ।

१५६८....वीरमग्राम वास्तव्य श्रीसंघेन....।

(३३९)

संवत् १५७१ वर्षे कुतवपुरा तपागच्छाधिराजश्रीइन्द्रनंदि-
 सूरिशिष्य श्रीप्रमोदसुंदरगुरूपदेशात् चंपकपुर्यश्रीसंघेन कारिता
 देवकुलिका चिरं जीयात् ॥

१५७१....चंपकदुर्ग श्रीसंघेन.... ।

१५७१....पत्तनीय श्रीसंघेन.... ।

१५७१....चंपकनेर संघेन.....।

१५७१....इन्द्रनंदिसूरिशिष्य श्रीसौभाग्यनंदिगुरूपदेशेन
 श्रीशमी संघेन.....।

१५७१....महमदावादसंघेन.....।

(३४०)

- (१) महाराजाधिराज श्रीअभयराराज्ये
- (२) संवत् १७२१ वर्षे ज्येष्ठ शुदि ३ रवौ श्रीनडुलाइनगरवा-
स्तव्य प्राग्वा-
- (३) द ज्ञातीय वृ० सा । जीवा भार्या जसमादे सुत सा ।
नाथाकेन श्रीमुनिसुव्रतविंव
- (४) कारापितं । प्रतिष्ठितं च । भट्टारक श्रीविजय[प्रभ?]
सूरिभिः ।

(३४१)

- (१) ॥ द० ॥ संवत् १६८६ वर्षे वैशाखमासे शुक्लपक्षे शनि-
पुष्ययोगे अष्टमीदिवसे महाराणाश्रीजगत्सिंहजीविजयि-
राज्ये जहांगीरी महातपा-
- (२) विरुद्धारक भट्टारक श्रीविजयदेवसूरीश्वरोपदेशकारित
प्राक्प्रशस्तिपट्टिकाज्ञातराजश्रीसंप्रतिनिर्मापित श्रीजेखल-
पर्वतस्य जी-
- (३) पूर्णप्रासादोद्घारेण श्रीनडुलाई वास्तव्य समस्तसंधेन
स्वश्रेयसे श्रीश्रीआदिनाथविंव कारितं प्रतिष्ठितं च पाद-
शाह श्रीमदकव्वर-
- (४) शाह प्रदत्त जगद्गुरुविरुद्धारक तपागच्छाधिराज भट्टारक
श्री५हीरविजयसूरीश्वरपट्टमभाकरभ० श्रीविजयसेनसूरीश्व-

- (5) रपट्टालंकार भट्टारक श्रीविजयदेवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठा-
ताचार्य श्रीविजयसिंहसूरिप्रमुखपरिवारपरिवृतैः श्रीनडुला-
ईमंडनश्री-
- (6) जेखलपर्वतस्य प्रासादमूलनायक श्रीआदिनाथविंशं श्री ॥

(३४२)

- (1) ॥ दं० ॥ संवत् १२०० कार्तिक वदि ७ रवौ महाराजा-
धिराजश्रीरायपालदेवराज्ये श्रीन-
- (2) डूलडागिकायां रा० राजदेवठकुरायां श्रीनडूला(ई)य महा-
जनेन(नैः) सर्वैर्मिलित्वा श्री-
- (3) महावीरचैत्ये दानं दत्तं [वृ]ततैल चोपड पाइय प्रति ।
क० १/४ धानलवनमपि
- (4) तद्द्रोणं प्रति । मा० १/२ कपास [लो]इगूढखांडहींगुमांजीठा
तोल्ये धडी प्रति । पु० १/२ पुगहरी-
- (5) तकीप्रमुखगणितैः सहस्रं प्रति पुगु १ एतत्तु महाजनेन
वेतरेण धर्म्माय प्रदत्तं
- (6) लोपकस्य जतु (यत्) पापं । गोहत्यासहस्रेण ब्रह्महत्याश-
तेन च । तेन पापेन लिप्यते ।

(३४३)

- (1) ॥ दं० ॥ संवत् ११८७ फाल्गुन सुदि १४ गुरुवार श्रीषं-
डेरकान्वय देशीचैत्ये देवश्रीमहावीर[ाय]दत्तः
-) मोरकराग्रामे घाणक तैलवलमध्यात् चतुर्थभागचाहुमाण-
पापयरा सुत विंशरकेत्त कलशो दत्तः ॥ रा. वीच्छ-

(३) रा समेतसाखियभराडौनागसिद्धजतिपरावीद्धरामोसरि ल-
ख्मण (१).

(४) बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः ज(य)स्य२ यदा
भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं ।

(३४४)

- (1) संवत् १७६५ वर्षे वैशा-
- (2) ख सुदी २ दिने ज्जकेश ज्ञाती
- (3) वोहरा कागगोत्रे साह
- (4) ठाकुरसी पुत्र लालाके-
- (5) न सुवर्णमयकलशकारा-
- (6) पितं श्रीआदिनाथजी
- (7) सत्तर भेदपूजा सहितेन
- (8) संप्रति तपा माणिक्यविजै
- (9) शिष्य जितविजय शिष्य कुशल-
- (10) विजय उपदेशात्
- (11) शुभं भवतु ॥

(३४५)

(१) ओं नमः शिवाय भूर्भुवः स्वश्चरं देवं वंदे पीठं पिना-
किनं स्मरसि श्रेयसे यस्तं.....
पुरा.....समस्त राजा-

(२) वलि विराजित महाराजाधिराज परमभट्टारक परमेश्वर-
निजभुजविक्रमु(म)रणांगणविनिर्जित *

पार्वतीपतिवरलब्धप्रौढप्रतापश्रीकुमारपालदेवकल्याणवि-
जयराज्ये

(३) स्वे स्वे वर्तमाने श्रीशंभुप्रसादावाप्तस्वच्छपूरत्नपुरचतु-
राशिकायां महाराजभूपालश्रीरायपालदेवान्महासनप्रा-
प्तश्रीपूजपाक्षदेवश्रीमहाराज्ञीश्रीगिरिजादेवीसंसारस्या-
सारतां

(४) विचिन्त्य प्राणिनामभयदानं महादानं मत्वा अत्र नग-
रनिवासी(सि)समस्तस्थाना(न)पतिब्राह्मणान् समस्ता-
चार्यान् समस्तमहाजनान् तांबोलिकान् प्रकृती(ति)
किंकृती(ति)नः संबोधय संविदितं शासनं संप्रयुंजति
यथा अद्य अ—

(५) मावस्यापर्वणि प्राणिनामभयदानशासनं प्रदत्तं स्या-
(स्ना)त्वा देवपितृमनुष्यान्—केन संतर्प्य वारावार....
पूर्देवतां प्रस्वा(सा)द्य ऐहिकपारत्रिकफलमंगीकृत्य प्रेत्य
यशोभितृद्धये जीवस्य अमारिदानं

(६) मासे मासे एकादश्यां चतुर्दश्यां अमावस्या [यां]
उभयो[ः] पक्षे (पक्षयोः) श्रेष्ठतिथौ भूसहायशासनो-
दकपूर्वं स्वित्परंपराभिः प्रदत्तं अस्मदीयभुवि भोक्ता
महामात्यः साधिविग्रहिकप्रतीतस्वपुरोहितप्रभृति—

(७) समस्तठकुराणां तथा सर्वान् संबोधयत्यस्तुवः संविदितं
..... कारापनाय
(करणाय)

- (८) महाजनानां पणेन लिख्यते राज्ञा सभयं निग्रहणीयः
श्रुत्वा शासनमिदमाचन्द्रार्कं यावत् पालनीयं उक्तं च
यथा व्यासेन

बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः ।
यस्य यस्य यदा भूमी तस्य तस्य तदा फलम् ॥
सर्वानित्यं भाविनः

- (९) पार्थिवेन्द्रान्

भूयो भूयो याचते रामचंद्रः ।
सामान्योयं धर्म[से]तुर्नृपाणां
काले काले पालनीयो भवद्भिः ॥
अस्मद्वंश्यसमुत्पन्नो धन्यः कोपि भविष्यति ।
तस्याहं करसंलग्नो न लोप्यं मम शासनं ॥
अमावस्यां पुण्यतिथिं भांडप्रजा(ज्वा)लनं च [पौर्विकैः]
कुंभकारैश्च नो कार्यं

- (१०) तासु तिथिष्ववज्ञाविभयः प्राणिवधं कुरुते तस्य
शिक्षापनां दक्षिद्र ४ चत्वारि नडूलपुरवासी प्राग्वाटवं-
शजः शुभंकराभिधानः सुश्रावकः साधुधार्मिकः तत्सुतौ
इह हि योनौ जातौ पूतिगसालिगौ तै(ताभ्यां) कृपा
[पराभ्यां] प्राणिनामर्थे विज्ञप्य शासनं [कारापितं]

- (११) १०० स्वहस्तः श्रीपूनपाक्षदेवस्य लिखितमिदं
पारि० लक्ष्मीधरसुत ठ० जसपालेन प्रमाणमिति ॥

(३४६)

- (१) ओं ॥ संव[त्] १२०९ माघवदि १४ शनौ अघेह
श्री हाराजाधिराजप-
- (२) रमेश्वर उमापतिवरलब्ध प्रशा(सा)दप्रौढप्रताप
. निर्जित[शा]कंभरी-
- (३) भूपालश्रीमत्कुमारपालदेवकल्याणविजय
. पश्रीमहादेवे[श्री]-
- (४) श्रीकरणादौ समस्तमुद्राव्यापारान् परि[पं]
. [प्र]भुप्रसादावा-
- (५) सश्रीकिराटकूपलाटर्हदशिवा
. राजश्रीआलण-
- (६) देवः शिवरात्रिचतुर्दश्यां शुचिर्द
. [पु]ण्ययशोऽभि-
- (७) वृद्धये प्राणिनामभयप्रदानं म
. [हा]जनतांबुलि-
- (८) कसमस(स्त)प्रकृतीन्(तीः) संबोध्य अभय
. [से]मासे उभय-
- (९) योः पक्षयोः अष्टमी एकादशी चतुर्द[शी]
. दत्तं अतोऽनंत-
- (१०) रं एतासु तिथिषु नगरत्रयेपि जी[व]
. [जा?]च व्यतिक्रम्य जी-
- (११) वानां वध(धं) कारयति करोति वा स व्यापा
. आचंद्रार्क याव-

- (12) त् केनापि न लोपनीयं । अपरं पुरोहिता[अमा] . . .
 . . . सर्वैरपरैश्च ए-
- (13) पा अमारिरूढिः प्रमाणीकार्या । [यः को] . . .
 . . . कालेन क्षीयते
- (14) फलं । एप(त)स्याभयदानस्य क्षय . . .
 . . . स्य प्रदत्ताऽभ-
- (15) यदक्षिणा न तु विप्रसहस्रेभ्यो . . .
 . . . कोपि पापिष्ठतरो जी-
- (16) ववधं कुरुते तदा स पंचद्रुमैर्दं(र्द)ड[नीयः] . . .
 . . . [द्वयो]माहराजिकस्यैको
- (17) द्रुमोस्ति ॥ स्वहस्तोयं महारा[जश्रीआल्हण देवस्य] ॥
 श्रीमहाराजपुत्रश्रीकेल्हण-
- (18) देवमेतत् ॥+महाराजपुत्रगजसिंहस्य[म]तं ॥ सांधिवि-
 ग्रहिक ठ० खेलादित्येन लि-
- (19) खितमिदं ॥ श्रीनदूलपुरवासिप्राक्(ग्)वाटवंशप्रभूतसु
 (शु)भंकराभिधानश्रावकः तत्पुत्रौ क्षि-
- (20) तितल(ले)धर्मतया विख्यातौ पूवि(ति)गशालिगौ ।
 ताभ्यामंतीवक्त्र[प] पराभ्यां प्राणिनामभयप्रदानशा-
- (21) श(स)नं विज्ञ(ज्ञा)प्य कारापितमिति ॥ उत्कीर्णं सूत्र०
 भाइलेन ॥

(३४७)

- (1) ओं ॥ संवत् १२३३ जे (ज्येष्ठ) वदि १३ गुरौ
- (2) अद्येह [श्री] नडूले महाराजाधिराजश्री-
- (3) केलहणदेवराज्ये वर्त्तमानः(ने) श्रीकीर्ति]-
- (4) पालदेवपुत्रेः] सिनाणवभोक्ता राजपु-
- (5) [त्र]लाषणपा[ल] राजपुत्र अभयपाल(लैः) रा-
- (6) ङी श्रीमहिव(व)लदेविसहितैः श्रीशान्ति-
- (7) नाथदेवयात्रानिमित्तं भडियाउव [अ]-
- (8) रघटउरहारिमध्यात् गूजर[त्] हार-
- (9) • १ जवा ग्रामपंचकुलसमक्षि(क्षं) एतत्
- (10) • • दानं कृतं पुण्याय । साक्षि(क्षी) अत्र वास्त-
- (11) • • • • • [द्र]ण • • • • •
- (12) • • • • • सी० देवल[ये]०
- (13) • • • • • समीपाटीय-
- (14) • • • • • पाजून आम-
- (15) • • • • • [स]मक्षं आदानं
- (16) • • • • • मितत्य २ त • •
- (17) • • • • • हत्यापातकेन लि-
- (18) • • • • • ॥ [१]

(३४८)

(1) संवत् १२३३ वैशाख सुदि ३ (१)

(2) संनाणवभोक्ता[रौ] राजपुत्रलाखण-

- (३) पाल राजपुत्र अभयपाल(लौ) तस्मि-
- (४) न् राज्ये वर्त्तमाने चा० भीवडा प-
- (५) ढिदेह [व]ासी सू० आसधर(रैः) सम[स्त]-
- (६) सीरसहितै[ः] खाडिसीरजवमध्या-
- (७) त् ज(य)वा[ः] से ४ गूजर्रीजात्रानिमित्तं
- (८) [श्री] शांतिनाथदेवस्य दत्ता[ः] पुण्याय
- (९) यः कोपि लुप्यते (लोपयति) स पापो(पे)न छिद्य-
- (१०) ते ॥ मं[ग]लं भवतू (तु) तथा भडियाडअ-
- (११) अ[र]हट्टे आसधर सीरोइय सम[स्त]-
- (१२) सीरण ज(य)वा[ः] ह[रो]धु १ गूजरत्तयात्रहि
- (१३) वील्ह[स्य] पुण्यार्थ ॥ १ ॥

(३४९)

- (१) ओं ॥ संवत् १२२१ माघवदि २ शुके अद्येह श्रीके-
ल्हणदेव विजयरा[ज्ये] । तस्य मातुराज्ञी श्रीआन[ल]-
देव्या श्रीपंडरेकीय मूलनायक श्रीमहावीरदेवाय [चै]-
त्रवदि १३ कल्याणिक नि[मि]त्तं राजकीय-
- (२) भोगमध्यात् युगंधर्याः हाएल एकः प्रदत्तः । तथा राष्ट्र-
कूट पातू केल्हण त[द्धा]तृजऊचमसीहसूद्रगकाल्हण आहड
आसल अणतिगादिभिः तलाराभाव्यथस (?) गट-
- (३) सत्कात् अस्मिन्नेव कल्याणके द्र १ प्रदत्तः ॥ १ तथा
श्रीपंडेरकवास्तव्य रथकार धणपाल सूरपाल जोपाल
सिगडा अभियपाल जिसहडदेल्हणादिभिः [चै]त्र सुदि
१३ कल्याणके

(४) युगंधर्याः [हाएल] ए[क १ प्र] — —

(३५०)

- (१) ॥ [थां]था सुत राल्हा पाल्हा[भ्यां] मातृप[द]
श्रीनिमि[त्ते स्तं]भको(कः) प्रदतः(त्तः)
- (२) [सं]वत् १२३६ का[र्त्त]क वदिं [२] बुधे अ[द्ये]ह
श्रीनडूले महारा[जा]धिगज श्री-
- (३) केलहणदेवकल्याणविजयराज्ये प्रवर्त्तमाने [राज्ञी]
श्रीजालहणदेवि
- (४) भुको[त्तौ] श्रीपं[डेर]कदेवश्रीपार्श्वनाथप्रतापतः थांथा-
सुतराल्हाके[न] भा(भ्रा)तृ-
- (५) पाल्हापुत्र सोढा सुभकर रा[म]देव धराणि [यवो]
हीपवर्द्धमा[न] लक्ष्मी-
- (६) धरसहजिग स[ह]देव [सहियग] छा (?) [रा]सां-
धीरण हरिचंद्रवरदेवादि-
- (७) भिः युतेन म — — परमश्रेयोर्ये विदितानिजगृ[हं]प्रदतः
(त्तं) ॥ राल्हाश(स)-
- (८) [त्क] मानुषै[ः] वसद्भिः व[र्षे] प्रति द्राएला ४ प्र-
देया[ः] । शेषजनानां वस-
- (९) तां साधुभिः गोष्ठिकेः(कैः) सारा कार्या ॥ संवत्
१२६६ वर्षे द्ये(ज्ये)-
- (१०) [ष्ट] सुदि १३ शनौ सो[यं] मातृधारमति पुनः
(पुण्यार्थं ?) स्तंभको उधृ[तः] ॥

जालोरदुर्गस्थलेखाः ।

(३५१)

- (१) — — (साक्षा ?) त्रैलोक्यलक्ष्मीविपुलकुलगृहं धर्म-
वृक्षालवालं श्रीमन्नाभेयनाथक्रमकमलयुगं मंगलं वस्त-
नोतु । मन्ये मांगल्यमाला प्रणतभवभृतां सिद्धिसौध-
प्रवेशे यस्य स्कन्धप्रदेशे विलसति गवलश्यामला कुंत-
लाली ॥ १ ॥ श्रीचाहुमानकुलांबरमृगांकश्रीमहाराज
अणहिलान्वयोद्भवश्रीमहाराजआल्हणसुत-
- (२) र्यावलीदुर्ललितदलितरिपुवलश्रीमहा-
राजकीर्तिपालदेवहृदयानंदिनंदनमहाराजश्रीसमरसिंह-
देवकल्याणविजयराज्ये तत्पादपद्मोपजीविनि निजप्रौ-
ढिमातिरेकतिरस्कृतसकलपीलवाहिकामंडलत[स्क]रव्य-
तिकरे राज्यचित्तके जोजलराजपुत्रे इत्येवं कालं(ले)
प्रवर्तमाने
- (३) [ि]रपुकुलकमलेंदुः पुण्यलावण्य-
पात्रं नयविनयनिधानं धाम सौंदर्यलक्ष्म्याः । धरणि-
तरुणनारीलोचनानंदकारी जयति समरसिंहक्षमापतिः
सिंहवृत्तिः ॥ २ तथा ॥ औत्पत्तिकीप्रमुखबुद्धिचतुष्टयेन
निर्णोतभूपभवनोचितकार्यवृत्तिः । यन्मातुलः समभवत्
किल जोजलाहो
- (४) — — ~ (दोईड ?) खंडितदुरंतविपक्षलक्षः ॥ ३
श्रीचंद्रगच्छमुखमंडनसुविहितयतितिलकसुगुरुश्रीश्रीचं-

(5) —(आ)तृ यशोराजजगधरविधीयमाननिखिलमनोरथेन
श्रेष्ठि(णि)यशोवीरपरमश्रावकेण संवत् १२३९ वैशाख-
सुदि ५ गुरौ सकलत्रिलोकीतलाभोगभ्रमणपरिश्रां[त]-
कमलाविलासिनीविश्रामविलासमंदिरं अयं मंडपो नि-
र्मापितः ॥ तथा हि ॥ नानादेशसमागतैर्नवनवैः स्त्रीपुं-
सवर्गैर्मु[हु]र्यस्यै-

(६) — ॐ ॐ वावलोकनपरैर्नो तृप्तिराप्ताद्यते । स्मारं
स्मारमथो यदीयरचनावैचित्र्यविस्फूर्जितं तैः स्वस्थान-
गतैरपि प्रतिदिनं सोत्कंठमावर्ण्यते ॥ ४ वि[श्वं]भरा-
वरवधूतिलकं किमेतल्लीलारविंदमथ किं दुहितुः पयोधेः ।
दत्तं सुरैरमृतकुंडमिदं किमत्र यस्यावलोकनविधौ
विविधाविकल्पाः ॥ ५ गर्त्तापूरेण पातालं

(७) . . . (विस्तारे ?) [ण] महीतलं । तुंगत्वेन नभो येन
वराणशे भुवनत्रयं ॥ ६ किं च ॥ स्फूर्जद्ध्योमसरः
समोपाकरं कन्यालिङ्गं भा[कु]लं मेषाढ्यं सकुलीर-
सिंहमिदं प्रोद्यद्दृपालंकृतं । ताराकैरवर्मिदुधामसलिलं
सद्राजहंसापदं यावत्तावदिहादिनाथभवने नंदादसौ
मंडपः ॥ ७ कतिरियं श्रीपूर्णभद्रसूरीणां ॥ भद्रमस्तु
श्रीसंघाय ॥

(३५२)

- (१) ओं ॥ संवत् १२२१ श्रीजावालिपुरीयकांचन [ग]
रिगढस्योपरि मधुश्रीहेमसूरिप्रबोधितश्रीगूर्जरधराधी-
श्वरपरमार्हतचौलुक्य-
- (२) महारा[ज]ाधिराजश्री[कु]मारपालदेवकारिते श्रीपा-
[र्श्व]नाथसत्कमू[ल] विव(विव)सहितश्रीकुवर-
विहाराभिधाने जैनचैत्ये । सद्विधिप्रव[र्त]नाय वृ(वृ)-
हद्गच्छीयवा-
- (३) दींद्रश्रीदेवाचार्याणां पक्षे आचंद्रार्कं समर्पिते ॥ सं०
१२४२ वर्षे एतद्देसा(शा)धिपचाहमानकुलतिलकम-
हाराजश्रीसमरसिंहदेवादेशेन भा० पासूपुत्र भा० यशो-
- (४) वीरेण स[मु]द्धृते श्रीमद्राजकुलादेशेन श्रीदे[वा]चार्य-
शिष्यैः श्रीपूर्णदेवाचार्यैः । सं० १२५६ वर्षे ज्येष्ठसु०
११ श्रीपार्श्वनाथदेवे तोरणादीनां प्रतिष्ठाकार्ये कृते ।
मूलाशिख-
- (५) रे व(च) कनकमयध्वजादंडस्य ध्वजारोपणप्रतिष्ठायां
कृतायां ॥ सं० १२६८ वर्षे दीपोत्सवदिने अभिनव-
निष्पन्नप्रेक्षामध्यमंडपे श्रीपूर्णदेवसूरिशिष्यैः श्रीराम-
चंद्राचार्यैः[] सुवर्णमयकलसारोपणप्रतिष्ठा कृता ॥
सु(शु)भं भवतु ॥ छ ॥

(३५३)

- (१) ओं ॥ [सं]वत् १३५३ [वर्षे]
- (२) वै[शा]ख वदि ५ [सोमे] श्री-
- (३) सुवर्णगिरौ अद्येह महा-
- (४) राजकुलश्रीसाम(मं)तसिंह-
- (५) कल्याणं(ण)विजयराज्ये त-
- (६) त्पादपद्मोपजीविनि
- (७) [रा]जश्रीकान्हडदेवरा-
- (८) ज्यधुरा[मु]द्रहमाने इहै-
- (९) व वास्तव्यसंघपतिगुणध-
- (१०) र ठकुर आंवडपुत्रव(ठ)कुर-
- (११) जसपु[त्र] सोनीमहणसीह-
- (१२) भार्या मालहणि पुत्र[सोनी]रत-
- (१३) न[सिं]ह णाखो मालहण गजसीह
- (१४) तिहणापुत्र [सो]नीनरपति ज-
- (१५) यता विजयपाल [न]रपतिभा-
- (१६) र्या नायकदेवि(वी) पुत्रलखमीध-
- (१७) र भुवणपाल [सु]हडपाल द्वि-
- (१८) तीय[भ]ार्या जालहणदेवि(वी)इ-
- (१९) त्यादि कुटंव(हुंव) सहिते[न] भा-
- (२०) र्या नायकदेवि(वी) [श्रे]योर्थे
- (२१) देवश्रीपार्श्वनाथचैत्ये पंच-
- (२२) मीवलिनिमित्त(त्तं) निश्रा[नि]क्षे-

- (23) प[ह]ट्टमेकं नरपतिना दत्त(त्तं)
 (24) तत् (द/भाटकेन देवश्रीपा[र्श्व]-
 (25) नाथगोष्टि(ष्टि)[कैः प्रतिवर्षः(र्षं)
 (26) आचां(चं)द्रार्कं पंचमीव(व)लिः
 (27) कार्यो(र्यः) [॥ शुभं] भव[तु] ॥ छ ॥

(३५४)

- (१) ॥ दे० ॥ संवत् १६८१ वर्षे प्रथम चैत्रवदि ५ गुरौ
 अद्येह श्रीराठोढवंशे श्रीसूरसिंघपट्टे श्रीमहाराज श्रीग-
 जसिंहजी
 (२) विजयिराज्ये मुहणोत्रगोत्रे वृद्ध उसवालज्ञातीय सा०
 जेसा भार्या जयवंतदे पुत्र सा० जयराजभार्या मनोर-
 थदे पुत्र सा० सादा सुभा सामल सुरताण प्रमुख
 परिवारपुण्यार्थं श्रीस्वर्णगिरिगह(ढ)दु-
 (३) गोपस्थितश्रीमत्कुमरविहारे श्रीमति महावीरचैत्ये
 सा० जेसा भार्या जयवंतदे पुत्र सा० जयमलजी वृद्ध-
 भार्या सरूपदे पुत्र सा० नहणसी सुंदरदास आसकरण
 लघुभार्या सोहागदे पुत्र सा० जगमालादि पुत्रपौत्रादि-
 श्रेयसे
 (४) सा० जयमलजीनाम्ना श्रीमहावीरविंबं प्रतिष्ठामहोत्सव-
 पूर्वकं कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीतपागच्छपक्षे सुविहिता-
 चारकारक शिथिलाचारग(निवा)रक साधुक्रियोद्धार-
 कारक श्रीआणंदविमलसूरि पट्टप्रभाकरश्रीविजयदान-
 सूरि-

- (5) पट्टशृंगारहारमहाम्लेच्छाधिपतिपातशाहि श्रीअकवर प्रतिबोधकतदत्तजगद्गुरुविरुद्धधारकश्रीशत्रुंजयादितीर्थजीजीयादिकरमोचक तददत्तषण्मासअमारिप्रवर्तक भट्टारक श्रीहीरविजयसूरिपट्टमुकुटायमान भ०
- (6) श्री६ विजयसेनसूरिपट्टे संप्रतिविजयमानराज्यसुविहितशिरः शेखरायमाण भट्टारक श्री६ विजयदेवसूरीश्वराणामादेशेन महोपाध्याय श्रीविद्यासागरगणेशिष्य पंडित श्रीसहजसागरगणेशिष्य पं० जयसागरगणिना श्रेयसे कारकस्य ॥

(३५५)

- (1) ॥ संवत् १६८३ वर्षे आपाठवदि ४ गुरौ श्रवणनक्षत्रे
- (2) श्रीजालोरनगरे स्वर्णगिरिदुर्गे महाराजाधिराजमहाराजाश्रीगजसिंहजीविजयराज्ये
- (3) महुणोत्रगोत्रदीपक मं० अचला पुत्र मं० जेसा भाय्या जैवंतदे पु० मं० श्रीजयमल्लनाम्ना भा० सरूपदे द्वितीया सुहागदे पुत्र नयणसी सुंदरदास आसकरण नरसिंहदास प्रमुख कुटुंबयुतेन स्वश्रेयसे ॥ श्रीधर्म-
- (5) नाथविंश कारितं प्रतिष्ठितं श्रीतपागच्छनायकभट्टारक श्रीहीरविजयसूरिपट्टालंकारभट्टारकश्रीविजयसेन..... ॥

(३५६)

- (1) ॥ संवत् १६८३ वर्षे । आपाठवदि ४ गुरौ सूत्रधार ऊद्धरण तत्पुत्र तोडरा ईसर

(२) टाहा दूहा हांराकेन कारापितं प्रतिष्ठितं तपागच्छे
भ० श्रीविजयदेवसूरिभिः ।

(३५७)

श्रीमद्रैवतकाभिधे शिखरिणि श्रीसारणाद्रौ च य-
द्विख्याते भुवि नन्दिवर्धनगिरौ सौगन्धिके भूधरे ।
रम्ये श्रीकलशाचलस्य शिखरे श्रीनाथपादद्वयं
भूयात्प्रत्यहमेव देव । भवतो भक्त्यानतं श्रेयसे ॥

(३५८)

- (१) ॥ दर्द० ॥ संवत् १६८१ वर्षे प्रथम चैत्रवदि ५ गुरौ श्री
(२) श्रीमुहणोत्रगोत्रे सा० जेसा भार्या जसमादे पुत्र सा०
जयमल भार्या सोहागदेवी श्रीआदिनाथर्विवं
(३) कारितं प्रतिष्ठामहोत्सवपूर्वकं प्रतिष्ठितं च श्रीतपागच्छे
श्री६ विजयदेवसूरीणामादेशेन जयसागरगणेन (णिना) ॥

(३५९)

- (१) ॥ संवत् १६८४ वर्षे माघशुदि १० सोमे श्रीमेढतानगर
वास्तव्य ऊकेशज्ञातीय-
(२) प्रामेचागोत्रातिलक सं० हर्पा लघुभार्या मनरंगदे सुत-
संघपति सामीदासकेन श्रीकुंधुनाथर्विवं कारितं प्रति-
ष्ठितं श्रीतपागच्छे श्री-
(३) तपागच्छाधिराजभट्टारकश्रीविजयदेवसूरिभिः ॥ आ-
चार्यश्रीविजयसिंहसूरिप्रमुखपरिवारपरिकरितैः । श्री-
रस्तु ॥

(३६०)

(१) ॥ संवत् ११७५ वैशाखवदि १ शनौ श्रीजावालिपुरी-
यचैत्ये पां(?)गतश्रावकेण वीरकपुत्रेण उवोचनपुत्र
शुभंकर पेहडात्यां (?) सहितेन च

(२) तत्पुत्र देवंग देवधर स्यां (?) पुत्रेण तथा जिनमति-
भार्या प्रोच्छा न्साहितेन श्रीसुविधिदेवस्य स्वत्तके द्वारं
कारितं धर्मार्थमिति ॥ मंगलं महाश्रीः ॥

(३६१)

९ संवत् १२९४ वषे(पे) श्रीमालीयश्रे० वीसलसुत
नागदेवस्तत्पुत्रा देल्हा सलक्षण झांपाख्याः । झांपापुत्रो
वीजाकस्तेन देवडसाहितेन पितृ झां[पा] श्रेयोर्थ श्रीजा-
[वा]लिपुरीयश्रीमहावीरजिनचैत्ये करोदिः कारिता ॥
शुभं भवतु ॥

(३६२)

(१) ॥ संवत् १३२० वर्षे माघसु-

(२) दि १ सोमे श्रीनाणकीयग-

(३) च्छप्रतिवद्धजिनालये महा-

(४) राजश्रीचंदनविहारे श्री-

(५) क्षीवरायेश्वरस्थाना(न)प-

(६) तिना भट्टारकरा[व]ल ल-

(७) क्ष्मीधरेण देवश्रीम[हा]-

८) वीरस्य आसौजमासे ॥

- (९) अष्टाद्विकापदे द्रमाणां
- (१०) १०० शतमेकं प्रदत्तं ॥ तद्व्या-
- (११) जमध्यात(त्) मठपतिना गोष्ठि-
- (१२) कश्च द्रम १० दशकं वेचनी-
- (१३) यं पूजाविधाने देवश्रीमहावीरस्य ॥

(३६३)

- (१) र्द ॥ संवत् १३२३ वर्षे मार्गसु-
- (२) दि ५ बुधे महाराजश्रीचा-
- (३) चिमदेवकल्याणविजय-
- (४) राज्ये तन्मुद्रालंकारिणि
- (५) महामात्य श्रीजक्षदेवे ॥
- (६) श्रीनाणकीयगच्छप्रतिवद्ध-
- (७) महाराजश्रीचंदनविहारे
- (८) विजयिनि श्रीमद्धनेश्वर-
- (९) सूरौ तैलगृहगोत्रोद्ध-
- (१०) येन महं नरपतिना स्वयं
- (११) कारित जिनयुगल पूजा-
- (१२) निमित्तं मठपतिगोष्ठि(ष्ठि)क-
- (१३) समक्षं श्रीमहावीरदेव-
- (१४) भांडागारे द्रमाणां शता-
- (१५) र्द प्रदत्तं ॥ तद्व्याजोद्धवे-
- (१६) न द्रमार्द्धेन नेचकं मासं
- (१७) प्रति करणीयं ॥ शुभं भवतु ॥

नाडोलनगरस्थलेखाः ।

(३६४)

- (१) संवत् १२१५ ॥ वैशाख शुदि १० भौमे वीसाडास्थाने श्रीमहावीर चै[त्ये समु]दा-
- (२) यसहितैः देवणाग नागड जोगडसुतैः देम्हाज धरण जसचंद्र ज-
- (३) सदेव जसधवल जसपालैः श्रीनेमिनाथविंवं कारितं ॥ बृह[द्रच्छी]-
- (४) य श्रीमद्देवसूरिशिष्येण पं० पद्मचन्द्रगणिना प्रतिष्ठितं ॥

(३६५)

- (१) संवत् १२१५ वैशाख शुदि १० भौमे वीसाडास्थाने श्रीमहावीरचैत्ये समुदायस-
- (२) हितैः देवणाग नागड जोगडसुतैः देम्हाज धरण जसचंद्र जसदेव
- (३) जसधवल जसपालैः श्रीशांतिनाथविंवं कारितं प्रतिष्ठितं बृहद्र-
- (४) च्छीय श्रीमन्मुनिचंद्रसूरिशिष्य श्रीमद्देवसूरिविनेयेन पाणिनीय पं० पद्मचं-
- (५) द्रगणिना यावद्विवि चंद्ररवी स्थातां धर्मो जिनप्रतीतोस्ति ताव[ज्जि]यादेत-
- (६) [ज्जि] नयुगलं वीरजिनभुवने ॥

(३६६)

- (१) ॥ दं० ॥ सं. १६८६ वर्षे प्रथमापाठव० ५ शुक्ले राजा-
धिराजगजसिंहजीराज्ये योधपुरनगरवास्तव्य पणोत्र
- (२) जैसासुतेन जयमलजीकेन श्रीशांतिनाथविंव कारितं प्रति-
ष्ठापितं स्वप्रतिष्ठायां प्रतिष्ठितं च श्रीतपागच्छा-
- (३) धिराजभट्टारक
- (४) [श्री] ५ श्रीविजयदेवसूरिभिः स्वपट्टालंकार आचार्य-
श्रीश्रीविजयसिंहसूरिप्रमुखपरिवार [सहितैः]

(३६७)

- (१) श्रीपद्मप्रभविंव
- (२) ॥ दं० ॥ सं० १६८६ वर्षे प्रथमापाठ व० ५ शुक्ले
- (३) राजाधिराजश्रीगजसिंहप्रदत्तसकलराज्यव्यापाराधिका-
रेण
- (४) मं० जैसा सुत मं० जयमलजीनाम्ना श्रीचंद्रप्रभविंव
कारितं प्रतिष्ठापितं स्वप्रतिष्ठायां श्रीजा-
- (५) लोरनगरे प्रतिष्ठितं च तपागच्छाधिराज भ० श्रीहीर-
विजयसूरिपट्टालंकार भ० श्रीविजयसेनसूरिपट्टालंकार
पातशाहि श्रीजहांगीर प्रदत्त महातपाविरुद्धधारक-
- (६) भ० श्री ५ श्रीविजयदेवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठिताचार्य
श्रीविजयसिंहसूरिप्रमुखपरिवारपरिकरितैः । राणा श्री-
जगत्सिंहराज्ये नाडुलनगररायविहारे श्रीपद्मप्रभविंव
- (७) स्थापितं ॥

(३६८)

सं० १४८५ वै० शु० ३ बुधे प्राग्वाट श्रे० समरसी सुत
 दो० धारा भा० सूहवदे सुत दो० मंहिपा भा० माल्णदे सुत दो०
 मुलाकेन पितृव्य दो० धर्माभ्रातृदो० मांइआभ्यां च दो० मंहिपा
 श्रेयसे श्रीसुविधिर्विवं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीतपागच्छेशश्रीसोमसुंद-
 रसूरिभिः ॥

(३६९)

(१) ओं ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रमकालातीतसंवत्(त्)१[३]९४
 व[र्षे चै]त्रशुदि १३ शुक्ले

(२) श्रीआसलपुरे महाराजाधिराजश्रीवर्णवीरदेवराज्ये रा-
 उत-

(३) मालहणान्वये राउतसोमपुत्रराउतवांवीभार्या जाखल-
 देवि-

(४) पुत्रेण राउतमूलराजेन [श्री]पार्श्वनाथदेवस्य ध्वजारो-
 पणसमये

(५) राउतबाला राउतहा[था] कुमरलंभा नीवा समक्षं मातृ-
 (ता)पित्रौः पु-

(६) प्यार्थं द्विकुयड वा[ड]ी सहितः प्रदत्तः । आचंद्रार्क
 यावदियं व्य-

(७) वस्था प्रमाणा(णं) ॥ बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः
 सगरादिभिः य-

(८) स्य यस्य यदा भूमी तस्य तस्य तदा फलं ॥ १ शुभं
 भवतु ॥ श्रीः ॥

(३७०)

- (१) स्वस्तिश्री संवत् १४७५ वर्षे आसाढ-
- (२) सुदि ३ सोमे राणा श्रीलापाविजयराज्ये
- (३) प्रधान ठाकुर श्रीमांडणव्यापारे श्रीआसल-
- (४) पुरदुर्गे श्रीपार्श्वनाथमंत्रिचैत्ये । उपकेशवं-
- (५) शे लिगागोत्रे साहकडूआ भार्या कमलादे पु-
- (६) त्र जगसीह वाडरा नूलु केल्हा जगसीह भार्या
- (७) जाल्हणदे पुत्र खेढा भार्या जयती पुत्र सुहड स-
- (८) लू सहितेन आत्मपुण्यश्रेयसे बालाणामंडपजी-
- (९) णोद्धारः कारापितः शुभं भवतु समस्तसंघमांड-
- (१०) ण ठा[कुर] साक्षिकः ।

(३७१)

- (१) ओं ॥ संवत् १३५२ वैशाखसुदि ४ श्रीवा(वा)हडमेरौ
महारा-
- (२) [ज]कुलश्रीसामंतसिंहदेवकल्याणविजयराज्ये तन्नि-
- (३) [यु]क्त श्रीरकरणे [मं०] वीरासेलवेलाउल भां० ि [म]
ग [लप्रभृत]यो
- (४) ध[र्मा]क्षराणि प्रयच्छति(न्ति) यथा । श्रीआदिना[ध]
मध्ये संति-
- (५) पृमानश्रीवि[ग्र]मर्दनक्षेत्रपाल श्रीचडंड देवराजयो[ः]
- (६) उभयमाग्री(गीं)य समायातसार्थउष्ट्र १० वृष २० उभ-
यादपि उर्द्ध (ऊर्ध्व)

- (७) सार्धं प्रति द्वयोर्देवयोः पाइला पक्षे [भीम]प्रिय दश-
विशोपक [१०]
- (८) अद्धो(द्धो)द्धेन ग्रहीतव्याः । असौ लागो महाजनेन
मानित(तः) ॥ यथोक्तं
- (९) व(व)हुभि(र्वि)सुधा यु(भु)क्ता राजभिः सगरादिभिः यस्य
यस्य यदा भू-
- (१०) भी तस्य तस्य तदा फलं ॥१॥ छ ॥

(३७२)

- (१) सं० १५०८ वै० व० १३ प्राग्वाट सा० जगसीसुत सं०
- (२) केलहा कहुआ हेमा माला जयता रणसी लापा ललतादे
पुत्र सा० साहूले-
- (३) न भार्या वाल्ही सुत नरसीह नगादि कु[डुंव]युतेन
गुलधासित (?) चतुर्विंशति प्रतिमाः कारयता श्री
शत्रुंजये२
- (४) शीतलनाथविंव कारितं प्रतिष्ठितं तपाश्रीसो[मसुंदरसूरि
पट्टे] श्रीश्रीश्री[रत्नशेखरसू]रिभिः श्रीदेवकुलपाटकनगरे
श्रीगिरनारविंवः
- (५) श्रीअर्बुदगिरौ२ श्रीचंपकमेरौ२ चित्रकूटे२ जाउरनगरे२
कायदे२ नागहूदे२ ओसवाले२ श्रीनागपुरे२ कुंभ[ल]
गढे२ श्रीदेवकुलपाटके२ श्रीकुंढं

(३७३)

- (1) श्रीयज्ञश्चन्द्रोपाध्यायशिष्यैः
- (2) श्रीपद्मचन्द्रोपाध्यायैः]नि-
- (3) जजननीसूरीश्रेयोऽर्थ ॥
- (4) स्तंभलता कारिता ॥

(३७४)

- (1) श्रीकुकुभाचार्य-
- (2) शिष्येण भट्टा० धू-
- (3) लभद्रेण निजज-
- (4) ननी चेहणि श्रेयो-
- (5) र्थं स्तंभलता प्रदत्ता ।

(३७५)

- (1) संवत् ११४३ वैशाखे सुदि ३ बृहस्पतिदिने
श्रीवीरनाथदे-
- (2) वस्य श्रावको नाम जेदुकः ।
कारयामास-
- (3) द्विवं पूर्णदेविमत् (?) - - ॥
[श्रीमन्तोऽजि]तदेवा-
- (4) ख्यसूरिशिष्येण सूरिणा ।
श्रीमद्विज-
- (5) यसिंहेन जिनयुगं प्रतिष्ठितं ॥

(३७६)

- (१) संवत् ११४३ वैशाखसुदि ३ बृहस्पतिदिने । आसीन
कर्कटवंशेन—
- (२)
- (३) कारितं शांतिनाथस्य विवं
- (४) [जन] मनोहरम् ।

केकींदग्रासस्थजिनालप्रशस्तिः

(३७७)

- ॥ दं० ॥ ॐ नमो वीतरागाय ॥ श्रीसिद्धिर्भवतु ॥
स्वस्ति श्रियामारूपद(*)माप्तसिद्धि-
ज्जगतत्रये यस्य भवत्प्रसिद्धिः ।
सोऽस्तु श्रिये स्फूर्ज्जदनं(*)तरिद्धि-
रादीश्वरः शारदभास्वदिद्धिः ॥ १ ॥
यमार्हताः शैवमतावलंबा
हिं(*)[दुप्र]कारा यवनप्रकाराः ।
सर्वेऽप्यमी मोदभृतो भजंतो
युगादिदेवो दुरितं स हंतु ॥ २ ॥
दूर्वाप्रसारः सवटप्रसारः
कच्छप्रसारो(*)व्रततिप्रसारः ।

इमे समे कोटितमेऽपि भागे

ऽपत्यप्रसारस्य न यान्ति यस्य ॥ ३ ॥

गीर्वाणसालो न हि काष्ठभावात्

तथा पशुत्वान्नहि(*)कामधेनुः ।

मृदां विकारान्नहि कामकुम्भ-

श्चितामणिर्नैव च कर्करत्वात् ॥ ४ ॥

सूर्यो न तापाकुलताकरत्वात्

सुधाकरो नैव कलं(*)कवत्त्वात् ॥

सुवर्णशैलो न कठोरभावात्

नाभ्यंगजातेन तुलामुपैति ॥ ५ ॥

दुग्धोदधौ संस्थिततोयविन्दून्

पुष्पोच्चयान्नन्दन(*)काननस्थान् ।

करोत्करान् शारदचन्द्रसत्कान्

कश्चिन्मिमीते गुणान् युगादेः ॥ ६ ॥

यस्माद् जगत्यां प्रभवन्ति विद्याः

सुपर्वलोकादिव(*)कामगव्यः ।

• द्वयोऽपि वाञ्छाधिकदानदक्षाः

पुण्यातु पुण्यानि स नाभिसूनुः॥७॥

यतोतरायास्त्वरितं प्रणेशु-

र्मगाधिराजादिव मार्गपू(*)गाः ।

यद्वा मयूरादिव लेलिहानाः

स मारुदेवो भवताद् विभूतयै ॥ ८ ॥

राठोडवंशव्रततिप्रतान-

नीकोपमो नीकनिकायनेता । (*)

राजाधिराजोऽज्ञानि मल्लदेव-

स्तिरस्कृतारिगतिमल्लदेवः ॥ ९ ॥

तस्यौरसस्समजनिष्ठ बलिष्ठबाहुः

प्रत्यर्थितापनकदर्थनपर्व्वराहुः(*) ।

श्रीमल्लदेवनृपपट्टसहस्ररश्मिः

श्रीमानभूदुदयसिंहनृपः सरश्मिः ॥ १० ॥

कमधजकुलदीपः कांतिहुल्या नदीप-

स्तनुजितमधुदीपः सौ(*)म्यता कौमुदीपः ।

नृपतिरुदयसिंहः स्वप्रतापास्तसिंहः

सितरदमुकुन्दः सर्व्वनीत्या मुकुन्दः ॥ ११ ॥

राज्ञां समेषामयमेव वृद्धो

वाच्यस्तद(*)न्यैरथ वृद्धराजः ।

यस्येति शाहिर्विकुन्दं स्म दद्या-

दकव्वरो वव्वरवंशहंसः ॥ १२ ॥

तत्पट्टहेस्तः कपपट्टशोभा-

मवीभरत्संप्रति सूरसिंहः ।

यो(*) सापपेपं द्विषतः पिपेप

निर्मूलकापं कपितार्त्तितांतिः ॥ १३ ॥

राज्यश्रियां भाजनमिद्धधामा

प्रतापमंदीकृतचण्डधामा ।

सपत्ननागावलिनाशसिंहः(*)

पृथ्वीपती राजति सूरसिंहः ॥ १४ ॥

प्रतापतो विक्रमतश्च सूर्य-

सिंहो गतौ व्योमवनं च भीतौ ।

अन्वर्थतो नाम जगाम सूर्य-

सिंहेति श्रुः सर्वजन(*)प्रसिद्धं ॥ १५ ॥

यदीयसेनोच्छलितै रजोभि-

र्मलीमसांगो दिवसाधिनाथः ।

परो दधावस्तमिपेण मन्ये

स्नातुं प्रवेशं कुरुते विनम्रः ॥ १६ ॥

अप्ये(॥)कमीहेत न शुद्धवंशो

धारे च कं तृप्तियुतो विशेषात् ।

स्वयं हतारातिवसुंधरस्त्री-

परिग्रहात्तद्गुहाकरस्सः ॥ १७ ॥

तथापि राज्यः परितोषभा(॥)जः

स्तुवंति विज्ञा विविधैः कवित्वैः ।

वहंति भक्तिं स्वकुटुंबलोका

अहो यशो भाग्यवशोपलभ्यं ॥ १८ ॥

द्वाभ्यां युग्मं ।

सुरेषु यद्वन्मघवा विभाति(॥)

यथैव तेजस्विषु चंडरोचिः ।

न्यायानुयायिष्विव रामचंद्र-

स्तथाधुना हिंदुषु भूधवोयं ॥ १९ ॥

द्रव्यं जिनाचोचितकुंकुमादि

दीपार्थमाज्या(॥)द्यममारिघोषं ।

आचामतोम्लादितपोविशेषं

विशेषतः कारयते स्वदेशे ॥ २० ॥

नापुत्रवित्ताहरणं न चौरी

न न्यासमोषो न च मद्यपानं ।

नास्त्रे(॥)टको नान्यवशा निषेवे-

त्यादिस्थितिः शासति राज्यमस्मिन् ॥ २१ ॥

प्रिया व(*)भूयोदयसंज्ञितस्य ॥ ३४ ॥

इति परिवारयुतश्चोच्चयंतशत्रुंजयेष्वकृत यात्रा ।

निधिशरनरपति १६५९ संख्ये वर्षे हर्षेण नापाख्यः ॥ ३५ ॥

अर्बुदगिरिरा(*)णपुरे नारदपुर्या च शिवपुरीदेशे ।

यात्रा युगपदपदपदकला १६६४ मितेऽब्दे चकार पुनः ॥ ३६ ॥

श्रीविक्रमार्काद्धनु(?)तर्कपद्भू

वर्षे १६६६ गते फा(*)लगुन शुक्लपक्षे ।

तौ दंपती स्वीकृतः स्म तुर्य-

व्रतं तृतीयाहनि रूप्यदानैः ॥ ३७ ॥

दानं च शीलं च तथोपकार-

स्त्रयात्मकोयं शुभयोग आस्ते ।

नापाभिधा(*)ने व्यवहारिमुख्ये

यथाहि लोके गुरुपुण्यपूर्णा ॥ ३८ ॥

भुजार्जिताया निजचारुसंपदो

न्यायार्जितायाः फलमिष्टमिच्छता ।

वाणांगषट्शीतगु १६६६ संख्य(*)हायने

विधापितस्तेन हि मूलमंडपः ॥ ३९ ॥

चतुष्पिके द्वे अपि पार्श्वयोर्द्वयो-

र्नापाभिधानेन विधापिते इमे ।

पित्रोर्यशः कीर्तिरुभे इव स्वयोः

कर्त्ता द्वयं(*)तोडरसूत्रधारकः ॥ ४० ॥

विविधवादिमतंगजकेसरी कपटपंजरभंगकृते करी ।

भवपयोधिसमुत्तरणे तरौ प्रबलधैर्यहरेर्वसने दरी ॥ ४१ ॥

असमभाग्य(*)पयश्चयसागरः

स्वगुणरंजितनायकनागरः ।

विजयसेनगुरुस्तपगच्छराद् .

विजयते ज - त ज - दाद्वतः ॥ ४२ ॥

द्वाभ्यां युग्मं ।

तत्पट्टोदयिरवयो विज(*)यंते विजयदेवसूरीशः ।

श्रीजचितवालगोत्रावतंसतुल्या अनूचानाः ॥ ४३ ॥

तेषां निदेशेन सदा विभाकरै-

र्गगातरंगालिलसद्यशोभरैः ।

जिनाल(*)योयं प्रतिभावधूरैः -

प्रतिष्ठितो वाचकलब्धिसागरैः ॥ ४४ ॥

पंडितपंक्तिप्रभवः श्रीविजयकुशलविबुधवरास्तेषां ।

शिष्येणोदयरुचिना प्रशस्तिरेषा त्रि(*)निरमायि ॥ ४५ ॥

श्रीसहजसागरसुधीविनेयजयसागरः प्रशस्तिमिमां ।

उदलीलिखदुत्कीर्णा वरतोदरसूत्रधारेण ॥ ४६ ॥

(३७८)

(१) र्द० ॥ सं० १२३० आपाठ शुदि ९ किष्किधविधि-
चैत्ये मूलना

(२) करः श्रीआनंदसूरिदेशनया श्रे० धांधल श्रे० वालामण-
दासदिवाराव पीवरदिया प्रमुखश्रेयो

वैराटनगरस्थजिनालयप्रशस्तिः ।

(३७९)

- (१) ॥ दं० ॥ श्रीहीरविजयसूरीश्वरगुरुभ्यो नमः ॥ स्वस्ति श्रीमन्तृ]
- (२) . . . शाके १५०९ प्रवर्तमाने फाल्गुनशुक्ल द्वितीयायां र[वौ]
- (३) — — — अखिल प्रतिपक्षक्षमापालचक्रवालतमोजालरुचिरतर-
चरणकम[ल]]
- (४) प्रसरतिलकित नम्रीभूत भूपालभालप्रवलबलमाक्रमकृत-
चतुर्दिग्[विजय]]
- (५) न्यायैकधुराधरण धुरीण दुरपासनमादिरादिव्यसननिरा-
करण प्रवीण]
- (६) ण गोचरीकृतप्राक्तनलनरेंद्ररामचंद्रयुधिष्ठिरविक्रमादित्य-
प्रभृतिमहीमहें[द्र]]
- (७) कीर्तिकौमुदीनिस्तंद्रचंद्रश्रीहीरविजयसूरींद्रचंद्रचारुचातुरी
चंचुरचतुरनरानिर्वच[नी]]
- (८) न प्रोद्भूतप्रभूततरदयार्द्रतापरिणतिप्रणीतात्मीयसमग्रदेशप्र-
तिवर्षपर्युषणापर्व]
- (९) जन्ममास ४० रविवासर ४८ संबंधिषडाधिकशतदिनावधि-
सर्वजन्तुजाताभयदानफुर[मान]]
- (१०) वली वर्ण्यमानप्रधानपर्युष देदीप्यमान
विशदतमानिरपवादयशोवादधर्मकृत्य]

- (11) श्रीअकबरविजयमानराज्ये अद्येह श्रीवईराटनगरे । पांडु-
पुत्रीयविविधावदातश्रवण
- (12) आद्यनेकगैरिकखानिनिधानीभूतसमग्रसागरांवरे श्रीमाल-
ज्ञातीय रांक्याणगोत्रीय सं नाल्हा
- (13) श्रीदेल्हीपुत्र सं० ईसर भार्या हवकू पुत्र सं० रतनपाल-
भार्या मेदाई पुत्र सं० देवदत्त भार्या धम्मू पुत्र पातसा
.
- (14) टोडरमल सवहुमानप्रदत्त सुवहुग्रामस्वाधिपत्याधिकारी-
कृत स्वप्रजापालनानेकप्रकार सं० भारमल्ल भा
- (15) इंद्रराजनान्ना प्रथमभार्या जयवंती द्वितीयभार्यादमा तत्पुत्र
सं० चूहडमल्ल । स्वप्रथमलघुभ्रातृ सं० अज [यराज] . . .
- (16)रीनां पुत्र सं० विमलदास द्वितीय भार्या नगीनां
स्वद्वितीयलघुभ्रातृ सं० स्वामीदास भार्या
- (17) कां पुत्र सं० जगजीवन भार्या मोतां पुत्र सं० कचरा
स्वद्वितीयपुत्र सं० चतुर्भुज प्रभृति समस्त कुटुंबयु . . .
. [व] -
- (18) इराट्दंगस्वाधिपत्याधिकारं विभ्रता स्वपितृनामप्राप्तशै-
लमयश्रीपार्श्वनाथ १ रीरीमयस्वनामधारितश्रीश्री-
- (19) चंद्रप्रभ २ भ्रातृअजयराजनामधारितश्रीकृपभदेव ३
प्रभृतिप्रतिमालंकृतं मूलनायकश्रीविमलनाथविवं
- (20) स्वश्रेयसे कारितं । बहुलतमवित्तव्ययेन कारिते श्रीइन्द्र-
विहारापरनान्नि महोदयप्रासादे स्वप्रतिष्ठा(ष्ठा)यां

- (32) [औदा]र्यप्रभृतिगुणग्राम हनीयमहा-
मणिगणरोहणक्षोणी—
- (33) [तलमंड]णगुर्वाज्ञापालनैक वनीकृ-
तानेकमंडलमहाडंबरपुरस्सर—
- (34) — — — प्रतिष्ठप्रतिष्ठाप्रष्ट — — — — — क्षी-
वशीकरणकार्मणप्राज्यप्रत्रज्याप्रदा—
- (35) — — — — — कर्मनिर्माण — — क — — माणभव्य—
जनमन.पवित्रक्षेत्रबोधिवीजवपनप्रधान—
- (36) — — — — — — — — — — — तिरस्कृतसुधारसवा-
ग्विलासराजमानतत्तदेशीयदर्शनस्पृहया—
- (37) — — — — — — — — — — — मनोरथप्रथाप्राप्ति-
तकल्पलता प्रवर्द्धनसुपर्वपर्वतायमानविवुधजन—
- (38) — — — — — — — — — — — कीर्ति — — —
पुरंदर महोपाध्याय श्री ५ श्रीकल्याणविजयगणिपरिवृतै-
- (39) — — — — — — — — — — — श्रीइंद्रविहार-
प्रासादप्रशस्तिः पं० लाभविजयगणिकृता लिखिता पं०
सोमकुशल [ग० णिना]
- (40) भइरचपुत्र मसरफ भगन् महमवाल ।

राजगृहगतपार्श्वनाथमंदिरप्रशस्तिः ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

(३८०)

- (१) प० ॥ अन्नमः श्रीपार्श्वनाथाय ॥ श्रेयश्रीविपुलाचलामरगिरिस्थेयः स्थितिस्वीकृतिः पत्रश्रेणिरमाभिरामभुजगाधीशस्फटासंस्थितिः । पादासीनदिवस्पतिः शुभफलश्रीकीर्तिपुष्पोद्गमः श्रीसङ्घाय ददातु वाञ्छितफलं
- (२) श्रीपार्श्वकल्पद्रुमः ॥ १ ॥ यत्र श्रीमुनिसुव्रतस्य सुविभोर्जन्म व्रतं केवलं सम्राजां जयरामलक्ष्मणजरासन्धादिभूमीभूजां । जज्ञे चक्रिवलाच्युतप्रतिहरिश्रीशालिनां सम्भवः प्रापुः श्रेणिकभूधवादि-
- (३) भविनो वीराच्च जैनी रमां ॥ २ ॥ यत्राभयकुमारश्रीशालिधन्यादिमा घनाः । सर्वार्थसिद्धिसम्भोगभुजो जाता द्विधाऽपि हि ॥ ३ ॥ यत्र श्रीविपुलाभिधोऽवनिधरो वैभारनामापि च श्रीजैनेन्द्रविहारभूषणधरो पूर्वाप-
- (४) राज्ञास्थितौ । श्रेयो लोकयुगेऽपि निश्चितमितो लभ्यं ब्रुवाते नृणां तीर्थं राजगृहाभिधानमिह तत्कैः कैर्न संस्तूयते ॥ ४ ॥ तत्र च संसारापारपारावारपरपारप्रापणप्रवणमहत्तमतीर्थं । श्रीराजगृहम-
- (५) हातीर्थे । गजेन्द्राकारमहापोतप्रकारश्रीविपुलगिरिविपुलचूलापीठे सकलमहीपालचक्रचूलामाणिक्यमरीचिमञ्जरीपिञ्जरितचरणसरोजे । सुरत्राणश्रीसाहिपेरोजे महीमनुशासति । तदीय-

- (6) नियोगान्मगधेषु मलिकवयोनाममण्डलेश्वरसमये । तदीय-
सेवकसहणासदुरदीनसाहाय्येन । यादाय निर्गुणखनि-
र्गुणिरङ्गभाजां ॥ पुंमौक्तिकावलिरलं कुरुते सुराज्यं वक्षः
श्रुती अपिशिरः
- (7) सुतरां सुतारा सोयं विभाति भुवि मन्त्रिदलीयवंशः
॥ ५ ॥ वंशेमुत्रपवित्रधीः सहजपालाख्यः सुमुख्यः सतां
जज्ञेऽनन्यसमानसद्गुणमणीशृङ्गारितांगः पुरा । तत्सन्तुस्तु
जनस्तुतस्तिहुणपालेति प्रतीतोऽभव-
- (8) ज्ञातस्तस्य कुले शुधांशुधवले राहाभिधानो धनी ॥६॥
तस्यात्मजोजनि च ठकुरमण्डनाख्यः सद्धर्मकर्मविधिशिष्ट-
जनेषु मुख्यः । निःसीमशीलकमलादिगुणालिधाम जज्ञे
गृहेऽस्यः गृहिणी धिरदेविनाम ॥
- (9) ७ पुत्रास्तयोः समभवन् भुवने विचित्राः पंचात्र संतति-
भृतः सुगुणैः पवित्राः । तत्रादिमास्त्रय इमे सहदेवकामदेवा-
भिधानसहराज इति प्रतीताः ॥ तुर्यः पुनर्जयति सम्प्रति
वच्छराजः श्रीमा-
- (10) न सुबुद्धिलघुदानधवदेवराजः । याभ्यां जडाधिकतया घन-
पङ्कपूर्वदेशेऽपि धर्मरथधुर्यपदं प्रपेदे ॥ ९ ॥ प्रथममनवमाया
वच्छराजस्य जाया समजनि रतनीति स्फीतिसञ्जीति-
रीतिः । प्रभवति पहराजः सद्गु-
- (11) णश्रीसमाजः सुत इत इह मुख्यस्तत्परश्रोढराख्यः ॥१०॥
द्वितीया च प्रिया भाति वीधीरिति विधिप्रिया । धनासिं-
हादयश्चास्याः सुता बहुरमाश्रिताः ॥ ११ ॥ अजनि च
दयिताया ॥ ११ ॥ जी गुणम-

(12) णिमयतारापारशृंगारसारा । स्म भवति तनुजातो धर्म-
सिंहोत्र धुर्यस्तदनु च गुणराजः सत्कलाकेलिवर्यः ॥१२॥
अपरमथ कलत्रं पद्मिनी तस्य गेहे तत उरुगुणजातः पी-
मराजो गजातः । प्रथम उदितपद्मः पद्म-

(13) सिंहो द्वितीयस्तदपरघडसिंहः पुत्रिका चाच्छरीति ॥१३॥
इतश्च ॥ श्रीवर्द्धमानजिनशासनमूलकन्दः पुण्यात्मनां समु-
पदर्शितमुक्तिभन्दः । सिद्धान्तसूत्ररचको गणभृतसुधर्मना-
माजनि प्रथमकोऽत्रयुग-

(14) प्रधानः ॥१४॥ तस्यान्वये समभवद्दशपूर्विवज्रस्वामी मनो-
भवमहीधरभेदवज्रः । यस्मात्परं प्रवचने प्रससार वज्र-
शाखा सुपात्रसुमनःसकलप्रशाखा ॥१५॥ तस्यामहर्निश-
मतीव विकाशवत्यां चान्द्रे कु-

(15) ले विमलसर्वकलाविलासः । उद्योतनो गुरुरभाद्विबुधो
यदीये पट्टेऽजनिष्ट सुमुनिर्गणिवर्द्धमानः ॥१६॥ तदनु
भुवनाश्रान्तख्यातावदातगुणोत्तरः सुचरणरमाभूरिः सूरि-
र्वभूव जिनेश्वरः । खरतर इ-

(16) ति ख्यातिं यस्मादवाप गणोप्ययं परिमलकल्पश्रीष - -
डुगणो वनौ ॥ १७॥ ततः श्रीजिनचन्द्राख्यो वभूव मुनि-
पुङ्गवः । संवेगरंगशालां यश्चकार च वभार च ॥ १८॥
स्तुत्वा मन्त्रपदाक्षरैरवनितः श्रीपा-

(17) श्वचिन्तामणिं - - - - - ताकारिणं ।
स्थानेनंतसुखोदयं विवरणं चक्रे नवांग्या यकैः श्रीमन्तो
ऽभयदेवसूरिगुस्वस्तेऽतः परं जङ्घिरे ॥ १९ - - -

(18) - - - जिनवल्लभ - - - शांगनोवल्लभो - - - - - प्रियः
यदीयगुणगौरवं श्रुतिपुटेन सौधोपमं निषीय शिरसोऽ-
धुनापि कुरुते न कस्तांडवं ॥२०॥ तत्पट्टे जिनदत्तसूरि-
रभवद्योगीन्द्रचूडामणिर्मिथ्याधवां-

(19) तनिरुद्धदर्शन - - - - अंबिकया न्यदेशि सुगुरुः क्षे-
त्रेऽत्र सर्वोत्तमः सेव्यः पुण्यवतां सतां सुचरणज्ञानश्रिया
सत्तमः ॥ २१ ॥ ततः परं श्रीजिनचन्द्रसूरिर्वभूव निःसंग
गुणास्तभूरिः ।

(20) चिन्तामणिर्भालितले यदीयेऽध्युवास वासादिव भाग्य-
लक्ष्म्याः ॥२२॥ पक्षे लक्ष्यगते सुसाधनमपि प्रेत्यापिदुः-
साधनं दृष्टांतस्थितिवन्धवंधुरमपि प्रक्षीणदृष्टान्तकं । वादे
वादिगतप्रमाणमपि यैर्वाक्यं

(21) प्रमाणस्थितं ते वागीश्वरपुंगवा जिनपतिप्रख्या बभूवु-
स्ततः ॥२३॥ अथ जिनेश्वरसूरियतीश्वरा दिनकरा इव
गोभरभास्वराः । भुवि विबोधितसत्कमलाकराः समुदिता
वियति स्थितिसुन्दराः ॥२४॥ जिन प्र-

(22) घोधा हतमोहयोधा जने विरेजुर्जनितप्रबोधाः । ततः
पदे पुण्यपदेऽदसीये गणेन्द्रचर्या यतिधम्मधुर्याः ॥२५॥
निरुंधानो गोभिः प्रकृतिजहधीनां विलसितं भ्रमभ्रश्य-
ज्जोतीरसदशकलाकोलि-

(23) विकलः । उदीतस्तत्पट्टे प्रतिहततमः कुग्रहमतिर्नवी-
नोऽसौ चंद्रो जगति जिनचन्द्रो यतिपतिः ॥२६॥ प्राकट्यं
पंचमारे दधति विधिपथश्रीविलासप्रकारे धर्माधारे सु-
सारे विपुलगिरिधरे मानतुंगे विहा-

- (24) रे कृत्वा संस्थापनां श्रीप्रथमजिनपतेर्येन सौवैर्यशोभि-
 श्चित्रं चक्रे जगत्यां जिनकुशलगुरुस्तत्पदेऽसावशोभि॥२७॥
 बाल्येपि यत्र गणनायकलक्ष्मिकांताकैलिविलोक्य सरसा
 हृदि शारदापि । सौभाग्य-
- (25) तः सरभसं विललास सोयं जातस्ततो मुनिपतिर्जिन-
 पद्मसूरिः ॥ २८ ॥ दृष्टापदष्टसुविशिष्टनिजान्यशास्त्रव्या-
 ख्यानसम्यगवधाननिधानसिद्धिः । जज्ञे ततोऽस्तकलि-
 कालजनासमानज्ञानक्रियः-
- (26) विधजिनलब्धियुगप्रधानः ॥२९॥ तस्यासने विजयते सम-
 सूरिवर्यः सम्यगदृगंगिगणरंजकचारुचर्यः । श्रीजैनशासन-
 विकासनभूरिधामा कामापनोदनमना जिनचन्द्रनामा॥३०॥
 तत्कोपदेश-
- (27) वशतः प्रभुपार्श्वनाथप्रासादमुत्तममचीकरत् - - - ।
 श्रीमद्विहारपुरवस्थितवच्छराजः श्रीसिद्धये सुमतिसो-
 दरदेवराजः ॥ ३१ ॥ महेन गुरुणा चात्र वच्छराजः
 सबांधवः । प्रतिष्ठां कारयामास मंडनान्वय-
- (28) मंडनः ॥ ३२ श्रीजिनचंद्रसूरिन्द्रा येषां संयमदायकाः ।
 शास्त्रेष्वध्यापकास्तु श्रीजिनलब्धियतीश्वराः ॥३३॥ कर्त्ता-
 रोऽत्र प्रतिष्ठायास्ते उपाध्यायपुङ्गवाः । श्रीमंतो भुवनहि-
 ताभिधाना गुरुशासनात् ॥ ३४ ॥ न-
- (29) यनचंद्रपयोनिधिभूमिते व्रजति विक्रमभूभृदनेहसि । बहुल-
 षष्टिदिने शुचिमासगे महमचीकरदेनमयं सुधीः ॥ ३५ ॥
 श्रीपार्श्वनाथजिननाथसनाथमध्यः प्रासाद एष कलस-
 ध्वजमण्डितो-

(३०) र्द्धः । निर्मापकोस्य गुरवोत्र कृतप्रतिष्ठा नंदंतु सधंसहिता
भुवि सुप्रतिष्ठाः ॥ ३६ ॥ श्रीमद्भिर्भुवनहिताभिपेकवर्यैः प्र-
शस्ती रेपात्र । कृत्वा विचित्रवृत्ता लिखिता श्रीकीर्तिरिव
मूर्त्ता ॥ ३७ ॥ उत्कीर्णा च सुवर्णा ठकुरमा-

(३१) ल्हांगजेन पुण्यार्थं । वैज्ञानिकसुश्रावकवरेण वीधाभिधा-
नेन ॥ ३८ ॥ इति विक्रमसंवत् १४१२ आपाढवदि ६
दिने । श्रीस्वरतरगच्छशृंगारसुगुरुश्रीजिनलब्धिसूरिपट्टाल-
ङ्कारश्रीजिनेन्द्रसूरीणामुपदे-

(३२) शेन । श्रीमंत्रिवंशमंडन ठ० मंडननंदनभ्यां । श्रीभुवन-
हितोपाध्यायानां पं० हरिप्रभगणि मोदमूर्त्तिगणि हर्ष-
मूर्त्तिगणि पुण्यप्रधानगणिसहितानां पूर्वदेशविहारश्री-
महातीर्थयात्रासंस्मृत-

(३३) णादिमहाप्रभावनया सकलश्रीविधिसंघसमानंदनभ्यां ।
ठ० वच्छराज ठ० देवराजसुश्रावकाभ्यां कारितस्य
श्रीपार्श्वनाथप्रसादस्य प्रशस्तिः ॥ शुभं भवतु श्रीसंघस्य ॥

पालीग्रामस्थलेखाः ।

(३८१)

- (१) ओं ॥ संवत् १२०१ ज्येष्ठ वदि ६ रवौ श्रीपल्लिकायां
श्रीमहावीरचैत्ये
- (२) महामात्यश्रीआनंदसुत महामात्यश्रीपृथ्वीपालेनात्मश्रे-
योऽर्थे
- (३) जिनयुगलं प्रदत्तं ॥ श्रीअनंतनाथदेवस्य ॥

(३८२)

९ ॥ संवत् ११४४ माघसुदि ११ वीरजल्ल देवकुलिकायां
दुर्लभाजिताभ्यां शान्त्याप्तः कृतः श्रीब्राह्मीगच्छीयश्रीदेवाचार्येन
प्रतिष्ठितः ।

(३८३)

- (१) ओं ॥ ११७८ फाल्गुनसुदि ११ शनौ श्रीपल्लिका० श्री-
वीरनाथमहाचैत्ये श्रीमदुद्योतनाचार्यमहेश्वराचार्याम्ना[ये]
देवाचार्यगच्छे साहारसुत पारसधणदेवौ तयोर्मध्ये ध-
- (२) [ण]देव सुत देवचंद्र पारस सुत हरिचंद्राभ्यां देवचंद्र भार्या
वसुंधरिस्तस्या निमित्तं श्रीऋषभनाथप्रथमतीर्थकरविवं
कारितं ॥ गोत्रार्थं च मंगलं महावीरः ।

(३८४)

ओं ॥ सं० १५३४ वर्षे ज्येष्ठसुदि १० श्रीज्जेशवंशे गण-
धरगोत्रे सा० पासड भार्या लखमादे पुत्र सा० भोजा सुश्राव-
केण भ्रातृ सा० पदा तत्पुत्र सा० कीका प्रमुख परिवार सहि-
तेन सपुण्यार्थं श्रीसंभवनाथविंशं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीखरतरगच्छे
श्रीजिनभद्रसूरिपदे श्रीजिनचंद्रसूरिभिः ॥

(३८५)

संवत् १५५५ वर्षे ज्येष्ठवदि १ शुक्ले उकेसन्यातीय काक-
रेचागोत्रे साह जारमल्ल पु० ऊदा चांपा ऊदा भा० रूपी पु०
वाला खेता वाला भा० बहरंगदे सकुटुंब श्रे० ऊदा पूर्व० पु०
श्रीचंद्रप्रभमूलनायकचतुर्विंशतिजिनानां विंशं कारितं प्रतिष्ठितं
श्रीसंडेरगच्छे श्रीजसोभद्रसूरिसंताने श्रीशान्तिसूरिभिः ।

(३८६)

॥ ओं ॥ संवत् १५३६ वर्षे फागुणसुदि ३ रवौ फोफ-
लिया गोत्रे सा० मूला पुत्र देवदत्त भार्या सारू पुत्र सा० नरू
श्रावकेण भार्या नामलदे परिवारयुतेन श्रीआदिनाथविंशं श्रेयसे
कारितं श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनभद्रसूरिपदे श्रीजिनचंद्रसूरिश्री-
जिनसमुद्रसूरिप्रतिष्ठितं ।

(३८७)

सं० १५१३ माघशुदि ३ दिने उकेश सा० मदा भा०
वालहदे पुत्र सा० क्षेमाकेन भा० सेलखू भ्रातृ हेमा कान्हा
रमल प्रमुख कुटुंबयुतेन श्रीअजितनाथविंशं का० प्र० तपा
श्रीरत्नशेखरसूरिभिः ।

(३८८)

सं० १५३२ वर्षे चैत्रसुदि ३ गुरु ज० गुगलाचा गोत्रे
सा० खीमा पु० काजा भा० रतमादे पु० वरसा नरसा भादा
भार्या पुत्रसहितेन स्वश्रेयसे श्रीसंडेरगच्छे श्रीजशोभद्रसूरि-
संताने श्रीचंद्रप्रभसामिविवं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीसालि[गसूरिभिः]

(३८९)

संवत् १५३४ वर्षे फा० शु० २ गुरौ ज० चूदालियागोत्रे
चउ० सा० सिवा भा० सुहागदे पुत्र सा० देवाकेन भा० दाडि-
मदे पुत्र आसा भार्या जमादे इत्यादि कुटुंबयुतेन स्वश्रेयसे श्री-
शंभवनाथविवं का० प्रति० श्रीसूरिभिः वीरमपुरे ।

(३९०)

संवत् १७०० तर्षे माघसितद्वादश्यां बुधे श्रीश्रीयोधपुर
वास्तव्य उसवाल ज्ञातीय मुंहणोत्रगोत्रे जयरज भार्या मनोरथदे
पुत्र सुभा पु० ताराचंद भोजराजादियुतेन श्रीशीतलपार्श्ववीरनेमि-
मूर्तिस्फूर्तिम[ति]विंशतिजिनविवविराजितदलदशकं चतुर्विंशति-
जिनकमलकारितं प्रतिष्ठितं तपागच्छे भट्टारकश्रीविजयदेवसूरि-
आचार्य श्रीविजयसिंहसूरिनिर्देशात् उ० सप्तम(?)चंद्रगणिभिः ।

(३९१)

सं० १५२९ वर्षे माह सु० ५ रवौ ज० भोगर गो० सा०
राणा भा० रत्नादे पु० चाहड भा० रङ्गणा पु० खरहथ खादा
खात खना पितृश्रे० श्रीनमिनाथविवं कारि० श्रीनागेंद्रगच्छे

(३९२)

॥ सं० १५ सुदि २ सा० का० सा०
मघा स्वश्रेयसे श्रीकुंथुनाथविंवं का० प्र० श्री-
भिन्नमालगच्छे

(३९३)

(१) ॥ संवत् १६८६ वर्षे वैशाखमासे शुक्लपक्षे पुण्ययोगे
अष्टमीदिवसे महाराजाधिराजमहाराजश्रीगजसिंहविज-
यमान-

(२) राज्ये तत्सुतयुवराजकुमारश्रीअमरसिंहराजिते तत्प्रसाद-
पात्रं चाहमानवंशावतंसश्रीजगन्नाथनाम्नि श्रीपाली-
नगररा-

(३) ज्यं कुर्वति तन्नगरवास्तव्यश्रीश्रीश्रीमालज्ञातीय सा०
मोटिल भा० सोभाग्यदे पुत्ररत्न सा० भाखरनाम्ना
भा० भावलदे पु०

(४) सा० ईसर अटोल प्रमुखपरिवारयुतेन स्वश्रेयसे श्रीसुपा-
र्श्वविंवं कारितं प्रतिष्ठापितं च स्वप्रतिष्ठायां प्रतिष्ठितं
च पातशाहश्रीमदकवरशाहप्रदत्तजगद्गुरुविरुद्धधारकतपग-
च्छाधिराजभट्टारक-

(५) श्रीहीरविजयसूरिपट्टप्रभाकरभट्टारकश्रीविजयसेनसूरिप -
ट्टालंकारभट्टारक श्रीविजयदेवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठिताचा-
र्यश्रीविजयसिंहप्रमुखपरिकरितैः ॥

(३९४)

- (१) ॥ संवत् १६८६ वर्षे वैशाखमासे शुक्लपक्षे अतिपुण्ययोगे
अष्टमीदिवसे श्रीमेढतानगरवास्तव्य सूत्रधार कुधरण-
- (२) पुत्र सूत्र० ईसर दूदा हंसानामभिः [ईसर] पुत्र लखा
चोखा सुरताण दूदा पुत्रनरायण हंसा पुत्र केशवादि
परिवारपरिवृतैः
- (३) स्वश्रेयसे श्रीमहावीरविंशं कारितं प्रतिष्ठापितं च श्रीपा-
लीवास्तव्य सा० डूंगर भाखर कारितप्रतिष्ठायां प्र-
तिष्ठितं
- (४) च भट्टारक श्रीविजयसेनसूरिपट्टालंकार भट्टारक श्रीश्री-
श्रीविजयदेवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठिताचार्य श्रीविजयसिं-
ह [प्रमुखपरिकरपरिकरितैः]

(३९५)

- (१) ॥ संवत् १६८६ वर्षे वैशाखसुदि ८ शनौ महा-
- (२) राजाधिराजमहाराजश्रीगजसिंहविजयमानराज्ये युवराज-
कुमारश्रीअमरसिंहराजिते
- (३) तत्प्रसादपात्र चाहमानवंशावतंसश्रीजसवतंसुतश्रीजगन्ना-
थशासने श्रीपालीनगरवास्तव्यश्रीश्रीश्रीमाल-
- (४) ज्ञातीय सा० मोटिल भा० सोभाग्यदे पुत्ररत्न सा०
डूंगर भाखरनामभ्रातृद्वयेन सा० डूंगर भा० नाथदे पुत्र
सा० रूपा रामसिंघ रतन सा०
- (५) पौत्र सा० टीला सा० भाखर भा० भावलदे पुत्र ईसर

विंशेन प्री० (?) प्रतिष्ठितं च तपागच्छाधिराज भट्टारकश्रीमदकव-
रसुरत्राणप्रदत्तजगद्गुरुविरुद्धधारक भ० श्रीहीरविजयसूरीश्वर पट्ट-
प्रभाकर भट्टारकश्रीविजयसेनसूरीश्वरपट्टालंकार भट्टारकश्रीवि-
जयदेवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठिताचार्यश्रीविजयसिंहप्रमुखपरिकर-
परिकरितैः ।

(४००)

संवत् १५४३ ज्येष्ठसुदि ११ शनौ प्राग्वटज्ञातीय व्य०
धर्मा भा० नाई सुत जीवा वोगाकेन भार्या गोमति सुत हर्पा
हीरा व्य० कमला सु० काढा तागोरी निमित्तं पुत्री राजू नामा
धरणा श्रीसंघसमस्तकुटुंबयुतेन व्य० कमलाश्रेयोर्य श्रीपार्श्वना-
थविंशं कारितं प्र० श्रीज्ञानसागरसूरिपट्टे श्रीउदयसागरसूरिभिः
श्रीविशलनगर वास्तव्य ।

(४०१)

संवत् १५२३ वर्षे वैशाख सुदि ११ बुधे श्रीप्राग्वटवंशे
सा० गांगदे भा० कपूरार्ई पुत्र सा० वल्लराजसुश्रावकेण भा०
पांची पुत्रवस्तुपालयुतेन स्वश्रेयोर्य श्रीअंचलगच्छेशश्रीजयकेसरी-
सूरीणामुपदेशेन श्रीविमलनाथविंशं कारितं प्रतिष्ठितं संघेन ।

(४०२)

(१) दं० ॥ यः पुरात्र महास्थाने श्रीमाले स्वयमागतः ।

स देवः श्री

विंवेन प्री० (१) प्रतिष्ठितं च तपागच्छाधिराज भट्टारकश्रीमदकबरसुरत्राणप्रदत्तजगद्गुरुविरुद्धधारक भ० श्रीहीरविजयसूरीश्वर पट्ट-
प्रभाकर भट्टारकश्रीविजयसेनसूरीश्वरपट्टालंकार भट्टारकश्रीवि-
जयदेवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठिताचार्यश्रीविजयसिंहप्रमुखपरिकर-
परिकरितैः ।

(४००)

संवत् १५४३ ज्येष्ठसुदि ११ शनौ प्रागवाटज्ञातीय व्य०
धर्मा भा० नाई सुत जीवा वोगाकेन भार्या गोमति सुत हर्पा
हीरा व्य० कमला सु० काढा तागोरी निमित्तं पुत्री राजू नामा
धरणा श्रीसंघसमस्तकुटुंबयुतेन व्य० कमलाश्रेयोर्य श्रीपार्श्वना-
थविंश कारितं प्र० श्रीज्ञानसागरसूरिपट्टे श्रीउदयसागरसूरिभिः
श्रीविशालनगर वास्तव्य ।

(४०१)

संवत् १५२३ वर्षे वैशाख सुदि ११ बुधे श्रीप्रागवाटवंशे
सा० गांगदे भा० कपूराई पुत्र सा० वछराजसुश्रावकेण भा०
पांची पुत्रवस्तुपालयुतेन स्वश्रेयोर्य श्रीअंचलगच्छेशश्रीजयकेसरी-
सूरीणामुपदेशेन श्रीविमलनाथविंश कारितं प्रतिष्ठितं संघेन ।

(४०२)

(१) दं० ॥ यः पुरात्र महास्थाने श्रीमाले स्वयमागतः ।
स देवः श्री

(२) महावीरो देया[द्वः] सुखसंपदं ॥१॥

पुनर्भवभवत्रस्ताः संतो

(३) यं शरणं गताः ।

तस्य वीरजिनेद्र[स्य] पूजार्थं शासनं नवं ॥ २ ॥

(४) थारापद्रमहागच्छे पुण्ये पुण्यैकशालिनां ।

श्रीपर्णचंद्रसू[री]

(५) णां प्रसादाल्लिख्यते यथा ॥ ३ ॥

स्वस्ति संवत् १३३३ वर्षे ॥ आश्वि-

(६) नशुदि १४ सोमे ॥ अद्येह श्रीश्रीमाले महाराजकुलश्रीचा-

(७) चिगदेवकल्याणविजयि राज्ये तन्निगुक्त महं० गजसीह

(८) प्रभृति पंचकुलप्रतिपत्तौ श्रीश्रीमालदेशवह्निकाधिकृतेन

(९) नैगमान्वयकायस्थमहत्तमसुभटेन तथा चेदृककर्मसीहेन

(१०) स्वश्रेयसे अश्विनमासीययात्रामहोत्सवे अश्विनशुदि १४च-

(११) तुर्दशीदिने श्रीमहावीरदेवाय प्रतिवर्षे पंचोपचारपू-

जानिमि-

(१२) त्तं श्रीकरणीयपंचसेलहथडाभीनरपालं च भक्तिपूर्वं संवो-

(१३) ध्य तलपदेहलसहडीपदमध्यात् फरकरहलसहडीएकसत्क

(१४) द्र ५।२ सप्तविंशोपकोपते पंचद्रम्मा स(त)था सेलहथा-

भाव्ये आठ-

(१५) हां मध्याद् ८ अष्टौ द्रम्माः ॥ उभयं सप्तविंशोकोपेतत्र-

योदशद्र-

(१६) म्मा आचंद्रार्के देवदाये कारापिताः ॥ वर्तमानपंचकु-

लेन व-

(१७) र्तमानसेलहथेन देवदायकृतमिदं स्वश्रेयसे पालनीयं ॥

(४०३)

- (१) दं० ॥ संवत् १२६५ वर्षे फाल्गुनवदि ७ गुरौ प्रौढप्र-
तापश्रीमद्धांदलदेव-
- (२) कल्याणविजयराज्ये वधिलदे चैत्ये श्रीनाणकीयगच्छे
श्रीशांतिसूरिगच्छा-
- (३) धिपे ॥ इतश्च ॥
आसीद्धर्कटवंशमुख्य उसलः श्राद्धः पुराशुद्धधी-
स्तद्गोत्रस्य
- (४) विभूषणं समजनि श्रेष्ठी स पार्श्वाभिधः ।
पुत्रौ तस्य बभूवतुः क्षितितले वि
- (५) ख्यातकीर्ती - -
- - - प्रथमो बभूव स गुणी रामाभिधश्चापरः ॥१॥
तथान्यः ।
- (६) श्रीसर्व्वक्षपदार्चने कृतमतिदाने दयालुर्मुहु-
राशादेव इति क्षितौ समभवत्
- (७) पुत्रोस्य थांथाभिधः ।
तत्पुत्रो यतिसंगतिः प्रतिदिनं गोसाकनामा सुधीः
- (८) शिष्टाचारविसारदो जिनगृहोद्धारोद्यतो योजनि ॥ २ ॥
कदाचिदन्यदा चित्ते वि-
- (६) चित्त्य चपलं धनं ।
गोष्ठ्या च रामा-गोसाभ्यां कारितो रंगमंडपः ॥ ३ ॥
भद्रं भवतु ।

(४०४)

- (१) ओं संवत् १२६५ वर्षे श्रीनाणकीयगच्छे धर्कटगोत्रे
आसदेव तत्सुत जागू
- (२) भार्या धिरमती तत्सुतो गाहडस्तस्य भार्या सातू
तत्पुत्र आजमटादि
- (३) समूर्तिकां लगिकां कारयामास ।

(४०५)

- (१) ओं ॥ संवत् १२६५ वर्षे धर्कटवंशे श्राद्ध आसदेव
भार्या सुखमनि तत्सुत धांधा भार्या जिणदेवि तत्पुत्राः
पंच गोसा
- (२) कालहा राल्हण खावसीह पाल्हण प्रमुखा गोसापुत्र
आम्रवीर यामजल कालहा पुत्र लक्ष्मीधर महीधर
राल्हणपुत्र
- (३) आखेशूर खावसीह पुत्र देवजस पाल्हणपुत्र धणचंडा
दधवदे स्वकलत्र समन्विताः स्वश्रेयोर्य स्तंभलता-
मिमां
- (४) कारयामास ।

(४०६)

- (१) ओं संवत् १२६५ वर्षे श्रे० साधिगभार्यामाल्ही तत्पुत्रा
आववीर धदाक आवधराः

(२) आंववीरपुत्र साल्हणगुणदेवादि समन्वित आत्मश्रेयसे
लगिकां कारितवान् ।

(४०७)

(१) ओं ॥ संवत् १२६५ वर्षे उसलगोत्रे श्रेष्ठि भ्रास्व भार्या
दूल्हेवी तत्पुत्र शशाकेन

(२) भार्या राजनजिराल्हु तस्याः पुत्राश्चत्वारो लक्ष्मीधर
अभयकुमार भवकुमार शक्तीकुमारा लक्ष्मीधरपुत्र
वीरदेव अभयदेव पुत्र सर्व्वदेव

(४०८)

सं० १५०६ वर्षे माघवदि १० गुरौ गोत्र वेलहरा क०
ज्ञातीय सा० रतन भार्या रतनादे पुत्र दूदा वीरम महपा देवा
लूणा देवराजादि कुटुंबयुतेन श्रीवीरपरिकरः कारितः प्रतिष्ठितः
श्रीशांतिमूरिभिः ।

(४०९)

सं० १५०५ वर्षे माहवदि ९ शनौ श्रीज्ञानकीयगच्छे
श्रीमहावीरविवं प्र० श्रीशांतिमूरिभिः ।

(४१०)

सं० १४२९ माहवदि ७ चंद्रे श्रीविद्याधरगच्छे मोढझा०
ठ० रतन ठ० अर्जुन ठ० तिहुणा सुत भूवदेव श्रेयसे भ्रातृ
टाहाकेन श्रीपार्श्वपंचतीर्थी का० प्र० श्रीउदयदेवमूरिभिः ।

(४११)

सं० १५३० वर्षे मा० व० ६ प्राग्वाट ज्ञाति व्य० चाहड
भा० राणी पु० व्य० वीटाकेन भा० बूटी पु० व्य० वेला प्रमुख
कुटुंबयुतेन स्वश्रेयसे श्रीसंभवनाथविं वं का० प्र० तपाश्रीलक्ष्मी-
सगारसूरिभिः । चुंपराग्रामे ।

(४१२)

संव० १६३० वर्षे वैशाखवदि ८ दिने श्रीवहडाग्रामे
उसवालज्ञातीय गोत्रतिलाहरा सा० सूदा भार्या सोहलादे पुत्र
नासण वीदा नासण भार्या नकागदे वीदा भार्या कनकादे
सुत वला श्रीआदिनाथविं वं कारापितं श्रीहीरविजयसूरिभिः
प्रतिष्ठितः ।

(४१३)

संवत् १५१५ वर्षे माघशु० १५ ऊकेश लाढागोत्रे सा०
झांझू आ० कपूरी सुत सा० वीरपालेन भार्या गांगीपुत्र पनवेळ
कर्मसी भ्रातृ दील्हादियुतेन श्रीसंभवनाथविं वं कारितं प्रतिष्ठितं
तपाश्रीरत्नशेखर सूरिभिः ।

(४१४)

॥ दं० ॥ संवत् १६२३ वर्षे वैशाखमासे शुक्रवारे १०
दिने ईडरनगरवास्तव्य उसवाल ज्ञातीय मं० श्रीलहूआ सुत मं०
जसा० मं० श्रीरामा महाश्राद्धेन भार्या रमादे मं० सिंधराज
प्रमुख सकलकुटुंबयुतेन श्रीशांतिनाथविं वं कारितं ॥ श्रीतपाग-
च्छयुगप्रधान श्रीविजयदानसूरिपदे श्रीहीरविजयसूरिभिः प्रतिष्ठितं ।

(४१५)

सं० १५३४ वर्षे माघसु० ९ उप० ज्ञातीय गादहीयागोत्रे
सा० कोहा भार्या रतनादे पु० आका भा० यस्मादे पुत्र हराजा
वढमेरादि सहितेन श्रीवासूपूज्यविवं कारितं श्रीउप० ककुदा-
चार्यसंताने प्र० देवगुप्तसूरिभिः ।

(४१६)

सं० १५०५ वर्षे राणा श्रीलाखापुत्र राणा श्रीमोकल-
नंदन राणा श्रीकुंभकर्णकोशव्यापारिणा साह कोला पुत्ररत्न
भंडारी श्रीवेलाकेन भार्या वील्हणदे विजयमानभार्या रतनादे
पुत्र भं० मूंघराज भं० धनराज भं० कुंरपालादिपुत्रयुतेन
श्रीअष्टापदाहः श्रीश्रीश्रीशांतिनाथमूलनायक प्रासादः] कारितः
श्रीजिनसागरसूरिप्रतिष्ठितः श्रीखरतरगच्छे चिरं राजतु । श्रीजि-
नराजसूरि श्रीजिनवर्द्धनसूरि श्रीजिनचंद्रसूरि श्रीजिनसागर-
सूरिपट्टांभोजार्कनंदतु श्रीजिनसुंदरसूरि प्रसादतः । शुभं भवतु ।
पं० उदयशीलगणि ननमति ॥

(४१७)

(१) ॥ संवत् १६१४ वर्षे श्रीवीरमपुरे ॥ श्रीशांतिनाथ-
चैत्ये मार्गशीर्षमासे प्रथमद्वितीयादिने ॥ श्रीखरतरगच्छे श्रीजिन-
चंद्रसूरिविजयराज्ये ॥ सश्रीकवीरमपुरे विधिचैत्यराजे प्रोत्तुंगचं-
गशिपरे नतदेवराजे । सौवर्णवर्णवपुषं सुविशुद्धपक्षं प्रेयोतितीर्थप-
तिम—तशुद्धपक्षं ॥ १ ॥

(२) अर्हंतमर्हंतगतां तलतांतभक्त्या श्रीशांतिनामकम-
नंतनितांतभक्त्या । श्रीविश्वसेनतनुजं भजतात्मशक्त्या सारं-
गलक्ष्मणजिनं स्मरतोक्तयुक्त्या ॥ २ ॥ यस्यातीतभवेऽप्यकारि
महता शक्तस्तनामर्षिणा श्येनाकारभृता कपोततनुभृद्रिक्षापुरीक्षो-

(३) हंतः । भोक्ता योगिकयोगिचक्रिपदवीसाम्राज्य-
राज्यश्रियः । स श्रीशांतिजिनोस्तु धार्मिकनृणां दातात्मसंपत्-
श्रियः ॥ ३ ॥ श्रीशांतिदेवोऽवतु देवदेवो धर्मोपदिष्टामुददायि
सेवः । नन्तास्ति यस्यादिमवर्णनामा राजोपमास्यस्य तु भक्ति-
नाम ॥ ४ ॥ श्रीधनराजोपाध्यायानामुपदेशेन

(४) पंडित मुनिमेरुलिखितं ॥ सूत्रधार जोधा दंता गदा
नरसिंगकेन कारितानिकायानि चतुःश्रिकामलपट्टके ॥ शुभं
भूयात् ॥ राउलश्रीमेघराजविजयराज्ये श्रीशांतिनाथनालिमंडपो
निष्पन्नः ॥

(४१८)

(१) [संव]त् १५६८ वर्षे वैशाखशुदि ७ दिने गुरुपुण्ययोगे
राउल श्रीकुभकर्ण विजय[राज्ये]

(२) श्रीविमलनाथप्रासादे श्रीतपागच्छनायकभट्टारकश्रीहेम-
विमलसूरिशिष्य पं० चारित्रसाधुगणि-

(३) नामुपदेशेन श्रीविरमपुरवासिसकलश्रीसंघेन कारा-
पितो रंगमंडपः । सूत्रधारहेलाकेन कृतः । चिरं नंदतु ।
श्रीरस्तु ॥

(४१९)

(१) ॥ दं० ॥ आपाढादि संवत् १६८१ वर्षे चैत्रवदि ३ दिने सोमवारे हस्तनक्षत्रे वीरमपुरे राउलश्रीजगमालजीविजयराज्ये श्रीपल्लीवालगच्छे भट्टारकश्रीयशोदेवसूरिजीविज[यमा]ने श्रीपार्श्वनाथजीचैत्ये श्रीपल्लीगच्छसंघेन गवाक्षत्रय-

(२) सहिता सुशोभना निर्गमचतुष्किका कारापिता उपाध्यायश्रीहरशेखराणां पट्टप्रभाकरोपाध्यायश्रीकनकशेखरतत्पट्टालंकारोपाध्यायश्रीदेवशेखरैः स्वर्गतैः उपाध्यायकनकशेखरहस्तदीक्षितेन उपाध्याय श्रीसुमतिशेखरेण स्वहस्तेन

(३) लिखितं ॥ श्रीः श्रेयोस्तु श्रीश्रावकसंघस्य शुभं भवतु ।
सूत्रधार हेमापुत्र ।

(४२०)

(१) संवत् १६६७ वर्षे श्राफे १५३२ प्रवर्तमानद्वितीय आपाढसुदि ६ दिने शुक्र-

(२) वारे उत्तराफाल्गुनीनक्षत्रे राउलश्रीनेजसीजीविजयराज्ये श्रीविमलना-

(३) यमासादे धीतपागच्छे भट्टारिक श्री ५ श्रीविजयसेनसूरिविजयराज्ये आचार्य श्री[विजयदेव] - - - - -

सो० हरपाल सो० घूमण पटीयायत वणिग् सीहा
सर्वसोलंकीसमुदायेन वाघसीणग्रामीय अर-

(३) हट अरहट प्रति गोधूम से ४ ढींवडा प्रति गोधूम
सेई २ तथा धूलियाग्रामे सो० नयणसीह पु० जय-
तमाल सो० मंडलिक अरहट प्रति गोधूम सेई ४
ढींवडा प्रति गोधूम सेई २ सेतिका २

(४) श्रीशांतिनाथदेवस्य यात्रामहोत्सवनिमित्तं दत्ता ॥ एतत्
आदानं सोलंकीसमुदायः दातव्यं पालनीयं च । आ-
चंद्रार्क ॥ यस्य यस्य यदा भूमी तस्य तस्य तद्
फलं ॥ मंगलं भवतु ॥

(४२६)

(१) सं० १३(२)०० वरषे जठ सुदि १० सोमे अद्येह चं-

(२) द्रावत्यां महाराजाधिराज श्रीआल्हण-

(३) सिंहदेव कल्याणविजयराज्ये तन्नि-

(४) युक्तमुद्रायां महं श्रीषेताप्रभृति पं-

(५) चकुलं शासनमभिलिख्यते यथा

(६) महं श्रीषेताकेन - - नानकलागर

(७) ग्रामे - - - - - श्रीपार्श्वनाथ-

(८) देवस्य लो

(९) - - - रहिता

(१०) एवं ॥ आचंद्रार्क - - - - - यस्य

- (11) यस्य यदा भूमी तस्य तस्य तदा फलं ॥
- (12) साखि राजल० ब्रा अलिणव ब्रा दजव
- (13) ब्रा जव - सोहण - - - - वणदेसणा-
- (14) कल्हा . . . ॥

(४२७)

- (1) श्रीभिष्टमालनिर्यातः प्राग्वाटः वणिजां वरः । श्रीप-
तिरिव लक्ष्मीयुगोलच्छ्री राजपूजितः ॥ आकरो गुण
रत्नानां बन्धुपदादिवाक्फरः । जज्जुकस्तस्य पुत्रः स्यात्
नम्मरामां ततोऽपरौ ॥ जज्जुसुतगुणादयेन वामनेन
भवान्नयम् ॥
- (2) दृष्ट्वा चक्रे गृहं जैनं सुवर्त्यै विश्वमनोहरम् ॥ सम्बत्
१०९१ ।

(४२८)

- (1) ओं ॥ संवत् १२५१ आपादवदि ५ गुरौ धीनाणकी-
यगच्छे ऊयण सदधिष्ठाने । श्रीपार्श्वनाथर्चत्ये ॥
धनेश्वरस्य पुत्रेण देवधरेण
- (2) धीमता ।
संयुक्तेन यशोभट आल्हा पाल्हा सहोदरैः ॥
यशोभटस्य पुत्रेण सार्द्धं यमपरेण भां (च) ।
पुत्रपौत्रादियुक्तेन धर्महेतुमहामनाः ॥

- (३) भगिनी धरमत्याख्या भर्तृश्रेव यशोभटः ।
कारितं श्रेयसे ताभ्यां रम्येदस्तुंगमण्डपम् ॥

(४२९)

- (१) ओं ॥ सं० १२४१ वैशाखसुदि ७ अद्य श्रीकेरवण-
देवरा—
(२) ङ्ये तस्यात्मजश्रीमोढलदेवस्वभुज्यमानघंघाणक—
(३) पद्मचैत्ये श्रीमहावीरदेववर्षगतिनिमित्तं पना—
(४) यिय भं० यदुवीर गुणधरेन माण्डव्यपुरीय मण्ड—
(५) पिकायां दानमध्यात् द्रं० ॥ मासं प्रति दातव्या
(६) चंद्रार्कं यावत् ॥ बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः
(७) सगरादिभिः । यस्य यस्य यदा भूमि तस्य तस्य
(८) तदा फलं ॥ स्वदत्तं परदत्तं वा देवानां जो हरेत्
(९) धनं । षष्टिवर्षसहस्राणि नरके स कृमिर्भवेत् ॥

(४३०)

ओं ॥ श्रीवर्द्धमानत्रिभुरद्भुतशारदेन्दु—
दोषानुषंग(ग)विमुखः सुभगः शुभाभिः ।
आढ्यं भविष्णुरमलाभिरसौ कलाभिः
संतापमंतयतु कौमुदमातनोतु ॥ १ ॥
श्रीमति धारावर्षे विक्रमवर्षे प्रमारकुलहर्षे ।
अष्टादशशतदेशोत्तंसे चंद्रावतीहंसे ॥ २ ॥

श्रीमत्केलह्(*)णमंडलपतितनयायां नयैकशालिन्यां ।

तत्पट्टप्रणयिन्यां शृंगारपदोपपददेव्यां ॥ ३ ॥

एतद्भ्रामप्राभववैभवभृति तत्प्रदत्तसाचिव्ये ।

सकलकलाकुलकुशले गृहभोधिनि नागदे सचिवे ॥ ४ ॥

दिः (द्विः) स्मरशरदिनकरमितवर्षे शुचिशस्यसंपदुत्कर्षे ।

दुंदुभिनामानि धामनि(*)विटपपल्लवितधर्मधियां ॥ ५ ॥

एतत्पदकचतुष्पिकाविरचितश्रीमंडपोद्धारतः

पुण्यं पण्यमगण्यमाकलयति श्रीवीरगोष्ठीजनः ।

— मन्ये किंतु चतुष्पिकाद्वयमिदं दत्ताभिमुख्यस्थिति-

स्थेयस्तत्कलिमोहभूपयुगली जित्वात्पत्रद्वयीं ॥ ६ ॥

इंदुः कुंदसितैः करैः पुलकयत्याकाशः(*)वर्छीं मृदु-

र्याविद्भानुरसौ तनोति परितोप्याशाः प्रकाशोज्ज्वलाः

तावद्धार्मिकधर्मकर्मरभसप्रारब्धकल्याणिक-

स्तोत्राद्युच्छवगीतवाद्यविधिभिः जीयात्रिकं सर्वतः ॥ ७ ॥

राज्ञा शृंगारदेव्यात्र वाटिका भूमिरद्भुता ।

दत्ता श्रीवीरपूजार्थं शास्वतः श्रेयसः श्रिये ॥ ८ ॥

साक्षिता दा(*)णिकः साक्षात्मेक्षा दाक्ष्यवृहस्पतिः ।

अत्राभूत्नीरडो वर्ष्मा सौत्रधारेसु कर्मसु ॥ ९ ॥ छ ॥

पूज्यपरमाराध्यतमश्रीतिलकप्रभसूरीणां कृतिरियं ॥ छ ॥

संवत् १२५५ आसोयसुदि ७ बुधवारे सकलंगोष्ठी-

फलोकः त्रिकोद्धारं स्वश्रेयसे कारितवानिति ॥ छ ॥

(४३१)

॥ दं० ॥ संवत् १६११ वर्षे बृहत्खरतरगच्छे श्रीजिनमा-
णिक्यसूरिविजयराज्ये ॥ श्रीमालन्यातीय पापढगोत्रे । ठाकुर
रावण तत्पुत्र उणगढमल तद्भार्या नमणी । तत्पुत्र जीवराजेन
श्रीपार्श्वनाथपरिगृह कारापितं । गज धर्मसुंदरगहिमां (?)

(४३२)

संवत् १५६९ वर्षे माघशुदि १३ दिने स्तंभतीर्थवासी
ऊकेशज्ञातीय सा० पातल भा० पातलदे पुत्र सा० जड़ता
भार्या फते पुत्र सा० सीहा सहिजा भा० पुरी पुत्री सापा
[पु०] दलिक भा० कमलापुत्र सा० जीराकेन सा० पुनी पितृव्य
सा० सोपा हापा विजा कुटंबयुतेन पितृवचनात् स्वसंतानश्रे-
यर्थे श्रीसुमतिनाथर्विवं कारितं प्रति० तपागच्छे श्रीसोमसुंदर-
सूरिसंताने श्रीसुमतिसाधुसूरिपदे श्रीहेमविमलसूरिभिः महोपा-
ध्यायश्रीअनंतहंसगणि प्र० परिवारपरिवृतैः ।

(४३३)

॥ सं० १५०७ वर्षे फा० व० ३ बुधे ओशवंशे बहरा
हीरा भा० हीरादे पु० व० षेता भा० षेतलदे पु० व० हिमति
पितृश्रेयसे श्रीशांतिनाथर्विवं कारितं श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनभ-
द्रसूरि श्रीजिनसागरसूरिभिः प्रतिष्ठिता ।

(४३४)

(१) संवत् १६७७ ज्येष्ठ वदि ५ गुरुवारे पातसाहिश्रीजहां-

गीर विजयिंराज्ये साहियादां साहिजहाराज्ये । ओस-
वालज्ञातीय गणधरचोपडागोत्रीय सं० नगा भार्या
नयणादे

- (२) पुत्र संग्राम भा० तोली पु० माला भा० माल्हणदे पु०
देका भा० देवलदे पु० कचरा भा० कडडिमदे चतुरं-
गदे पु० अमरसी भा० अमरादे पुत्ररत्न संप्राप्तश्री-
अर्जुदाचलविमलाचल-
- (३) संघपतितिलककारितयुगप्रधानश्रीजिनसिंहसूरिपट्टप्रभा-
कर भट्टारक श्रीजिनराजसूरिपदनंदिमहोत्सवविधिध-
धर्मकतेव्यविधायक सं. आसकरणेन पितृव्य चांपसी
भ्रातृ अमीपाल
- (४) कपूरचंद स्वभार्या अजाइवदे पु० कृपीदास सूरदास
भ्रातृव्य गरीबदासादिसारपरिवारेण श्रेयोर्थ स्वयंकारित
मम्माणीमयविहारगृंगारंकश्रीशांतिनाथर्विवं कारितं म-
तिष्ठितं श्रीमहावीरदेवा-
- (५) वच्छिन्नपरंपरायातश्रीवृहत्स्वरतरंगच्छाधिपश्रीजिनभद्र-
सूरिसंतानीयप्रतिबोधितसाहि श्रीमदकव्वरप्रदत्तयुग-
प्रधानपदधीधर श्रीजिनचंद्रसूरिविहितकठिनकाश्मीर-
विहार वारसिंदूरगञ्जणादि-
- (६) [वि]विध देशमारि प्रवर्तक जहांगीरसाहिप्रदत्त युग-
प्रधानपदधारक श्रीजिनसिंहसूरिपट्टोत्तंसलब्ध श्रीअंवि-
कावरप्रतिष्ठितश्रीशशुंजयाष्टमोद्धारप्रदक्षितभाणवदमध्य-
प्रतिष्ठित श्रीपार्श्वप्रतिमापे(पी)-

- (10) यूपवर्षणप्रभाववोदित्यव्यंशमंदनधर्मसीधामलदेनंदनभट्टा-
रक चक्रचक्रवर्तीश्रीजिनसूरिदिनकरैः ॥ आचार्य श्री-
जिनसागरसूरिमभूतियतिराजैः ॥ सूत्रधारसुजा ।

(४३५)

- (1) संवत् १६६९ वर्षे माघसुदि ५ शुक्रवासरे महाराजाधि-
राज महाराज श्रीसूर्यसिंहविजयराज्ये उपकेशि-
(2) ज्ञातीय लोढागोत्रे सं० दाहा तत्पुत्र सं० रायमल्ल भा०
रंगादे तत्पुत्र सं० लापाकेन भा० त्यादिमदे पुत्र वत्स-
पालसहितेन श्रीपार्श्वनाथविंशं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीमत्
श्रीवृद्धस्वरतरंगच्छे श्रीआद्यपक्षीयश्री-
(3) जिनसिंहसूरितत्पट्टोदयाद्रिमातैः श्रीजिनचंद्रसूरिभिः ॥
शुभं भवतु ॥

(४३६)

- (1) सं० १६८७ व० ज्येष्ठसुदि १३ गुरौ ।
(2) सं० जसवंत भा० जसवंतदे पु० अचलदासकेन
श्रीविजयचिंतामणिपार्श्वनाथविंशं-
(3) का० प्र० तपाश्रीविजयदेवसूरिभिः ।

(४३७)

- (1) संवत् १६८४ वर्षे माघसुदि १० सोमे संघ० हरषा
भा० मीरादे तत्पुत्र संघवी ज-

- (२) संवत् भा० जसवंतदे तत्पुत्र सं० अचलदास अपि-
राज सं० शामकरण कारितं प्रतिष्ठितं तपागच्छे भ-
- (३) द्वारिक श्री६ विजयदेवसूरिभिः ।

(४३८)

- (१) संवत् १६७७ वर्षे अक्षयतृतीयादिने शनि
- (२) रोहिणीयोगे मेढतानगरवास्तव्य सा० लापा भा०
सरूपदे नाम्न्या श्रीमुनिमुग्रतार्विवं कारितं
- (३) प्रतिष्ठितं भट्टारक श्रीविजयसेनसूरीश्वरपट्टभाकर जिहां-
गीर महातपाविरुदविख्यात
- (४) युगप्रधानसमानसकलसुविहितसूरिशभाशृंगारभट्टारक
श्रीविजयदेवसूरिराजैर्द्वैः ॥

(४३९)

- (१) सं० १६७७ ज्येष्ठवादि ५ गुरौ ओसवालज्ञातीय गण-
धरचोपडागोत्रीय सं० नग्गाभार्या नयणादे पुत्र
संग्राम भार्या तोली पु० माला भार्या मालहणदे पु०
देका भा० देवलदे पु० कचरा भार्या
- (२) कउडमदे चतुरंगदे पुत्र अमरसी भार्या अमरादे पुत्र-
रत्नेन श्रीअर्बुदाचल श्रीविमलाचलादिप्रधानतीर्थयात्रा-
दिसद्धर्मकर्मकरणसम्प्राप्तसंघतिलकेन श्रीआसकरणेन
पितृव्य चांपसी भ्रातृ
- (३) अमीपाल कपूरचंद स्वपुत्र ऋषभदास. सूरदास भ्रा-

तृव्य गरीवदास प्रमुख सश्रीकपरिवारेण सं० रूपजी-
कारितशत्रुंजयाष्टमोद्धारमध्यस्य संकारितप्रवरविहारशृं-
गारहारश्रीआदिश्वरविंशं कारितं

(4) पितामहवचनेन प्रपितामहपुत्र मेघा कौश्ला रतना प्रमुख
पूर्वजनाम्ना प्रतिष्ठितं श्रीवृहत्स्वरतरगच्छाश्रीशसाधू-
पद्रववारक प्रतिबोधितसाहिश्रीमदक्रव्वरप्रदत्तयुगप्रधा-
नपदधारक श्रीजिनचंद्रसूरि

(5) जहांगीरसाहिप्रदत्तयुगप्रधानपदधारक श्रीजिनसिद्धसू-
रिपट्टपूर्वाचलसहस्रकरावतारप्रतिष्ठितश्रीशत्रुंजयाष्टमो-
द्धारश्रीभाणवटनगरश्रीशांतिनाथादिविंशप्रतिष्ठासमय-
निर्ज्वरत्सुधारसश्रीपार्श्वप्रति-

(6) हारसकलभट्टारकचक्रचक्रवर्तिश्रीजिनराजसूरिशिरःशृं-
गारसारमुकुटोपमानप्रधानैः ॥

(४४०)

(1) संवत् १६७७ वर्षे वैशाखमासे अक्षयतृतीया दिवसे
श्रीमेढतावास्तव्य उ० ज्ञा० समदडियागोत्रीय

(2) सा० माना भा० महिमादे पुत्र सा० रामाकेन भ्रातृ-
रायसंग भा० केसरदे पुत्र जइतसी लपमीदास प्रमुख-
कुटुंब-

(3) युतेन श्रीमुनिसुव्रतविंशं का० प्र० तपागच्छे भट्टारक-
श्री पं० श्रीविजयसेनसूरिपट्टालंकार भ० श्रीविजयदे-
वसूरिसिंहैः ।

(४४१)

सं० १६५३ वर्षे वै० शु० ४ बुधे श्रीशांतिनाथविंशं गाद-
हीआगोत्रे सं० सुरताण भा० हर्षमदे पु० सं० हांसा भा० लाङ-
मदे पु० पद्मसी कारितं प्रतिष्ठितं श्रीतपागच्छे श्रीहीरविजयसू-
रिपट्टे श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥ पं० विनयसुंदरगणिः प्रणमति ॥
श्रीरस्तु ॥

(४४२)

॥ दं० ॥ संवत् १६८६ वर्षे वैशा० शु० ८ महाराजश्रीग-
र्जसिंहविजयराज्ये श्रीमेढतानगरवास्तव्य ओसवालज्ञातीय सूर-
णागोत्रे वाई पूरीनाम्न्या पु० सकर्मणादिसपरिवारया श्रीसुम-
तिनाथविंशं कारितं प्रतिष्ठितं तपागच्छाधिराजभट्टारकश्रीविजय-
देवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठिताचार्यश्रीश्रीविजयसिंहसूरिप्रमुखपरिक-
रपरि करितैः ॥

(४४३)

(१) प्र० भट्टारकप्रभु श्रीजिनराजसूरिभिः ।

(२) संवत् १६७७ ज्येष्ठदि ५ गुरौ श्रीओसवाल ज्ञातीय
गणधरचोपडागोत्रीय सं० कचरा भार्या कडडिमदे
चतुरंगदे

(३) पुत्र सं० अमरसी भा० अमरादे पुत्र रत्र (तन) सं०
अमीपालेन पितृव्य चांपसी वृद्धभ्रातृ सं० आसकरण
लघुभ्रातृ कपूरचंद स्वभार्या

- (४) अपूरवदे पु० गरीवदासादिपरिवारेण श्रीअजितनाथ-
विंव का० प्र० वृ० खरतरगच्छाधीश्वरश्रीजिनराजमू-
रिसूरिचक्रवर्ति-
- (५) पट्टप्रभाकरैः । श्रीअकटवरसाहिप्रदत्तयुगप्रधानपदप्रवरैः
प्रतिवर्षापाढी-
- (६) याष्टाहिकादिषाण्मासिकामारिप्रवर्तकैः । श्रीपंत(?)तीर्थो-
दधिमीनादिजीवरक्षकैः । श्रीशत्रु-
- (७) जयादितीर्थकरमोचकैः । सर्वत्र गोरक्षाकारकैः पंचन-
दीपीरसाधकैः । युगप्रधानश्रीजिनचंद्रमूरिभिः ।
- (८) आचार्यश्रीजिनसिंहमूरि श्रीसमयराजोपाध्याय वा०
हंसप्रमोद वा० समयसुंदर वा० पुण्यप्रधानादिसाधु
युतैः ॥

(४४४)

र्द ॥ संवत् १२२१ मार्गसिर सुदि ६ श्रीफलवर्द्धिकायां
देवाधिदेवश्रीपार्श्वनाथचैत्ये श्रीप्राग्वाटवंशीय रोपिमुणि भं०
दसाढाभ्यां आत्मश्रेयोर्य श्रीचित्रकूटीयसिलफटसहितं चंदको
प्रदत्तः शुभं भूयात्

(४४५)

र्द० ॥ चैत्ये नरवरे येन श्रीसल्लक्ष्मटकारिते ।
मंडपो मंडनं लक्ष्म्याः कारितः संघभास्वता ॥ १ ॥
अजयमेरुश्रीवीरचैत्ये येन विधापिताः ।
श्रीदेववालकाः ख्याताश्चतुर्विंशतिशिषराणि ॥ २ ॥

श्रेष्ठी श्रीमुनिचंद्राख्यः श्रीफलवर्द्धिकापुरे ।
उत्तानपट्टं श्रीपार्श्वचैत्येऽचीकरदद्भुतं ॥ ३ ॥

कच्छान्तर्गतखाखरग्रामस्थलेखः ।

(४४६)

व्याकरणकाव्यसाहित्यनाटकसङ्गीतज्योतिषछन्दोऽलङ्कारकर्मकशतर्कशैवजैनचिन्तामणिप्रचण्डखण्डनमीमांसास्मृतिपुराणवेदश्रुतिपद्धतिपट्टत्रिंशत्सहस्राधिक ६ लक्षमितश्रीजैनागमप्रमुखस्वपरसिद्धान्तगणितजाग्रद्यावनीयादिपट्टदर्शनीग्रन्थविशदेति ज्ञानचातुरीदलितदुर्वादिजनोन्मादैः ब्राह्मीयावनीयादिलिपीपिच्छालिपीविचित्राचित्रकलाघटोज्ज्वालनावधिविधीयमानविशिष्टशिष्टचेतश्चमत्कारकारिशृङ्गारादिरससरसचित्राद्यलङ्कारालङ्कृतसुरेन्द्रभापापरिणतभव्यनव्यकाव्यपट्टत्रिंशद्रागिणीगणोपनीतपरमभावरागमाधुर्यश्रोतृजनामृतपीतगीतरासप्रबन्धनानाछन्दःमाच्यमहापुरुषचरित्रप्रमाणसूत्रवृत्त्यादिकरणयथोक्तसमस्यापूरणविविधग्रन्थग्रथनेन नैकश्लोकशतसङ्ख्यकरणादिलब्धगीःप्रसादैः श्रोतृश्रवणामृतपारणानुकारिसर्वरागपरिणतिमनोहारिमुग्धनादैः स्पष्टाष्टावधानशतावधानकोष्टकपूरणादिपाण्डित्यानुरञ्जितमहाराष्ट्रकौङ्कणेशश्रीबुर्हानशाहि-महाराजश्रीरामराज-श्रीखानखाना श्रीनवरङ्गखानमभुत्पनेकभूपदत्तजीवामरिप्रभूतवन्दिमोक्षादिसुकृतसमर्जितयशःप्रवादैः पं० श्रीविवेकहर्षगणिप्रसादैरस्मद्गुरुपादैः ससङ्घाटकैस्तेषामेव

श्रीपरमगुरुणामादेशप्रसादं महाराजश्रीभारमल्लजिदाग्रहानुगामि-
नमासाद्य श्रीभक्तामरादिस्तुतिभक्तिप्रसन्नीभूतश्रीऋषभदेवोपासक-
सुराविशेषाज्ञया प्रथमविहारं श्रीकच्छदेशेऽत्रचक्रे तत्र सं०
१६५६ वर्षे श्रीभुजनगरे आद्यं चतुर्मासकं द्वितीयं च राय-
पुरवन्दिरे तदा च श्रीकच्छमच्छुकाण्ठापश्चिमपश्चालवागडजेसलाम
ण्डलाद्यनेकदेशाधीशैर्महाराज श्रीखेड्गारजी पट्टालङ्करणैर्व्याकर-
णकाव्यादिपारिज्ञानतथाविधैश्वर्यस्थैर्यधैर्यादिगुणापहस्तितसरस्वती-
महानवस्थानविरोधत्याजकैर्यादववंशभास्करमहाराजश्रीभारमल्ल-
जीराजाधिराजैः[विज्ञप्ताः] श्रीगुरवस्ततस्तदिच्छापूर्वकं संजग्मि-
वांसः । काव्यव्याकरणादिगोष्ठ्या स्पष्टाष्टावधानादिप्रचण्डपा-
ण्डित्यगुणदर्शनेन च रञ्जितै राजेन्द्रैः श्रीगुरुणां स्वदेशे जी-
वामारि प्रसादश्चक्रे ।

तद्व्यक्तिर्यथा सर्वदा हि गवामारिः पर्यूपणाऋषिपञ्चमीयुत-
नवादिनेषु तथा श्राद्धपक्षे सर्वैकादशीरविवारदर्शेषु च तथा महारा-
जजन्मदिने राज्यदिने सर्वजीवामारिरिति सार्वदिकी सार्वत्रिकी
चोद्घोषणा जज्ञे । तदनु चैकदा महाराजैः पाल्लविधीयमाननभोवा-
र्षिकविप्रविप्रतिपत्तौ तच्छिक्षाकरणपूर्वकं श्रीगुरुभिः कारिता श्री-
गुरुक्तां नभस्यवार्षिकव्यवस्थापिकासिद्धान्तार्थगुक्तिमाकर्ण्य तुष्टो
राजा जयवादपत्राणि७ स्वमुद्राङ्कितानि श्रीगुरुभ्यः प्रसादादुपढो-
कयति स्म प्रतिपक्षस्य च पराजितस्य तादृशराजनीतिमासूत्र्य
श्रीराम इव सम्यग् न्यायधर्मं सत्यापितवान् । किञ्च कियदेतदस्म-
द्गुरुणाम् ।

यैर्जिग्ये मलकापुरे विवदिपुर्मूलाभिधानो मुनिः
 श्रीमज्जैनमतं यवन्नुतिपदं नीतं प्रतिष्ठानके ।
 भट्टानां शतशोऽपीयत्सु मिलितासूद्दीप्ययुक्तिर्जिता
 यैर्मौनं श्रयितः स वोरिदपुरे वादीश्वरो देवजी ॥ १ ॥
 जैनन्यायगिरा विवादपदवीमारोप्य निर्घाटितो
 प्राचीदेशगजालणापुरवरे दिगम्बराधार्यराट् ।
 श्रीमद्रामनरेन्द्रसंसदि किलात्मारामवादीश्वरः
 कस्तेषां च विवेकहर्षसुधियामग्रे धराचन्द्रकः ॥ २ ॥
 किं चास्मद्गुरुवक्त्रनिर्गतमहाशास्त्रामृताब्धौ रतः
 सर्वत्रामितमान्यतामवदधे श्रीमद्भुगादिप्रभोः ।
 तद्भक्त्यै भुजपत्तने व्यरचयत् श्रीभारमल्लप्रभुः
 श्रीमद्रायविहारनाम जिनप्रासादमत्यद्भुतम् ॥ ३ ॥

अथ च सं० १६५६ वर्षे श्रीकच्छदेशान्तर्जसलामण्डले
 विहरद्भिः श्रीगुरुभिः प्रबलधनधान्याभिरामं श्रीखाखरग्रामं प्रति-
 वोध्य सम्यग् धर्मक्षेत्रं चुक्रे यत्राधीशो महाराजश्रीभारमल्लजी
 भ्राता कुंअरश्रीपञ्चायणजी प्रमदप्रबलपराक्रमाक्रान्तदिक्चक्र-
 श्चक्रबन्धुप्रतापतेजा यस्य पट्टराज्ञी पुष्पाम्बाइप्रभृति तनूजाः कुं०
 दुजाजी-हाजाजी-भीमजी-देसरजी-देवोजी-कमोजी-मामानो
 रिपुगजघटाकेशरिणस्तत्र च शतशः श्रीओशवालगृहाणि सम्यग्-
 जिनधर्मं प्रतिवोध्य सर्वश्राद्धसामाचारीशिक्षणेन च परम-
 श्राद्धीकृतानि तत्र च ग्रामग्रामणी भद्रकत्वदानशूरत्वादिगुणो-
 पार्जितयशःप्रसरकर्पूरपूरसुरभीकृतव्रह्माण्डभाण्डः शा० वयरसि-
 कः सकुडुम्बः श्रीगुरुणा तथा प्रतिवोधितो यथा तेन घड्ढुर शा०
 शिवापेधाप्रभृतिसमवहितेन नव्योपाश्रयः श्रीतपागणधर्मराजधा-

नीव चक्रे तथा श्रीगुरूपदेशेनैव गुर्जरधरिच्याः शिलातक्षकाना-
 कार्य श्रीसम्भवनाथप्रतिमा कारिता । शा० वयरसिकेन तत्सुतेन
 शा० सायरनाम्ना मूल्यनायकश्रीआदिनाथप्रतिमा ३ शा० बीज्जा-
 ख्येन ३ श्रीविमलनाथप्रतिमा च कारिता । तत्प्रतिष्ठा तु शा०
 वयरसिकेनैव सं० १६५७ वर्षे माघसित १० सोमे श्रीतपागच्छ-
 नायक भट्टारकश्रीविजयसेनसूरिपरमगुरुणामादेशादस्मद्गुरुश्रीवि-
 वेकहर्षगणिकरेणैव कारिता तदनन्तरमेष प्रासादोऽप्यस्मद्गुरुपदे-
 शेनैव फाल्गुनासित १० सुमहूर्त्ते उवएसगच्छे भट्टारक श्रीकक-
 सूरिबोधितश्रीआणन्दकुशलश्राद्धेन ओशवालज्ञातीयपारिषिगोत्रे
 शा० वीरा पुत्र डाहा पुत्र जेठापुत्र शा० खाखणपुत्ररत्नेन शा०
 वयरसिकेन पुत्र शा० रणवीर शा० सायर शा० महिकरण स्नुपा
 उमा-रामा-पुरी पौत्र शा० मालदेव शा० राजा, खेतल, खेमराज,
 वणवीर, दीदा वीराप्रमुखकुटुम्बयुतेन प्रारेथे । तत्र सान्निध्यका-
 रिणौ घड्वरगोत्रीयौ पौर्णमीयककुलगुरुभट्टारकश्रीनिश्राश्राद्धौ
 शा० कन्थदसुत शा० नागीआ शा० मेरर्गानामानौ सहोदरौ सुत
 शा० पाचा शा० महिपालामलप्रसादात् कुटुम्बयुतौ प्रसादोऽयं
 श्रीशत्रुंजयावताराख्यः सं० १६५७ वर्षे फा० कृ० १० दिने
 प्रारब्धः । सं० १६५९ वर्षे फा० शु० १० दिनेऽत्र सिद्धिपदवी-
 मारुरोह । आनन्दाच्च कच्छमण्डनश्रीखाखरिनगरसङ्घे श्रेयश्च सं०
 १६५८ वर्षे फा० सुद १० दिने पं० श्रीविवेकहर्षगणिभिर्जिने-
 श्वरतीर्थविहारोऽयं प्रतिष्ठितः । प्रशस्तिरियं विद्याहर्षगणिभिर्विर-
 चिता संवतो वैक्रमः ।

स्तंभनपुरस्थलेखाः ।

(४४७)

ओं अर्ह ॥ संवत् १३६६ वर्षे प्रतापाक्रांतभूतलश्रीअलावदीन
 सुरत्राणप्रतिशरीरश्रीअल्पखानविजयराज्ये श्रीस्तम्भतीर्थे श्रीसु-
 धर्मास्वामिसंताननभोनभोमणिसुविहितचूडामणिप्रभुश्रीजिनेश्वरसू-
 रिपट्टालङ्कारप्रभुश्रीजिनप्रबोधसूरिशिष्यचूडामणियुगप्रधानप्रभुश्री-
 जिनचन्द्रसूरिसुगुरुपदेशेन उकेशवंशीयसाहजिनदेव साहसहदेवकु-
 लमण्डनस्य श्रीजेसलमेरौ श्रीपार्श्वनाथविधिचैत्यकारितश्रीसम्मेत-
 शिखरप्रासादस्य साहकेसवस्य पुत्ररत्नेन श्रीस्तम्भतीर्थे निर्मापितस-
 कलस्वपक्षपरपक्षचमत्कारिनानाविधमार्गणलोकदारिद्र्यमुद्रापहा-
 रिगुणरत्नाकरस्य गुरुगुरुतरपुरप्रवेशकमहोत्सवेन संपादितश्रीशत्रुं-
 जयोज्जयंतमहातीर्थयोत्रासमुपार्जितपुण्यप्राग्भारेण श्रीपत्तनसंस्था-
 पितकोदढिकालङ्कारश्रीशान्तिनाथविधिचैत्यालय श्रीश्रावकपौषध-
 शालाकारापणोपाचितपशुमरयशःसंभारेण भ्रातृसाहराजुदेव साह-
 बोलिय साहजेहड साहलपपति साहगुणधर पुत्ररत्न साह जयसिंह
 साहजगधर साहसलपण साहरत्नसिंह प्रमुखपरिवारसारेण श्रीजि-
 नशासनप्रभावकेण सकलसाधर्भिवत्सलेन साहजेसलसुश्रावकेण
 कोदढिकास्थापनपूर्वं श्रीश्रावकपौषधशालासहितः सकलविधि-
 लक्ष्मीविलासालयः श्रीअजितस्वामिदेवविधिचैत्यालयः कारित
 आचन्द्रार्क यावन्नन्दतात् ॥ शुभमस्तु । श्रीभूयात् श्रमणसङ्घस्य । श्रीः-

(४४८)

॥ ६० ॥ अहं ॥

श्रेयांसि प्रतनोतु वः प्रतिदिनं श्रीनाभिजन्मा जिनो

यस्यांकस्थलसीमिनि केशपटली भिन्नैर्दनीलप्रभा ।

सोत्कण्ठं परिरंभसंभ्रमजुषः सात्राज्यलक्ष्म्या

. विटं(*)कंकणकिणश्रेणीव संभाव्यते ॥ १ ॥

सेव्यात्पार्श्वविभुर्नतौ फणिपतेः सप्तास्य चूडामणि-

संक्रान्तः किल योऽष्टमूर्तिरजनि स्पष्टाष्टकर्मच्छिदे ।

यद्भक्तं दशदिग्जनव्रजमभिप्रातुं तथा(*) सेवितुं

यं यत्पादनखाविशत्तनुरभूदेकादशांगोऽपि सः ॥ २ ॥

त्र्यैलोक्यालयसप्तनिर्भयभयप्रध्वंसलीलाजय-

स्तम्भा दुस्तरसप्तदुर्गतिपुरद्वारावरोधार्गलाः ।

प्रौढिप्रोक्षितस(*)सतत्त्वविटपिप्रोद्भूतस्त्नाङ्कुराः

शीर्षे सप्तभुजङ्गपुङ्गवफणाः पार्श्वप्रभोः पान्तु वः ॥ ३ ॥

लोकालोकलसद्विचारविदुरा विस्पष्टनिःश्रेयस-

द्वारः सारगुणालयस्त्रिभुवनस्तुत्याङ्घ्रिप्रपङ्केरुहः ।

श(*)श्वद्विश्वजनीनधर्मविभवो विस्तीर्णकल्याणभा

आद्योऽन्येऽपि मुदं जनस्य ददतां श्रीतीर्थराजः सदा ॥ ४ ॥

दैत्यारिर्नियतावतारनिरतस्तत्रापि कालं मितं

त्रातार्केन्दु भवान्ब्रवाय(*)पुरुषास्तेऽपि शुद्धत्पौरुषाः ।

कः कर्ता दितिसूनुसुदनमिति ध्यातुर्विधातुः पुरा

सन्ध्याम्भश्चलुकाद्भटो भवदसि दैत्यैः समं कम्पयन् ॥ ५ ॥

चौलुक्यादमुतः समुद्ररसनोद्धारैकधारेयता-

दुद्ध(*)र्षादुद्धूदं च दभयश्चौलुक्यनामान्वयः ।

जातास्तत्र न के जगत्त्रयजयप्रारम्भनिर्दम्भदो-

स्तम्भस्तम्भितविश्वविक्रमचमत्कारोज्जिता भूभुजः ॥ ६ ॥

तेषामुद्दामधाम्नामसमतममहःसंपदां सम्पदायै-

र्विरश्रीदर्पणानां दिवसपतिरिव द्योतकोऽभूत् ।

राजार्णोराजनामा रणरुधिरनदीशोणमर्णोधिमरणो

भारैर्द्विद्वैणसांद्रांजननयनभवैः श्यामतामानयद्यः(*)॥ ७ ॥

यस्यासिः समराम्बरे बुधरवद्वारा प्रपातै रिरु-

स्त्रीगण्डस्तनभित्तिचित्ररचनाः स्पर्तव्यमात्राः सृजन् ।

तेने कामपि तां प्रतापतडितं यस्याद्युतिर्द्योतते

ऽपि स्थाणुललाटलोचनदिनस्वाम्यौर्व्ववद्विच्छ(*)लात् <

अङ्गचङ्गीमतरङ्गितरङ्गा रङ्गदुल्वणांगुणप्रगुणश्रीः ।

राजनीतिरिव यस्य नरेन्दोर्वल्लभाऽजनि सलक्षणदेवी ॥ ९ ॥

तस्मिन्निन्दुकलोपदंशकसुधा कल्पद्रुदत्तासव-

स्वादेभ्यो द्युतधूजनाधरर(*)सं सम्बुध्यमानेऽधिकम् ।

तत्पुत्रो लवणाब्धितीरविलसद्दीरप्रणादो जय-

प्रासादो लवणप्रसादनृपतिः पृथ्व्याः प्रपेदे पतिः ॥ १० ॥

रणप्रणुन्नारिमनःप्रसादः सधर्मकर्मप्राशिवप्रसादः(*) ।

दानप्रतानक्षतविप्रसादः कस्यानमस्यो लवणप्रसादः ॥ ११ ॥

खेदी चेदीश्वरोभूदुरुभयतरलः कुन्तलः कामरूपः

कामं निष्कामरूपः कलहकलहयच्छेदशार्णो दशार्णः ।

काम्योजस्तु(*)व्यदोजः स्थितिरतिसरलः केरलः सूरसेन-

स्वाधी निःशूरसेनः प्रसरति परितो यत्र दिग्जैत्रयात्रे ॥ १२ ॥

रम्यसर्वविषयाश्रुतलक्ष्मीकाननाशिखरिजातिमनोन्या(क्ता) ।

प्रेयसी मदनदेवीरमन्दं त(*)स्य संमदमदत्त महीव ॥ १३ ॥

किं नो स्वप्नतयाय निर्जरतया मृत्युंजयत्वेन वा

नित्यं दैत्यजयोद्यमेन नयतः प्राणप्रियाकेलयः ।

इत्यर्तिं दुसदा रणैर्दनुजनुर्निर्दरैर्दरुणै-

लुम्पत्यत्र(*)सुतोऽस्य वीर्यवलो भारं वभार क्षितेः ॥१४॥

श्रीदेव्या नव्यनीलोत्पलदलपटली कल्पिता कोलिशय्या

स्फुर्ज्जद्वाहूप्रवहोर्निखिलरिपुवनप्रेषिणो धूमपंक्तिः ।

वीरत्वे दृष्टिदोषोच्छ्र(*)यविलयकृते कज्जलस्यांकलेपा(स्वा)

पाणौ कृष्टारिलक्ष्म्याः श्रुततरकवरी यस्य रेजेऽसियष्टिः ॥१५॥

भूपस्यास्य प्रतापं भुवनमभिभविष्यन्तमत्यन्ततापं

जाने ज्ञानेन मत्वा पृथुदवधुभिया पूर्वमेव प्रतेने । (*)

वह्निर्वेष्माग्रभाले शशिकरशिशिरस्वर्धुनीसन्निधाने

वार्द्धावौर्वो निवासं पुनरिह मिहिरो मज्जनोन्मज्जनानि ॥१६॥

गौरीभूतभूजङ्गमरुचिरा रुचिपीतकालकूटघटाः ।

अकलङ्कितविधृत्यविधुर्यत्की(*)र्त्तिर्जयति शिवमूर्तिः ॥१७॥

बहुविग्रहसङ्गरचितमहसा धनपरमहेलया श्रितया ।

जयलक्ष्म्येव सदेव्या वयजलदेव्या दिदेव नरदेवः ॥ १८ ॥

तस्मिन् शम्भुसथासदां विदधति प्रौढप्रभावप्रभा

प्राग्भारैः परमेश(*)दर्शनपरानन्दस्पृशां विस्मयम् ।

तज्जन्मा जगतीपतिविजयते विश्वत्रयीविश्रुतः

श्रीमान् विश्वलदेव इत्यरिबलस्वान्तेषु शल्यं क्षिपन् ॥१९॥

यं युद्धसज्जमिव चापधरं निरीक्ष्य स्वप्ने विपक्षनृपतिः प्रति

.....

(४४९)

- (१) तो जातं विघ्नवि-
ध्वंसदैवतं ॥ १ ॥ शठदलकमठेन ग्रावसङ्घातमुक्तं प्रश-
मकुलिशवहेः
- (२)
श्रियं वः ॥ २ ॥ औदासिन्येन येनेह विजितारातिवा-
हिनी । पार्श्वनाथजिनं नौमि कौमारं मारसंस्तुतम् ॥३॥
- (३)
दिनोदयं स चक्रे गुरुगगनाभ्युदितः सहस्रकीर्त्तिः ॥४॥
संवत् ११६५ वर्षे ज्येष्ठ वदि ७ सोमे सजय(ति)
- (४) पाति जगन्ति॥५॥
दिव्ये गुर्जरमण्डले ऽतिविपुले वंशोऽतिदीप्तद्युतिश्चौलुक्यो
विदितः परैरकलितः श्वेतातपत्रोज्ज्वलः ॥ क्षमा
- (५) पागतोनिजभुजो-
पाज्यां च राज्यश्रियम् ॥ ६ ॥ श्रीमान् लूणिगदेव एव
विजयिशम्भुप्रसादोदितस्तस्माद्विररसैकवार्धवलः पुत्रः
प्रजापालकः
- (६) जयी येनाधीशमुदस्य
कन्दमिव तं कीर्त्तिः पुना रोपितं ॥ ७ ॥ रिपुमल्लप्रमर्दी यः
प्रतापमल्ल ईदितः ॥ तत्सूनुरर्जुनो राजा राज्येऽजन्यर्जु-
नो परः ॥ ८ ॥ ऊ
- (७) क्ति विजयी परेषां । तन्नन्द-
नोऽनिन्दितकीर्त्तिरस्ति ज्येष्ठोऽपि रामः किमु कामदेवः

॥ ९ ॥ उभौ धुरं धारयतः प्रजानां पितुः पदस्यास्य
च धुर्यकल्पौ । कल्पद्रुमौ

- (८) गौधुवि रामकृष्णौ ॥ १० ॥ श्री-
स्तम्भतीर्थं तिलकं पुराणां स्तम्भं जयश्रीमद्वितं महद्भिः ।
आस्ते पुरं प्रौढिममोद्वंशे सुभृषिते भृषतिवर्णनीये
॥ ११ ॥ निदर्शनं साधुसुसत्यसन्धौ वं
- (९) कीर्तिरामः । खलारुखया यो विदितो
महर्द्धिर्द्धिं गतो धर्मधनी विनीतः ॥ १२ ॥ रूपलक्षण-
सौभाग्यधर्मदाननिदर्शनं जाता या प्रौढनारीषु सातोऽ-
स्य वादडा ॥ १३ ॥ सं . . .
- (१०) देशात्साध्वी ह्यकार्षींजिनपार्श्वचैत्यं यन्मण्डलं
नागपतेः फणाग्ररत्नं नु किं पुण्यममूर्चमस्याः ॥ १४ ॥
अविकलगुणलक्ष्मीर्विकलः स्रुनुराजः समभवादिह पुण्यः
शीलसत्या स
- (११) लमुदयस्थं ह्येतयोरेन चक्रे रविरिव
भुवनं यो मानितः सर्वलोकैः ॥ १५ ॥ सवितृचैत्यस्य
पुरः सुमण्डपं योऽकारयत्पूज्यसुधर्ममण्डनं । स्वसा च
तस्याजनि रत्नसञ्ज्ञिका सुरत्नसूर्या धनसिंहगेहिनी
- (१२) ॥ १६ ॥ भीमहजालहणकाकलवयजलखीमढगुणिमा-
द्याः । तयोर्विभूमुस्तनया निजवंशोद्धरणधौरेयाः ॥ १७ ॥
पितृव्यकसुतैः सार्द्धं यशोवीरो यशोधनः । पालयन्न-
स्ति पुण्यात्मा शैवं धर्मं जिनस्य च
- (१३) ॥ १८ ॥ आस्वढपुत्रौ . . . सुमदनपालाभिधौ धन्यौ

वृत्तानन्दितलोकौ प्रीत्या रामलक्ष्मणसदृशौ (शौ) ॥ १९ ॥
जाया जालहणदेवीति स्वजनकैरवकौमुदी । तस्य पुत्रौ
तया मसुतौ शब्दार्थाविव भारतीदेव्या ॥ २० ॥ पे-
(खे) तलः क्षितिपति-

(14) गुणिगण्यो योऽच्छलत्कलियुगं सुविवेकात् सिंहशावव-
दभीर्विजयादिसिंहविश्रुत इलेन्दुरयं किं ॥ २१ ॥ दिवं
गते भ्रातरि तस्य सूनौ लालाभिधे धर्मधुरीणमुख्ये
श्रेयोर्यमस्यैव जिनेन्द्रचैत्ये येनेह जी-

(15) णोद्धरणं कृतं तु ॥ २२ ॥ जयताद्विजयसिंहः कलिकुम्भै-
कविदारणैककृतयत्नः । निजकुलमण्डनभानुर्गुणी दीनो
द्धरणकल्पतरुः ॥ २३ ॥ सदृत्तविमलकीर्तिस्तस्यासी-
द्गुणवंशभूः पुण्यपटोदयक्ष्माभृत् पठप . . .

(16) पदीधिति ॥ २४ ॥ अनूपमा नाम सुवृत्ततोऽपि श्रिया-
दिदेवीत्युभये तु जाये । पुरोगवन्धोरभवश्च तस्य
कान्ता वरा सूहवी धर्मशीला ॥ २५ ॥ देवसिंहः सुतो-
ऽप्यस्य मेखवन्महिमास्पदं दीपवद् द्योतितं येन कुलं
चार्थायमा

(17) ॥ २६ ॥ गुरुपट्टे बुधैर्वर्ण्यो यशःकीर्तिर्यशोनिधिः ।
तद्बोधादर्हतः पूजां यः करोति त्रिकालजां ॥ २७ ॥
हुङ्कारवंशजमहर्धमणीयमानः श्रीसाङ्गणः प्रगुणपुण्यकृता-
वतारः । तारेशसन्निभयशोजिनशा-

(18) सनाहो निःशेषकल्मषविनाशनभव्यवर्णः ॥ २८ ॥ सिं-
हपुरवंशजन्मा जयतारुयो विजित एनसःपक्षः ।

(४५०)

॥ ओं ॥

श्रेयःसन्ततिधाम कामितमनःकामदुर्माभोधरः

पार्श्वः प्रीतिपयोजिनीदिनमणिश्चिन्तामणिः पातु नः ।

ज्योतिःपङ्क्तिरिवाब्जिनीप्रणयिनं पद्मोत्करोल्लासिनं

सम्पत्तिर्न जहाति यच्चरणयोः सेवां सृजन्तं जनम् ॥ १ ॥

श्रीसिद्धार्थनरेशवंशसरसीजन्याब्जिनीवल्लभः

पायाद्रः परमप्रभावभवनं श्रीवल्लभानः प्रभुः ।

उत्पत्तिस्थितिसंहतिप्रकृतिवाग्ं यद्गीर्जगत्पावनी

स्वर्वापीव महाव्रतिप्रणयभूरासीद् रसोल्लासिनी ॥ २ ॥

आसीद्वासववृन्दवन्दितपदद्वन्द्वः पदं सम्पदां

तत्पट्टांबुधिचन्द्रमा गणधरः श्रीमान् सुधर्माभिधः ।

यस्यौदार्ययुता महृष्टसुमना अद्यापि विद्यावनी

धत्ते सन्ततिरुद्धतिं भगवतो वीरप्रभोगौरिव ॥ ३ ॥

बभ्रुवुः क्रमतस्तत्र श्रीजगच्चन्द्रसूरयः ।

यैस्तपाविरुद्धं लेभे बाणसिद्धयर्कवत्सरे (१२८५) ॥ ४ ॥

क्रमेणास्मिन् गणे हैमविमलाः सूरयोऽभवन् ।

तत्पट्टे सूरयोऽभवन्नानन्दविमलाभिधाः ॥ ५ ॥

साधवाचारविधिपथःक्षिथिलतः सम्यक्श्रियां धाम यै-

रुद्धध्रे स्तनसिद्धिसायकसुधारोचिर्मिते (१५८२) वत्सरे ।

जीमूतैरिव यैर्जगत्पुनरिदं तापं हरद्भिर्भृशं

सश्रीकं विदधे गवां शुचितमैः स्तोमैरसोल्लासिभिः ॥ ६ ॥

पद्माश्रयैरलमलं क्रियते स्म तेषां

मीणन्यनांसि जगतां कमलोद्भवेन ।

पट्टः प्रवाह इव निर्झरनिर्झरिण्याः

शुद्धात्मभिर्विजयदानमुनीशहंसैः ॥ ७ ॥

तत्पट्टपूर्वपर्व्वतपयोजिनीप्राणवल्लभप्रतिमाः ।

श्रीहाराविजयसूरिप्रभवः श्रीधाम शोभन्ते ॥ ८ ॥

ये श्रीफतेपुरं प्राप्ताः श्रीअकव्वरशाहिना ।

आहूता वत्सरे नन्दानलर्तुशशभृन्मिमे (१६३९) ॥ ९ ॥

निजाशेषेषु देशेषु शाहिना तेन घोषितः ।

पाण्मासिको यदुक्त्योच्चैरमारिपट्टहः पट्टुः ॥ १० ॥

स श्रीशाहिः स्वकीयेषु मण्डलेष्वखिलेष्वपि ।

मृतस्वं जीजिआख्यं च करं यद्वचनैर्जहौ ॥ ११ ॥

दुस्त्यजं तत्करं हित्वा तीर्थं शत्रुंजयाभिधम् ।

जैनसाधद्विरा चक्रे क्षमाशक्रेणामुनां पुनः ॥ १२ ॥

ऋषीश्रीमेघजीमुख्या लुम्पाका मतमात्मनः ।

हित्वा यच्चरणद्वन्द्वं भेजुर्भृङ्गा इवाम्बुजम् ॥ १३ ॥

तत्पट्टमब्धिमिवरम्यतमं सृजन्तः

स्तोमैर्गवां सकलसन्तमसं हरन्तः ।

कामोलसत्कुवलयप्रणया जयन्ति

स्फूर्जत्कला विजयसेनमुनीन्द्रचन्द्राः ॥ १४ ॥

यत्प्रसापस्य माहात्म्यं वर्ण्यते किमितः परम् ।

अस्वमाश्रकिरे येन जीवन्तोऽपि हि वादिनः ॥ १५ ॥

सुन्दरादरमाहूतैः श्रीअकव्वरभूभुजा ।

द्राग्यैरलंकृतं लाभपुरं पद्ममिवालिभिः ॥ १६ ॥

श्रीअकव्वरभूपस्य सभासीमंतिनीहृदि ।

यत्कीर्त्तिर्मौलिकीधूता वादिवृन्दजयाब्धिजा ॥ १७ ॥

श्रीहीरविजयाह्वानसूरीणां शाहिना पुरा ।

अमारिमुख्यं यदत्तं यत्सात्तत्सकलं कृतं ॥ १८ ॥

अहन्तं परमेश्वरत्वकलितं संस्थाप्य विश्वोत्तमं

साक्षात् शाहिअकब्बरस्य सदसि स्तोमैर्गवामुद्यतैः ।

यैः संमीलितलोचना विदधिरे प्रत्यक्षशूरैः श्रिया

नादोन्मादभृतोद्विजातिपतयो भट्टा निशाढा इव ॥ १९ ॥

सौरभी सौरभेयी च सौरभेयश्च सौरभः ।

न हन्तव्या न च ग्राह्या वन्दिनः केऽपि कर्हिचित् ॥ २० ॥

येषामेष विशेषोक्तिविलासः शाहिनाऽमुना ।

ग्रीष्मतस्रभुवे नाब्दपयःपूरः गतिश्रुतः ॥ २१ ॥

युग्मम् ।

जित्वा विप्रान् पुरः शाहेः कैलास इव मूर्त्तिमान् ।

यैरुदीच्यां यशःस्तम्भः स्वो निचरुने सुधोज्ज्वलः ॥ २२ ॥

इतश्च—

उच्चैरुच्छलिताभिरुर्मिततिभिर्वीरांनिधे बन्धुरे

श्रीगन्धारपुरे पुरन्दरपुरप्रमुखे श्रिया सुन्दरे ।

श्रीश्रीमालिकूले शशाङ्कविमले पुण्यात्मनामग्रणी—

रासीदाल्हणसी परीक्षकमणिर्नित्यास्पदं सम्पदाम् ॥ २३ ॥

आसीदेल्हणसीति तस्य तनुजो जज्ञे धनस्तत्सुत—

स्तस्योदारमनाः सनामुहलसी संज्ञोऽभवन्नन्दनः ।

तस्याभूत्समराभिधश्च तनयस्तस्यापि पुत्रोऽर्जुन—

स्तस्यासीत्तनयो नयोर्ज्जितमतिभीमाभिधानः सुधी ॥ २४ ॥

लालूरित्यजनिष्ट तस्य गृहिणी पद्मेव पद्मापते—

विश्वोऽयूत्तनयोऽनशोश्च जसिआसंज्ज्ञः सुपर्वाग्रियः ।

पौलोमीसुरराजयोरिव जयः पित्रोर्मनःप्रीतिकृद्

विष्णोः सिन्धुसुतेव तस्य जसमादेवीति भार्याऽभवत् ॥ २५ ॥
सद्धर्मं सृजतोस्तयोः प्रतिदिनं पुत्रावभूतासुभा-

वस्त्येको नजिआभिधः सदभिधोऽन्यो राजिआहः सुधीः ।

पित्रोः प्रेमपरायणौ सुमनसां वृन्देषु वृन्दारकौ
शर्वाणीस्मरवैरिणोरिव महासेनैकदन्ताविमौ ॥ २६ ॥

आद्यस्य विमलादेवी देवीव शुभगाकृतिः ।
परस्य कमलादेवी कमलेव मनोहरा ॥ २७ ॥

इत्यभूतासुभे भार्ये द्वयोर्वान्धवयोस्तयोः ।
ज्यायसो मेघजीत्यासीत्सनुः कामो हरेरिव ॥ २८ ॥
युग्मम् ।

सुस्निग्धौ मधुमन्मथाविव मिथो दस्त्राविव प्रोक्तस-
द्रूपो ख्यातिभृतौ धनाधिपसतीनाथाविव प्रत्यहम् ।

अन्येष्टुर्वृहदिभ्यसभ्यसुभगं श्रीस्तम्भतीर्थं पुरं
प्राप्तौ पुण्यपरम्पराप्रणयिनौ तौ द्वावपि भ्रातरौ ॥ २९ ॥

तत्र तौ धर्मकर्माणि कुर्वाणौ स्वभुजार्जिताम् ।
श्रीयं फलवतीं कृत्वा प्रसिद्धिं प्रापतुः पराम् ॥ ३० ॥

काविल्लदिकृपतिरकब्बरसार्वभौमः
स्वामी पुनः परतकालनृपः पयोधेः ।

कामं तयोरपि पुरः प्रथिताविमौस्त-
स्तत्तद्दिशोरसदृशोरनयोः प्रसिद्धिः ॥ ३१ ॥

तेषां च हीरविजयव्रतिसिन्धुराणां
तेषां पुनर्विजयसेनमुनीश्वराणाम् ।

वाग्भिर्मुधाकृतसुधाभिरिमौ सहोदरौ
द्राग् द्वावपि प्रमृदितौ सुकृते बभूवतुः ॥ ३२ ॥

श्रीपार्श्वनाथस्य च वर्द्धमान

प्रभोः प्रतिष्ठां जगतामर्थायाम् ।

सर्नैर्धनैः स्तारयन्तः स्म यन्तु त्वं

वार्द्धिप्राप्तौ विपुलमिच्छे ॥ ३३ ॥

श्रीविजयसेनसुरनिर्मले निर्मलेभारः ।

इमां प्रतिष्ठां श्रीमहर्षेनाप्यसीमुदीराम् ॥ ३४ ॥

चिन्तामणेरिवात्पर्यं चिन्तितायै विधायिनः ।

नामास्य पार्श्वनाथस्य श्रीचिन्तामणिगिरिजाभूम् ॥ ३५ ॥

अद्भुतेरेकचत्वारिंशता चिन्तामणेः प्रभोः ।

संगिता योगेन सुचिरेषा श्रेयारिर्गविना ॥ ३६ ॥

सदैव विष्णुपणितुं प्रचरन्-

भयमदीपानि न सप्तमर्षान् ।

योऽवस्थितः सप्त फणान् दशानो

विभाति चिन्तामणिपार्श्वनाथः ॥ ३७ ॥

लोकेषु सप्तस्वपि सुमहागं

दि दीपदीपा सुमहादिभातुम् ।

रेतुः फणाः सप्त वदीरगूर्ति

मणिन्विषा भ्रस्ततप्तममुदाः ॥ ३८ ॥

सद्योदराभ्यां सुकृतादराभ्या-

माभ्यामिदं दत्तवत्प्रमोदम् ।

व्यधायि चिन्तामणिपार्श्वचैत्य-

मपत्यमुर्वीधरभित्तभावाः ॥ ३९ ॥

निकामं कामितं कामं दत्ते फलपल्लवे यत्

चैत्यं कामदनामृतत् सुचिरं श्रियमश्नुताम् ॥ ४० ॥

उत्तम्भा द्वादश स्तम्भा भान्ति यत्रार्हतो गृहे ।
 प्रभूपास्त्यै किमऽभ्येयुः स्तम्भरूपभृतोऽश्वः ॥ ४१ ॥
 यत्र मदत्तदृक्शैत्ये चैत्ये द्वाराणि भान्ति पृष्ठ ।
 पण्णां प्राणभृतां रक्षार्थिनां मार्गा इवागतैः ॥ ४२ ॥
 शोभन्ते देवकुलिकाः सप्त चैत्येऽत्र शोभनाः ।
 सप्तर्षीणां प्रभूपास्त्यै सद्विमाना इवेयुषाम् ॥ ४३ ॥
 द्वौ द्वारपालौ यत्रौचैः शोभेते जिनवेश्मनि ।
 सौधर्मेशानयोः पार्श्वसेवार्थं किमितौ पती ॥ ४४ ॥
 पञ्चविंशतिरुत्तङ्गा भान्ति मङ्गलमूर्त्तयः ।
 प्रभूपार्श्वे स्थिताः पञ्चत्रतानां भावाना इव ॥ ४५ ॥
 भृशं भूमिगृहं भाति यत्र चैत्ये महत्तरम् ।
 किं चैत्यश्रीदिदृक्षार्थमितं भवनमासुरम् ॥ ४६ ॥
 यत्र भूमिगृहे भाति सौपानी पञ्चविंशतिः ।
 मार्गालिरिव दुरितक्रियातिक्रान्तिहेतवे ॥ ४७ ॥
 संमुखो भाति सोपानोत्तारद्वारिद्विपाननः ।
 अन्तःप्रविशतां विघ्नविध्वसाय किमीयवान् ॥ ४८ ॥
 यद्भाति दशहस्तोच्चं चतुरस्रं महीगृहम् ।
 दशदिक्सम्पदां स्वैरोपवेशायेव मण्डपः ॥ ४९ ॥
 पट्विंशतिर्विबुधवृन्दवितीर्णहर्षा
 राजन्ति देवकुलिका इह भूमिधाम्नि ।
 आद्यद्वितीयदिवनाथरवीन्दुदेव्यः
 श्रीवाङ्मयुताः प्रभुनमस्कृतये किमेताः ॥ ५० ॥
 द्वाराणि सुप्रपञ्चानि पञ्च भान्तीह भूगृहे ।
 जिघत्सवोऽहोहरिणान् धर्मसिंहमुखा इव ॥ ५१ ॥

द्वौ द्वास्थौ द्वारदेशस्थौ राजतो भूमिधामनि ।
 मूर्त्तिमन्तौ चमरेन्द्रधरणेन्द्राविव स्थितौ ॥ ५२ ॥
 चत्वारश्चमरधरा राजन्ते यत्र भूगृहे ।
 प्रभुपार्श्वे समायाता धर्म्मास्त्यागादयः किमु ॥ ५३ ॥
 भाति भूमिगृहे मूलगर्भागारेऽतिसुन्दरे ।
 मूर्त्तिरादिप्रभोः सप्तत्रिंशदङ्गुलसंमिता ॥ ५४ ॥
 श्रीवीरस्य त्रयस्त्रिंशदङ्गुला मूर्त्तिरुत्तमा ।
 श्रीशान्तेश्च सप्तविंशत्यङ्गुला भाति भूगृहे ॥ ५५ ॥
 यत्रोद्धता धराधाम्नि शोभन्ते दश दन्तिनः ।
 युगपज्जिनसेवायै दिशामीशा इवाययुः ॥ ५६ ॥
 यत्र भूमिगृहे भान्ति स्पष्टमष्ट मृगारयः ।
 भक्तिभाजामष्टकर्मगजान् हन्तुमिवोत्सुकाः ॥ ५७ ॥
 श्रीस्तम्भतीर्थपूर्भूमिभामिनीभालभूषणम् ।
 चैत्यं चिन्तामणेर्विद्वय विस्मयः कस्य नाभवत् ॥ ५८ ॥
 एतौ नितांतमतनु तनुतः प्रकाशं
 यावत् स्वयं सुमनसां पथि पुष्पदन्तौ ।
 श्रीस्तम्भतीर्थधरणीरमणीललामं
 तावच्चिरं जयति चैत्यमिदं मनोज्ञम् ॥ ५९ ॥
 श्रीलाभविजयपण्डिततिलकैः समशोधि बुद्धिधनधुर्यैः ।
 लिखिता च कीर्त्तिविजयाभिधेन गुरुवान्धवेन मुदा ॥ ६० ॥
 वर्णिनीव गुणाकीर्णा सदलङ्कृतिवृत्तिभाग् ।
 एषा प्रशस्तिरुत्कीर्णा श्रीधरेण सुशिल्पिता ॥ ६१ ॥
 श्रीकमलविजयकोविदशिशुना विबुधेन हेमविजयेन ।
 रचिता प्रशस्तिरेषा कनीव सदलङ्कृतिर्जयति ॥ ६२ ॥

इति श्रीपरीक्षक प्रधान प० वजिआ प० राजिआनामस-
होदरनिर्मापितश्रीचिन्तामणिपार्श्वजिनपुङ्गवप्रासादप्रशस्तिः सम्पू-
र्णा । भद्रं भूयात् ॥

ओं नमः । श्रीमद्विक्रमातीत संवत् १६४४ वर्षे प्रवर्त्तमानशाके
१५०२ गंधारीय प० जसिआ तद्धार्या वाई जसमादे सम्प्रति
श्रीस्तम्भतीर्थवास्तव्य तत्पुत्र प० वजिआ प० राजिआभ्यां वृद्ध-
भ्रातृभार्याविमलादे लघुभ्रातृभार्याकमलादे वृद्धभ्रातृपुत्रमेघजी त-
द्धार्यामयगलदेप्रमुखनिजपरिवारयुताभ्यां श्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथ
श्रीमहावीर प्रतिष्ठा कारिता । श्रीचिन्तामणिपार्श्वचैत्यं च कारितं ।
कृता च प्रतिष्ठा सकलमण्डलाखण्डलशाहिश्रीअकब्बरसन्मानित
श्रीहीरविजयसूरीशपट्टालङ्कारहारसदृशैः शाहिश्रीअकब्बरपर्षदि
प्राप्तवर्णवादैः श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥

कावीतीर्थगतलेखाः ।

(४५१)

॥ द० ॥ ओं नमः । पातिशाहिश्री६ अकब्बरजलालदीनप्रदत्त-
बहुमानजगद्गुरुश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीहीरविजयसूरीश्वरपादानां पट्ट-
प्रभावकेभ्यो भट्टारकश्री६ श्रीविजयसेनसूरिगुरुभ्यो नमः ।
श्रेयस्संततिसिद्धिकारिचरितं सर्वेऽपि यं योगिनो
नसो विद्यान्तरासंक्रमात् ।

श्रीमन्नाभिनरेन्द्रसूनुमरश्रेणीसमासेवितो

देयान्निर्निभभक्तियुक्तमनसां मुख्यानि सौख्यानि सः ॥ १ ॥
 श्रीवर्द्धमानस्य वभूव पूर्वं पूर्वादिकृत्पट्टधरः सुधर्मा ।
 गतोऽपि सिद्धिं तनुते जनानां सहायकं यः प्रतिधर्ममार्गम् ॥ २ ॥
 ततोऽपि पट्टे नवमे वभूवुः श्रीसूरयः सुस्थितनामधेयाः ।
 येभ्यः क्रियाज्ञानगुणाकरेभ्यो गच्छोऽभवत् कोटिकनामतोऽयम् ॥ ३ ॥
 ततो ये वज्रशाखायां कुले चान्द्रेऽत्र सूरयः ।
 तेषां प्रभावं प्रत्येकं व शक्नोति कः सुधीः ॥ ४ ॥
 पट्टे युगाब्धिप्रमिते क्रमेणाभवन् जगच्चंद्रगणाधिपास्ते ।
 येषां सदाचाम्लतपोविधानात् तपा इति प्राग् विरुद्धं तदाभूत् ॥ ५ ॥
 तेषां वंशे क्रमतस्तपःक्रियाज्ञानशुद्धिपरिकलितः ।
 रसवाणमिते पट्टे संजातः सुविहितोत्तमः ॥ ६ ॥
 आनन्दविमलसूरिः श्रुतोऽपि चित्ते करोति मुदमतुलाम् ।
 कुमतांधकूपमग्नं स्ववलाज्जगदुद्धृतं येन ॥ ७ ॥
 तत्पट्टे महिमभरख्याताः श्रीविजयदानसूरीशाः ।
 येभ्यः समस्तविधिना प्रससार तपागणः सम्यक् ॥ ८ ॥
 तेषां पट्टे प्रकटाः शान्तरसापूर्णहृदयकासाराः ।
 श्रीहीरविजयगुरवः प्रभवोऽभुवंस्तपागच्छे ॥ ९ ॥
 साहिश्रीमदकब्बरस्य हृदयोर्व्या यः पुरा रोपितः
 संसिक्तोऽपि चयैर्वचोऽमृतरसैः कारुण्यकल्पद्रुमः ।
 दत्तेऽद्यापि फलान्यमारिपटहोद्योपादिकानि स्फुटं
 श्रीशत्रुंजयतीर्थमुक्तकरतासन्मानमुख्यानि च ॥ १० ॥
 तेषां पट्टे प्रकटनहंसाः श्रीविजयसेनसूरिवराः ।
 संप्रति जयन्ति वाचकबुधमुनिगणग्रन्थपरिकारिताः ॥ ११ ॥

तर्कव्याकरणादिशास्त्रनिविडाभ्यासेन गर्वोद्धुरा

ये कुर्चालसरस्वतीतिविरुद्धं स्वस्मिन्वहंतेऽनिशम् ।

वाचोयुक्तिभिरेव यैः स्फुटतरं सर्वेऽपि ते वादिनः

साहिश्रीमदकव्वरस्य पुरतो वादे जिताः स्वोजस्ता ॥ १२ ॥

तेषां चरणसरोरुहमकरंदास्वादलालसः सततम् ।

संधो जयतु चतुर्धा भूयांसि महांसि कुर्वाणः ॥ १३ ॥

इतश्च—

गूर्जरमंडलमंडनमभयं वटनगरमस्ति तत्रासीत् ।

नागरलघुशाखायां भद्रसिआणाभिधे गोत्रे ॥ १४ ॥

गांधिदेपाल इति प्रसिद्धनामा सुधर्मकर्मरतः ।

तत्सुत अलुआढानस्तस्य सुतो लाडिकाभिधया ॥ १५ ॥

पत्नीति धर्मपत्नी शीलालंकारधारिणी तस्य ।

तत्कुक्षिभुवौ बाहुक-गंगाधरनामकौ तनयौ ॥ १६ ॥

तत्रापि बाहुआख्यः सुभाग्यसौभाग्यदानयुतः ।

धैर्योदार्यसमेतो जातो व्यवहारिणमुख्यः ॥ १७ ॥

आद्यस्य पोषटीति च हीरादेवी द्वितीयका भार्या ।

ताभ्यां वराननाभ्यां सुतास्त्रयः सुपुत्रिरे सुगुणाः ॥ १८ ॥

आद्यसुतः कुंवरजीति नामा सुपात्रदानेऽपि रतो विशेषात् ।

मार्गप्रवृत्तेर्गुणसंग्रहाच्च पितुर्यशो वर्द्धयति प्रकामं ॥ १९ ॥

जातौ परस्यामथ धर्मदासः सुवीरदासश्च सुतौ वरेण्यौ ।

अथान्यदार्थार्जनहेतवेऽसौ स्थानान्तरान्वेषणमानसोऽभूत् ॥ २० ॥

श्रीस्तंभनाधीशजिनेशपार्श्वमसादसंपादितसर्वसौख्यम् ।

त्रयावतीति प्रति नामधेयं श्रीस्तंभतीर्थं नगरं प्रसिद्धम् ॥ २१ ॥

स बाहुआख्यः स्वसुखाय तत्र वसन्ननेकैः सह बन्धुवर्गैः ।
 सन्मानसंतानधनैर्यशोभिर्दिने दिने वृद्धिमुपैति सम्यक् ॥ २२ ॥
 श्रीहीरसूररूपदेशलेशं निशम्य तत्त्वावगमेन सद्यः ।
 मिथ्यामतिं यः परिहाय पूर्वं जिनेन्द्रधर्मे दृढवासनोऽभूत् ॥ २३ ॥

पूर्वार्जितप्रबलपुण्यवशेन तस्य

सन्न्यायमार्गसुकृतानुगतः प्रवृत्तेः ।

पापप्रयोगविरतस्य गृहे समस्ता

भेजुः स्थिरत्वमचिरादपि संपदो यः ॥ २४ ॥

सधर्मसाधर्मिकपोषणेन मुमुक्षुवर्गस्य च तोषणेन ।

दीनादिदानैः स्वजनादिमानैः स्वसंपदस्ताः सफलीकरोति ॥ २५ ॥

इतश्च--

शत्रुंजयख्यातिमथो दधानं कावीति तीर्थं जगति प्रसिद्धम् ।

काष्ठेष्टकामृन्मयमत्र चैत्यं दृष्ट्वा विशीर्णं मनसेति दध्यौ ॥ २६ ॥

दृढं भवेच्चैत्यमिदं यदीह कृतार्थतामेति ममापि लक्ष्मीः ।

अर्हद्वचोवासितमानसस्य मनुष्यतायाः फलमेतदेव ॥ २७ ॥

ततः श्रद्धावता तेन भूमिशुद्धिपुरःसरम् ।

कावीतीर्थे स्वपुण्यार्थं श्रीनाभेयजिनेशितुः ॥ २८ ॥

नंदवेदरसैणांकमिते संवत्सरे (१६४९) वरे ।

स्वभुजार्जितवित्तेन प्रासादः कारितो नवः ॥ २९ ॥

सारसारस्वतोद्धाररंजितानेकभूधवैः ।

श्रीमद्विजयसेनाख्यसूरिराजैः प्रतिष्ठितः ॥ ३० ॥

मूलस्वामी जिनपातियुगादीश्वरो यत्र भास्वत्

द्वापंचाशत्त्रिदशकुलिकासंयुतः पुण्यसत्रम् ।

उच्चैरभ्रंलिहशिखरभृत्तोरणैरंचितेश्रीः

प्रासादोऽयं धरणीवलये नंदतादाशंशोकम् ॥ ३१ ॥

श्रीयुगादिजिनाधीशप्रासादेन पवित्रितः ।

ग्रामोऽपि वर्द्धतामेष सुखसंपत्तिभिश्चिरम् ॥ ३२ ॥

॥ इति प्रशस्तिः ॥

(४५२)

अचेह श्रीगुर्जरमंडले वदनगरवास्तव्यनागरज्ञातीयलघुशा-
खीयभद्रसिआणागोत्रमुख्यगां । लाडिका । भा० पत्नीसुतेन
गां । बाहुआख्येन कुंवरजी । धर्मदास । वीरदासाख्यसुतत्रययु-
तेन संवत् १६४९ वर्षे मार्गसुदि १३ सोमवासरे स्वभुजार्जितबहु-
द्रव्यव्ययेन कावीतीर्थे स्वपुण्यार्थं सर्वजिन्नामा श्रीऋषभदेवप्रासादः
कारितः प्रतिष्ठितश्च तपागच्छेशभट्टारकपुरंदरश्रीहीरविजयसूरिप-
ट्टमहोदयकारिभिः श्रीविजयसेनसूरिभिश्चिरं नन्दतात् श्रीरस्तु । छ।

(४५३)

॥ द० ॥ पातिसाहश्री ७ अकब्बरजलालदीनविजयराज्ये
गरासिया राठोडश्री ५ प्रतापसिंघश्रीखंवायतवास्तव्यलघुनागर-
ज्ञातीयगां बाहुआसुतकुंवरजीकेन श्रीधर्मनाथप्रासादकृतः उपरि-
सेठपीतांबरवीरा तथा से० शिवजी बोघा गजधर विश्वकर्माज्ञाती-
यश्रीराजनगरवास्तव्यसूत्रधार सता सुत वीरपाल शलाट सूत्रभाण
गोरा । देवजी । संवत् १६५४ वर्षे श्रावणवदि ९ वारशनौ
स्वभुजार्जितबहुद्रव्यव्ययेन श्रीकावीतीर्थे स्वपुण्यार्थं रत्नतिलका
नाम्ना वावनजिनालयसहितः प्रासादः कारितः । लि । पं
ज्ञानेन । श्रीः ।

(४५४)

॥दं०॥ अलाई ४५ सं० १६५६ वर्षे वैशाखशुदि ७ बुधे स्त-
 भतीर्थवास्तव्यवृद्धनगरीयलघुशाखानागरज्ञातीय गां । अलुआसुत-
 गांधी लाडिका भार्या पति सुत गांधी कुंवरजी गांधी धर्मदास गांधी
 वीरदासाभिधानैः श्रीआदिनाथपादुका कारिता प्रतिष्ठिता च सकल-
 सूरिशिरोमणिभट्टारकश्री ५ श्रीआनंदविमलसूरिपट्टालंकारभट्टार-
 कश्री ५ श्रीविजयदानसूरीशपदवीप्रतिष्ठित सुविहितसूरीश्वरगुणग-
 रिष्ठसाहिश्रीश्रीअकव्वरभूपालप्रदत्तजगद्गुरुविरुद्विराजमानसमुन्मू-
 लितवादिद्वंदाभिमानतपागच्छाधिराजश्री ५ श्रीहीरविजयसूरिप-
 ट्टेन्दुसाहिश्रीअकव्वरसभाप्राप्तजयवादाप्तसर्वजगद्गुरुविरुद्विश्री ५ श्री-
 विजयसेनसूरिसार्वभूमैरिति । मंगलं ।

(४५५)

॥ जामश्रीलक्षराजराज्ये ॥

श्रीमत्पार्श्वजिनः प्रमोदकरणः कल्याणकन्दाम्बुदो

विघ्नव्याधिहरः सुरासुरनरैः संस्तूयमानक्रमः ।

सर्पाङ्को भविनां मनोरथतरुव्यूहे वसन्तोपमः

कारुण्यावसथः कलाधरमुखो नीलच्छविः पातु वः ॥१॥

क्रीडां करोत्यविरतं कमलाविलास-

स्थानं विचार्य कमनीयमनन्तशोभम् ।

श्रीउज्जयन्तनिकटे विकटाधिनाथे

हाल्लारदेशेऽवनिप्रमदाललामे ॥ २ ॥

उत्तुंगतोरणमनोहरवीतरागप्रासादपंक्तिरचनारुचिरीकृतोर्वी ।

नंदान्नवीननगरी क्षितिसुंदराणां वक्षःस्थले ललति सा हि लल-
 न्तिकेव ॥ ३ ॥

सौराष्ट्रनाथः प्रणतिं विधत्ते कच्छाधिपो यस्य भयाद्विभेति ।
 अर्द्धासनं यच्छति मालवेशो जीयाद्यशोजित् स्वकुलावतंसः ॥४॥
 श्रीवीरपट्टक्रमसंगतोऽभूद्भाग्याधिकः श्रीविजयेन्दुसूरिः ।
 श्रीमन्धरैः प्रस्तुतसाधुमार्गश्वकेश्वरीदत्तवरप्रसादः ॥ ५ ॥
 सम्यक्त्वमार्गो हि यशोधनाहो दृढीकृतो यत्सपरिच्छदोऽपि ।
 संस्थापितश्रीविधिपक्षगच्छः संघैश्चतुर्धा परिसेव्यमानः ॥ ६ ॥
 पट्टे तदीये जयसिंहसूरिः श्रीधर्मघोषः प्रमहेन्द्रसिंहः ।
 सिंहप्रभश्चाजितासिंहसूरिर्देवेन्द्रसिंहः कविचक्रवर्ती ॥ ७ ॥
 धर्मप्रभः सिंहविशेषकाहः श्रीमान्महेन्द्रप्रभसूरिरार्यः ।
 श्रीमेरुतुङ्गोऽमितशक्तिमांश्च कीर्त्यद्भुतः श्रीजयकीर्तिसूरिः ॥८॥
 वादिद्विपोये जयकेशरीशः सिद्धान्तसिन्धुर्भुवि भावसिन्धुः ।
 सूरेश्वरः श्रीगुणसेवधिश्च श्रीधर्ममूर्तिर्मधुदीपमूर्तिः ॥ ९ ॥

यस्यांघ्रिपङ्कजनिरन्तरसुप्रसन्नात्

सम्यक् फलन्ति सुमनोरथवृक्षमालाः ।

श्रीधर्ममूर्तिपदपद्ममनोज्ञहंसः

कल्याणसागरगुरुर्जयताद्धरित्र्याम् ॥ १० ॥

पञ्चाणुव्रतपालकः सकरुणः कल्पद्रुमाभः सतां

गांभीर्यादिगुणोज्ज्वलः शुभवतां श्रीजैनधर्मे मतिः ।

द्वे काल्ये समतादरः क्षितितले श्रीओशवंशे विभुः

श्रीमल्लालणगोत्रजो वरतरोऽभूत् साहि सिंहाभिधः ॥११॥

तदीयपुत्रो हरपालनामा देवाच्च नन्दोऽथ स पर्वतोऽभूत् ।

वच्छुस्ततः श्रीअमरात्तु सिंहो भाग्याधिकः कोटिकलाप्रवीणः ॥१२॥

श्रीमतोऽमरसिंहस्य पुत्रा मुक्ताफलोपमाः ।

वर्द्धमान-चांपसिंह-पद्मसिंहा अभी-त्रयः ॥ १३ ॥

साहि श्रीवर्द्धमानस्य नन्दनाथन्दनोपमाः ।

वीराहो विजपालाख्यो भामो हि जगद्दस्तथा ॥ १४ ॥

साहि श्री चांपसिंहस्य पुत्रः श्रीअमियाभिधः ।

तदङ्गजौ शुद्धमती रामभीमाबुभावपि ॥ १५ ॥

मंत्रीशपद्मसिंहस्य पुत्रा रत्नोपमास्त्रयः ।

श्रीश्रीपाल-कुंरपाल-रणमल्ला वरा इमे ॥ १६ ॥

श्रीश्रीपालाङ्गजो जीयान्नारायणो मनोहरः ।

तदङ्गजः कामरूपः कृष्णदासो महोदयः ॥ १७ ॥

साहि श्रीकुंरपालस्य वर्तेतेऽन्वयदीपकौ ।

सुसीलस्थावराख्यश्च वाघजिह्वाग्यसुन्दरः ॥ १८ ॥

[एवं] सपरिकरयुताभ्याममात्यशिरोरत्नाभ्यां साहिश्रीवर्द्ध-
मान-पद्मसिंहाभ्यां हाल्लारदेशे नव्यनगरे जाम श्रीशत्रुशल्यात्मज
श्रीजसवंतजीविजयराज्ये श्रीअंचलगच्छेश्रीकल्याणसागरसूरी-
श्वराणामुपदेशेनात्र श्रीशांतिनाथप्रासादादिपुण्यकृत्यं कृतं ।
श्रीशांतिनाथप्रभृत्येकाधिकपंचशत प्रतिमाप्रतिष्ठायुगं करापितम् ।
चाद्या संवत् १६७६ वैशाखशुक्ल ३ बुधवासरे द्वितीया संवत्
१६७८ वैशाखशुक्ल ५ शुक्रवासरे । एवं मंत्रीश्वरश्रीवर्द्धमानपद्म-
सिंहाभ्यां सप्तलक्षरूप्यमुद्रिका व्ययीकृता नवक्षेत्रेषु । संवत् १६९७
मार्गशीर्षशुक्ल २ गुरुवासरे उपाध्यायश्रीविजयसागरगणेः शिष्य-
सौभाग्यसागरैरलेखीयं प्रशस्तिर्मनमोहनसागरप्रसादात् ॥

(४५६)

सं० इलाही ४८ संवत् १६५९ वैशाखवदि ६ गुरौ श्रीगंधारवंदिरे समस्तसंघेन स्वश्रेयसे श्रीपार्श्वनाथविंशं कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीतपागच्छभट्टारकश्रीहीरविजयसूरिपट्टे मकराकर-सुधाकरभट्टारकपरंपरापुरंदरवचनचातुरीचमत्कृतचित्रसकलमेदिनीमण्डलाखंडलसाहि श्रीअकव्वरदत्तबहुमानसमस्तसुविहितावतंस भ० परंपरापद्मिनीपद्मिनीप्राणमियभट्टारकश्रीविजयसेनसूरिभिः ।

(४५७)

॥ दं० ॥ सं० १६७७ वर्षे मार्गशिर्षे सित ५ रवौ स्तंभ-तीर्थे पार्श्वनाथविंशं प्रतिष्ठितं तपागच्छभट्टारकश्री५ श्रीविजयदेव-सूरिभिः श्रिये गंधारवंदिरस्य ।

(४५८)

॥ दं० ॥ सं० १६७७ मार्गशिर्षे सित ५ रवौ गंधारवंदिर-संघेन कारितं श्रीपार्श्वनाथविंशं प्रतिष्ठितं तपागच्छे भट्टारक श्रीविजयसेनसूरीश्वरपट्टालंकार श्रीविजयदेवसूरिभिस्सपरिकरैः ।

(४५९)

श्रीमुनिसुव्रतविंशं प्रतिष्ठितं भट्टारक श्रीविजयदेवसूरिभिः सपरिकरैः ।

राधनपुर-प्रशस्तिः ।

(४६०)

उैनमोऽर्हते ॥

स्वस्ति श्रियां दानविधौ सुदक्षं

सत्साधुसिद्धैः परिवद्धकक्षम् ।

सुप्तां हठात् कुण्डलिनीं विबोध्य

ध्यातं मुदेऽस्मा(*) कमिव सदास्तु ॥ १ ॥

श्रीशालिनीप्रवरधर्माविराजमानेऽ-

मानेऽत्र राधनपुरे जिनशांतिनाथः ।

श्रीशांतिकीर्त्तिसुमतिप्रतिभाप्रसादं(*)

कुर्यादखिन्नविभवस्य जनस्य नित्यं ॥ २ ॥

जयति सदागमसिंधुगर्जन्नुच्चैर्नयालिकलोलैः ।

परिपूर्णक्रियारत्नैस्तपागणो भूतले ख्यातः(*) ॥३॥

तत्रोद्भूतसमस्तवस्तुनिकरव्यापारसत्तां मुदा-

द्वैताद्वैतविनोदगोचरगता यः प्रोचिवान् वादिनां ।

वादे श्रीमदकव्वरोत्तममही(*) पालस्य सत्संसदि

स श्रीमानभिजातहीरविजयसूरीशसेन्याग्रणीः ॥४॥

तस्य पटाम्बरे दीप्तिं तन्वंतः सूर्यसान्निभाः ।

श्रीमद्विजयसेना(*)ख्याः सूरयो ज्ञप्तिशालिनः ॥ ५ ॥

यैर्विहितः खलु वादः संसदि भूपस्य सभ्यदीप्रायां ।

दर्शितनिजप्रतापा दर्शनषडङ्केऽस्खलद्गतयः(*) ॥ ६ ॥

तत्पट्टशक्रहरिदद्रिविकाशभानुः

सूरीश्वरः सकललक्षणलक्षितांगः ।

श्रीराजसागरगुरुर्वरसूरिवंशः

सर्वागमार्थकलनावि(*)धिशुद्धबुद्धिः ॥ ७ ॥

श्रीमत्सागरगच्छनायकतयैश्वर्यं यदीयं स्फुर-

त्युच्चैः सत्त्वसमाधिशीलतपसां येषां प्रभावाः क्षितौ ।

गर्ज्जति(*)प्रतिपक्षदर्पदलने सामर्थ्यभाजः स्फुटं

बन्धास्ते वरसूरिमन्त्रमुदिताः सद्रत्नदीपोपमाः ॥८॥

तेषां च पट्टगगने रविर्विवतुल्याः

पट्त(*)र्कतर्कदरिशीलनमुक्ततन्द्राः ।

श्रीवृद्धिसागर इति प्रथिताः प्रभावैः

सूरीश्वराः समभवन् बहुशिष्यवर्गाः ॥ ९ ॥

तत्पट्टधारकतया जग(*)ति प्रसिदाः (द्धाः)

सिद्धा इद(व)प्रसरदुत्तममंत्रवाताः ।

सत्तर्ककौशलविहस्तितवादिष्टंदाः

क्षान्त्यादिसद्गुणसमुल्लसितोरुदेहाः ॥ १०(*) ॥

लक्ष्मीसागरसूरयः समभवन्स्तत्त्वप्रदीपोद्धत-

ध्यानव्यापृतिमग्नमानसतया नित्यं स्वभावस्पृशः ।

ये व्योमादिसमस्तवस्तुनिवहे(*)प्रोद्वाद(म)मुद्रानुगं

सद्वाक्यं कथयन्ति ते वरतराः सूरीशमन्त्रोद्भुराः ॥११॥

जातस्तदीयवरपट्टधरो मुनीन्द्र-

स्तिग्मांशुतिग्मरुचिरं व(*)डितवामसौद्यः ।

कल्याणसागरगुरुर्वरसूरिवर्यो

विद्योतितप्रबलसूरिपदप्रभावः ॥ १२ ॥

सूरीश्वरःसमभिजात इह प्रसिद्ध(*)—

स्तत्पट्टपूर्वगिरिभानुसमः पृथिव्यां ।

श्रीपुण्यसागरगुरुर्वहुसिद्धमन्त्रः

शास्त्रार्थसार्थविदनुत्तरतत्त्वबोधः ॥ १३ ॥

तेषां गुरु(*)णामुपदेशमाप्य

प्रासादनिर्माणविधिः त्क(कृ)तोऽयं ।

यदीयशोभां बहुधा निरीक्ष्य

स्वर्वासिनो विस्मयमाप्नुवंति ॥ १४ ॥

श्रीमाघमा(*)सस्य शितौ सुपक्षे

भृगौ तृतीयादिवसे प्रतिष्ठां ।

संप्राप्तवानद्भुततत्त्व विद्भिः (?)

संभावितोत्तुंगयशःप्रकाशः ॥ १५ ॥

इतश्च—

श्रीमालवं(*)शीयविशालगोत्रः

श्रद्धालुतां श्रीजिनधर्मव(त)त्त्वे ।

सूराभिधानः किल संदधानो

निजं कुलं दीपयति स्म दीपः ॥ १६ ॥

तदीयवंशप्रथ(*)नाय जातः क्षेमाभिधानः खलु पुत्ररत्नं ।

यदीयधर्म(र्मा)र्थसमर्थतायाः श्लाघां तनोति स्म गुरुः सुराणाम् ॥ १७ ॥

तद्वंशभालमु(*)कुटोपमपुत्रभावं

प्राप्तः परं सुकृतसंततिसंग्रहाद्यः ।

यो राजसागरगुरोर्मुखतः प्रपेदे

धर्मप्रबोधमतुलं जयताभिधानः* ॥ १८ ॥

तस्यान्वयेऽजनि सुतोऽभयचंद्रनामा

पुत्रैश्चतुर्भिरभितः परिशोभमानः ।

जूठा-कपूर-जसराज-सुमेघजीति

सन्नाम(*)भिः प्रथितकीर्तिभिरद्भुतश्रीः ॥ १९ ॥

सभ्येन ब्रूढासुतजीवनेन सन्न्यायमार्गाप्तपवित्रलक्ष्म्या ।

युग्माधिकाविंशतिगु(*, गमसंख्याः कारापिताः स्वाकृतयो जिनानां
सत्संगतिप्रीतिधरो समृद्धो(द्धः) कर्पूरनामा वणिजां वरेण्यः ॥

पुत्रस्त(*)दीयो सियवंतसंज्ञः संवा(रा)जमानः सुकृतप्रभावैः ॥ २१ ॥

कारापितानि विम्बानि द्विचत्वारिंशदुद्यमात् ।

सत्पुण्यशालिना नि(*)त्यं जयवंतेन धीमता ॥ २२ ॥

प्रसिद्धिभाक्सर्वजनेषु नित्यं सन्मार्गणानां किल कल्पवृक्षः ।

वणिग्वरोऽभूज्जसराजनामा पु(*)त्रस्तदीयोऽजनि देवजीति ॥ २३ ॥

देवजीशिशुना पुण्यशालिना सत्कलावता ।

मूलजीकेन जैनानि विंवानि निजद्र(*)व्यतः ॥ २४ ॥

द्वाविंशतिमितान्युच्चैस्तानि कारापितान्यथ ।

पादुकाः श्रीजिनेद्राणां तथा च गुरुपादुका ॥ २५ ॥

कारा(*)पिताः संति तेन धर्मकर्मविधायिना ।

शाखसके(?) ततः साक्षात् गुरुदर्शनसत्फलाः ॥ २६ ॥

मेघजीति विविधार्थकौ(*)शलधारयन्नामितबुद्धिवैभवः ।

जन्मसागरतरंडसन्निभं जैनधर्मसमुपासनं व्यधात् ॥ २७ ॥

संति पुत्रास्त्रयस्तस्य(*) मोतीचंद्र इति स्फुटं ।

प्रथमोऽथ द्वितीयो सत् दानसिंहो लसद्यशः ॥ २८ ॥

तृतीयो धनराजाख्यस्तत्त्वज्ञानामृतार्णवः(?) ।

यस्यः बुद्धिस्तरीतुल्या नित्यं खेलति सद्गतिः ॥ २९ ॥

श्रीमोतीचंद्रसदानसिंहश्रीधनराजकाः ।

इमे काराप(*)यामासुर्वान्धवा धर्मशालिनः ॥ ३० ॥

विंवान्यष्टादशप्रोचैः कान्तिकान्तानि साविनां (?) ।

कामिताधिकदत्त्वेन कल्पवृक्ष(*)क्षाधिकान्यपि ॥ ३१ ॥

कारापितैभिर्विविधप्रकारैर्विधाय संघस्य चतुर्विधस्य ।

अतुच्छवात्सल्यमुदारयुक्त्या विवप्रति(*)ष्टा बहुभावपूर्व ॥ ३२ ॥

देशस्य सर्वस्य जनान् समग्रा-

नाकार्य सादरमयीभिरकारि भक्तिः ।

चतुर्विधाहारसुवस्त्रदानै(*)-

रानंदितांतःकरणाः कृतास्ते ॥ ३३ ॥

सुविज्ञप्ताः सत्त्वैः शुचिवहुप्रतिष्ठार्थकथकैः ।

प्रतिष्ठाया ग्रंथैः कृतपरिचयाः(*) सूरिपतयः ।

मुनीनां सद्ज्ञानश्रवणरसिकानां प्रियतमाः

समाजे लेखानां भवति खलु येषां गुणकथाः ॥ ३४ ॥

गुरुभिस्तै(*)र्मुदा शास्त्रपारगैः सत्त्वसागरैः ।

सूरीणां सेव्यतां यातैः सूरिभिः पुण्यसागरैः ॥ ३५ ॥

वैस्ववैकार्ष्णशिशंसमितवत्सरे श्री(*)-

मत्फा(लगु)ने प्रवरमासि बलक्षपक्षे ।

शुक्ले सदा विजयदेवरेवतिभे

लग्ने वृषे वहति मंगलमालिकाढ्ये ॥ ३६(*) ॥

द्वितीयायां तिथौ जैनविंवानां सुप्रतिष्ठिता ।

प्रतिष्ठा विहिता न्यासध्यानमुद्रापुरस्सरं ॥ ३७ ॥

श्रीमतः शां(*)तिनाथस्य चैत्ये सर्वाण्यपि श्रिये ।

स्थापितानि जिनेशानां विंवानि विधिपूर्वकम् ॥ ३८ ॥

आचन्द्रार्कमिमाश्च(*)रं चिरतरं जीयासुरुल्लासदाः

श्रीजैनैश्वरमूर्त्तयो मतिमतां मिथ्यात्वविध्वंसकाः ।

यत्रोद्द्योतितदिद्भु(*)खाः खलु इमा तिष्ठन्ति सोऽपि स्वयं
 प्रासादः स्थिरतां भजत्वभिमतं स्वर्णाद्रिवत्सर्वदा ॥ ३९ ॥
 धात्रीतले धन्य* तमं सुराणामानन्दकृत् राधननामधेयं ।
 पुरं सदा यत्र जिनेशधर्मो राज्यं बलालीढतनुश्चकार ॥ ४० (॥*) ॥
 पुण्यमागरसूरीणां शिष्यैरमृतसागरैः ।
 कृता प्रशस्तिः शस्तेयं विलसत्सर्वमंगला । श्रियः सं०

(४६१)

- (1) सुतचाणाक्य ॥ द० ॥ महं० विजयेन स्वजायासहु-
 डादेव्याः मूर्तिं
- (2) ॥ भ्रातृ-मदन । सलपणसीह । देवसीह प्रभृ० संपन्निका-
- (3) नां मूर्तिसहिता स्वीया मूर्तिं कारिता ॥ शिवमस्तु ॥
 सं. १३०९ ।

(४६२)

- (1) ॥ द० ॥ ठ० विजकुयेन स्वपितुः महं० श्रीराणिगदेवस्य
 मूर्तिं भ्रा—
- (2) ॥ वृ ठ० अजयसीह । सोम । संग्रामसीह । प्रभृति सक-
 लत्राणां मूर्तयः
- (3) ॥ तथा ठ० रचनादेव्या मूर्तिश्च कारयांचके ॥ शिव-
 मस्तु ॥ सं. १३०९ । स्वश्रेयसे ॥

(४६३)

श्रीव्रष्पाणगच्छे श्रीजसोभद्रमूरिभूषिते स्वपितुरर्नय-
 तस्य श्रेयसे मूलप्रासादे.....कारितः

(४६४)

सं. ११२४ श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीजसोभद्राचार्या जसोव-
र्द्धनवैरसिंहजज्जकप्रभृतैः पथरिनागदेव्यो पितृमात्रोर्निमित्त
कारितेयं प्रतिमा ।

(४६५)

दं० ॥ संवत् १३१६ वर्षे वैशाख वदि.....
श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीमालज्ञातीय रांतयजग्रामवास्तव्यश्रेष्ठिरा-
जडसुत व्यव० लखमाश्रेयोर्थं सुत० हरिपालेन श्रीमहावीरदे-
वस्य विंवं कारितं ॥ प्रतिष्ठितं श्रीविमलसूरिभिः । भद्रं भवतु ॥

(४६६)

९ संवत् ११५७ वैशाख सुदि १० श्रीथारापद्रीयगच्छे
श्रीशालिभद्रसूरौ सुभद्रासुतया ठ० रघुकया स्वात्मदुहितुः सूह-
वायाः ब्रे (श्रे)योर्थं रांतइजस्थ ॥ छ ॥ श्रीसुपार्श्वदेवविंवं
कारितमिति ॥

(४६७)

९ संवत् ११५७ वैशाख सुदि १० श्रीथारापद्रीयगच्छे
श्रीशालिभद्रसूरौ.....श्रेयोर्थं रांतइजस्थ-
पार्श्वनाथविंवं कारितमिति ॥ छ ॥

(४६८)

संवत् ११७० वर्षे वैशाख सुदि ७ श्रीब्रह्माणगच्छे श्री-
शालिभद्राचार्येण । गोवर्द्धन श्रावकेण निजजनश्रेयोर्थं.....

(४६९)

६०॥ संवत् १३०२ वर्षे ज्येष्ठ वदि २ गुरौ सलखणपुरे
श्रीशांतिनाथदेवचैत्ये पंडितश्रीरायकीर्तिश्रेयर्थं पंडितपासच-
न्द्रेण श्रीपार्श्वनाथविंशं सपरिकरं कारितं । मंगलं महाश्रीः छः॥

(४७०)

९ सं० १३३० चैत्र वदि [—] शनौ श्रीब्रह्माणगच्छे
सलपणपुरे श्रीशांतिनाथचैत्ये श्रीजगपालश्रेयर्थं सुतगोलाकेन
श्रीमुपासविंशं कारितं । प्रतिष्ठितं श्रीनजगसूरिभिः ॥

(४७१)

६० ॥ संवत् १३२६ वर्षे माघ वदि २ रवौ श्रीघृत-
घटीवास्तव्य श्रीश्रीमालज्ञातीय श्रे० यशोधवलांगजपितृ
श्रे० वीशलश्रेयर्थं तत्पु० कुमरपिहेन श्रीशांतिनाथविंशं
कारितं प्रतिष्ठितं श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीसोमप्रसूरिभिः ॥ छ ॥
मंगलं महाश्रीः ॥ छ ॥ छ ॥

(४७२)

सं० १३३० वर्षे चैत्र वदि ७ शनौ श्री ब्रह्माणगच्छे
भ्रातृरत्नश्रेयर्थं दो० पद्मेन विंशं कारितं । प्रतिष्ठितं
श्रीवीरसूरिभिः ॥

(४७३)

सं० १३४९ चैत्र वदि ६ रवौ श्रीब्रह्माणगच्छे श्री-
श्रीमालज्ञातीय श्रे० जसवीरेण मातृश्री ——देविश्रेयसे
श्रीनेमिनाथविंशं कारितं । प्रतिष्ठितं श्रीनजगसूरिभिः ॥

(४७४)

सं० १३३० चैत्र वदि ७ शनौ श्रीहारीजगच्छे व्य० उदय-
पालसुत व्य० धणपालसुतजयपालेन लघुभ्रातृ पाता श्रेयोऽर्थ
सलक्षणपुरे देवश्रीशान्तिनाथचैत्ये श्रीमहावीरविं कारितं
प्रतिष्ठितं श्रीगुणभद्रसूरिशिष्येन ॥ छ ॥

(४७५)

सं० १३४७ ज्येष्ठ वदि २ श्रीब्रह्माणगच्छे श्री
श्रीमालज्ञातीय..... श्रेयोऽर्थ
श्रीनेमिनाथविं कारितं ॥

(४७६)

९ सं० १३३० वर्षे चैत्र वदि ७ शनौ सलक्षणपुरे
श्रीश्रीमालज्ञातीय ठ० पदमश्रेयोर्थ सुत पालङ्गणेन श्रीनेमिनाथ-
विं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीवीरसूरिभिः ॥

(४७७)

सं० १३५५ वर्षे वैशाख वदि.....श्रीहारीजगच्छे
पल्लीवालज्ञातीय श्रे० जइताश्रेयोर्थ सुत.....श्रीचन्द्रप्रभविं
कारितं प्र० श्रीसूरिभिः ॥

(४७८)

सं० १३३० वर्षे चैत्र वदि ७ शनौ सलक्षणपुरे श्रीशां-
तिनाथचैत्ये श्रीश्रीमालज्ञातीय श्रे० माणिकभार्या श्रे० सोनू
श्रेयोऽर्थ सुत.....श्रीसुमतिनाथविं कारितं ।
प्रति० श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीवयरसेणोपाध्यायमिश्रैः ॥ छ ॥

(४७९)

९० ॥ संवत् १३३० वर्षे चैत्र वदि ७ शनौ श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीश्रीमालज्ञातीयपितृमहणसिंहभ्रातृ.....श्रेयोर्थ सुतमूलदेवेन श्रीमहावीरविंश कारितं । प्रति० श्रीवीरसूरिभिः ॥ छ ॥

(४८०)

१ सं० १३३० वर्षे चैत्र वदि ७ शनौ श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीश्रीमालज्ञातीयपितृश्रे० महघाभ्रातृ.....योः श्रेयोर्थ सुतमहिपतिना श्रीअरनाथविंश कारितं ॥ प्रतिष्ठितं श्रीजज्जुगसूरिभिः ॥

(४८१)

संवत् १३४० वर्षे श्रीब्रह्माणगच्छे मातृरूपिणीवाइ-नाइकीवाइकपूरीमालदेविपुण्यार्थं श्रीविंशानि कारितानि प्रति० श्रीमुनिचन्द्रसूरिभिः ।

(४८२)

संवत् १३४७ वर्षे श्रीब्रह्माणगच्छे मातृ रूपिणीवाइ नाइ-किवाइ कपुरी मालदेविपुण्यार्थं विंशचतुष्कं कारितं प्रति० श्रीमुनिचन्द्रसूरिभिः ॥

(४८३)

१ सं० १३३१ मोढज्ञातीय परी० महणाकेन निजमाता — — — जालहणदेवि श्रेयोऽर्थ श्रीपार्श्वनाथविंश कारितं ॥ प्रतिष्ठितं श्रीजाल्योधरगच्छे श्रीहिरिमभसूरिभिः ।

(४८४)

दं० ॥ संवत् १३४९ वर्षे चैत्रवदि ६ रवौ मोढवातीय
परी० पूनासुत परी० तिहुणाकेन भ्रातृमहणाश्रेयोऽर्थ श्रीम-
हावीरविंबं कारितं ॥ प्रतिष्ठितं श्रीजालयोधरगच्छे श्रीदेवसूरि-
संताने श्रीहरिभद्रसूरिशिष्यैः श्रीहरिप्रभसूरिभिः ॥ शुभं भवतु ॥

(४८५)

९० ॥ सं० १३३३ वैशाखसुदि ११ व्य० सोमाश्रेयोऽर्थ
सुतव्य० खीमाकेन श्रीनेमिनाथविंबं कारितं । प्रति । श्रीशील-
भद्रसूरिभिः ॥

(४८६)

सं० १३३८ व्येष्ठव २ शुक्रे ठ० वोना सु (०) सूरवाया
या (?) संसारदेव्या आत्मार्थ श्रीआदिनाथ.....

(४८७)

दं० ॥ संवत् १३०५ वर्षे वैशाखसुदि ५—मे श्रीब्रह्माण-
गच्छे सलक्षणपुरे श्रीशान्तिनाथदेवचैत्ये महं० साम्बत श्रेयोऽर्थ
सुतमहं० चाहडेन निजलघुभ्रातृमहं० अभयसिंहमहं० रतन-
विजयपाल जगपालसहितेन श्रीरिषभदेवविंबं कारितं ॥ प्रति-
ष्ठितं श्रीवीरसूरिभिः ॥

(४८८)

सं० १३४३ वर्षे वैशाखमासे श्रीनागेन्द्रगच्छे — — क
ज्ञातीय ठ० पालहण ठ० चारिणदेवि श्रेयोऽर्थ राणसिंहेन विंबं
कारितं प्रतिष्ठितं श्रीमहेन्द्रसूरिभिः ॥

(४८९)

संवत् १३४३ वर्षे श्रीउकेशज्ञातीय मातृलक्ष्मीश्रेयोऽर्थ
सुतविजपाल तथा वीसलवी गांगप्रभृतिभिः विंवं कारितं ।
प्र० श्रीहारीजगच्छे श्रीशीलभद्रसूरिभिः ॥

(४९०)

सं० १३३० वर्षे चैत्रसुदि ७ शनौ सलषणपुरे श्रीशान्ति
नाथदेवचैत्ये श्रेष्ठिजाजाश्रेयोऽर्थ सुतसीघलेन विंवं कारा-
पितं प्रतिष्ठितं श्रीजज्जुकसूरिभिः ॥

(४९१)

सं० १३३० चैत्रवदि ७ शनौ हारीजगच्छे व्य० आस-
पाल सुत पीमाकेन कुइ गांगश्रेयोऽर्थ श्रीनमिननाथविंवं कारितं
प्रतिष्ठितं श्रीशीलभद्रसूरिभिः ॥

(४९२)

सं० १३३० वर्षे चैत्रवदि ७ शनौ सलषणपुरे पिता श्रे०
जेसल माता पालहणश्रेयोऽर्थ सुतप्रतापसिंहेन विंवं कारापितं ।
प्रतिष्ठितं श्रीउदयदेवसूरिभिः ॥

(४९३)

दं० ॥ सं० १३३० वर्षे चैत्रवदि ७ शनौ मागवाटज्ञातीय
महं० राजसीह सुत महं० चाचाकेन पुत्र महं० धनसिंहश्रेयोऽर्थ
श्रीसंभवनाथविंवं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीमुनिरत्नसूरिभिः ॥

(४९४)

दं० ॥ सं० १३१० वर्षे चैत्रवदि १३ गुरौ सत्लक्षणपुरे
श्रीशांतिनाथचैत्ये चा--णावास्तव्य भां० ताहडसुतसिंघा-
केन पुत्र पद्मश्रेयोऽर्थ श्रीचन्द्रस्वामिविवं कारितं ॥ छ ॥ छ ॥
मंगलमस्तु ॥

(४९५)

सं० १३११ वर्षे चैत्र वदि.....बुधे मिलवास्तव्यश्रीमा-
ग्वाटज्ञातीय श्रे० वयरसिंहभार्याजयतश्रेयोऽर्थ सुतजयत-
सिंहेन श्री प्रजितनाथविवं कारितं ॥

(४९६)

१ सं० १३३० चैत्र वदि ७ शनौ सलषणपुरे श्रीशांति-
नाथचैत्ये डीसावालज्ञातीयश्रे० सोभासुत ठ० भीमसीह-
भार्या श्रे० श्रीजाल्हणसुता ठ० सूहवपुण्यार्थ सुत ठ० साजण-
सीहेन श्रीशीतलनाथविवं कारितं प्रतिष्ठितं सूरिभिः ॥

(४९७)

सं० १३३० वर्षे चैत्र वदि ७ शनौ श्रीब्रह्माणगच्छे सल-
षणपुरे श्रीमालज्ञातीय श्रे० जसरा सुत देवधरश्रेयोऽर्थ भ्रातृ-
ज्जाजणेन श्रीसुविधिनाथविवं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीजज्ज-
कसूरिभिः ॥

(४९८)

॥ ९ संवत् १३३४ वर्षे राध सुदि १० रवौ थीयारा-
गच्छे सलषणपुरे श्रीसर्वदेवसूरि संताने श्रीश्रीमालज्ञातीय-
भां०सुत लुणसीहकेन भगिनीश्रीसूहडश्रेयोऽर्थ
सुविधिनाथस्य परिकरकारितः विवं च कारितं ॥

९॥ सं० १३३१ वर्षे वैशाख सुदि १५ बुधे जाल्योधर-
गच्छे मोढवंशे श्रे० यशोपालसुत ठ० पुनाकेन मातृमालहाण-
श्रेयोर्थं विमलनाथविंशं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीहरिप्रभसूरिभिः ॥

(४९७)

सं० १६६६ वर्षे पो० व० ८ रवौ श्रीशंखेश्वर पार्श्वनाथ-
परिकरः अहम्मदावाद वास्तव्य सा० जयतमाल भा० जीवादे-
सुतपुण्यपालकेन स्वश्रेयसे कारितः प्रतिष्ठितश्च श्रीतपागच्छे
भट्टारकश्रीहीरविजयसूरीश्वरपट्टोदयाचलभासनभानुसमानभट्टा-
रकश्रीविजयसेनसूरीश्वरनिर्देशात् तत्शिष्यश्रीविजयदेवसूरिभिः
श्रीमति राजनगरे । इति शुभम् ॥

(४९८)

१२३८ वर्षे माघसुदि ३ शनौ श्रीसोमप्रभसूरिभिर्जिनमातृ-
पट्टिका प्रतिष्ठिता— — — — —भ्यां राजदेवारत्नाभ्यां
स्वमातुः.....कल्याणमस्तु
श्रीसंघस्य ॥

(४९९)

संवत् १३२६ वर्षे माघवदि २ रवौ श्रीब्रह्माणगच्छे श्री-
श्रीमालज्ञातीय.....सुतजाल्हाकेन श्रीनेमिनाथविंशं चतु-
र्विंशतिपट्टसाहितं.....प्रतिष्ठितं श्रीबुद्धिसागरसूरिभिः ।

(५००)

सं० १३२६ वर्षे माघवदि २ रवौ श्रीब्रह्माणगच्छे श्री-
श्रीमालज्ञातीय.....श्रेयोऽर्थं सुतजाल्हाकेन श्रीआदि-
नाथविंशं चतुर्विंशतिपट्टसाहितं कारितं । प्रतिष्ठितं श्रीबुद्धिसागर-
सूरिभिः । मंगलमस्तु ।

(५०१)

संवत् १६६३ वर्षे माघवदि १३ शनौ साणंदना श्रीसय-
समस्तनी देहरी ॥

(५०२)

संवत् १६६६ वर्षे पौषवदि ८ रवौ राजनगरवास्तव्यवृद्ध-
शाखीय उसवालज्ञातीय मीठडीआगोत्रीय सा० समरसिंह-
भा० हंसाई सुत सा० श्रीपालकेन भा० हर्षाई द्वि० भा०
सुखमदे धर्मपुत्र सा० बाघजीप्रमुखकुटुंबयुतेन उत्तराभिमुखो
भद्राभिधः प्रासादः कारितः ॥ इति भद्रम् ॥ छ ॥

(५०३)

संवत् १६६६ वर्षे पौष वदि ८ रवौ नटीपद्रवास्तव्य
श्रीश्रीमारुज्ञातीय वृद्धशाखीय प० जावड भा० जसमादे
सुत प० जावजीकेन भा० सउरदे प्रमुखकुटुंबयुतेन स्वश्रेयसे
श्रीशंखेश्वरग्रामे श्रीपार्श्वनाथमूलप्रासादे तदुत्तरस्यां भद्राभिधानः
प्रासादः शतशो रूपकव्येन कारितः अव्यवृन्दैर्वर्धमानश्चिरं
जीयात् ॥

(५०४)

नटीपद्रवास्तव्य जावडसुत हरजी सुत कान्हाजीकेन भा०
नारिमदे सुत — — — भार्या प्रमुखकुटुंबयुतेन
देवकुलिका कारितेयं ॥

(५०५)

ॐ । श्रीगणेशाय(य)नमः ॥ श्रीसरस्वतीनमः । संवत् १८६८
ना वर्षे भाद्रवासुदि १० दिने बारबुधे सवाई जेपरका साह

उत्तमचंद बालजीका रु० ५००० अंके रुपैया पांच हजार
नाणा सकाई रोकडा मोकळा ते मध्ये कारखाना काम कराओ
एक काम चोकमांण तलीआको दुसरो देवराकी जाली तीसरो
काम चोवीस तीथंगरको परघर समारो. चोथो काम बावन
जेनाळाको फुटो टुटो समराओ. पांचमो काम नगरखाना
खंड दोको कराओ. छटो काम महाराज श्रीसंपेसरजीने गलेप
कराओ. रु० ५००० अंके रुपैया हजार पांच साहा जीवण-
दास गोडीदास श्रीराधणपरवाला की भारफत गुमास्ता ३
भ्रमण हरनाराण तथा ईश्वरदास तथा मेणा टीकाराम पासे
रईने परचावा छे ॥

॥ श्रीपार्श्वनाथ सत छे ॥

(५०६)

- (1) ॥ दर्द० ॥ सं० १२९८ वैशाखवदि ३ शनौ थावक
- (2) ल्हाकेन निजगुरु श्रीअजितसिंह.....
- (3) मूर्तिः कारिता ॥ सित्गच्छे ॥ छ ॥

(५०७)

एर्द० ॥ संवत् १५१० वर्षे कार्तिकवदी ६ सोमे श्रीभाव-
हारगच्छे श्रीकालिकाचार्यसन्ताने आचार्य.....सूरिपट्टे
श्रीविजयसिंहसूरि सुकवि.....

(५०८)

॥ एर्द० ॥ संवत् १३८७ वर्षे श्रीपार्श्वनाथचैत्य श्रीमहा-
हदीयगच्छे श्रीचक्रेश्वराचार्यसंताने श्रीपंचेचंग्रसूरिपट्टे श्रीजय-

देवसूरिशिष्य श्रीयशोदेवसूरिणां मूर्ति..... कारापिता
प्रतिष्ठिता श्रीशान्तिसूरिभिः ।

(६०६)

एदं ॥ संवत् १३४९ वर्षे चैत्रवदि ६ रवौ श्रीब्रह्मा-
णगच्छे अरिष्टनेमिदेवजगत्यां श्रीजज्जगसूरिभिः स्वकीयगुरु-
आतृपंडि० रतनस्य मूर्तिः कारिता प्रतिष्ठिता च शुभं भवतु ॥

पं० जसचं० । पं० वयजा । पं० वीका ।

(५१०)

श्रीचापोत्कटवंशोज्ज्व महाराजश्रीवनराजगुरु श्रीनागें-
न्द्रगच्छे श्रीशीलगुणसूरिशिष्य श्रीदेवचंद्रसूरिमूर्तिः ।

(५११)

(1) एदं ॥ सं० १६६२ वर्षे वैशाखसुदि १५ सोमे पत्तन-
वास्तव्य वृद्धशाखीय प्राग्वाटज्ञातीय दो० शंकर भा०
वाहलीनाम्न्याः

(2) सुत दो० कुंअरजी आतृव्य दो० श्रीवंत भा० अजाई
सुत दो० लालजी पुत्र रतनजी प्रमुखयुतया स्वश्रेयोर्थम्
बृहत्तपा—

(3) गच्छेश शीलादिगुणधारक भ० श्रीहेमविमलसूरिपट्टभूषण
भ० श्रीआणंदविमलसूरिपट्टप्रभाव—

(4) क श्रीविजयदानसूरिपट्टालंकाराणां स्ववचोरंजितश्री-
अकव्वरपातिसाहविहितसर्वजीवाभयदान—

(5) प्रवर्तनश्रीशत्रुंजयादिकरमोचनादिविदितयशसां लुंपाकमतेष्व
ऋ० मेघजीनाम्नो दत्तदीक्षाणां भट्टारक—

(6) श्रीहीरविजयसूरिणां मूर्तिः का० प्र० च तत्पट्टालंकार
कारिभिः पातिसाह श्रीअकम्बरसभालब्धजयवादम्—

(7) नोहारिभिः गोवृषभमहिषीमहिषवधमृतधनादानवन्दिग्रहण-
निवारकफुरमानधारीभिः भट्टारकश्री ६

(8) भीविजयसेनसूरिभिः महोपाध्यायश्रीसोमविजयगणि-
परिवृतैः पत्तनादिमहं० अवजीप्रमुखसकलसंघेन
वन्द्यमाना चिरंनन्दतात् ॥

(५१२)

(1) पर्द०॥ संवत् १६६४ वर्षे फाल्गुनशु० ८ शनौ पत्तन-
वास्तव्य वृद्धशाखीय प्राग्वाटज्ञातीय दोसी शंक—

(2) र भा० बाहलीनाम्न्या भ्रातृव्य दो० भीवंत भा० अजा-
ईसुत दो० लालजीसुत रतनजी प्र०

(3) कुटुंबयुतया स्वश्रेयर्थे तपागच्छाधिराजश्रीहीरविजय-
सूरिपट्टालंकारपातसा—

(4) द्विश्रीअकम्बरसमालब्धजयवाद गावलावदमहिषीमहिष
प्रमुखवधमृतस्वा—

(5) दाननिवारकप्रतिबोधितानेकनरेसमातिविजयमान श्री
विजयसेनसूराश्वराणां

(6) मूर्तिः कारिता प्र० च तत्पट्टालंकारहारश्रीविजयदेवसू-
रिभिः । इति भद्रम् ॥

(५१३)

- (1) एर्द०॥ संवत् १६६४ वर्षे फाल्गुनशु० ८ शनौ पत्तन-
वास्तव्य वृद्धशाखीय प्राग्वाटज्ञातीय दोसी शंकर भा० वा-
- (2) हलीनाम्न्या भ्रातृव्य दो० श्रीवंत भा० अजाईसुत
लालजी सुत रतनजी प्रमुखकुटुंबयुतया स्वश्रेयो-
- (3) र्य तपागच्छाधिराजश्रीहीरविजयसूरिश्वरपट्टप्रभावकभट्टा-
रक श्रीश्री-
- (4) श्रीविजयसेनसूरिपट्टपूर्वाचलसहस्रकरानुकारिश्रीलादिगु-
णगणालं-
- (5) कृतगात्रभट्टारकपुरंदरसंप्रतिविजयमानयुवराजपदधारका-
चार्य-
- (6) श्री५श्रीविजयदेवसूरीश्वराणां मूर्तिः कारिता प्रतिष्ठापिता
च गीतार्थैः ।
- (7) सं० अबजी प्रमुखसंघभट्टारकण वंद्यमाना चिरं जीया-
दिति भद्रम् ॥०॥

(५१४)

- (1) एर्द०॥ संवत् १७०९ वर्षे फाल्गुनशुदितृतीयायां
रविवारे तपागच्छाधिरा-
- 2) जभट्टारकश्री५श्रीहीरविजयसूरिपट्टालंकारभट्टारकपातिसा-
हश्रीजहांगीर-

- (३) मदत्त जहांगिरीमहातपाविरुद्धारकसकलसुविहितसाधु-
परंपरा-
- (४) पुरंदरश्रीविजयदेवसूरीश्वरे विजयिनि सति पट्टव्य-
वस्थापि-
- (५) तमेदपाट्टदेशाधिराजराणाश्रीजगत्सिंहप्रतिबोधदायक-
- (६) आचार्यश्री ५ श्रीविजयसिंहसूरीश्वराणां पादुका का-
रिता श्री-
- (७) पत्तनवास्तव्य ओसवालज्ञातीय संघर्षी रता सुत सं०
मानसिंह
- (८) भार्या बा० माणिकदेनाम्न्या पुत्री नागवाई कल्याणवाई
सा० उग्रसेन-
- (९) सहितया श्रेयोऽर्थं प्रतिष्ठिता भट्टारकश्रीविजयदेवसूरि
निर्देशात् महो-
- (१०) पाध्यायश्री ५ श्रीभानुचन्द्रगणिशिष्यपंडितश्रीविवेकचन्द्र
गणिभिरिति मंगलम् ॥

(५१५)

सं० १७१३ वर्षे माघशुक्ल ७ दिने श्रीतपाच्छे
सार्वभौमभट्टारकश्रीविजयसेनसूरिपट्टालंकारभट्टारकश्रीविजयदे-
वसूरीश्वराणां पादुका व्य० रामसिंह चांपसी कारिता ।
प्रतिष्ठिता च भट्टारकश्रीविजयप्रभसूरीन्द्रनिर्देशात् श्री-
दीपसागरगणिनेति ॥

(५१६)

- (1) सं० १४५२ वर्षे वैशाख शुदि ३ बुधे श्रीउक्केशगच्छे श्रीककुदाचार्यसं—
- (2) ताने श्रीककसूरीणां मूर्तिः श्रीसंघेन कारिता प्रतिष्ठिता श्रीदेवगुप्तसूरिभिः ॥

(५१७)

- (1) संवत् १४३० वर्षे उक्केशवंशे वैषट्गोत्रे शा० सीधर शा० समुहर पु० का—
- (2) — — यमा सा० हंसराज प्रभृतिभिः पुत्रैः पौत्रैः.....

(५१८)

- (1) सं० १३३० वर्षे वैशाखसुदी ९ सोमे श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीश्रीमालज्ञातीय ठ० सांगा भा०
- (2) ठ० मालहणीदेवी श्रेयार्थ ठ० सांगाकेन श्रीनेमिनाथार्विं कारापितं ठ० सांगामूर्तिः [च कारिता प्रतिष्ठिता] श्रीजज्जकसूरिभिः ।
- (3) ठ० सांगा भा० ठ० सुजाण.—

(५१९)

- (1) [संवत् १३३० वर्षे] वैशाख सुदी ९ सोमे श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीमालज्ञातीय ठ० सांगा भार्या ठ० सुजाणदेवी
- (2) ठ० ६ जयतपाल जगमाल जसपाल प्रभृतिभिः श्रीशान्तिनाथार्विं कारापितं
- (3)प्रतिष्ठितं श्रीजज्जगसूरिभिः ॥

(५१९)

- (1) संवत् १३०१ वर्षे वैशाखसुदि ९ शुके पूर्वमांडलिवा
स्तव्य-मोदज्ञातीय-नागेंद्र.....
- (2) सुत-श्रे० जाल्लणपुत्रेण श्रे० राजुकुक्षीसमुद्भूतेन ठ० आशा-
केन संसारासार.....
- (3) योपार्जितवित्तेन अस्मिन् महाराजश्रीवनराजविहारे
निजकीर्तिवल्लीवितान.....
- (4) कारितः तथा च श्रीआशाकस्य मूर्तिरियं सुत ठ० अरि-
सिंहेन कारिता प्रतिष्ठिता.....
- (5) संवंधे गच्छे पंचासराविषे श्रीशीलग(गु)णसूरिसन्ताने
शिष्य श्री.....
- (6) देवचन्द्रसूरिभिः ॥ मंगलमहाश्रीः ॥ शुभं भवतु ॥

(५२०)

.....सुत सा० तेजपालनाम्ना भार्या अपु पुत्र
सा० विद्याधर सा० लक्ष्म्या प्रमुखपरिवारयुतेन स्वश्रेयसे
श्रीसुपार्श्वविंश कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीतपागच्छे भ० श्रीहेम-
विमलसूरिपट्टालंकार भ० श्रीआणंदविमलसूरिपट्टगुह्यमाण
भ० श्रीविजयदानसूरिपट्टकोटीरहारभट्टारकश्रीहीरविजयसू-
रिपट्टमकराकरमुधाकरभट्टारकपरंपरापुरंदरमुविहितं.....

(५२१)

संवत् १४२९ वर्षे माघसुदि ०) सामे श्रीकालिकाचार्य-
५१

सन्ताने श्रीभाषदेवाचार्यगच्छे श्रीविजयसिंहसूरि पट्टालंकार
श्रीवीरसूरीणां मूर्तिः श्रीजिनदेवसूरिभिः प्र०

(५२२)

संवत् १३६१ फाल्गुणशुदि ३ गुरुवारे अद्येह श्रीसर-
स्वती.....श्रीमच्चन्द्रकुले.....वंसा(?)चार्य श्रीवर्द्धमानसंताने
साध्वी मलयसुंदरी शिष्यणी वाई सुहव आत्मश्रेयसे श्रीअंबि-
कादेवीमूर्तिः कारापिता श्रीसोमसूरिशिष्यैः श्रीभावदेवसूरिभिः
प्रतिष्ठिता ॥ छ ॥

(५२३)

संवत् १३४९ चैत्रवादि ६ अन्नौ श्रीवायटीयगच्छे श्रीजि-
नदत्तसूरिशिष्यपंडितश्रीअमरचंद्रमूर्तिः पं० महेंद्रशिष्यमदन-
चंद्राख्या(ख्येन) कारिता शिवमस्तु ॥

(५२४)

संवत् १३३४ वैशाखवादि ५ श्रीजिनदत्तसूरिमूर्तिः श्रीजि-
नेश्वरसूरिशिष्यश्रीजिनप्रबोधनसूरि.....

(५२५)

श्रे० जयता ।....संवत् १३३० वर्षे वैशाखसुदि १४ बुधे
श्रीरामणवसहीचैत्ये श्रीमाली.....

(५२६)

वायडीयगच्छे श्रीनेमिचंद्र उपाध्याय पं०.....

(५२७)

वायडीयगच्छे श्रीऊजिल उपाध्याय पं० हेमगणि.....
...नमितं ।

(५२८)

सं० १३७३ जेठशुदि १२ सोमे समस्तयुवराज (?)
पाटकसंघेन सैद्धान्तिकश्रीविनयचंद्रसूरीणां मूर्तिः कारिता
प्रतिष्ठिता श्रीशुभचंद्रसूरिभिः । भद्रमस्तु ।

(५२९)

.....अमरादे पुत्र से० कल्याणजी नामना तपाभट्टारक-
श्रीविजयदेवसूरीशपट्टप्रभाकरभट्टारकश्रीविजयसिंहसूरीणां मूर्तिः

(५३०)

संतत् १२९४ वर्षे श्री — — — गच्छे श्रीसिद्धिस्त्रो-
गरस्य संताने श्रीसिद्धसेनसूरिपट्टे श्रीदेवभद्रसूरीणां मूर्तिः
श्रीमलयचंद्रसूरिशिष्यश्रीशील.....कारिता प्र०

(५३१)

संवत् १४३३ वर्षे आपाढसुदि १० बुधे श्रीनाणकीय-
गच्छे श्रीसिद्धसेनसूरिगुरोर्मूर्तिः श्रीधर्मेश्वरसूरिभिः कारापिता
शुभं ।

(५३२)

संवत् १६७३ वर्षे पोषकृष्णपंचमी शुक्ले श्रीपत्तननगर
वास्तव्येन बृहत्शाखायां श्रार्म, कर्णिकायाय दो० धनजी भार्याऽ..

सरवाईसुत दो० संतोषीकेन भार्या सहजलदे प्रमुखकुटुंबयुतेन
स्वश्रेयसे श्रीकृष्णभदेवपरिकरः कारितः प्रतिष्ठितश्च तपागच्छे
भट्टारकपुरंदरभट्टारकश्रीहीरविजयसूरीश्वरशिष्यभट्टारकश्रीविज-
यसेनसूरीश्वरपट्टालंकारहारानुकारिभट्टारकप्रभुभट्टारकश्रीविजय-
सेनसूरीभिरितिभद्रम् ॥

(५३३)

अथ शुभं संवत्सरे संवत् १७७८ वर्षे मासोत्तमश्रीभाद्र-
पदमासे शुक्लपक्षे ८ तिथौ रविवासरे श्रीपूज्यश्रीपासचंद्रसूरिजी-
नाछत्रवधयंत्रभट्टारकश्रीनेमिचंद्रसूरिजीविजयराज्ये श्रीअणहि-
लपुरपत्तने समस्तश्रीसंघेन मंगलार्थं कारापिताः श्रीरस्तुः! २ ॥

(५३४)

श्रीपार्श्वनाथ भीडभंजनजी संवत् १८४४ वैशाख सु० १०
गुरौ श्रीवारेजावास्तव्यसमस्तसंघेन कारिता श्रीविजयलक्ष्मी
सूरिभिः प्र० ।

(५३५)

संवत् १८८१ ना वैशाखसुदि ६ रवौ अजितनाथ (ः)
प्रतिष्ठित (ः) भट्टारकश्रीआणंदसोमसूरिभिः तपागच्छे ।

(५३६)

संवत् १६६१ अलाइ ५० वर्षे श्रीअकबरविजयिराज्ये
वैशाखवदि ११ शुक्रे ओसवालज्ञातीयनवलखागोत्रे सा०

टोकरभा० दया सुत बाधा भा० पार्वती पुत्ररत्न सा० पु० (१)
रत्नपाल भार्या हंसाई ताभ्यां स्वपुण्याय श्रीशान्तिनाथविंबं
कारितं प्रतिष्ठितं श्रीवइत्तरगच्छे श्रीजिनसिंहभूरयस्तत्पट्टा-
लंकारश्रीजिनचंद्रसूरिभिः ॥ ह्रीं ॥

(५३७)

सं० १३५६ ज्येष्ठशुदि १५ शुके ठ० छाढा व्यवह
(१) तथा ठ० कुमारदेवीमूर्तिसमं कारिता प्रतिष्ठिता च ।

(५३८)

संवत् १६८१ वर्षे ज्येष्ठवदि ९ गुरुवासरे श्रीअहम्मदपु-
रवास्तव्यवृद्धशाखीयडीसावालज्ञातीय सा० वीरा भार्या
वाई सुहृददे पुत्रेण सा० वर्धमान — — — वाई वइजल
पुत्र सा० — लजी प्रमुखकुडुंवयुतेन स्वश्रेयोऽर्थ सपरिकरं
श्रीशांतिनाथविंबं कारितं सा० श्रीशांतिदासप्रतिष्ठायां प्रति-
ष्ठापितं प्रतिष्ठितं च तपागच्छे भ० श्रीविजयदेवसूरिवारके
महोपाध्यायश्रीविवेकदर्पगणीनामनुशिष्यमहोपाध्यायश्रीश्रीशुक्ति-
सागरगणिभिः श्रियेस्तु ॥ शुभं भवतु ॥

(५३९)

॥ सं० । १८५४ माघवदि ५ भौमे । श्रीविजयानंद-
सूरिगच्छे वारेजानगरवास्तव्यश्रीश्रीमालिज्ञातीयवृद्धशाखी-
यसा । नानचंद सीवचंद नाम्ना पार्श्वनाथविंबं का ।
श्रीविजयलक्ष्मीसूरिगच्छे प्रतिष्ठितं ।.....

(५४०)

- (१) ॥ द० ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ स्वस्ति श्री म. ज्जिनेन्द्राय सिद्धाय परमात्मने । धर्मतत्त्वप्रकाशाय ऋषभाय नमो नमः ॥ संवत् १७३२ वर्षे शाके १५८७ प्रवर्तमाने । वैशाखशुक्ल सप्तम्यां । गुरौ पुण्यनक्ष-
- (२) त्रे । श्रीमेदपाटदेशे । श्रीवृहत्तटाके श्रीचि(चि)त्रकोटपति-सीसोदीयानोत्रे महाराणाश्रीजगतसिंहजी तद्वंशोद्धरण-धीरमहाराजाधिराजमहाराणाश्रीराजसिंहजी विजय-राज्ये । श्रीवृहत् ओसवालज्ञातीय
- (३) सीसोदीयागोत्रे सुरपुसथा(?)वंशे संघवी श्रीतेजाजी तद्धार्या नायकदे तत्पुत्र सं० श्रीगजूजी तद्धार्या गौरीदे तत्पुत्र सं० राजाजी तद्धार्या रयणदे तयोः पुत्राश्चत्वारः प्रथमपुत्र सं० श्रीउदाजी तद्धार्या मालवदे तत्पुत्र सं० श्रीसुंदरदासजी
- (४) तद्धार्या सोभागदे अमृतदे तद्भ्रातृ सं० सिंघजी तद्भा० साहिवदे तत्पुत्र ऋषभदासजी द्वि० भा० सुहागद सं० राजाजी द्वितीय पुत्र सं० हुदाजी तद्धार्ये दाहमद जगरूपदे तत्पुत्र सं० वपूजी तद्धार्ये पारमदे बहुरंगदे सं० राजाजी तृतीय
- (५) पुत्र सं० देदाजी तद्धार्या सिंहरदे कर्मारदे पुत्र सुर-ताणजी तद्धार्या सुणारमदे । सं० राजाजी चतुर्थपुत्र सं० दयालदासजी तद्धार्ये सूर्यदे पाटमदे पुत्र सांवल-

दासजी तन्नार्या मृगादे' समग्रपरिवारसहितौ श्रीऋषभ-
देव.....

(८) श्रीविजयगच्छे श्रीपूज्यकल्याणसागरसूरीन्द्रास्तत्पट्टे
श्रीपूज्यश्रीसुमत्तिसागरसूरिवरतत्पट्टे श्रीआचार्यश्री-
विजयसागरसूरिभिः श्रीऋषभदेवविंव प्रतिष्ठितं
॥ श्रीसंडेरगच्छीयभट्टारकश्रीदेवसुन्दरस्य । श्रीरस्तु ।

(५४१)

संवत् १६८२ वर्षे ज्येष्ठवदि ९ गुरुवासरे श्री अहिमदा-
वादनगरवास्तव्यश्रीओसवालज्ञातीय सा० सहसकिरण-
भार्यया चाई कुंअरि नाम्न्या स्वश्रेयोर्थे श्रीमुनिसुव्रतस्वामिविंव
कारितं सा० शांतिदासकारितप्रतिष्ठायां प्रतिष्ठावितं प्रतिष्ठितं
श्रीतपागच्छे भट्टारकश्रीविजयसेनसूरीश्वरपट्टालंकारभट्टारक-
श्रीविजयदेवसूरिवारके महोपाध्यायविवेकदर्पगणीनामनुशिष्या
(प्यैः) महोपाध्यायश्रीमुक्तिसागरगणिभिः ॥

(५४२)

संवत् १६८२ वर्षे ज्येष्ठवदि ९ गुरौ अहिमवादनगरे
ओसवालज्ञातीय सा० श्रीशांतिदास भार्यया श्रीआदिनाथविंव
प्रतिष्ठापितं प्रतिष्ठितं च तपागच्छे महोपाध्यायश्रीमुक्ति-
सागर.....

(५४३)

(१) द० ॥ स्वति श्रीविक्रमसंवत् १२८५ वर्षे फाल्गुणशुदि
२ रवौ । श्रीमदणाहिलपुरवास्तव्यप्राग्वादान्वप्रसूत ठ०

श्रीचण्डपात्मज ठ० श्रीचंडप्रसादांगज ठ० श्रीसोमतनुज-
ठ० श्रीआशाराजनन्दनेन ठ० कु—

(२) मारदेवीकुक्षीसंभूते ठ० श्रीलूणिग महं० श्रीमालदेवयो-
रनुजेन महं० श्रीतेजःपालाग्रजन्मना महामात्यश्रीवस्तु-
पालेन आत्मनः पुण्याभिवृद्धये इह श्रीतारंगकपर्वते
श्रीअजितस्वामिदेवचैत्ये श्रीआदिनाथदेवजिनविंवालंकृत
खत्तकमिदं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीनागेन्द्रगच्छे भट्टारक
श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥

(५०१)

ॐ ॐ नमः सिद्धभ्ये ॥

आसीन्निर्वतकान्वयेकतिलकः श्रीविष्णुसूर्यासने
श्रीमत्काम्यकगच्छतारकपथश्वेतांशुमान् विश्रुतः ।
श्रीमान् सूरिमहेश्वरः प्रशमभूः श्वेताम्बरग्रामणी
राज्ये श्रीविजयाधिराजनृपतेः श्रीपथायां पुरि ॥

ततश्च—

नाशं यातु शतं सहस्रसहितं संवत्सराणां द्रुतं
म्यामा (मामा) भाद्रपदः स भद्रपदवीं मासः समारोहतु ।
सास्यैव क्षयमेतु सोमसहिता कृष्णा द्वितिया तिथिः
पञ्चश्रीपरमेष्ठिनिष्ठहृदयः प्राप्तो दिवं यत्र सः ॥

अपि च

कीर्तिर्दिकरिकान्तदन्तमुसलप्रोद्भूतलास्यक्रमं
क्वापि क्वापि हिमाद्रिभू.....महीसोत्प्रासहासस्थितिम् ।

काप्यैरावणनागराजजनितस्पर्द्धानुबन्धोद्धुरं
 भ्राम्यन्ती भुवनत्रयं त्रिपथगेवाद्यापि न श्राम्यति ॥
 सं० ११०० भाद्रपदि २ चन्द्रे कल्याणकदिने प्रशस्तिरियं
 साधुसर्वदेवेनोत्कीर्णिति ॥

वावरीयावाडलेखाः ॥

(५४५)

ई० ॥ सं० १३०० वर्षे वैशाखवदि ११ बुधे सहजिग-
 पुरवास्तन्यपल्लीजातीय ठ० द्वेदा भार्या कद्दूदेवीकुक्षिसंभूत
 परी० महीपाल महीचंद्र तत्सुत रतनपाल विजयपालैर्निज-
 पूर्वज ठ० शंकरभार्यालक्ष्मीकुक्षिसंभूतस्य संघपतिमुंघिगदेवस्य
 निजपरिवारसहितस्य योग्यदेवकुलिकासहितश्रीमालिनाथविंव
 कारितं ॥ प्रतिष्ठितं चंद्रगच्छीयश्रीहरिप्रभसूरिशिष्यैः श्रीयशो-
 भद्रसूरिभिः ॥ छ ॥ मंगलं भवतु ॥ छ ॥

(५४६)

संवत् १३१५ वर्षे फागुणवदि ७ शनौ अनुराधानक्षत्रे
 अघेह श्रीमधुपत्त्यां श्रीमहावीरदेवचरत्ये प्राग्वाटजातीयश्रेष्ठि
 आसदेवसुत श्री [आ]सपाल सुत गंधि वीवीकेन आत्मनः
 धेयोर्ये श्रीपार्श्वनाथदेवविंव कारितं चंद्रगच्छे श्रीयशोभद्रसू-
 रिभिः प्रतिष्ठितं ॥

(५४७)

ई० ॥ संवत् १२७२ वर्षे ज्येष्ठवदि २ रवौ अघेह टिंवा-

नके मेहरराजश्रीरणसिंहप्रतिपत्तौ समस्तसंधेन श्रीमहावीरविंव
कारितं प्रतिष्ठितं श्रीचंद्रगच्छीयश्रीशांतिप्रभसूरिशिष्यैः श्रीहरि-
प्रभसूरिभिः ॥ छ ॥

(५४८)

दं० ॥ संवत् १३४३ माघसुदि १० गुरौ गुर्जरप्राग्वाट-
ज्ञातीय ठ० पेथदश्रेयसे तत्सुत पालहणेन श्रीनेमिनाथविंव
कारितं प्रतिष्ठितं श्रीनेमिचंद्रसूरिशिष्यश्रीनयचंद्रसूरिभिः ॥

पालणपुरलेखाः ॥

(५४९)

(१) ॥ दं० ॥ सं० १३५२ वर्षे फागुणशुदि १० बुधदिने
सोनी आलहणसुत श्रे० साछल भार्या-

(२) ॥ सुहवदोषिपुत्र मुंजालेन मातापितामूर्तिद्वयं कुडुम्बश्रेयसे
कारितं ॥ छ ॥

(५५०)

(१) ॥ ९ संवत् १३३५ वर्षे.....श्रे० आम्बु-
भार्या वीजू सु० कालू भा० लपमिणि सु० ऊदा भा०
राज-

(२) ॥ सिरि पुत्र धीणा भा० धांधलदेवि पु० प्रतापसीह-
भा० राजलदेवि तथा सुहदसीह मदनसीह तथा कद सु०
धराणि-

(३) ॥ ग भा० रांभना थे० धीणाकेन मातृपितृश्रेयोर्थे जिन-
युगलं कारापितं ॥ प्र० महाहृदीय श्रीचक्रेश्वरसूरि-

(४) संताने श्रीसोमप्रभसूरिशिष्यश्रीवर्द्धमानेसूरिभिः ।
प्रतिष्ठिते ॥ ८४ ॥

(५५१)

(१) र्द० ॥ संवत् १३०५ वर्षे आपाद्वदि ७ शुके सा०
वर्द्धमानसुत सा० लोहदेव सुत० सा०

(२) आसधर तथा सा० येहद सुत सा० भुवनचंद्र-
पद्मचंद्रैः समस्तकुटुंबश्रेयोर्थे श्रीअजितनाथार्चिवं कारितं ।
प्रतिष्ठितं वार्द्धाश्री-

(३) धर्मघोषसूरिपट्टप्रतिष्ठितश्रीदेवेंद्रसूरिक्रमायातश्रीजिनचंद्र-
सूरिशिष्यैः श्रीभुवनचंद्रसूरिभिः ॥ २ ॥

(५५२)

संवत् १२७४ वर्षे फाल्गुणशुदि ९ गुरौ श्री फोरंटकीय-
गच्छे श्रीककसूरिशिष्य सर्वदेवसूरीणां मूर्तिः ओसपुत्र रा०
ओवड संघपतिना कारिता श्रीककसूरिभिः प्रतिष्ठिता मंगलं
भवतु संघस्य ।

(५५३)

संवत् १३१५ (१) वर्षे वैशाखवदि ७ गुरौ (१) श्रीपदुके-
शगच्छे श्रीसिद्धाचार्यसंताने श्रीधरदेवसुत जमचंद्रेण श्रीसिद्ध-
सूरीणां मूर्तिः कारिता । श्रीककसूरि[भिः] प्रतिष्ठिता ।

(५५४)

संवत् १३३१ वर्षे वैशाखसुदि ९ सोमे श्रीपंडेरकगच्छे
श्रीयशोध्रसूरिसंताने संघत्री साढलेन समस्त कुटुंब श्रेयोर्थ
श्रीकपर्दियक्षः कारापितः प्रतिष्ठितः श्रीशालिसूरिभिः ॥

(५५५)

.....माघशुदि १३ श्रीकोरंटकीयगच्छे नन्नाचार्य संताने
चैत्ये श्रीकक्कसूरीणां शिष्येण पं०

(५५६)

॥ श्री ॥

(१) ॥ एदं० ॥ श्रीभदर्थे नमः ॥ स्वस्ति श्रीमज्जिनं नत्वा ॥
प्रणम्य स्वगुरुं मुदा ॥ श्रीधर्मनाथचैत्यस्य ॥ प्रश-

(२) स्तिर्वर्ण्यते वरा ॥ १ ॥ अहम्मदावादपुरे ॥ श्रीकंपिनी अं-
गरिजबहादुरः ॥ राज्यं करोति विधिना ॥ मर्यादा-

(३) पालने निपुणः ॥ २ ॥ तद्राज्ये वास्तव्यो ॥ गुरुशाख
उक्तेशवंशजातश्च ॥ जीवदयाधर्मार्थी ॥ साहः श्रीनि-

(४) हालचंद्रश्च ॥ ३ ॥ तत्पुत्रः श्रीसाहपुस्सालचंद्र ॥ स्तत्प-
त्नी श्रीमाणकी धर्मकर्त्री ॥ तत्पुत्रः श्रीकेसरी-

(५) सिंहनामा ॥ तद्भार्या श्रीसूर्यनाम्नी प्रसिद्धा ॥ ४ ॥ तस्याः
कुक्षेः रत्नतुल्यः प्रजातः ॥ श्रेष्ठी साहः-

- (६) श्रीहंठीसिंहनामा ॥ भाग्येनैवोपाजितं द्रव्यवृन्दं ॥ भुक्तं
दत्तं स्वीयहस्तेन तेन ॥ ५ ॥ अहम्मदावा-
- (७) दपुरोपकंठे ॥ दिश्युत्तरस्यां कृतवाटिकायां ॥ यत्कारितं
श्रीजिनविंवृन्दं ॥ जिनेन्द्रचैत्यं तु मह-
- (८) न्नवीनं ॥ ६ ॥ द्वापंचाशदैवत ॥ कुलिकामण्डितं त्रिभूमिकं
रम्यं ॥ मंडपयुगेन सचिरं ॥ त्रिशिखरं का-
- (९) रितं स्ववित्तैः ॥ ७ ॥ तस्मिन् जिनविंवानां ॥ मासादानां
तथा सुप्रतिष्ठा ॥ इह कारिता कृतैषा ॥ श्रीशा-
- (१०) तिसागरसूरिभिश्च ॥ ८ ॥ जातोयं गुर्जरदेशे ॥ तस्माद्गु-
र्जरवर्णनम् ॥ क्रियते बुद्धियोगेन ॥ बुद्धि-
- (११) मद्भिर्विभाव्यर्ताम् ॥ ९ ॥ सान्निध्ये तीर्थराजो विमलगि-
रिवरो यस्य चैवोज्जयंत ॥ स्तारंगस्तंभना-
- (१२) ख्यो गवदिपुरभवो यत्र संखेश्वरश्च ॥ यत्संधौ संस्थितोयं
द्विततगिरिवरो योऽर्जुदाख्यः सुधामा ॥ अन्ये
- (१३) नेकेपि तीर्था वरभुवि नगरे यत्र देशे प्रसिद्धाः ॥ १० ॥
श्राद्धाः कुर्वन्ति यस्मिन् जिनवरभुवने भक्ति-
- (१४) मुद्योतकर्त्री ॥ पूजां स्नात्रं च मात्रां विरचति नृकुलो
भक्तिभावार्द्रचित्तः ॥ अर्हत्प्रोक्तागमानां श्रवण-
- (१५) मनुदिनंयात्रादानादिधर्माः सौंदर्ये कोपि देशो न
भवति सदृशो गुर्जररेणह लक्ष्म्या ॥ ११ ॥ विस्तीर्णह-

(16) द्वावभिराजमार्गा ॥ उत्तमहर्म्या जिनशुभ्रगेशः ॥ पुं-
भिर्धनाढ्यैश्च तथा गुणाढ्यै ॥ रहम्मदावाद इ-

(17) तीह दृगः ॥ १२ ॥ तस्मिन् वाणिज्यकर्तृणां ॥ मुख्या
बहर्धिनायकः ॥ संदेशः श्रीहठीसिंहो जातः-

(18) पूर्वोपवर्णितः ॥ १३ ॥ शीलवती च गुणवती ॥ तस्य म-
यमा हि रुक्मणी भार्या ॥ हरकुमारिका चान्या

(19) ॥ पुत्रो जयसिंह इति नामा ॥ १४ ॥ हठीसिंहे गते स्वर्गे
पत्नी हरकुमारिका ॥ भर्तुर्वाक्यैः क्रियां सर्वा ॥

(20) चक्रे पूर्वोपवर्णिताम् ॥ १५ ॥ स्त्रीजातावपि संजाता ॥
धन्या हरकुमारिका ॥ पुरुषैः कर्तुमशक्यं यत् ॥

(21) तत्कार्यं साधितं तथा ॥ १६ ॥ कुंकुमाञ्चितपद्मानि ॥
लिखितानि पुरे पुरे ॥ आगच्छंतु कृपां कृत्वा ॥ दर्श-

(22) नार्थं ममांगणे ॥ १७ ॥ तत्पर्णमाकर्ण्य च दूतवाक्यं ॥
चतुर्विधा हर्षभरास्तु संवाः ॥ अहम्मदावादपुरो-

(23) पकंडे प्राप्ताः प्रतिष्ठोत्सवमेव द्रष्टुं ॥ १८ ॥ आचार्याः
संघमुख्याश्च ॥ संघैः सह समागताः चतुर्ल ॥-

(24) क्षमिता मर्त्या ॥ मिलिता बहुदेशजाः ॥ १९ ॥ चैत्यविंबं
प्रतिष्ठासु ॥ वानल्पेषु सद्यम्मिणाम् ॥ सेवासु-

(25) सूरिसाधूनां ॥ बहु वित्तव्ययं कृतम् ॥ २० ॥ श्रीविक्रमा-
र्कसरदः ॥ प्रमितेसु वर्षे १९०३ एकोनविंश-

- (26) त्रिशताधिके तृतीये ॥ शाके तु सप्तदशसंख्य ॥ १७६८
शताधिकेष्ट ॥ षष्टिप्रवर्तनमते समये सुशी-
- (27) छे ॥ २१ ॥ माघे मासे शुक्लपक्षे ॥ षष्ठ्या च भृगुवासरं ॥
कृतमाह्वरेणैव ॥ जलयात्रामहोत्सवं ॥ २२ ॥ ए-
- (28) वं क्रमेण सप्तम्यां ॥ विहितं कुंभस्थापनं ॥ अष्टम्यां च
नवम्यां तु ॥ नंघ्रावर्तस्य पूजनं ॥ २३ ॥ दशम्यां ग्रह-
- (29) दिग्पाल ॥ क्षेत्रपालादिपूजनं ॥ विंशतिस्थानपूजा च ॥
एकादश्यां त्रिषोः कृता ॥ २४ ॥ द्वादश्यां च क-
- (30) तं श्राद्धैः ॥ सिद्धचक्रादिपूजनं ॥ त्रयोदश्यां विरचितं ॥
व्यवनस्य महोत्सवं ॥ २५ ॥ चतुर्दश्यां जन्मभावो ॥
- (31) दिग्कुमारिभिरीरितं ॥ पूर्णिमायां कृतं मेरा ॥ विद्राघैः
स्नात्रकर्म च ॥ २६ ॥ माघे कृष्णे प्रतिपदि ॥ कृतं
चंद्रे च-
- (32) वासरे ॥ अष्टादशाभिषेकं तु ॥ द्वितीयायामथापरम् ॥ २७ ॥
वत्सवं पाठशालायां ॥ गमनस्य कृतं वरं
- (33) ॥ तृतीयायां कृतं सद्भिः ॥ विवाहस्योत्सवं वरं ॥ २८ ॥
दीप्तोत्सवं चतुर्थ्यां च ॥ पंचम्यां भृगुवासरे ॥ वृषलमे
- (34) च विवानां नेत्रोन्मिलनकं कृतं ॥ २९ ॥ षष्ठीतो
दशमी यावत् ॥ कलशध्वजदंडयो ॥ मासादानां प्रतिष्ठा-
- (35) च ॥ महोत्सवैः कृता वरा ॥ ३० ॥ एकादश्यां गुरुदिने ॥
विवानां च प्रवेशनं ॥ स्थापना च कृता चैत्ये ॥ बा-

- (૩૬) સક્ષેપસમન્વિતા ॥ ૩૧ ॥ તન્મંદિરે શ્રીજિનયર્મનાથો ॥
વિવપ્રવેશસ્થિતમૂલમૂર્તિઃ ॥ સ્વશ્રેયોર્થ ચ કૃતા પ્ર-
- (૩૭) તિષ્ઠા ॥ ભવે ભવે મંગલકારિણીયમ્ ॥ ૩૨ ॥ હ્યં પ્રશ-
સ્તિશ્ચૈત્યસ્ય ॥ સ્વરતરગચ્છે તુ ક્ષેપશત્ત્વાયાં ॥ મહોઃ-
- (૩૮) શ્રીહિતપ્રમોદ ॥ જિનાં કૃતા પં૦ સરૂપેણ ॥ ૩૩ ॥ હ્યં
પ્રશસ્તિ લિખિતા ॥ લેખકઃ વિજયરાંમેણ ॥ વનમાલિ-
- (૩૯) દાસપુત્રેણ ॥ મોહચાતુર્વેદાતિવિપ્રેણઃ ॥ ૩૪ ॥ ઉત્કીરિતં
સૂત્રધારઃ રૂપેણ રહેમાનપુત્રેણઃ ॥ શ્રીરસ્તુ ॥ શ્રીઃ ॥

(૫૫૭)

સંવત્ ૧૮૬૭ ના વર્ષે ચૈત્રસુદ ૧૫ દને સંઘસમસ્ત મલિ
કરીને લપાવ્યું છે જે હાથીપોલના ચોક મધ્યે કોઈએ દેરાસર
કરવા ન પામે અને જો કદાચિત્ દેરાસર જો કોઈએ કરાવેતો
તિર્થ તથા સમસ્ત સંઘનો પુનિ છે સમસ્ત સંઘ દેશાવરના ખેલા
મલીને ૫ રીતે લપાવ્યું છે તે ચોકમધ્યે આંબલી તથા પીપ-
લાની સાહમા દક્ષણ તથા ઉત્તર દિશે તથા પૂર્વ પશ્ચિમ દશે જે
કોઈ દેરાસર કરાવે તેને સમસ્ત સંઘનો ગુનહો છે । સહિ છે ।
સં૦ ૧૮૬૭ ના વર્ષે ચૈત્રસુદ ૧૫ દને ॥

પ્રાચીનજૈનલેખસંગ્રહ ।

અવલોકન.

(સૂચન.)

સંગ્રહમાં આવેલા સમગ્ર લેખોનું, આ શિરો-
લેખ નીચે, અવલોકન કરવામાં આવેલું છે.
આમાં, દરેક લેખ ક્યાં આવેલો છે, અને
તેમાં શી હકીકત સમાયલી છે તેનું
સ્પષ્ટીકરણ આપવામાં આવ્યું છે. જે લેખો ઐતિ-
હાસિક દૃષ્ટિએ વિશેષ ઉપયોગી છે અને જેમની સાથે સં-
બંધ ધરાવનારા ઉલ્લેખો અન્યત્ર મળી આવે છે તેમના
વિષયમાં વિશેષ ઉદાપોહ પણ તત્તત્સ્થળે કરેલો છે. જે લે-
ખોમાં ફક્ત નામ વિગેરે સાધારણ બળતોજ આપવામાં
આવેલી છે તેમનાં સંબંધમાં, તેમનું સ્થાન આદિ જણાવી-
નેજ આગળ ચલાવવામાં આવ્યું છે. આ સંગ્રહમાંના બધા
લેખો કોઈ એકજ સ્થાનથી પ્રાપ્ત થયેલા નથી પરંતુ જુદા
જુદા પુસ્તકોમાંથી અને જુદા જુદા સજ્જનો તરફથી
પ્રાપ્ત થયા છે તેથી તત્સંબંધી ઉલ્લેખ પણ, તે તે
લેખના અવલોકનમાં યાદિપણમાં, કરી દીધેલ છે. આ
અવલોકનનો ક્રમ, લેખોનાં સંખ્યા-અંક (નંબર) પ્રમા-
ણેજ રાખવામાં આવેલો છે જેથી મૂળ લેખ ઉપર જે
સંખ્યાંક આવેલો હોય, તેના વર્ણન માટે આ અવલોકન-
માં પણ, તેજ સંખ્યાંક સાથેનું વૃત્તાંત જોવું જોઈએ.

શત્રુજય પર્વત ઉપરના લેખો.

શત્રુજય પર્વત જૈન ધર્મમાં સૌથી મહોટું તીર્થ મનાય છે. તેના ઉપર સેંકડો જિનમન્દિરો અને હજારો જિનપ્રતિમાઓ સ્થાપિત છે. તીર્થની મહત્તા અને પ્રાચીનતા જોતાં તેના ઉપર જેટલા શિલાલેખો મળવા જોઈએ તેટલા મળતા નથી. કારણો ઘણાં છે. જેમાં સૌથી મહોટું કારણ તેના ઉપરના મંદિરોનું વારંવાર જે સમારકામ થાય છે, તે છે. આગળના વખતમાં ઐતિહાસિક વૃત્તાંતો તરફ લોકોનું વિશેષ લક્ષ્ય ન હોવાથી, મન્દિરોનો પુનરુદ્ધાર કરતી વખતે તેમની પ્રાચીનતા જાળવી રાખવા તરફ જિલકુલ ધ્યાન અપાતું નહિ. તેથી શિલાલેખો વિગેરેને ઉખેડીને આડા અવળા નાંખી દેવામાં આવતા અથવા તો અયોગ્ય રીતે ભીંતો ઇત્યાદિમાં ચણી દેવામાં આવતા હતા. કેટલાક ઠેકાણે ચૂનો, સીમેટ, ચા કળી આદિ પણ આવા શિલાપટ્ટો ઉપર લગાડી દીધેલાં જોવામાં આવે છે. કર્નલ ટૉડ ના કથન પ્રમાણે, પરસ્પર એક બીજા સંપ્રદાયો પણ આપ-સની ઈર્ષા અને અસહિષ્ણુતાના લીધે આવા શિલાલેખોને નષ્ટ કરવામાં મહોટો ભાગ લેજો છે. આવાં અનેક કારણોને લીધે શત્રુજય ઉપર બહુજ પ્રાચીન કે મહત્વના શિલાલેખોનું અસ્તિત્વ રહ્યું નથી.

સુખઈ સરકારના આર્કિઓલૉજીકલ સર્વે તરફથી મી. કાઉસેન્સે (Cousins) ઈ. સ. ૧૮૮૮-૮૯ માં, આ પર્વત ઉપરના બધા લેખોની નકલો લીધી હતી. આ લેખોમાં, ૧૧૮ લેખો તેમને સારા ઉપયોગી જણાયા તેથી તેમણે એપીગ્રાફીઆ ઇન્ડિકા (Epigraphia indica) માં પ્રકટ કરવા માટે તેના પ્રકાશક ઉપર મોકલી આપ્યા. પ્રકાશકે, સુપ્રસિદ્ધ ઇતિહાસકાર ડૉ. જી. બુહલર (Dr. G. Buhler,) ને તેમનું સંપાદન કાર્ય સોંપ્યું. તેમણે, ધ્યાનપૂર્વક નિરીક્ષણ કરી એપીગ્રાફીઆ ઇન્ડિકાના બીજા ભાગના છઠા પ્રકરણમાં, પોતાના વક્તવ્ય સાથે, એ લેખો પ્રકટ કર્યા છે.

ડૉ. બુહલરનું એ લેખોના વિષયમાં, નીચે પ્રમાણે કથન છે.

“નીચે આવેલા ૧૧૮ લેખો તથા તેમનો સાર મી. કાઉન્સે ૧૮૮૮-૮૯ (ઇ. સ.) માં પાલીતાણા નજીકના શત્રુંજય પર્વત ઉપર આવેલાં જૈન દેનાયોમાંથી લીધેલા છે અને પ્રકાશકે તે મારા તરફ મોકલી આપ્યા છે. તેના બે મોટા વિભાગ પડી શકે: (૧) નં. ૧-૩૨ જેની મિતિ સંવત ૧૫૮૭ થી ૧૭૧૦ સુધીની છે, અને (૨) નં. ૩૩-૯૫ જેની મિતિ સંવત ૧૭૮૩ થી ૧૯૪૩ અગર ઇ. સ. ૧૮૮૭ સુધીની છે. ખીજા વિભાગના લેખોમાંથી ઐતિહાસિક બાબતો બહુ થોડી નીકળે તેવી છે તેથી મેં અહીં આપ્યા નથી પણ તેમના ટુંકસાર આપ્યા છે. પરંતુ નં. ૧૦૫ (આ સંગ્રહમાં નં. ૩૨) નો લેખ આખો આપ્યો છે. કારણ કે તેમાં અંચલગચ્છની હકીકત પૂરી આપી છે અને તેના વિષે હજી સુધીમાં બહુ થોડું જાણવામાં આવ્યું છે. આ લેખો હાલના વખતના યતિઓ કેવી સંસ્કૃતનો ઉપયોગ કરે છે તેના નમૂનો રૂપે છે; તથા, જુનાં પુસ્તકો અને લેખોમાં વપરાતી મિશ્રભાષાનું મૂળ ખોળી કાઢવામાં એ સહાયભૂત થશે અને જુના જૈન વિદ્વાનો જેવા કે મેરુતંગ, રાજશેખર, અને જિનમંડનની ભાષાને સંસ્કૃતબાકરણના નિયમો લગાડવાનું પણ સુલભ થઈ પડશે. આ લેખના ઉતારા અને નં. ૧-૩૩, તથા નં. ૧૧૮ ની નકલ ડાક્ટર જે. કિરટે (J. Kirate), જે વીએના યુનવર્સિટીના પ્રાઇવેટ ડોસન્ટ (Private Docent) છે તેમણે તૈયાર કરી હતી, અને તેમની નીચે આપેલી ટીપો પણ તેમણે કરેલી છે.

આ ૧૧૮ લેખો માં આવેલી ઐતિહાસિક હકીકતના નીચે પ્રમાણે વિભાગ થઈ શકે :—

- (૧) પશ્ચિમ હિંદની રાજકીય હકીકત;
- (૨) જૈન સાધુઓના સંગ્રહોનો વિષેની હકીકત;
- (૩) જૈન શ્રાવકોના ઉપવિભાગો વિષેની હકીકત.

પહેલી બાબતને માટે નં. ૧ નો લેખ ઘણો ઉપયોગી છે; કારણ કે તેમાં (*પં. ૧) ગુજરાતના ત્રણ સુસ્તાનોનાં નામ આપ્યાં છે; (૧)

૧. નં. ૬૬-૬૭ ની મિતિ નક્કી નથી. નં. ૬૮ તે ખરી રીતે નં. ૧૨ પછી મૂકવો જોઈએ.

* એપીગ્રાફીયા ઇન્ડિકામાં એ બધા લેખો, શિલાપટ્ટોની પંક્તિઓના અનુસાર છાપેલા છે પરંતુ મેં આ સંગ્રહમાં, પદબદ્ધ લેખોને તો પદાનુસાર અને ત્રણલેખોને કેવલ સંતમ જ આપી દીધા છે તેવી ટી. બ્રુસ્ટરની સૂચવેલી પંક્તિઓ પ્રમાણે ત્યાં ન જોવાં પડ્યાંક પ્રમાણે જોવું— અ. આ. ૬૬.

મહિમુદ, (૨) મદાદર, અને (૩) બાહદર. અને તેમાં કહેલું છે કે મદાદર વિક્રમ સંવત્ ૧૫૮૭ માં જીવતો હતો,* તથા (પં. ૨) તેનો પ્રધાન પાન (ખાન) મઝાદખાન અગર મઝાદક (પં. ૨૬) હતો. તેમાં વળી (પં. ૮-૧૦) ચિત્ર-કૂટના ચાર રાજ્યોનાં નામો પણ આપ્યાં છે—(૧) કુંભરાજ, (૨) રાજમલ્લ, (૩) સંત્રામસિંહ, અને (૪) રત્નસિંહ. તેમાંનો છેલ્લો રાજા સં. ૧૫૮૭ માં રાજ્ય કરતો હતો (પં. ૨૩). કર્મસિંહ અગર કર્મરાજ જેણે (પં. ૨૭) પુંડરીક પર્વતના દેવાલયનો સપ્તમ ઉદ્ધાર કર્યો અને તેને પુનઃ બાંધાવ્યું, તે, તેનો મુખ્ય પ્રધાન હતો. વિશેષમાં (પં. ૨૬) એમ કહેલું છે કે તેણે સુલ્તાન બહાદુરની રજાથી એ ઠામ કર્યું હતું અને તેની પાસેથી તેણે એક ‘સ્કુરન્માન’ એટલે કે કર્મમાન મેળવ્યું હતું. મંત્રી રવ (‘ રવાખ્ય ’) નરસિંહકન્ જે ઘણું કરી જૈન હતો અને જે સુલ્તાન બહાદુરના મુખ્ય મંત્રીની નોકરીમાં હતો તેણે બાદશાહ સાથે પત્રવ્યવહાર ચલાવ્યો હતો.

ગુજરાતના રાજ્યકર્તાઓની યાદિ વિષે જાણવું જોઈએ કે સુલ્તાન બહાદુરના બે ભાઈ સુલ્તાન સિકંદર અને મહમૂદ, જેમણે સુલ્તાન મુઝફ્ફર ખાન પછી થોડાં થોડાં ૧૫^મ રાજ્ય કર્યું, તેમનાં નામ કાઠી નાખવામાં આવ્યાં છે. ખાન મઝાદ અગર મઝાદક જેને આપણા લેખમાં સં. ૧૫૮૭ માં બહાદુરનો વજીર કહેલો છે તે હું ઓળખી શકતો નથી.† મિરાત-૪-સિકંદરી ના પ્રમાણે ઈ. સ. ૧૫૨૬ માં તાજખાન ઉપર એ દરેકાખ એનાયત કર્યો હતો. વળી, ટોડ (Tod) ના રાજસ્થાનમાં કર્મરાજ અગર કર્મસિંહનું

* આ કથન ભૂલ લેલું છે લેખમાં કાંઈ તેની વિદ્યમાનતા ખતાવી નથી પરંતુ બહાદુરશાહ, તેની ગાદીએ બેઠો હતો એ સૂચવવાને માટે શ્રીમદાફરપટ્ટોદ-ઘોતકારક એમ લખવામાં આવ્યું છે.—સં. ૩૫૬.

† ડૉ. ખુદ્દર મંત્રી રવાખ્યો નરસિંહક : (પદ. ૨૭) એ નામમાં મુઝાફા છે અને નરસિંહ એ રવાખ્યનું વિશેષણ માની એકલા રવાનેજ મંત્રી લખ્યો છે. પરંતુ એ ભૂલ છે. રવા (ચા રવીરાજ) અને નરસિંહ બન્ને મઝાદખાનના અમાત્ય હતા. જુઓ, રહારો શત્રુંજયતીર્થોદ્ધારપ્રવંધ.—સં. ૩૫૬.

‡ મઝાદખાન, બહાદુરનો વજીર નહિ પણ સોરઠનો સુબો હતો. જુઓ ‘ગુજરાતનો અર્વાચીન ઇતિહાસ.’ (પૃ. ૪૭)—સં. ૩૫૬.

૪. ‘લોકલ મુહમેદન ડીનેસ્ટ્રીઝ ઓફ ગુજરાત’—સર. ઇ. સી. બેલી (Bayley) પૃ

નામ આવતું નથી. તોપણ આ લેખના ખરાપણા વિષે શક રાખવાની જરૂર નથી. ચાર રાણાઓની યાદી ટોડની યાદી પ્રમાણેજ છે. મિરાત-ઈ-સિકંદરી (પૃ. ૩૫૦) માં કહ્યા પ્રમાણે રત્નસિંહે સંવત ૧૫૮૭ માં રાજ્ય ક્યું અને તેને ગુજરાતના સુલ્તાન સાથે મિત્રતા હતી.

ત્યાર બાદ ત્રીજા અગર ચોથા મોગલ બાદશાહોના વખતની મિતિઓ આવે છે:—

(૧) નં. ૧૫, ૧૭—૨૦, ૨૩, ૨૪ ના લેખો જે બધા સંવત ૧૬૭૫ ના છે તેમાં તથા સંવત ૧૬૮૩ ના નં. ૨૭ ના લેખમાં જહાંગીરને ‘ જુરદીન જંગ સવાઈ ’ તરીકે ઓળખાવ્યો છે. નં. ૧૭—૨૦ માં રાજકુમાર ખોસ્લૂ (શાહિનદા સુરતાણુ ખોસલુ) અને સુલ્તાન ખુમે (સહિયાન સુરતાણુ પુરમે), અમદાવાદ (રાજનગર) ના સુબાનાં નામો આવે છે.

(૨). નં. ૩૩ નો લેખ જેની મિતિ વિક્રમ સં. ૧૬૮૬ અને શક સંવત ૧૫૫૧ છે તેમાં શાહજિહાન (શાહ બપાહાં) નું નામ એક વખત આવે છે. આ બે મિતિઓ ખરાબર રીતે મળતી આવે છે. વળી, સુરતાણુ ખુમે, અગર, સુલ્તાન ખુર્રમ અગર શાહજિહાન સંવત ૧૬૭૫ માં ગુજરાતનો સુબો હતો તે પણ ખરું છે, કારણ કે મુસલમાન ઇતિહાસકારો જણાવે છે કે (અકબરે) ગુજરાત પ્રાંત ઈ. સ. ૧૬૧૭ માં મેળવ્યો હતો. શાહિનદા સુરતાણુ ખોસલુ એટલે કે શાહબદા ખોસ્લૂ (નં. ૧૭—૨૦) જે વિક્રમ સંવત ૧૬૭૫ માં જીવતો હતો પણ તેના બાપના રાજ્યના બીજા વર્ષથી કેદી હતો, તેનું નામ પણ ઉપયોગી છે.

કાઠીયાવાડના જાગીરદારો વિષે તેમાં કહેતું છે કે—

(૧) જામ (યામ) શત્રુશત્રુ તેનો પુત્ર જસવંત કે જેણે (નં. ૨૧, પં. ૪) નવીનપુર, એટલે કે નવાનગર, હાલ્તાર એટલે કે હાલ્તાર પ્રાંતમાં, વિ. સં. ૧૬૭૫ માં રાજ્ય ક્યું.

(૨) પાલીતાણાના કેટલાક ગોહેલ રાજાઓ:—

(અ). ખાંધુજી અને તેનો પુત્ર શિવાજી, (નં. ૨૭, પં. ૩૮—૫,) વિ. સં. ૧૬૮૩;

(બ) ઉનડાજી, (નં. ૫૧,) વિ. સં. ૧૬૬૧;

(ક) ખંધાજી; તેનો પુત્ર નોદરજી, અને તેનો પૌત્ર પ્રતાપ-

સિંધણ, (નં. ૬૮ ને ૬૯,) વિ. સં. ૧૮૯૧-૯૨.

(૪) નોઘણુળ અને તેનો પુત્ર પ્રતાપસિંધણ, (નં. ૯૬) વિ. સં. ૧૯૧૦; અને

(૬) પ્રતાપસિંધણ, વિ. સં. ૧૯૧૬ (નં. ૧૦૩).

(૬) સૂરસિંધણ, (નં. ૧૧૧,) વિ. સં. ૧૯૪૦.

આ લેખોમાં આપેલી હકીકત તથા બોમ્બે ગૅઝેટીઅર (Bombay Gazetteer) પુ. ૮, પૃ. ૫૫૯ માં આપેલી નવાનગર અને પાલિતાણાની હકીકત એ બંને મળતી આવે છે. ગૅઝેટીઅર પ્રમાણે જામ સતાજના પુત્ર જામ જસોળએ ઇ. સ. ૧૬૦૮ થી ૧૬૨૪ સુધી રાજ્ય કર્યું. જસોળ ને જસવન્ત માનવો એ કહેણ નથી. સતાજ એ સત્રસાલ, જેનું સં. શત્રુસાલ્ય (શત્રુઓને બાણ તુલ્ય) થાય છે તેનું કુંકું રૂપ છે. ગોહેષ વિષે આપણા જોવામાં આવે છે (પૃ. ૬૦૪) કે ખન્દોળ બીજા પછી સવળ બીજો થયો. લેખમાં સાથે વણુવેલા આ બે છે, કારણ કે સવળને ઇ. સ. ૧૭૬૬ ની પહેલાં પાંચ જમાના આગળ મૂક્યો છે. લેખમાં બીજા વણુવેલા માણુસોને ગૅઝેટીઅરમાં ઉતડળ ઇ. સ. ૧૭૬૬-૧૮૨૦. ખન્દોળ ચોથો, ૧૮૨૦-૧૮૪૦. નોઘણુળ ચોથો, ઇ. સ. ૧૮૪૦-૧૮૬૦. પ્રતાપસિંધણ, ૧૮૬૦. સૂરસિંધણ, ૧૮૬૦ થી ચાલુ. જે કે પાલીતાણા રાજ્ય કાઠીયાવાડના બીજા રાજાઓને ખંડણી આપે છે છતાં પણ નં. ૯૬ માં નોઘણુળને રાજરાજેશ્વર તથા મહારાજાધિરાજ કહેલા છે. વળી, ગૅઝેટીઅરમાં કહ્યા પ્રમાણે, ઠાકુર નોઘણુળને એટલી બધી આવક નહોતી; તેના વારસોને પાંચ લાખની આવક હતી; કારણ કે જ્યારે પ્રતાપસિંધણએ એ રાજ્ય પોતાના તાબામાં લીધું ત્યાંસુધી અમદાવાદના નગરશેઠ વખતચંદે ઇ. સ. ૧૮૨૧-૧૮૩૧ સુધી તેની જગીર રાખી હતી. અમદાવાદ, મુંબઈ અને બીજા મોટા શહેરોના દાતાઓએ અંગ્રેજ સરકારનું નામ આપ્યું નથી. પણ હરખચંદ અગર હરખચંદ જે દમણુબંદર અગર દમણુનો હતો તેણે નં. ૪૫, વિ. સં. ૧૮૬૦ ના લેખમાં એમ કહેલું છે કે ' ફિરંગીજાતિપુરતકાલબાદસાહિ ' એટલે કે પોર્તુગાલના રાજાએ તેને માન આપ્યું હતું. આની સાથે સરખાવતાં અમદાવાદના નગરશેઠની કૃતદ્વનતા જણાઈ આવે છે.

બીજી ઉપયોગી બાબત એ છે કે આ લેખોમાં જૈનસંપ્રદાયો જેવા કે ખરતર, તપા, આંચલ અને સાગર આદિ ગચ્છો વિષેની ઘણીજ માહિતી આપી છે.

પહેલા બે ગ્રંથોનાં ગુરુઓનાં નામો ડાક્ટર ક્લૅટ (Klatt) ઈન્ડિઅન એન્ટીક્વેરી (Indian Antiquary), પુ. ૧૧, પૃ. ૨૪૫ માં પ્રકટ કર્યાં છે. તથા વાડિપુરપાર્શ્વનાથના દેવાલયની પ્રશસ્તિમાંથી પણ ખરતર પટ્ટાવલી પુ. ૧, પૃ. ૩૧૯ માં આપી છે. મારા જાણુવા પ્રમાણે બીજી બે પટ્ટાવલીઓ હજી સુધી બહાર આવી ન હોતી:—

૧. ખરતર ગ્રંથની પટ્ટાવલી.

આ યાદી નં. ૧૭ માં આપી છે:—

૧. ઉદ્(દ)યોતનસૂરિ.	૧૦. જિનેશ્વરસૂરિ, બીજા.
૨. વર્ધમાનસૂરિ, ' વસતિમાર્ગ'—
પ્રકાશક. '	૧૧. જિનપ્રબોધસૂરિ.
૩. જિનેશ્વરસૂરી, પહેલા.	૧૨. જિનચંદ્રસૂરિ, ત્રીજા.
૪. જિનચંદ્રસૂરિ, પહેલા.	૧૩. જિનકુશલસૂરિ.
૫. અભયદેવસૂરિ, નવાંગી વૃત્તિના
કર્તા તથા સ્તંભનપાર્શ્વનાથને
પ્રકટ કરનાર.	૧૪. જિનપદ્મસૂરિ.
૬. જિનવલ્લભસૂરી.	૧૫. જિનલબ્ધિસૂરિ.
૭. જિનદત્તસૂરિ, જેમને એક દેવ-
તાએ ' યુગ પ્રધાન ' ^૪ નો ઇ-
લકાળ આપ્યો.	૧૬. જિનચંદ્રસૂરિ ચોથા.
૮. જિનચંદ્રસૂરિ, બીજા.	૧૭. જિનોદયસૂરિ.
૯. જિનપતિ સૂરિ. ^૪	૧૮. જિનરાજસૂરિ.
	૧૯. જિનભદ્રસૂરિ. ^૫
	૨૦. જિનચંદ્રસૂરિ, પાંચમા.
	૨૧. જિનસમુદ્રસૂરિ.
	૨૨. જિનહંસસૂરિ.
	૨૩. જિનમાણિક્ષસૂરિ.

૨૪. જિનચંદ્રસૂરિ, છઠ્ઠા,^૬ જેમણે દોહલીના પાતિસાહિ અકબરને બોધ આપ્યો અને તેથી તેમને યુગ પ્રધાનનો ઇલકાળ મળ્યો; તથા બધા દેશોમાં ૮ દિવસ હિંસા નહિ કરવાનું ફરમાન મળ્યું; તેમણે જહાંગીરને પ્રસન્ન કર્યો અને દેશપાર કરેલા સાધુઓને બચાવ્યા.

૩. નં. ૧૮ માં પણ પહેલા ૭ સૂરિઓનાં નામ આપેલાં છે.

૪. પાટણની પ્રશસ્તિમાં પણ આજ નામ આપેલું છે અને તે ડાક્ટર ક્લૅટ (Klatt) ના જિનપતિ (ઈન્ડી. એન્ટી. પુ. ૧૧, પૃ. ૨૪૫) કરવાં બધારે સાચું છે.

૫. નં. ૧૮ માં પણ છે.

૬. નં. ૧૯-૨૦. ૨૩/૨૪ માં છે.

૨૫. જિનસિંહસૂરિ જેમણે ૧૨૫૦૦૦૦૦ (સપાદકાટી) ના ખર્ચે મંત્રી કરમચંદ્ર પાસે નંદિનો ઉત્સવ કરાવ્યો.^૭ જેઓ કહિન કાશ્મીર અને અન્ય દેશોમાં ફર્યા, જેમણે અકબર સાહિને પ્રસન્ન કર્યો, જળચરોનો વધ એક વર્ષ સુધી બંધ કરાવ્યો, શ્રીપુર, ગોલકુંડા (ગોલકોંડા) ગજગણા, (ધજની) વિગેરે દેશોમાં પ્રાણિહિંસા બંધ કરાવી, તથા જેમણે જહાંગીર-નૂરહી-મહમ્મદ પાસેથી 'યુગપ્રધાન' નો ઇલકાબ મેળવ્યો.

૨૬. જિનરાજ જેમનાં મા બાપ સાહ ધર્મસી, અને ધારલદે હતાં, જેઓ બોહિત્ય જાતના હતા, જેમણે અંબિકા પાસેથી વરદાન મેળવ્યું અને ધંધાણીપુરની એક જુની પ્રતિમા ઉપરની પ્રશસ્તિ વાંચી. નં ૨૬ માં તેમને માટે બીજી મિતિ સં. ૧૬૮૨ ની છે.

અર્વાચીન લેખોમાં:—

જિનચન્દ્રસૂરિ, સંવત ૧૭૯૪^{૧૦} (નં. ૩૯); જિનહર્ષસૂરિ^{૧૧} સંવત ૧૮૮૭ (નં. ૬૦), સંવત ૧૮૮૮, સંવત ૧૮૯૧ (નં. ૬૮), સં. ૧૮૯૨ (નં. ૬૯); જિનમહેન્દ્રસૂરિ, જિનહર્ષસૂરિના અનુગ, સંવત ૧૮૯૩ (નં. ૮૦), જે પિપ્પલીય શાખાના છે એમ કહેલું છે (નં. ૮૨-૫^{૧૨}) સંવત ૧૯૦૩ (નં. ૮૮).

જિનસૌભાગ્યસૂરિ, જિનહર્ષના અનુગ, સંવત ૧૯૧૦ (નં. ૧૬).

જિનમુક્તિસૂરિ, સંવત ૧૯૨૨ (નં. ૧૦૬). અર્વાચીન લેખો જણાવે છે કે ખરતરગચ્છના ધણા ગુરૂઓ હતા અને આ બાબત સર્વત્ર સુવિદિત છે. ૧૮૭૪ માં જેસલમીરમાં જિનમુક્તિસૂરિને હું મળ્યો, અને બિકાનેરમાં હેમસૂરિને પણ મળ્યો. આજ સંપ્રદાયના ત્રીજા યુગ પ્રધાનના શિષ્યો ૧૮૭૬ માં મને સુરતમાં મળવા આવ્યા હતા, તે વખતે તેમના ગુરૂ સુરત થ. ને જતા હતા.

૭. નં. ૧૮-૨૦, ૨૩-૨૪ માં ' અકબર સાહિ આગળ ' એમ છે.

૮. નં. ૧૮ પ્રમાણે શ્રીકારતીપુર, નં. ૧૯ પ્રમાણે શ્રીકાર-શ્રીપુર, નં. ૨૩ પ્રમાણે શ્રીપુર

૯ નં. ૧૪-૨૦, ૨૩-૨૪, ૨૬ માં એજ પ્રમાણે છે.

૧૦ સં. ૧૮૩૩ માં (કલ્કત્તામાં) જિનચન્દ્ર (નં. ૬૬) છે.

૧૧ કલ્કત્તાની યાદિ, ઇન્ડીઅન એન્ટી. પુ. ૧૧, પ. ૨૪૫ માં આ છેલ્લો છે.

૧૨ નં. ૮૨-૮૫ માં જિનદેવના અનુગ જિનચન્દ્રસૂરિ જીવતા હતા એવી દીપ પિપ્પલીયા ખરતરગચ્છ વિષે જુઓ કલ્કત્તા, નં. ૫૬.

૨ તપાગચ્છની પટ્ટાવળી.

નં. ૧૨ માં પહેલાં વર્ધમાન (પદ ૨) નું નામ આવે છે; પછી સુધર્મ (પદ ૩), સુસ્થિત અને સુપ્રતિષ્ઠ, કૌટિક ગણના સ્થાપનાર (પદ ૪) વજ્ર, વજ્રી શાખાનો સ્થાપનાર (પદ ૫) વજ્રસેન અને તેના શિષ્યો નાગેન્દ્ર, ચન્દ્ર, નિર્વૃત્તિ અને વિદ્યાધર; એમાંના ત્રીજાએ ચાંદ્રકુલ (પદ ૬-૭) સ્થાપ્યું. જગચ્ચંદ્ર જેણે સંવત્ ૧૨૮૫ માં ' તપાચિરક' (પદ ૯) મેળવ્યું. ત્યારબાદ નિચે પ્રમાણે:—

(૧) * આનંદવિમલ (કલેટ નં. ૫૬) જેણે સંવત્ ૧૫૮૨ (પદ ૧૦-૧૧) માં યતિઓની વર્તણૂંક સુધારી,

(૨) વિજયદાન (કલેટ નં. ૫૭) (પદ. ૧૨-૧૩).

(૩) હીરવિજય (કલેટ નં. ૫૮) (પદ ૧૪-૨૪), જેમને સાદિ અકબરે મેવાતમાં ખોલાવ્યા હતા, જેમણે સં. ૧૬૩૯ માં ૭ માસ સુધી પ્રાણિવધ અટકાવવાને, મરેલા માણસની મિલકત જપ્ત નહિ કરવાને, જીવિયા વેરા અને શુદ્ધ છોડી દેવાને, કેદીઓને છૂટા કરવાને, ઘાંધેલાં પશુ પક્ષીઓને છૂટાં મૂકવાને, શત્રુંજય જૈનોના હસ્તગત કરવાને અને જૈન પુસ્તકાલય સ્થાપવાને (પૌસ્તુકં માંઢાગારમ્), બાદશાહ પાસેથી ફરમાન કઢાવ્યાં; જેમણે ૧૩ હુમ્પકોના ગુરૂ મેધજીને જૈન બનાવ્યો, જેમણે તપાગચ્છમાં ઘણા લોકોને આજ્ઞા, ગુજરાત અને ખીજ દેશોમાં ઘણાં દેવાલયો બંધાવરાવ્યાં તથા ગુજરાત માળવા વિગેરેના ઘણા લોકોને શત્રુંજયની યાત્રા કરવાને કહ્યું. નં. ૧૧૮ (આ સંગ્રહમાં નં. ૩૩) માં આવી એક યાત્રાનું વર્ણન આપે છે જે વિમલહર્ષ તથા ખીજ ૨૦૦ સાધુઓએ કરી હતી. વળી એજ લેખમાં કહ્યું છે કે હીરવિજય + સાફ (Sapha) જાતના

* જગચ્ચંદ્રસૂરિ પછી તરતજ આનંદવિમલસૂરિ થયા એમ નથી, પરંતુ તેમની શિષ્યપરંપરામાં કેટલાક આચાર્યો થયા પછી સોળમા સૈકાની અંતમાં આ આચાર્ય થયા હતા. બાકી જગચ્ચંદ્રસૂરિ તો તેમના સૈકાની અંતે થયેલા છે, કે જે ઉપર લખવામાં આવ્યું છે—સં. આહક.

૧૩. હુમ્પકો વિષે જુઓ બાન્ડાકરનો ' રીપોર્ટ ઓન સં. મૅન્યુસ્ક્રીપ્ટસ ' ૧૮૮૩-૮૪, પૃ. ૧૫૩.

+ મૂળ લેખમાં સુવિહિતસાધુસૌરસાગરપ્રોજાસિતશીતપાદનાં (કિયાપાત્ર એવા સાધ ૧૫ અમલને લલચિત કરવામાં આવે તેવા) એવું ખીજવિજયસૂરિ નં. વિગેરેમાં છે.

હતા. નં. ૧૩ પ્રમાણે, તેઓ સં. ૧૬૫૨ માં લાદરવા સુદ ૧૦ મના દિવસે ઉત્તર-દુર્ગમાં અન્નનો ત્યાગ કરી મરી ગયા, અને તેમની પાદુકાઓ તેજ વર્ષમાં માર્ગ વદિ ૯ ને દિવસે, સોમવારે, સ્તંભતીર્થ (ખંભાત) ના ઉદ્યકણે બનાવરાવી અને વિજયસેને તેમની પ્રતિષ્ઠા કરી.

(૪) વિજયસેન (કલ્લટ, નં. ૫૯) (પદ્ય ૨૫-૩૪). જેમને અકબરે લાલપુર (લાહોર) માં બોલાવ્યા હતા, અને જેમણે તેની પાસેથી ઘણું માન તથા એક ફરમાન મેળવ્યું, જેમાં ગૌવધ, બળદો તથા ભેસોની હિંસા, મરેલા મનુષ્યોની મિલકત જપ્ત કરવાનું તથા લઢાઇના કેદીઓ પકડવાનું બંધ કરવામાં આવ્યું હતું. જેમણે ચોલી બેગમ (ચોલી વેગમ) ના પુત્ર, રાજા, ના આવકારથી ગુજરાતમાં આવવાની મહેરબાની કરી. છેલ્લી મિતિ સંવત ૧૬૫૦.

(૫) વિજયદેવ (કલ્લટ નં. ૬૦) નું નામ નં. ૨૫, સં. ૧૬૭૬, નં. ૩૧, સં. ૧૬૮૬, નં. ૩૨, ૩૩, સં. ૧૭૧૦ માં આવે છે. આ લેખો ઉપરથી જણાય છે કે તેમણે પાતિસાહિ જહાંગીર પાસેથી 'મહાતપા'નો ઇતિહાસ મેળવ્યો. તેમનો વારસ વિજયસિંહસૂરિ જે, કલ્લટના કહેવા પ્રમાણે, તેમના પહેલાંજ પંચતવને પામ્યો (સં. ૧૭૦૯) તેનું નામ નં. ૩૨, સંવત ૧૭૧૦ માં આવે છે. તેમાં એમ કહેલું છે કે સહસ્રકૂટ તીર્થ તેમના ઉપદેશથી અર્પણ કરવામાં આવ્યું હતું.

(૬) વિજયપ્રભ (કલ્લટ નં. ૬૧) નું નામ નં. ૩૩, સં. ૧૭૧૦, માં આવે છે. તેમને 'આચાર્ય' અને 'સૂરિ'ના ઇતિહાસો મળેલા છે, અને તેથી એમ લાગે છે કે તેઓ હજી સુધી મુખ્ય ગુરૂ નહિ હોય. વિજયદેવને અહીં ભટ્ટારક કહેલા છે; પણ આ કલ્લટની પદ્માવળીની વિરૂદ્ધ છે, કારણ કે તેમાં વિજયદેવનું મૃત્યુ સં. ૧૭૦૯ માં થયું એમ કહેલું છે. §

વાક્યમાં સાદું શબ્દનાં 'હું' ને બુદ્ધરે 'ફ' વાંચી હીરવિજયસૂરિને સાફ [Sapha] માંના બતાવવાની મહોત્રી અને હંસવા જેવી ભૂલ કરેલી છે. — સંપ્રાહક.

§ આ આખો પેશ ભૂલ ભરેલો છે. હકીકત એમ છે, કે, વિજયદેવસૂરિએ પોતાની માટે બેસવા માટે પ્રથમ વિજયસિંહને સૂરિપદ આપ્યું હતું, પરંતુ તેઓ થોડાજ સમય પછી સ્વર્ગસ્થ થઈ ગયેલા હોવાથી પછી વિજયપ્રભને સૂરિપદ આપવામાં આવ્યું. કલ્લટે વિજયદેવસૂરિના સ્વર્ગવાસ ને સંવત ૧૭૨૯ માં લખ્યો છે તે પણ જોયો છે કારણ કે તેમનો કાલ સં. ૧૭૧૩ માં થયો હતો. — સંપ્રાહક.

અર્વાચીન લેખોમાં આ પ્રમાણે છે:—

વિજયક્ષમાસૂરિ, નં. ૩૮

વિજયદયાસૂરિ, નં. ૩૭, ભટ્ટારક, સં. ૧૭૮૮. (સુમતિસાગર, નં. ૩૭ તથા ભટ્ટારક, નં. ૩૮, સં. ૧૭૯૧)

વિજયજિતેન્દ્રસૂરિ, નં. ૪૪, સં. ૧૮૪૩, નં. ૪૬-૪૯ સંવત ૧૮૬૦.

વિજયધનેશ્વરસૂરિ, નં. ૭૮ સં. ૧૮૯૩.

વિજયદેવેન્દ્રસૂરિ^{૧૪}, નં. ૮૬, સં. ૧૮૯૭, નં. ૮૯, સં. ૧૯૦૫, નં. ૪૨, સં. ૧૯૦૮, નં. ૯૭, સં. ૧૯૧૧, નં. ૧૦૪. સંવત ૧૯૧૬, નં. ૧૦૭, સં. ૧૯૨૪.

વિદ્યાનંદસૂરિ, જે ધનેશ્વરના અનુગહતા, નં. ૧૦૩, સં. ૧૯૧૬. નં.

૭૬, સં. ૧૮૯૩ અને નં. ૯૩ સં. ૧૯૪૦ માં વિજયસિંહસૂરિના વંશના સંવિસર્ગમાર્ગીય તપાગચ્છનું નામ આપ્યું છે.

૩-આંચળ અગર વિધિપક્ષ ગચ્છની પદ્માવળી.

પહેલા સત્તર ગુરૂઓનાં નામો સં. ૧૬૭૫ ના નં. ૨૧ અને સં. ૧૬૮૩ ના નં. ૨૭ માં આપ્યાં છે, તથા બાકીનાનાં નામો સંવત ૧૯૨૧ ના નં. ૧૦૫ (આ સંગ્રહમાં નં. ૩૨) માં છે.

(૧) આયરક્ષિત.	(૧૬) ધર્મભૂતિ.
(૨) જયસિંહ.	(૧૭) કલ્યાણસાગર અગર કલ્યાણ.
(૩) ધર્મધોપ.	સમુદ્ર, સંવત ૧૬૭૫ અને ૧૬૮૩.
(૪) મહેન્દ્રસિંહ.	(૧૮) અમરસાગર.
(૫) સિંહપ્રભ.	(૧૯) વિદ્યાસાગરસૂરિ (વિદ્યાબિંધ)
(૬) દેવેન્દ્ર અગર દેવેન્દ્રસિંહ.	(૨૦) ઉદ્યાણવ અગર ઉદયસાગર
(૭) ધર્મપ્રભ.	(૨૧) કીર્તિસિંધુ અગર કીર્તિસાગર;
(૮) સિંહતિલક.	(નં. ૫૧, સંવત ૧૮૬૧)
(૯) મહેન્દ્ર.	(૨૨) પુણ્યોદધિ. અગર પુણ્યસાગર;
(૧૦) મેરુતુંગ.	(નં. ૫૧, સં. ૧૮૬૧)
(૧૧) જયકીર્તિ.	(૨૩) મુકિતસાગર, સંવત ૧૯૦૫. ૧૫
(૧૨) જયકેશરિ.	(૨૪) રત્નોદધિ, સં ૧૯૨૧.

૧૪. તેની જોડણી વળી આમ પણ થાય છે: વિજયદેવીન્દ્ર, અને વિજયદેવીદ્ર.

૧૫. નં. ૬૦. તેના પહેલાં રાંજેન્દ્રસાગર છે, સંવ. ૧૮૮૬, નં. ૫૬ ત.

- (૧૩) સિદ્ધાંતસમુદ્ર અગર સિદ્ધાંતસાગર. (૨૫) વિવેકસાગર, સંવત
(૧૪) ભાવસાગર. ૧૯૪૦, (નં. ૧૧૧.)
(૧૫) ગુણનિધાન અગર ગુણસમુદ્ર.

૪ સાગરગચ્છની પટ્ટાવળી.

આયાદી, ઘણી ખરી, નં. ૯૧ માં આવી છે અને તેમાં અર્વાચીન
મિતિ સં. ૧૯૦૫ છે.

- (૧) રાજસાગર. (૨) વૃદ્ધિસાગર.
(૩) લક્ષ્મીસાગર. (૪) કલ્યાણસાગર.
(૫) પુણ્યસાગર. (૬) ઉદયસાગર.
(૭) આણન્દસાગર.
(૮) શાંતિસાગર, સંવત ૧૮૮૬, નં. ૫૫, નં. ૫૯; સંવત ૧૮૮૯,
નં. ૬૨, નં. ૬૫; સંવત ૧૮૯૬, નં. ૭૦, નં. ૭૧, નં. ૭૨,
નં. ૭૬.

બીજા એ ગચ્છોના ગુરૂઓનાં નામ.

- (૧) રાજસોમસૂરિ, લઘુપોસાલ ગચ્છ, નં ૪૨, સં. ૧૮૧૫,
(૨) પંડિત અણન્દકુશળ, પાશચન્દ ગચ્છ, નં. ૯૫, સં. ૧૯૦૮.

કોઇને એમ વિચાર ઉત્પન્ન થાય કે ‘ પાચચન્દ ’ એ પાશચન્દ
અગર પાસચન્દને બદલે ભૂલથી વાપર્યું છે, પણ જુઓ ભાન્ડારકરનો ‘ રીપોર્ટ ’
ઓન સં. મેન્યુસ્ક્રીપ્ટ્સ ૧૮૮૩-૮૪, પૃ. ૧૩૫.

જૈન સાધુઓના વિભાગો પછી, શ્રાવકોના વિભાગો જાણવા જરૂરના
છે, અને સુભાગ્યે એવી બાબતોની માહિતી આપણા આ લેખોમાં આપી છે.
લેખોમાં જે જે ન્યોતોનાં નામો વપરાયેલાં છે તે સૌમાં, ‘ ઓસવાલતું ’ નામ
ઘણીવાર આવે છે. કારણકે આ ન્યાત જો કે બહુ ઉમદા ફલમાંથી ઉતરી
આવેલી નથી, * પરંતુ તે ઘણી પૈસાદાર છે. તેનાં જુદાં જુદાં રૂપો વાપર્યાં

* ડૉ. બુલ્હરનું આ કથન ભૂલ લગેલું છે. કારણ કે ઓસવાલ નતિ વિશુદ્ધ
યો-રાજપૂતોની બનેલી છે. ક્ષત્રિયોમાં માંસલક્ષણ અને મધ્યાન પ્રચલિત
થી તેમનાથી જુદા કરવા માટે પૂર્વના જૈનાચાર્યોએ, જૈનધર્માનુયાયી ક્ષત્રિયોને
ઓસવાલ નતિના રૂપમાં મુક્યા છે.-સં. આહક.

છે. (૧) ઉપકેશ જ્ઞાતિ (નં. ૨૧) વંશ, (નં. ૨૬) ; (૧) ઉકેશ અગર ઉકેશ (નં. ૩૩ અને ૬૦) ; (૩) ઓષશિ વંશ (નં. ૩૯) ; (૪) ઓશ અગર ઓસ; ઘણીવાર આ શબ્દો સાથે ' વાલ્લ ' આવે છે; અને (૫) ઉશ (નં. ૧-૩) અગર ઉસ (નં. ૧૦૨).

મૂળ સં. શબ્દ ' ઉપકેશ ' ઉપરથી આ બીજા શબ્દો થયા છે એમાં કાંઈ સંશય નથી. ^{૧૬} કેવી રીતે ઉકેશ, ઉકેશ, ઉશ અને ઉસ એ શબ્દો થયા છે એ સર્વને વિદિત થશે. ઓષશ, ઓશ અને ઓસ, વિગે કહેવું જોઈએ કે જૈન અને મહારાષ્ટ્રી પ્રાકૃત ભાષાના નિયમો પ્રમાણે ' ઉપ ' ને બદલે ' ઓ ' વાપરી શકાય (જુઓ હેમચંદ્ર, પ્રાકૃત વ્યાકરણ, ૧, ૧૭૩).

આ પ્રખ્યાત જ્ઞાતિના ખરા નામ ઉપરાંત, પાલિતાણાના લેખોમાં તેના મૂળ વિગેની દંતકથા આપી છે. નં. ૧ માં—

(પદ ૮) વળી—ગોપટેકરી ઉપર, શ્રી આમરાજ નામનો મ્હોટો (રાજ) થયો જેને શ્રી બાપલટ્ટીએ બોધ આપ્યો. તેની સ્ત્રી દ્રાઈ વેપારીની કન્યા હતી (પદ ૯) તેના ગર્ભમાંથી પવિત્ર રાજકોટાગાર વંશના તથા પવિત્ર ઓશજ્ઞાતિના નીચે પ્રમાણે મનુષ્યો જન્મ્યા.

આનો અર્થ એવો જણાય છે કે ઓશજ્ઞાતિ તથા રાજકોટાગારવંશ જે ઓશજ્ઞાતિનો જ વિભાગ છે તેનું મૂળ, આમ રાજ અને તેની વૈશ્ય સ્ત્રી-માંથી ઉત્પન્ન થયું છે. પદાવલી અને પ્રબંધોના કહેવા પ્રમાણે, આમ જેની હયાતી ઐતિહાસિક લેખોથી પૂરતાર કરવામાં આવી નથી, તે વિ. સં. ૮૦૦^{૧૭} માં થયો હતો. વિશેષમાં, કર્મરાજનો વંશ જે પદ ૧૦-૨૦ સુધીમાં આપ્યો છે તે પૂરો નહિ હોય, તેમાં માત્ર સાત પુરુષોનાં નામો છે અને આમ રાજની મિતિથી આ લેખની મિતિ સંવત ૧૫૮૭ સુધીના ૭૩ સૈકામાં આટલાજ પુરુષો થયા હોય એ અસંભવિત છે. †

૧૬. જુઓ, ઇન્ડી. એન્ડી, પૃ. ૧૬, પા. ૨૩૩,

૧૭. જુઓ, એસ. પી. પંડિતનું, ' ગૌડવહો ' કાવ્ય, પૃ. ૧૩૭.

† ઓસવંશ તથા ઓસવાલ જ્ઞાતિનું મૂળ આમરાજ નથી પણ તેની એક સ્ત્રી જે વ્યવહારીપુત્રી હતી તેની સંતતિ ક્ષત્રિય જ્ઞાતિમાં ન બળતાં ઓસવાલ જ્ઞાતિમાં બળી. અને તેનું કુળ રાજકોટાગાર (કોટારી) ના નામથી પ્રસિદ્ધ થયું કે જેમાં પાછળથી કર્મસાહના પૂર્વજો જન્મ્યા.

- (૨૩) ભાવનગર, કાઠીઆવાડ.
- (૨૪) મકનુદાવાદ-ખાનુચર અગર મકનુદાવાદ.
- (૨૫) મુમ્બઇ (Bombay).
- (૨૬) મેસાણા, ગુજરાતમાં.
- (૨૭) રાધનપુર, ઉત્તર ગુજરાત.
- (૨૮) વીકાનેર, અગર ખીકાનેર, ઉત્તર રાજપુતાનામાં.
- (૨૯) વીસલનગર, ઉત્તર ગુજરાત.
- (૩૦) સિરોહિ, દક્ષિણ રાજપુતાના.
- (૩૧) સુરત બંદર, ગુજરાતમાં.

અમદાવાદઅગર રાજનગરનું નામ ઘણીવાર આવે છે.

અંગ્રેજ તારીખોને હિંદુ તિથિઓ સાથે સરખાવતા માટે શત્રુજયના આ લેખો એક સંપૂર્ણ ખાન સમાન છે, કારણ કે એ દરેક લેખમાં દિવસો ની સાથે વાર પણ આપેલા છે.”

અ. પ્રમાણે શત્રુજયના સમગ્ર લેખોનું સંક્ષેપમાં વિવેચન કરી, ડૉ. બુદ્ધરે તેની નીચે ૩૩ લેખો તો મૂળ સંસ્કૃતમાં જ આપ્યા છે પછી બાકીનાનો અંગ્રેજીમાં માત્ર સાર જ આપી દીધો છે. એજ ૩૩ મૂળ લેખો મહેં આ સંગ્રહમાં સર્વથી પ્રથમ આપ્યા છે. ડૉ. બુદ્ધરે એ લેખોના વિષયમાં બહુજ સંક્ષિપ્ત નોંધ લખી છે તેમજ ભૂલો પણ અનેક કરી છે; તેથી મહારે તેમના વિષયમાં કાંઈક વિશેષ અને લેખવાર પ્રથક્ પ્રથક્, ક્રમપૂર્વક, લખવાની આવશ્યકતા હોવાથી આ પંક્તિઓની નીચે તેજ પ્રારંભ છું.

(૧)

નંબર ૧ નો શિલાલેખ, શત્રુજય પર્વત ઉપરના સૌથી મોટા અને મુખ્ય મંદીરના પૂર્વ બાજુના દ્વારના એક સ્થંભ ઉપર, મોટા શિલાપટ્ટમાં કોતરેલો છે. આની કુલ ૫૪ પંક્તિઓ છે. અને દરેક પંક્તિમાં ૪૦ થી ૫૦ અક્ષરો ખોદેલા છે. આ લેખમાં, વિક્રમ સંવત્ ૧૫૮૭ માં, ચિત્રકૂટ (ચિતોડ) વાસી એસવાલજાતિકુલમણિ કર્માસાહે, શત્રુજયનો પુનરુદ્ધાર કરી, ફરીથી નવી પ્રતિષ્ઠા કરી તેનું

વર્ણન છે. એ ઉદ્ધારનું સવિસ્તર વૃત્તાન્ત, પંડિત શ્રીવિવેકધીર ગણિના રચેલા શત્રુંજયતીર્થોદ્ધારમંથન માં મહે આપ્યું છે તેથી અત્રે પુનરુક્ત કરવાની આવશ્યકતા નથી. માત્ર એ લેખોક્ત હકીકતનું સૂચન કરવું આવશ્યક છે.

પ્રારંભમાં જે ગદ્ય-પંક્તિઓ આપેલી છે તેમાં જણાવ્યું છે કે, સંવત્ ૧૫૮૭ માં, જે વખતે કર્માસાહે એ પ્રતિષ્ઠા કરાવી તે સમયે ગુજરાતનો સુલ્તાન બહાદુરશાહ રાજ્ય કરતો હતો. એ સુલ્તાન, બાદશાહ મહિમૂદ (મહમ્મદ બેગડા) ની ગાદિએ આવનાર બાદશાહ મહાદ્દર (મુજ્જદ્દર) ની ગાદિએ બેઠો હતો. બહાદુરશાહ તરફથી સૌરાષ્ટ્ર (સોરઠ-કાઠિયાવાડ) નો રાજ્યકારોબાર મુબેદાર મઝાદખાન (અગર મુન્ઝહિદખાન) ચલાવતો હતો.

પદ્ય ૧ થી ૭ સુધીમાં મેદપાટ (મેવાડ) ની રાજધાની ચિત્ર-કૂટ (ચિત્તોડ), તથા ત્યાંના (૧) કુંભરાજ, (૨) રાજમલ્લ, (૩) સંગ્રામસિંહ અને (૪) રત્નસિંહ; એ ૪ રાજાઓનો ઉલ્લેખ કરેલો છે. પ્રતિષ્ઠાના સમયે છેલ્લો રાજા-રત્નસિંહ ત્યાં રાજ્ય કરતો હતો. ૮ થી ૨૨ સુધીના શ્લોકોમાં કર્માશાહના વંશનું અને કુટુંબનું સંક્ષિપ્ત વર્ણન છે. ગોપગિરિ (હાલનું ગ્વાલીયર) માં, પહેલાં આમરાજ કરીને એક રાજા થઈ ગયો છે જેને બખ્ષલદિ સૂરિ ન.મના જૈનાચાર્યે પ્રતિબોધ આપી જૈન ધર્માનુયાયી બનાવ્યો હતો. તેને એક સ્ત્રી વ્યવહારી પુત્રી (વણિક્કન્યા) હતી. તેની કુક્ષિમાં જે પુત્રો ઉત્પન્ન થયા તેઓ રાજકો-ળાગાર (રાજ-કોઠારી = ભંડારી) કહેવાયા અને તેમનું કુળ ઓસવંશ (ઓસવાલ) સાતિમાં ભળ્યું. તે કુળમાં પાછળથી સારણદેવ નામનો એક પ્રસિદ્ધ પુરૂષ થયો કે જેની ૯ મી પેઢીએ, એ પ્રસ્તુત ઉદ્ધારનો કર્તા કર્મા સાહ થયો. એ ૯ પેઢીઓનાં નામ આ પ્રમાણે છે:—સારણ-દેવ, તેનો પુત્ર (૧) રામદેવ, તેનો પુત્ર (૨) લક્ષ્મસિંહ, તેનો પુત્ર (૩) ભુવનપાલ, તેનો પુત્ર (૪) લોજરાજ, તેનો પુત્ર (૫) ઠક્કરસિંહ, તેનો પુત્ર (૬) ખેતા, તેનો પુત્ર (૭) નરસિંહ અને તેનો પુત્ર (૮) તોલા

સાહુ થયો. તોલાસાહુને લીલૂ નામની (કે જેનું ' ખીન્નું' નામ તારાદે હતું) સ્ત્રી હતી. તે સુશીલા અને ભાગ્યશાલીની હતી. તેને ૬ પુત્રો અને એક પુત્રી થઈ. એ દરેક પુત્રને પણ પુત્રાદિ વિસ્તૃત સંતતિ હતી. બધાનાં નામો આ પ્રમાણે છે:—

પુત્ર-૧ રત્નાસાહુ. ૨ પોમાસાહુ. ૩ ગણાસાહુ. ૪ દશરથ. ૫ ભોજસાહુ.

પુત્રો રજમલદે. } ૧ પદમાદે. } ૧ ગઊરાદે. } ૧ દેવલદે. } ૧ ભાવલદે.
સ્ત્રી. } ૨ પાટમદે. } ૨ ગારવદે. } ૨ દુરમદે. } ૨ હર્ષમદે.

પૌત્ર. શ્રીરંગ. માણિક. હીરા. દેવા. કાલદા. મંડન.

૬ ઠો પુત્ર કર્માસાહુ હતો. તેને પણ બે સ્ત્રીઓ હતી. પહેલી કપૂરદે અને બીજી કામલદે. કામલદેને એક પુત્ર અને ૪ પુત્રીઓ હતી. પુત્રનું નામ ભીખણ અને પુત્રીઓનાં નામ બાઈ સોભા, બાઈ સોના, બાઈ મના, અને બાઈ પના, હતાં. કર્માસાહુની લગિનીનું નામ સુહવિ હતું.

કર્માસાહુનું રાજદરબારમાં મહોટું માન હતું. વિવેકધીર ગણિએ તેને કપડાનો મહોટો વ્યાપારી બતાવ્યો છે. પરંતુ આ પ્રશસ્તિમાં તેને રાજકારભારમાં ધુરીણ (રાજ્યવ્યાપારમાંરઘૌરેયઃ) અર્થાત્ પ્રધાન લખ્યો છે. કદાચ, એ વાક્યનો અર્થ ' રાજ્યની સાથે વ્યાપાર (વાણિજ્ય) કરવામાં અગ્રેસર (એટલે મહોટો રાજ્યવ્યાપારી)' એમ પણ થઈ શકે.

૨૪ થી ૩૨ પદો માં કહ્યું છે કે, કર્માસાહે સુગુર પાસે શત્રુઞ્જય તીર્થનું મહાત્મ્ય સાંભળી તેનો પુનરુદ્ધાર કરવા ઇચ્છા કરી. પોતાની જન્મભૂમિથી ગુજરાતમાં આવી, બાદશાહ બહાદુર પાસેથી, ઉદ્ધાર કરવાની આજ્ઞા વિષયક ' સ્કુરન્માન ' (કર્માન) મેળવી શત્રુઞ્જય ગયો. સોરઠના સુબેદાર મજાદખાનને ત્યાં રવા (યા રવિરાજ) અને નરસિંહ નામના બે કારભારિઓ હતા તેમણે કર્માસાહુનો બહુ આદર સત્કાર કર્યો. તેમની સહાનુભૂતિથી કર્માસાહે અગણિત દ્રવ્ય ખર્ચી સિદ્ધાચલનો શુભ ઉદ્ધાર કરી, સંવત્ ૧૫૮૭ અને શાકે ૧૪૫૩ ના વૈશાખ

માસના કૃષ્ણપક્ષની ૬ ના દિવસે, અનેક સંઘો અને અનેક મુનિ-આચાર્યોના સંમેલનપૂર્વક, કલ્યાણકર પ્રતિષ્ઠા કરાવી.

પછીના પદોમાં કર્માસાહુની, આ કાર્ય કરવા માટે, પ્રશંસા કરવામાં આવી છે. અંતમાં, ગદ્યમાં, મન્દિરોનું સ્મારકામ કરનારા કેટલાક સૂત્રધારો (સલાટો-કારીગરો) નાં નામો આપ્યાં છે. આમાંના થોડાક તો ખુદ કર્માસાહુના જન્મસ્થાન-ચિત્તોડના રહેનારા છે અને બાકીના ગુજરાતની રાજધાની અમદાવાદના વાસિયો છે.

આ પ્રશસ્તિના કર્તા, પંડિત સમયરત્નના શિષ્ય કવિવર લાવણ્ય-સમય છે કે જેમણે વિમલપ્રબંધ આદિ અનેક પુસ્તકો લખ્યાં છે. શત્રુંજયતીર્થોદ્ધારપ્રબંધ ના લેખક પંડિત વિવેકધીર ગણિયો, સુત્રધારને કોતરવા માટે, શિલાપટ્ટ ઉપર આ પ્રશસ્તિ આલેખી છે.

(૨-૩)

બીજા નંબરનો લેખ, શત્રુંજય તીર્થપતિ શ્રીઆદિનાથ ભગવાનની પ્રતિમાની ખેઠક ઉપર, ૫ પંક્તિમાં, અને ત્રીજા નંબરનો, આદીશ્વર ભગવાનના મંદિરની સન્મુખ આવેલા મંદિરમાં વિરાજમાન પુંડરીક ગણ-ધરની પ્રતિમા ઉપર, ૩ લીટીમાં કોતરેલો છે. આ બંને લેખોમાં, ફક્ત પ્રતિષ્ઠાની મિતિ અને કર્માસાહુના કૌટુંબિક નામો લખેલાં છે. ૨ જા લેખમાં, કર્માસાહુને એ ઉદ્ધારકાર્યમાં સાહાય્ય કરનાર મંત્રી રવા અને નરસિંહનાં શુભ નામો પણ આલેખેલાં છે.

(૪)

આ લેખ, આદીશ્વર ભગવાનના મંદિરની ભમતીના દક્ષિણ તરફના ન્હાના મંદિરમાં, ૮ પંક્તિમાં કોતરેલો છે. એમાં લખ્યું છે કે- સંવત્ ૧૬૨૦ ના આષાઢ સુદી ૨ અને રવિવારના દિવસે એ દેવકુલિકા * ની પ્રતિષ્ઠા થઈ છે. ગંધાર બાદર નિવાસી પ્રાગ્વાટ (પોરવાડ) રાજાની દોસી ગોધઆના પુત્ર તેજપાલ (શ્રી લોડકી) ના પુત્ર દોઠ પંચારણ્યો

* ન્હાનાં મંદિરો ' દેવકુલિકા ' કહેવાય છે અને મ્હોટાં પ્રાયઃ કરીને ' પ્રાસાદ ' અથવા ' વિદ્યાર ' કહેવાય છે.

પોતાના ભાઈ દોઠ ભીમ, દોઠ નના અને દોઠ દેવરાજ પ્રમુખ સ્વકીય કુટુંબ સાથે મહાવીર તીર્થંકરની એ દેવકુલિકા, તપગચ્છાચાર્ય શ્રી વિજયદાનસૂરિ અને તેમના પટ્ટધર શ્રીવિજયહીરસૂરિના ઉપદેશથી કરાવી.

(૫)

આ લેખ, આદીશ્વર લગવાનના મંદિરની ભમતીના ઈશાન ગુણામાં આવેલા ગંધારીયા ઔમુખ-મંદિરમાં, ૯ પંક્તિમાં જોદેલો છે. સં. ૧૬૨૦ ના કાલિક સુદી ૨ ને શનિવારના દિવસે એ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા થઈ. ગંધાર નિવાસી શ્રીમાલજાતીય આ. પાસવીર (સ્ત્રી પૂતલ) ના પુત્ર વર્ધમાન (સ્ત્રીઓ જે, વમલાદે અને અમરાદે) ના પુત્ર સા. રામજી એ, સા. લહુજી, સા. હંસરાજ અને સા. મનજી આદિ પોતાના ભાઈઓ વિગેરે કુટુંબ સાથે, શત્રુજય પર્વત ઉપર ચતુર્દારવાજી શાંતિનાથ તીર્થંકરનું મોટું મંદિર, તપગચ્છાચાર્ય શ્રી વિજયદાનસૂરિ અને શ્રી હીરવિજયસૂરિના શુભ-ઉપદેશથી, બનાવ્યું.

(૬)

આ લેખ, ઈશાનકોણમાં, આદીશ્વરના મંદિરની દિવાલની સામેની દેહરીમાં, ૮ પંક્તિમાં કોતરેલો છે. આની મિતિ સં. ૧૬૨૦ ના વૈશાખ સુદી ૫ ગુરુવારની છે. ગંધારના રહેવાસી પ્રાગ્વાટ જાતીય સંઘવી જાવડના પુત્ર સં. સીપા (સ્ત્રી ગિરસુ) ના પુત્ર જીવંતે, સં. કાઉજી અને સં. આહુજી પ્રમુખ પોતાના ભાઈ વિગેરે કુટુંબ સાથે, શ્રીવિજયદાનસૂરિ અને શ્રી હીરવિજયસૂરિના સહુપદેશથી, પાર્શ્વનાથ તીર્થંકરની દેવકુલિકા બનાવી.

(૭)

આ લેખ, ઉપરના લેખવાળી દેવકુલિકાની જમણી બાજુએ આવેલી દેવકુલિકામાં, ૮ પંક્તિમાં કોતરેલો છે. આની મિતિ ઉપર મુજબજ છે. અમદાવાદ નિવાસી ÷ ડીસાવાલ જાતિના, * મહું. વણાઈગિ (હાલતું

÷ વર્તમાનમાં માત્ર ઓશવાલ, પોરવાડ, અને શ્રીમાલ જતોજ જૈનધર્મ પાલનારી દેખાય છે, પરંતુ પૂર્વમાં પ્રાયઃ ડીસાવાલ, નાણાવાલ, મોઢ, નાગર, ગુજર, ખડાંવતા, વાપડા આદિ બધી વૈશ્ય જાતો જૈનધર્મ પાલતી હતી એમ આ પ્રાચીન લેખો વિગેરે ઉપરથી સ્પષ્ટ જણાય છે.

* ‘ મહું ’ એ શબ્દ નામની પૂર્વે, આખૂ વિગેરેના ઘણા લેખોમાં

વિનાયક ?) ના સુત મહં. ગણા (સ્ત્રી મંગાઈ) ના સુત મહં. વીરદાસે સ્વકુટુંબ સાથે, શત્રુજય ઉપર શ્રી આદિનાથની દેવકુલિકા, આચાર્ય શ્રી વિજયદાન અને વિજયહીરના શુભોપદેશથી કરાવી.

(૮)

આ લેખ, મુખ્ય મંદિરના ઉત્તર તરફના દ્વારની સામેની દિવાલની ડાબી બાજુએ આવેલી દેવકુલિકામાં, ૭ પંક્તિમાં, કેતરેલો છે. મિતિ સં. ૧૬૨૦, વૈશાખ સુદી ૨. ઉક્ત આચાર્યદ્વયના સદુપદેશથી ગંધાર નિવાસી પોરવાડ + બ્યોં પરખતના પુત્ર બ્યોં ફાકાના પુત્ર બ્યોં વ.....આ (મધ્યનો અક્ષર દૂટી ગયેલો છે) એ, પોતાના કુટુંબ સાથે શત્રુજય ઉપર આ દેવકુલિકા કરાવી.

(૯)

આ લેખ, મુખ્ય મંદિરના ઉત્તર દ્વારની પશ્ચિમે, જમણી બાજુએ આવેલી દેવકુલિકામાં, ૮ પંક્તિમાં કેતરેલો છે. મિતિ સં. ૧૬૨૦ વૈશાખ સુદી ૫. ઉપર્યુક્ત નગર અને જાતિના બ્યોં સમરીઆએ, પોતાની ભાયાં લોહુ અને પુત્રિઓ બાઈ વેરથાઈ તથા બાઈ કીબાઈ આદિ.

જેવામાં આવે છે. આના સંબંધમાં, પ્રસિદ્ધ ઇતિહાસકર્તા શ્રીયુત ગૌરીશંકર હીરાચંદ ઓઝા પોતાના ' સિરોહીરાજ્યકા ઇતિહાસ ' નામક પુસ્તકમાં (પૃ. ૬૮ ની પાદ ટીકામાં) આ પ્રમાણે લખે છે. " (કેટલાક) લેખોમાં નામોની પૂર્વે ' મહં ' લખેલું મળે છે, જે ' મહત્તમ ' ના પ્રાકૃત રૂપ ' મહંત ' નું સંક્ષિપ્ત રૂપ હોવાનું જોઈએ. ' મહત્તમ ' (મહંત) એ એક પ્રકારનો ઇન્કાબ હોવાનો અનુમાન થાય છે જે પ્રાચીનકાલમાં મંત્રિયો (પ્રધાનો) આદિને આપવામાં આવતો હશે. રાજપૂતાનામાં હજી સુધી કેટલાએ મહાજન (મહાજનો ધણાભાગે ઓસવાલો ગણાય છે પરંતુ માહેશ્વરી વિગેરે ખીજી જાતોમાં પણ એ શબ્દ વ્યવહાર થઈ શકે છે.) ' મૂંતા ' અને ' મહતા ' કહેવાય છે, જેમના પૂર્વજોને એ ઇન્કાબ મળ્યો હશે; અને પાછળથી વંશપરંપરાગત થઈ વંશના નામનું સૂચક થઈ ગયો હશે. ' મૂંતા ' અને ' મહતા ' એ અને ' મહત્તમ ' (મહંત) ના અપભ્રંશ હોવા જોઈએ.

+ ' બ્યોં ' એ સંસ્કૃત ' વ્યવહારી ' અગર ' વ્યાપારી ' નું અપભ્રંશ અને સંક્ષિપ્ત રૂપ છે. ' વોહરા ' અગર ' બોહરા ' પણ એનાજ રૂપાંતરો છે.

કુટુંબ સમેત, એજ આચાર્ય દ્વયના સદુપદેશથી, શાંતિનાથની દેવકુલિકા કરાવી.

(૧૦)

આ લેખ, મહોટા મંદિરની ઉત્તર તરફની દિવાલની સામે અને અને ઉપરના લેખવાળી દેહરીની પશ્ચિમ તરફની દેહરીના ઓટલાના ડાબા ખૂણામાં, ૬ પંક્તિમાં કોતરેલો છે. મિતિ નં. ૬-૭ પ્રમાણે. ગંધાર નિવાસી શ્રીમાલી જ્ઞાતીય + પરીં દેવા (સ્ત્રી બાઈ કમલાઈ) ના પુત્ર પરીં મૂંથી (મુંથા ?); તથા ગુજરાતીય દોસી શ્રીકર્ણ (સ્ત્રી બાઈ અમરી) ના પુત્ર દોસી હંસરાજ; આ બંને મળી શત્રુજય ઉપર, આચાર્ય શ્રીવિજયદાનસૂરિ અને હીરવિજયસૂરિના સદુપદેશથી, આદિનાથની દેવકુલિકા બનાવી.

નંબર ૪ થી ૧૦ સુધીના લેખો એકજ સાલના છે. નં. ૭ નો લેખ અમદાબાદનિવાસીનો અને બાકીના ગંધારનિવાસીના છે. એ વર્ષે તપાગચ્છના પ્રતાપી આચાર્ય શ્રીવિજયદાનસૂરિ પોતાના પ્રભાવક શિષ્ય શ્રીહીરવિજયસૂરિ સાથે શત્રુજય ઉપર યાત્રાએ આવ્યા હતા. ઘણું કરીને વિજયદાનસૂરિની શત્રુજયની આ છેડલી યાત્રા હતી. કારણ કે તેઓ શત્રુજયથી વિહાર કરી ઉત્તર ગુજરાતમાં ગયા હતા અને સંવત્ ૧૬૨૨ માં પાટણની પાસે આવેલા વટપદલી (વડાલી) ગામમાં સ્વર્ગસ્થ થયા હતા. નં. ૫ માં વાળા ગંધારનિવાસી સા. રામજીના એ મંદિરનો ઉલ્લેખ, વિજયદાનસૂરિના પ્રચંડ શિષ્ય શ્રીધર્મસાગરજીએ પોતાની ગુર્વાવલી (અગર તપગચ્છપટ્ટાવલી) માં પણ કરેલો છે.

તથા યદુપદેશપરાયણૈર્ગાન્ધારીય સાં રામજી, અહમ્મદાવાદસત્ક સંં કુંઅરજી પ્રમૃતિમિઃ શ્રીશત્રુજયે ચતુર્મુખાષ્ટાપદાદિપ્રાસાદા દેવકુલિકાશ્ચ કારિતાઃ । ”

એજ પંક્તિઓનો અનુવાદ, સંઘવી ઋષલદાસ કવિએ ‘ હીરસૂરિરાસ ’ માં પણ કરેલો છે.

+ ‘ પરીં ’ એ સંસ્કૃત ‘ પરીક્ષક ’ નું હુંકું રૂપ છે. વર્તમાનમાં જે ‘ પારેખ ’ થા ‘ પારીખ ’ કહેવાય છે તે એજ શબ્દના વિકૃત-સ્વરૂપો છે.

“ રામજી ગંધારી દુઝો જોહ, શેત્રુંજે ચોમુખ કરતો તેહ;
સંઘવી કુંઅરજી જસવાદ, શેત્રુંજે કીધો પ્રાસાદ ૫૧.
ઝાબીગમા ત્રિહિયારો જોહ, પ્રથમ પેસતાં દેહરૂં તેહ;
વિજયદાનનો આવક શિરે, તે દેહરૂં કુંઅરજી કરે. ” ૫૨

આ ઉલ્લેખોથી જણાય છે કે ગંધારવાળા સા. રામજી અને અમદાબાદના સં. કુંઅરજી તે સમયે બહુજ શ્રીમાન્ અને પ્રસિદ્ધ પુરૂષો હોવા જોઈએ. છેલ્લા સંઘવી સંબંધી કોઈ લેખ પ્રાપ્ત થયો નથી.

(૧૧)

આ લેખ, મોટા મંદિરની અગ્નિકોણમાં આવેલા મંદિરમાંની પ્રતિમા નીચે જોડક ઉપર, ૯ પંક્તિમાં કોતરેલો છે. મિતિ સં. ૧૬૪૦, ક્ષાગુણ સુદી ૧૩, છે. મંદિર અને મૂર્તિ કરાવનાર કુટુંબનું વાસસ્થાન આ લેખમાં જણાવ્યું નથી. ડીસાવાલ જ્ઞાતિના ઠાકુર કરમસી (સ્ત્રી બાઈ મલી), ઠાકુર દામા (સ્ત્રી બાઈ ચડી), ઠાકુર માહવ, ઠાકુર જસુ, ઠાકુર ખીમા, ઠા. જસુ સ્ત્રી જસમાદે, ઠાકુર માહવસુત તેજપાલ (સ્ત્રી તેજલદે) આદિ કુટુંબે આ પ્રાસાદ કરાવ્યો.

(૧૨)

મુખ્ય મંદિરના પૂર્વદ્વારના રંગમંડપમાં, નં. ૧ વાળા લેખની સામી બાજુએ આવેલા સ્થંભ ઉપર, આ નં. ૧૨ નો શિલાલેખ આવેલો છે. શત્રુંજય ઉપરના વિદ્યમાન લેખોમાં આ લેખ સૌથી મોટો છે. એની કુલ ૮૭-પંક્તિઓ છે અને દરેક પંક્તિમાં ૪૦ થી ૫૦ અક્ષરો આવેલા છે. જગદ્ગુરૂ શ્રી હીરવિજયસૂરિ અને તેમના પટ્ટધર આચાર્ય શ્રી વિજય-સેનના સદુપદેશથી, ખંભાત ખંદરના મહાન્ ધનિક સાહુ તેજપાલ સૌવ-ર્ણિકે શત્રુંજયના એ મહાન્ મંદિરનો સવિશેષ પુનરુદ્ધાર કરી, તેને ફરીથી તૈયાર કરાવ્યું અને હીરવિજયસૂરિના પવિત્ર હાથે તેની પ્રતિષ્ઠા કરાવી તે સંબંધી વર્ણન આમાં આપવામાં આવેલું છે. આ આખા લેખનો સાર આ પ્રમાણે છે:—

પ્રથમના જે પદોમાં આદિનાથ ભગવાન અને વર્ધમાન પ્રભુની સ્તવના છે. પછી જેમની સાધુચંતિ વર્તમાન સમયે ભરતશ્વેત્રમાં પ્રવર્તે છે તે શ્રીસુધર્મગણધરની સ્તવના છે. (પ. ૩) સુધર્મગણધરની શિષ્ય પરંપરામાં સુસ્થિત અને સુપ્રતિષ્ઠિત નામના જે આચાર્યો થયા જેમનાથી કૌટિકગણ પ્રસિદ્ધિ પામ્યો. (પ. ૪) ત્યાર બાદ વજ્રસેન નામના આચાર્ય થયા જેમના લીધે વજ્રી શાખા પ્રખ્યાત થઈ. (પ. ૫) વજ્રસેન સૂરિના નાગેન્દ્ર, ચંદ્ર, નિર્વૃત્તિ અને વિદ્યાધર નામના ૪ શિષ્યો થયા જેમનાથી તેજ નામના ૪ બુદ્ધા બુદ્ધા કુલો વિખ્યાતિ પામ્યાં. (પ. ૬-૭) પહેલા ચાંદ્રકુળમાં પાછળથી અનેક પ્રસિદ્ધ આચાર્યો થયા. (પ. ૮) ક્રમથી સંવત્ ૧૨૮૫ માં જગન્મયદ્ર નામના આચાર્ય થયા જેમણે 'તપા' ણિરૂદ્ધ પ્રાપ્ત કર્યું. (પ. ૯) પાછળથી એ સમુદાયમાં હેમવિમલસૂરિ થયા કે જેમના શિષ્ય આનંદવિમલાચાર્ય હતા. (પ. ૧૦) આનંદવિમલસૂરિએ, સાધુ સમુદાયમાં 'શિથિલાચારનુ' પ્રાણલય વધતું જોઈ સં. ૧૫૮૨ માં ક્રિયોદ્ધાર કરી સુવિહિતમાર્ગને પ્રગતિમાં મુક્યો. (પ. ૧૧) આનંદવિમલાચાર્યના શિષ્ય વિજયદાનસૂરિ થયા. (પ. ૧૨) વિજયદાનસૂરિની પાટો પ્રભાવક શ્રીહીરવિજયસૂરિ થયા, (પ. ૧૪) જેમને ગુજરાતમાંથી, અકબર બાદશાહે પોતાના મેવાત દેશમાં, આદરપૂર્વક બોલાવ્યા. (પ. ૧૫) સંવત્ ૧૬૩૬ માં સૂરિજી અકબરની રાજધાની ફતેહપુર (સીખરી) માં પહોંચ્યા. (પ. ૧૬) બાદશાહ હીરવિજયસૂરિની મુલાકાત લઈ બહુ ખુશી થયો અને તેમના ઉપદેશથી બંધા દેશોમાં છ મહિના સુધી જીવદયા પલાવી, મૃત મનુષ્યોના ધનનો ત્યાગ કર્યો, જીજીઆ વેરો બંધ કર્યો, પાંજરાઓમાં પૂરી રાખેલા પક્ષિઓને ઉડાડી મુક્યા, શત્રુજય પર્વત જૈનોને સ્વાધીન કર્યો, અને પોતાની પાસે જે મહોટો પુસ્તકલંકાર હતો તે સૂરિજીને સમર્પણ કર્યો. (પ. ૧૭-૨૧) જે બાદશાહે શ્રેણિક રાજાની માફક, હીરવિજયસૂરિના કથનથી જગતમાં જૈનધર્મની પ્રભાવના કરી. (પ. ૨૨) મેઘજીઋષિ નામનો લુંપક (લુંકા) ગચ્છનો મહોટો આચાર્ય, પોતાના પક્ષને અસત્ય જાણી હીરવિજયસૂરિની સેવામાં હાજર થયો. (પ. ૨૩) જેમના વચનથી ગુજરાત આદિ દેશોમાં, મંદિરો વિગેરે

નાવવામાં શ્રાવકોએ અગણિત દ્રવ્યવ્યય કર્યો. જેમણે ગુર્જરાત અને માલવા આદિ દેશોના અનેક સંઘો સાથે શત્રુજયની યાત્રા કરી. (પ. ૨૪.) શ્રીહીરવિજયસૂરિની પાટે શ્રીવિજયસેનસૂરિ જયવંતા વર્તે છે કે જેમના પણ પ્રતાપનું વર્ણન કોણ કરી શકે છે. (પ. ૨૫-૭) એમને પણ અકબર બાદશાહે વિનયપૂર્વક લાહોરમાં બોલાવ્યાહતા કે જ્યાં અનેક વાદિઓ સાથે વાદ કરી વિજય મેળવ્યો અને બાદશાહના મનને ખુશ કર્યું. (પ. ૨૮-૩૦.) બાદશાહે, હીરવિજયસૂરિને પ્રથમ જે જે ફરમાનો આપ્યાં હતાં તે બધા વિજયસેનસૂરિને પણ આપ્યાં, અને વિશેષમાં એમના કથનથી પોતાના રાજ્યમાં, સદાના માટે ગાય, લેંસ, બળદ અને પાડાનો પ્રાણનાશ નહિ કરવાના પણ ફરમાનો કાઢ્યાં. (પ. ૩૨-૩) ખરેખર ચોલી બેગમના પુત્ર અકબરશાહ પાસેથી નહાન્ સન્માન મેળવી એમણે ગુર્જરધરાને શોભાવી છે (પ. ૩૪.)

ચોસવંશમાં આલૂ શેઠના કુળમાં સૌવર્ણિક (સોની) શિવરાજ નામનો પુણ્યશાળી શેઠ થયો. તેનો પુત્ર સીધર, તેનો પુત્ર પર્વત, તેનો કાલા અને તેનો વાઘા નામનો પુત્ર થયો. (પ. ૩૫.) તેને રબાઈ નામની ગૃહિણીથી વચ્છિઆ નામનો પુત્ર થયો કે જેની લક્ષ્મી જેવી મુહામિણી નામની સ્ત્રીએ તેજપાલ નામના પ્રતાપી પુત્રને જન્મ આપ્યો. (પ. ૩૬.) તેજપાલને, શિવને પાર્વતી અને વિષ્ણુને લક્ષ્મીની જેમ, તેજલદે નામની પ્રિય પત્ની હતી. તે બંને દંપતી ઈન્દ્ર અને ઈન્દ્રાણીના જેવા સુખો ભોગવતાં હતાં. (પ. ૩૭) હીરવિજયસૂરિ અને વિજયસેનસૂરિનો તે અતિલકત હતો. તેમના ઉપદેશથી તેણે જિનમંદિરો બનાવવામાં અને સંઘલકિત કરવામાં અગણિત ધન ખર્ચ્યું હતું. (પ. ૩૮-૯.) સંવત્ ૧૬૪૬ માં તેણે

+ અકબર બાદશાહની માતાનું નામ જૈનલેખકો ‘ ચોલી બેગમ ’ એવું આપે છે. હીરસામાન્ય, વિજયપ્રશસ્તિ, કૃપારસકોશ આદિ અનેક ગ્રંથોમાં એ નામ મળે છે. પરંતુ, અન્યન્ય ઐતિહાસિક પુસ્તકોમાં તો તેનું નામ ‘ મરીયમ મકાની ’ લખેલું જોવામાં આવે છે.

પોતાના જન્મ સ્થાન (ખંભાત) માં સુપાર્શ્વનાથ તીર્થ કરતું લગ્ય એવું બનાવ્યું. (પ. ૪૦).

સં. ૧૫૮૭ માં, કર્માસાહે * આનંદવિમલસૂરિના સદુપદેશથી શત્રુંજયતીર્થ ઉપરના મૂળ મંદિરનો પુનરુદ્ધાર કર્યો. (પ. ૪૩). પરંતુ, બહુજ પ્રાચીનતાના લીધે, થોડાજ સમયમાં, પાછું એ મૂળ મંદિર, જીર્ણોદ્ધાર જેવું અને જર્જર થઈ ગયેલું દેખાવા લાગ્યું. તેથી તેજપાલે પોતાના મનમાં વિચાર કર્યો કે, આ મંદિરનો ફરીથી ખરોખર ઉદ્ધાર થાય તો કેવું સાડું ? (પ. ૪૪) એમ વિચારી, હીરવિજયસૂરિ આદિના સદુપદેશથી પોતે એ મંદિરનો ઉદ્ધાર કરવો શરૂ કર્યો અને થોડાજ સમયમાં આખું મંદિર તદ્દન નવા જેવું તૈયાર થયું. (પ. ૪૫-૬).

મંદિરની રચનાનું ડેટલુક વર્ણન આ પ્રમાણે છે—ભૂતલથી તે શિખર સુધીની એની ઉંચાઈ પર હાથની છે. ૧૨૪૫ ફુટો એના ઉપર વિરાજમાન છે. વિદ્યન રૂપી હાથિયોનો નાશ કરવા માટે જાણે તત્પર થયેલા હોય તેવા ૨૨ સિંહો એ મંદિર ઉપર શોભી રહ્યા છે. (પ. ૪૬) ચારે દિશાઓમાં ૪ યોગિનિઓ અને ૧૦ દિક્પાલો પણ યથાસ્થાન સ્થાપિત છે. (પ. ૫૦-૧) એ મહાન મંદિરની ચારે બાજુએ ૭૨ દેવકુલિકાઓ તેટલીજ જિનમૂર્તિઓથી ભૂષિત થયેલી છે (પ. ૫૨.) ૪ ગવાણાં (ગોખલાઓ) ૩૨ પંચાલિકા (પૂતલિયો) અને ૩૨ તોરણોથી આ મંદિરની શોભા અદૌકિક દેખાય છે. (પ. ૫૩-૬.) વળી એ મંદિરમાં, ૨૪ હાથિયો અને બધા મળી ૭૪ સ્તંભો લાગેલાં છે. (પ. ૫૭-૮.) આવું અનુપમ મંદિર જસુ હકુરની સહાયતાથી સંવત્ ૧૬૪૯ માં તેજપાલે તૈયાર કરાવ્યું, અને તેનું ‘ નંદિવર્ધન ’ એવું નામ સ્થાપન

* ‘ શત્રુંજયતીર્થોદ્ધારપ્રવંધ ’ માં તો, કર્માસાહેને એ કાર્યમાં વિશેષ પ્રેરણા કરનાર બૃહત્પાંગચંદના વિનયમંડન પાદક લખ્યા છે. આનંદવિમલસૂરિનું તેમાં નામ સુધાં નથી. તેમજ પ્રબંધકારના કથનમાં સંશય લેવા જેવું પણ કશું નથી. કદાચ પ્રતિષ્ઠાના સમયે આનંદવિમલસૂરિ ત્યાં વિદ્યમાન હોય અને તેના લીધે આ કથન કરેલું હોય તો ના નહિ.

કર્ચું. આ ચૈત્ય સમરાવવા માટે તેજપાલે જે ધન ખર્ચ્યું, તે જોઈ લોકો તેને કલ્પવૃક્ષની ઉપમા આપતા હતા. (પ. ૫૮-૬૦.) સંવત્ ૧૬૫૦ માં, બહુ ધામધુમથી તેજપાલે શત્રુજયની યાત્રા કરી અને તેજ વખતે શ્રીહીરવિજયશિમ્ભૂરીના પવિત્ર હાથે એ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા કરાવી. (પ. ૬૧૨.)

આ મંદિરના ઉદ્ધારની સાથે, (૧) સા. રામજીતું (૨) જમ્મુ ઠંકુરજી, (૩) સા. કુંઅરજીતું, અને (૪) મૂલા શેઠજી; એમ બીજા પણ ૪ મંદિરો તૈયાર થયાં હતાં કે જેમની પ્રતિષ્ઠા પણ એ સૂરિવરે, આજ સમયે કરી. (પ. ૬૨-૫.)

વસ્તા નામના સૂત્રધારે, કે જેનું શિષ્યચાતુર્ય જોઈ વિશ્વકર્મા પણ તેનો શિષ્ય થવા ઈચ્છે, તેણે આ રમણીય મંદિર બનાવ્યું છે. (પ. ૬૬.) સદાચારના સમુદ્રસમાન શ્રીકમલવિજયવિબુધના ચરણ-સેવક શ્રી હેમવિજય † કવિવરે અલંકારયુક્ત આ શુભ પ્રશસ્તિ બનાવી છે કે જે ચિરકાલ સુધી જગત્માં જ્યવતી રહે. (પ. ૬૭.)

પંડિત સહજસાગરના શિષ્ય જયસાગર * આ પ્રશસ્તિ શિલાપટ્ટ ઉપર લખી અને માધવ તથા નાના નામના શિષ્યોએ કોતરી છે. (પ. ૬૮.)

સંવત્ ૧૫૮૭ માં કર્મા સાહે શત્રુજયના એ મુખ્ય મંદિરનો ઉદ્ધાર કર્યો હતો, ત્યાર બાદ ૬૦ જ વર્ષે ફરી તેજપાલ તેનું સ્મારકામ

† કવિવર હેમવિજય પોતાના સમયના એક સમર્થ વિદ્વાન અને પ્રતિભાશાલી કવિ હતા. તેમણે પાર્શ્વનાથમહાકાવ્ય, કથારત્નાકર, અન્યોક્તિમુક્તમહોદયિ, કીર્તિકોશિની આદિ અનેક ઉત્તમ ગ્રંથોની રચના કરી છે. વિજયપ્રશસ્તિ નામના મહાકાવ્યની રચના પણ તેમણેજ પ્રારંભી હતી પરંતુ તે પૂર્ણ થયા પહેલાંજ તેમનો સ્વર્ગવાસ થઈ જવાથી તેમના ગુરૂભાઈ શ્રીવિદ્યાવિજય-ગણિના વિદ્વાન શિષ્ય પંડિત ગુણવિજય ગણિએ તેની પૂર્તિ કરી અને તેના ઉપર સરલ ટીકા પણ બનાવી. હેમવિજયગણિની ગુરૂપરંપરા, વિજયપ્રશસ્તિ ની પ્રશસ્તિ માં સરિતર આપી છે.

• નંબર ૩૭૭ થાળો લેખ પણ એજ વિદ્વાનનો આલેખેલો છે.

કરાવ્યું; એથી એમ અનુમાન થાય છે કે કર્મા સાહે ક્રકત મૂર્તિઓનું નવી સ્થાપન કરી હશે. જો કે શત્રુંજયતીર્થોદ્ધારપ્રવચ્ચ માં તો મંદિર અને દેવકુલિકા-બધાંને ઉદ્ધૃત કર્યાંના ઉલ્લેખ છે પરંતુ આ લેખ ઉપરથી જણાય છે કે તે વખતે સ્મારકામ જેવું જોઈએ તેવું નહિ થયેલું. તેજપાલે મંદિરના બધા જીર્ણ ભાગોને સંપૂર્ણ રીતે સમરાવ્યા અને દેવકુલિકાઓ પણ ફરીથી તૈયાર કરાવી. તેજપાલ બહુજ ધર્મિષ્ઠ અને ઉદારચિત્ત પુરૂષ હતો. તેણે અનેક ધર્મકૃત્યો કર્યા હતાં અને તેમાં પુષ્કળ ધન ખર્ચ્યું હતું. સંઘવી ઋષભદાસે ‘હીરસૂરિરાસ’ માં તેનાં સુકાર્યોની નોંધ અને સ્તુતિ આ પ્રમાણે કરી છે:—

દુહા.—ઋષભ કહે શુર હીરજી, નામિં જ્યજ્જયકાર;

પિસ્તાલિ પાટણી રહ્યા, કીધો પછે વિહાર.

ઢાલ.—પાટણથી પાંગર્યો હીરો, આવે ત્રંબાવતી યાંહિ;

સોની તેજપાલ પ્રતિષ્ઠા કરાવે, હરખે બહુ મન માંહિ હો.

—હીરજી આવે ત્રંબાવતી માંહિ,—આંચળી.

૧

× સંવત સોલ છેતાલા વરષે, પ્રગટયો તિહાં જેઠ માસો;

અજીઆલી નોમિ જિન થાપ્યા, પોહોતી મનની આસો હો. હીં ૨
અનંતનાથ જિનવરનિં થાપ્યા, ચૌદમો જેહ જિણુંદો;

ચઉદ રત્ન તણો તે દાતા, નામિં અતિ આણુંદો હો. હીં ૩.

પંચવીસ હજાર રૂપ્રધઆ ખરચ્યા, બિંબપ્રતિષ્ઠા બહારો;

ચીવર ભૂષણ રૂપક આપે, સાહમીવચ્છદ કર્યાં ચ્યાર હો. હીં ૪

સોમવિજયને પદવી થાય, રૂપેં સુરપતિ હારે;

કહિણી રહિણી જેહનીરે સાચી, વચન રસેં તે તારે હો. હીં ૫

× ધર્મસાગર ઉપાધ્યાયે પણ પોતાની ‘તપગચ્છગુર્વાવલી’ માં હીર-વિજયસૂરિના ચરિત વર્ણનમાં, એ પ્રતિષ્ઠાનો ઉલ્લેખ કરેલો છે.

“તથા શ્રીપત્તનનગરે ચતુર્માસકરણાદનુ વિક્રમતઃ પટ્ત્તવારિંશદધિકષોડશ-શત(૧૬૪૬)વર્ષે સ્તમ્ભતીર્થે સોં. તેજપાલકારિતાં સહસ્રશો રૂપ્યકન્યયાદિનાડતી-વશ્રેષ્ઠાં પ્રતિષ્ઠાં વિધાય શ્રીજિનશાસનોદ્ધાર્તિં તન્વાનાઃ શ્રીસૂરિરાજો વિજયન્તે ।”

- ઇંદ્ર ભુવન જમ્યું દેહરું કરાવ્યું, ચિત્ર લખિત અલિરામ;
 * ત્રેવીસમો તીર્થ* કર થાપ્યો, વિજયચિંતામણિ નામ હો. હીં ૬
- ઋષભતણી તેણે મૂરતિ બરાવી, અલંત મોટી સોય;
 ભુંધરામાં જઈને જીહારો, સમકિત નિરમલ હોય હો. હીં ૭
- અનેક ખિંચ જેણે જિનનાં ભરાવ્યાં, રૂપક કનક મણિ કેરાં;
 આશવંશ ઉર્જિવલ જેણે કરીઓ, કરણી તાસ ભલેરા હો. હીં ૮
- ગિરિ શેત્રુંજે ઉદ્ધાર કરાવ્યો, ખરચી એક લખ્ય ત્યાદરી;
 દેખી સમકિત પુરૂષજ પામે, અનુમોદે નરનારી હો. હીં ૯
- આખૂગદનો સંઘવી થાય, લહિણી કરતા જાય;
 આખૂગદે અચલેશ્વર આવે, પૂજે ઋષભના પાય હો. હીં ૧૦
- સાતે ખેત્રે જેણે ધન વાવ્યું, રૂપક નાણે લહિણા;
 દીરતણા આવક એ હોયે, જાણું મુગટ પરિ ગહિણાં હો. હીં ૧૧
- સોની શ્રી તેજપાલ બરાબરિ, નહિં કો પાપધ ધારી;
 વિગથા વાત ન અડકી થાંભે, હાથે પોથી સારી હો. હીં ૧૨

*

*

*

*

સં. ૧૬૪૯ નું ચૌમાસુ પાટણમાં કરી હીરવિજયસૂરિ ત્યાંથી
 અમદાબાદ પધાર્યા અને ત્યાંથી પછી શત્રુંજયની યાત્રા માટે તે તરફ
 પ્રયાણ કર્યું. જે વખતે સૂરિજી ધોલકે પધાર્યા તે વખતે ખંભાતથી
 સોની તેજપાલ અને બાઈ સાંગદે, ત્યાં હાજર થયા. તેમની સાથે
 ૩૬ તો x સહજવાલ (તાવદાન-સુખપાલ) હતાં અને બીજાં અનેક
 ગાડી-ઘોડા હતાં. તેઓ સૂરિમહારાજની સાથેજ શત્રુંજય પહોંચ્યા. અને

* આ પ્રસ્તુત પ્રશસ્તિમાં તો ૭ મા સુપાર્શ્વનાથ તીર્થ* કર નો
 ઉલ્લેખ છે. જુઓ પૃષ્ઠ ૪૦.

x બાઈ સાંગદે સોની તેજપાલ, ખંભાતથી ચાલ્યા તતકાલ;
 પુઠિ સેજવાલાં છત્રીય, આવ્યાં ધોલકે સગલજગીય.
 વંદી દીરને નિરમલ થાય, ગુર પુરે શેત્રુંજે જાય;
 સોરઠ દેશનો મુગટ જેલ, દીરે નિરમલ હુએ દેલ.

ત્યાં તેમના પવિત્ર હાથે પોતે ઉદ્ધરેલા તીર્થપતિના મહાન્ મંદિરની ભવ્ય પ્રતિષ્ઠા કરાવી.

શત્રુંજય ઉપર, એ પ્રતિષ્ઠાના સમયે, અગણિત મનુષ્યો એકત્ર થયાં હતા. ગુજરાત, મેવાડ, મારવાડ, દક્ષિણ અને માલવા આદિ બધા દેશોમાંથી હજારો યાત્રી યાત્રાર્થે આવ્યા હતા. તેમાં ૭૨ તો મોટા સંઘો હતા. સં. ઋષભદાસે ‘ હીરસૂરિરાસ ’ × માં એ દરેક સંઘ અને સંઘપતિની લાંબી ટીપ આપી છે તે અવલોકવાથી, આ વાતનો ખ્યાલ આવે એમ છે. ખુદ હીરવિજયસૂરિની સાથે જે સાધુ સમુદાય હતો તેની સંખ્યા એક હજાર જેટલી મોટી હતી.*

ઋષભદાસ જણાવે છે કે—હીરવિજયસૂરિ પાલીતાણાની ખડાર સ્થંડિલભૂમિ જતા હતા તે વખતે તળાવની પાળ ઉપર યાત્રિઓને રસોઈ બનાવતા બેઠે, ઉપાધ્યાય સોમવિજયને તે વિષયની સૂચના કરી. ઉપાધ્યાયે તુરત સોની તેજપાલને બોલાવી કહ્યું કે ત્હમારી વિદ્યમાનતામાં યાત્રિઓ પોતાના ઉતારે રાંધીને ખાય એ શોભાસ્પદ નહિ. સોનીએ તુરત બાઈ સાંગદેની સાથે વિચાર કરી, બધા યાત્રિઓને આમંત્રણ કર્યું અને પોતાના રસોડે જમવાની વિરૂપિત કરી. રસોઈ કરવા કરાવવાની બધી કડાકૂટ ટળી ગયેલી બેઠે યાત્રિઓ બહુજ આનંદિત થયા અને સોની તેજપાલની અનેકધા પ્રશંસા કરવા લાગ્યા. +

(૧૩)

આદીશ્વર ભગવાનના મંદિરની પશ્ચિમે ન્હાના મંદિરમાં સ્થાપન કરેલાં બે પગલાંની આસપાસ, ન્હાની મોટી ૧૧ પકિતઓમાં આ નં. ૧૩ નો લેખ કોતરેલો છે.

× જુઓ, હીરસૂરિરાસ, પૃષ્ઠ ૨૦૬-૨૦૮.

* “ મળ્યા સાધુ તિહાં એક હજાર, હીરવિજયસૂરિનો પરિવાર. ”

પૃ. ૨૦૮.

+ જુઓ પૃષ્ઠ ૨૧૨, પદ્ય ૧૪-૧૮.

જે ચરણયુગલ ઉપર આ લેખ છે તે હીરવિજયસૂરિની ચરણ સ્થાપના છે. સંવત્ ૧૬૫૨ માં, ભાદ્રવા સુદી ૧૧ ના દિવસે કાઠિયાવાડના ઉત્તતદુર્ગ (ઉના ગાંવ) માં હીરવિજયસૂરિએ સ્વર્ગવાસ કર્યો. તેજ સાલના માર્ગશિર વદિ ૨ સોમવાર અને પુષ્યનક્ષત્રના દિવસે સ્તંભતીર્થ (ખંભાત) નિવાસી સંઘવી ઉદયકર્ણે આ પાદુકા ની સ્થાપના કરી અને આચાર્ય શ્રીવિજયસેનસૂરિના નામથી મહોપાધ્યાય કસ્યાણુવિજય ગણિ અને પંડિત ધનવિજય ગણિએ એની પ્રતિષ્ઠા કરી છે. લેખના બાકીના ભાગમાં હીરવિજયસૂરિએ અકબર ખાદશાહને પ્રતિબોધ કરી જીવદયા, જીજ્ઞાસુકિત વિગેરે જે જે પુણ્યકાર્યો કર્યા, તેમનું સાક્ષિપ્ત રીતે સૂચન કરેલું છે.

સં. ઉદયકર્ણ, હીરવિજયસૂરિના પ્રમુખ શ્રાવકોમાંનો એક હતો. ખંભાતનો તે આંગેવાન અને પ્રસિદ્ધ શેઠ હતો. સં. ઋષભ-દાસે હીરસૂરિરાસમાં એનો અનેક સ્થળે ઉલ્લેખ કર્યો છે.

(૧૪)

આ લેખ ખરતરવસહિ દુકમાં, ચામુખના મંદિરની સામે આવેલા પુંડરીકગણધરના મંદિરના દ્વાર ઉપર, ૧૭ પંકિત-ઓમ જોદી કાઢેલો છે. મિતિ સં. ૧૬૭૫ વૈશાખ સુદી ૧૩ શુક્રવાર છે, સંઘવાલગોત્રીય સા. કોચરની સંતતિમાં સા. કેન્હુ થયો તેનો પુત્ર સા. ધત્તા, તેનો સા. નરસિંઘ, તેનો કુંઆરા, તેનો નરછા (ત્યા?) (શ્રી નવરંગદે) અને તેનો પુત્ર સુરતાણ (શ્રી સેંદરદે) થયો. સુરતાણનો પુત્ર સા. ખેતસી થયો કે જેણે, શત્રુજનની યાત્રા કરી સંઘપતિનું તિલક પ્રાપ્ત કર્યું હતું અને સાત ખેત્રોમાં પુષ્કળ ધન ખર્ચ્યું હતું. તેણે, પોતાના પુત્રપૌત્રાદિ પરિવાર સહિત ચતુર્ભુજ મહાન્ પ્રાસાદની પૂર્વ બાજુએ કુટુંબના કસ્યાણુ માટે, આ દેવગૃહિકા (દેહરી) બનાવી. જુહતખરતરગચ્છના આચાર્ય જિનસિંહસૂરિના પદ્મધર અને શત્રુજનના અષ્ટમોહારની પ્રતિષ્ઠા કરનાર શ્રીજિનરાજસૂરિએ એની પ્રતિષ્ઠા કરી.

પ્રતિષ્ઠા કરનાર સૂરિના ગુરૂ અને તેમના ગુરૂના વિષયમાં, આ લેખોમાં કેટલીક ઐતિહાસિક હકીકતો એવા રૂપમાં આપવામાં આવી છે કે જે નં. ૧૨ ના લેખમાં, તપગચ્છના આચાર્ય શ્રી હીરવિજયસૂરિ અને વિજયસેનસૂરિની હકીકત સાથે ઘણી ખરી મળતી દેખાય છે. આવા સમાનાર્થ ઉદ્દેશથી કેટલાક વિદ્વાનોનાં મનમાં એ લેખોકત ઇતિહાસ માટે શંકિત વિચારો ઉત્પન્ન થાય એમ છે, તેથી એ વિષયમાં કાંઈક ખુલાસો કરવો આવશ્યક છે.

જિનચંદ્રસૂરિ માટે આ લેખોમાં લખવામાં આવ્યું છે કે, તેમણે અકબર બાદશાહને પ્રતિબોધ આપ્યો હતો તેથી તેણે ખુશી થઈ તેમને ‘યુગપ્રધાન’ તુ’ મહત્ત્વસૂચક પદ આપ્યું હતું. તેમના કથનથી બાદશાહે બધા દેશોમાં અપ્રાત્તિક અમારી પળાવી હતી. તેવીજ રીતે જહાંગીર બાદશાહનું મન પણ તેમણે રંજિત કર્યું હતું અને પોતાના રાજ્યમાંથી સાધુઓને ખુલ્લું કાઢવા માટે તેણે ન્યારે એક વખતે ફરમાન કાઢ્યું, ત્યારે તેમણે, બાદશાહને સમજાવી પાછું તે ફરમાન ખેંચાવી લીધું હતું અને આ પ્રમાણે સાધુઓની રક્ષા કરી હતી.

જિનસિંહસૂરિ માટે પણ લખાયું છે કે—તેમણે પણ અકબરપાસેથી, એક વર્ષ સુધી, કોઈ મનુષ્ય માછલાં વિગેરે જલજંતુઓ ન મારી શકે તેવું ફરમાન મેળવ્યું હતું, અને કાશ્મીર, ગોળકુંડા, ગીજની પ્રમુખ દેશોમાં પણ તેમણે અમારી—જીવદયા પળાવી હતી. તથા જહાંગીર બાદશાહે તેમને ‘યુગપ્રધાન’ પદ આપ્યું હતું.

આ બંને આચાર્ય માટે કરેલું એ કથન ક્ષમાકલ્યાણકની ખરતરગચ્છની સંસ્કૃત પદ્માવલીમાં પણ મળે છે. ઉપર હીરવિજયસૂરિ અને વિજયસેનસૂરિના ઉપદેશથી અકબરે જે જે કામો કર્યાં, તેમનો પણ સંક્ષિપ્ત ઉદ્દેશ થઈ જાય છે. આ ઉપરથી, એવી શંકા સહજે ઉત્પન્ન થાય છે કે અકબરે આવી જાતનું માન તપગચ્છના આચાર્યેનિ આપ્યું કે ખરતરગચ્છના આચાર્યેનિ ? કારણ કે બંને સમુદાયો પોતપોતાના લેખોમાં પોતપોતાના આચાર્યેનિ તેવું માન મળ્યાનો ઉદ્દેશ કરે છે. એ શંકાનું નિર્મૂલન આ પ્રમાણે થાય છે.

અકળદે પ્રથમ સંવત ૧૬૩૯ માં હીરવિજયસૂરિને પોતાના દરબારમાં જોલાવ્યા અને તેમના કથનથી પર્યુપણાના આઠ દિવસોમાં, સદાના માટે જીવહિંસા બંધ કરવાનું ફરમાન કરી આપ્યું. હીરવિજયસૂરિ શાંતિચંદ્ર ઉપાધ્યાયને અકળરના દરબારમાં મૂકી પોતે પાછા ગુજરાતમાં આવ્યા. શાંતિચંદ્રે કૃપારસકોશ બનાવી બાદશાહને પ્રસન્ન કર્યો અને એક વર્ષમાં છ મહિના મુધી જીવહિંસા બંધ કરાવવાનું ફરમાન કઢાવ્યું. * પછી તેઓ પણ ગુજરાતમાં આવ્યા અને પોતાના સ્થાને લાનુચંદ્ર પડિતને મૂક્યા. તેમણે શત્રુજય હસ્તગત કરવા માટે બાદશાહ પાસેથી ફરમાન મેળવ્યું. પછી બાદશાહે, લાનુચંદ્ર પાસેથી વિજયસેનસૂરિની પ્રશંસા સાંભળી તેમને લાહોરમાં જોલાવ્યા અને તેમની મુલાકાત લઈ ખુશ થયો. વિજયસેનસૂરિના કથનથી તેણે ગાય, બળદ, લેંસ અને પાડાનો વધ સદાને માટે નિષેધ કર્યો. લગભગ સંવત ૧૬૫૦ માં વિજયસેનસૂરિ પાછા ગુજરાત તરફ વળ્યા. આજ સમયની આસપાસ બીકાનેર (રાજપૂતાના) ના રાજા કદયાણસિંહ નો મંત્રી કર્મચંદ્ર, કે જે ખરતરગચ્છનો આગેવાન અને દૃઢ શ્રાવક હતો, તે પોતાના રાજાની બદ્ધગીના લીધે અકળરના દરબારમાં આવીને રહ્યો હતો. અને પોતાની કાર્ય કુશળતાથી બાદશાહની મોટી મદદ બાની મેળવી શક્યો હતો. તેના કથનથી, તેના ગુરૂ જિનચંદ્રસૂરિને બાદશાહે પોતાની મુલાકાત લેવા લાહોર જોલાવ્યા હતા. બાદશાહે તેમની મુલાકાત લઈ તેમનું મન પણ રાજ રાખવા માટે, આપાદ માસના શુકલપક્ષના અંતિમ ૮ દિવસોમાં જીવહિંસા બંધ કરવા માટે એક ફરમાન + કરી આપ્યું હતું. મંત્રી કર્મચંદ્રના કથનથી તેમણે એ વખતે જિનસિંહને આચાર્ય પદવી આપી કે જેના મહોત્સવમાં, પદ્મવલી અને લેખોમાં લખ્યા પ્રમાણે, કમચંદ્રે સવાકોટ રૂપિયા ખર્ચ કર્યા હતા. બાદશાહની સ્વારી એક વખતે દાદમીરદેશમાં ગઈ હતી

અને કઠિન તપશ્ચર્યા જોઈ અકબર ખુશી થયો અને તેમના કહેવા પ્રમાણે કાશ્મીર અને ગીજની પ્રમુખ દેશોમાં એક દિવસ જીવદયા પળાવી હતી. તથા જિનચંદ્રસૂરિના કથનથી, ખંભાતની પાસેના દરિયામાં એક વર્ષ સુધી માછલીઓ મારવાનો પણ મનાઈ હુકમ કર્યો હતો.

આ હકીકત ઉપરથી જણાશે કે તપગચ્છ અને ખરતરગચ્છ ના ખંને લેખકોનું જે કથન છે તે અમુક અંશે યથાર્થ છે. સં. ૧૬૩૬ થી ૬૦ સુધી અકબરને જૈન વિદ્વાનોનો સતત સહવાસ રહ્યો તેમાં પ્રથમના ૧૦ વર્ષોમાં તપાગચ્છનું અને પછીના ૧૦ વર્ષમાં ખરતરગચ્છનું વિશેષ વલણ હતું એમ કહેવામાં કાંઈ હરકત નથી. પરંતુ સાથે એટલુંતો અવશ્ય કહેવુંજ જોઈએ કે ખરતરગચ્છ કરતાં તપાગચ્છને વિશેષ માન મળ્યું હતું અને બાદશાહ પાસેથી સુકૃત્યો પણ એ ગચ્છવાળાઓએ અધિક કરાવ્યાં હતાં.

ઐમુખના મંદિરના આ લેખોમાં પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર તથા મંદિર બનાવનાર તરીકે સેઠ રૂપજીનું નામ લખવામાં આવ્યું છે પરંતુ પ્રસિદ્ધિમાં તો એ આખી ટુંક સિવા અને સોમજી, કે જે ઉપર વંશવૃક્ષમાં જણાવ્યા મુજબ સં. રૂપજીના પિતૃવ્ય અને પિતા થાય છે, તેમની બંધાવેલી કહેવાય છે. પટ્ટાવલિઓમાં પણ એમનુંજ નામ છે. આ ઉપરથી જણાય છે કે એ ટુંક બંધાવવાનો પ્રારંભ તો રૂપજીના પિતાએ કર્યો હશે પરંતુ પાછળથી તેનું મૃત્યુ થઈ જવાના લીધે પ્રતિષ્ઠા વિગેરે કાર્યો રૂપજીએ કરાવ્યાં હશે.

આ મંદિરે બંધાવવામાં સેઠ સિવા સોમજીએ પુષ્કળ ધન ખર્ચ્યું હતું. ‘મીરાતે-અહમદી’ના લખવા પ્રમાણે બધા મળી ૫૮ લાખ રૂપિયા આમાં ખર્ચ થયા હતા. કહેવાય છે કે ૮૪૦૦૦ રૂપિયાનાં તો એકલાં દોરડાંજ કામ લાગ્યાં હતાં! મંદિરોની વિશાલતા અને ઉચ્ચતા જોતાં એ કથનમાં શંકા લઈ જવા જેવું કશું જણાતું નથી.

ક્ષમાકલ્યાણકની ખરતરગચ્છની પટ્ટાવલિમાં એ બંધુઓના વિષયમાં લખ્યું છે કે, “અમદાબાદમાં સિવા અને સોમજી બંને લાઈઓ મિથ્યાત્વી હોઈ ચિલડાનો વ્યાપાર કરતા અને બહુ દરિદ્રાવસ્થા ભોગવતા હતા. જિનચંદ્રસૂરિ વિચરતા વિચરતા અમદાબાદમાં આવ્યા અને એ

ભાઈઓને ઉપદેશ આપી શ્રાવક બનાવ્યા. સૂરિની કૃપાથી પછી તેઓએ પુષ્કળ દ્રવ્ય પ્રાપ્ત કર્યું અને મહાન ધનવાન થયા. +”

જિનસિંહસૂરિએ, એ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા સમયે બધા મળી ૫૦૧ જિનખિખોની પ્રતિષ્ઠા કરી હતી એમ ખરતર-પટ્ટાવલીમાં ઉલ્લેખ છે. *

(૨૨)

વિમલવસહિ દુકમાં, હાથીપોલ નજીક આવેલા મંદિરની ઉત્તર તરફની ભીંતમાં, ૩૧ પંક્તિમાં, આ લેખ કોતરેલો છે. લેખનો ઘણો ખરો ભાગ પથમાં છે અને થોડોક ગદ્યમાં છે.

પહેલા ૫ પદોમાં, મંગલ, હાલાર પ્રાંતના નવીનપુર (કે જેને હાલમાં જામનગર કહે છે) નું નામ મને ત્યાંના જશવંત અને શત્રુશત્રુ નામના બે રાજાઓનો ઉલ્લેખ છે. ૬ થી ૧૩ સુધીનાં પદોમાં, અચલગચ્છના પ્રવર્તક આચાર્ય આર્યરક્ષિતસૂરિથી તે લેખ-કાલીન આચાર્ય કલ્યાણસાગરસૂરિ સુધીના આચાર્યોનાં નામો આપ્યાં છે. (આ નામો ઉપર પૃષ્ઠ ૧૧ માં આવેલાં છે.) ૧૪ માં પદથી પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર કુટુંબનું વર્ણન છે.

ઓસવાલ જ્ઞાતિમાં, લાલણગોત્રમાં પહેલાં હરપાલ નામે મ્હોટો શેઠ થયો. તેને હરીઆ નામનો પુત્ર થયો. હરીઆને સિંહ, તેને ઉદેસી, તેને પર્વત અને તેને વચ્છ થયો. વચ્છની સ્ત્રી વાચ્છ-લદેની કુક્ષિથી અમર નામનો પુત્ર જન્મ્યો. અમરની સ્ત્રી લિંગદેવી નામની હતી જેને વર્ધમાન, ચાંપસી અને પદ્મસિંહ; એમ ત્રણ પુત્રો થયા. તેમાં વર્ધમાન અને પદ્મસિંહ વિશેષ પ્રસિદ્ધ થયા. આ બંને ભાઈઓ જામ રાજાના મંત્રિઓ હતા. લોકોમાં તેમનો સત્કાર પણ બહુ હતો. વર્ધમાનની સ્ત્રી વન્નાદેવી હતી, જેને વીર અને

+ “ અહમ્મદાબાદનગરે ચિર્મટીવ્યાપારેજોધિકાં કુવાંણી મિથ્યાધિકુલોત્પન્નૌ પ્રાવાટજ્ઞાતૈયૌ સિવા-સોમજીનામાર્ગા દ્વાં ખ્રાતારૌ પ્રતિબોધ્ય સકુટુમ્બૌ ધાવકૌ કૃતવન્તઃ. ”

* “ સંવત્ ૧૬૭૫ વૈશાખશુદિત્રયોદશ્યાં શુક્લે શ્રીરાજનગરવાસ્તવ્યપ્રાગવાટ-જ્ઞાતૈયસંઘપતિસોમજીકારિતશત્રુંજયોંપરિ ચતુર્દ્વારવિહારદારાયમાળશ્રીઋપમાદિજિનૈક-ધિકપંચશત(૫૦૧)પ્રતિમાનાં પ્રતિષ્ઠા વિહિતા. ”

વિજ્ઞપાલ નામના બે પુત્રો થયા. પદ્મસિંહની સ્ત્રીનું નામ સુબલગુદે હતું અને તેને પણ શ્રીપાલ, કુન્દરપાલ અને રણમલ્લ નામના ત્રણ પુત્રો થયા. આવી રીતે સુખી અને સંતતિવાળા બંને ભાઈઓએ સંવત્ ૧૬૭૫ (શાકે ૧૫૪૧) ના વૈશાખ માસના શુકલ પક્ષની તૃતીયા અને બુધવારના દિવસે શાંતિનાથ આદિ તીર્થંકરોની ૨૦૪ પ્રતિમાઓ ભરાવી અને પ્રતિષ્ઠિત કરાવી.

પોતાના વાસસ્થાન નવાનગર (જમનગર) માં પણ તેમણે વિપુલ ધન ખર્ચી કૈલાસપર્વત જેવો ઉંચો પ્રાસાદ કરાવ્યો અને તેની આબુ બાબુ ૭૨ દેવકુલિકાઓ અને ૮ ચતુર્ભુજ મંદિરો બંધાવ્યાં. સા. પદ્મસિંહે શત્રુજય ઉપર પણ ઉંચા તોરણો અને શિખરોવાળું મ્હોટું મંદિર બનાવ્યું અને તેમાં શ્રેયાંસ તીર્થંકર આદિ અર્હતોની પ્રતિમાઓ સ્થાપન કરી.

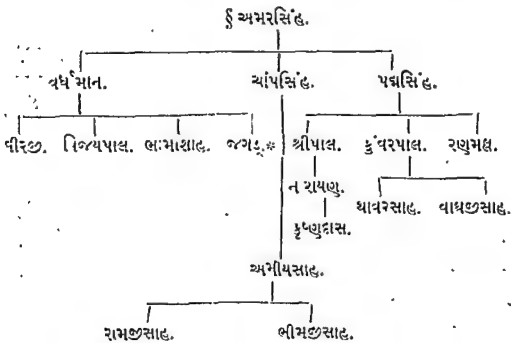
તથા, વળી સંવત્ ૧૬૭૬ ના ફાલ્ગુન માસની શુકલ દ્વિતીયાના દિવસે નવાનગરથી સા. પદ્મસિંહે મ્હોટો સંઘ કાઢ્યો અને અંચલગચ્છના આચાર્ય કલ્યાણસાગરની સાથે શત્રુજયની યાત્રા કરી પોતે કરાવેલા મંદિરમાં ઉક્ત તીર્થંકરોની પ્રતિમાઓની ખૂબ ઠાઠમાટ સાથે પ્રતિષ્ઠા કરાવી.

વાચક વિનયચંદ્રગણિના શિષ્ય પંડિતશ્રી દેવસાગરે + આ પ્રશસ્તિ બનાવી છે.

સા. વર્દ્ધમાન અને સા. પદ્મસિંહનું બનાવેલું ઉક્ત જમનગરવાળું મંદિર અજે પણ ત્યાં સુશોભિત છે. એ મંદિરમાં શિલાલેખ પણ વિદ્યમાન છે, જે આ સંગ્રહમાં ૪૫૫ માં નંબર નીચે આપવામાં આવેલો છે. પ્રસંગોપાત્તથી તે લેખનો સાર અત્રેજ આપી દેવો ઠીક પડશે.

આ લેખમાં ૧૮ પદ્યો અને અંતે થોડોક ભાગ ગદ્ય છે. પદ્યોમાં આ લેખ પ્રમાણે જ અંચલગચ્છની પટ્ટાવલી અને સા. વર્દ્ધમાનની વંશાવલી આપી છે. આ વંશાવલી પ્રમાણે વર્દ્ધમાનના કુટુંબનું વંશવૃક્ષ આ પ્રમાણે થાય છે.—

+ દેવસાગર ઉત્તમ પંડિતના વિદ્વાન હતા. તેમણે હેમચંદ્રાચાર્યના અભિધાનચિન્તામણિ કોષ ઉપર વ્યુત્પત્તિરત્નાકર નામનો ૨૦૦૦૦ શ્લોક પ્રમાણે મ્હોટી ટીકા બનાવી છે.

§ અમરસિંહના પૂર્વજોનાં નામ અને ક્રમમાં, શત્રુંજયના અને જામનગરના લેખમાં કાંઈક ભિન્નતા છે. બંનેનું કોષ્ટક આ પ્રમાણે છે—

શત્રુંજયનું પ્રમાણ—

૧ હરપાલ.

૨ હરીયા.

૩ સિંહ.

૪ ઉદેસી.

૫ પર્વત.

૬ વચ્છુ. (સ્ત્રી વાચ્છલદેવી.)

૭ અમર. (સ્ત્રી લીંગદેવી.)

જામનગરનું પ્રમાણ—

૧ સિંધજી.

૨ હરપાલ.

૩ દેવનંદ.

૪ પર્વત.

૫ વચ્છુ.

૬ અમર.

* જામનગરવાળા પુસ્તક પ્રકાશક શ્રાવક હીરાલાલ હંસરાજ પોતાને એ જગદ્ગુની સંતતિ તરીકે જણાવે છે. જુઓ વિજયનંદામ્બુદય કાવ્યની પ્રશસ્તિ.

ગદસાગમાં લખવામાં આવ્યું છે કે—પોતાના પરિવાર સમેત, અમાત્ય (પ્રધાન) શિરોમણિ વર્દ્ધમાનસાહ અને પદ્મસિંહસાહે, હાલાર પ્રદેશમાં, નવાનગર (જામનગર) માં, જામ શ્રી શત્રુઘ્ન (છત્રશાલ) ના પુત્ર શ્રીજસવંતજીના વિજયવંતા રાજ્યમાં, અંગ્રહગચ્છના આચાર્ય શ્રીકલ્યાણસાગરસૂરિના ઉપદેશથી, શ્રીશાંતિનાથનું મંદિર બંધાવવા રૂપ પુણ્ય કૃત્ય કર્યું. તથા ઉક્ત તીર્થંકર આદિની ૫૦૧ પ્રતિમાની જે પ્રતિષ્ઠાઓ કરાવી. તેમાં પ્રથમ સંવત્ ૧૬૭૬ વૈશાખ શુકલ ૩ બુધવારના દિવસે અને બીજી સંવત્ ૧૬૭૮ ના વૈશાખ શુકલ ૫ શુક્રવારના દિવસે. એવી રીતે મંત્રીશ્વર વર્દ્ધમાન અને પદ્મસિંહે ૭ લાખ રૂપિયા પુણ્યક્ષેત્રોમાં ખર્ચ કર્યા !

આ બંને લેખો ઉપરથી જણાય છે કે વર્દ્ધમાન અને પદ્મસિંહ—બંને બ્રાતા જામનગરના તટલાલીન પ્રધાનો હતા અને તેઓ ચુસ્ત જૈનધર્મી હોઈ જૈન ધર્મની ઉન્નતિ માટે પુષ્કળ પ્રયત્ન અને દ્રવ્યવ્યય કર્યો હતો. શ્રાવક હીરાલાલ હંસરાજે વર્દ્ધમાનના વિષયમાં વિજયાનંદામ્યુદયકાવ્ય માં નીચે પ્રમાણે હકીકત લખી છે.

“ વર્દ્ધમાન સાહનો ઇતિહાસ આ પ્રમાણે છે— તેઓ કાઠિયાવાડની ઉત્તરે આવેલા કચ્છ નામના દેશમાં આવેલા અલસાણ નામે ગામના રહેવાસી હતા. તેઓ ઘણાજ ધનાઢ્ય તથા વ્યાપારના કાર્યોમાં પ્રવીણ હતા. તેજ ગામમાં રાયસી સાહ નામના પણ એક ધનાઢ્ય સેઠ રહેતા હતા. તેઓ બંને વચ્ચે વહેવાઈનો સંબંધ હતો. તેઓ બંને જૈનધર્મપાળતા હતા. એક દિવસે જામનગરના રાજા જામસાહેબે તે અલસાણના ઠાકોરની કન્યા સાથે લગ્ન કર્યાં. તેમાં જામશ્રીના કહેવાથી તે કુંવરીએ દાયજીમાં પોતાના પિતા પાસે તે બંને સાહુકારો જામનગરમાં આવી વસે એવી માગણી કરી. તે માગણી તેના પિતાએ કબુલ રાખવાથી એસવાલ જ્ઞાતિના દસ હજાર માણસો સહિત તે બંને સાહુકારોએ જામનગરમાં આવી નિવાસ કર્યો.

ત્યાં રહી તેઓ અનેક દેશો સાથે વ્યાપાર કરવા લાગ્યા અને તેથી જામનગરની પ્રજાની પણ ઘણી આબાદી વધી. વળી તે બંને સાહુકારોએ પોતાના દ્રવ્યનો સદુપયોગ કરવા માટે ત્યાં (જામનગરમાં) લાખો પૈસા ખર્ચીને મહેાટાં વિસ્તારવાળાં તથા દેવવિમાનો સરખાં જિનમંદિરો બંધાવ્યાં.

તે મંદિરો વિક્રમ સંવત ૧૬૭૬ માં સંપૂર્ણ થયાં, અનુક્રમે શ્રીવર્ધમાન
 શત્રુંજય ગિરનાર વગેરેની યાત્રા કરી અને ત્યાં પણ જિનમંદિરો બંધાવ્યાં.
 એવી રીતે પોતાના લાખો પૈસા ખર્ચીને તેમણે આ ચપલ લક્ષ્મીનો લાવો
 લીધો. વર્ધમાનસાહનું રાજ્યદરબારમાં ઘણું સન્માન થવાં લાગ્યું, તથા
 જામશ્રી પણ ઘણું ખર્ચે કાર્ય તેમની સલાહ પ્રમાણે કરવા લાગ્યા. આથી
 કરીને જામસાહેબના એક લુલાણા કારભારીને ઇર્ષા થઈ, તેથી તે વર્ધમાન
 સાહપરની જામ સાહેબની પ્રીતિ ઓછી કરાવવાની તજવીજ કરવા લાગ્યો.
 એક દહાડે તે કારભારીએ જામ સાહેબને કહ્યું કે, હાલમાં રાજ્યમાં નાણાનો
 ખપ છે, તેથી આપણા શહેરના ધનાઢ્ય સાહુકાર વર્ધમાન સાહ ઉપર નેવું
 હજાર ડોરીની ચીટ્ટી લખી આપો. જામ સાહેબે પણ તેના કહેવા
 પ્રમાણે ચીટ્ટી લખી આપી. પછી તે કારભારીએ તે ચીટ્ટી ઉપર ૧
 મીલ પોતાના તજ્જ્ઞથી ચઢાવી નેવું હજારના બદલે નવ લાખની ચીટ્ટી
 બનાવી. પછી તેજ દિવસે સાંજના વાળુ વખતે તે કારભારી વર્ધમાન સાહ
 પાસે ગયો અને તેમને કહેવા લાગ્યો કે, જામસાહેબે હુકમ કર્યો છે
 આ ચીટ્ટી રાખીને નવ લાખ ડોરી આજ વખતે આપો. વર્ધમાન સાહે
 કહ્યું કે, આ વખત અમારે વ્યાળુ કરવાનો છે માટે આવતી કાલે સવારે
 તમે આવજો, એટલે આપીશું. પણ તે કારભારીએ તો, તેજ વખતે, તે ડોરી
 લેવાની હક લીધી. તેથી વર્ધમાન સાહે તેને તેજ વખતે કાંટા ચઢાવી
 પોતાની વખારમાંથી નવલાખ ડોરી તોળી આપી. કારભારીના આ કર્તવ્યથી
 વર્ધમાનસાહેને ગુસ્સો ચઢ્યો, તેથી પ્રભાતમાં રાયસીસાહ સાથે મળીને
 તેમણે દરાવ કર્યો કે, જે રાજ્યમાં પ્રજાપર આવો જીલમ હોય ત્યાં આપણે
 રહેવું લાયક નથી, માટે આપણે આજેજ અહિંથી ચાલીને કચ્છમાં જવું. તે
 સમયે રાયસી સાહે પણ તે વાત કબુલ કરી. પરંતુ જ્યારે વર્ધમાન સાહે
 સાંધી નિકળી કચ્છ તરફ પ્રયાણ કર્યું ત્યારે રાયસી સાહે ખુટામણ લેઈ
 કહ્યું કે, મ્હારે તો આ દેહરાંઓનું કામ અધૂરું હોવાથી, મ્હારાથી આવી
 શકારો નહીં. પછી વર્ધમાન સાહ એકલાએ સાંધી પ્રયાણ કર્યું. તેમની
 સાથે ખીજ સાડા સાત હજાર ઓસવાળો પણ કચ્છ તરફ રવાના થયા. તે
 બધા માણસોનું બાધા ખોરાદી વિગેરેનું ખર્ચ વર્ધમાન સાહે પોતાના
 માથે લીધું. પ્રયાણ કરી વર્ધમાન સાહ દ્રોણ મુકામે પહોંચ્યા ત્યારે જામ સાહે-
 બને તે બાબતની ખબર પડી. જામ સાહેબે તેમને પાછા બોલાવવા માટે
 પોતાનાં માણસો મોકલ્યાં, પરંતુ વર્ધમાન સાહ આવ્યા નહિ. ત્યારે જામ

સાહેબ પોતે ત્યાં ગયા અને આવી રીતે એકાએક પ્રયાણ કરવાનું સેઠને કારણ પુછ્યું. સેઠે જે હકીકત બની હતી તે નિવેદન કરી. ત્યારે જમસાહેબે આશ્ચર્ય સહિત કહ્યું કે મહેંતો ફક્ત નેવું હજાર દારીની ચીઢી લખી આપી હતી. આ વાત જાણી કારભારી પર જમ સાહેબનો ઘણોજ ગુસ્સો ચઢ્યો. જમ સાહેબ સેઠને મનાવી એકદમ પાછા જમનગર આવ્યા. ત્યાં કલ્યાણુજી હેઠે તે કારભારી જમસાહેબને મળ્યો. જમ સાહેબે એકદમ ગુસ્સામાંજ ત્યાં તેને જખીયાથી પોતાના હાથે મારી નહાંખી યમને દ્વારે પહોંચાડ્યો. એ હુહાણુ કારભારીનો પાળીઓ હાલ પણ ત્યાં (જમનગરમાં) કલ્યાણુજીના મંદિરમાં મોજુદ છે. જે વખતમાં વર્ધમાન સાહે તેને નવલખા કારી તોળી આપી હતી તે વખતનું, જમનગરમાં માંડવી પાસે રહેલું મકાન, હાલ પણ નવલખાના નામથી ઓળખાય છે. સેમનાં ચણાવેલાં અત્યંત મનોહર જિન-મંદિરો પણ હાલ, તે સમયની તેમની જાહોજલાલી દૃષ્ટિગોચર કરે છે. તેમનું રહેવાનું મકાન પણ હાલ જમનગરમાં જીર્ણ અવસ્થામાં હયાત છે. તેમણે અનેક ધર્મકાર્યો તથા લોકોપકૃતિનાં કાર્યો કરેલાં છે. ”

૫૪. ૩૬૨-૬૫.

(૨૨)

આ લેખ, નં. ૬ અને ૭ વાળા લેખો જે દેહુરીમાં છે તેની પાસે આવેલી અને આદીશ્વરના મહોટા મંદિરના ઇશાન ખુણામાં રહેલી દેહુરીમાં આવેલો છે.

મિતિ સં. ૧૬૭૫ વૈશાખ શુકલ ૧૩ શુક્રવાર. અંચલગચ્છના કલ્યાણસાગરસૂરિના સમયે અમદાવાદના શ્રીમાલસાતીય સા. લવાન (સ્ત્રી રાજલદે) ના પુત્ર સા. ખીમજી અને સૂપજી-બંનેએ શત્રુજય ઉપર આ દેહુરી કરાવી.

(૨૩)

ખરતરવસહિ ટુંકમાં મહોટા ચતુર્મુખ-પ્રાસાદના ઇશાન ખુણામાં આવેલી પ્રતિમાની નીચે, ૬ પંક્તિમાં, આ લેખ કોતરેલો છે. તારીખ ઉપર પ્રમાણેજ.

નં. ૧૭ થી ૨૦ વાળા લેખોમાં વર્ણવેલા સં. ૩૫જીના પિતા-મહ સં. નાથા (સ્ત્રી નારિંગદે) ના પુત્ર સં. સૂરજીએ, પોતાની

શ્રી સુપ્રભાદે અને દત્તક પુત્ર ઇન્દ્રજી સહિત, આ શાંતિનાથનું (ખિમ્બ કરાવ્યું. પ્રતિષ્ઠા કરનાર ઉક્ત લેખો વર્ણિત જિનરાજસૂરિ છે.

(૨૪)

ઉપરના લેખવાળી પ્રતિમાની સામે, અને ચતુર્મુખપ્રાસાદના અગ્નિ ખુણામાં આવેલી પ્રતિમાની નીચે, બે પંક્તિમાં, આ લેખ કોતરેલો છે. મિતિ એજ.

ઉક્ત સં. રૂપજીના વૃદ્ધ બ્રાતા સં. રત્નજી (ભાર્યા સુભવણદે) ના પુત્ર સુદરદાસ અને સખરાએ પોતાના પિતાના નામથી શાંતિનાથ તીર્થ કરની પ્રતિમા સ્થાપિત કરી. પ્રતિષ્ઠા કરનાર જિનરાજસૂરિ.

(૨૫)

વિમલવસહિ દુકમાં, આદીશ્વરના મંદિર પાસે આવેલા ન્હાના મંદિરમાં, ન્હાની મ્હોટી ૯ પંક્તિમાં, આ લેખ કોતરેલો છે. માત સં. ૨૬૭૬ વૈશાખ વદિ ૬ શુક્રવાર.

તપગચ્છાચાર્ય શ્રીવિજયદેવસૂરિના સમયમાં, શ્રીમાલજ્ઞાતીય અને લઘુશાખીય મંત્રી જીવા (શ્રી રંગાઈ) ના પુત્ર મંત્રી વાછાકે પોતાની સ્ત્રી ગંગાઈ આદિ પરિવાર સમેત, સેઠ શિવજી ભંજીશાહીની કૃપાથી પોતે પ્રતિષ્ઠિત કરેલું એવું એ વિમલનાથનું મંદિર કરાવ્યું.

(૨૬)

ખરતરવસહિ દુકની પશ્ચિમે આવેલા મંદિરમાં, ઉત્તર તરફ, નં. ૩ ના પગલાંની આસપાસ, ૧૧ પંક્તિમાં, આ લેખ કોતરેલો છે.

આદિનાથ તીર્થ કરથી લઈ મહાવીર તીર્થ કર સુધીનાં ૨૪ તીર્થ કરોના બધા મળી ૧૪૫૨ ગણધરો થયેલા છે. એ બધા ગણધરોનાં એક સાથે આ સ્થાને ચરણયુગલ સ્થાપન કરેલાં છે. જેસલમેર નિવાસી, ઓસવાલજ્ઞાતીય અને ભાંડશાલિક ગોત્રીય સુબ્રાવક સાં શ્રીમલ (ભાર્યા આપલદે) ના પુત્ર સં. થાહડૂ x (થાહડૂ) કે જેણે લોદ્રવા-

x વાસ્તવિક નામ ' થાહડૂ ' છે. પં. ૧૩ ડા. થાહડૂ ' ૬ ' ને ' ૬ ' અને ' ૩ ' ને ' ૬ ' નાં મળી ' ૯ ' થાય છે.

પત્તનના પ્રાચીન મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કર્યો હતો, ચિંતામણિ પાર્શ્વ-
નાથની પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરી હતી, પ્રતિષ્ઠાના સમયે દરેક મનુષ્ય દીઠ
એક એક સોનામહોરની લહાણી કરી હતી, સંઘનાયકને કરવા ચોથ
દેવપૂજા, ગુરુ-ઉપાસના અને સાધર્મિવાત્સલ્ય આદિ બધાં ધર્મકાર્યો કર્યા
હતાં અને શત્રુંજયની યાત્રા માટે મોટો સંઘ કાઢી સંઘપતિનું તિલક
પ્રાપ્ત કર્યું હતું, તેણે, પુંડરીકાદિ ૧૪૫૨ ગણધરોનું, પૂર્વે નહિ થયેલું
એવું પાદુકાસ્થાન, પોતાના પુત્ર હરરાજ અને મેઘરાજ સહિત,
પુણ્યોદયને માટે બનાવ્યું અને સં. ૧૬૮૨ ના જ્યેષ્ઠ વદિ ૧૦
શુક્રવારના દિવસે ખરતરગચ્છના આચાર્ય જિનરાજસૂરએ પ્રતિ-
ષ્ઠિત કર્યું.

(૨૭)

હાથીપોળ અને વાઘણપોળની વચ્ચે આવેલી વિમલવસહિ
દુકમાં, ડાબા હાથે રહેલા મંદિરના એક ગોખલામાં, ૪૪ પંક્તિમાં
આ નં. ૨૭ નો લેખ કોતરેલો છે.

મિતિ સં. ૧૬૮૩, બાદશાહ જહાંગીરના રાજ્યની છે. નં. ૨૧
ની માફક આ લેખ પણ અંચલગચ્છવાળાનો છે. આમાં પ્રારંભમાં
૧૩ પદ્યો છે અને પછી બાકીનો બધો ભાગ ગદ્યમાં છે. લેખનો ગદ્યભાગ
સંસ્કૃત અને ગુજરાતી મિશ્રિત છે.

આદિના ૫ પદ્યોમાં તીર્થંકરોને નમસ્કાર કરેલો છે, અને પછી-
નામાં અંચલગચ્છના આચાર્યોના નં. ૨૧ પ્રમાણેજ નામો આપેલાં છે.

ગદ્યભાગમાં જણાવ્યું છે કે—શ્રીમાલજ્ઞાતીય મંત્રીશ્વર શ્રી-
ભંડારીનો પુત્ર મહુ. અમરસી તેનો પુત્ર મહુ. શ્રીકરણ, તેનો પુત્ર સા.
ધન્ના, તેનો પુત્ર સોપા અને તેનો પુત્ર શ્રીવંત થયો. શ્રીવંતની સ્ત્રી બાઈ
સોભાગદેની કુક્ષિથી એક પુત્ર અને એક પુત્રી થઈ. પુત્રનું નામ સા.
શ્રીરૂપ અને પુત્રીનું નામ હીરબાઈ હતું. એજ હીરબાઈએ પોતાના પુત્ર
પારીણ સોમચંદ્ર આદિ પરિવાર સહિત, સં. ૧૬૮૩ ના માઘ
શુકલ ૧૩ અને સોમવારના દિવસે, ચંદ્રપ્રભના મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર
કરાવ્યો. આ મંદિર પ્રથમ રાજનગર (અમદાબાદ) નિવાસી મહુ. ભંડા-

રીએ કરાવ્યું હતું. તેની ૬ ઠી પેઢીએ શ્રાવિકા હીરબાઈ થઈ કે જેણે એનો પ્રથમ ઉધાર કર્યો. વળી એ બાઈએ શત્રુજયની ૯૯ વાર સંઘ સહિત યાત્રા કરી. એના સ્વસુરપક્ષના, પારિખ ગંગદાસ (ભાર્યા ગુરદે) નો પુત્ર પા. કુંઅરજી (ભાર્યા કમલાદે) થયો. તેને બે પુત્રો થયા-પારીખ વીરજી અને રહીયા. બાઈ હીરબાઈ x તે પારીખ વીરજીની સ્ત્રી, તેણે પોતાના પુત્ર પારીખ સોમચંદ્રના નામથી ચંદ્રપ્રભ તીર્થંકરનું જિંબ કરાવ્યું અને દેશાધિપતિ ખાંધુજીના પુત્ર શિવાજીના રાજ્યમાં, પોતાની પુત્રી બાઈ કલ્યાણી, ભાઈ રૂપજી અને ભત્રીજા ગોડીદાસ સમેત આચાર્ય કલ્યાણ-સાગરસૂરિના હાથે, ઉક્ત દિને તેની પ્રતિષ્ઠા કરાવી.

વાચક દેવસાગરગણિએ આ પ્રશસ્તિ બનાવી, પંડિત શ્રીવિજયમૂર્તિ ગણિએ લખી અને પં. વિનયશેખર ગણિના શિષ્ય મુનિ રવિશેખરે લખાવી (?).

(૨૮)

આ લેખ, મોટાટી ટુંકમાંના આદીશ્વર ભગવાનના મુખ્ય મંદિરની પશ્ચિમ બાજુએ આવેલા ન્હાંના મંદિરમાં ચૌમુખની પ્રતિમા નીચે, બે પકિતમાં કેતરેલો છે.

સં. ૧૬૮૪ ના માઘ વદી ૫ અને શુક્રવારના દિવસે, પાટણ નિવાસી, શ્રીમાલજ્ઞાતીય ઠ. જસપાલના પૌત્ર ઠ. ધાધાકે, પોતાના પિતા ઠ. રાજ અને માતા ઠ. સીવુના શ્રેયોર્થે, ગોખલા (ખત્તક) સમેત આદિનાથ ભગવાનનું જિંબ બનાવરાવ્યું.

(૨૯)

ખાલાવસહિ (અગર ખાલાભાઈ) ટુંકની થોડક ઉપર જે અદ્ભુત આદિનાથનું મંદિર કહેવાય છે અને જેમાં જીવતા પરાબામાંથી વિશાલ આકારવાળી આદિનાથની મૂર્તિ કેતરી કાઢેલી છે, તેમાં એક પથ્થર ઉપર, ૯ પકિતમાં, આ નં. ૨૯ નો લેખ કેતરેલો છે.

લેખમાં જણાવ્યું છે કે-સં. ૧૬૮૬ ના ચૈત્ર શુકલ ૧૫ ના દિવસે, દક્ષિણદેશમાં આવેલા દેવગિરિનગર (દૌલતાબાદ) ના વાસી

x હીરબાઈનો બંધાવેલો એક મંડ પણ શત્રુજય ઉપર વિતરણ થયે

કુખે પુણ્યવાન્ એવો કેશવજી નામનો પુત્ર થયો. તે પોતાના મામાની સાથે મુંબઈ આવ્યો અને ત્યાં વ્યાપાર કરવા લાગ્યો. વ્યાપારમાં તેણે પુષ્કળ ધન ઉપાર્જન કર્યું. તે દેવ, ગુરૂ અને ધર્મ ઉપર પૂર્ણ શ્રદ્ધાવાળો હતો. તેની કીર્તિ સ્વજનોમાં સારી પેઠે વિસ્તાર પામી હતી. તેની સ્ત્રી પાળાની કુખેથી નરસિંહ નામનો પુત્ર થયો. નરસિંહની સ્ત્રીનું નામ રત્નબાઈ હતું. તે પતિભક્તતા અને સુશીલા હતી. કેશવજીને માંકબાઈ નામની બીજી પત્નીથી ત્રિકમજી નામનો પુત્ર થયો પરંતુ તે અલ્પ વર્ષ જીવી મૃત્યુ પામ્યો.

ગાંધી મહોતા ગૌત્રવાળા સા. કેશવજી, પોતાના ન્યાયોપાનિત દ્રવ્યનો સદુપયોગ કરવા માટે અનેક ધર્મકૃત્યો કરવા લાગ્યો. તે પોતાના પરિવાર સમેત, મહોટો સંઘ કાઢી શત્રુજય આવ્યો અને કચ્છ, સોરઠ, ગુજરાત, મારવાડ, મેવાડ અને કોંકણ આદિ બધા દેશોમાં કુંકુમપત્રિકાઓ મોકલી સંઘ જનોને આમંત્રણ કર્યું. તદનુસાર હજારો લોકો ત્યાં ભેગા મળ્યા. અંજનશલાકા કરાવા માટે મહોટો મંડપ તૈયાર કરાવ્યો, અને તેમાં સોના, ચાંદિ અને પાષાણના હજારો જિનખિંબો સ્થાપન કરી, સં. ૧૯૨૧ ના માઘ શુકલ પક્ષની ૭ અને ગુરૂવારના દિવસે, અચલગચ્છના આચાર્ય રત્નસાગરસૂરિની આજ્ઞાથી મુનિ દેવચંદ્રજી અને બીજા ક્રિયાવિધિના જાણકાર અનેક શ્રાવકોએ, વિધિ-પૂર્વક બધા જિનખિંબોની અંજનશલાકા કરી. તે વખતે શેઠ કેશવજીએ, જિનપૂજન, સંઘભક્તિ અને સાધર્મિકવાત્સલ્ય આદિ ધર્મકૃત્યોમાં ખૂબ ધન ખર્ચ્યું. તથા પોતાની બંધાવેલી વિશાલ ધર્મશાળામાં, આરસ-પાષાણનું બનાવેલું શાસ્વતજિનનું જે ચતુર્મુખ ચૈત્ય હતું તેની અને પર્વત ઉપરના અભિનંદન મંદિરની, માઘ શુકલ ૧૩ અને બુધ-વારના દિવસે ખૂબ ધુમધામથી પ્રતિષ્ઠા કરાવી અને પોતાના પરિવાર સાથે શેઠે તેમાં અભિનંદન આદિ તીર્થંકરોની પ્રતિમાઓ સ્વહાથે તખ્તનશીન કરી. આવી રીતે ગોહિલવંશી ઠાકોર સૂરસિંહજીના સમયમાં, પાલીતાણામાં, શેઠ કેશવજીએ વિપુલ દ્રવ્ય ખર્ચી જૈન-ધર્મની ઘણી પ્રભાવના કરી.

સોશિકૃતસાગરના શિષ્ય વાચક વિનયસાગરે આ પ્રશસ્તિ
જનાવી અને તેણેજ શિલાપટ્ટ ઉપર લખી.

(૩૩)

મ્હોટી દુકમાં આદીશ્વર લગવાનના મુખ્ય મંદિરની દક્ષિણ
તરફની દિવાલ ઉપર, ન્હાંની ન્હાંની ૨૨ પંક્તિઓમાં, આ નં. ૩૩
નો લેખ કોતરેલો છે. લેખમાં જણાવેલું છે કે—

સં. ૧૬૫૦ ના-પ્રથમ ચૈત્ર માસની પૂર્ણિમાના દિવસે, ચારિ-
ત્રપાત્ર અને સન્માર્ગગામી એવા સાધુ ૩૫ સમુદ્રને ઉદ્ધસિત કરવા
માટે જેઓ ચંદ્ર જેવા છે, જેમના વચનોથી રંજિત થઈ અકબર
ખાદશાહે શત્રુજય પર્વત જેમના સ્વાધીન કર્યો છે અને ભદ્રારક વિજય-
સેનસૂરિ પ્રમુખ સુવિહિતજનો જેમની ભક્તિપૂર્વક ચરણસેવા કરે છે
એવા આચાર્ય શ્રીહીરવિજયસૂરિના મહિમાથી આનંદિત થઈ ખાદશાહે
શત્રુજયની યાત્રાએ જનાર બધા મનુષ્યો પાસેથી જે દિવસે મંસ્તક
કર (માથા વેરે-મુડકો) લેવાનો નિયેધ કર્યો છે તેજ દિવસે, ઉક્ત
આચાર્યવર્યના શિષ્ય, સકલવાચક શિરોમણિ શ્રીવિમલહર્ષ ઉપાધ્યાયે
પં. દેવહર્ષ, પં. ધનવિજય, પં. જયવિજય, પં. જંસવિજય, પં. હંસ-
વિજય અને મુનિ વેસલ આદિ ૨૦૦ મુનિઓના પરિવાર સાથે નિર્વિ-
દ્ધ રીતે, શત્રુજયની યાત્રા કરી છે.

(૩૪-૩૭)

નં. ૩૪ થી ૩૭ સુધીના લેખો, ‘ ગાયકવાડસુ-ઓરીઅંટલ-
સીરીઝ ’ માં પ્રગટ થનાર પ્રાચીનગુર્જરકાવ્યસંગ્રહ માંથી ઉતારવામાં
આવ્યા છે. સ્થલનો ચોક્કસ નિર્ણય નથી જણાયો. પરંતુ મ્હોટી
દુકમાંના કોઈ મંદિરમાં જુદી જુદી મૂર્તિઓ ઉપર એ લેખો લખેલા
છે. બધા લેખો, સં. ૧૩૭૧ માં, પાટણના સમરાસાહે, શત્રુજયનો
(૧૫ મો) ઉદ્ધાર કરાવ્યો, તે સંબંધી છે.

સમરાસાહુના એ ઉદ્ધારની વિસ્તૃત હકીકત મ્હારા ‘ પૈતિહા-
સિક-પ્રવંચો ’ નામક પુસ્તકમાં આપવામાં આવી છે તેથી અત્રે
આપતો નથી.

૩૪ મો લેખ સચ્ચિકાદેવી, કે જે ચોસવાલોની કુલદેવી ગણાય છે તેની મૂર્તિ ઉપર છે. મિતિ સં. ૧૩૭૧, માઘ સુદી ૧૪ સોમવાર. ઉકેશવંશના વેસટ ગોત્રના સાં સલખણનો પુત્ર સાં આંજડ અને તેનો પુત્ર સાં ગોસલ થયો. તેની ગુણમતી સ્ત્રીની કુંખે ત્રણ પુત્રો થયા, - સંઘપતિ આસાધર, સાં લણસિંહ અને સંઘપતિ દેસલ. તેમાં છેલ્લા દેસલે, પોતાના પુત્રો સાં સહજપાલ, સાં સાહજપાલ, સાં સામંત, સાં સમરા અને સાં આંગણ આદિ પરિવાર સમેત, પોતાની કુલદેવી શ્રીસચ્ચિકા § ની મૂર્તિ કરાવી.

૩૫ મો લેખ, એક પુરૂષ-સ્ત્રીના મૂર્તિ-યુગ્મ ઉપર કોતરેલો છે. બીજી બધી હકીકત ઉપર પ્રમાણેજ છે, પરંતુ છેવટે લખવામાં આવ્યું છે કે, સં. ૧૩૭૧ માં, સં. ૦ દેસલે પોતાના વૃદ્ધભ્રાતા સંઘપતિ આસાધર અને તેમની સ્ત્રી, શેઠ માઠલની પુત્રી રત્નશ્રીનું, આ મૂર્તિ-યુગલ બનાવ્યું છે.

૩૬ મો લેખ, વચમાંથી ટૂટી ગયેલો છે. ઉપલબ્ધ ભાગમાં લખેલું છે કે, સં. ૧૩૭૧ માં, સં. ૦ દેસલે રાણા શ્રીમહીપાલની, આદિનાથ ભગવાનના મંદિરમાં, આ મૂર્તિ બનાવી છે.

૩૭ મા લેખની મિતિ સં. ૧૪૧૪ ના વૈશાખ સુદી ૧૦ અને ગુરૂવારની છે. સં. ૦ દેસલના પુત્ર સાં સમરા અને તેની સ્ત્રી સમરશ્રીનું આ મૂર્તિ-યુગલ, તેમના પુત્ર સાં સાલિગ અને સાં સનજને બનાવ્યું છે અને કંકસૂરિના શિષ્ય દેવગુપ્તસૂરિએ એની પ્રતિષ્ઠા કરી છે.

* * * * *

ઉપર લખવામાં આવ્યું છે કે, ડૉ. ખુલ્હરે, તેમને મળેલા ૧૧૮ લેખોમાંથી ૩૩ લેખો તો મૂળ સંસ્કૃતમાંજ આખ્યા છે અને પછી બાકીનાનો માત્ર અંગ્રેજીમાં સારજ આપી દીધો છે. એ સારમાં, અર્વાચીન કાળના ઘણા ખરા શ્રાવકો અને કુટુંબોનાં નામો આવેલાં.

§ મૂળ લેખમાં, ચંડિકા (?) આવેલો ભ્રમિત પાઠ મૂકાણો છે પરંતુ પાછળથી તપાસ કરતા જણાયું કે તે ' ચંડિકા ' નહિ પણ ' સચ્ચિકા ' પાઠ છે અને તેજ યોગ્ય છે.

હોવાથી, અને તે ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ સારા ઉપયોગી હોવાથી, એ સારનો સમગ્ર અનુવાદ; અત્રે આપવામાં આવે છે.

નં. ૩૪. ^૧ સંવત ૧૭૮૩, માધ સુદિ ૫; સિધ્ધચક્ર, ધણુપુરના રહેવાસી, શ્રીમાત્રી લઘુ શાખાના પેતા (પેતા) ની શ્રી આણન્દપાત્રએ અર્પણ કર્યું. * બૃહત્ ખરતરગચ્છની મુખ્ય શાખામાં જિનચંદ્રસૂરિ થયા જેમને અકબર બાદશાહે યુગ પ્રધાનનું પદ આપ્યું. તેના શિષ્ય મહોપાધ્યાય રાજસારથ થયા. તેના શિષ્ય મહોપાધ્યાય સ્નાનધર્મજી, તેમના શિષ્ય ઉપાધ્યાય દીપચંદ્ર, તેમના શિષ્ય પંડિતવર દેવચંદ્રે, તેની પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૩૫. ^૨ સંવત ૧૭૮૮, માધ સુદિ ૬, શુક્રવાર; ખરતર ગચ્છના સાંહુ) કીકાના પુત્ર દુલીચન્દ્રે બીમમુનિની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી; ઉપાધ્યાય દીપચન્દ્રગણિએ પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૩૬. ^૩ (મિતિ ઉપર છે તે) ; શ્રીયુધિષ્ઠિર (ણિર) મુનિની પ્રતિમા (ખીલું ઉપર પ્રમાણે).

નં. ૩૭. ^૪ વિક્રમ સંવત ૧૭૮૮, શક ૧૬૫૩, માધ સુદિ ૬, શુક્રવાર, તપાગચ્છના ભટ્ટારક વિજયદયાસૂરિના ઉપદેશથી શ્રીમાત્રી વૃદ્ધશાખાના પ્રેમજી એ (અટક-ચુલી Chopali, કારણ કે તે ચુલા Chopala નો રહેવાસી હતો) ચન્દ્રપ્રભની પ્રતિમા અર્પણ કરી; અને તેજ ગચ્છના ભટ્ટારક સુમતિસાગરે પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૩૮. ^૫ સંવત ૧૭૯૧, વૈશાખ સુદિ ૮, પુષ્યાકર્ક; પાશ્વનાથની પ્રતિમા, ઓસવાળ વૃદ્ધશાખા તથા નાડલગોત્રના ભંડારી દીપાજીના પુત્ર

૧ ખરતરવસી દેવકા દક્ષિણ બાજુના ખુલ્લા વિભાગમાં સિધ્ધચક્ર શિલા ઉપર. લીસ્ટસ, પૃ. ૨૦૬, નં. ૩૩૭.

* અર્પણ કર્યું એનો અર્થ બતાવ્યું-કરાવ્યું, સમજવો. આગળ પણ દરેક લેખમાં એજ અર્થ લેવાનો છે. સંચાલક.

૨-પંચપાંડવદેવાવધની મુખ્ય મૂર્તિની જમણી બાજુએ આવેલી એક મૂર્તિની બેસણી ઉપર-લીસ્ટસ, પૃ. ૨૦૭. નં. ૩૫૦.

૩ પંચપાંડવદેવાવધમાં, મુખ્ય મૂર્તિની બેસણી ઉપર-લીસ્ટસ, ૧ (વ').

૪ મદાન આઠીશરના દક્ષિણ-પશ્ચિમ ખુલા સામેના એક ચોરસ દેવાલયમાં દ્વાર ઉપર-લીસ્ટસ, પૃ. ૧૯૭, કદાચ નં. ૧૦૦.

૫ વિમલવશી દેવકામાં દ્વારપોળ તરફ જતાં જમણી બાજુએ લીસ્ટસ, પૃ. ૨૦૨, નં. ૨૪૭.

પેતસીહજીના પુત્ર ઉદયકર્ણ (અને ઉદયવન્તદેવી) ના પુત્ર ભંડારી રત્નસિંહ * મહામંત્રી, જેણે ગુજરાતમાં “અમારી” નો ઢંઢેરો પીટાવ્યો; તેણે અર્પણ કરી; તપાગચ્છના વિજયક્ષમાસૂરિના અનુગ વિજયદયાસૂરિના વિજયિ રાજ્યમાં પ્રતિષ્ઠિત થયું.

નં. ૩૯.^૬ સંવત ૧૭૯૪, શક ૧૬૫૯, અષાઢ સુદિ ૧૦, રવિવાર; ઓષશવંશ, વૃદ્ધશાખા નાકુલગોત્રના ભંડારી ભાનાજીના પુત્ર ભંડારી નારાયણજીના પુત્ર ભંડારી તારાયંદના પુત્ર ભંડારી રૂપચંદના પુત્ર ભંડારી સિવચંદના પુત્ર ભંડારી હરગચંદે, એ દેવાલય સમરાવ્યું અને પાશ્વનાથની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી; જુહત ખરતરગચ્છના જિનચંદ્રસૂરિના વિજયિ રાજ્યમાં મહોપાધ્યાય રાજસારજીના શિષ્ય ઉપાધ્યાય જ્ઞાનધર્મજીના શિષ્ય ઉપાધ્યાય દીપચંદજીના શિષ્ય પંડિત દેવચંદ્રે પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૪૦.^૭ સંવત ૧૮૧૦, માહ સુદિ ૧૩, મંગળવાર; સંઘવી કચરા કીકા વિગેરે આખા કુટુંબે સુમતિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; સર્વસૂરીએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૪૧.^૮ સંવત ૧૮૧૪, માઘ-વદિ ૫, સોમવાર; પ્રાગ્વાટવંશ, લઘુશાખાના અને રાજનગરના રહેવાસી વો. સાકલચંદ ૧૧ પુત્ર વો. દીપચંદના પુત્ર વો. લોહા (અને પ્રાણકુમાર) ના પુત્ર વો. કેશરીસિંધે શિખર સહિત એક દેવાલય અર્પણ કર્યું; ઉદયસૂરિએ તે પ્રતિષ્ઠિત કર્યું.

નં. ૪૨.^૯ સંવત ૧૮૧૫, વૈસાખ સુદિ ૬, બુધવાર; ભાવનગરના

* ભંડારી રત્નસિંહ, ઈસ્વી સન્ ૧૭૩૩ થી ૩૭ સુધી ગુજરાતનો નાયબ સુબો હતો. તે મહાન્ યોધ્ધો અને કુશળ કારભારી હતો. તે મહારાજ અલયસિંહનો વિશ્વાસુ અને બાહોશ પ્રધાન હતો. તેના વિશેષ વર્ણન માટે જુઓ, રા. બા. ગોવિંદભાઈ હાથીભાઈ દેસાઈ કૃત “ ગુજરાતનો અર્વાચીન ઇતિહાસ ” પૃષ્ઠ ૧૪૦-૫૦૦ —સંગ્રહક.

૬ છીપાવસી ટુંકમાંના એક દેવાલયના મંદિરની બહાર દક્ષિણ ભીત ઉપર લીસ્ટસ, પૃ. ૨૦૭, નં. ૩૫૭.

૭ હાથીપોળ તરફ જતાં દક્ષિણે આવેલા એક દેવાલયમાં, વિમળવસી ટુંક-લીસ્ટસ, પૃ. ૨૦૪, નં. ૨૮૫.

૮ ગાદીશ્વર દેવાલયની બહાર દક્ષિણ ખુણાના એક દેવાલયમાં.

૯ હાથીપોલ જતાં દક્ષિણ ખાંભુએ આવેલા દેવાલયની પ્રતિમાની બેસણી ઉપર—લીસ્ટસ, પૃ. ૨૦૪, નં. ૨૯૧.

માસા કુવરજીલાધાએ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; લઘુ પોશાલગચ્છના રાજસોમસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૪૩. ૧૦ સંવત ૧૮૨૨, કાશ્યુલુ સુદિ ૫, શુક્રવાર; મેશાણાના ગાંધી પરસોત્તમ સુંદરજી અને તેના ભત્રીજા અમ્બાધદાસ અને તેના ભાઈ નાથા અને કુબેર, એ સર્વે વિશા હીસાવાલ; તપાગચ્છની દેરીમાં બે પ્રતિમાઓ અર્પણ કરી. સંવત ૧૮૬૩, ચૈત્ર સુદિ ૨ શુક્રવારે કુબેરે આ લેખ કાઢ્યો.

નં. ૪૪. ૧૧ સંવત ૧૮૪૩, શક ૧૭૦૮, માઘ સુદિ ૧૨, સોમવાર; લઘુ શાખા અને કાશ્યપગોત્ર તથા પરમાર વંશના શ્રીમાલી, અને રાજનગર નિવાસી, પ્રેમચન્દ્રે આદિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; તપાગચ્છના વિજય-જિનેન્દ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૪૫. ૧૨ વિક્રમ સંવત ૧૮૬૦, શક ૧૭૨૬, વૈશાખ સુદિ ૫; સોમવાર; વૃદ્ધશાખાના શ્રીમાલી, દમણ બન્દિર (દમણ) ના રહેવાસી, અને દ્વિરંગિ જાતિ પુરતકાલ પાતિસાહિ (પોતુગાલના રાજા) ના માન પામેલા સા. રાયકરણના પુત્ર હીરાચંદ અને કુંઅરબાઈના પુત્ર હરપચંદે શાંતિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૪૬. ૧૩ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) ; મુરતના હિસાલ શાંતિના ઝવેરી, પ્રેમચંદ ઝવેરચંદ અને જોયતીના પુત્ર સવાધચંદ, પ્રેમચંદ વિગેરેના નામે વિજયઆણન્દસૂરિગચ્છના વિજયદેવચન્દ્રસૂરિના વિજયિ રાજ્યમાં, વિજય-હરા પાર્શ્વનાથના નવા દેવાલયમાં એક નવી પ્રતિમા અર્પણ કરી; તપા-ગચ્છના વિજયજિનેન્દ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૪૭. ૧૪ (નં. ૪૫ પ્રમાણે મિતિ) ; વિજયઆનન્દસૂરિના

૧૦ મોઢી પ્રેમચન્દના દેવાલયમાં, નં. ૮૪ (૧)

૧૧ વિમલવસી દુકમાં, વાપણપોળની દક્ષિણે આવેલા એક ન્હાના દેવાલયમાં, —હીરટસ, પૃ. ૨૦૪, નં. ૩૦૪.

૧૨ મોઢી પ્રેમચન્દની દુકમાં. મુખ્ય દેવાલયની પ્રતિમા ઉપર, હીરટસ પૃ. ૨૦૭, નં. ૩૬૨.

૧૩ મોઢી પ્રેમચન્દની દુકમાં જતાં જમણી બાજુએ આવેલા દેવાલયની પ્રતિમાની બેસણી ઉપર—હીરટસ, પૃ. ૨૦૮, નં. ૩૬૭.

૧૪ મોઢી પ્રેમચન્દની દુકમાં, સામે આવેલા દેવાલયની પ્રતિમાની બેસણી ઉપર—હીરટસ, પૃ. ૨૦૮, નં. ૩૬૪.

ગચ્છના, સુરતના ઉસવાલ.....ઝવેરી પ્રેમચન્દ્રે વિજયદેવચન્દ્રસૂરિના વિજયિ-
રાજ્યમાં અસહુરા (વિજયહરા ?) પાર્શ્વનાથના ત્રણ દેવાલયમાં એક નવી
મૂર્તિ અર્પણ કરી; તપાગચ્છના લદ્દારક વિજયજિનેન્દ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૪૮. ૧૫ (નં. ૪૫ પ્રમાણે મિતિ); અંચલગચ્છના પુણ્ય-
સાગરસૂરિની વિનતિથી શ્રીમાલી સાં લાઈસાઈના પાત્ર, સા. લાલુભાઈના
પુત્ર, ઘટાલાઈએ સદસકુટુંબ (સદસ્વકુટુંબ) ની પ્રતિમા અર્પણ કરી;
તપાગચ્છના વિજયજિનેન્દ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૪૯. ૧૬ ઉપર પ્રમાણે અર્ધ.

નં. ૫૦. ૧૭ સંવત્ ૧૮૬૦, મહા સુદ ૧૩; ત્રીસાપોરવાલ જાતિના
તથા વિજયઆણુન્દ્રસૂરિના ગચ્છના, અમદાવાદના પારેખ. દુરગચ્છના પાત્ર,
પિતામરના પુત્ર, વીરચન્દ્રે સંવત્ ૧૮૬૧ ના ફાલ્ગુન વદિ ૫, બુધવારે એક
દેવાલય શરૂ કર્યું અને પૂર્ણ કર્યું.

નં. ૫૧. ૧૮ વિક્રમ સંવત્ ૧૮૬૧, શાલિવાહન શક ૧૭૨૬, ધાતા
સંવત્સર માર્ગશીર્ષ સુદિ ૩, બુધવાર, પૂર્વાષાઢ નક્ષત્ર, વૃદ્ધયોગ, ગિરકરણ,
આંચળગચ્છના ઉદયસાગરસૂરિના અનુગ કિર્તિસાગરસૂરિના અનુગ પુણ્યસાગર-
સૂરિના વિજયિ રાજ્યમાં, સુરતના શ્રીમાલી, નિદાલચંદલાઈના પુત્રધર્મજીલાઈએ
ધર્મજીકુંડ નામે એક કુંડ અર્પણ કર્યો તે વખતે ગોહિલ રાજા ઉન્નડજી
પાલીતાણા ઉપર રાજ્ય કરતો હતો.

નં. ૫૨. ૧૯ સંવત્ ૧૮૬૭, ચૈત્ર સુદ ૧૫; હાથીપોળમાં કાઠને
દેવાલયો નહિ આંધરા દેવા માટે ગુજરાતીમાં કરેલો કરાર.

નં. ૫૩. ૨૦ સંવત્ ૧૮૭૫, માત્ર વદિ ૪, રવીવાર; રાધનપુરના
મૂલજી અને માંનકુંબરના પુત્ર સોમજીએ સુવિધિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી;

૧૫ પંચપાંડવના દેવાલયમાં સહજ્રહ્મના એક સ્તંભ ઉપર-શીરડ્સ, પૃ. ૨૦૭,
નં. ૩૫૧.

૧૬ એજ દેવાલયમાં.

૧૭ વિમલવસી હુંકમાં, એક સો સ્તંભની ચામુખના દક્ષિણપૂર્વ-શીરડ્સ,
પૃ. ૨૦૨, નં. ૨૪૫.

૧૮ ટેકરીથી ઉતરતાં રસ્તા ઉપરના તળાવ ઉપર.

૧૯ હાથીપોલ પાસેની ભીંત ઉપર અગર આદીશ્વરની હુંકના કોટ અને
વિમલવસીહુંકના પૂર્વ ભાગ વચ્ચે આવેલા દ્વાર ઉપર.

૨૦ મોદી પ્રેમચંદની હુંકમાં, ઉત્તર તરફના ભોંયરામાં.

મૂલ્ય ૭ અને (તે) ના પુત્ર સા. કુંગરસીએ ચંદ્રપ્રભની મૂર્તિ અર્પણ કરી; ટોકરસીના પુત્ર કાંતિયા હેમજીએ મલ્લીનાથની એક પ્રતિમા અને એક ન્હાની દેહરી અર્પણ કરી.

નં. ૫૪. ૨૬ સંવત ૧૮૮૫ વૈશાખ શુક્લ અક્ષય તૃતીયા, શુક્રવાર; આદિશ ગુજાગજદેવની વિનતિથી, બાણુચરના રહેવાસી, દેવગંગોત્રના, સાદ બોહિથજીના પુત્રો કેશવદાસજી, પૂરનચંદજી અને જીદમલજી; ના પુત્રો વિસનચંદજી અને બાણુ હર્ષચંદજીએ ચંદ્રપ્રભનું દેવાલય બંધાવ્યું; ખરતર ગચ્છના જિનહર્ષસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કર્યું.

નં. ૫૫. ૨૭ સંવત ૧૮૮૬, શક ૧૭૫૧, માધ્ય શુક્લપક્ષ ૫; શુક્રવાર; રાજનગરના રહેવાસી, ઓશ જ્ઞાતિની વૃદ્ધ શાખાના શેઠ વખતચંદ ખુશ્યાલચંદની કન્યા મુઘીવલ્લ અને શેઠ પાનાલાલના પુત્ર લલ્લુભાઈએ પોતાના બાપના શુભ સારું પુંડરીક ગણધરની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી; સાગરગચ્છના શાંતિસાગરસૂરિના રાજ્યમાં પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૫૬. ૨૭ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે); રાજનગરના રહેવાસી, ઓશજ્ઞાતિની વૃદ્ધ શાખાના સાદ મૂલચંદના પુત્ર સાદ હરખચંદની સ્ત્રી બાઈ રામકુંબરના શુભ માટે તથા દોસી કુસલચંદની સ્ત્રી અને તેની (રામકુંબરની) પુત્રી કવેરબાઈના શુભ માટે, આંચલગચ્છના ભટ્ટારકે રાજેન્દ્રસાગરસૂરિના રાજ્યમાં, અર્પણ કરી.

નં. ૫૭. ૨૪ (ઉપર પ્રમાણે મિતિ); રાજનગરના રહેવાસી, ઓશ જ્ઞાતિની વૃદ્ધ શાખાના સાદ મલુકચંદ અને કુસલબાઈના પુત્ર મોતિચંદે હિંકાર સહિત ' ચતુર્વિંશતિતીર્થકરપદ ' અર્પણ કર્યો અને ખરતરગચ્છના ભટ્ટારકે પ્રતિષ્ઠિત કર્યો.

નં. ૫૮. ૨૫ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) નં. ૫૭ તાળા દાતાએ ઓંકાર સદ એક ' પરમેષ્ઠિ (શિ) પદ ' અર્પણ કર્યો; ઉપર પ્રમાણે પ્રતિષ્ઠા.

૨૧ પુંડરીકના દેવાલયનો દક્ષિણે આવેલા એક નાના દેવાલયમાં.

૨૨ દેમાભાઈની ટુંકમાં, દ્વાર આગળ-લીરસ, ૫૦ ૨૦૬, નં. ૪૦૮.

૨૩ દેમાભાઈ વખતચંદની ટુંકમાં, દ્વાર આગળની પુંડરીકની પ્રતિમાને દક્ષિણે આવેલી પ્રતિમાની બેસણી ઉપર

૨૪ દેમાભાઈની ટુંકમાં, મુખ્ય દેવાલયના મંડપની ઉત્તર દિવાલ - ઉપર - લીરસ ૫૦ ૨૦૬, નં. ૪૦૭.

૨૫ એજ દેવાલયમાં, દક્ષિણે બાજુ.

નં. ૫૯. ૨૬ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે); રાજનગરના રહેવાસી ઓશ-
જ્ઞાતિની વૃદ્ધશાખાના શેક વખતચંદ ખુશ્યાળચંદના પુત્ર શેક હિમાભાઈના
પુત્ર નગિનદાસની સ્ત્રી ઇચ્છાવહુએ પોતાના ધણીના શુભ માટે એક દેવાલય
અને ચંદ્રપ્રભની પ્રતિમા અર્પણ કરી; સાગરગચ્છના શાંતિસાગરસરિના
રાજ્યમાં પ્રતિષ્ઠા થઈ.

નં. ૬૦. ૨૭ સંવત્ ૧૮૮૭. વૈશાખ સુદિ ૧૩; પાદલિપ્તનગરના ગોહેલ
ખાંધાળ, કુંવર નોધણુજીના રાજ્યમાં, અજમેર નગરના રહેવાસી ઉકેશ-
જ્ઞાતીય વૃદ્ધશાખાના લુણીયા ગોત્રના સાહ તિલોકચંદના પુત્ર હિમતરાયના
પુત્ર ગજમલજી પારેખે, એક દેવાલય (વિહાર) અને કુંથુનાથની એક
પ્રતિમા અર્પણ કરી; પૂહત ખરતરગચ્છના ભટ્ટારક જિનહર્પસરિના રાજ્યમાં
પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવી.

નં. ૬૧. ૨૮ સંવત્ ૧૮૮૮ વૈશાખ વદિ -૦ શોરિવાસરે (!)
અમદાવાદના ઓશવાળ સાહ પાંનાચંદના પુત્ર નિહાલચંદની સ્ત્રી ખેમકુંવર
બાઈએ ચંદ્રપ્રભ વિગેરેની ત્રણ મૂર્તિઓ અર્પણ કરી ખરતરગચ્છના જિન-
હર્પસરિના રાજ્યમાં દેવચંદ્રે પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૬૨. ૨૯ સંવત્ ૧૮૮૯, શક ૧૭૫૫, વૈશાખ શુકલ ૧૩, બુધ-
વાર; રાજનગરના રહેવાસી વૃદ્ધ શાખાના ઓશવાલ, વખતચંદની કન્યા ઉજમ
બાઈએ ધર્મનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; સાગરગચ્છના શાંતિશાગરસરિના
રાજ્યમાં પ્રતિષ્ઠિત થઈ. તેમણે પાંચાભાઈના દેવાલય નજીક મોટી ટુંકમાં
એક નહાતું દેવાલય બાંધ્યું.

નં. ૬૩. ૩૦ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) રાજનગરના રહેવાસી ઉકેસ-
જ્ઞાતિની વૃદ્ધશાખાના શ્રેષ્ઠી વખતચંદના પુત્ર સૂર્યમલની સ્ત્રી પરધાંત
વહિએ ઋષભદેવની પ્રતિમા અર્પણ કરી. સાગરગચ્છવાળાએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

૨૬ હેમાભાઈની ટુંકમાં આવેલા મંદિરમાં-લીસ્ટ્સ, પૃ. ૨૦૯, નં. ૪૧૩.

૨૭ ખરતર-વસી ટુંકની બહાર, ઉત્તર-પૂર્વ ખુણામાં આવેલા એક દેવાલયમાં
લીસ્ટ્સ પૃ. ૨૦૭, નં. ૩૪૭.

૨૮ હેમભાઈની ટુંકની આજુબાજુ આવેલા મંદિરોમાંના એકમાં.

૨૯ તેનાજ દક્ષિણ ભાગમાંના એક નહાતા મંદિરમાં.

૩૦ હેમાભાઈની ટુંકમાં ઓરડી નં. ૪ ની બહારની જગ્યામાં આવેલા એક
મંદિરમાં.

નં. ૬૪.^{૩૧} (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) પતાળ પારખના પુત્ર જસ-
રૂપજીના નાનાભાઈ ખુખચંદ, જસરૂપજીના પુત્ર, સિરોહિના રહેવાસી કપુર-
ચંદજીએ ચંદ્રપ્રભની પ્રતિમા અર્પણ કરી તપાગચ્છમાં પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૬૫.^{૩૨} (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) અમંદાવાદના રહેવાસી જદ-
શાખાના ઓસવાળ નગિનદાસ, તેની સ્ત્રી ઇચ્છાવહુ, તેના નાનાભાઈ પ્રેમા-
ભાઈ, તેની સ્ત્રી સાંકલીવહુ અને તેની બહેનો રૂપમાણી, પ્રસન, મોતી-
કુંઅર-હેમાભાઈની સ્ત્રી કંકુવહુ, મા-આપ શેઠ વખતચંદ અને જડાનખાઈ,
દાદા ખુશાલચંદ; આ સર્વ કુટુંબે હેમાભાઈના શુભ માટે ચતુર્મુખ મિંચ
અર્પણ કર્યું. સાગરગચ્છના શાંતિસાગરે પ્રતિષ્ઠિત કર્યું.

નં. ૬૬.^{૩૩} (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) ૫જી શુક્ર ૧૨, બુધવાર (?)
ઉજમખાઈ (જુઓ નં. ૬૨) એ ઓંકારવાળું એક ' પંચપરમેષ્ઠિ ણિ]
૫૬' અર્પણ કર્યું. તપાગચ્છવાળાએ પ્રતિષ્ઠિત કર્યું.

નં. ૬૭.^{૩૪} સંવત ૧૮૮૯, શક ૧૭૫૪, વૈશાખ, શુકલપક્ષ ૧૨,
બુધવાર, ઉજમખાઈ (જુઓ નં. ૬૬) એ ડિંકારવાળું એક ' ચતુર્વિંશતિ-
તીર્થ' કરપટ' અર્પણ કર્યું; તપાગચ્છવાળાએ તેની પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૬૮.^{૩૫} સંવત ૧૮૯૧, માઘ, શિવ ૫, સોમવાર, પાલિતા-
ણાના ગોહેલ ખાંધાજી, તેનો પુત્ર નોંધણજી અને તેનો પુત્ર પ્રતાપસિંહજી
હતો, તેના રાજ્યમાં મકસુદાવાદ—ખાલુચરના રહેવાસી, ઓસવાળ જ્ઞાતિના
બૃહત્શાખાના દુગડગોત્રના, નિહાળચંદના પુત્ર ઇંદ્રજીએ ઋષભની એક
પ્રતિમા અર્પણ કરી; બૃહત્ ખરતરગચ્છના જિનહર્ષના રાજ્યમાં પંચ જ્ય-
વંતજીના શિષ્ય પં. દેવચંદ્રે પ્રતિષ્ઠા કરી.

^{૩૧} હેમાભાઈની હુકમાં ઉત્તર ખાલુએ ઓરડી નં. ૨ માં,

^{૩૨} બદાની ખાલુએ ઉત્તર—પૂર્વમાં આવેલા દેવાલયના મંદિરમાં—લીરટસ
પૃ. ૨૦૬, નં. ૪૧૨.

^{૩૩} હેમાભાઈની હુકમાંના મુખ્ય મંદિરમાં, દક્ષિણ દિવાલ ઉપર જુઓ નં. ૫૮,

^{૩૪} હેમાભાઈના દેવાલયમાં, પૂર્વ ખુલામાં, મંડપની ઉત્તર દિવાલ ઉપર.
જુઓ નં. ૫૭.

^{૩૫} ખરતરહુકમાંના પુરૂરીના દેવાલયના દ્વારની બહાર આવેલા દેવાલયમાં—
લીરટસ પૃ. ૨૦૬, નં. ૩૪૧.

નં. ૬૯. ૩૬ સંવત ૧૮૯૨, વૈશાખ, શિત ૩ શુક્રવાર, ગોદેવ બાંધાછ (વિગેરે લુઓ નં. ૬૮) ના રાજ્યમાં, મહુદાવાદ-આનુચરના, બૃહત્શાખા ઉકેસનાતિય, દુગડગોવના આણુ રાધાસિંગછના પુત્ર આણુ બહાદુરસિંગછના ભાઈ આણુ પ્રતાપસિંગછની સ્ત્રી મહેનાબ કુંવરે સંભવનાથ, પાશ્વનાથ અને શીતલનાથની પ્રતિમાઓ અર્પણ કરી; બૃહત્ ખરતરગચ્છના જિનદર્પના રાજ્યમાં પં ૦ કનક શેખરછના શિષ્ય પં ૦ જયભદ્રના શિષ્ય, પં ૦ દેવચંદ્રે પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૭૦. ૩૭ સંવત ૧૮૯૩, શક ૧૭૫૮, માધ વદિ ૩, શુક્રવાર; વખતચંદ (લુઓ નં. ૪૫) ના પુત્ર અનેપભાઈ અને મંછીની પુત્રી કુલકુંવરે એક દેવાલય બંધાવ્યું અને આદિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; સાગરગચ્છના શાંતિસાગરે પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૭૧. ૩૮ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) રાજનગરના રહેવાસી, ઓસવાળ, વૃદ્ધશાખાના, મોતીચંદના પુત્ર ફતેલાઈની સ્ત્રી ઉજલીવહુએ એક દેવાલય બંધાવ્યું તથા શાંતિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; સાગરગચ્છના શાંતિસાગરે પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૭૨. ૩૯ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) મોતીચંદ (લુઓ નં. ૭૧) ના પુત્ર ફતેલાઈ (તેની સ્ત્રી અચરનવહુ) ના પુત્ર ભગુલાઈએ એક દેવાલય બંધાવ્યું અને શાંતિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; સાગરવંશના શાંતિસાગરે પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૭૩. ૪૦ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) ખંભનગરના રહેવાસી ઉસવાળ વૃદ્ધશાખાના સાં હીરાચંદના પુત્ર સાં જોસંધના પુત્ર સાં લક્ષ્મીચંદ્રે (તેની સ્ત્રી-પારવતી) હેમાભાઈની હુકમાં એક દેવાલય બંધાવ્યું અને અજીતનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી.

૩૬. પૂર્વ તરફ મહોટા ચામુખને ગોળ ફરતા કોરાની બહાર, ઉપરના લેખની સાથે, એક પ્રતિમાની બેસણી ઉપર—લીસ્ટસ પૃ. ૨૦૬, નં. ૩૩૬.

૩૭ હેમાભાઈની હુકમાં પશ્ચિમ બાજુએ, ઓરડી-નં. ૧.

૩૮ " " " " , મંદિરમાં,

૩૯ " " " " , ઓરડી નં. ૫.

૪૦ " " " " , હીરાચંદના પુત્ર સાં લક્ષ્મીચંદ્રે

નં. ૭૪. ૪૧ સંવત ૧૮૯૩, જ્યેષ્ઠ સુદિ ૩. બુધવાર; જ્ઞેશલમેરના બાકણા ગુમાનચંદ્ર બહાદરમસ્ત્રણએ ગોમુખપક્ષની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી; ખરતરગચ્છના જિનમહેન્દ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૭૫. ૪૨ સંવત ૧૮૯૩, શક ૧૭૫૮, માધ શુક્લ ૧૦, બુધવાર પ્રેમચંદ વિગેરે (જુઓ નં. ૭૬) એ પાશ્વનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; પદ્મવિજય વિગેરે (જુઓ નં. ૭૬) એ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૭૬. ૪૩ સંવત ૧૮૯૩, શક ૧૭૫૮, માધ શુક્લ ૧૦, બુધવાર અમદાવાદના શ્રીમાલી લઘુશાખાના સાં દામોદરદાસના પુત્ર સાં પ્રેમચંદના પુત્ર સાં સાકલચંદના પુત્ર સાં પીતામરની પહેલી તથા બીજી મા, અન્ન અને માનકુંઝરે પાશ્વનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી. તપાગચ્છના વિજયસિંહસૂરિના વંશના, સંવિઠભાર્ગવ પદ્મવિજયગણિના શિષ્ય રૂપવિજયગણિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૭૭. ૪૪ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે), સાં પ્રેમચંદ (વિગેરે જુઓ નં. ૭૬) ના પુત્ર સાં કરમચંદ ના પુત્ર સાં મૂલચંદે પદ્મનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; રૂપવિજયગણિ (વગેરે જુઓ. નં. ૭૬) એ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૭૮. ૪૫ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) મુંબાઇના રહેવાસી, ઝોરા લઘુશાખાના પ્રેમચંદ અને ઇઝાબાઈના પુત્રરત્ન ખિમચંદ અને દેવકુંઝરના પુત્ર અમરચંદે (અને તેના કુટુંબે) ધર્મનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; તપાગચ્છના, વિજયઆણન્દસૂરિના ગચ્છના, વિજયધનેશ્વરસૂરિના રાજ્યમાં પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૭૯. ૪૬ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) અમદાવાદના રહેવાસી, વૃદ્ધ-

૪૧ ગોમુખ દેવાલયમાં પેસતાંજ, ગોમુખના મંદિરમાં-લીસ્ટમ-૫૦ ૨૦૫, નં. ૩૧૧

૪૨ મુખ્ય દેવાલયના પશ્ચિમ ભાગમાં આવેલા ભોંયરામાં, પ્રતિમા (ચિન્તામણિ પાશ્વનાથ) ની બેસત્રી ઉપર, સાકલચંદ પ્રેમચંદની દુકમાં-લીસ્ટમ, ૫૦ ૨૧૨, નં. ૪૬૪.

૪૩ સાકલચંદ પ્રેમચંદની દુકમાં, મુખ્ય દેવાલયની સામે પુટરીકની બેઠા ઉપર.

૪૪ આલ્લચંદ પ્રેમચંદની દુકમાં ઉત્તર-પૂર્વ ખુલામાંના દેવાલયમાં લીસ્ટમ, ૫૦ ૨૧૩, નં. ૪૬૮.

૪૫ મોતીસાદની દુકમાં, મુખ્ય દેવાલયની દક્ષિણ બાજુએ આવેલા દેવાલયમાં-લીસ્ટમ, ૫૦ ૨૧૦, નં. ૪૨૦.

૪૬ મોતીસાદના દુકમાં, મુખ્ય દેવાલયની ઉત્તરે આવેલા એક દેવાલયની પ્રતિમાની બેસત્રી ઉપર-લીસ્ટમ, પા. ૧૦, નં. ૪૩૩.

શાખાના ઓશયાળ, સાં નાદાક્રયંદના પુત્ર સાં ખુશાક્રયંદના પુત્ર સાં કેશરિસિંહના પુત્ર સાં સાલિસિંહે ધર્મનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; સાગર-ગચ્છના શાંતિસાગરસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૮૦. ૪૯ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) મુન્યાઈ બિન્દર (મુન્યાઈ) ના રહેવાસી, એ સવાળ વૃદ્ધશાખા અને નાદટાગોત્રના, શેઠ અમીચંદે રૂપાઆધના પુત્ર શેઠ મોતીચંદ અને દીવાલીયાધના પુત્ર જેમચંદે (તથા કુટુંબે) આદિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; ગોહેલ પ્રતાપસિંઘજીના રાજ્યમાં જૃહત ખરતરગચ્છ (ખરતર પિપ્પલીય) ના જિનહર્ષસૂરિના અનુગ્રે જિનમહેન્દ્ર-સૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૮૧. ૪૯ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) ખરતર ધાનલીય (પિપ્પલીય ?) ગચ્છમાં શેઠ જેમચંદે શેઠ (મોતીચંદ) અને તેની સ્ત્રી ઇચ્છાબાધની મૂર્તિ ખેસાડી.

નં. ૮૨. ૪૯ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) શેઠ અમીચંદે (વિગેરે જુઓ નં. ૮૦) શાંતિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; (સ્વત્તર-પીપ્પલીય ગચ્છે મંજંંયુઃ શ્રીજિનદેવસૂરિતપદ્મમંજંં શ્રીજિનચન્દ્રસૂરિવિદ્યમાને સપરિકરસંયુતે) જિનમહેન્દ્રે પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૮૩. ૫૦ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) શેઠ અમીચંદ (વિગેરે જુઓ નં. ૮૦) ની સ્ત્રી રૂપાબાધએ સુપાર્શ્વનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; જિનમહેન્દ્રસૂરિ (વિગેરે જુઓ નં. ૮૨) એ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૮૪. ૫૧ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) જેમચંદની સ્ત્રી (વિગેરે,

૪૭ મોતીશાહની દુકમાં ઉપરના દેવાલયની સાથેના દેવાલયમાં મુખ્ય પ્રતિમાની ખેસણી ઉપર.

૪૮ મોતીશાહની દુકમાં મુખ્ય દેવાલયમાં, શેઠ અને તેની સ્ત્રીની પ્રતિમાઓની નીચેના ભાગ ઉપર-લીસ્ટસ, પૃ. ૨૦૯, નં. ૪૧૭.

૪૯ દેવાલય નં. ૪૨૦ માંની મુખ્ય પ્રતિમાની જમણી બાજુએ આવેલી પ્રતિમાની ખેસણી ઉપર-લીસ્ટસ પૃ. ૨૧૦.

૫૦ વચ્ચેના દેવાલયની ઉત્તર-પૂર્વના દેવાલયમાંની મુખ્ય પ્રતિમાની ડાબી બાજુની એક પ્રતિમાની ખેસણી ઉપર.

૫૧ મોતીશાહ અમીચંદની દુકમાં મુખ્ય દેવાલયની જમણી બાજુએ (ચક્રેશ્વરી) ની પ્રતિમાની ખેસણી ઉપર.

જુઓ નં. ૮૦.) મુંગીવહુએ શ્રીમચ્ચક્રેસરીદેવીના દેવાલયમાં એક પ્રતિમા કરાવી; જિનમહેન્દ્રસૂરિ (જુઓ નં. ૮૨)એ પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૮૫. ૫૨ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) જેમયંદે (અને તેના કુટુંબે, વિગેરે, જુઓ નં. ૮૦) પુણ્ડરીકની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી; જિનમહેન્દ્રસૂરિ, વિગેરે (જુઓ નં. ૮૨)એ પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૮૬. ૫૩ સંવત્ ૧૮૬૭, શક ૧૭૬૩, વૈશાખ, શુકલ ૧૩, સોમવાર; મુંગાઈ બિંદરના રહેવાસી, શ્રીમાલી વૃદ્ધ શાખાના પારેખ જિજોષા (?) અને લક્ષ્મીના પુત્ર કપુરચંદ અને કસતીના પુત્ર પુલચંદ આદિનાથની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી; તપાગચ્છના વિજયદેવેન્દ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૮૭. ૫૪ સંવત્ ૧૮૦૦, શક ૧૭૬૫, માધ શુકલ ૭, શુક્રવાર; હેમચંદે એક દેવાલય બંધાવ્યું.

નં. ૮૮. ૫૫ સંવત્ ૧૮૦૩, શક ૧૭૬૮, માધ, કૃષ્ણ ૫, શુક્રવાર; રૂપાખાઇ (વિગેરે, જુઓ નં. ૮૩)ની પ્રતિમા હેમચંદે અર્પણ કરી; બૃહત્ ખરતર પિપ્પલીયગચ્છના જિનમહિંદ્રસૂરિના રાજ્યમાં.

નં. ૮૯. ૫૬ સંવત્ ૧૮૦૫, વૈશાખ, શુકલ ૧, સોમવાર; પાલણુપુરના રહેવાસી, ઓશવાલ વૃદ્ધશાખાના મહેતા ખેતસીના પુત્ર મહેતા મોતીચંદ આદિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી, બીજી જે આદિનાથની પ્રતિમાઓ તેની સ્ત્રી રામકુચર અને ઇંદિરાએ અર્પણ કરી; બીજી જે આદિનાથની પ્રતિમાઓ રામકુચર અને મોતીચંદના પુત્ર મેતા ઇશ્વર અને જ્ઞાનવહુના પુત્ર મંગલ તથા મૂલચંદના પુત્ર ખેતમીની સ્ત્રી દિલુખાઇએ, તપાગચ્છના દેવિન્દ્રસૂરિના રાજ્યમાં અર્પણ કરી.

૫૨ મોતીસાહની ટુંકમાં પેસતાંજ દેવાલયમાંના પુણ્ડરીકની ખેસણી ઉપર; આદિનાથના મંદિરની સામી બાજુએજ પુણ્ડરીકનું દેવાલય હમેશાં આવે છે. લીસ્ટસ, પૃ. ૨૦૯, નં. ૪૧૮.

૫૩ મોતીસાહની ટુંકમાં, મુખ્ય દેવાલયની પાછળના દેવાલયમાં આવેલી પ્રતિમાની ખેસણી ઉપર—લીસ્ટસ પૃ. ૨૧૦, નં. ૪૨૧.

૫૪ સાકલચંદ પ્રેમચંદની ટુંકમાં. દક્ષિણ-પૂર્વના દેવાલયના દ્વારની ડાબી દિવાલ ઉપર—લીસ્ટસ પૃ. ૨૧૩, નં. ૪૬૬.

૫૫ મોતીસાહની ટુંકમાં મુખ્ય દેવાલયના દ્વાર આગળનો એક સ્ત્રીની આકૃતિની ખેસણી ઉપર.

૫૬ મોતીસાહની ટુંકમાં, દક્ષિણે ઓશી નં. ૧.

નં. ૯૦. ૫૭ સંવત ૧૯૦૫, શક ૧૭૭૦, માઘ, શુક્લ ૫, સોમ-
વાર કચ્છના નભીતપુરના રહેવાસી આંચલગચ્છના, નાગડાગોત્રના તથા ઓશ-
વાળ લઘુશાખાના ભારમદ્દ અને મંડાખાઈના પુત્ર સાં નરસી અને
કુચરખાઈના પુત્રો સાં હીરજી અને સાં વીરજીએ પોતાની સ્ત્રીઓ પુરખાઈ
અને લીલાખાઈ સાથે, એક દેવાલય બંધાવ્યું, ચંદ્રપ્રભુ અને બીજાજિનોની
૩૨ પ્રતિમાઓ અર્પણ કરી, પાલીતાણામાં દક્ષિણ બાજુએ ૧૨૦ ગજ લાંબી
અને ૪૦ ગજ પહોળી એક ધર્મશાળા બંધાવી તથા આંચલગચ્છ માટે પાલી-
તાણામાં એક ઉપાશ્રય સમરાવ્યો આ બધું આંચલગચ્છના મુદિતસાગરસૂરિના
ઉપદેશથી કરવામાં આવ્યું.

નં. ૯૧. ૫૮ શેઠ વખતચંદ તેમના પુત્ર હેમાભાઈ અને પૌત્ર, અમ-
દાવાદના નગરશેઠ પ્રેમાભાઈના વંશ તથા દાનની વિગત. તે કુંકુમલોલ
ગોત્રના, શિશેદિઆવંશના, ઓશવાલજાતિની આદિશાખાના હતા તથા
કુળદેવી આશાપુરી, અને ક્ષેત્રપાલ બરડાને પૂજતા. તેના વંશના નામો
(૧) કુલૌતપતિરાજ સામંતસિંધ રાણો, (૨) તેનો પુત્ર કૈરપાલ, જેને
ધર્મધોષસૂરિએ જૈન બનાવ્યો (૩) તેનો પુત્ર સાં હરપતિ, (૪) તેનો
પુત્ર સાં વચ્છા, (૫) તેનો પુત્ર સાં સહસકરણ, (૬) તેનો પુત્ર
રાજનગરનો શેઠ [સા]ન્તિદાસ, જે દિલ્લીપતિ પાતિસાહ શાહબહાનના
વખતમાં રાજસભાસદ (રાજસભાશૃંગાર) હતા, તેનો પુત્ર શેઠ
લખમીચંદ; (૮) તેનો પુત્ર ખુસાલચંદ તેની સ્ત્રી ઝમકુ; (૯) તેમનો
પુત્ર શેઠ વખતચંદ ત્યારબાદ તેની સ્ત્રીઓ, પુત્રો, પૌત્રોનાં નામો તથા તેના
વંશની બક્ષિસો, તથા વિ. સં. ૧૮૬૪ થી ૧૯૦૫ સુધીની મિતિઓ, અને
સાગરગચ્છની પટ્ટાવલી આવે છે; (૧) રાજસાગરસૂરિ; (૨) વૃદ્ધિસાગર
સૂરિ (૩) લક્ષ્મીસાગરસૂરિ; (૪) કલ્યાણસાગરસૂરિ (૫) પુણ્ય-
સાગરસૂરિ, (૬) ઉદયસાગરસૂરિ, (૭) આણન્દસાગરસૂરિ, (૮) શાંતિ-
સાગરસૂરિ, વિ. સં. ૧૯૦૫.

૫૭ ખરતરવસી હુંકમાં, નરસી કેશવજીના દેવાલયની પાછળ ચોમુખ કઠેરાની
બહાર એક દેવાલયમાં.

૫૮ હેમાભાઈ વખતચંદની હુંકમાં. પ્રેમાભાઈએ બંધાવેલા અજિતનાથના
દેવાલયની બહાર દક્ષિણે આવેલી આગલી લીંતઉપર—લી. પૃ. ૨૦૬, નં. ૪૦૭.

નં. ૯૨. ૫૯ સંવત ૧૯૦૮, ચૈત્ર વદ ૧૦, બુધવાર; વીકારેના રહેવાસી ઓશજાતિના મુહતા પંચાણ અને પુન્યકુચરના પુત્ર પ્રદિયંદ્રજીએ મુહતા મોતીવસી (મોતીશાહની) ટુંકમાં એક દેવાલય બંધાવ્યું. તપાંગચઢના આણુંદકુશલના લાઘ પં. દેવેન્દ્રકુશલે પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૯૩. ૬૦ સંવત ૧૯૦૮, વૈશાખ કૃષ્ણ, સોમવાર; રાજનગરના રહેવાસી, શ્રીમાલી, દીપચંદના પુત્ર ખુશાળલાઘએ ધર્મનાથજીની પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૯૪. ૬૧ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) દીપચંદ (જુઓ નં. ૯૩) ના બીજા પુત્ર જોડાલાઘએ સુમતિનાથની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૯૫. ૬૨ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) પાયચંદગચઢના જોડાલાઘ (વિગેરે, જુઓ નં. ૯૪) એ હર્ષચંદમૂરિના રાજ્યતલે, અપલની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી; પં. ૦ આણુંદકુશલે પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૯૬. ૬૩ સંવત ૧૯૧૦, ચૈત્ર, શુકલ ૧૫, ગુરુવાર; પાલિતાણુના રાજરાજેશ્વર મહારાંગધિરાજ (?) ગોહિલશ્રી નોધણુના રાજ્યમાં; તેનો પુત્ર પ્રતાપસિંધજી હતો; અજમેરના રહેવાસી, શ્રીમુખીયાગોત્રના, ઓશવાળ વૃદ્ધશાખાના, તથા કુવરઆઘ અને ધનરૂપમલ્લના પુત્ર શેઠ વાઘમલ્લજીએ એક દેવાલય બંધાવ્યું તથા આદિગિન, સુવ્રત, આદિનાથ, નમીનાથ, અંદીનાથ, સુવ્રત, શાંતિનાથ અને પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાઓ અર્પણ કરી; ખરતરગચઢના ગિનહર્ષના અનુગ ગિનસૌભાગ્યમૂરિના રાજ્યમાં, પં. ૦ કનકસેખરજીના શિષ્ય જ્યલદ્રજી તેમના શિષ્ય દયાવિલાસજી તેમના શિષ્ય હર્ષકીર્તિ, તેમના શિષ્ય, અને માનસુંદરજીના બંધુ હેમચંદ્રે પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૯૭. ૬૪ સંવત ૧૯૧૧, ફાલ્ગુણ, કૃષ્ણ ૨ સોમવાર, રાજનગર

૫૯ મોતીશાહની ટુંકમાં, દક્ષિણે આવેલી એક ઓરડીમાં.

૬૦

"

"

"

૬૧ ઉપલી ઓરડીની સાથેની ઓરડીમાં.

૬૨ ઉપલી ઓરડીમાંજ.

૬૨ નં. ૭ તેજ રથલે

૬૩ મોટા દેવાલયની પાછળના પત્થરના દેવાલયની પૂર્વદિવાલ ઉપર, ચોમુખ-કોશમાં-લી. ૫૦ ૨૦૬-નં. ૩૨૫.

૬૪ મોતીશાહની ટુંકમાં, દક્ષિણે આવેલી એક ઓરડીમાં.

૬૫ પ્રતિમા ઉપરની મિતિ ૬૦૩ (૧૯૦૩)

રહેવાસી વીસા પોરવાડ સાં અર્પચન્દના પુત્ર ભગવાન અને આઠદેવના પુત્ર સાં કાલીદાસે મોતીવસી દુકમાં અભિનન્દન સ્વામી મૂલનાયકની પ્રતિમા અર્પણ કરી; તપાગચ્છના દેવિંદ્રસૂરિના રાજ્યમાં ૫૦ આણન્દકુશલે પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૯૮. ૬૬ સંવત્ ૧૯૧૩, માગસર, શુદ્ધિ ૬; અમદાવાદના રહેવાસી, કુંકમલોલગોત્રી અને સીસોદીઆ શાખાના, સાં મોતિલાલ અને રૂપકુંવર બાઈના પુત્ર શેઠ દત્તેલાલએ શાંતિનાથની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૯૯. ૬૭ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) અમદાવાદના રહેવાસી, કુંકમલોલગોત્રના અને સિસોદીઆ શાખાના સાં મનમુખભાઈ અને સિરદાર કુંવરબાઈના પુત્ર શેઠ જગનલાલએ ધર્મનાથની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૧૦૦. ૬૮ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) અમદાવાદના રહેવાસી, કુંકમલોલગોત્રના અને સીસોદીઆ શાખાના ઓશાવાળ, શેઠ મુરજલાલ અને પ્રધાનકુંવરબાઈની પુત્રી સમરથ કુસરબાઈએ અભિનન્દનની પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૧૦૧. ૬૯ સંવત્ ૧૯૧૪ (૧૯૦૧૪ આ પ્રમાણે લખેલી) માર્ગશીર્ષ સુદી ૭, સોમવાર; રાજનગરના શાહા વેલચંદ માણિકચંદની સ્ત્રી બાઈ જ્યૈન્દ્રે, દત્તજિનની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૧૦૨. ૭૦ સંવત્ ૧૯૧૪ (૧૯૦૧૪ આ પ્રમાણે લખેલી), માર્ગશીર્ષ, વદિ એકમે, બુધવાર (વારબુધે); રાજનગરના ઉસ માણિકચંદ ખીમચંદની સ્ત્રી બાઈ હરકુંવરે સુવતજિનની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૧૦૨. ૭૨ સંવત્ ૧૯૧૬, વૈશાખ; કૃષ્ણ ૬, ગુરવાર, (ઉત્તરાષાઢ નક્ષત્ર સંક્રાંતિ, સૂર્યોદિધ્યાત ઘટિ ૧. પલ ૪૫), નેમા જ્ઞાતિના, વૃદ્ધશાખા અને મણિયાણ ગોત્રના, કપડવણજના રહેવાસી, સાં હીરજી તેના

૬૬ હેમાલાઈની	દુકમાં,	દક્ષિણે,	ઓરડી	નં.	૩૩
૬૭	"	"	"	"	૩૨
૬૮	"	"	"	"	૩૧
૬૯ મોતીશાહની	દુકમાં,	દક્ષિણે	નં,	૨૮ જુઓ લેખ	નં. ૧૦૬
૭૦	"	"	"	૨૨	

૭૧ પ્રતિમા ઉપરની મિતિ સંવત્ ૧૮૯૩.

૭૨ બાલાલાઈની દુકમાં, દક્ષિણ-પૂર્વે દેવાલયના દ્વાર આગળ. લી. ૫૦

પુત્ર ગુણાખયંદ અને સ્ત્રી માનકુવર, તેમના પુત્ર પારેખ મિથુભાઈ અને સ્ત્રી બહેનકુવર, તેમના પુત્ર કરમચંદ અને સ્ત્રીયો. (૧) બાઈ જડાવ, (૨) બાઈ શિવેન, એમણે (શ્રોત્રાસુપૂજ્યપ્રાસાદ નામનું) એક દેવાલય બંધાવ્યું, યાત્રા કરી અને બીજાં દાનો આપ્યાં; આણુ-દસુરિગચ્છના ધનેસર-સુરિના અનુગ વિદ્યાનંદસુરિના રાજ્યમાં, સમધિરાજ પ્રનાપસિંધજીના વખતમાં, તપાગચ્છના પંઠ જેમાવિજયના શિષ્ય સંવેગપક્ષી પંઠ ધીરવિજય, તેમના શિષ્ય પંઠ વીરવિજય, તેમના શિષ્ય ગણિરંગવિજયે પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૧૦૪. ૭૩ સંવત્ ૧૯૧૬, શક ૧૭૮૧, કાર્તિક ૨, શુક્રવાર; તપાગચ્છમાં વિજયદેવેન્દ્રસુરિના રાજ્યમાં, વખતચંદ (વિગેરે, જુઓ નં. ૯૧) ના પુત્ર અનોપચંદ, તેની સ્ત્રી અને પુત્રી બાઈ ધીર્વ (ધીરજ) એમણે વખતચંદ વસોના નવા દેવાલયમાં અન્નિતનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૧૦૫. ૭૪ સંવત્ ૧૯૨૨, માર્ગસર વદિ ૭ શુક્રવાર; કાશીના રહેવાસી ઝોશવાળ વૃદ્ધશાખા અને જાગેડા ગોત્રના મોદી નેમિદાસના પુત્ર શિવપ્રસાદે અરનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; જૃહત્ ખરતરગચ્છના જિન-મુક્તિસુરિના હુકમથી પંઠ દેવચંદના શિષ્ય હીરાચંદે પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૧૦૬. ૭૫ સંવત્ ૧૯૨૪, માઘ શુક્લ ૧૦, સોમવાર, ૭૬ ગુર્જર દેશના વિશાલનગર (વીસલનગર ?) ના રહેવાસી લઘુશાખાના દસા-પોરવાડ સાં અમોલક કસબાએ શીતલનાથજીની પ્રતિમા અર્પણ કરી; તેના પુત્રો મૂલચંદ, મયાચંદ, રવિચંદ, તેમના પુત્રો, ગોકલ, દીપચંદ અને ખિમચંદ; તપાગચ્છના વિજયદેવેન્દ્રસુરિના રાજ્યમાં, પંઠ રતનવિજયે પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૧૦૭. ૭૭ સંવત્ ૧૯૨૮, માઘ શુક્લ ૧૩, શુક્રવાર; સેઠ મોતીશાની હુકમાં પોતાનીજ દેહરીમાં નવાનગરના ઝવેરી વેઢાજીના પુત્ર ખીમજી, તે અને બાઈ રતનના પુત્ર ગજાલચંદ અને તેના પુત્ર પ્રાગજીએ, પાર્શ્વનાથની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી.

૭૩ હેમાચાઈની હુકમાં, બીજા ઓરડામાં, એજ (ભમતી) ના નં. ૨૭

૭૪ મોતીશાનની હુકમાં, દક્ષિણે આવેલી એક ઓરડામાં. નં. ૨૮.

૭૫ " " "

૭૬ પ્રતિમા ઉપરની મિતિ-સં

૭૭ મોતીશાનની હુકમાં,

નં. ૧૦૮. ૭૮ સંવત ૧૯૩૦, ચૈત્ર વદ ૨; અમદાવાદના સાં
માનકચંદ મોતીચંદે ધર્મનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૧૦૯. ૭૯ વિક્રમ સંવત ૧૯૩૯, કૃષ્ણ ૧૨, મંગળવાર; અમદા-
વાદના રહેવાસી, લઘુશાખાના પોરવાડ, સાં નાના, પૂજા, પીતામ્બરદાસે શંતિ-
નાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૧૧૦. ૮૦ સંવત ૧૯૪૦, શક ૧૮૦૫, વૈશાખ શુક્લ ૩, સોમ-
વાર (ઈષ્ટ ઘટિ ૩ પલ ૧૦ સુર્યોદયાત); પાલિતાણાના ગોહિલ સૂરસિંઘજીના
રાજ્યમાં, આંચલગચ્છના વિવેકસાગરસૂરિના વખતમાં પોતાગોત્ર અને લઘુ-
શાખાના ઓસવાલ, કચ્છ નલિનપુરના અને પાછળથી મુ(મ)આઈબિંદર
(મુ'આઈ)ના, રહેવાસી સાહા ત્રિકમે, સાં કૈશવનાયકની ટુંકમાં, પુંડરીકના
દેવાલયમાં આદિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; મુની પેતસીએ પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૧૧૧. ૮૧ સંવત ૧૯૪૦, માઘ, શુક્લ, ૬, શનિવાર; અમત-
વામંના રહેવાસી, વૃદ્ધશાખાના શ્રીમાલી, જયસિંહ હિંમચંદના પુત્ર પરસોતમ
ધિયાએ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; પંન્યાસ મણિવિજયના શિષ્ય
પંન્યાસ ગુલાબવિજયગણિએ પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૧૧૨. ૮૨ સંવત ૧૯૪૦, ફાલગુન શુક્લ ૩, શુક્રવાર, અણહિ-
લપુરના રહેવાસી, વૃદ્ધ શ્રીમાલી, રામચંદ પુત્રચંદે ધર્મનાથની પ્રતિમા અર્પણ
કરી; તપાગચ્છના સંવિદ્યપક્ષના પંન્યાસ મણિવિજયગણિના શિષ્ય પંન્યાસ
ગુલાબવિજયગણિએ પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૧૧૩. ૮૩ સંવત ૧૯૭૩, પૌસ, કૃષ્ણાષ્ટમી, સોમવાર; અમદા-
વાદના દસા સરમાલી (શ્રીમાલા) સાં કેવલ લખમીચંદે તથા તેની સ્ત્રી
કેસરબાઈ, તેનો પુત્ર ચુનીલાલ તેની સ્ત્રી પરસનબાઈ તેમની પુત્રી બેન સાંકુએ
એક વાસુપૂજ્યજિન અર્પણ કર્યા.

૭૮

”

”

”

નં. ૩૫.

૭૯ સાકલચંદ પ્રેમચંદની ટુંકમાં, પશ્ચિમે, નં. ૧૮ ના મંદિરમાંની એક
પ્રતિમા ઉપર.

૮૦ વિમળવસી ટુંકમાં, કૈશવનાયકના દેવાલયમાં પુંડરીકના મંદિરમાં.

૮૧ જમણી બાજુએ ” ” દેવાલયમાં,

૮૨ ઉપરની જગ્યાએ

૮૩ સાકલચંદ પ્રેમચંદની ટુંકમાં, મુખ્ય દેવાલયની જમણી બાજુના દેવાલયની

તિમા નીચેની યેઠક ઉપર,

નં. ૧૧૪. = ૪ સંવત ૧૯૪૩, મ. ૩ સુક્ર ૧૦, ગુરુવાર; અમદાવાદના નીસા ઓસવાળ સાં ૩૩ વખતયંદ તથા તેની સ્ત્રી બાઈ અધીર, પુત્રી ધીરજ અને પુત્રો વાડીલાલ અને બોત્રાલાંઈ, એમણે શાંતીનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૧૧૫. = ૫ મિતિ નથી. વૈશાખ સુદિ ૩ બુધવાર ને દિવસે, આંચલગચ્છના કલ્યાણસાગરસુરિ = ૬ ના ઉપદેશથી શ્રેયાંસની પ્રતિમા અર્પણ કરી.

આ લેખો સિવાય, બીજી પણ મૂર્તિયો વિગેરે ઉપર એવા લેખો છે કે જે હજી સુધી લેવાયા નથી. પરંતુ તે બધા ન્હાના ન્હાના અને તેમાં પણ ઘણા ખરા તો ખંડિત અને અપૂર્ણ છે. શત્રુંગ્ય ઉપર પ્રાયઃ કરીને બધા પ્રભાવક શ્રાવકોએ મંદિરો બનાવ્યાના ઉલ્લેખો ગ્રંથોમાંથી મળી આવે છે, પરંતુ તેમનું નામ નિશાન પણ આજે દેખાતું નથી. મંત્રી વિમલસાહ, રાજા કુમારપાલ અને ગુર્જરમહા-ભાત્ય વસ્તુપાલ તેજપાલ આદિકોએ પુષ્કળ ધન ખર્ચી એ પવત ઉપર પ્રાસાદો બનાવ્યા છે, એમ તેમના ચરિત્રોમાં સ્પષ્ટ અને વિશ્વ-સનીય ઉલ્લેખ છે. પરંતુ તે મંદિરો વિદ્યમાન છે કે નહિ ? અને છે તો ક્યાં ? તે ઓળખી શકવું મુશ્કેલ છે. વસ્તુપાલ તેજપાલે પોતાના હરેકઠેકાણે બધાવેલાં મંદિરોમાં લેખો કોતરાવેલા છે, તેથી શત્રુંગ્ય ઉપર પણ તેમણે લેવા લેખો અવશ્ય કોતરાવ્યાજ હોવા જોઈએ. પરંતુ આજે તેમનું અસ્તિત્વ જણાતું નથી. આચાર્ય વલ્લભજી હરિદત્તે (રાજકોટના વોટસન મ્યુઝિયમના ક્યુરેટરે) પોતાના કીર્તિકૌમુદી ના સમશ્લોકિ ગુજરાતી ભાષાંતરની પ્રસ્તાવનામાં શત્રુંગ્ય ઉપરનો વસ્તુપાલ તેજપાલનો એક ખંડિત લેખ આપ્યો છે. લેખ અને તેના વિષયમાં તેમનું વક્તવ્ય આ પ્રમાણે છે.

“ શત્રુંગ્યમાં વસ્તુપાલને તેજપાલના લેખો છે એમ મી. કાયવટે લખે છે; પણ મારા જોવામાં માત્ર ૧ અને તે પણ ખંડિત લેખ આવ્યો

૮૪. સાકલ્યંદ્ર પ્રેમચંદની દુકમાં, પશ્ચિમ બાજુએ એક પ્રતિમા નીચે.
૮૫. દ્વાપીયોળની બહારના એક દેવાલયની પ્રતિમાની બેસણી ઉપર.
૮૬ આ ઉપરથી જણાય છે કે આ લેખ સંવત ૧૬૭૫ અગર ૧૬૮૩ નો છે; દેવાલયની મિતિ ૧૬૭૬ ની છે.

છે. બીજા નહિ હોય અથવા હશે તો નષ્ટ થયા હશે. એક જે છે તેનું સ્થળ વગેરે આગળ લખ્યું છે * તેના બાકી રહેલા ભાગમાં નીચે પ્રમાણે ૬ પંક્તિમાં ૪૬ અક્ષરો છે.

(૧).....વાસ્તવ્ય પ્રાગ્વાટાન્વય

(૨).....ઠ૦ શ્રીચંડપ્રસાદાં-

(૩).....ઠ૦ આશારાજનં-

(૪).....શ્રીમાલદેવ સંઘપ-

(૫).....જમહં. શ્રીતેજપાલે-

(૬).....સંચારપાજા કારિતા

ગિરિનારના દેવળમાં પોતાની, પોતાના પૂર્વજોની, મિત્રો અને કુટુંબીઓની મૂર્તિઓ બેસાર્યાની વાત લેખમાં છે પણ તે આજ ઉપલબ્ધ નથી. પણ આશુનાં દેવળમાં હાથી તથા ઘોડા ઉપર બેસાડેલી મૂર્તિઓ જોવામાં આવી છે ખરી.

આ શત્રુંજયના લેખનો ૧૧ કટકો જણાય છે અને ગત ભાગમાં આ પ્રમાણે અક્ષરો હશે એમ કલ્પના કરી શકાય છે.

(૧) [શ્રીમદળહિલપત્તન] વાસ્તવ્ય પ્રાગ્વાટાન્વય-

(૨) [ઠ૦ શ્રીચંડપતનુજ] ઠ૦ શ્રીચંઠપ્રસાદાં-

(૩) [ગજ ઠ૦ શ્રીસોમપુત્ર] ઠ૦ શ્રીઆશારાજનં-

(૪) [દન ઠ૦ શ્રીલ્હણિગ ઠ૦] શ્રીમાલદેવ સંઘપ-

(૫) [તિ મહં. શ્રીવસ્તુપાલાનુ] જ મહં. શ્રી તેજપાલે-

(૬) [ન શ્રીશત્રુંજયતીર્થે] સંચારપાજા કારિતા ।

આ ઉપરથી હવે આખા લેખનો અર્થ એવો થાય છે કે, શ્રીઆશુ-હિલપુરના રહેનાર પ્રાગ્વાટ સાતિના ઠક્કુર શ્રીચંડપના પુત્ર ઠક્કુર શ્રીચંડ-પ્રસાદના પુત્ર ઠક્કુર શ્રીસોમના પુત્ર ઠક્કુર શ્રીઆશારાજના પુત્ર ઠક્કુર શ્રીલ્હણિગ તથા ઠક્કુર શ્રીમાલદેવ તથા સંઘપતિ મહં. શ્રીવસ્તુપાલના અનુજ મહં. શ્રીતેજપાલે શ્રીશત્રુંજયતીર્થમાં રસ્તાની પાઝ બેંધાવી. ”

પૃષ્ઠ ૩૬-૩૭

* “ શત્રુંજયમાં કારકુનની કોટડી પાસે અગાશી જેવા ભાગમાં દોલાખાડી મની કુંડ જેવી કુંડી છે તેની ઉત્તર ભીતમાં ખંડિત પાટલ ચોઢેલી છે તેમાં આ ખ છે. ”

ગિરનાર પર્વત ઉપરના લેખો.

નંબર ૩૮ થી ૬૩ સુધીના (૨૩) લેખો ગિરનાર પર્વત ઉપર આવેલા લિન્ન લિન્ન જૈનમંદિરોમાંના છે. આ બધા લેખો, રીવાઇઝ્ડ લીસ્ટ્સ ઓફ એન્ટીકવેરીઅન રીમેન્સ ઈન્ ધી બોમ્બે પ્રેસીડન્સી, વોલ્યુમ, ૮, (REVISED LISTS OF ANTI-QUARIAN REMAINS IN THE BOMBAY PRESIDENCY, Vol., VIII.) માંના પરિશિષ્ટ (APPENDIX.) માં આપેલા છે, ત્યાંથી લેવામાં આવ્યા છે. એ પુસ્તકમાં, આ બધા લેખો મૂલ રૂપે આપી તેની નીચે અંગ્રેજી અનુવાદ પણ આપવામાં આવ્યો છે. પરંતુ અનુવાદ કેટલીક ઠેકાણે તો બહુજ ભૂલ ભરેલો અને વિવેચન વગરનો છે. ડૉ. જેમ્સ બર્જેસ (Dr. James Burgess) ના આર્કિઓ લૉજીકલ સર્વે ઓફ વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા, વોલ્યુમ ૨ (Archæological Survey of Western India, Vol. II) માં પણ થોડાક લેખો આપેલા છે. આદિની વસ્તુપાલની જે ૬ પ્રશસ્તિઓ છે, તે નિર્ણયસાગર પ્રેસ, મુંબઈ,ની પ્રાચીનલેખમાળા-માગ ૩, માં પણ મૂલ માત્ર આપેલી છે. ગિરનાર ઇન્સક્રીપ્શનસ નામનું એક જુદું પણ પુસ્તક પ્રકટ થયેલું છે પરંતુ તે મહારા જોવામાં આવ્યું નથી. મહેં જે આ સંગ્રહમાં લેખો આપ્યા છે તે ઉપર લખેલા બંને પુસ્તકોમાંથી તારવી કાઢી જે ઉપયોગી જણાયા છે તેજ આપ્યા છે. સ્થલ માટે ઉપરોક્ત પ્રથમ પુસ્તકોનાંજ આધાર લેવામાં આવ્યો છે.

(૩૮-૪૩.)

ગિરનાર પર્વત ઉપરના વિદ્યમાન જૈન લેખોમાં નં. ૩૮ થી ૪૩ સુધીના (૬) લેખો મહોટા અને મહુતવના છે. આ છએ લેખો, શુજરાતના પ્રાકૃમી પ્રધાનો અને જૈનધર્મના પ્રભાવક શ્રાવકો વસ્તુપાલ અને તેજપાલ બ્રાતાઓના છે. આચાર્ય વલ્લભજી હરિદત્ત, આ લેખોનું સ્થાન આ પ્રમાણે જણાવે છે—

“ વસ્તુપાલ તેજપાલનાં દેવજો જે કોટના દરવાજામાંથી ગિરનારજી તરફ જવાના રસ્તામાં જમણી બાજુ ત્રણ હારદોર છે જે પ્રથમ એક સળંગ લાંબા પરચાર ઉપર ખુલ્લા ભાગમાં હતાં પણ હાલ (લગભગ ૨૦-૨૫ વર્ષથી) જૈનોએ તેને વંડી કરી બંધેયમાં લપ્ત લીધાં છે. (કે જેથી યાત્રાળુઓ તેના પરચારનો ઉતારા તરીકે લાભ લેતા, તે બંધ પડ્યો છે.) તે ત્રણ દેવળમાંનાં એ પડખાનાં દેવળને ત્રણ ત્રણ બાર છે (દક્ષિણ બાજુનાને પશ્ચિમ, દક્ષિણ, તથા પૂર્વમાં; તથા ઉત્તર બાજુનાને પશ્ચિમ, ઉત્તર, તથા પૂર્વમાં) તેની છાડલી ઉપર મ્હોટી ૪૫૫૫ પુટ લાંબી, ૧૫૫૫ પુટ પ્હોળી અને ૧૩ પંકિતની (કોઇમાં સેહેજ ફેરફાર હશે) ૬ પાટયો છે તેમાં આ ૬ લેખો છે. ”

આ છએ લેખો એકજ પદ્ધતિથી રચાયેલા, લખાયેલા અને કોટારાયેલા છે. ઐતિહાસિક વર્ણન અને તેટલા ભાગનો શબ્દપાઠ પણ સરખોજ છે. દરેક લેખમાં, પ્રારંભમાં એક પદ્ય, પછી ૭-૮ પંકિત જેટલો ગદ્ય અને પછી અંતે કેટલાક પદ્યો આપેલાં છે. પ્રારંભના પદ્યમાં, તીર્થંકરોની સ્તવના દરેક લેખમાં જુદી જુદી રીતે કરેલી છે. ગદ્યભાગમાં વસ્તુપાલ અને તેજપાલનું ઐતિહાસિક વર્ણન છે. અંતના પદ્યોમાં, વસ્તુપાલ અને તેજપાલની (મુખ્ય કરીને વસ્તુપાલની) અનેક પ્રકારે પ્રશંસા કરવામાં આવી છે. આ પ્રશંસાત્મક પદ્યોના કર્તા કવિઓ ભિન્ન ભિન્ન છે અને રચના પણ જુદી જુદી જાતના છંદોમાં કરવામાં આવી છે.

લેખોક્ત વર્ણનનું અવલોકન આ પ્રમાણે છે—

ઉપર લખવામાં આવ્યું છે કે, વસ્તુપાલ તેજપાલના જે ત્રણ મંદિરો ગિરનાર ઉપર એકજ સાથે આવેલાં છે તેમાંના મધ્ય-મંદિરની બંને બાજુએ આવેલાં ૨ મંદિરોને જે ત્રણ ત્રણ દારો છે, તે દરેક દારની છાડલી-ઉપર અકેક એમ ૬ લેખો છે. જેમાંનો પ્રથમ (નં. ૩૮ નો) લેખ, દક્ષિણ તરફના, એટલે મધ્યના મંદિરની ડાબી બાજુના મંદિરના પશ્ચિમાદા દરવાજાની છાડલી ઉપર છે. લેખની સિલા લંબ ચોરસ છે અને ૧૩ પંકિતમાં આખો

લેખ પૂર્ણ કરવામાં આવેલો છે. દરેક પંક્તિમાં સુમારે ૧૨૦ લગભગ અક્ષરો છે. અક્ષરો સુંદર અને સ્પષ્ટ છે. લેખ બિલકુલ શુદ્ધ છે.

પ્રારંભના પદમાં નેમિનાથતીર્થ કરની સ્તુતિ છે. કેટલાક અક્ષરો ઘસાઈ ગયેલા હોવાથી વાંચી શકાતા નથી. પછી ગદ્ય પ્રારંભ થાય છે. મિતિ શ્રીવિક્રમસંવત ૧૨૮૮ ના ફાલ્ગુણ શુદ્ધિ ૧૦ અને બુધવારની છે. ગદ્યનો અનુવાદ આ પ્રમાણે છે—

અણહિલપુરમાં વસનારા, પ્રાગૃવાટ જ્ઞાતિના ઠં (ઠકુર) શ્રીચંડપનો પુત્ર ઠં શ્રીચંડપ્રસાદનો પુત્ર ઠં શ્રીસોમનો પુત્ર ઠં શ્રીઆશારાજ તથા તેની શ્રી કુમારદેવીનો પુત્ર મહામાત્ય વસ્તુપાલ થયો કે જે ઠં શ્રીલુણિગ તથા ઠં શ્રી-માલદેવનો ન્હાનોભાઈ અને મહં. શ્રી તેજપાલનો મોટોભાઈ હતો. તેને મહં. શ્રી લલિતાદેવીથી મહં. શ્રીજયતસિંહ નામનો પુત્ર થયો જે સં ૦ ૭૬ નાં વર્ષ પહેલાં સ્તંભતીર્થ (ખંભાત) માં સુદ્રાવ્યાપાર (નાણાનો વ્યાપાર—નાણાવટીનો ધંધો) કરતો હતો. વસ્તુપાલ, કે જે, ૭૭ ની સાલ પહેલાં, શત્રુજય અને ગિરનાર આદિ મહાતીર્થોની યાત્રા કરી તથા મોટાં મોટાંસવો કરી શ્રીદેવાધિ-દેવ (તીર્થકર-પરમાત્મા) ની કૃપાથી “ સંઘાધિપતિ ” નું પદ પ્રાપ્ત કર્યું હતું. તથા ચૌલુક્યકુલદિનમણિ મહારાજાધિરાજ શ્રી-લવણપ્રસાદદેવના પુત્ર મહારાજ શ્રીવીરધવલદેવની પ્રીતિથી જેણે “ રાજ્યસર્વેશ્વર્ય ” (રાજ્યનું સર્વાધિકારત્વ—કારભાર) પ્રાપ્ત કર્યું હતું. અને જેને સરસ્વતીએ પોતાના પુત્ર તરીકે સ્વીકાર કર્યો હતો (અર્થાત્ જે સરસ્વતીપુત્ર—કવિ કહેવાતો હતો) તેણે, તથા તેના ન્હાના ભાઈ તેજપાલે, કે જે પણ સં. ૭૬ ની સાલ પહેલાં, ગુજરાતના ધવલ-ક્ષક (ધોળકા) આદિ નગરોમાં સુદ્રા વ્યાપાર કરતો હતો, એ બંને ભાઈઓએ શત્રુજય અને અર્જુનદાયલ (આખુ) પ્રમુખ મહાતીર્થોમાં, તથા અણ-હિલપુર (પાટણ), ભૃગુપુર (ભડ્ય), * સ્તંભનકપુર, સ્તંભતીર્થ

* ‘ સ્તંભનકપુર ’ તે ખેડા જિલ્લાના આણંદ તાલુકામાં આવેલાં ઉમ-રે નામના ગામની પાસે આવેલું અને સેઠી નદીના કાંઠે રહેલું જે ‘ થાંભણા ’

(ખંભાત), દર્ભવતી (ડભોઈ) અને ધવલકુટ (ધોળકા) આદિ નગરોમાં, તથા અન્ય સમસ્ત સ્થાનોમાં પણ ફેરો નવા ધર્મસ્થાનો બનાવ્યાં અને ઘણા છુણોદ્ધાર કર્યા.

તથા, સચિવેશ્વર વસ્તુપાલે, આ (ગિરનાર) પર્વત ઉપર પોતે કરાવેલા, શત્રુઝય મહાતીર્થાવતાર શ્રીઆદિતીર્થકર ઋષભદેવ, સ્તંભનકપુરાવતાર શ્રીપાર્શ્વનાથદેવ, + સત્યપુરાવતાર શ્રીમહાવીરદેવ અને

નામનું ગામ છે, તે છે. ‘ થાંભણા ’ એ પ્રાકૃત ‘ થંભણય ’ નું જ રૂપાન્તર છે. અભયદેવસૂરિએ, એજ દેકાજેથી “ જયન્તિદુષ્ણ ” એ આદિ વાક્યવાળું પાર્શ્વનાથ સ્તોત્ર રચી, પલાશના વૃક્ષોની ઘટા નીચે બનકમાં દટાએડી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પ્રકટ કરી હતી. અને એ ગામના નામથીજ તે મૂર્તિની ‘ સ્તંભનક-પાર્શ્વનાથ ’ ના નામે પ્રસિદ્ધિ થઈ. સ્વયં અભયદેવસૂરિએ પોતાના સ્તોત્રમાં પણ ‘ જિણેસ ! પાસ ! ચંમળયપુરદિગ ! — (સ્તંભનકપુરસ્થિત હે પાર્શ્વજિનેશ્વર !) આવો ઉલ્લેખ કરી તે મૂર્તિને ‘ સ્તંભનક-પાર્શ્વનાથ ’ તરીકે ઓળખાવે છે. કેટલાક વિદ્વાનો ‘ સ્તંભનક ’ અને ‘ સ્તંભતીર્થ ’ બંનેને એકજ (ખંભાત જ) સમજે છે, પરંતુ તે ભૂલ છે. આ ઘોટાળો પાછળથી સ્તંભનકપાર્શ્વનાથની મૂર્તિ વત્તારે ‘ સ્તંભનકપુર ’ માંથી લાવી ‘ સ્તંભતીર્થ ’ (ખંભાત) માં સ્થાપન કરવામાં આવી, તેના લીધે થયેલો છે. કારણ કે વર્તમાનમાં ‘ સ્તંભનક-પાર્શ્વનાથ ’ ની પ્રતિમા પણ ‘ સ્તંભતીર્થ ’ માં જ વિદ્યમાન હોવાના લીધે તેનેજ ‘ સ્તંભનક ’ સમજવાની ભૂલ ઉભી થઈ છે. મેરુતુંગસૂરિએ, વિ. સં. ૧૪૧૩ માં ‘ સ્તંભનાથચરિત ’ નામનો એક ગ્રંથ બનાવ્યો છે કે જે ફક્ત પાટણના એક ભંડારમાં અપૂર્ણરૂપે વિદ્યમાન છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે— સં. ૧૩૬૮ વર્ષે इंदु च विम्बं श्रीस्तंभतीर्थे सामायात्तम् (સં. ૧૩૬૮ માં આ-સ્તંભનકપાર્શ્વનાથનું—બિંબ સ્તંભતીર્થ (ખંભાત) માં આવ્યું છે.) આ ઉલ્લેખથી જણાશે કે વસ્તુપાલના સમયમાં તો સ્તંભનકપાર્શ્વનાથ મૂળ સ્થાન (સ્તંભનકપુર) માં જ વિરાજમાન હતા અને તેથી એ મહામાત્યે તે ગામમાં મંદિર બનાવ્યું હતું.

+ ‘ સત્યપુર ’ તે મારવાડમાં, ડીસા પ્રાંતમાં આવેલું હાલનું ‘ સાચોર ’ ગામ છે, તે છે. સાચોર ડીસા કુંપથી વાયુકૌણમાં ૨૦ ગાઉ ઉપર આવેલું છે. ‘ સત્યપુર ’ નું પ્રાકૃતરૂપ ‘ સચ્ચઉર ’ થાય છે અને તેનુંજ અપભ્રંષ્ટ ‘ સાચોર ’ છે.

પ્રશસ્તિ સહિત કશ્મીરાવતાર શ્રીસરસ્વતીમૂર્તિ; એમ દેવકુલિકા ૪; ૨ જિન; અંબા, અવલોકન, શાંખ અને પ્રદ્યુમ્ન નામના એ ચાર શિખ-
રોમાં શ્રીનેમિનાથદેવવિભૂષિત દેવકુલિકા ૪; પોતાના પિતામહ ૬૦
શ્રીસોમ અને પિતા ૬૦ શ્રીઆશરાજની અશ્વાવરુઠ મૂર્તિઓ ૨;
ત્રણ સુંદર તોરણ; શ્રીનેમિનાથદેવ તથા પોતાના પૂર્વજ, અંગ્રજ,
(મહોટાં લાઈઓ), અનુજ (ન્હાના લાઈ) અને પુત્ર આદિની મૂર્તિઓ
સહિત સુખોદ્ઘાટનક સ્તંભ, અષ્ટાપદ મહાતીર્થ; ઈર્ષ્યાદિ અનેક
કીર્તનોથી સુશોભિત અને શ્રીનેમિનાથદેવથી અલંકૃત એવા આ
ઉત્તમ્યંત (ગિરનાર) મહાતીર્થ ઉપર, પોતાના માટે તથા પોતાની
સ્વધર્મચારિણી પ્રાગ્વાટ રાત્રીય ૬૦ શ્રીકાન્હડ અને તેની સ્ત્રી
ઠકકુરાસી રાણીની પુત્રી મહુ. શ્રી લલિતાદેવીના પુણ્ય માટે, અન્નિતનાથ
આદિ વીસ તીર્થકરોથી અલંકૃત શ્રીસમ્મેતમહાતીર્થાવતાર નામનો
મંડપ સહિત આ અલિનવ પ્રાસાદ બનાવ્યો અને નાગેન્દ્રગચ્છના ભટ્ટ-
રક શ્રીમહેન્દ્રસૂરિના શિષ્ય, શ્રીશાંતિસૂરિના શિષ્ય, શ્રીઆણુંદસૂરિના
શિષ્ય, શ્રીઅમરસૂરિના શિષ્ય, ભટ્ટારક શ્રીહરિભદ્રસૂરિના પટ્ટધર આચાર્ય
શ્રીવિનયસેનસૂરિએ એની પ્રતિષ્ઠા કરી.

આટલી હુકીકત ગદ્યલાગમાં આપ્યા પછી ગુર્જરેશ્વરપુરોહિત ૬૦
સોમેશ્વરદેવના + રચેલાં ૯ પદો આપેલાં છે. તેમાં વસ્તુપાલને કર્ણ અને
બલિ જેવો દાનેશ્વરી તથા અસંખ્ય પૂર્તો * કરાવનારો અને તેજપાલને

+ સોમેશ્વરદેવ ચાલુક્યોનો કુલ ગુરુ હતો. તે વસ્તુપાલનો ગાદમિત્ર
હતો. તેણે વસ્તુપાલની કીર્તિને અમર કરવા માટે “ કીર્તિકામુદો ” નામનું
ઉત્તમકાવ્ય બનાવ્યું છે. મુરયોત્સવ, હજાપરાષવ, રામરાત્રક આદિ બીજા પણ
તેના કરેલા અથો વિદ્વાનોમાં આદર પામેલા છે.

* વાવ, કૂવા, તળાવ, દેવમંદિર, સદાવ્રત અને આરામ વિગેરે
બનાવવાં તે પૂર્ત કરેલાં છે.

વાપીકૃપતઙગાદિદેવતાયત્તનાનિ ચ ।

અન્નપ્રદાનમારામઃ પૂર્તમિત્યભિધીયતે ॥

(શબ્દચિન્તામણિકોશ, પૃં ૮૪૨.)

ચિંતામણિ જેવો વર્ણવ્યો છે. આ પદો પછી છેવટે બીજા ત્રણ શ્લોકો છે જેમાં, પહેલામાં લખ્યું છે કે—સ્તંભતીર્થ (ખંભાત) નિવાસી કાયસ્થ વાજડના પુત્ર જૈત્રસિંહ, આ પ્રશસ્તિ (શિલાપટ્ટ ઉપર) લખી છે. બીજામાં લખ્યું છે—સૂત્રધાર (સલાટ) બાહડના પુત્ર કુમારસિંહ, આને (ટાંકણા વડે) કોતરી છે. ત્રીજા શ્લોકમાં જણાવ્યું છે કે—ત્રણ જગતના સ્વામી એવા શ્રીનેમિનાથ અને તેમની શાસનમુરી દેવી અંબિકાના પ્રસાદથી, વસ્તુપાલના વંશને આ પ્રશસ્તિ સ્વસ્તિ કરનારી થાઓ.

એજ (દક્ષિણ બાજુના) મંદિરના દક્ષિણાદા દરવાજા ઉપર આ લેખોમાંનો ૬ ઠો (નં. ૪૩) લેખ આવેલો છે. પ્રારંભમાં સંમેત-તીર્થની સ્તુતિવાળું પદ્ય આપ્યું છે. પછી ઉપરના લેખ પ્રમાણેજ ગદ્ય ભાગ છે. અંતના ૯ પદો નાગેન્દ્રગચ્છના ભટ્ટારક x ઉદયપ્રભસૂરિના કરેલાં છે અને તેમાં વસ્તુપાલનાં યશ, રૂપ, દાન, અને પુણ્ય વિગેરેનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. છેવટે પ્રશસ્તિ લખનાર અને કોતરનારના વિષયના તેના તેજ ત્રણ શ્લોકો આપેલા છે.

એજ દેવલના પૂર્વ બાજુના દ્વારની છાંડલીમાં ૫ મો (નં. ૪૩) લેખ આવેલો છે. પ્રારંભનો શ્લોક ઘણોખરો ઘસાઈ ગયેલો છે. ગદ્ય ભાગ ઉપર પ્રમાણેજ છે. ગદ્ય પછીના ૧૧ પદો ભલધારી * નરયન્દ્રસૂરિના કરેલાં છે. તેમાં વસ્તુપાલના વિદ્યા, વિત્ત, ન્યાય, પરાક્રમ, દાન, વિવેક, ધર્મ અને કુટુંબનું વર્ણન છે. અંતિમ ત્રણ શ્લોકો તેજ છે.

મુખ્ય-એટલે મધ્યગત-મંદિરની જમણી બાજુએ-અર્થાત્ ઉત્તર તરફ-આવેલા મંદિરના પૂર્વ દ્વાર ઉપર, આ લેખોમાંનો ૪ થો (ચાલુ નં. ૪૧ વાળો) લેખ આવેલો છે. પ્રારંભના શ્લોકમાં, અષ્ટાપદતીર્થની

x ઉદયપ્રભસૂરિ વસ્તુપાલના પિતૃપક્ષના ધર્મગુરુ હતા.

* નરયન્દ્રસૂરિ તેના માતૃપક્ષના ધર્મગુરુ હતા.

સ્તવના કરવામાં આવેલી છે. પછી ઉપરના લેખો પ્રમાણે જ ગદ્યભાંગ આવેલો છે. પરંતુ, + સ્તંભતીર્થને વેલાકુલ(ખંદર)નું વિશેષણ વધારેલું છે. તેમજ લલિતાદેવીને ઠેકાણે સોખૂકાનું નામ અને સંમેત શિખરના સ્થાને અષ્ટાપદનું નામ આપવામાં આવ્યું છે. ગદ્ય પછી ૧૩ પદ્યો આવેલાં છે, જે મલધારી નરેન્દ્રસૂરિના રચેલાં છે અને તેમાં વસ્તુપાલના, શૌર્ય, વૈર્ય, દાન, બુદ્ધિ, વિદ્યતા, કવિત્વશક્તિ, કીર્તિ અને યશ આદિ ગુણો વર્ણવ્યા છે. પ્રશસ્તિ લખનાર અને કોતરનાર એના એ.

❧

એજ મંદિરના ઉત્તર દ્વાર ઉપરની શિલામાં ૩ જો (ચાલુ નં. ૪૦ વાળો) લેખ કોતરેલો છે. પ્રારંભના શ્લોકમાં, શિવાંગજ નેમિનાથ તીર્થંકરની સ્તુતિ કરેલી છે. આમાં છેલ્લા ૧૬ પદ્યો છે અને તે સોમેશ્વરદેવનાજ કરેલાં છે. તેમાં પણ વસ્તુપાલના પૂર્ત, દાન, પરાક્રમ, યશ, રૂપ અને ઉદારતા આદિ ગુણો વર્ણવ્યા છે. પ્રશસ્તિ લખનાર એના એ. પણ, જૈત્રસિંહને બદલે જયંતસિંહ નામ—કે જે બંને એકજ છે—વાપર્યું છે. તથા તેના પિતાના નામ ઉપરાંત, પિતામહ, પ્રપિતામહ અને વૃદ્ધપ્રપિતામહનાં, વાલિંગ, સહાજિંગ, અને આનાક; એ નામ વિશેષ આપ્યાં છે. તેમજ પ્રશસ્તિ કોતરનાર, હરિમંડપ અને નંદીશ્વરનાં મંદિરો કરનાર સોમદેવનો પુત્ર બકુલસ્વામીસુત પુરૂષોત્તમ છે. તથા છેલ્લી પંક્તિમાં “ મહામાત્ય શ્રીવસ્તુપાલની સ્ત્રી સોખૂકાનું આ ધર્મસ્થાન છે. ” એટલું વિશેષ લખ્યું છે.

❧

એજ મંદિરના પશ્ચિમી દ્વાર ઉપર, આ લેખોમાંનો ૨ જો (ચાલુ નં. ૩૯ વાળો) લેખ આવેલો છે. પ્રારંભનો શ્લોક કિંચિત્ ખંડિત છે

+ મૂળ લેખોની નકલો પ્રથમ નિર્ણયસાગર પ્રેસની છંપાવેલી પ્રાચીન લેખમાત્રામાંથી કરવામાં આવી હતી અને પાછળથી તેજ પ્રેસમાં આપી દેવામાં આવેલી હોવાથી આ લેખમાં ‘ સ્તંમતીર્થ ’ શબ્દ પછી ‘ વેલકુલ ’ વિશેષણ છૂટી ગયું છે. કારણ કે, તે પ્રાચીનલેખમાત્રામાં આવેલું નથી. માટે મૂળ લેખમાં આ વિશેષણ વધારીને વાંચવાની સૂચના છે.

અને તેમાં ઉત્તરવંત (ગિરનાર)ની સ્તવના કચ્છી છે. ગદ્યપાઠ ઉપર પ્રમાણે જ. અતિમ ૭ શ્લોકો નરચંદ્રસૂરિના રચેલા છે. તેમાં વસ્તુપાલના ધર્મ, દાન, લક્ષ્મી, સરસ્વતી, શાંતિ, તેજસ્વિતા, અપ્રતિમતા અને મંત્રિત્વ વિગેરેનું વર્ણન છે. શેષ સમગ્ર ઉપર પ્રમાણે જ છે.

(૪૪)

નંબર ૪૪ નો લેખ, ગોમુખના રસ્તાની પશ્ચિમે અને રાગુલ-વેળુલની ગુફાની પૂર્વ બાજુએ શિલાપટ્ટ ઉપર કોતરેલો છે.

પ્રથમ એક શ્લોક આપ્યો છે, તેમાં જણાવ્યું છે કે-ઉત્તરવલ અને કાંતિવાળા હારવટે જેમ કંઈ શોભે છે તેમ દેહીપ્યમાન એવા વસ્તુપાલના કરાવેલા વિહારો (મંદિરો) વડે આ ગિરનાર ગિરિરાજનો મધ્ય ભાગ વિરાજમાન છે. પછી ગદ્યપાઠ છે, અને તેમાં લખ્યું છે કે-વિક્રમ સં. ૧૨૮૯ ના આશ્વિન વદિ ૧૫ અને સોમવારના દિવસે, મહામાત્ય શ્રીવસ્તુપાલે પોતાના કલ્યાણ માટે, જેની પાછળ કથાર્થ-યક્ષનું મંદિર છે એવું શત્રુજયાવતાર નામનું આદિનાથ ભગવાનનું મંદિર; તથા તેના અગ્રભાગમાં, વામપક્ષે (ડાબી બાજુએ), પોતાની સ્વધર્મચારિણી મહં શ્રીલલિતાદેવીના પુણ્ય માટે, વીસ જિનવરોથી અલંકૃત એવું સંમેતશિખરાવતાર નામનું મંદિર; અને, તેમજ દક્ષિણ ભાગમાં (જમણી બાજુએ), પોતાની ણીજ પત્ની મહં શ્રીસોમુકાના શ્રેય સાડુ, ચોવીસ તીર્થકરોથી ભૂષિત એવું અષ્ટાપદાવતાર નામનું મંદિર; આવી રીતે અપૂર્વ ઘાટ અને ઉત્તમ રચનાવાળા ચાર નવીન પ્રાસાદો બનાવ્યા છે.

(૪૫-૪૬.)

વસ્તુપાલના આ ત્રણ મંદિરોમાંના મધ્ય-મંદિરના મંડપમાં સામસામે બે મહોટા ગોખલા છે તેમાં ઉત્તર બાજુના ગોખલાના ઉપરના ભાગમાં નં. ૪૫ નો, અને દક્ષિણ બાજુના ગોખલા ઉપર નં. ૪૬ નો લેખ છે. પહેલામાં ઉલ્લેખ છે કે ' મહામાત્ય શ્રીવસ્તુપાલ અને (?)

મહું શ્રીલલિતાદેવીની મૂર્તિ ' અને ખીજમાં ' મહામાત્ય શ્રી વસ્તુપાલ અને (?) અને મહું શ્રીસોખની મૂર્તિ * ' છે.

(૪૭-૪૮)

ગિરનારના રસ્તામાં પહોડો ઉપર બે ઠેકાણે આ બંને શ્લોકો ખોદેલા છે અને તે નં. ૪૪ ના લેખના પ્રારંભમાં જે છે, તેજ છે.

*

*

*

આ લેખો ઉપરથી જણાશે કે, આ બધામાં વસ્તુપાલે ગિરનાર ઉપર જે જે ધર્મસ્થાનો કરાવ્યાં અથવા તેઓમાં જે જે કોતર કામો કરાવ્યાં, તેમનો સંક્ષેપમાં ઉલ્લેખ છે. લેખોકત વર્ણન સંક્ષિપ્ત હોવાથી અસ્પષ્ટ અને કેટલાકને પૂરેપૂરું નહિ સમજાય તેવું છે. તેથી એ વિષયમાં સ્પષ્ટ કથનની આવશ્યકતા છે. પંડિત જિનકુર્ષ ગણિએ પોતાના વસ્તુપાલ ચરિત્ર ના, છઠ્ઠા પ્રસ્તાવમાં, ૬૯૧ ના શ્લોકથી તે ૭૨૬ સુધીના શ્લોકોમાં, વસ્તુપાલે ગિરનાર પર્વત ઉપર શું શું બનાવ્યું તેની સવિસ્તર નોંધ આપી છે અને તે આ લેખોની સાથે પૂરેપૂરી મળતી આવે છે. તેથી એ નોંધનો સાર અત્રે આપવો ઉપયોગી થઈ પડશે.

“ ગિરનાર તીર્થપતિ શ્રીનેમિનાથના મંદિરના પાંછળના ભાગમાં પોતાના કન્યાણુ માટે શત્રુંજયસ્વામી આદિનાથનો પ્રસાદ બનાવ્યો અને તેનું “ વસ્તુપાલ વિકાર ” એવું નામ આપ્યું. આના ઉપર સુવર્ણનું દેદિધ્યમાન કલશ સ્થાપન કર્યું અને સુંદર રક્ષટિક સમાન નિર્મલ પાષા-

* આ લેખની મતલબ એવી જણાય છે કે, આ બંને ગોખલાઓમાં વસ્તુપાલે પોતાની પ્રતિમાઓ સ્થાપન કરી હશે અને સાથે એકમાં પોતાની પ્રથમ પત્ની લલિતાદેવીની અને ખીજમાં દ્વિતીય પત્ની સોખકાની મૂર્તિ સ્થાપિત કરાવી હશે. આ ગોખલાઓમાં હાલ તે મૂર્તિઓ નથી પરંતુ આજુ ઉપરના તેજપાલના મંદિરમાં વસ્તુપાલ અને તેની બંને સ્ત્રીઓની મૂર્તિઓ સાથેજ સ્થાપન કરેલી વિદ્યમાન છે. આ મૂર્તિઓનું ચિત્ર ‘ ગાયકવાડસ્ ઓરીએન્ટલ સીરીઝ ’ માં પ્રગટ થયેલા નરનારાયણાનન્દ નામના વસ્તુપાલના રચેલા કાવ્યમાં પ્રકટ થયું છે.

જુની ભગવાનની ભવ્યમૂર્તિ સ્થાપિત કરી. તે મૂર્તિની આસપાસ પોતાના પૂર્વજોના શ્રેય સારૂ અજિતનાથ અને વાસુપૂજ્ય તીર્થંકરની પ્રતિમાઓ વિરાજમાન કરી. એ મંદિરના મંડપમાં ઠ. ચંડપની મહોટી મૂર્તિ તથા અંબિકાદેવી અને મહાવીરજિનનાં બિંબો સ્થાપિત કર્યા. ગર્ભાગાર (મૂળ ગભારા) ના દ્વારની દક્ષિણ અને ઉત્તરની બાજુએ કમથો પોતાની અને પોતાના ન્હાના ભાઈ તેજપાલની અશ્વારુઢ મૂર્તિઓ બનાવી. એ મંદિરની ડાબી બાજુએ પોતાની પ્રથમ પત્ની લલિતા દેવીના પુણ્યાર્થે “ સમ્મેતાવતાર ” નામનું મંદિર બનાવ્યું અને તેમાં ૨૦ તીર્થંકરોની મૂર્તિઓ સ્થાપિત કરી. એમાં જ પોતાના બીજા પૂર્વજોની પણ મૂર્તિઓ વિરાજિત કરી. પોતાની બીજી સ્ત્રી સોબુકા (જિનહર્ષગણિએ પોતાના ચરિત્રમાં આનું નામ સંસ્કૃત કરી ‘સૌખ્યલતા’ એવું આપ્યું છે.) ના શ્રેય માટે, મૂળ મંદિરની જમણી બાજુએ “ અષ્ટાપદાવતાર ” નામનું મંદિર કરાવ્યું અને તેમાં ચોવીસે તીર્થંકરોનાં બિંબો સ્થાપ્યાં. તથા એમાં જ પોતાની માતા કુમારદેવી અને પોતાની ૭ બહેનો (જેમનાં નામો, આગળ આપુના લેખોમાં આપવામાં આવેલાં છે.) ની મૂર્તિઓ સ્થાપિત કરી. આ ત્રણે મંદિરોને સુંદર અને વિચિત્ર ત્રણ તોરણો કરાવ્યાં. ‘વસ્તુપાલ વિહાર’—અર્થાત એ ત્રણે મંદિરોની મધ્યગાંના મંદિર—ની પાછળ, અનુત્તર વિમાન જેવું કપરદિયક્ષનું મંદિર બનાવ્યું. તેમાં એ યક્ષની અને આદિનાથ ભગવાનની માતા મરૂદેવીની ગળરૂઢ (હાથી ઉપર ચઢેલી) મૂર્તિ વિરાજમાન કરી.

તીર્થંકર પતિ નેમિનાથતીર્થંકરનું જે મંદિર છે તેના દક્ષિણ, પાશ્ચિમ અને ઉત્તર એમ ત્રણે દિશાના દ્વારો ઉપર સુંદર તોરણો કરાવ્યાં. એજ ચૈત્યના (મંડપમાં ?) દક્ષિણ અને ઉત્તર બાજુએ, પોતાના પિતા અને પિતામહુની અશ્વારુઢ મૂર્તિઓ સ્થાપિત કરી. તથા, પોતાના માતા-પિતાના કલ્યાણાર્થે એજ ચૈત્યના મંડપમાં, અજિતનાથ અને શાંતિનાથની કાચોત્સર્ગસ્થ (ઉભી) પ્રતિમાઓ બનાવી. એ મંદિરના મંડપમાં સ્નાત્રોત્સવ કરતી વખતે સંક્રામણ

થતી હુતી તેથી તેના આગળ બીજું “ ધન્દ્ર ” નામનું વિશાલ મંડપ બનાવ્યું.

એ મંદિરના અગ્રભાગમાં, પોતાના વંશજોની મૂર્તિઓ સહિત નેમિનાથ તીર્થંકરની મૂર્તિવાળો “ સુખોદ્ધાટનક ”—(સુખનું ઉદ્ધાટન કરનાર) નામનો સુંદર અને ઉત્તત સ્તંભ બનાવ્યો. ત્યાંજ ૬૦ આશારાજ (પોતાના પિતા) ના પિતા અને પિતામહનું પણ અશ્વારૂઢ મૂર્તિયુગ્મ સ્થાપ્યું. વળી, ‘ પ્રપામઠ ’ (પરગડી ?) ની પાસે ત્રણ તીર્થંકરોની ત્રણ દેવકુલિકા (તે આ લેખોમાં જણાવ્યા પ્રમાણે શત્રુંજયાવતાર, સ્તંભનકાવતાર અને સત્યપુરાવતાર નામે) તથા, પ્રશસ્તિ સહિત સરસ્વતી દેવીની દેવકુલિકા, કે જેમાં પોતાના પૂર્વજોની પણ બે મૂર્તિઓ હતી; એમ ચાર દેવકુલિકાઓ (દેહુરિઓ) બનાવી. નેમિનાથના મુખ્ય મંદિરના મંડપ ઉપર સુવર્ણકલશો સ્થાપ્યાં. અંબિકાના મંદિર આગળ એક મહોટું મંડપ બનાવ્યું તથા એક તીર્થંકરની દેવકુલિકા પણ ત્યાં બનાવી. આરામણના ઉજ્જવલ આરમ-પાપાણનો અંબિકાદેવીની આમ્રપાસનો પરિકર બનાવ્યો. એ અંબાવાળા શિખર ઉપર ૬૦ ચંડપના કડ્યાણ માટે નેમિનાથની એક મૂર્તિ તથા એક ખુદ ચંડપની મૂર્તિ અને પોતાના લાઈ મડલદેવની એક મૂર્તિ, એમ ત્રણ મૂર્તિઓ સ્થાપિત કરી. આવીજ રીતે, અવંલોકન નામના શિખર ઉપર, ૬૦ ચંડપ્રસાદના પુણ્ય માટે નેમિજિનની તથા ખુદ ૬૦ ચંડપ્રસાદની અને પોતાની એમ ત્રણ મૂર્તિઓ સ્થાપી. પ્રદ્યુમ્ન નામના શિખરે પણ ૬૦ સોમના શ્રેયાર્થે નેમિજિનની તથા ૬૦ સોમ અને પોતાના ન્હાના લાઈ તેજપાલની એમ ત્રણ પ્રતિમાઓ પ્રતિષ્ઠિત કરી. એજ પ્રમાણે શાંખશિખર ઉપર, ૬૦ આશારાજના પુણ્યાર્થે નેમિજિનની અને ખુદ ૬૦ આશારાજ તથા તેની શ્રી કુમોરદેવી (મંત્રીની માતા) ની, એમ ત્રણ આકૃતિઓ વિરાજિત કરી.”

લેખોકત હુકીકતનું આવી રીતે આ ચરિત્રોકત વર્ણનથી સ્પષ્ટી કરણ ધાય છે. વર્તમાનમાં વસ્તુપાલના એ મન્દિરોમાં, ઉપરોકત કામમાંથી ધણે દેરફાર થઈ ગયેલો જોવાય છે. લેખોમાં જણાવેલી રચના ઘણી

ખરી નષ્ટબ્રષ્ટ થઈ ગઈ છે. વસ્તુપાલના કૌટુંબિકોની મૂર્તિઓ વિગેરે માંતું આજે કશું દેખાતું નથી. અંખા અને અવલોકન આદિ શિખરો ઉપર જે દેવ કુલિકાઓ કરાવી હતી તે પણ કાલના કરાલ ગાલમાં ગર્ક થઈ ગયેલીઓ છે. નેમિનાથના મહાન્ મંદિર આગળ જે ‘ ઇન્દ્ર મંડપ ’ અને ‘ સુખોદઘાટનકસ્તલ ’ કરાવ્યો હતો તે પણ દષ્ટિગોચર થતો નથી. ફક્ત શત્રુંજયાવતાર, સંમેતાવતાર, અષ્ટાપદાવતાર અને કપરિયક્ષવાળું એમ ૪ મૂળ મંદિરોજ આજે વિદ્યમાન છે અને તેને લોકો “ વસ્તુપાલ-તેજપાલની કુંડ ”ના નામે ઓળખે છે.

(૪૯)

નેમિનાથના મહાન્ મંદિરના ઉત્તર તરફના દરવાજા તરફ આવેલા ‘ ઘડીઘટકા ’ના મંદિરની અંદરના ન્હાના દરવાજા પાસેની દેવ કુલિકાની દક્ષિણે આવેલી દિવાલ ઉપર નં. ૪૯ નો લેખ કોતરેલો છે.

મિતિ સં ૧૨૧૫ ના ચૈત્ર સુદી ૮ રવિવાર, છે. એ દિવસે આ ઉજ્જયંત (ગિરનાર) પર્વત ઉપર, સંઘવિ ઠં સાલવાહુણી દેખરેખ નીચે સૂત્રધાર જસહડના પુત્ર સાવદેવે, જગતી (કોટ)ની સઘળી દેવકુલિકાઓના છાજ, કુવાલિ (?) અને સંવિરણી (?) પૂર્ણ કર્યાં. તથા ઠં ભરથના પુત્ર ઠં પંડિત સાલિવાહુણે નાગઝરા નામના ઝરા (?)ની આસપાસ ચાર ખિંખ ચુક્ત કુંડ કરાવ્યો અને તેની અધિષ્ઠાત્રી અંખિકાદેવીની પ્રતિમા અને દેવકુલિકા કરાવી. x

(૫૦-૫૧)

સુવાવડી પરખની પાસે ‘ ખખુતરી-ખાણુ ’ના નામે ઓળખાતી જે ખાણ છે ત્યાં આગળ, પર્વતના રસ્તાની ઉત્તર ખાણની દિવાલ ઉપર આ નં. ૫૦ અને ૫૧ ના લેખો કોતરેલા જોવામાં આવે છે.

પહેલાની સાલ ૧૨૨૨ ની અને ખીજની ૨૩ ની છે. ખંનેની મતલબ એકજ છે. શ્રીમાલજ્ઞાતિના મહં શ્રીરાણિગના સુત મહં શ્રીઆંખાંકે પદા (પાજ) કરાવી. એ કથન આ ખંને લેખોમાં છે.

x આ લેખની પૂરેપૂરી મતલબ સ્પષ્ટ રીતે સમજાતી નથી.

આ લેખો સાથે સંબંધ ધરાવતો ઇતિહાસ આ પ્રમાણે છે—

શુભદેશ્વર પરમાર્હત ચૌલુક્યનૃપતિ કુમારપાલે સંઘ સમેત શત્રુંજયની યાત્રા કરી ગિરનાર તીર્થ ઉપર ગયો હતો. તે વખતે પર્વત ઉપર ચઢવા માટે રસ્તો બાંધેલો ન હતો તેથી ચઢનારને બહુ પરિશ્રમ પડતો હતો. રાજા કુમારપાલદેવ એ કઠિનતાના લીધે પર્વત ઉપર ચઢી શક્યો નહિ અને તીર્થપતિ નેમિનાથના પવિત્ર દર્શન કરી શક્યો નહિ. આના લીધે તેના મનમાં બહુ ખેદ થયો. પછી તેણે એ કઠિનતાનું નિવારણ કરવા માટે પાંજ બાંધાવવાનો વિચાર કર્યો અને પોતાના સલાસદોને પૂછ્યું કે ‘ આ ગિરનાર પર્વત ઉપર ચઢવા માટે સુગમ પાંજ કોણ બાંધાવી શકે એમ છે? ’ ત્યારે મહાકવિ સિદ્ધપાલે, જણાવ્યું, કે— ‘ મહારાજ ! ધર્મિષ્ઠ, નિષ્પક્ષ અને સદ્ગુણી એવો આ રાણિગનો પુત્ર આમ્ર (અસલ નામ આંખડ યા આંખાક) બાંધાવી શકે તેમ છે. ’ કુમારપાલે આમ્રની એ વિષયમાં યોગ્યતા જાણી તેને સૌરાષ્ટ્રનો અધિપતિ (સુખો) નીમ્યો અને પર્વતની પદ્યા (પાંજ) બાંધાવવાનો હુકમ આપ્યો. તદનુસાર આમ્રે કુશલતા પૂર્વક થોડાજ સમયમાં એ કાર્ય પૂર્ણ કર્યું અને તેના સ્મરણ માટે આ લેખો કોતરાવ્યા. આ વૃત્તાન્ત સોમપ્રભાચાર્યના કુમારપાલપ્રતિબોધ અથવા હેમકુમારચરિત્ર માં છે કે જે સં. ૧૨૪૧ માં પૂર્ણ થયું છે.

(કુમારવાલો) ઉજ્જિંતે નેમિજિણો ન મણ નમિઓ ત્તિ સુરેહ ।
જંપડ સહાનિસણ્ણો ‘ સુગમં પજં ગિરિમ્મિ ઉજ્જિંતે કો કારવિંડં સક્કો ? ’
તો મણિઓ સિદ્ધવાલેણ—

પ્રથા વાચિ પ્રતિષ્ઠા જિનગુરુચરણાન્મોજમક્તિર્ગરિષ્ઠા

શ્રેષ્ઠાન્નુષ્ઠાનનિષ્ઠા વિષયસુખરસાસ્વાદસક્તિસ્ત્વનિષ્ઠા ।

વંહિષ્ઠા ત્યાગલીલા સ્વમતપરમતાલોચને યસ્ય ફાષ્ઠા

ધીમાનામ્નઃ સ પદ્યાં રચયિતુમચિરાદુજ્જયન્તે નદીવ્ણઃ ॥

‘ સૂક્તં ત્વયોક્તં ’ इत्युक्त्वा पद्यां कारयितुं नृपः पुत्रं श्रीराणिगस्याभ्रं
सुराष्ट्राधिपतिं व्यधात् ।

યાં સૌપાનપરમ્પરાપરિગતાં વિશ્રામભૂમિયુતાં

સષ્ટું વિષ્ટપસૃષ્ટિપુષ્ટમહિમા બ્રહ્માપિ જિહ્વાયિતઃ ।

મન્દસ્ત્રીસ્થવિરાર્ભકાદિસુગમાં નિર્વાણમાર્ગોપમાં

પદ્યામામ્રવચસ્પતિર્મતિનિધિર્નિર્માપયામાસ તામ્ ॥

મહામાત્ય વસ્તુપાલના ધર્માચાર્ય શ્રીવિજયસેનસૂરિએ
રેવંતગિરિરાસુ નામનો ગિરનાર પર્વત વિષયક એક રાસો બનાવ્યો છે કે
જે પ્રાચીનગુર્જરકાવ્યસંગ્રહ નામના પુસ્તકમાં મુદ્રિત થયો છે. તેમાં
જણાવ્યું છે, કે આ અંબડનો ભાઈ ધવલ હતો તેણે માર્ગમાં એક
‘ પરવ ’ (સં. પ્રપા) બનાવી હતી.

दुविहि गुज्जरदेसे रिउरायविहंडणु,

कुमरपाल भूपाल जिणसासणमंडणु ।

तेण संठाविओ सुरठदंडाहिवो,

अंवओ सिरे सिरिमालकुलसंभवो ।

पाज सुविसाल तिणि नठिय,

अंतरे धवल पुण परव भराविय ॥

धनु सु धवल भाउ जिणि पाग पयासिय,

वारविसोत्तरवरसे जसु जसि दिसि वासिय ।

....

પ્રભાવકચરિત્ર માં, આ પદ્યા કરવનાર વાગ્સટ મંત્રી જણા-
વ્યો છે કે જે કુમારપાલનો મહામાત્ય અને ઉદયન મંત્રીનો પુત્ર હતો. *

* જુઓ, એ ચરિત્રમાંનો છેલ્લો હેમચંદ્રસૂરિ પ્રવચ્ચ.

दुसेसेहं गिरि पद्यामत्वाद्दृष्ट्वा स वाग्भटम् ।

मंत्रिणं तद् विधानाय समादिक्षत् स तां दधौ ॥ ८४५ ॥

એજ કથનનું મેંડતું ગાથાયે^૧ પણ પોતાના પ્રવચનચિન્તામણિ
અર્થમાં અનુસરણ કર્યું છે અને વધારામાં ઉમેર્યું છે, કે એ પદા બધા-
વવામાં તેને ૬૩ લાખ રૂપિયા ખર્ચ થયા હતા x. પરંતુ, એ બંને કથન
ભ્રમ ભરેલાં છે. કારણ કે પ્રથમ તો ખાસ એ લેખોમાંજ સ્પષ્ટ રીતે રાણિગ
પુત્ર અંબડ યા આમ્રનું નામ છે. અને ખીનું, સાક્ષાત્ તે સમયમાં
વિદ્યમાન એવા સોમપ્રભાચાર્યનું તથા તેજ શતાબ્દીના વિજયસેનસૂરિનું
કથન પણ એ લેખોને પુષ્ટિ આપે છે. અનેક અર્થોનું અવલોકન
કરી કુમારપાલનું વિસ્તૃત અને કાંઈક વ્યવસ્થિત ચરિત્ર લખનાર પંદરમી
સદીના જિનમંડનગણિએ પણ કુમારપાલપ્રવચ્ન માં પદા કરાવનાર
રાણિગ પુત્ર આમ્ર યા આંબદેવ જ જણાવ્યો છે. *

(૫૨)

નં. ૪૬ વાળો લેખ જ્યાં આગળ આવેલો છે ત્યાંજ આ
નં. ૫૨ નો પણ લેખ આવેલો છે.

આ લેખ ખડિત છે તેથી ભાવાર્થ સ્પષ્ટ જણાતો નથી, તેમજ
ડા. બર્નેસની નકલમાં અને આ નકલમાં કેટલોક પાઠફેર પણ છે.
આ સંગ્રહમાં આપેલા પાઠ પ્રમાણે એનો અર્થ એવો કાંઈક જણાય
છે— શ્રીધનેશ્વરસૂરિ નામના આચાર્ય થયા જેઓ નીશીરભટ્ટના પુત્ર
હતા. તેમના ચરણકમલમાં ભ્રમર સમાન કીડા કરનાર ચંદ્રસૂરિ
જેમણે આ રૈવત પર્વત ઉપર પ્રતિષ્ઠાદિક કાર્યો કર્યા. તથા તેમણે સંગાત
(?) મહામાત્યના પૂછેલા પ્રશ્નોના ઉત્તરે આપ્યા હતા. તથા તેઓ

x નવ્યપદ્યાકરણાય શ્રીવાગ્મટદેવ આદિષ્ટઃ, પદ્યાયાઃ પદ્મ દ્વયે વ્યયીકૃતાન્નિ-
પાદિલક્ષાઃ । પ્રવચનચિન્તામણિ, પૃ. ૨૩૧ ।

* સતો મત્વા દુરારોહં ગિરિં શૃદ્ધલપદયા ।

મુગ્ધાદ્ગદગ્દનાથેન શ્રીમાલિજ્ઞાતિમૌલિના ॥

રાણપ્રીઆમ્બદેવેન જીર્ણદુર્ગદિગાથિતામ્ ।

પદ્યાં મુદ્ધાવદ્ધાં નવ્યાં શ્રીચૌલકયો વ્યદીષપત્ ॥

કુમારપાલપ્રવચ્ન, પૃ. ૧૦૫ ।

આ શ્લોકો ક્ષણપર્ણિય જ્ઞપસિંહસરિનારચેલા પ્ર. ચ. આંથી લેવામાં

ચંડાદિ જનસમુદાય સહિત આ પર્વત ઉપર આવ્યા હતા. બન્નેસે પોતાની નકલની અંતે [૨ સં. ૧ (૨૭૬)] આ પ્રમાણે સાલના આંકડા આપ્યા છે અને તેના આધારે મહે' પણ સં. ૧૨૭૬ ની સાલ આપી છે. બન્નેસે નિશીરમદ્વાત્મજઃ ના ઠેકાણે શ્રીશીલમદ્ર....પાઠ આપ્યો છે જે કદાચ ઠીક હોય તો તે નામ ધનેશ્વરના ગુરૂ યા શિષ્યનું પણ હોઈ શકે. પરંતુ એ બધું લેખની અપૂર્ણતાના લીધે અસ્પષ્ટજ છે.

(૫૩)

વસ્તુપાલના જે ત્રણ મંદિરોનું વર્ણન ઉપરના લેખોમાં કરવા માં આવ્યું છે તેમાંના મધ્ય મંદિરના મંડપમાં એક પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા વિરાજમાન છે તેની બેઠકની નીચે આ નં. ૫૩ નો લેખ કોતરેલો છે. લેખનો અર્થ આ પ્રમાણે છે—

મિતિ સં. ૧૩૦૫ વર્ષના વૈશાખ શુદ્ધ ૩ શનિવાર. શ્રીપત્તન (અણહિલપુર) નિવાસી શ્રીમાલજ્ઞાતીય ૬૦ વા (આ) હડના પુત્ર મહં પદ્મસિંહની પુત્ર-૩૦ પથિમિદેવીના અંગજ, મહુણસિંહના નાના ભાઈ-ઓ શ્રીસામંતસિંહ તથા મહામાત્ય શ્રી સલખણસિંહ (સલક્ષ) એ-ઓએ પોતાના માતાપિતાના શ્રેય સાડ અત્ર (ગિરનાર ઉપર વસ્તુ-પાલના મંદિરમાં ?) શ્રીપાર્શ્વનાથનું બિંબ કરાવ્યું, જેની પ્રતિષ્ઠા જૃ-હદ્ગચ્છીય શ્રી પ્રદ્યુમ્નસૂરિના પદ્મધર શ્રીમાનદેવસૂરિના શિષ્ય શ્રીજયા-નંદસૂરિએ કરી છે.

આ લેખ મહત્વનો છે. કારણ કે આમાં પ્રથમ પુરૂષ જે વાહડ અથવા વાહડનું નામ આપ્યું છે તે સુપ્રસિદ્ધ મંત્રી ઉદયનનો પુત્ર હોતો. આ લેખોક્ત વ્યક્તિઓ સાથે સંબંધ ધરાવતો એક શિલાલેખ, પોરબંદર રાજ્યમાં કાંટેલા નામના ગામમાં મહાકાલેશ્વરના મંદિરમાં આવેલો છે. એ લેખ ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટી (અમદાવાદ) તરફથી પ્રકટ થતા બુદ્ધિપ્રકાશ નામના માસિક પત્રમાં-સન ૧૯૧૫ ના જાન્યુવારી માસના અંકમાં (પુસ્તક ૬૨ મું, અંક ૧ લો) શ્રીયુત તનસુખરામ મનઃસુખરામ ત્રિપાઠી. બી. એ. એમણે પ્રગટ કર્યો છે. લેખાંતર્ગત

વર્ણન અને ઇતિહાસના સ્પષ્ટીકરણ - માટે તેમણે એ લેખની સાથે કેટલુંક ઉપયોગી એવું ઐતિહાસિક વિવેચન પણ આપેલું છે. આ પ્રસ્તુત લેખમાં, તે લેખ વિશેષ ઉપયોગી હોવાથી, તેના વિદ્વાન્ લેખકના વક્તવ્ય સાથે અપેક્ષિત ભાગ અત્ર આપવો ઉચિત થઈ પડશે.

“ આ લેખ (એક પુટ નવ ઇંચ) ૧’-૯ ” પહોલા. “ ૧૧૦ ” લાંબા કાગળા આનિટ પત્થર ઉપર કાતરેલો ભૂમિતસથી ૧’-૯ ” ઉંચાઈ એ પૂર્વોક્ત મંદિરમાં કાંપી બાલુએ ગણપતિની મૂર્તિ નીચે છે. “ અને બને બાલુએ ઉપડતી કીનારીઓ છે. ” “ તેથી છાપતી વખતે (‘શબ્દ’ લેતાં) સંક્રાસ પડે છે. અને ખુલાનો ભાગ બહુજ મુસ્કેલીથી છપાય તેમ છે. ” તેમાં અક્ષરોની ૧૭ પંક્તિઓ છે પ્રતિપંક્તિ અક્ષરો આશરે ૪૦-૪૫ છે. અક્ષરો સુંદર છે. (ગિ. વ.) ”

“ આ મુદ્રાપણમાં શ્લોક મધ્યે જ્યાં અંક આવે છે તે મૂલ લેખની પંક્તિના આરંભદર્શક છે. ”

(લેખ.)

(૧) ૯૦ ॥ સ્વસ્તિમાનસ્તુ દૈત્યારિગુપ્તો ધર્મમહીરુહઃ ।

મહેન્દ્રાદિપદં યસ્ય પરિપાકોજ્જ્વલં ફલમ્ ॥ ૧ ॥

શ્રીશ્રીમાલ કુલે મંત્રી ૫(૨) વિત્રીકૃતમૂતલઃ ।

ઉદયો નામ શીતાંશુસિતકીર્તિરજાયત ॥ ૨ ॥

અંગમૂરવિગમીરસ્તતઃ શ્રીચાહ્લોડમ્બવત્ ।

૫(૩) અસિંહં કુલજ્યોતિ સુતરત્નમસૂત યઃ ॥ ૩ ॥

વમૂવ પદ્માસિંહસ્ય ગુરુમક્તસ્ય ગેહિની ।

પ્રિયા પૃથિમદેવીતિ મૈથિલી(૪) વ રઘુપ્રભોઃ ॥ ૪ ॥

તયોસ્ત્રયોડમ્બવન્ પુત્રાઃ સુત્રામગુરુવાગ્મિનઃ ।

મિથઃ પ્રીતિજુષાં યેષાં ન ત્રિવર્ગોપમેયતા ॥ ૫ ॥

જ્યા(૫) યાન્મહણસિંહોડમૂત્ સલક્ષસ્તેપુ ચાનુજઃ ।

લેમે સામંતસિંહસ્તુ કનિષ્ઠજ્યેષ્ઠતાં તયોઃ ॥ ૬ ॥

શ્રીવીસલમહીપાલઃ શ્રી(૬) સલક્ષકરાંબુજમ્ ।

चक्रे सौराष्ट्रकरणस्वर्णमुद्रांशुभायुरम् ॥ ७ ॥

स लाटदेशाधिकृतः प्रभोस्तस्यैव शासनात् ।

दधौ दिव्यां (७) तनुं रेवात्यक्तभूतमयाकृतिः ॥ ८ ॥

श्रेयसे प्रेयसस्तस्य भ्रातुः सामंतमंत्रिणा ।

सलक्षनारायण इत्यस्यापि प्रतिमा हरेः (८) ॥ ९ ॥

रैवताचलचूले श्रीनेमिनिलयाग्रतः ।

प्रांशु प्रासादमस्थापि विवं पार्श्वजिनेशितुः ॥ १० ॥

यथा वीसलभूपा (९) लः सुराष्ट्राधिकृतं व्यधात् ।

सामंतसिंहसचिवं तथैवार्जुनभूपतिः ॥ ११ ॥

स जातु जलधेस्तीरे पथि द्वारवतीपतेः ।

शु (१०) श्राव रेवतीकुंडमिदं कालेन जर्जरम् ॥ १२ ॥

निजप्रभाववीजेऽस्मिन् पूर्वं हि किल रेवती ।

चिक्रीड सह कान्तेन वेलावनवि (११) हारिणी ॥ १३ ॥

अत एतन्महातीर्थं जननीश्रेयसेऽमुना ।

नवैरुपलसोपानैः सुरवापीसमं कृतम् ॥ १४ ॥

गणेशक्षेत्रपाला (१२) र्केचंडिकामातृभिः समम् ।

कारितौ कृतिना चेह महेशजलशायिनौ ॥ १५ ॥

किं चात्र सच्चरित्रेण रेवतीवलदेवयोः ।

(१३) अस्थापि मूर्तियुगलं नवायतनपेशलम् ॥ १६ ॥

अकारि कूपकोप्यसिन्नरघट्टमनोहरः ।

धयन्ति धेनवो यस्य निपाने (१४) तुं सुवासखम् ॥ १७ ॥

रेवतीग्रहमुज्झन्ति शिशवो यत्र मज्जनात् ।

तदेतदस्तु कल्पांतसाक्षि सामंतकीर्तनम् ॥ १८ ॥

ख (१५) नेत्रानलशीतांशुमिते विक्रमवत्सरे ।

ज्येष्ठे सितचतुर्थ्यां ज्ञे मूर्त्तमेतत्प्रतिष्ठितम् ॥ १९ ॥

પ્રશસ્તિમેતાં સા(૧૬)મંત્રમંત્રિગોત્રસ્ય પૂજિતઃ ।

મોક્ષાર્ક્ષીમતઃ સૂનુશ્વક્રે હરિહરઃ કવિઃ ॥ ૨૦ ॥ છ ॥

મંગલં મહાશ્રીઃ ॥ છ ॥ (૧૭) સંવત્ ૧૩૨૦ વર્ષે જ્યેષ્ઠસુદિ ૪ ;
બુધે ॥ પ્રતિષ્ઠા ॥ છ ॥

(આપાંતર.)

(૧) દૈત્યોના શત્રુ (વિષ્ણુ) થી રક્ષાયલો ધર્મરૂપ વૃક્ષ, જેના પરિપાકનું ઉત્તમવ્રત કૃત્ત મહેન્દ્ર આદિનું પદ (સ્વર્ગ) છે તે, ‘ સ્વસ્તિ ’ (કલ્યાણ) વાળો થાયો.

(૨) શ્રીશ્રીમાલકુલમાં, ભૂતલ જેણે પવિત્ર કૃત્યું છે અને ચંદ્ર સમાન પ્રતિષ્ઠા છે જેની એવો ‘ ઉદય ’ નામે મંત્રી થયો.

(૩) તેનાથી સમુદ્રતુલ્ય ગંભીર શ્રી‘આહુડ’ પુત્ર થયો, જેણે કુલને દીવાવનાર એવા ‘ પદ્મસિંહ ’ નામે પુત્રરત્નને જન્મ આપ્યો.

(૪) ગુરુઓમાં (વડીલો તથા ધર્મબોધકોમાં) ભક્તિમાન પદ્મ-સિંહની ‘ પૃથિમદેવી ’ નામે રામચંદ્રની મૈથિલી (સીતા) તુલ્ય પ્રિય ગૃહિણી હતી.

(૫) દેવોના ગુરુ (બૃહસ્પતિ) તુલ્ય વાગ્મી (પદ્મ, કુશલ) એવા તેઓને ત્રણ પુત્ર થયા, જેઓ પરસ્પર પ્રીતિયુક્ત હોતાં તેઓ (ધર્મ, અર્થ, કામ એ) ત્રિવર્ગના ઉપમેય થઈ શકતા નથી. (કારણ ધર્માદિઓનો તો પરસ્પરમાં વિરોધ પ્રસિદ્ધ છે.)

(૬) તેઓમાં જ્યેષ્ઠ ‘ મહાણુસિંહ, ’ અને કનિષ્ઠ (સહથી નાનો) ‘ સદ્ગુણ ’ હતો. અને ‘ સામંતસિંહ ’ તો તેઓનો કનિષ્ઠ અને જ્યેષ્ઠ (અર્થાત મધ્યમ-વયલો) થયો હતો.

(૭) શ્રીવીસલ રાજાએ ‘ સદ્ગુણ ’ ના હસ્તરૂપી કમલને સૌરાષ્ટ્ર (દેશ) ની કિરણ (રાજ્યકાર્ય) ની સ્વર્ણમુદ્રા (સોનાનો બનાવેલો સિકકો) ના કિરણથી તેજસ્વી કર્યું. (અર્થાત તેને સૌરાષ્ટ્રદેશનો સ્વપ્રતિનિધિરૂપ રાજ્યાધિકારી સ્થાપ્યો.)

(૮) તે જ પ્રભુના (અર્થાત વીસલદેવના) શાસનથી (લિખિત આગ્રાથી) લાટદેશ (ભરૂચના પ્રદેશ) ના અધિકારને પામેલો તે નર્મદા તીરે ભૂતમંથ આકૃતિને (સ્થુલદેહને) ત્યાગીને દિવ્ય શરીરને પામ્યો. (અર્થાત નર્મદા તીરે મૃત્યુ પામ્યો.)

(૯) તે પ્રિયલાઘના શ્રેય (કલ્યાણ) સાથે ' સામંત (સિંહ) મંત્રી ' એ ' સલક્ષ નારાયણ ' નામે હરિ (વિષ્ણુ) ની પ્રતિમા સ્થાપી.

(૧૦) અને રૈવતાચલ (ગિરિનાર) ના શિખર ઉપર નેમિનાથના મંદિર પાસે એક ઉચ્ચ પ્રાસાદ અને પાર્શ્વનાથનું બિંબ (પ્રતિમા) સ્થાપ્યાં.

(૧૧) જેમ વીસલદેવે સામંતસિંહ સચિવ (મંત્રી) ને સુરાષ્ટ્રનો અધિકાર સોંપ્યો હતો, તેમજ અર્જુન (દેવ) રાજ્યએ પણ સોંપ્યો.

(૧૨) કોઈ એકવારે તેણે, સમુદ્રતીરે દ્વારકાપતિના માર્ગમાં આ રેવતી કુંડ કાલે કરી જર્જર (જર્ણ) થયો છે એમ સાંભળ્યું.

(૧૩) પૂર્વે ' વેલાવન'માં વિહાર કરનારી ' રેવતી' પોતાના પ્રલાવથી ઉત્પન્ન આ કુંડમાં પોતાના કાંત (બલદેવ) સાથે ક્રીડા કરતી હતી.

(૧૪) એથી આ મહાતીર્થ, એણે પોતાની માતાના શ્રેયાર્થે નવાં પથ્થરનાં પગથીઆંથી (તે બંધાવી), દેવોની વાવ સમાન કર્યું.

(૧૫) અને તે કૃતી (ધન્ય પુરુષ) એ અહિં ગણેશ, ક્ષેત્રપાલ, સૂર્ય, અને અંડિકાદિ (નવ) માતાઓ સહિત મહાદેવ અને જલશાયી (વિષ્ણુ) કરાવ્યા.

(૧૬) અને વળી તે સારા ચરિત્રવાળાએ નવા મંદિરથી સુંદર એવી રેવતી અને બલદેવની બે મૂર્તિઓ સ્થાપી.

(૧૭) વળી અરધકૃ (પાણીનો રેંટ) થી મનોહર એવો કુવો પણ કરાવ્યો. જેના નિપાત (અવેડા) માં અમૃત તુલ્ય પાણીને ગાયો પીએ છે.

(૧૮) ત્યાં મજ્જન (સ્નાન) કરવાથી બાલકો રેવતી (નામે શિશુ-પીડક) ગ્રહથી મુક્ત થાય છે,

તે આ સામંત (સિંહ) નું કીર્તન (મંદિર) કલ્પના અંત સુધી રહો. (કીર્તન-નો અર્થ મંદિર થાય છે, સરખાવો—કીર્તિઃ ક્ષિતૌ તન્નુ-મતીરિવ કીર્તિનાનિ, કર્તુ સમારમત મંત્રિશિરોવતંસઃ । સુકૃતસંકીર્તન-૧૧૧૧).

(૧૯) વિક્રમના વર્ષ ૧૩૨૦ જ્યેષ્ઠ સુદિ ૪ બુધવારે આ મૂર્તિમત (બંધાવેલું તે) પ્રતિષ્ઠિત (પ્રતિષ્ઠા કરાઈ) થયું.

(૨૦) સામંત મંત્રીના ગોત્રે (કુલ-વંશ) પૂન્યલા, એવા બુદ્ધિ-માન મોક્ષાર્ક (મોક્ષાદિત્ય) ના પુત્ર હરિહર કવિએ આ પ્રશસ્તિ રચી.

મંગલ. મહાશ્રી. સંવત્ ૧૩૨૦ વર્ષ જ્યેષ્ઠ સુદિ ૪ બુધે પ્રતિષ્ઠા. ”

એ લેખના ' ઐતિહાસિક વિવેચન ' માંથી આ સંગ્રહવાળા તુલ લેખમાં અપેક્ષિત વર્ણનનું અત્રે અવતરણ કરવામાં આવે છે.

“ (ગ્લોઝ-૧) મંદિર સ્થાપક જૈન હોવાથી પ્રસ્તુત મંગલમાં દેવ-વિશેષનો ઉલ્લેખ ન કરતાં સામન્યતઃ ‘ધર્મ’નું કલ્યાણ કવિએ ઇચ્છ્યું છે, એમ પ્રતીતિ થાય છે. સત્ ધર્મનું ફક્ત સ્વર્ગપ્રાપ્તિ છે.

ઉદ્ય (ન) મંત્રી—એ હેમચંદ્ર તથા કુમારપાલ સાથે નિકટ સંબંધથી અતિ પ્રસિદ્ધ છે. એ ધર્મે જૈન અને જ્ઞાતિએ શ્રીમાલી વાણીઓ * હતા. એનું વૃત્તાંત ગુજરાતી રાસમાલામાં (આવૃત્તિ ૨) ભાગ ૧ પૃ. ૧૫૪-૫ ના ટિપ્પનમાં તથા પૃ. ૨૪૮-૨૮૪-૨૮૫ માં સંગૃહીત છે.

લેખો આદિ ઉપરથી અગત થાય છે કે એ કોઈ પણ સમયે ગુજરાતનો મહામાત્ય (પ્રધાન—Minister) પદને પામ્યો ન હતો. પણ મંત્રી (Councillor) પદ પામ્યો હતો. †

* ‘વાણીયા’ નું ગ્રામ્ય વિશેષણ આવી લેખકનો આશય તેને આજ-કાલના નિર્બળ અને નિઃસત્ત્વ ‘વાણીયા’ જેવો તો જણાવવાનો નહિ જ હશે. કારણકે તેનું શ્વેત એક મહાન્ શરણીર ક્ષત્રિય યોદ્ધા જેવું ઉજ્જવલ દેખાતું જગતભરે છે. છતાં આ વિદ્વાન્ લેખકનો આશિષ શબ્દ પ્રયોગ, તેને નીચે કોઇ પ્રાકૃતજન જેવો આપણને જણાવતો હોય તેવો ભાસ કરાવે છે. કદાચ ધર્મ ભેદ તો આમાં મારણ નહિ હોય?—સંઆહક.

† કૃષ્ણાર્ધ જયસિંહચરિત્રના કુમારપાલચ રિત માં કથન છે કે—

નિજોપકારકં કૃત્વોદયનં મંત્રિપુંગવમ્ ।

અમાત્યં તત્સુતં ચક્રે વાગમટં સ પ્રમોદ્ધટમ્ ॥

—તૃતીયસર્ગ, શ્લોક ૪૭૬ ।

અર્થાત્—કુમારપાલે, પોતાનો ઉપકારી જાણી ઉદયનને મંત્રિપુંગવ (મહામાત્ય) બનાવ્યો અને ત્રિભુવ્વિમાન એવા તેના પુત્ર વાગ્મટને અમાત્ય બનાવ્યો. આજ પ્રમાણે જિનમંડનના કુમારપાલપ્રવચ્ચ માં પણ જણાવ્યું છે કે—

‘ રાજનીતિવિદા રાજો

પૂર્વોપકારકર્ત્રે ઉદયનાય મહામાત્યપદં દત્તં । તત્પુત્રો વાગમટઃ સકલરાજકાર્ય-

વ્યાપારેષુ વ્યાપારિતઃ । -વૃષ્ટ ૩૪ । (અર્થાત્ રાજનીતિના જાણકાર રાજ્યએ

(કુમારપાલે) પૂર્વોપકારમાં ઉપકાર કરનાર ઉદયનને ‘મહામાત્ય’ પદ આપ્યું.

તેના પુત્ર વાગ્મટને સકલરાજકાર્યમાં અધિકારી બનાવ્યો.) આ ઉલ્લેખો ઉપરથી

જણાય છે કે ઉદયનને કુમારપાલે મહામાત્ય તો બનાવ્યો હતો. પરંતુ તે

વખતે, તે વૃદ્ધ થયેલો હોવાથી આવી પાછી ઉમરે રાજ્યમંત્રની મહાન્ ચિંતામાં વિશેષ

શુચિવાર્ધન પરતાં પોતાના આત્મસાધન તરફ લક્ષ્ય રાખતો હતો. આથી નૃપદત્ત એ મહાન્

પદનો બધો ભાર તેણે પોતાના મ્હોટા અને વિદ્વાન્ પુત્ર વાગ્મટ ઉપર મૂક્યો હતો. મહામાત્ય પદ પામ્યા પછી પાંચ સાતજ વર્ષ તે શ્રવિત રહ્યો હતો અને અતે

સોરાષ્ટ્રના એક મંડલિક સાથેની લડાઈમાં મૃત્યુ પામ્યો હતો. તેના મરણ, પછી તેનું

(મહામાત્ય) પદ વાગ્મટને આપવામાં આવ્યું હતું અને કુમારપાલના અંત સુધી તે

એ માં હાથ મેળવિત રહ્યો હતો. રાજમાત્ય

કર્ણના સમયમાં શ્રીમાત્ર (લિન્નમાત્ર) થી તે પ્રથમ ગુજરાતમાં વ્યાપાર સાથે આવ્યો. સિદ્ધરાજે તેને સ્તંભતીર્થ (ખંભાત) નો અધિકારી નિયમ્યો હતો. કુમારપાલ જ્યારે સિદ્ધરાજથી નાસતો રહેતો હતો ત્યારે મંત્રી ઉદયન પાસે ગયો હતો અને પાથેય (ભાથુ) માથુ હતું પણ રાજભયથી તેણે આથુ ન હતું. પરંતુ હેમચંદ્રે (જેના પિતાએ ઉદયનની પ્રેરણાથી તેને સાધુ થવા દીધો હતો અને જે ઉદયનનો આશ્રિત (?) હતો.) તેને કુમારપાલ લવિષ્યમાં રાજ્ય થશે એ વચન કહેવાથી તેણે પાથેયાદિ આપી જવા દીધો. (પ્રભાવક ચરિત.) જિંહુવાડના પ્રાચીન કિલ્લાના દરવાજા ભાગમાં મહં શ્રી ઉદલ એમ અક્ષરો છે, તે દર્શાવે છે કે તેની અધ્યક્ષનાએ તે બંધાયો હશે. (રાસમાલા ભા. ૧, પૃ. ૭૭૬) કુમારપાલ રાજ્ય થયો ત્યારે તેણે તેના બદલામાં ઉદયનના પુત્ર વાહડને (મહાકવિ વાગ્સટ વા વાગ્સટ) મહા-માત્ય પદ આપ્યું. (કુમારપાલ ચરિત.) સંવત ૧૨૧૩ ના એક લેખમાં એ વાત સ્પષ્ટ છે.

કુમારપાલે ઉદયનને ઐરાપટ્ર હતવા મોકલ્યો હતો, ત્યાં તે આશરે સં. ૧૨૦૫ (કે ૧૨૦૮) માં હવિતાંત પામ્યો.

(શ્લોક ૩) આહડ—એ ઉદયનનો તૃતીય પુત્ર હતો. (૧) (મહાકવિ-મહામાત્ય) વાહડ (વાગ્સટ વા વાગ્સટ). (૨) (રાજપિતામહ-રાજસંહાર (પ્ર. ચિ.) આંબડ (આમ્રભટ્ટ). (૩) (રાજધરટ્ટ (પ્ર. ચિ.) આહડ (પાહભેદે-એહડ-આહડ-વા આસ્થડદેવ) અને (૪) (સત્રાગાર) સોલ્લાક.

અત્ર આ અવધેય છે કે પ્રાચીન લિપિમાં ચ અને વ બહુ સમાન લખાતા અને તેથી કેટલીકવાર પ્રતિકૃતિ કરનારા અને બહુવાર અપરિચિત વાચકો તેથી ઉભય મધ્યે ભ્રમમાં પડી જતા. એ કારણથી પ્રબંધચિંતામણિ આદિ ગ્રંથોમાં અને તેને અનુસાર રાસમાલા આદિમાં ઉભયનાં નામ અને તેથી તેમના ચરિતોમાં બહુ ભ્રમ અને મિથણ થઇ ગયાં જણાય છે.

સં. ૧૩૦૫ ના ગિરિનાર ઉપરના એક મુદ્રિત લેખમાં (જેના જ વિષયમાં આ અવતરણ કરવામાં આવ્યું છે અને જેનો અર્થ ઉપર લખાઇ ગયો છે) પદ્મસિંહના પિતાનું નામ વાહડ મુદ્રિત થયું છે, પણ પ્રસ્તુત (આ મહાકાલેશ્વરવાળા લેખના) સુપ્રતિચિંત્નમાં વાહડ એમ સ્પષ્ટ છે.

હિસ્ટ્રી ઓફ ગુજરાત માં (પૃ. ૧૫૦) ઉદયનને પાંચ પુત્રો હતા એમ લખ્યું છે, તે આહડ અને આહડને ભ્રમથી લિન્ન ગણી લખાયું છે.

વસ્તુતઃ ઉદયનના પુત્રોમાં વાહડ અને આંગડ અધિક પ્રતાપી હતાં. વિસ્તાર લયથી અને પ્રકૃતમાં કંઈક અપ્રસ્તુત હોવાથી અત્રે તેઓના ચરિતનો અવતાર કર્યો નથી.

આહડ અને સોલ્લાકે રાજ્યકાર્યમાં બહુ ભાગ લીધો જણાતો નથી.

કુમારપાલના ચોદાણુરાજ અર્જુણ (આનાક) સાથે યુદ્ધમાં (સં. ૧૨૦૦-૨ ની પૂર્વ) ઉદયન પુત્ર વાહડ આનાકના પક્ષમાં ગયાનો સવિસ્તર ઉલ્લેખ છે. (સં. પ્ર. ચિં. ૫૦ ૧૯૭ ગુ. રાસમાલા ૫૦ ૨૫૩-૩) પરંતુ એ સર્વ બ્રાંતિમૂલક છે, એમ ભાસે છે. એ કૃત્ય અપર એક ' આહડકુમાર 'નું હવું જે ઉદયનપુત્રથી ભિન્ન છે. મૂલે દ્વ્યાશ્રયમાં (સર્ગ ૧૬, શ્લોક ૧૪) આહડ એમજ પાઠ છે. પ્ર. ચતુર્વિંશતિમાં કુમારપાલ પ્રબંધમાં લખે છે કે—

શ્રીજયસિંહદેવવિપન્ને ૩૦ દિનાનિ પાદુકાભ્યાં રાજ્યં કૃતં ।
માલવીયરાજપુત્રેણ ચાહડકુમારેણ રાજ્યં પ્રધાનપાર્શ્વે યાચિતં । પ્રથ નૈસ્તુ
પરવંશ્યત્વાન્ન દત્તં । તતો રુદ્ધા ચાહડ આનાસેવકઃ સંજાતઃ । સ
મગદત્તવન્માત્રધુર્યઃ ।

શ્રી જયસિંહદેવ મૃત્યુવશ થયા પછી (કુમારપાલ આવતા મુધી) ૩૦ દિન પાદુકાએ (પાવડીઓએ) રાજ્ય કર્યું. માલવદેશના રાજપુત્ર આહડકુમારે (ગુજરાતનું) રાજ્ય પ્રધાનો પાસે માગ્યું. પણ પ્રધાનોએ તે પારકા વંશનો (અર્થાત્ પરમારવંશનો) હોવાથી આપ્યું નહિ. તેથી રોષ પામી આહડ (શાકંભરીના રાજા) આનાનો સેવક થયો. તે (મહાભારતના હસ્તિ યુદ્ધ પ્રવીણ) ભગદત્ત રાજાની તુલ્ય હસ્તિવિદ્યામાં પ્રવીણ હતા, ઇત્યાદિ. દ્વ્યાશ્રયકર્તા પણ આહડના હસ્તિશાસ્ત્રના જ્ઞાનને ઉલ્લેખે છે. એ ઉપરથી ગમ્ય થાય છે કે એ આહડ સિદ્ધરાજનો કોઈ સંબંધી અને પ્રીતિપાત્ર હશે †. અને તેથીજ તેણે ગુજરાતના રાજ્ય સાર પ્રયત્ન કરેલો, અને

† પ્રમાવક ચરિતમાં આનું નામ ચારમટ લખ્યું છે. (જયસિંહસૂરિના કુમારપાલ ચરિત માં અને જિનમંડનના કુમારપાલપ્રબંધમાં ચારમટ મળે છે.) જે પ્રાકૃત આહડનું સંસ્કૃતરૂપ કરવામાં આનું હશે આ નામ સામ્યથી પ્ર. ચિં. કાર ભ્રમમાં પડી ચારમટનું વૃત્ત ઉદયન પુત્ર આહડની સાથે ભેગી દીધું લાગે છે.

તેમાં જય ન મલવાથી તેણે કુમારપાલના વિરોધીનો આશ્રય લીધેલો. એનું દુશ્વરિત કોઈ પણ ઉદયન પુત્રમાં સંભવી શકતું નથી. તેથી અત્ર પ્ર. ચિં. તો લેખ એ લિખ ચાહડ એક માની લેવાના ભ્રમથી થયો છે. તત્ર વાહડને 'શ્રીસિદ્ધરાજસ્ય પ્રતિપત્તપુત્રઃ' કહે છે. તે (Godson) પદવી માલવીય રાજકુમાર ચાહડની સંભવી શકે.

લિલસા કને ઉદયપુરના એક મંદિરના લેખમાં સં. ૧૨૨૨ માં કંકર ચાહડે રંગારિકા (ભુક્તિ. District.)માં સાંગવાડગામનું અર્ધદાન કર્યાનું છે. તે પણ આજ રાજકુમાર ચાહડ સંભવી શકે, કે જેને પાછળથી કુમાર-પાલે નવીન છતેલા માલવદેશનો કંઈક ભાગ મંડવીક બનાવી આપ્યો હોય.

મુદ્રિત પ્ર. ચિં. (૫૦ ૨૪૦) માં વાગસદના નાનાભાઈ વાહડને સેનાપતિ કરી સાંભર છતવા મોડર્યાનું અને તેણે જામેરા (ભંભેરી-પ્ર. ચ.) નગર છત્યું આદિ વૃત્ત છે. ત્યાં 'હિસ્ટ્રી ઓફ ગુજરાત'માં 'ચાહડ' અને 'ખાખરા નગર' એમ પાઠ છે, તેમાં દ્વિતીય અશુદ્ધ છે. પ્રથમ સદિગ્ધ છે. 'હિસ્ટ્રી ઓફ ગુજરાત'ના કર્તાએ વાગસદ એજ વાહડ છે તેથી તથા ચ, વ તો ભ્રમ થયો હશે એમ માની એ ચરિત 'ચાહડ'નું લખ્યું છે. તેટલા અંશમાં એ શુદ્ધ લાસે છે.

x x x x x

આ ચાહડનું સવિસ્તર વૃત્ત ગુ. રાસમાલા ભા. ૧ ૫૦ ૨૮૬-૨૮૭ ટિપ્પનમાં છે. ત્યાં જિજ્ઞાસુએ લેખ લેવું.

'પ્રલાવક ચરિત્ર' તથા 'કુમારપાલ પ્રબન્ધ'માં તો એને જુદોજ લખવામાં આવ્યો છે. પ્ર. ચ. કાર એને સિદ્ધરાજનો પુત્રક (સ્વીકૃત પુત્ર-પાલિત) જણાવે છે.

તથા ચારુભટઃ શ્રીમત્સિદ્ધરાજસ્ય પુત્રકઃ ।

આજ પ્રમાણે જયસિંહસૂરિના ક. ચ. માં છે.

સિદ્ધેશ્વરમ્પુત્રોઽથ મટશ્ચારમટો વલી ।

ચૌલુકયાજ્ઞામવજ્ઞાય મેજેડર્ણોરાજમ્ભુજમ્ ॥

-તૃતીયસર્ગ, શ્લોક ૫૧૯ ।

આના સંબંધમાં વિશેષ જાણવા માટે જુઓ પ્ર. ચ. શ્લોક. ૫૪૬-૫૫૫.

—સંપ્રાહત.

આ (ગિરનાર વાળા) લેખને (ઉપર લિખિત)... મહાકલનાં મંદિરનો નવો લેખ ઉદયનવંશ સંબંધમાં પૂર્ણ પુષ્ટિ આપે છે, અને પદ્મસિંહનો દેહાંત સં. ૧૩૦૫ પહેલાં થયાનું સૂચવે છે. કાંટેલાના લેખમાં સ્પષ્ટાક્ષરે ચાહડ પાક છે તેથી અત્ર મૂલમાં તેમજ દશે એમ અનુમાનાય છે.

(શ્લો. ૬) પદ્મસિંહના અત્ર (કાંટેલા વાળા લેખમાં) ત્રણ પુત્રો ગણાવ્યા છે. પરંતુ ગિરનાર ઉપર હાથીપગલે જવાના માર્ગ ઉપર ડાબી બાજુએ એક દક્ષિણાભિમુખ મંદિરમાં લેખ છે, તેમાં આ વંશનું વિસ્તારથી વર્ણન છે, તેમાં ચાર પુત્રો ગણાવ્યા છે. તેથી એ લેખ જેનો મૂલમાં સંવત્ નથી તે કાંટેલા લેખ સમય પછી એટલે સં. ૧૩૨૦ પછીનો હોવાનું અનુમાની શકાય. એ લેખ ઘણો ઘસારા ગયો છે. તેથી કેટલોક ઉપયોગી વૃત્તાંત નષ્ટ થયો છે. (એનું ઇંગ્લિશ ભાષાંતર બહુ ભૂલ ભરેલું છે.) એ લેખ ઉપરથી ઉદયન વંશ સંબંધમાં નીચે પ્રમાણે ગમ્ય થાય છે.

ચાહડ (?) ને સાત પુત્ર હતા—(૧) કુમારસિંહ, જે કુમારપાલનો કાષ્ઠાગારાધિકારી (કાકરી) હતો. (૨) જગતસિંહ (૩) પદ્મસિંહ (૪) જયંત (૫) પાતાક (૬) ધીણિગ (૭) (નામ અસ્પષ્ટ છે). અસ્તુત લેખના ૮ માં શ્લોકમાં (૩) પદ્મસિંહને બિં (બી ?) દેવીથી (૧) મહાણુસિંહ (૨) સામંતસિંહ. (મુદ્રિત લેખમાં સમરસિંહ છે.) (૩) સહસ્ર અને (૪) તેજ એ ચાર પુત્ર અને સૂમતાદિ બે પુત્રી હતી એમ લખ્યું છે. અને બિં (બી) દેવી એ પૃથ્વીદેવીને સ્થલે પાહકનો ભ્રમ જણાય છે.

સહસ્ર (પ્રા. સહખણ) (કાંટેલા વાળા).... લેખથી જણાય છે કે શ્રીવીસસ્ર દેવે પ્રથમ તેને સારાષ્ટ્ર (કાષ્ઠિયાવાડનો મોટો ભાગ) નો અધિકારી કર્યો હતો અને પછી લાટ (હર્યવ આદિ) દેશનો અધિકારી બનાવ્યો હતો, જ્યાં તેનો દેહાંત થયો હતો. (જે મહાકલ લેખના એટલે સં, ૧૩૨૦ પૂર્વ થયેલો.) સપ્તમ શ્લોકના ભાવ જોડે સરખાવો—કીર્તિકામુદી. ૪-૧૬

સ્વામિના સત્પ્રસાદેન પાણિર્યઘપિ મુદ્રિતઃ ।

(આ ગિરનારવાળા)..... સં. ૧૩૦૫ ના લેખમાં સહખણુસિંહને મહામાત્ય લખ્યો છે. ને... (કાંટેલાના) સં. ૧૩૨૦ ના લેખમાં સુરાષ્ટ્રાધિકારી લખ્યો

છે, એ કંઈક વિશેષ યુક્ત લાગે છે. જી સં. ૧૨૬૭-૮ માં નાગર બ્રાહ્મણ નાગર મહામાત્ય હતો અને સં. ૧૩૨૦ માં માલદેવ હતો. મધ્યમાં ખીજાઓ અમાત્ય થયા હશે પણ તે અછ જ્ઞાન થયા નથી. ”

ઉપર જે ગિરનાર પર્વત ઉપર દુથી પગલે જવાના માર્ગવાળા લેખનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, તે લેખ, ગિરનારના લેખોવાળા ઉક્ત પુસ્તકમાં આપેલો છે, પરંતુ તે બહુજ ખડિત અને અશુદ્ધ હોવાથી મહેં આ સંગ્રહમાં લીધો નથી. પરંતુ, ઉદ્યતનના વંશ સંબંધી વૃત્ત જાણવાની ઇચ્છાવાળાને તે કેટલીક રીતે ઉપયોગી અવશ્ય થઈ પડે છે. તેથી તે મૂલ માત્ર જેવી રીતે એ પુસ્તકમાં આપેલો છે તેજ પ્રમાણે અત્ર આપવામાં આવે છે.

.....પ્રમો માનં વમા

.....પ્રસમદુપલવ્યપરિ

.....[શ્રી] માલવંશમણિરુજ્જ્વલકીર્તિ

.....પ્રમુરજાયતાવસ્યોદયન ઇત્યાદિસં

.....કુહડનામધેયઃ ॥ શ્રેયઃપદં મંત્રિવિમુર્વભૂવ

.....ઉક્તા સધર્મિણી નિર્મલધર્મયુક્તા ॥૪॥ ત-

યોઃ સપ્તાં....મદોદ્ગમાઃ ॥ અજાયત સુતાઃ સપ્ત ગેત્રોદ્ધારકુલાચલાઃ ॥૫॥

પાલ કુમારક્ષમાપાલકોષ્ઠાગારાધિકારવાન્ ॥ કુમારસિંહઃ પ્રથમોપ્યુ-

ત્તમઃ પુરુષઃ સતાં ॥૬॥ જગત્સિંહોથ રમ્યસ્તુ પદ્મસિંહઃ શ્રિયઃ પદં ॥

તતો જયંત-

પાતાકૌ ધીણિગ—મિમપ્રતે ॥ ૭ ॥ યુગ્મં ॥ શ્રીપદ્મસિંહદયિતા [વિં]

વીદેવી તનુ-

જી મહારા વિચાર પ્રમાણે એમાં વિશેષ જેવું કશું નથી. પ્રાચીન વૃત્તો અને લેખો ઉપરથી જણાય છે કે તે વખતે ‘ મહામાત્ય ’ યા ‘ મંત્રી ’ શબ્દનો અવહાર, આજે જેને ‘ દીવાન પદ ’ કહેવામાં આવે છે, એકલા તેજ અર્થમાં કાંઈ ન હોતો થતો પરંતુ કેટલીક વખતે જેઓ અમુક પ્રાંત યા દેશના અધિકારી (ગવર્નર-મુખા) કહેવાતા તેમના માટે પણ એ શબ્દનો અવહાર થતો હતો. —આહુક.

रुहांश्चतुरः ॥ श्रीमहणसिंह समरसिंह—सल्लक्षतेजाख्यान् ॥ ८ ॥ अथ
सूमलाम-

नुपमांमहितेवबुधे दिवे प्रसुवे—यः ॥ जयंतकाकृति नगानधूतभी-
तां च सीतोदां ॥ ९ ॥ युग्मं ॥ सामतसिंह.....विधू इव अध्यक्षौ सर्व
देशेषु मुहुर्जातौ ॥ १० ॥.....अणहिलपुरस्थलालक-

विहितजने.....॥ ११ ॥ घटपद्रके चव-

मभू परिमालि

कामुकारसंसार-

सिंधुतरीः ॥ १२ ॥

शत्रुंजयगिरौ

देवकुलिकांजलिः ॥

भवाधिवारिधिकि-

लीका या संलपंतः

श्रिया जयंति जन.....

जयंति तेजल्लदे

भिधेयश्रीविल्ह.....

किंवुणमंत्री

शांतनः ॥ सु.....

चरन्यद्ययमुं

वशं न्यान्या य.....

नः ॥ अनुवि

तनकेपा.....

नेगफणमंडपः

विभूषितः ॥ १८ ॥ वर्द्धमा-

नपुरे येन वा

मनाथवाथ स्वत्तकं ॥ १९ ॥

पुरे च पेथलापा

सद्वलानामजामेः श्री-

वीरस्वत्तकं ॥ २० ॥

नेमिवेश्मंत ॥ मंडपश्रे-

यसे झाड-प्रधि

देवकुलिकाद्वारि हारि च

महातीर्थेऽथ तीर्थ-लिङ्गं

मे देवकुलिकाकलिता-

द्रुता

॥ २३ ॥ तत्रादिवंधोः पुण्या-

य सवनस्यादितीर्थकृत् ॥ जन.....क.....किःश्रीवीरश्च विनि-

नेमे ॥ २४ ॥.....जयानंदसूरिपट्टप्रतिष्ठितैः । व्यधि-

यंत प्रतिष्ठा च श्रीम-दनसूरिभिः ॥ २५ ॥ बृहद्गणोद्गतपि-

ષ્પલશાસ્ત્રાયાં શ્રીધનેશ્વરવિનેયઃ

યસિંહસૂરિઃ પ્ર-

શસ્તિમેતામિતિ વ્યતનોત્ ॥ ૨૬ ॥ ઝર્ઝસિનિપ્રમાઃ ॥ સંવદા-

સ્તામશૌ શસ્તા પ્રશસ્તિઃ સ્વ

સ્થિ ટ૦ હરિપાલેન માલેયમુ-

ક્તીર્ણેતિ ॥

[આ ઉપરથી જણાશે કે ઉદયનના વંશ માટે આ પ્રશસ્તિ બહુજ મહત્વની છે પરંતુ કમ નગ્રીએ એનો અધિકાંશ ભાગ નષ્ટ બ્રષ્ટ થઇ ગયેલો છે; તેથી એમાંથી સ્પષ્ટ હકીકત કંઈ પણ જણાતી નથી. છુટા છુટા નામો ઉપરથી સમજાય છે કે, શત્રુંજય અને વર્દ-માનપુર (વઢવાણ) આદિ અનેક સ્થળે આ પ્રશસ્તિ વર્ણિત વ્યક્તિઓએ જે મંદિરો, દેવકુલિકા, મંડપ અને ખત્તકો આદિ બનાવ્યાં તેની આમાં નોંધ આપેલી છે. ઘણું કરીને આ તે મંદિર સંગ્રાહી પ્રશસ્તિ હોવી જોઈએ, જેનો ઉલ્લેખ, કાંટેલા વાળા લેખના ૧૦ માં પ્રલો-કમાં કરવામાં આવ્યો છે.]

(૫૪)

નેમિનાથના મંદિરના ઉત્તરદ્વાર તરફ એ સ્થંભો છે તે ખંને ઉપર લેખો કોતરેલા છે. તેમાંના જમણી બાજુ ઉપરના સ્થંભ ઉપર આ નં. ૫૪ નો લેખ આવેલો છે.

મિતિ સં ૧૩૩૩ વર્ષના જ્યેષ્ઠ વદિ ૧૪ ભૌમ (મંગલ) વાર. શ્રીજિનપ્રબોધસૂરિ ગુરૂના ઉપદેશથી ઉચ્ચાપુરી નિવાસી શ્રેષ્ઠી આસ-પાલના પુત્ર શ્રેષ્ઠી હરિલાલે પોતાના તથા પોતાની માતા હરિલાના શ્રેયાર્થે ઉજ્જયંત (ગિરનાર) મહાતીર્થ ઉપર શ્રીનેમિનાથદેવની નિત્ય પૂજા સાડ ૨૦૦ દ્રમ્મ (એક પ્રકારના બસો સિક્કા) આપ્યા. એમના બ્યાજમાંથી નિત્યપ્રતિ ૨૦૦૦ (બે હજાર) પુલો, દેવકીય બગીચામાંથી લઇ.....પૂજા કરવી.

આ લેખમાં જણાવેલા જિનપ્રબોધસૂરિ તે ખરતરગચ્છની પટ્ટાવ-લીમાં ૪૮ નંબરે લખેલા જિનપ્રબોધસૂરિ છે. તેમના પિતાનું નામ સાહુ શ્રીચંદ અને માતાનું સિરિયાદેવી હતું. વિક્રમ સંવત્ ૧૨૮૫ માં તેમનો જન્મ થયો હતો અને પર્વત એવું નામ આપવામાં આવ્યું હતું.

સં. ૧૨૯૬ માં, કાશ્યપુર વદિ ૫ અને હસ્ત નક્ષત્રમાં, ધિરાપદ્ર (હાલનું ધરાદ, જે પાલણુપુર એજન્સીમાં આવેલું છે) નામના ગામમાં દીક્ષા લીધી હતી. તે વખતે તેમના ગુરૂએ પ્રબોધભૂતિ એવું નવું નામ આપ્યું. પછી વિદ્યાભ્યાસ કરી યોગ્ય ઉમરે પહોંચ્યાથી વાચકપદ મેળવ્યું અને અંતે સં. ૧૩૩૧ ના આશ્વીન વદિ પંચમીના દિવસે સૂરિપદ પ્રાપ્ત કર્યું. તેજ સાલના કાશ્યપ માસની વદ ૮ ના દિવસે જલોર (મારવાડ) માં ગચ્છાનુજ્ઞાનો પદમહોત્સવ થયો જેમાં માહુગોત્રીય સાહુ ખીમસીહે ૨૫ હજાર રૂપિયા ખર્ચ કર્યા હતા. વિ. સં. ૧૩૪૧ માં તેમનો સ્વર્ગવાસ થયો હતો. (સરતરપટ્ટાવલિ—ક્ષમાકલ્યાણક.)

(૫૫-૫૬)

જે સ્થાન ઉપર, ઉપરનો લેખ આવેલો છે તેનીજ સામે આવેલા ખીજા સ્થાન ઉપર નં. ૫૫ અને ૫૬ ના લેખો કોતરેલા છે.

નં. ૫૫ નો લેખ અપૂર્ણ અને ખંડિત છે. અવશિષ્ટ ભાગમાં જણાવેલું છે કે—સં. ૧૩૩૫ ના વૈશાખ સુદિ ૮ ગુરૂવાર ના દિવસે, શ્રી ઉજ્જયંત મહાતીર્થ ઉપર.....શ્રીનેમિનાથની પૂજા માટે ધવલકકક (ધોળકા) નિવાસી શ્રીમાલસાતિના, સં. વીહહુણ.....

નં. ૫૬ માં ઉલ્લેખ છે કે—સં. ૧૩૩૬ ના જ્યેષ્ઠ સુદિ ૮ બુધવારના દિવસે, શ્રીઉજ્જયંત મહાતીર્થ ઉપર, શ્રવણા નિવાસી પ્રાગ્વાટ-સાતિના મહંં જિસધરના પુત્ર મહંં પૂનસિંહની ભાર્યા ગુનસિરિના કડ્યાણ માટે ૩૦૦ (ત્રણસો) દ્રમ્મ નેચકે (દેવપૂજા માટે ?) આપ્યાં. આથી (આના વ્યાજમાંથી) પ્રતિદિવસ ૩૦૫૦ (ત્રણ હજાર અને પચાસ) કુલો લઈ દેવની પૂજા કરવી.

(૫૭)

આ લેખ કયાં આગળ આવેલો છે તે જણાયું નથી. “સં. ૧૩૫૬ ના જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧૫ ને શુક્રવારના દિવસે, શ્રી પદ્મીવાલ સાતિના ઐષ્ઠિ પાસૂના પુત્ર સાહુ પદમની ભાર્યા તેજલાદે.....કુલગુરૂ શ્રીસ્મનિ (?) સુનિના ઉપદેશથી સુનિસુવ્રતસ્વામિભિંજ, દેવકુલિકા, પિતામહના શ્રેયાથે.....” માં આટલી હકીકત મળે છે.

(૫૮)

મી. નરસિંહપ્રસાદ હરિપ્રસાદની લાઇબ્રેરીમાં એક સુંદર કેતરેલો આરસપહાણની શિલા પડી છે તેના ઉપર નં. ૫૮ નો લેખ કેતરેલો છે. લેખ અપૂર્ણ છે. ફક્ત “ સં. ૧૩૭૦ ના વૈશાખ સુદિ ૨ ગુરુવારના દિવસે લીલાદેવીના પુણ્ય માટે શ્રી આદિનાથખિંબ, થિરપાલે.....” આદલી હકીકત ઉપલબ્ધ છે.

(૫૯)

નેમિનાથના મુખ્ય મંદિરના દક્ષિણ દ્વાર પાસે, કેટની પશ્ચિમ બાજુના ન્હાના મંદિરમાં એક ભાંગેલો સ્થંભ છે અને તેના ઉપર બે પ્રતિમાઓ કાઢેલી છે જેમની બરાબર નીચે આ નં. ૫૯ નો લેખ કેતરેલો છે.

મિતિ સંવત્ ૧૪૮૫ ના કાર્તિક સુદી પંચમી બુધવાર. શ્રીગિરનાર મહાતીર્થ ઉપર ઠા. પેતાસિંહનું નિર્વાણ થયું (મૃત્યુ પામ્યો). મંત્રિ-દલિય (પ ?) વંશમાં, શ્રીમાન્ સુનામડગોત્રમાં, મરૂતીયાણા (વા-સી ?) ઠ. જહા પુત્ર ઠ. લાષૂ તેનો પુત્ર ઠ. કદ્દૂ.....તેના વંશમાં વીસલ, તેનો પુત્ર ઠ. સુરા, તેનો પુત્ર ઠ. માથૂ, ઠ. ભીમસિંહ, ઠ. માલા. ઠ. ભીમસિંહની ભાર્યા ઠ. ભીમા, પુત્રી બાઈ મોહણની કુક્ષિથી ઉત્પન્ન થયેલો ઠ. પેતાસિંહ તેની ભાર્યા બાઈ ચંદાગહ, શ્રીનેમિનાથના ચરણને પ્રણામ કરે છે.

(૬૦)

એજ મંદિરની પૂર્વ બાજુની દિવાલ ઉપર નં. ૬૦ નો લેખ કેતરેલો છે.

મિતિ સં. ૧૪૯૬ ના આષાઢ સુદી ૧૩ ગુરુવાર. જંઝણપુરવાસી મહુતીઆણી, ખરતરગચ્છ, નન્હડ ગોત્ર, સાહ ચાહુણના વંશમાં સાહ ગુણરાજ પુત્ર સાહ જાજ, વીરમ, દેવાપુત્ર માણકચંદ, ભ્રાતા સંઘવી રાઈમલે શ્રીગિરનારે યાત્રા કરી શ્રીનેમિનાથની.....

(૬૧)

હાથીપગલાની પાસે આ નંબર ૬૧ નો લેખ આવેલો છે. “ સં.

૧૯૮૩ ના કાર્તિક વદિ ૬ સોમવારના દિવસે, ગિરનાર તીર્થની પૂર્વની જે (જીર્ણ) પાજ હતી તેનો ફરીથી, દીવ (બંદર) ના સંઘે.... શ્રીમાલીજ્ઞાતિના સંઘવી મેઘજીના પ્રયત્નથી ઉદ્ધાર કરાવ્યો. ”

(૬૨)

નંબર પર નો લેખ જ્યાં આગળ આવેલો છે ત્યાંજ આ નં. ૬૨ નો લેખ પણ આવેલો છે. આ લેખ બહુ જુનો છે. અર્થાત્ સિદ્ધરાજ જયસિંહ દેવના સમયનો છે. કેમકે આની અંદર તેનું નામ છે. પરંતુ લેખ એટલો બધો ત્રુટિત થઈ ગયો છે કે એમાનો કાંઈ પણ સંબંધ સ્પષ્ટ રીતે જણાતો નથી. ફક્ત સંગ્રહી રાખવા માટે જ આને સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે.

(૬૩)

નંબર ૫૬ ના લેખવાળા સ્થાનમાં આ નં. ૬૩ વાળો લેખ પણ રહેલો છે. આ લેખ પણ ઉપરના લેખ જેવોજ અપૂર્ણ છે. પત્થરનો અર્ધો લાગ તૂટી ગયેલો હોવાથી અર્ધો લેખ જતો રહ્યો છે. અવશિષ્ટ લાગમાં આ પ્રમાણે ઉલ્લેખ છે—સ્વસ્તિ શ્રી ધૃતિ.....નમસ્કાર શ્રીને-મિનાથને.....વર્ષના કાલગુણ સુદી ૫ ગુરવારે.....તિલક મહારાજ શ્રી મહાપાલ....વયરસિંહ ભાયાં કાઠિ, પુત્ર સા.....સુત સાં સાઈ-આ સાં મેલા. મેલા.....સુતા રૂડી ગાંગી આદિએ.....નાથનો પ્રાસાદ કરાવ્યો. પ્રતિષ્ઠા કરનાર.....સૂરિના પદ્મધર શ્રીમુનિસિંહ.....

આટલા લેખો ગિરનાર પર્વતના પ્રકાશમાં આવ્યા છે. આ સિવાય બીજા પ્રણ ન્હાના મોટા લેખો હજી ત્યાં હશે, પરંતુ, તે પ્રકટ થયા નથી. ડૉ. બર્જેસના રીપોર્ટમાં, સિદ્ધરાજના સમયના—કે જ્યારે નેમિનાથના મુખ્ય મંદિરનો ઉદ્ધાર થયો હતો—લેખોનું સૂચન છે. તે લેખો ખાસ લેવા અને તપાસવા લાયક છે. શત્રુંજયની માફક ગિરનારમાં પણ પ્રાચીન લેખોની સ્થિતિ બહુજ ઘોડી રહી છે. તેમજ કેટલીક મોટી પ્રશસ્તિઓ, કે જે મધ્યકાલમાં બનેલા મંદિરો વિષયની હતી, તે નષ્ટ થઈ ગયેલી છે, એમ બીજા ઉલ્લેખો ઉપરથી જણાય છે.

ગઠના દરવાજાથી જરાક આગળ જતાં, મુખ્ય રસ્તાની ડાબી બાજુ ઉપર, નેમિનાથના મોટા મંદિરના પ્રથમ દાર સમીપની દિવાલ ઉપર એક મોટો શિલા લેખ લાગેલો છે, કે જેમાં ૨૪ પંક્તિઓ કોતરેલી છે. આ લેખ સૌરાષ્ટ્રના ચૂડાસમા રાજપૂતોના ઇતિહાસ ઉપર કેટલોક સારા પ્રકાશ પાડે છે. આ લેખની નકલ, જે પુસ્તકમાંથી ઉપરના બધા લેખો લેવામાં આવ્યા છે તેમાં તથા ડૉ. બર્નેસના ઉક્ત રીપોર્ટમાં પ્રકટ થયેલી છે. પ્રથમ રોયલ એશીયાટિક સોસાયટીના ચોપાનીઆમાં પણ એ પ્રકટ થઈ ચૂક્યો છે. પરંતુ આ લેખ બહુજ અપૂર્ણ છે, એમ જોનારને તુરતજ જણાઈ આવે છે. કારણ કે, આમાં ફક્ત એકલો પ્રારંભનો 'રાજવંશ વર્ણન' જેટલોજ લાગ ઉપલબ્ધ છે. આ લેખ ક્યાંનો અને કોની પ્રશસ્તિ રૂપે છે, તે, એ ઉપલબ્ધ લાગ ઉપરથી ખિલકુલ જણાતું નથી. ઉપલબ્ધ લાગમાં જે વિસ્તૃતરૂપે 'રાજવંશ વર્ણન' કરવામાં આવ્યું છે તે ઉપરથી સહજે જણાઈ આવે છે, કે એ લેખ બહુજ મોટો હોવો જોઈએ. અને વાસ્તવિકમાં છે પણ એમજ. આ લેખનો કેટલોક લાગ મહુને અન્યત્ર પ્રાપ્ત થયો છે તે ઉપરથી કહી શકાય છે કે એ શિલાખંડ, આખા લેખના અર્ધા લાગ કરતાં પણ ન્યૂન છે. ૧૫ માં સૈકાની અંતમાં, ખંભાતમાં શાણુરાજ નામનો એક મહાન્ ધનિક અને પ્રભાવક શ્રાવક થઈ ગયો. તેણે ગિરનાર ઉપર વિપુલ દ્રવ્ય ખર્ચી, વિમલનાથ પ્રસાદ નામનો એક મહાન્ મંદિર બનાવ્યો હતો. તેનીજ પ્રશસ્તિરૂપે આ લેખ કોતરવામાં આવ્યો છે. પરંતુ પાછળથી આ સંપૂર્ણ લેખ, કોઈ કારણથી, મૂળસ્થાનથી ભ્રષ્ટ થઈ એના બીજા શિલાખંડો અસ્તોવ્યસ્ત થયા અને ફક્ત આટલોજ લાગ બચવા પામ્યો છે. આ લેખને વિસ્તૃત વિવેચન સાથે એક સ્વતંત્ર જુદા પુસ્તક રૂપે હું પ્રગટ કરવા વિચાર રાખું * છું, તેથી, અત્ર સ્થાન આપવામાં આવ્યું નથી.

* કદાચ, આ પુસ્તક પ્રકટ થતાં પહેલાંજ એ લેખ જુદા પુસ્તક રૂપે પ્રકટ થઈ જશે.

આબુ પર્વત ઉપરના લેખો.

નંબર ૬૪ થી તે ૨૭૧ સુધીના (૨૦૭) લેખો, સુપ્રસિદ્ધ પર્વત અર્જુનાચલ (આબુ) ઉપર આવેલા સિત્ત સિત્ત જૈન મંદિરોમાંના છે. તેમાં આદિના ૬૮ (નં. ૬૪ થી તે ૧૩૧ સુધીના) લેખો શુર્જર મહામાત્ય તેજપાલનાં બનાવેલા ભારતીય શિલ્પકલાના આદર્શભૂત અને ઉત્કૃષ્ટ કારીગરીવાલા 'લુણસિંહ વસહિકા' નામના જગપ્રસિદ્ધ મંદિરમાં રહેલા છે. આ લેખોમાંના ૩૨ લેખો, 'એપીગ્રાફીઆ ઇન્ડીકા'ના, ૮ મા ભાગમાં, (EPIGRAPHIA INDICA, Vol. VIII.) પ્રોફેસર એચ. લ્યુડર્સ (Professor H. Luders, Ph. D.) પ્રકટ કરેલા છે. પ્રારંભમાં જે જે મહોટી પ્રશસ્તિઓ છે તે પ્રથમ ગ્રો. વિષ્ણુ આળાણ કાથવટેએ સંપાદિત કરેલી સોમેશ્વરદેવકૃત કીર્તિ કૌમુદીના પરિશિષ્ટમાં, તથા ભાવનગર રાજ્યના 'પુરાણવસ્તુ શોધ-ખોળ ખાતા' તરફથી પ્રકટ થયેલા 'પ્રાકૃત અને સંસ્કૃત લેખસમૂહ' (Collection of Prakrit and Sanskrit Inscriptions) નામના પુસ્તકમાં પણ અંગ્રેજી ભાષાંતર સહુ પ્રકટ થયેલી છે. તથા આ બંનેનો કેવળ અંગ્રેજી સારાંશ સૌથી પ્રથમ ઈ. સ. ૧૮૨૮ માં એચ. એચ. વીલ્સને (H. H. Wilson) એશીયાટીક રીસર્ચિસના ૧૬ માં પુસ્તકમાં (પૃષ્ઠ ૩૦૨) (Asiatic Researches Vol. XVI. P. 302 ff.) પ્રકટ કરેલો છે. બાકીના બધા લેખો પ્રથમજ વાર અત્ર પ્રકટ થાય છે.

ગ્રો. લ્યુડર્સ, એ. ઈ. માં પોતે પ્રકાશિત કરેલા ૩૨ લેખોની ભૂમિકામાં આ પ્રમાણે જણાવે છે:—

“ આબુ પર્વત ઉપર આવેલાં સિત્ત સિત્ત દેવાલયોમાંના અનેક લેખોના સાદીથી ઉતારા, ઈ. સ. ૧૯૦૨ માં મુબઇ ઇલાકાના આર્કિઓ લોહકલ સર્જેના મુપરિન્ટેન્ડેન્ટ મી. એચ. કાઉસન્સે (Mr. H. Cousens,) તૈયાર કર્યા; અને તે ઉતારા ગ્રો. હલ્ટ્ઝ (Prof. Hultzsch.) તરફથી

પ્રો. કીલ્હોર્ન (Prof. Kielhorn.) ને મળ્યા અને તેમણે પ્રસિદ્ધ કરવા માટે મ્હને આપ્યા. ત્રીયે આપેલા જત્રીસ લેખો નેમિનાથના દેવાલયમાંથી મળેલા છે અને તે એમ સૂચવે છે કે વીરધવજ (ચાલુક્ય રાજા) ના પ્રધાન તેજપાલે આ મકાન બંધાવ્યું તથા અર્પણ કર્યું. અધુના, આ પુણ્યાલયનું નામ ‘વસ્તુપાલ અને તેજપાલનું મંદિર’ એમ છે; પરંતુ મૂળ પાથે તેજપાલ એકલાએજ નહાખેલો હોવાથી આ અભિધાન આપવું ભૂલ ભરેલું છે. મહારા મત પ્રમાણે જે મહાત્મા (ત્રીયુંકર) ને આ મંદિર અર્પણ કર્યું છે તેમના નામ ઉપરથી આ નામ પાડવું અગર લેખોમાં જતાવ્યા પ્રમાણે ‘લૂણસિંહવસહિકા’ અથવા ‘લૂણવસહિકા’ † એમ મૂળ નામ આપવું સ્વાધ્ય છે. ”

સૌથી પ્રથમનો (નં. ૬૪ નો) લેખ, દેવાલયના અગ્રભાગમાં આવેલા એક ગોળલામાં ગણેલા કાળા પથ્થર ઉપર કોતરવામાં આવ્યો છે. પ્રો. વ્યુડર્સ જણાવે છે કે--

“ આ લેખ લગભગ ૩૧૬ ” પહેળો તથા ૨૭૬ ” લાંબો છે. તે ઘણીજ સુંદર રીતે કાતરવામાં આવ્યો છે. અને સારી સ્થિતિમાં છે. દરેક અક્ષરનું માપ ૬ ” છે. લેખ જૈનનાગરી લિપિમાં લખાયેલો છે. મૂળ લેખમાં ૧ ને ૧ વચ્ચે તદ્દાવત માત્ર વચમાં ઝીણા ટપકાનોજ રાખેલો છે, તેથી નકલમાં આ તદ્દાવત સ્પષ્ટ રીતે માલુમ પડતો નથી. તેથી કેટલીક વખત ૧ તથા ૧ વચ્ચે ઝીણા ટપકાનોજ રાખેલો છે. આખો લેખ સંસ્કૃત પદ્યમાં છે. માત્ર આરંભનો ૩૦ તથા પંકિત ૧૭, ૨૬ ને ૩૦ માં આવેલાં કેટલાંક વાક્યો તેમજ પંકિત ૪૬-૪૭ માં આવેલાં કેટલાંક અંતનું વિવેચન ગદ્યમાં છે. આ લેખ રચનાર ચાલુક્ય રાજાઓનો પ્રખ્યાત પુરોહિત તથા કીર્તિકૌમુદીનો પ્રણેતા સોમેશ્વરદેવ છે. પરંતુ, જે કે કેટલાંક પદ્યો ‘ કીર્તિકૌમુદીની રચનાશૈલી સાથે સરખાવી શકાય તેવાં છે, તે પાણુ ઘણીવાર પિષ્ટપેપણુ કરવામાં આવ્યું છે. તેમજ કેટલાંક પદ્યો અસંગદ છે. ભાષા વિશે વિચાર કરતાં કેટલાંક શિલ્પશાસ્ત્રના શબ્દો વપરાયેલા છે જે ધ્યાન ખેંચે તેવા છે. જેમકે વલ્લનક (પદ્ય ૬૧) અને સ્વતક (પદ્ય ૬૫). વલ્લનક

† ‘વસહિ’ (જૈન મંદિર) ને સંસ્કૃત ‘વસતિ (વસયિ)’ ઉપગમી થએલું છે તેના માટે જુઓ પ્રો. પીશ્ચેલનું “આમાટિક ડેર પ્રાકૃત સપ્રાચન (Prof. Pischel's Grammatik der Prakrit Sprachen.) કાનનડ શબ્દ ‘બસહી’ અથવા ‘બસતી’ એ ‘વસતિ’ નો જ તદ્દભવ છે. ધ. એચ.

એ મરાઠી વલણ હોય એમ લાગે છે. અને તેનો અર્થ 'મોલેશ્વર્થ' (Moleworth) અને કેન્ડી (Candy.) ના શબ્દકોષ (Dictionary) મુજબ "દેવાલયના 'ગઝારા' (ગર્ભાગાર) અથવા 'સત્તા મંડપ'ની બીતોને નેડીને બતાવેલી હિંગી ખેંટક" એમ આપ્યો છે. 'સ્વત્તક' નો અર્થ કોઈ પણ શબ્દકોષમાંથી મળે નથી. સંબંધ ઉપરથી તેનો અર્થ 'ગાદી' અગર 'ખેંટક' થાય છે. * કેટલાંક વિશેષ નામો પ્રાકૃતરૂપમાંજ વપરાયલા છે. હંદના નિયમો લીધે તેજપાલને બદલે અશ્વિલ્લુરૂપ તેજપાલ વાપરવું પડ્યું છે. (નુઓ પછ પૃષ્ઠ ૫૩)

* વલનક અને રાત્તક શબ્દો મત્ર કેટલાક જૈન લેખોમાંજ લેવામાં આવે છે. અન્યત્ર દષ્ટિગોચર થતા નથી. તેથી આ શબ્દવાચ્ય વસ્તુઓ સમજવામાં ધણાખરા વિદ્વાનો તો વ્યથિતજ રહ્યા છે. કેટલાકે પોતપોતાની કલ્પનાનુસાર વિચિત્ર અર્થો આપ્યાં છે. શ્રાંતિમાનુ અર્થો કર્યા છે. પરંતુ યથાર્થ અર્થ કોઈનામાં જણવામાં આવ્યો હોય તે જણાતું નથી. આ બંને શબ્દો પશ્ચિમ ભારતમાં, પહેલાં લોકભાષામાં પ્રચલિત હતા અને તેમનો વાચ્યાર્થ આ પ્રમાણે છે.

ખંડાનક—

- (૧) દેવમંદિરના પ્રવેશદ્વારના ઉપરનો મંડપ.
- (૨) વાપી (વાવ)ના મુખ ઉપરનો મંડપ.
- (૩) કુંડના અથવા ભાગના ઉપરનો મંડપ.
- (૪) રાજદ્વારના સિંહદ્વાર ઉપરનો મંડપ.

ખંડાનક શબ્દના આ પ્રમાણે ચાર અર્થો થાય છે. *પાટણના તપાગચ્છના વૃદ્ધ યતિ શ્રીદિગ્મતવિજયજી, જેઓ શિલ્પશાસ્ત્રના એક જ—અદ્વિતીય જ્ઞાતા છે તથા જેઓ મદિનિર્માણ વિદ્યામાં પૂર્ણ નિપુણ છે, તેમણે આ શબ્દોના ઉગરોક્ત અર્થો જણાવ્યા છે. આ ઉપરથી પ્રસ્તુત લેખમાં જે ખંડાનક શબ્દ છે તેનો અર્થ મંદિરના આગલ ભાગમાં રહેતા દ્વારની ઉપરનો મંડપ સમજવાનો છે. વસ્તુપાલ તેજપાલના ખીલ અને ક લેખોમાં અને ગ્રંથોમાં જણાવેલું છે કે, તેમણે અમુક સ્થાને અમુક મંદિરમ ખંડાનક કરાવ્યું, તેનો અર્થ પણ ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે મંદિરના પ્રવેશદ્વાર ઉપરનો મંડપજ સમજવો.

ખત્તક—તે જેને ગુજરાતીમાં 'ગોખલો' અને રાજપૂતાની ભાષાઓમાં 'આખીઓ' અથવા 'તાક' કહેવામાં આવે છે તે છે 'ગોખલો' એ શબ્દનો લક્ષ્ય ભાષ ગોદુજદાસના 'ગુજરાતી શબ્દ કોષમાં' આ પ્રમાણે અર્થ આપેલો છે—"ગોખલો પુગ; હરકેઈ ચીજ મુકવાને અથવા દેવ વિગેરેને બેસાડવાને દિવાલ-ભીંતમાં જે પોલાણ રાખેલું હોય તે; બારણા વગરનું નાનું તાકું." આ ઉપરથી જણાશે કે દેવ મૂર્તિ સ્થાપિત કરવા માટે જે ન્દાના અથવા મ્હોરા ગોખલા બનાવાય છે તે ખત્તક કહેવાય છે. તેજપાલે પોતાની ખીલ શ્રી સુદર્શદેવીના પુણ્યાર્થે આજ લુલુસિંહવસદિકામ

(લેખનો સાર.)

પ્રશસ્તિ રચનારે પ્રથમ એક પદ્મથી સરસ્વતી દેવીની સ્તુતિ કરી બીજા પદ્મમાં નેમિનાથ તીર્થંકરની સ્તવના કરેલી છે. ત્રીજા પદ્મમાં ચૌલુક્યોની રાજધાની અને પ્રસ્તુત લેખ વર્ણિત મંત્રિઓની જન્મ-ભૂમિ આણહિલપુરની પ્રસંશા છે. ૪ થા પદ્મથી ૭ માં સુધીમાં તેજ-પાલના પૂર્વ પુરુષોનું વર્ણન છે. લખવામાં આવ્યું છે કે, પ્રાગ્વાટ વંશમાં મુકુટ સમાન પ્રથમ ચંડપ નામે પુરુષ થયો. તેના કુલ રૂપ પ્રાસાદ ઉપર હેમદંડ સમાન ચંડપ્રસાદ નામે તેનો પુત્ર થયો. તેને સોમ નામે સુત થયો. સોમનો સુત અશ્વરાજ થયો કે જેની પ્રિય પત્ની કુમારદેવી હતી. એ દંપતીને પ્રથમ એક લૂણિગ નામે પુત્ર થયો જે બાલ્યાવસ્થામાંજ આ જીવલોક છોડી ગયો. (પદ્મ ૮) ૯ થી ૧૨ સુધીનાં પદ્મોમાં, તેમના બીજા પુત્ર મંત્રી મલ્લદેવનું વર્ણન છે. તેનો ન્હાનો ભાઈ વસ્તુપાલ થયો, જેણે દરિદ્રી મનુષ્યોના ભાલસ્થલમાં લખેલા દૌઃસ્થ્યાક્ષરોને ભુંશી ન્હાળ્યા—અર્થાત્ યાચકોને ઇચ્છિત દાન આપી, તેમનું દારિદ્ર્ય નષ્ટ કર્યું. તથા તે ચૌલુક્ય રાજાનો પ્રધાન હોઈ મ્હોટો કવિ હતો (પદ્મ ૧૩-૧૪). પછી બે શ્લોકોમાં, વસ્તુપાલના ન્હાના ભાઈ તેજપાલનું વર્ણન છે. ૧૫ માં

મુખ્ય. ગુર્ભાગારના દ્વારની બંને બાજુએ ઉત્તમ કારીગરીવાળા બે ખત્તકો બનાવ્યા છે (કે જેમના ઉપર નં. ૧૧૦ અને ૧૧૧ વાળા લેખો કોતરેલા છે) તેમને આજે પણ લોકો “ દેરાણી જેઠાણીના ગોખલા ” ના નામે ઓળખે છે. આ ઉપરથી સ્પષ્ટ છે કે ‘ખત્તક’ તે ‘ગોખલા’નું જ બીજું નામ છે. --સંગ્રહક.

+ તેજપાલે આ મંદિર નેમિનાથ તીર્થંકર માટે અંધાવેલું હોવાથી, કવિએ તેમનીજ સ્તવના કરી છે. નેમિનાથની માતાનું નામ શિવા યા શિવા-દેવી હતું તેથી કાવ્યકારે, જંદમાં બરોબર ગોઠવવા સાહે, તેમનું ખાસ નામ ન લખતાં ‘શિવાતનૂજ’ ના વિશેષણદ્વારા તેનામ સૂચવ્યું છે. પ્રો. લ્યુડર્સ, આ વાત બરોબર સમજી શક્યો નથી તેથી તેણે શિવાતનૂજ એટલે પાર્વતી-સુત ‘ગણેશ’ જણાવ્યા છે. પરંતુ તે એટલું નથી વિચારી શક્યો કે એક જૈનમંદિર અને મહાન જૈનનરની પ્રશસ્તિમાં ગણેશ જેવા પૌરાણિક દેવની શા હેતુએ સ્તવના કરવામાં આવે ?

શ્લોકમાં, આ મંત્રિઓની ૭ બહેનોનાં નામો છે:—(૧) ભંદુ. (૨) માળિ. (૩) સાળિ. (૪) ધનદેવી. (૫) સોહગા. (૬) વયળ. અને (૭) પરમલદેવી. ૧૮ માં શ્લોકમાં કવિ કહે છે કે—અશ્વરાજનાં આ ચારે પુત્રો બીજા કોઈ નહિ પણ પૂર્વે દશરથ રાજાના રામાદિક જે ૪ પુત્રો હતા તેજ, એકજ માતાના ઉદરમાં જન્મવાના લોભથી ફરી પૃથ્વી ઉપરં અવતર્યા છે. ૧૯ માં કાવ્યથી ૨૪ માં લગીમાં, વસ્તુપાલ અને તેજપાલ—જાને ભાઈઓના અદ્વિતીય સૌહાર્દ અને સત્કૃત્યોમાં સદૈવ સહચારની પ્રશંસા કરવામાં આવી છે. કવિ કહે છે કે, પોતાના ન્હાનાભાઈ તેજપાલ સહિત વસ્તુપાલ, મધુમાસ અને વસંતર્તુની મારફતે કોને આનંદ નહિ આપે ?—અર્થાત્ સર્વને આપે છે. (પ. ૧૯) સ્મૃતિમાં 'હુ' છે કે—મનુષ્યે માર્ગમાં એકાકી સંચરણ ન કરવું, તેથીજ બંને પુત્રપાલ અને તેજપાલ જાને ભાઈ ધર્મમાર્ગમાં સાથે વિચરણ કરતા હોય તેમ લાગે છે. (પ. ૨૦) આ જાને ભાઈઓએ, આ ચતુર્થ (કલિ) યુગમાં પણ, પોતાના જીવનદ્વારા કૃતયુગનો સમવંતાર કર્યો છે. (પ. ૨૧) મુક્તામય (રોગરહિત—નિરોગી) એવું, આ બ્રાતાઓનું સુંદર શરીર ચિરકાલ સુધી આ જગત્માં વિદ્યમાન રહે, કારણ કે એમની કીર્તિથી આ મહીવલય મુક્તામય (મૌકિત રૂપ) પ્રતિભાસે છે. (પ. ૨૨) પૃથ્વીને સર્વે બાબુથી, ધર્મસ્થાનો વડે અંકિત કરતા આ બંધુયુગલે કલિકાલના ગણે પગજ મૂક્યું છે. (પ. ૨૪.)

પછીના ૩ કાવ્યોમાં ચૌલુક્યોની (વાઘેલા) શાખાનું વર્ણન છે. એ શાખામાં, અર્જુનરાજ નામનો એક તેજસ્વી પુરૂષ થયો. તેનો પુત્ર લવણપ્રસાદ અને તેનો વીરધવલ * થયો. અનંતરના (૨૮—૨૯) બે પદ્યોમાં, આ બંધુયુગલે વીરધવલને તેના રાજકાર્યમાં જે અપૂર્વ સહાયતા કરી છે અને તેના રાજ્ય અને યશનો જે વિસ્તાર વધાર્યો છે તેની

* આ રાજાઓ—(રાણકે) વિષયે, ગુજરાતી રાસમાલા ભાગ ૧, માં “ વાઘેલા વિષે ભાષાંતર કર્તાનો વધારો ” શીર્ષક પ્રકરણ (પૃષ્ઠ ૪૧૦ થી ૫૦૯) માં સવિસ્તર કથનામાં આવ્યું છે. તેથી જિજ્ઞાસુએ ત્યાં નોંધ લેવું.

પ્રશંસા કરી છે. ક્વિ કહે છે કે—યશोधવલ, પુત્રજી સુખી લાંબી બુદ્ધિઓ સમાન પોતાના વતન પાસે રહેનારા આ જાને મંત્રિઓ દ્વારા સુખ અને લક્ષ્મીનું આલિંગન કરે છે.

૩૦-૩૧ પદોમાં અર્જુનગિરિ (આશુ પર્વત) નું મહત્ત્વ વર્ણવેલ છે. અને પછી પરમારોના કૃતિદ્વારા પ્રારંભ થાય છે. એ આશુ પર્વત ઉપર વસિષ્ઠપિતા યજ્ઞકુટુંબાંથી એક પુત્ર ઉત્પન્ન થયો જેણે ' પર ' (યજ્ઞ) નો સંહાર કર્યો. આથી તેનું નામ " પરમારજી " (પરમાર) પડ્યું. (પ. ૩૨) પછી એનો વંશ પણ ' પરમાર 'ના નામે પ્રસિદ્ધિ પામ્યો. એ વંશમાં પાછળથી ધૂમરાજ નામનો પરાક્રમી પુત્ર થયો. (પ. ૩૩) તદનંતર ધંધુક અને ધ્રુવભટ્ટ આદિ અનેક રાજા એ વંશમાં થયા પછી રામદેવ નામે રાજા થયો. (પ. ૩૪) રામદેવને યશોધવલ નામનો પ્રતાપી પુત્ર થયો, જેણે ગૌલુક્યનૃપતિ દુમારપાલના શત્રુ માલવપતિ બદલાવવાને ચઢી આવેલો જાળી તુરંત તેની સામે થયો અને તેને મારી નહાંખ્યો.

* આ યશોધવલના સમયનો એક લેખ, સં. ૧૨૦૨ (ઇ. સ. ૧૧૪૬) ના માધ્યમ સુદી ૪ ના દિવસનો સિરોહી રાજ્યમાં આવેલા અગ્રી નામના ગાંધમાંથી મળેલો છે. તેમાં આને ' મહામંડલેશ્વર ' (સામંત) —પરમારવંશોદ્ભવમહામંડલેશ્વર યશોધવલ—લખેલો છે. આની પટરાણીનું નામ સૌભાગ્યદેવી હતું. અને તે સોલંકીવંશની હતી. હેમચંદ્રારાયના દ્વાપાયનહાલમાં જણાવેલું છે, કે દુમારપાલ ન્યારે ચાલુક્યરાજા અણ્ણોરાજ ઉપર ચઢાઈ લઈ ગયો તે વખતે (વિક્રમ સં. ૧૨૦૭-ઈ. સ. ૧૧૫૦) આશુનો રાજા વિક્રમસિંહ હતો અને તે આશુથી દુમારપાલની સેના સાથે થયો હતો. જિનમંડનના ' દુમારપાલપ્રચંધ ' અને ખીજા ચરિત્ર ગ્રંથોમાં જણાવેલું છે, કે વિક્રમસિંહ લગભગ વખતે દુમારપાલના શત્રુ અણ્ણોરાજ સાથે મળી ગયો હતો; જેથી દુમારપાલે તેને કેદ કરી તેના લગ્ન કરી યશોધવલને આશુનું રાજ્ય આપ્યું હતું. આ ઉપરથી જણાય છે કે યશોધવલ, દુમારપાલનો સામંત હતો અને ન્યારે માલવાના રાજા બદલાવે, ગુજરાત ઉપર ચઢાઈ કરી, ત્યારે, દુમારપાલ તરફથી યશોધવલ તેની સામે થયો અને અંતે તેને પકડી મારી નહાંખ્યો.

૩૬-૩૭ પદ્યમાં, યશોધવલના પરાક્રમી અને પ્રતાપી પુત્ર ધારા-
વર્ષનું વર્ણન છે. તેણે કોંકણાધીશને માર્યો હતો અને તે મૃગયાનો
ખૂબ વિલાસી હતો.*

કુમારપાલે માલવપતિ બલ્લાલને હત્યો હતો એ વાત સોમનાથ
પાટણના લીવમૃદસ્પતિ વાળા વલ્લભી સંવત્ ૮૫૦ (ઈ. સ. ૧૧૬૯) ના
લેખમાં, તથા કીર્તિકાંમુદી વિગેરે ખીજ પાણી અનેક પ્રામાણિક ઐતિહાસિક
ગ્રંથોમાં ઉપલબ્ધ થાય છે પરંતુ એ રાજા કયા વંશનો હતો તે હજી સુધી
જાત નથી. પ્રો. હ્યુડર્સ જણાવે છે કે—“ બલ્લાલ નામનો કોઈ પણ રાજા
માલવાના પરમાર વંશની યાદીમાં નથી. અને તે એ વંશનો હતો એ માનવું
પણ અશક્ય છે. તેથી, તે કેવી રીતે માલવાનો રાજા થયો, એ પ્રશ્નનો
ઉત્તર આપવો હાલમાં સરલ નથી. પણ, પ્રો. કીલહોર્ને આ બાબત
ઉપર જે વિચાર કર્યો છે તે તરફ હું ધ્યાન ખેંચુ છું—“ (માલવાના પરમાર
રાજા) યશોવર્ધનનું નિધન ઈ. સ. ૧૧૩૫ થી ૧૧૪૪ ની વચમાં થયેલું
હોવું જોઈએ, અને તે પછી માલવાનું રાજ્ય અસ્તવ્યસ્ત સ્થિતિમાં મૂકાઈ
હતું. આ સ્થિતિ, કેટલાકોના મનમાં તેને છતવાનો અગર પચાવી પાડવાનો
મનોરથ પ્રજ્વલિત કરે, એ બનવા જોગ છે. ” તેથી, બલ્લાલ
માલવાનો કોઈ પ્રથમ ખંડિયો રાજા હોય અને પછી તે સ્વતંત્ર થઈ,
ગુજરાત ઉપર ચડી આવવા જેટલો સાહસ કરે તો તેમાં અસંભવ જેવું નથી.

* આના સંબંધમાં, પં. ગૌરીશંકર હીરાચંદ ઓઝા એ પ્રોતાના
' સિરોહી રાજ્ય કા ઇતિહાસ । ' નામના હિન્દી પુસ્તકમાં લખ્યું છે કે—“ યશો-
ધવલનો પુત્ર ધારાવર્ષ આણના પરમારોમાં બહુજ પ્રસિદ્ધ અને પરાક્રમી થયો.
એનું નામ અઘાપિ “ ધાર પરમાર ” ના નામે પ્રસિદ્ધ છે. ગુજરાતના
સોલંકી રાજા કુમારપાલે કોંકણના રાજા * ઉપર ચડાઈ કરી તેમાં આપણે
હતો, અને તેણે (કુમારપાલે) ત્યાં (ખીજ ચડાઈમાં) જે વિજય મેળવ્યો
તે, એનાજ વીરત્વને આભારી હતો. 'તાનુલ મઆસિર' નામે કવિ દર્શનનારીચંદ
જણાવે છે, કે, હિ. સ. ૫૯૩ (સિક્રમ સં. ૧૨૫૪=ઈ. સ. ૧૧૬૭) ના
સફર મહિનામાં કુતબુદ્દીન

* આ, ઉત્તર કોંકણનો.

† આ ચડાઈ ૨

સમયે થઈ હતી.

મહિનામાં

ભદ્રાચલ ઉપર

૪૩ થી ૪૯ સુધીનાં કાવ્યોમાં, વસ્તુપાલ અને તેના પુત્ર કૈવસિંહ (અથવા જયંતસિંહ) જે લલિતાદેવીનો પુત્ર હતો, તેની પ્રથમ કથામાં આવી છે. તથા તેજપાલ મંત્રીની શુદ્ધિ અને ઉદારતાનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે.

આ પછી તેજપાલની પત્ની અનુપમાદેવીનું વંશવર્ણન શુદ્ધ થાય છે. ચંદ્રાવતી નગરીમાં પ્રાચ્યારવંશમાં શ્રીગાંગા નામે એક યથો. (પ. ૫૦) તેનો પુત્ર ધરણિગ યથો. (પ. ૫૧) તેની સ્ત્રી ત્રિભુવનદેવી હતી જેનાથી અનુપમા નામે કન્યા થઈ. અને તે તેજપાલને પદ્માવતીમાં આવી. (પ. ૫૨-૩) એ અનુપમા, નીતિ, વિનય, વિવેક, યોગિત્ય, દ્વાક્ષિણ્ય અને ઉદારતા આદિ ગુણો ધરી અનુપમજ હતી. તેણે પોતાના ગુણોથી પિતા અને સ્વશુરના બંને દુઃખો ઉત્તરવત કર્યાં હતાં. (પ. ૫૪) એ અનુપમા દેવીથી તેજપાલને લાવણ્યસિંહ (અથવા લાજસિંહ) નામે પુત્ર થયો. (પ. ૫૫-૬) તેજપાલના મહોદા ભાઈ મંત્રિ મહુદેવને પણ તેની લીલુકા નામે પત્નીથી પૂર્ણસિંહ નામે પુત્ર થયો અને તેને પણ તેની સ્ત્રી અહલુણ્ણદેવીથી પેથડ નામનો સુપુત્ર જન્મ્યો. (પ. ૫૮) મંત્રી તેજપાલે પોતાની પત્ની અનુપમાદેવી અને પુત્ર લાવણ્યસિંહના કડયાણુથે, આ નેમિનાથનું મંદિર બનાવ્યું. (પ. ૬૦) તેજપાલ મંત્રિએ, શાળ જેવી ઉજ્જી-આરમ્ભ પદ્માણુની શિલાઓ વડે આ ઉચ્ચ અને લઘ્ય નેમિનાથનું મંદિર બનાવ્યું છે. તેની આગળ એક વિશાલ મંડપ અને આન્તુખાન્તુ બલ્લાનકો સહિત પર ગીજ ન્હાતા જિન-મંદિરો બનાવ્યાં છે. (પ. ૬૧) તથા, એમાં (૧) ચંડપ. (૨) ચંડપ્રસાદ.

તથા તેની સ્ત્રી અનુપમાદેવીનું નામ ઉલ્લિખિત છે. એના સમયના ૪ લેખો મળ્યા છે જેમાં સૌથી પ્રથમનો તો સં. ૧૨૮૭ નો આ પ્રસ્તુત લેખ છે અને સૌથી પાછળનો ઉક્ત સં. ૧૨૯૩ નો હમાણીનો દેવક્ષેત્ર સંબંધી છે. સોમસિંહે, પોતાની હયાતીમાંજ પોતાના પુત્ર કૃષ્ણરાજદેવ (અથવા કાન્હડદેવ) ને યુવરાજ બનાવી દીધો હતો અને તેના લાથબચ મારે નાણા નામનું ગામ (જે જ્ઞેધપુર રાજ્યના ગોડવાડ હવાડામાં આવેલું છે) આપ્યું હતું. - સિરોહી રાજ્ય કાં રૂતિદાસ । પૃષ્ઠ, ૧૫૩-૪ ।

(૩) સોમ. (૪) અશ્વરાજ; અને (૫) લૂણિગ. (૬) મહાદેવ. (૭) વસ્તુપાલ. (૮) તેજપાલ; એ તેના ચાર પુત્રો; તથા (૯) વસ્તુપાલ સુત જૈત્રસિંહુ અને (૧૦) તેજપાલ પુત્ર લાવણ્યસિંહ; એમ ૧૦ પુરુષોની હાથિણી ઉપર આરૂઢ એવી ૧૦ મૂર્તિઓ બનાવી છે. આ મૂર્તિઓ એવી દેખાય છે, કે બાણે દશ દિક્પાલો જિનેશ્વરનાં દર્શન માટે ન આવતા હોય ? (પ. ૬૨-૩) વળી, આ દશે હસ્તિનીરૂઢ મૂર્તિઓની પાછળ ખત્તક બનાવ્યા છે અને તેમાં આ દશે પુરુષોની, તેમની સ્ત્રીઓ સાથે મૂર્તિઓ બનાવી સ્થાપન કરવામાં આવી છે. (પ. ૬૪) આના પછીના શ્લોકમાં જણાવેલું છે કે-સકલ પ્રજા ઉપર ઉપકાર કરનાર મંત્રી વસ્તુપાલની પાસે તેજપાલ તેવીજ રીતે શોભે છે જેમ સરોવરના કિનારે આમ્રવૃક્ષ શોભે છે. (પ. ૬૫) આ બંને લાઇઓએ દરેક શહેર, ગામ, માર્ગ, અને પર્વત આદિ સ્થળે, જે વાવ, કુવા, પરબ, બગીચા, સરોવર, મંદિર અને સત્રાગાર આદિ ધર્મસ્થાનોની નવી પરંપરા બનાવી છે તથા જીર્ણોદ્ધાર કર્યા છે તેમની સંખ્યા પણ કોઈ જાણતો નથી. (પ. ૬૬-૮).

આ પછી, અંકપના વંશના ધર્માચાર્યોની નામાવલી આપવામાં આવી છે. અંકપના ધર્માચાર્યો નાગેન્દ્રગચ્છના હતા અને તેમાં પૂર્વે શ્રીમહેન્દ્રસૂરિ થયા. તેમના શિષ્ય શ્રીશાંતિસૂરિ થયા. તેમના પટ્ટધર શ્રીઆનંદસૂરિ અને તેમના શ્રીઅમરસૂરિ થયા. અમરસૂરિની પાટે શ્રીહરિભદ્રસૂરિ થયા અને તેમના શિષ્ય શ્રીવિજયસેનસૂરિ થયા કે જેમણે એ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા કરી. વિજયસેનસૂરિના શિષ્ય શ્રીઉદય-પ્રભસૂરિ છે કે જેમના પ્રતિભારૂપ સમુદ્રની સુંદર સૂકિતઓ સ્વરૂપ સુકતાવલિઓ વિશ્વમાં શોભી રહી છે. (પ. ૬૬-૭૧) ૭૨ માં શ્લોકમાં કવિએ મંગલ ઇચ્છી આ પ્રમાણે સમાપ્તિ કરી છે-જ્યાં સુધી આ અર્બુદ પર્વત વિદ્યમાન છે ત્યાં સુધી આ ધર્મસ્થાન અને એના બનાવનાર જગતમાં ઉદિત રહે. (પ. ૭૨) ચૈત્રકય રાજા વડે જેના ચરણ કમલ પૂજયલા છે એવા શ્રીસોમેશ્વરદેવે, એ ધર્મસ્થાનની, આ રમણીય પ્રશસ્તિ બનાવી છે. (પ. ૭૩) શ્રીનેમિનાથ તીર્થંકર

અને તેમની શાસનરક્ષિકા દેવી અગ્નિકાની કૃપાથી, અર્જુદાચલ ઉપરની આ પ્રશસ્તિ વસ્તુપાલના વંશને સ્વસ્તિ કરનારી થાઓ. (પ. ૭૪)

છેવટે ગદ્યમાં જણાવ્યું કે—સૂત્રધાર કેલ્હણના પુત્ર ધાંધલના પુત્ર અંડેશ્વરે આ પ્રશસ્તિ શિલા ઉપર ટાંકણા વડે કોતરી છે. શ્રીવિક્રમ સંવત્ ૧૨૮૭ ના ફાલ્ગુણ વદિ ૩ રવિવારના દિવસે નાગેન્દ્રગચ્છના આચાર્ય શ્રીવિન્યસેનસૂરિએ પ્રતિષ્ઠા કરી છે.

(૬૫)

ઉપરના નં. ૬૪ ના લેખવાળા દેવાલયના અગ્રભાગમાં આ નં. ૬૫ વાળો લેખ પણ એક ગોળલામાં રવેતશિલા ઉપર કોતરવામાં આવેલો છે. પ્રો. લ્યુડર્સ જણાવે છે કે—

“ આ લેખ ૨' ૧૧" પહોળો તથા ૧' ૧૦" લાંબો છે. દરેક અક્ષરનું કદ $\frac{3}{8}$ " છે. પંક્તિ ૧-૨ ના આરંભમાં તથા અંતમાં તેમજ પંક્તિ ૩-૪ ના અંતમાં અક્ષરો છૂર્ણ થઈ ગયા છે. ડારણ કે આ શિલાનો થોડો થોડો ભાગ કાપી નહાંખવામાં આવ્યો છે, અગર તે ભાંગી ગયો છે. ઉપરના લેખ જેવીજ લિપિ છે. પંક્તિ ૧ માં આવેલા ઓમ્ નો ઓ, પંક્તિ ૧૫-૧૭-૨૪ માં આવેલા ઓસવાલ તથા પંક્તિ ૨૭ માં આવેલા ઓરામા ના ઓ થી ભુદ્ધ પડે છે. સર્વદેશણે વ ને બદલે વ વાપરેલો છે, માત્ર પંક્તિ ૨૭ માં શ્રીમાતામહુવઃ અને ઉપાસ્ય પંક્તિમાં આવેલા અર્જુદાસ્ માં તે પ્રમાણે નથી. છેલ્લી બે પંક્તિઓ કાંઈક નવીનતા દર્શાવે છે, અક્ષરો જરા મોટા છે અને કાંઈક બેદરકારીથી કોતરેલા છે. ૨ અને ૩ માં ઘણા દેશણે ભિન્નતા બોવામાં આવે છે તેમજ વચ્ચે આવેલા ઈ અને ઓ માં પણ તેમ છે. વળી ઈ તથા ઓ ને છ દેશણે પંક્તિ ઉપર માત્રા કહાડવામાં આવી છે. જેમકે—મેજાતે, મવને,—પાન્થે,—સૂરેર, તયોઃ અને વિલોક્યામાને. આ પદ્ધતિ પ્રથમની ૩૧ પંક્તિઓમાં માત્ર ત્રણ વારજ બોવામાં આવે છે, જેમકે—વર્ષે (પં. ૧) દેવેન, (પં. ૨૬) અને ગોસલ (પં. ૧૩) આ ઉપરથી ચોક્કસપણે એમ પ્રતિપાદન થાય છે કે છેલ્લી બે પંક્તિઓ પાછળથી ઉમેરવામાં આવી છે. ”

“ આ લેખ સંસ્કૃત ગદ્યમાં છે માત્ર ૩૦ મી પંક્તિમાં એક પદ્ય છે. આ વખતના તેમજ આ દેશના બીજા લેખોની માફક આ લેખમાં પણ ભાષા

ઉપર ગુજરાતીના ૩૬ શબ્દોની અસર દૃષ્ટિગોચર થાય છે. વિશેષનામે પ્રાકૃત રૂપમાં છે અગર અર્ધ સંસ્કૃત છે. વળી પંક્તિ ૩૬ માં 'કુમાર' ને બદલે 'કુમર' નો ઉપયોગ કર્યો છે તે પ્રાકૃત અસરના લીધે છે. ધણીવાર ૬૬ સમાસના એક પદને તથા થી જોડવામાં આવે છે. (પં. ૮-૯-૧૨-૧૯-૨૦), નીચેના શબ્દો જાણવા જેવા છે—અપમાર (પુ.)=ખોળે. (પં. ૨૯); અષ્ટાદિકા (સ્ત્રી.) આઠ દિવસ સુધી ચાલનારો ઉત્સવ (પં. ૧૨, ૧૪, ૧૬ વિગેરે); કલ્યાણિક (ન.) એક આમેદપ્રદ દિવસ (પં. ૨૬); તથા જ્ઞાતીય=ઉપયુક્ત જાતનો (પં. ૧૦); મહાજન (પુ.) વેપારી (પં. ૧૦); રઠીય (પુ.) એક જાતના અધિકારીઓ (પં. ૨૮); વર્ષપ્રગ્નિ (પુ.) વાર્ષિક દિવસ (પં. ૧૨); સત્ક=નું હોણું (પં. ૩, ૭, ૧૦) સારા (સ્ત્રી.) કાળજી, દેખરેખ (?) (પં. ૯); પંક્તિ ૬ માં પ્રતિષ્ઠાપિત ના અર્થમાં પ્રતિષ્ઠિત વાપરવામાં આવ્યો છે."

આ લેખમાં નેમિનાથનું દેવાસ્ય બંધાવ્યાની, તથા તેમના ઉત્સવોના નિયમોની, તેમજ દેવાસ્યના રક્ષણ વિગેરેની રાજકીય નોંધનો સમાવેશ થાય છે."

(લેખનો સાર.)

સંવત ૧૨૮૭ ના કાલ્યુન વદિ ૩ રવિવારના દિવસે, શ્રીમદ્ અણહિલપુરમાં, ચૌલુક્યકુલકમલરાજહંસ અને સમસ્તરાજાવંશી સમલકૃત મહારાજાધિરાજ શ્રી (લીમદેવના) વિજયિ રાજમાં,..... શ્રી વસિષ્ઠપિતા યજ્ઞકુંડમાંથી ઉત્પન્ન થયેલા—(પરમાર વંશમાં) શ્રી ધૂમરાજદેવના કુલમાં અવતરેલા મહામંડલેશ્વર શ્રી સોમસિંહદેવના આધિપત્યમાં, તેજ શ્રીમહારાજાધિરાજ શ્રી લીમદેવના પ્રસાદ..... રાતમંડલમાં, શ્રી ચૌલુક્યકુલોત્પન્ન મહામંડલેશ્વર રાણક શ્રી લવણ-પ્રસાદદેવ સુત મહામંડલેશ્વર રાણક શ્રી વીરધવલદેવનો સમસ્ત સુદ્રા-વ્યાપાર કરનાર (મહામાત્ય), શ્રીમદ્ અણહિલપુર નિવાસી પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિના ૬૦ શ્રી ચંડપ સુત ૬૦ શ્રી ચંડપ્રસાદ પુત્ર મહં ૦ સોમ પુત્ર ૬૦ શ્રી આસરાજ અને તેની ભાર્યા ૬૦ શ્રી કુમારદેવીનો પુત્ર, અને મહં ૦ શ્રી મલ્લદેવ તથા સંઘપતિ મહં ૦ શ્રી વસ્તુપાલનો ન્હાનો ભાઈ મહં ૦ શ્રી તેજપાલ, તેણે પોતાની ભાર્યા મહં ૦ શ્રી અનુપમદેવોના તથા

તેની કુક્ષિથી અવતરેલા પુત્ર મહં શ્રી લુણસિંહના પુણ્ય અને યશની અભિવૃદ્ધિ માટે, શ્રી અર્બુદાચલ ઉપર, દેઉલવાડા ગામમાં, સમસ્ત દેવકુલિકાલંકૃત અને વિશાલ હસ્તિશાળાવડે શોભિત ‘શ્રી લુણસિંહ-વસહિકા’ નામનું નેમિનાથ તીર્થ કરનું આ મંદિર કરાવ્યું.

નાગેન્દ્રગચ્છના શ્રી મહેન્દ્રસૂરિની શિષ્યસંતતિમાં, શ્રી શાંતિસૂરિના શિષ્ય, શ્રી આણુદસૂરિના શિષ્ય, શ્રી અમરચંદ્રસૂરિના પટ્ટધર શ્રી હરિભદ્રસૂરિના શિષ્ય શ્રી વિજયસેનસૂરિએ, આ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા કરી.

આ ધર્મસ્થાન (મંદિર)ની વ્યવસ્થા અને રક્ષણ માટે જે જે શ્રાવકો નિયમવામાં આવ્યા છે તેમનાં નામો આ પ્રમાણે—

મહં શ્રીમદ્લદેવ, મહં શ્રીવસ્તુપાલ, મહં શ્રી તેજપાલ આદિ ત્રણ ભાઈઓની સંતાન પરંપરાએ; તથા મહં શ્રીલુણસિંહના માતૃ-પક્ષમાં (મોશાળમાં) * ચંદ્રાવતી નિવાસી પ્રાગ્વાટસાતિના ઠં શ્રી સાવ-દેવના પુત્ર, ઠં શ્રી શાલિગના પુત્ર, ઠં શ્રી સાગરના પુત્ર, ઠં શ્રી ગાગાના પુત્ર, ઠં શ્રી ધરણિગ, તેનો ભાઈ મહં શ્રી રાણિગ, મહં શ્રી લીલા; તથા ઠં શ્રી ધરણિગની ભાર્યા ઠં શ્રી તિહુણુદેવીની કુક્ષિથી જન્મેલી મહં શ્રી અનુપમાદેવીના ભાઈ ઠં શ્રી ખીંબસીહ, ઠં શ્રી આંબસીહ, અને ઠં શ્રી ઉદલ; તથા મહં શ્રી લીલાના પુત્ર મહં શ્રી લુણસિંહ તથા ભાઈ ઠં શ્રી જગસીહ અને ઠં રત્નસીહના સમસ્ત કુટુંબે તથા એમની જે સંતાન પરંપરામાં થાય તેમણે, આ ધર્મસ્થાનમાં સ્નાન

* ચંદ્રાવતી પરમારોની રાજધાની હતી. તે એક મૌલ્યપૂર્ણ અને વૈભવશાલિની નગરી હતી. તે આજે સર્વથા નષ્ટ થઈ ગઈ છે. માત્ર કેટલાક ઐતિહાસિક પ્રબંધો-લેખો શિવાય તેનું નામ પણ આજે અસ્તિત્વમાં નથી. એના વિષયમાં પં. ગૌરીશંકર ઓઝાએ, પોતાના સિરોહી કા ઇતિહાસ નામક પુસ્તકમાં આ પ્રમાણે જણાવે છે:—

“ચંદ્રાવતી—આણુરોડ સ્ટેશનથી લગભગ ૪ માઈલની દક્ષિણે દૂર દૂર સુધી ચંદ્રાવતી નામક પ્રસિદ્ધ અને પ્રાચીન નગરીના ખંડેરા નજરે પડે છે. આ નગરી પહેલાં પરમારોની રાજધાની હતી અને બહુજ સમૃદ્ધિશાલિની હતી. એ વાતની સાક્ષી, આ સ્થાને જે અનેક ભગ્નમંદિરોનાં ચિન્હો તથા ઠેકાણે ઠેકાણે પડી રહેલા આરસ-

અને પૂજન આદિક સઘળા (દેવપૂજ સંબંધી) કાર્યો સદૈવ કરવાં અને નિર્વાહવાં.

તથા, શ્રી ચંદ્રાવતીના બીજા પણ સમસ્ત મહાજન અને સકલ જિનમંદિર પૂજક આદિ શ્રાવક સમુદાયે પણ તેમજ કરવું.

પછી, ઉવરણી અને કીસરઉલી ગ્રામના, ગ્રામવાટ, ધર્મકંઠ આદિ જુદી જુદી જાતોના આગેવાન શ્રાવકોનાં નામો આપ્યાં છે. અને જણાવ્યું.

પહાણના ઠગલાઓ છે, તે સ્પષ્ટ રીતે આપી રહ્યા છે. મંત્રી તેજપાલની ધર્મપરાયણા અને પતિવ્રતા પત્ની અનુપમાદેવી આજ નગરીના રહેવાસી પોરવાડ મહાજન ગાગાના પુત્ર ધરણિગની પુત્રી હતી. કહેવાય છે કે, જ્યારે જ્યારે મુસલમાનોની સેનાઓ આ રસ્તે યદને નિકળતી ત્યારે ત્યારે આ વૈલવરાણિની નગરીને લૂટવામાં આવતી હતી. આવી વિપત્તિના લીધે આખરે આ નગરી સર્વથા ઉગડ થઈ ગઇ અને અહિંના રહેવાસિઓ પ્રાયઃકરીને ગુજરાતમાં જઈ વસ્યા. અહિં આરસપહાણના બનેલાં ઘણાં મંદિરો હતાં જેમાંના કેટલાંકેનાં દ્વારો, તોરણો, અને મૂર્તિઓ આદિ ઉપકરણો ઉખાડી ઉખાડી લોકોએ દૂર દૂરના બીજા મંદિરોમાં લંગાડી લીધાં, અને જે બાકી રહ્યાં હતાં તે રાજપૂતાના માલવા રેલ્વેના કંટ્રાક્ટરોએ તોડી નાંખ્યાં. ઇ. સ. ૧૮૨૨ (વિ. સં. ૧૮૭૯) માં 'રાજસ્થાન' નામક પ્રસિદ્ધ ઇતિહાસના લેખક કર્નલ ટાડ સાહેબ અહિં આવ્યા હતા. તેમણે પોતાના 'ટ્રાવેલ્સ ઇન વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા' નામના પુસ્તકમાં અહિંના બચેલા કેટલાંક મંદિરોનાં ચિત્રો આપ્યાં છે, જેમનાથી તેમની કારીગરી અને સુંદરતા આદિનું અનુમાન થઈ શકે છે. ઇ. સ. ૧૮૨૪ (વિ. સં. ૧૮૮૧) માં સર ચાર્લ્સ ફોલ્કલેન્ડ સાહેબ પોતાના મિત્રો સાથે અહિં આવ્યા ત્યારે આરસપહાણના બનેલાં ૨૦ મંદિરો અત્ર ઉભાં હતાં જેમની પ્રશંસા એ સાહેબે કરી છે. વર્તમાનમાં આ જગ્યાએ એક પણ મંદિર સારી રીતિમાં નથી. એક વૃદ્ધ રાજપૂતે વિ. સં. ૧૯૪૪ માં મૃત્યુ અહિંના મંદિરોની બાબતમાં કહ્યું હતું કે "રેલ્વે (રાજપૂતાના માલવા રેલ્વે) થવાની પહેલાં તો આ ઠેકાણે અનેક આરસના બનેલાં મંદિરો વિદ્યમાન હતાં પરંતુ જ્યારે રેલ્વેના કંટ્રાક્ટરોએ અહિંના પત્થરો લઈ જવા માટે કંટ્રાક્ટ લીધા ત્યારે તેમણે તે ઉભાં રહેલાં મંદિરોને પણ તોડી પાડી, તેમના પત્થરો લઈ ગયા. આ વાતની જ્યારે રાજ્યને ખબર પડી ત્યારે તેમને તે પત્થર લઈ જતા બંધ કરવામાં આવ્યા, તેથી તેમના ભેગા કરેલા પત્થરોના ઢગલાઓ હજી સુધી ચંદ્રાવતી અને માલવની વચ્ચેમાં ઠેકાણે ઠેકાણે પડી રહેલા છે. અને કેટલાક પત્થરો સાંતપુરની પાસે પડેલા છે" આવી રીતે એ પ્રાચીન નગરીના મહત્વનો ખેદજનક અંત આવ્યો. હવે તો તે અનુપમ મંદિરોનાં દર્શન મહાનુભાવ કર્નલ ટાડે આપેલા સુંદર ચિત્રો સિવાય કોઈપણ રીતે થઈ શકતાં નથી.

છે કે તેમણે આ મંદિરની પ્રતિષ્ઠાની વર્ષચરિ (દરેક વર્ષગાંઠ) ઉપર જે આષાઢિક મહોત્સવ કરવામાં આવે તેના પહેલા દિવસે-ચૈત્રવદિ ૩ ત્રીજે સ્નાત્ર અને પૂજન આદિક ઉત્સવ કરવો.

આવીજ રીતે ખીજ દિવસે-ચૈત્ર વદિ ૪ ના દિવસે, કાસહુદગ્રામના જુદી જુદી જાતોના આગેવાન શ્રાવકોએ, વર્ષગાંઠના આષાઢિક મહોત્સવના ખીજ દિવસનો મહોત્સવ ઉજવવો.

પાંચમીના દિવસે, પ્રહ્લાણુ વાસી શ્રાવકોએ, આષાઢિક મહોત્સવના ત્રીજ દિવસનો ઉત્સવ કરવો.

છઠના દિવસે, ધઉલીગામના શ્રાવકોએ ચોથા દિવસનો ઉત્સવ કરવો.

સાતમના દિવસે, મુંડસ્થળ મહાતીર્થવાસી તથા શ્રીલિણી ગામ નિવાસી શ્રાવકોએ પાંચમા દિવસનો મહોત્સવ ઉજવવો.

અષ્ટમીના દિવસે, હંડાઉદ્રા ગામના અને ડવાણી ગામના શ્રાવકોએ છઠા દિવસનો મહોત્સવ કરવો.

નવમીના દિને મડાહડના શ્રાવકોએ સાતમા દિવસનો મહોત્સવ કરવો.

દશમીના દિવસે સાહિલવાડાના રહેવાસી શ્રાવકોએ એ મહોત્સવના આઠમા દિવસનો મહોત્સવ ઉજવવો.

તથા અર્ધુદ ઉપરના દેઉલવાડા ગામના નિવાસી સમસ્ત શ્રાવકોએ નેમિનાથ દેવના પાંચે કલ્યાણકે ચથા દિવસે, પ્રતિવર્ષ કરવાં.

આ પ્રમાણેની વ્યવસ્થા, શ્રી ચંદ્રાવતીના રાજા શ્રીસોમસિંહ દેવે, તથા તેમના પુત્ર રાજકુમાર શ્રીકાન્હડદેવ પ્રમુખ કુમારોએ, અને ખીજ સમસ્ત રાજવર્ગે, તથા ચંદ્રાવતીના સ્થાનપતિ ભદ્રારક આદિ કવિલાસોએ (કવિ વર્ગ=પંડિત વર્ગ ?); તથા ગૂગલી ગ્રાહ્ય અને સમસ્ત મહાજનના સમુદાયે, તથા આશુ ઉપરના શ્રીઅચલેશ્વર અને શ્રીવસિષ્ઠ સ્થાનના, તેમજ નજીક રહેલાં દેઉલવાડા, શ્રીમાતા મહાધુ ગ્રામ, આવુય ગ્રામ, ચોરાસા ગ્રામ, ઉત્તરછ ગ્રામ, સિહર ગ્રામ, સાલ ગ્રામ, હંડઉછ ગ્રામ, આખી ગ્રામ અને શ્રીધાંધલેશ્વર દેવના કોટડી

આદિ બાર ગામોમાં રહેનારા સ્થાનપતિ, તપોધન; ગુગલી-ગ્રાહણ અને રાહિય આદિ સમસ્ત પ્રજાવર્ગે; તથા ભાલિ, ભાંડો-પ્રમુખ ગામોમાં રહેનારા શ્રી પ્રતીહારવંશના સર્વ રાજપુરુષોએ; પોતપોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે શ્રી નેમિનાથ દેવના મંડપમાં બેસી બેસીને મહાં શ્રી તેજપાલની પાસેથી પોતપોતાના આનંદ પૂર્વક. શ્રીલુણસિંહવસદિકા નામના આ ધર્મસ્થાનનું સકલ રક્ષણ કાર્ય કરવાનું સ્વીકાર્યું છે તેથી પોતાનું એ વચન પ્રામાણિક રીતે પાલવા માટે આ સઘળા જનોએ તથા એમની સંતાન પરંપરાએ પણ ન્યાં સુધી આ ધર્મસ્થાન જગત્માં વિદ્યમાન રહે ત્યાં સુધી આનું રક્ષણ કરવું.

કારણ કે—ઉદારચિત્ત વાળા પુરુષોનું એજ વૃત્ત હોય છે કે જે કાર્ય સ્વીકાર્યું હોય તેનું અંત સુધી નિર્વાહણ કરવું. બાકી કેવલ કપાલ, કમંડુલ, વલ્કલ, શ્વેત યા રક્ત વસ્ત્ર અને જટાપટલ ધારણ કરવાથી તો શું થાય છે !

તથા મહારાજ શ્રીસોમસિંહદેવે આ લુણસિંહવસદિકામાં વિરાજમાન શ્રીનેમિનાથ તીર્થંકરની પૂજા આદિના ખર્ચ માટે ડવાણી નામનું ગામ દેવદાન તરીકે આપ્યું છે. તેથી સોમસિંહદેવની પ્રાર્થના છે, કે—તેમના પરમાર-વંશમાં જે કોઈ ભવિષ્યમાં શાસક થાય તેમણે ‘આચંદ્રાર્ક’ સુધી આ દાનનું પાલન કરવું.

એ પછી બે પદો છે જે કૃષ્ણર્પિય નયચંદ્રસૂરિનાં રચેલાં છે અને તેમાં અર્બુદગિરિનું માહાત્મ્ય વર્ણવામાં આવ્યું છે.

અંતમાં, ‘સં. સરવણનો પુત્ર સં. સિંહરાજ, સાધૂ સાજણ, સં. સહસા, સાઈદેપુત્રી સુનથવ પ્રણામ કરે છે. ’ આ પ્રમાણે ઉલ્લેખ છે. આ લીટીના અક્ષરો, ઉપરના આખા લેખથી જુદા પડે છે તેથી જણાય છે કે કોઈએ પાછળથી ઉમેર્યું છે. મોટા તીર્થ સ્થળોમાં યાત્રિઓ આવી રીતે પોતાનું નામ કોતરાવવામાં પુણ્ય સમજતા હતા અને તેના માટે ખાસ દ્રવ્ય આપી આવાં નામો કોતરાવતા હતા. કેશરી-આજી વિગેરે ઘણાં ઠેકાણે આવા હજારો નામો યત્ર તત્ર કોતરેલાં છે.

આ લેખમાં જણાવેલા ગામોમાંના કેટલાંક ગામોનાં નામોનો ખુલાસો આપતાં ડૉ. લ્યુડર્સ જણાવે છે કે—

“ આ લેખમાં જે જે સ્થાનો વર્ણવ્યાં છે તેમાંનાં ત્રીયે લખેલાંનો પત્તો મળી શક્યો છે. અર્જુન ઉપરનું દેઉતવાડ તે હિંદુસ્તાનના નકશામાંનું (Indian Atlas) દીવવારા છે જે અક્ષાંસ ૨૪° ૩૬' ઉત્તર, તથા રેખાંસ ૭૨° ૪૩' પૂર્વ ઉપર આવેલું છે. ઉમરણિડી ગામ તે નકશાનું ઉમર્ણી છે જે દીવવારાથી દક્ષિણ પૂર્વમાં ૭ માઇલ દૂર આવેલું છે. ધઉલી ગામ તે ધઉલી છે જે દીવવારાથી પશ્ચિમ-દક્ષિણ-પશ્ચિમમાં ૮½ માઇલ દૂર છે, મુંડસ્થલ મહાતીર્થ તે નકશાનું મુસ્થલા હોઈ શંકે જે દીવવારાથી ૮½ માઇલ દૂર દક્ષિણ-પૂર્વમાં છે. ગણદુડ નામ નકશાનું ગણ છે જે દીવવારાથી દક્ષિણ-પશ્ચિમમાં ૧૧ માઇલ દૂર છે; કદાચ ગણર (ગણદ) ને બદલે ગણ વપરાયું હોય. સાહિતવાડ તે સેત્રવર છે જે દીવવારાથી પશ્ચિમ-ઉત્તર પશ્ચિમમાં ૮½ માઇલ દૂર છે. જે ગામો ખાસ કરીને અર્જુન પર્વત પાસે આવેલાં છે એમ જે કહેવામાં આવ્યું છે તેમાંનું આશુવ તે નકશામાંનું આશુ છે જે દીવવારાથી દક્ષિણ-પશ્ચિમમાં ૧½ માઇલ દૂર છે. ઉતરચ્છ તે ઉતરજ છે જે દીવવારાથી ઉત્તર-પૂર્વમાં ૫½ માઇલ દૂર છે. સિહુર તે સર છે જે દીવવારાથી દક્ષિણ-પશ્ચિમમાં ૮ માઇલ દૂર છે. હેઉંછ તે હેઉંછ છે જે દીવવારાથી દક્ષિણે ૫ માઇલ દૂર છે. કોટડી તે નકશાનું દીવવારાથી પૂર્વમાં સાત માઇલ ઉપર આવેલું કોટડા હશે. સાલ ઘણુંખરું સાલગાંમ હશે જે દીવવારાથી દક્ષિણ-પૂર્વ-દક્ષિણમાં એક માઇલ છે. નકશામાં નામ આપ્યું છે તે ખોટું ધારી એમ કહી શકાય કે, દીવવારાથી ઉત્તર-પશ્ચિમમાં આવેલું ત્રણ માઇલ દૂર જે ઓહીઆ ગામ છે તે ઓરાસા હશે. ”

(૬૬)

આ નેમિનાથના મુખ્ય મંદિરની આનુબાબુ ખીણ ન્હાની ન્હાની પર દેવકુલિકાઓ છે તે દરેક ઉપર બુદ્ધ બુદ્ધ લેખો છે. આ દેવકુલિકાઓ ઉપર હાલમાં નવા અનુક્રમનાં નંબરો લગાડેલાં છે. તેમાં ૩૬ માં નંબરની દેવકુલિકા ઉપર નં. ૬૬ નો લેખ આવેલો છે. લેખમાં કુલ ૪૫ પંક્તિઓ છે. અશ્વરો મ્હોટા અને કેટલીક જગ્યાએ ઘસાઈ ગયેલા છે, પરંતુ સારીપેઠે લાંચી શકાય તેવા છે. લેખમાં ભાષા બે કે સંસ્કૃત

વાપરવામાં આવી છે પરંતુ તે ઘણીજ વ્યાકરણ વિરુદ્ધ છે તથા પ્રાકૃત પ્રયોગોથી ભરેલી છે. આ લેખમાં, વસ્તુપાલ અને તેજપાલે અનેક સ્થળે જે મંદિર અને મૂર્તિ આદિ કીર્તનો કરાવ્યાં હતાં તેમાંનાં કેટલાકની નોંધ આપેલી છે. લેખનો સાર આ પ્રમાણે છે—

સ્વસ્તિ. સં. ૧૨૯૬ ના વૈશાખ શુદ્ધ ૩.

શત્રુજય મહાતીર્થ ઉપર મહામાત્ય તેજપાલે નંદીસર (નંદીશ્વર) ના પશ્ચિમ મંડપ આગળ એક શ્રીઆદિનાથભગવાનનું જિંબ, તથા દેવજાદંડ અને કલસ સહિત દેવકુલિકા બનાવી. તથા આજ (આણુ) તીર્થમાં મહં શ્રીવસ્તુપાલે શ્રીસત્યપુરીય શ્રીમહાવીરજિંબ અને ખત્તક બનાવ્યાં. તથા વળી અહિંયાજ પાપાણુમય જિંબ, બીજી દેવકુલિકામાં બે ખત્તક અને ઋષભઆદિ તીર્થકરોની ચોવીસી બનાવી. તથા ગૂઢમંડપમાં પૂર્વ બાજુના દ્વાર આગળ ખત્તક, મૂર્તિયુગ્મ અને તે ઉપર (?) શ્રીઆદિનાથભગવાનનું જિંબ બનાવ્યું. ઉજ્યંત (ગિરનાર) ઉપર શ્રીનેમિનાથના પાદુકામંડપમાં શ્રીનેમિનાથનું જિંબ અને ખત્તક બનાવ્યું. આજ તીર્થ ઉપર મહં શ્રીવસ્તુપાલના કરાવેલા આદિનાથની આગળ મંડપમાં શ્રીનેમિનાથનું જિંબ અને ખત્તક બનાવ્યું. શ્રીઅર્જુનગિરિમાં શ્રીનેમિનાથના મંદિરની જગતીમાં બે દેવકુલિકા અને ૬ જિંબો બનાવ્યાં.

જવાહીપુર+ માં શ્રીપાર્શ્વનાથના મંદિરમાં આદિનાથનું જિંબ અને દેવકુલિકા કરાવી.

શ્રીતારણગઢ (તારંગા) ઉપર શ્રીઅન્નિતાથ દેવચૈત્યના ગૂઢ મંડપમાં શ્રીઆદિનાથજિંબ અને ખત્તક કરાવ્યાં. *

+ જવાહીપુર તે મારવાડમાં જ્ઞેષ્ઠપુર રાજ્યમાં આવેલું જનકેર શહેર છે.

* તારંગામાં, મંદિરના પ્રવેશદ્વારની બંને બાજુએ બે મોટા ગોખલાઓ જે બનેલા છે, અને જેમાં હાલમાં યક્ષ-યક્ષિણિઓની મૂર્તિઓ સ્થાપન કરેલી છે, તેના માટે આ ઉદ્દેશ છે. આ બંને ગોખલાઓ-ખત્તકો વસ્તુપાલે પોતાના આત્મશ્રેયમાટે બનાવ્યાં છે. એમાં તે વખતે આદિનાથ

શ્રીઆણહિલપુર (પાટણ) માં હુથીઆવાપી (વાવ) ની નજીકમાં આવેલા શ્રીમુવિધિનાથ તીર્થ કરના મંદિરનો છોર્ણદ્વાર કર્યો તથા તેમનું નવીન શિળ સ્થાપન કર્યું.

વીજપુર * માં એ દેવકુલિકા તથા શ્રીનેમિનાથ અને શ્રીપાર્શ્વનાથનાં શિળો બનાવ્યાં. શ્રીમૂલપ્રાસાદમાં કવલી (ગાદી ?) અને ખત્તક તથા આદિનાથ અને મુનિસુત્રતસ્વામિની પ્રતિમાઓ કરાવી.

લાટાપદલી † માં આવેલા શ્રીકુમારવિહારના છોર્ણદ્વારના સમયે શ્રીપાર્શ્વનાથના આગળના મંડપમાં પાર્શ્વનાથનું શિળ અને ખત્તક કરાવ્યું.

લગવાનની મૂર્તિઓ સ્થાપિત કરવામાં આવી હતી. પાછળથી કાણુ જાણે શા કારણથી અને ક્ષ વખતે તેમનું ઉત્થાપન થયું તે જાણી શકાયું નથી. વર્તમાનમાં તો એમાં ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે યજ્ઞ અને યજ્ઞશીની મૂર્તિ સ્થાપિત છે. આ બંને ગોખલાઓ ઉજ્જવલ આરસપાપાણના બનેલા છે. પરંતુ તે ઉપર હાલમાં ચુનો અને રંગ ચઢાવી દીધેલાં છે તેથી તેમની કારીગરી અને સુંદરતા બિલકુલ જણાતી નથી. આ ગોખલાઓમાં ગાદીના નીચેના ભાગ ઉપર વસ્તુપાત્રના લેખો પણ કાતરેલા છે. પરંતુ તેમની ઉપર પણ ચુનો વિગેરે ચોપડેલા છે તેથી તે લેખો પણ કાઢીને જણાતા નથી. ઘણીક બારીક રીતે તપાસ કરતાં તે લેખો જણાઈ આવે તેમ છે. બંને લેખોમાં એકજ પ્રકારનો ઉલ્લેખ અને પાદ છે. એ લેખ આગળ “ તારંગાના લેખો ” માં આપવામાં આવેલો છે.

* વીજપુર, ઉત્તર ગુજરાતમાં આવેલો એક ક્ષેત્ર છે, અને તે ગાયકવાડી રાજ્યના કડી પ્રાંતમાંના એ નામના તાલુકાનું મુખ્ય સ્થાન છે.

† લાટાપદલી તે હાલનું લાડોલ નામનું ગામ છે જે ઉપર્યુક્ત વીજપુરથી ઉત્તરે ત્રણ ગાઉ ઉપર આવેલું છે. એ સ્થાન પૂર્વકાલમાં સમૃદ્ધ હશે એમ એની આસપાસ પડેલા કાતરકામવાળા પત્થરોના ટગલાઓ ઉપરથી જણાય છે. એના ઉલ્લેખો ઘણી જગ્યાએ જોવામાં આવે છે. આ લેખમાં જણાવેલો કુમારવિહાર વર્તમાનમાં વિદ્યમાન નથી તેમજ તે ક્યાં આગળ આવેલો હતો એનું પણ કંઈ ચિન્હ જણાતું નથી, હાલમાં એ ગામમાં ફક્ત એક જિનમંદિર છે અને તે અર્વાચીન છે. થોડા વર્ષ પહેલાં એ ગામમાં

પ્રહ્લાદનપુર (પાલનપુર) માં આવેલા પાદ્મહુવિહાર નામના મંદિરમાં ચંદ્રપ્રલતીર્થ કરના મંડપમાં બે ખત્તકો કરાવ્યાં.

આ જ મંદિરની જગતી (લમતી=પ્રદક્ષિણામાર્ગ) માં નેમીનાથની આગળવાળા મંડપમાં મહાવીર જિનની પ્રતિમા કરાવી. આ બધું (એ ભાઈઓએ) કરાવ્યું છે.

નાગપુરીય અને વરહુડીયા વંશના સા. નેમડના પુત્રો સા. રાહડ અને સા. જયદેવ, તેમનો ભાઈ સા. સહદેવ, તેનો પુત્ર સંઘપતિ સા. ખેટા તથા તેનો ભાઈ ગોસલ; સા. જયદેવના પુત્રો સા. વીરદેવ, દેવકુમાર અને હાલુય; સા. રાહડના પુત્રો—સા. જિણચંદ, ધણેશ્વર અને અભયકુમાર, તેમના લઘુ ભાઈ સા. લાહડે પોતાના કુટુંબ સાથે આ કરાવ્યું (શું કરાવ્યું છે, તે લેખમાં જણાવ્યું નથી, પરંતુ એમ જણાય છે કે જે દેવકુલિકા ઉપર આ લેખ કોતરવામાં આવ્યો છે, તે દેવકુલિકા એણે કરાવી હશે.) નાગેન્દ્ર ગચ્છના આચાર્ય વિજયસેનસૂરીએ પ્રતિષ્ઠા કરી.

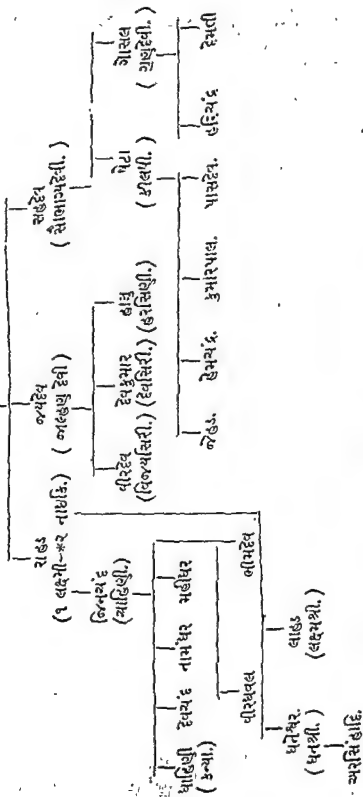
૩૩ મી પંક્તિથી તે ૪૫ મી પંક્તિ સુધીની ૧૩ પંક્તિઓ પાછળથી ઉમેરવામાં આવી છે એમ વર્ણન અને કોતર કામ બંને ઉપરથી જણાય છે. એમાં જણાવ્યું છે કે:—

સા. રાહડના પુત્ર જિણચંદની ભાર્યા આહિણીની કુક્ષીમાં અવતરેલા સંઘપતિ સા. દેવચંદે પોતાના માતાપિતાના શ્રેયાર્થે જવાલિપુરવાળા સુવર્ણગિરિ પર્વત ઉપર આવેલા પાર્શ્વનાથ—મંદીરની

એક દેડ.ણેથી જમીનમાં દટાએલી કેટલીક પ્રતિમાઓ મળી આવી હતી જે તદ્દન અખંડિત અને ઘણીજ સંભાળપૂર્વક સચરાએલી જણાતી હતી. એ બધી પ્રતિમાઓ હાલમાં ત્યાંના નવીન મંદિરમાંજ પધરાવેલી છે. એ મૂર્તિઓમાંની કેટલીક ઉપર લેખો પણ કોતરેલા છે જે શ્રી સુદ્ધિસાગરચરિતર-કથા દાલમાં જ બહાર પડેલા ' જૈન ધાતુ પ્રતિમા લેખ સંગ્રહ ' ના ભાગ ૧, ના પૃષ્ઠ ૭૮-૭૯ માં આપેલા છે. વિજયદેવસૂરી ધણીક વખતે એ ગામમાં આવેલા અને રહેલા છે. એમ વિજયદેવ મહાત્મ્ય ઉપરથી જણાય છે. પૂણિ-મા-પદ્મ (પુનમીયાગચ્છ) ની એક શાખાવાળાએ:નું એ મુખ્ય સ્થાન હતું, એમ પણ કેટલાક રાસોની પ્રશસ્તિઓથી સમજાય છે.

આ લેખ તથા નં. ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૨૧, ૧૨૨, ૧૨૩, ૧૨૬, અને ૧૨૭ વાળા લેખો એકજ કુટુંબના છે. નં. ૧૦૬-૭ વાળા લેખોમાં જણાવ્યું છે કે-પૂર્વે નાગપુરમાં (મારવાડમાં-જોધપુર રાજ્યના તાલે આવેલું હાલનું નાગોર શહેર) વરદેવ નામે શ્રેષ્ઠી હતો જેનાથી ' વરહુડીયા ' આવું નામ એ વંશનું પડ્યું. તે વરદેવને બે પુત્રો હતા એક આસદેવ અને બીજો લક્ષ્મીધર. આસદેવને સા. નેમડ, આલટ, માણિક અને સલખણ; તથા લક્ષ્મીધરને થિરદેવ, ગુણધીર, જગધર અને ભુવન નામે પુત્રો થયા. તેમાં ફક્ત એકલા નેમડના જ વંશજોનું આ બધા લેખોમાં વર્ણન છે. ડૉ. પીટર્સનના ૩ જી રીપોર્ટમાં (પૃષ્ઠ ૬૦ અને ૭૩) એ વંશ સંબંધી બે પ્રશસ્તિઓ આપેલી છે. જેમાં એકમાં નેમડના વંશનું વિસ્તૃત વર્ણન આપ્યું છે. નેમડ જાતિએ પદ્મીવાલ વૈશ્ય હતો. તે કોઈ કારણથી પોતાના મૂળ વતન નાગપુરને છોડી પાલહુણપુરમાં આવીને રહ્યો હોય એમ બીજી પ્રશસ્તિના ઉલ્લેખ ઉપરથી જણાય છે. એના સંતાનો તપાગચ્છનો બિરૂદ પ્રાપ્ત કરનાર જગચ્ચંદ્રસૂરિના શિષ્યો દેવેન્દ્રસૂરિ, વિજયચંદ્રસૂરિ અને દેવલદ્રગણી-એ ત્રિપુટીના અનુરાગી હતા. એમના ઉપદેશથી નેમડના સંતાનોમાંથી દરેકે જુદા જુદા અનેક ધર્મકાર્યો કર્યાં હતાં. એ પ્રશસ્તિ તથા પ્રસ્તુત લેખોમાંથી નેમડની વંશાવલી આ પ્રમાણે બને છે:—

નેમડ

* નં. ૧૨૧ ના લેખમાં 'વડી' નામ આપ્યું છે. નં. ૧૦૭ માં 'વરી' છે.

પ્રશસ્તિમાં એમ પણ જણાવ્યું છે કે—જિનચંદ્રના પુત્રોમાંથી વીરધવલ અને ભીમદેવે દેવેન્દ્રસૂરિની પસે દીક્ષા લીધી હતી. દેવચંદ્રે તીર્થયાત્રા માટે સંઘ કાઢી સંઘપતિ પદ પ્રાપ્ત કર્યું હતું. લાહડે પણ જિનપ્રતિમા ભરાવવામાં અને પુસ્તકો લખાવવામાં પુષ્કળ ધન ખર્ચ્યું હતું. ષેઠા અને ગોસલ બન્ને ભાઈઓએ શત્રુંજય અને ગિરનાર આદિ તીર્થોની યાત્રા માટે મહોટા સંઘો કાઢ્યા હતા. આવી રીતે એ કુટુંબે અનેક ધર્મકૃત્યો કરી સ્વદ્રવ્યનું ક્ષણ ભોગવ્યું હતું. મહામાત્ય તેજપાળના આ મંદિરમાં આ કુટુંબે આવી રીતે દેવકુલિકા અને જિનમૂર્તિઓ કરાવી છે તેનાથી એમ સમજાય છે કે એ બંને શ્રીમંત કુટુંબોમાં પરસ્પર કોઈ કૌટુંબિક-સંબંધ કે સંઘન સ્નેહસંબંધ હોવો જોઈએ. કારણ કે તેજપાળનો આ આદર્શ મંદિર બનાવવામાં પોતાના સંબંધિઓ કે સ્નેહિતોનું સ્મરણ શાસ્વતરૂપે રાખવાનોજ મુખ્ય ઉદ્દેશ હતો.

(૬૭-૬૮)

નં. ૩૯ અને ૪૦ વાળી દેવકુલિકા ઉપર આ બંને લેખો ક્રમથી કોતરેલા છે. પહેલામાં લખ્યું છે કે—તેજપાલે પોતાના મહોટા ભાઈ વસ્તુપાલની સોબુકા નામની સ્ત્રીના પુણ્યાર્થે, સુપાર્શ્વનાથની પ્રતિમા વડે અલંકૃત થયેલી આ દેવકુલિકા કરાવી છે; અને બીજામાં, એજ મહામાત્યની લલિતાદેવી નામની પત્નીના શ્રેય માટે આ દેવકુલિકા કરાવી છે.

(૬૯-૭૨)

નં. ૪૧ થી ૪૪ સુધીની દેવકુલિકાઓ ઉપર ૬૯ થી ૭૨ નં. બર વાળા લેખો કોતરેલા છે. મહામાત્ય વસ્તુપાલના પુત્ર જયતસિંહ અને તેની ત્રણ સ્ત્રીઓ જે જયતલદેવી, સુહવદેવી અને રૂપાદેવી નામે હતી તેમના પુણ્ય માટે આ ૪ દેવકુલિકાઓ ક્રમથી બનાવી છે.

(૭૩-૭૪)

ક્રમથી ૪૫ અને ૧ નં. બરની દેવકુલિકા ઉપર કોતરેલા. મહ.

શ્રીમાલદેવ (જે વસ્તુપાતનો મ્હોટો લાઈ હતો) ની બંને પુત્રીઓ, જે સહજલ અને સદમલ નામે હતી તેમના પુણ્યાર્થે આ બંને દેવકુલિકાઓ કરાવી છે.

(૭૫)

૨ જા નંબરની દેવકુલિકા. માલદેવના પુત્ર મહં. શ્રીપુનસીહની ભાર્યા આદ્યહુદેવીના કલ્યાણ માટે.

(૭૬-૭૭)

અનુક્રમે ૩-૪ નંબરની દેવકુલિકા ઉપર. મહં. શ્રી માલદેવની ભાર્યા પાતૂ અને લીલૂના શ્રેયાર્થે આ બંને દેવકુલિકાઓ કરાવી છે.

(૭૮)

૫ નંબરની દેવકુલિકા. મહં. શ્રી માલદેવના પુત્ર મહં. શ્રી પુનસીહના પુત્ર પેથડના પુણ્યાર્થે.

(૭૯)

૬ નંબરની દેવકુલિકા. મહં. શ્રી માલદેવના પુત્ર મહં. શ્રી પુનસીહના કલ્યાણ માટે.

(૮૦)

૭ નંબરની દેવકુલિકા. મહં. શ્રી માલદેવના શ્રેય સાંર.

(૮૧)

૮ નંબરની દેવકુલિકા. મહં. શ્રી પુનસીહની પુત્રી બાઈ વલાલદેવીના કલ્યાણ નિમિત્તે.

(૮૨)

૯ નંબરની દેવકુલિકા.

શુદ્ધઉચ મહાસ્થાન(મારવ ડમાં પાલી પાસે 'શુદ્ધોચ' કરીને ગામ છેતે)ના નિવાસી ધર્મટવંશીય શ્રે. બાહુટિના પુત્ર શ્રે. ભાભૂના પુત્ર શ્રે. ભાઈલે, પોતાના સઘળા કુટુંબસાથે આ દેવકુલિકા કરાવી. પોતાના શુર

શ્રીપદ્મદેવસૂરિ અને સૂત્રધાર § શોભનદેવની સમક્ષ, નેમિનાથદેવની નેત્રા (પૂજા ?) માટે ૧૬ દ્રમ્મ (તે વખતે ચાલતા એક પ્રકારનાં શિક્કાઓ) દેવના લંડારમાં મુક્યા છે. તેમનો પ્રતિમાસ ૮ વિશેષકા (ટકા) વ્યાજ આવશે તેમાંથી અર્ધાથી તો મૂલખિંબની અને અર્ધાથી આ દેવકુલિકામાં, પૂજારીઓએ હુમેશાં પૂજા કરવી.

(૮૩)

૧૦ નંબરની દેવ કુલિકા ઉપર.

સંવત્ ૧૨૯૩, વૈશાખ સુદિ ૧૫, શનિવાર. લેખનો સારાંશ એ છે કે—મહું શ્રી તેજ પાલે બનાવેલા આ લૂણસિંહ વસહિકા નામના શ્રીનેમિનાથદેવના મંદિરની જગતીમાં, ચંદ્રાવતી નિવાસી પ્રગ્વાટ જ્ઞાતીય ઠક્કુર સહદેવપુત્ર ઠં સિવદેવપુત્ર ઠં સોમસિંહ સુત ઠં સાંવતસીહ, સુહડ આદિ કુટુંબે (આ ઠેકાણે ઘણાં જાણનાં નામે છે) પોતાના મતા-પિતાના શ્રેય માટે પાર્શ્વનાથ તીર્થકરનું ખિંબ કરાવ્યું. નાગેન્દ્રગચ્છના આચાર્ય શ્રીવિજયસેનસૂરિએ તેની પ્રતિષ્ઠા કરી.

(૮૪)

૧૪ * નંબરની દેવકુલિકા ઉપર.

સંવત્ ૧૨૯૩ વૈશાખ સુદી ૧૫, શનિવાર. લેખનો ઘણો ખરો ભાગ, ઉપરના લેખને મળતો જ છે. ચંદ્રાવતી નિવાસી પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતીય શ્રેં વીરચંદ્ર-ભાર્યા શ્રિયાદેવીના પુત્ર શ્રેં સાહદેવ, શ્રેં છાહડ-ઈત્યા-

§ શોભનદેવ, આ મંદિર અનાવનાર મુખ્ય સૂત્રધાર (ઇન્ચીનીયર) હોતો. તેના જ બુદ્ધિકૌશલ અને શિલ્પચાતુર્યના લીધે આ મંદિર આવા પ્રકારની અનુપમ રચનાથી અલંકૃત થયું છે. જિનહર્ષ ગણિના વસ્તુપાલ ચરિત માં આનું કેટલુંક વર્ણન કરેલું છે. જિનપ્રભુસૂરિએ પણ પોતાના વિવિધતીર્થ કલ્પ નામના પુસ્તકમાં એક શ્લોક વડે આ પ્રમાણે એના શિલ્પજ્ઞાનની પ્રશંસા કરી છે:—

અહો ! શોભનદેવસ્ય સૂત્રધારશિરોમણે : ।

તત્ત્વેત્યરચનાશિલ્પાન્નામ લેભે યથાર્થતામ્ ॥

* ૧૧, ૧૨, ૧૩ નંબરની દેવકુલિકાઓ ઉપર લેખો નથી.

દીએ (અહિં ઘણાં નામો આપ્યાં છે) શાંતિનાથદેવનું' ખિન્ન કરાવ્યું.
તેની પ્રતિષ્ઠા નવાંગવૃત્તિકારક શ્રીઅભયદેવસૂરિના સંતાનીય શ્રી
ધર્મઘોષસૂરિએ કરી.

આ ધર્મસૂરિ મધુકરા નામની ખરતર-ગચ્છની શાખાનાં
હતા, એમ સમયસુન્દરોપાધ્યાયે સામાચારી શતકમાં આ જ લેખનો
ઉતારો આપી જણાવે છે. (—‘ અત્ર મહુકરાચરતરગચ્છે શ્રીધર્મઘોષસૂરયો
જ્ઞેયાઃ । ’) વિશેષમાં વળી એમ પણ જણાવે છે કે દ્વીવ (ખંદર) ની
પાસે આવેલા ઉના નગરમાં ભોંયરમાં રહેલી એક પ્રતિમા ઉપર પણ એ
આચાર્યના નામનો લેખ કોતરેલો છે. યથા—

एवमेव श्रीद्वीपासन्नश्रीज्जनानगरे भूमिगृहान्तर्वर्त्तिप्रतिमाप्रशस्तावपि
लिखितमस्ति । यथा—‘ नवाङ्गवृत्तिकारश्रीअभयदेवसूरिसन्तानीयैः श्री-
धर्मघोषसूरिभिः प्रतिष्ठितम् । ’

ક્ષમાકલ્યાણક ગણિની બનાવેલી ચરતરગચ્છપદ્માવલી પ્રમાણે
મધુકર ખરતરશાખાની ઉત્પત્તિ સંવત ૧૧૬૭ ની આસપાસ જિનવલ્લ-
ભસૂરિના સમયમાં થયેલી છે. યથા—

“ तद् (जिनवल्लभसूरि) वारके च मधुकरचरतरशाखा निर्गता ।
अयं प्रथमो गच्छभेदः * ।

(૮૫)

૧૫ નંબરની દેવકુલિકા ઉપર.

સંવત ૧૨૯૩, ચૈત્રવદી ૮, શુક્રવાર. ઘણાખરો ભાગ ઉપર
પ્રમાણે જ લખેલો છે. ચંદ્રાવતી નિવાસી પ્રાચ્યારનાતીય મહુ'ં કઉડી-
ના પુત્ર શ્રે' સાજણે પોતાના પિતૃવ્યભાઈ વરદેવ આદી (કેટલાંક

* અહીં મળીને ખરતરગચ્છની ૯ શાખાઓ ચયેલી છે એમ
એ જ પદ્માવલી ઉપરથી જણાય છે. તેમાં સાથી પ્રથમ એ શાખા મઈ છે,
તેથી આને પ્રથમ ગચ્છભેદ જણાવ્યો છે.

નામો છે) ની સાથે કપલદેવની પ્રતિમાવડે અલંકૃત થયેલી આ દેવકુલિકા કરાવી. પ્રતિષ્ઠા કરનાર વિજયસેનસૂરિ.

લેખના પાછલા ભાગમાં વડગામ અને માંડગામ વસનારાં ડેટલાક સ્ત્રી પુરુષોનાં નામો આપીને અંતે ' વડગચઢીય શ્રીચક્રેશ્વર-સૂરિના અનુયાયી શ્રાવક સાજણે કરાવી ' (શુ? તે જણાવી નથી) એમ લખ્યું છે.

(૮૬)

૧૬ નંબરની દેવકુલિકા ઉપર.

સં. ૧૨૮૭ ચૈત્રવદી ૩. મહામાત્ય શ્રીતેજપાલે કરાવેલા નેમિનાથના ચૈત્યમાં ધવલકક (હાલનું) પોલકા) વાસ્તવ્ય શ્રીમા-લજ્ઞાતીના ઠ. વીરચંદ્રના પુત્ર ઠ. રતનસીંહના પુત્ર દોસી ઠ. પદમ-સીંહે પોતાના પિતા રતનસીંહ અને માતા કુમરદેવી જે મહુ. નેનાના પુત્ર મહુ. વીજની પુત્રી થાયછે—તેમના કડ્યાણુ માટે, સંલવનાથની પ્રતિમા સાથે આ દેવકુલિકા કરાવી.

(૮૭-૮૮)

આ બંને લેખો ૧૭ નંબરની દેવકુલિકાના દક્ષિણ અને પૂર્વ-દ્વાર ઉપર ક્રમથી કોતરેલા છે.

મહામાત્ય તેજપાલે પોતાના પુત્ર લુણ્ણિંહની રચણા અને લખમા નામની બંને સ્ત્રીઓ માટે આ દેવકુલિકા કરાવી, એ લેખોનો તાત્પર્ય છે.

(૮૯)

૧૮ નંબરની દેવકુલિકા ઉપર.

મહુ. તેજપાલે પોતાની સ્ત્રી અનુપમાદેવીના પુણ્યાર્થે, મુનિ-સુવ્રતદેવની આ દેવકુલિકા કરાવી છે.

(૯૦-૯૧)

૧૯ નંબરવાળી દેવકુલિકાના પશ્ચિમ અને દક્ષિણદ્વાર ઉપર આ બે લેખો કોતરેલા છે.

પશ્ચિમદ્વારવાળા લેખમાં લખ્યું છે—મહુ. તેજપાલે પોતાની

પુત્રી બહલદેવીના શ્રેયાર્થે આ દેવકુલિકા કરાવી છે. અને દક્ષિણદ્વારના લેખમાં લૂણસિંહની પુત્રી ગહરાદેવીના હિતાર્થે આ દેવકુલિકા કરાવી છે.

(૯૨-૯૩)

૨૦ અને ૨૨ નંબરવાળી દેવકુલિકા ઉપર છે (૨૧ નંબરની દે. ઉપર લેખ નથી.)

આ બંને લેખો ઉપરના ૮૩-૮૪-૮૫ નંબરવાળા લેખો જેવા જ છે. ચંદ્રાવતી નિવાસી પ્રાગ્વાટોએ કોતરાવેલા છે. જુદા જુદા કુટુંબનાં મનુષ્યોનાં નામો આપ્યાં છે. જે ઘણાં ભાગે, આ મંત્રીઓના મોસાળ પક્ષના કે તેજપાલના સાસરા પક્ષના હશે.

(૯૪ થી ૯૬)

આ ૬ લેખો અનુક્રમે ૨૫ થી ૩૦ નંબર સુધીની દેવકુલિકાઓ ઉપર કોતરેલા છે.

મહામાત્ય વસ્તુપાલ અને તેજપાલને ૭ બહેનો હતી. તેમના પુણ્યાર્થે આ જુદી જુદી દેવકુલિકાઓ તેજપાલે કરાવી છે અને દરેક ઉપર અકેક બહેનનું નામ આપેલું છે. આ ૭ બહેનોના નામ આ પ્રમાણે છે:—

૧ અહહુણદેવી, ૨ માહિ, ૩ સાહિ, ૪ ધણદેવી, ૫ સોહગા, ૬ વયજી અને ૭ પદ્મલા. (આ પદ્મલાનું નામ ૧૦૩ નંબરના લેખમાં છે.)

(૧૦૦-૧૦૧)

આ બંને લેખોમાંથી પ્રથમનો લેખ ૩૦ નંબરની દેવકુલિકાના પશ્ચિમદ્વાર ઉપર છે. અને બીજો ૩૧ નંબરની દે. ઉપર છે. પહેલો લેખ બહુ જ ખોટો લખાયેલો છે. ચંદ્રાવતી નિવાસી પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિના બે કુટુંબોએ આ દેવકુલિકાઓમાં અમુક અમુક જિનની પ્રતિમાઓ કરાવી, એ લેખની હકીકત છે.

(૧૦૨)

૩૨ નંબરની દેવકુલિકાના પૂર્વદ્વાર ઉપર.

મહામાત્ય તેજપાલે પોતાના મામાના પુત્ર ભાભા અને રાજ-
પાલના કથનથી, તેમના પિતા મહુ'ં પૂતપાલ તથા માતા મહુ'ં
પૂતદેવીના શ્રેયાર્થે આ દેવકુલિકામાં ચંદ્રાનનદેવની પ્રતિમા કરાવી.

(૧૦૩)

એજ દે. ના ઉત્તરદ્વાર ઉપર.

તેજપાલની ૭ મી બહેન પદ્મલાના કૃત્યાણુર્થે વારિસેણદેવની
પ્રતિમાવડે અલંકૃત એવી આ દેવકુલિકા કરાવી.

(૧૦૪)

૩૩ નંબરની દેવકુલિકા.

શ્રીમાલજ્ઞાતિના ઠ. રાણાના પુત્ર ઠ. સાહુણીયે પોતાની મુહાગ-
દેવી નામની સ્ત્રીની કુંખે અવતરેલા ઠ. સીહુડ નામના પુત્રના
પુણ્યાર્થે યુગાદિગ્નિનતુ' બિંબ કરાવ્યું.

(૧૦૫)

૩૪ નંબરની દેવકુલિકા.

શ્રીમાલજ્ઞાતીના શ્રેં આંદાના પુત્ર શ્રેં લોગના પુત્ર શ્રેં
ખેતલે પોતાની બામુનામની માતાના શ્રેયાર્થે અનિત દેવની પ્રતિમા
કરાવી.

(૧૦૬-૧૦૭)

૩૫ અને ૩૬ નંબરની દેવકુલિકાઓ ઉપર આ બંને લેખો
અનુક્રમે કોતરેલા છે.

નં ૬૬ ના લેખના અવલોકનમાં જણાવેલા વરહુડીઆ
કુળના સાં નેમડના વંશજોના આ લેખો છે. વિશેષ વણુન ઉપ-
રોક્ત લેખના વિવેચનમાં આપી જ દીધું છે.

આ બંને લેખોમાં પ્રારંભની ત્રીણ પંક્તિઓમાં શ્રીસંભવદેવ અને શ્રી
શાંતિદેવ આ બંને નામોની ઉપર ક્રમથી શ્રીમહાવીરદેવ અને શ્રીનેમિનાથદેવ
આ નામો બારીક અક્ષરોમાં આપ્યાં છે તેની મતલબ નીચેના નામો
ખાતલ કરી ઉપર આપેલાં નામો કાયમ રાખવાની છે. શિલાપટ્ટોમાં
અક્ષરો કોતર્યા પછી તે ખાછા ભૂંસી શકાય તેવી સ્થિતિ ન હોવાથી

તે લેખમાં જે પાછળથી કાંઈ ફેરફાર કરવાનો હોય છે તો આવી રીતે મૂળ લખેલા ઉપર બીજું લખાણ કરાય છે.

(૧૦૮-૦૯)

નંબર ૩૭ અને ૩૮ ની દેવકુલિકાઓ ઉપર આ બંને લેખો લાંબી લાંબી બળ્લે પંક્તિઓમાં કેતરેલા છે.

આ બંને લેખો એકજ પ્રકારના છે. પ્રારંભમાં સંવત્ પુરતો લાગ ગદ્યમાં છે અને બાકીનાં ૪-૪ પદો છે. જેમાંનાં ત્રણ પદો તો એકનાં એકજ છે અને અંતિમ પદ બંનેમાં જુદા જુદા પ્રકારનું છે. ભાવાર્થ આ પ્રમાણે છે:—

શ્રીપંડરકગચ્છીય શ્રીયશોભદ્રસૂરીની શિષ્યસંતતિમાં શ્રીશાંતિ-સૂરી થયા. તેમના ચરણ કમલમાં બ્રમર સમાન મંત્રી શ્રીઉદયસિંહુ થયો, જે વિપુલ ધનનું દાન કરવાથી તો દાનવીર, ગિરનાર વિગેરે તીર્થોની મહાન આડંબર સાથે યાત્રા વિગેરે ધર્મકૃત્યો કરવાથી ધર્મવીર અને રાજા-મહારાજાઓનું પણ માન મર્દન કરવાથી યુદ્ધ-વીર—એમ ત્રિવિધવીર ચૂકામણી કહેવાતો હતો. તેનો પુત્ર યશોવીર જે ‘કવિન્દ્રબન્ધુ’ નો બિરુદ ધરાવે છે અને જેને સરસ્વતી અને લક્ષ્મીએ એકીસાથે અંગીકાર કર્યો છે અર્થાત્ જે ઉત્તમ વિદ્વાન હોઈ મહાન્ ઐશ્વર્યવાન છે, તેણે પોતાના પિતાના પુણ્યાર્થે સુમતિનાથ તીર્થંકરની પ્રતિમાયુક્ત અને માતાના શ્રેયાર્થે પદ્મપ્રભાબિંબયુક્ત આ બે દેવકુલિકાઓ કરાવી છે.

આ મંત્રી યશોવીર, જાવાલીપુરના આહમાન રાજા ઉદયસિંહુનો પ્રધાન હતો. એ બહુશ્રુત વિદ્વાન અને રાજનીતિનિપુણ મહામાત્ય હતો. મહામાત્ય વસ્તુપાલ અને તેજપાલની સાથે આની ગાંઠમૈત્રી હતી. તેજપાલના બનાવેલા આ નેમિનાથ ચૈત્યના શિલ્પકામમાં એણે કેટલાંક દોષો બતાવ્યા હતા. જિનહર્ષગણિરચિત વસ્તુપાલ ચરિત્ર માં આના સંબંધમાં કેટલુંક વર્ણન કરેલું છે.

(૧૧૦-૧૧૧)

આ મંદિરના મૂળ ગંભારાના બારણાની બંને બાજુએ—રંગ-

મંડપમાં ઘણીજ ઉત્તમ કારીગિરીવાળા આરસના બે ગોખલાઓ બનેલા છે તેમની ઉપર આ બંને લેખો કોતરેલા છે. બંનેનો લેખપાઠ એકજ પ્રકારનો છે ફક્ત અંતમાં તીર્થંકરના નામો જુદાં જુદાં છે. આ લેખો થોડા થોડા ખાંડત થઈ ગયેલા છે પરંતુ બંનેને મેળવતાં લેખપાઠ સંપૂર્ણ થઈ રહે છે. લેખની મતલબ આ પ્રમાણે છે—

સં ૧૨૯૭, વૈશાખ સુદિ ૧૪, ગુરુવાર....મહં ૦ તેજપાલે પોતાની બીજી પત્ની સુહડાદેવી જે પાટણુનિવાસી મોઢજાતિના ઠ. ઝાલણુના પુત્ર ઠ. આશા અને તેની સ્ત્રી ઠકુરાણી સંતોષાની પુત્રી થાય છે તેના શ્રેયાર્થે આ બંને ખતકો અને તેમાં વિરાજિત જિનપ્રતિમાઓ કરાવી છે.

વર્તમાનમાં લોકો આ બંને ગોખલાઓને દેરાણી જેઠાણીના ગોખલા કહે છે અને વસ્તુપાલની સ્ત્રી લલિતાદેવી તથા તેજપાલની સ્ત્રી અનુપમાદેવી—આ બંને જણીઓએ પોતપોતાના ખર્ચે બનાવ્યા છે અને તેમાં ૧૮ લાખ રૂપીયા ખર્ચ થયાનું કહેવાય છે. કેટલાક જુના સ્તવનો અને આધુનિક પુસ્તકોમાં પણ એજ કિંવદન્તી પ્રમાણે લખેલું જોવામાં આવે છે. પરંતુ આ લેખો ઉપરથી સ્પષ્ટ જણાય છે કે એ માન્યતા ભૂલભરેલી છે. આ બંને ગોખલાઓ તેજપાલની બીજી સ્ત્રી સુહડાદેવીના પુણ્યાર્થે બનાવવામાં આવ્યા છે.

સુહડાદેવીનું નામ વસ્તુપાલ ચરિત્ર કે બીજા કોઈ પુસ્તકમાં મહારા જોવામાં આવ્યું નથી. તેમજ તેને મોઢ જાતિમાં જન્મેલી આ લેખોમાં લખેલી છે. તેથી એ એક પ્રશ્ન થાય છે, કે શું તે વખતે પ્રાગ્વાટ અને મોઢ જેવી બે સ્વતંત્ર જુદી જુદી જાતોમાં પરસ્પર લગ્ન વ્યવહાર થતો હતો ? હજી સુધી આવી જાતના બીજા ઉદાહરણોનાં પ્રમાણો દ્રષ્ટિગોચર થયાં નથી તેથી આ પ્રશ્નનો ઉત્તર સરલ નથી. આ લેખો મંદિરે થયા પછી બહુ જ પાછળ છેક ૧૨૯૭ માં લખાયા છે તેથી એમ પણ અનુમાન થાય છે કે તેજપાલે સુહડાદેવીની સાથે મોટી ઉંમરે પહોંચ્યા પછી—કદાચિત્ તેને વૃદ્ધાવસ્થા પણ કહી શકાય—લગ્ન

કર્ચું હોવું જોઈએ. અનુપમા જેવી સર્વથા અનુપમ સ્ત્રીની સાથે ઘણા લાંબા સમય સુધી સંસાર સુખ ભોગવી, તેજપાલ જેવા પરમ જૈન આદર્શ અમાત્યને નિર્વૃત્ત થવાના પરમ કર્તવ્યની તદ્દન ઉલટી દશાએ આમ એક વિજાતીય ખાલાની સાથે લગ્ન કરવાનું શું કારણ હશે તેનો કાંઈ પણ ઉલ્લેખ કોઈ ગ્રંથકાર કરતો નથી એ એક ખરેખર વિચારણીય ખાળત છે. અપ્રસંગ હોવાથી આ સંજોગે વિશેષ ઉદ્ધાપોહ કરવો અત્ર ઠીક નથી, એમ સમજી આટલીજ સૂચના ખસ ધારી છે.

(૧૧૨-૧૩૦)

આ બધા લેખો, મુખ્ય મંદિર અને જુદી જુદી દેવકુલિકાઓમાં રહેલી કેટલીક પ્રતિમાઓ ઉપર કોતરેલા છે. વિશેષ ઉલ્લેખનીય કોઈ ખાળત એમાં નથી.

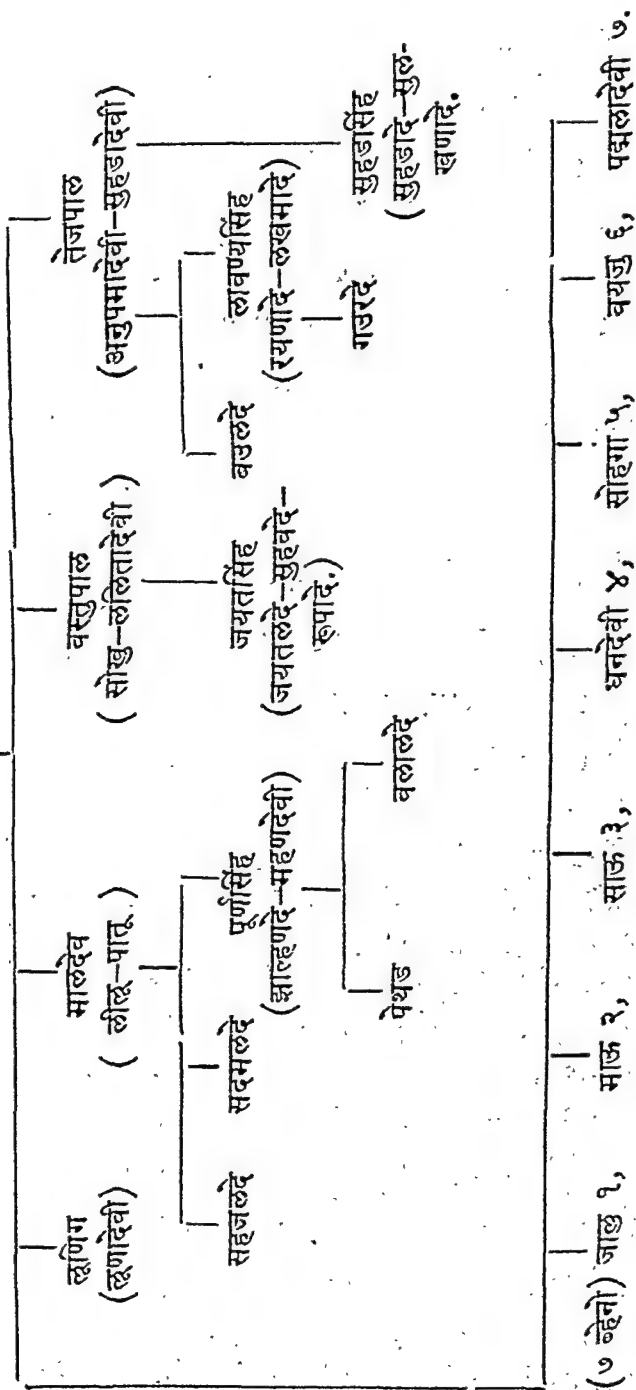
નં. ૧૨૧, ૧૨૨, ૧૨૩, ૧૨૫ અને ૧૨૭ વાળા લેખો વરહુડીયા કુટુંબના છે એમ ઉપર ૬૬ નંબર વાળા લેખના અવલોકનમાં જણાવ્યુંજ છે. એ લેખો મૂળ ગભારામાં જે મૂલનાયક તરીકે મૂર્તિઓ પ્રતિષ્ઠિત છે તેમનાં પદ્માસનો નીચે કોતરેલા છે.

(૧૩૧)

મંદિરની જગતીમાં એક 'હસ્તીશાલા' ળનેલી છે. તેમાં ઉત્તમ પ્રકારની કોરણીવાળી આરસની ૧૦ હાથિણીઓ ઉભેલી છે. આ દશે ઉપર અંડપાદિ ૧૦ પુરૂષોની મૂર્તિઓ બેસાડેલી હતી. હાલમાં તેમના ઉપર એકે મૂર્તિ નથી. મૂર્તિઓ કોઈ ઉપાડી ગયા કે ભાંગી નહાંખી તે જાણી શકાતું નથી.

આ હાથિણીઓની પાછળ લીંતમાં ૧૦ ગોખલાઓ બનેલા છે તેમાં લેખમાં જણાવ્યા પ્રમાણે સ્ત્રી પુરૂષોની મૂર્તિઓ છે. પ્રથમના ગોખલામાં આચાર્ય ઉદયસેન અને તેમના શિષ્ય વિજયસેન (કે જેમના હસ્તે આ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા થઈ છે) ની પણ મૂર્તિઓ બેસાડેલી છે. સ્ત્રી પુરૂષોવાળી દરેક મૂર્તિના હાથમાં ફૂલની માલા આપી તેમને મંદિરમાં પૂજા કરવા જતા સૂચવ્યા છે. વસ્તુપાલની મૂર્તિ ઉપર, મસ્તક ઉપર પાપાણનું છત્ર ળનાવેલું છે. આ બધા લેખો ઉપરથી આ મહા-માત્યોનું વંશ વૃક્ષ આ પ્રમાણે બને છે:—

આસરાજ
(કુમારદેવી)

જિનપ્રભસૂરિ રચિત વિવિધતીર્થકલ્પ નામના પુસ્તકમાં, જે વિ. સં. ૧૩૪૬ (ઇ. સ. ૧૨૯૨) ની લગભગ રચાવું શરૂ થયું હતું અને સં. ૧૩૮૪ (ઇ. સ. ૧૩૨૭) ની આસપાસ સમાપ્ત થયું હતું તેમાં, જણાવ્યું છે કે મુસલમાનો*એ આ મંદિરને તોડી નાંખ્યું હતું તેનો પુનરુદ્ધાર શક સં. ૧૨૪૩ (વિ. સં. ૧૩૭૮) માં ચંડસિંહના પુત્ર સંઘપતિ પીથડે (અથવા પેથડે) કરાવ્યો હતો. આ બાબતનો એક લેખ પણ આ મંદિરમાં રંગમંડપમાં એક સ્તંભ ઉપર કોતરેલો છે. લેખ આ પ્રમાણે છે.

ઓમ્ ।

આચન્દ્રાર્ક નન્દતાદેપ સંઘા—

શીશઃ શ્રીમાન્ પેથડઃ સંઘયુક્તઃ ।

જીર્ણોદ્ધારં વસ્તુપાલસ્ય ચૈત્યે

તેને યેનેહાર્જુદાદ્રૌ સ્વસારૈઃ ॥

અર્થાત—સંઘપતિ પેથડ સંઘયુક્ત યાવચ્ચંદ્ર દિવાકરૌપર્યંત છવિત રહો જેણે પોતાના દ્રવ્યવડે આશ્રુપર્વત ઉપરના આ વસ્તુપાલના ચૈત્યનો જીર્ણોદ્ધાર કર્યો.

આ સંઘપતિ પેથડ ક્યાનો રહેવાસી હતો તે જણી શકાયું નથી.

* ક્યા મુસલમાન સુલતાને અને ક્યારે આ મંદિર તોડ્યું તે ચોક્કસ જણાયું નથી. પરંતુ પં. ગૌરીશંકરજી ઓઝાના અનુમાન પ્રમાણે “ અલાઉદ્દીન ખીલજીની ફોજે જલોરના ચાહાન રાજા કાન્હડદેવ ઉપર વિ. સં. ૧૩૬૬ (ઇ. સ. ૧૩૦૯) ની આસપાસ ચઢાઈ કરી ત્યારે આ મંદિરને તોડ્યું હોવું જોઈએ.”

વિમલવસહિમાંના લેખો.

(૧૩૨)

આખું પર્વત ઉપરના વિમલવસહિ નામના મંદિરમાં ન્હાના મ્હોટા અનેક લેખો છે પરંતુ તેમાંથી ફક્ત બે ત્રણ જ લેખો અત્યાર સુધીમાં પ્રકાશિત થયા છે. આ સંગ્રહમાંના બધા લેખો-એક બે ને બાદ કરીને પ્રથમ વાર જ પ્રકટ થાય છે. આ બધા લેખો અમદાબાદ નિવાસી શ્રાવક શાહ ડાહ્યાભાઈ પ્રેમચંદ વકીલ એમણે લીધા હતા. તેમની આપેલી નકલો ઉપરથી મહે. આ સંગ્રહમાં પ્રકટ કર્યા છે. ૧૩૩ નંબરનો લેખ મ્હને શ્રીમાન્ ડી. આર. ભાંડારકર. એમ. એ. તરફથી તેમના આર્કીઓ લોજીકલ સ્ટાફમાંથી મળ્યો છે. વિમલવસહિમાંનો મુખ્ય લેખ, જે આ સંગ્રહમાં ૧૩૨ માં નંબરે મુકાળો છે, તે પ્રોફેસર એફ. કીલહોને એપીગ્રાફીઆ ઇન્ડીકાના ૧૦ માં ભાગમાં (પૃષ્ઠ ૧૪૮ ઉપર) વિવેચન સાથે પ્રકટ કર્યો છે.

એ લેખ ઉપર ઉક્ત પ્રોફેસરનું વિવેચન આ પ્રમાણે છે:-

ઇ. સ. ૧૮૨૮ માં એચ. એચ. વીલ્સને એશીયાટીક રીસર્ચીસ, પુસ્તક ૧૬ ના પાન ૨૮૪ ઉપર અર્ચુદ એટલે કે હાલના આખું પર્વત ઉપર આવેલા લેખોનો અહેવાલ પ્રસિદ્ધ કર્યો. આ અહેવાલ રાજપુતાનામાં આવેલા સીરોહી સ્ટેટના પોલીટીકલ એજન્ટ કેપ્ટન સ્પીઅર્સ (Captain Speirs) એશીયાટીક સોસાયટી ઓફ બંગાલ (Asiatic Society of Bengal) ને આપેલી નકલો ઉપરથી તૈયાર કરેલો છે. આ અહેવાલમાં તેમનાથના દેવાલયમાં આવેલા બે મોટા લેખોમાંના એકનું પૂર્ણ ભાષાંતર પ્રો. વીલ્સને આપ્યું છે. આ લેખો, પહેલાં, ઈ. સ. ૧૮૮૩ માં મી. એ. વી. કાયવટેએ પ્રથમ પ્રસિદ્ધ કર્યા હતા અને તે, હવે, પ્રો. દ્યુક્સે આજ પુસ્તકના ભાગ ૮, પાન ૨૦૦ ઉપર લેખોના ઉતારા સહ પ્રસિદ્ધ કર્યા છે. વળી એ અહેવાલમાં ' ઇન્ડીઅન એન્ટીક્વેરી ' (Indian Antiquary) ના પુસ્તક ૧૬, પાન ૩૪૭ ૧

૧ આ લેખની અનુકૃતિ ' ભાવનગર ઇન્સ્ક્રીપ્શન્સ ' પેજ ૩૬ (Bhavnagar Inscriptions) માં આવેલી છે.

ઉપર મેં પ્રસિદ્ધ કરેલા અચલેશ્વરના દેવાલય નજીકના ગુહિત લેખનું તથા ઉપર પાન ૭૯ માં મેં આપેલા અચલેશ્વરના દેવાલયના લેખનું ભાષાંતર આપ્યું છે. બીજા લેખો વિષે માત્ર ટુંક હકીકત આપી છે જેનો આધાર કોઈક વિદ્વાને લખેલા હીંદી પુસ્તક ઉપર રાખ્યો છે.

ત્યારબાદ ધણાં વર્ષો સુધી આશુના લેખોના અભ્યાસ વિષે કાંઈપણ કરવામાં આવ્યું નથી. પરંતુ ૧૯૦૦-૦૧ ના શિયાળામાં જ્યારે વેસ્ટન^૧ સરકલના આર્કિઓલોજિકલ સર્વે આદિ ઇંડીઆના સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ મી. કાઉસેન્સ આશુ ઉપર હતા ત્યારે પર્વત ઉપરના સર્વ લેખોની નકલો તૈયાર કરાવી હતી. તેમણે આ બધી નકલો ગવર્નમેન્ટ એપીગ્રાફીસ્ટના તરફ મોકલાવી તેથી આ લેખોની સારી રીતે તપાસ થાય તેવા વખત તેમણે આપણને આપ્યો છે. તેમાંના ધણા લેખો ધણા જ નાના છે. તેમાંનો કોઈ પણ લેખ ઈ. સ. ના ૧૧ મા સૈક્રથી જુનો નથી. આ સર્વમાંથી હાથ લાગતી ઐતિહાસિક બાબતો ધણીજ થોડી છે. તેમાંના કેટલાક ઉપયોગી છે અને એવા લેખોનો ફેલાવો કરવાની જરૂર છે તથા બાકીના કેટલાકમાં તો માત્ર નામ, વાક્ય અગર શબ્દ વિગેરેજ જેવામાં આવે છે પરંતુ આવા લેખો ભવિષ્યમાં કોઈ વખત ઉપયોગી થઈ શકે.

મી. કાઉસેન્સે મેળવેલા લેખો જે પ્રો. હુલ્ટઝે (Prof. Hultzsch) મારા તરફ મોકલ્યા છે, તે બધા મળીને ૨૯૮ છે, જેમાંના ૨૭૦ શાહીના છે અને ૧૮ નજરથી કાઢેલા છે. ૨૯૮ માંથી ૧૪૮ લેખો ઋપલ (આદિનાથ) ના દેવળમાંથી મળેલા છે જે દેવળ વિમલે^૩ બંધાવ્યું હતું. ૯૭ લેખો

૧ વધારામાં, પ્રો. વીલ્સને ઇંડીઅન ઍગ્રીકલેરી, પુ. ૧૧ પાન. ૨૨૧ ઉપર ડાકટર કાર્ટોલીરી (Cartollieri) એ પ્રસિદ્ધ કરેલા વિ. સં. ૧૨૬૫ નો લેખ જે હાલમાં સિરોહી ગામમાં રાખવામાં આવ્યો છે તેનું ભાષાંતર પણ આપ્યું છે; જુઓ. પ્રો. ગ્રેસે રીપોર્ટ ઍફ ધી આર્કિઓલોજિકલ સર્વે ઍફ ઇંડીઆ, વેસ્ટર્ન સરકલ, સન. ૧૯૦૫-૦૬ પાન ૪૭,

(૨) (પ્રો. વીલ્સને ભાષાંતર કરેલા લેખો ઉપરાંત) પ્રસિદ્ધ થયેલા લેખો માટે જુઓ—માર્ચ નોર્થર્ન લીસ્ટ નં. ૨૬૧ અને ૨૬૫.

(૩) લેખોમાં દેવાલયનું નામ વિમલ વસહિકા, વિમલસ્ય વસહિકા, વિમલવસહી અને વિમલવસતિકાતીર્થ છે તથા ભાષાનાં પુસ્તકોમાં પણ વિમલવસતિ છે. ઉપર પાન ૮૧ માં મેં પ્રથમથી કહેલું છે કે ' વિમલસાહ ' અગર ' વિમળસાહ ' અને હાલનું ' વિમલસા ' આ નામો ' વિમલવસહિકા '

તેજ:પાળના બંધાવેલા નેમિનાથના મંદિરમાંથી મળેલા છે; ૩૦ અગ્નિશ્વરના દેવળમાંથી તથા ૧૩ અન્યસ્થળેથી મળેલ છે. વિમળ મંદિરના લેખોમાંના ૧૨૬ ને મિતિ માંડેલી છે તેમાંનો સૌથી જુનો લેખ [વિ.] સં. ૧૧૧૯ (લગભગ ઈ. સ. ૧૦૬૨) નો છે જે (નં. ૧૭૮૦, મી. કાઉસેન્સ લીસ્ટ) ચાલુક્ય રાજ ભીમદેવ પહેલાના એક પ્રધાનનો છે; નવામાં નવો લેખ (નં. ૧૮૭૪) [વિ.] સં. ૧૭૮૫ (લગભગ ઈ. સ. ૧૭૨૮) નો છે. બે લેખોની વચ્ચેની મિતિ વાળા લેખોમાં વિ. સં. ૧૨૪૫ (૨૨ લેખો) ના તથા ૧૩૭૮ (૨૫ લેખો) ના વધારે છે. તેજ:પાળના દેવાલયના લેખોમાં ૭૭ લેખો ઉપર મિતિ નાંખેલી છે; અને આ લેખોમાં જુનામાં જુના લેખો વિ. સં. ૧૨૮૭ (લગભગ ઈ. સ. ૧૨૩૦) ના છે જે વર્ષમાં એ મંદિર બંધાવવામાં આવ્યું હતું. નવામાં નવો લેખ (નં. ૧૭૪૮) [વિ.] સં. ૧૯૧૧ (લગભગ ઈ. સ. ૧૮૫૪) નો છે. વિ. સં. ૧૨૮૭ અને ૧૨૯૭ વચ્ચેની મિતિના ઓછામાં ઓછા ૪૭ લેખો છે. અને ૧૩૪૬ થી ૧૩૮૯ વચ્ચેના ૯ છે. અગ્નિશ્વરના દેવળના ૩૦ લેખોમાંથી ૨૨ ઉપર મિતિ નાંખેલી છે. જુનામાં જુનો લેખ (નં. ૧૯૫૦) [વિ.] સં. ૧૧૮૬ (લગભગ ઈ. સ. ૧૧૨૯) નો છે જે લગભગ સઘળો જતો રહ્યો છે. બીજો એક લેખ (નં. ૧૯૪૧) [વિ.] સં. ૧૧૯૧ નો હોય તેમ લાગે છે. મને ઓછસ લાગે છે તે લેખ મી. કાઉસેન્સના લીસ્ટનો નં. ૧૯૫૧ છે જે [વિ.] સં. ૧૨૦૭ (લગભગ ઈ. સ. ૧૧૫૦) નો છે અને જે [પરમાર] મહામંડેશ્વર યશોધવલદેવ (ચાલુક્ય કુમારપાલનો ખંડીયો રાજા; આ કુમારપાલનો એક લેખ આજ વર્ષનો છે) ના રાજ્યમાં થયેલો છે. બીજા બે લેખો (નં. ૧૯૪૫ ને ૧૯૪૬) મિતિ [વિક્રમ] સં. ૧૨૨ [૫] તથા ૧૨૨ [૮] છે અને બીજાઓની મિતિ ૧૩૭૭ તથા ત્યાર પછીની છે. બાકીના ૧૩

(વિમળનું મંદિર) એ શબ્દ નહિ સમજવાને લીધે હત્યન્ત યથા હશે એમ મારો મત છે. તેવીજ રીતે ‘લુણીગવસહિકા’ માંથી (તેજ:પાળના લાઇને માટે) ‘લુનિગસહિકા’ હત્યન્ત થયો છે. જુઓ—એશીયાટીક રીસર્ચીસ (Asiatic Researches) પુ. ૧૬, પાન ૩૦૯.

(૧) ઉપર પુ. ૮, પાન ૨૦૦ ઉપર પ્રો. લ્યુડસે જણાવ્યું છે કે આ મંદિરનું સાધારણ નામ ‘લુણસિંહ (અથવા લુણસિંહ) વસહિકા’ અગર ‘લુણવસહિકા’ છે, જે પણ લેખોમાં ‘લુણિગવસહિકા’ તેજ:પાળવસહિકા ‘તેજવસહિકા’ તથા ભાષાનાં પુસ્તકોમાં ‘લુણિગવસતિ’ જોયાં છે.

લેખો વિષે એટલું જ કહેવું. જોઈએ કે ઉપર કહેલા ગુહિલ લેખ-(નં. ૧૯૫૩)ની મિતિ [વિ.] સં. ૧૩૪૨ છે અને બાકીનાઓની મિતિ ત્યાર પછીની છે. નેમીનાથના દેવાલયના લેખોમાંના બે ઓટા અને ઘણાજ ઉપયોગી તથા બીજા ત્રીસ નાના લેખો મી. કાઉસેન્સની નકલો પરથી પ્રો. લ્યુડસે પ્રસિદ્ધ કર્યા છે (જુઓ પુ. ૮; પાન. ૨૦૦) હવે હું [વિ.] સંવત્ ૧૩૭૮ નો લેખ આપું છું જે ઋષભના દેવાલયમાં છે અને તેમાં માત્ર જાણવા લાયક એ છે કે તે દેવળ વિ. સં. ૧૦૮૮ (લગભગ ઈ. સ. ૧૦૩૧) માં કાઢક વિમલે બંધાવ્યું છે; આ વિમલને અર્ધ ઉપર (ચાલુક્ય) ભીમદેવ (પહેલાએ) દણ્ડવતિ નીમ્યો હતો; એવી હકીકત છે.

લેખનું વર્ણન કર્યા પહેલાં મારે કહેવું જોઈએ કે અહીં આં આપેલી દેવળ નો પાયો નાંખ્યાની મિતિ બીજી રીતે પણ આપણા જાણવામાં આવે છે. ઈંડીઅન ઍન્ડ્રીકવેરી, પુ. ૧૧, પાન ૨૪૮ માં ડાકટર ક્લૅટ્ટે (Dr. Klatt) ખરતર ગચ્છની એક પટ્ટાવલીમાંથી એક વિલાગ આપ્યો છે. આ ફકરામાં કહેવા પ્રમાણે પ્રધાન વિમલ જે પોરવાડ (પ્રાગ્વાટ) વંશનો હતો અને જેણે ૧૩ સૂક્તનોનાં છત્રો ભાંગી નાંખ્યાં અને ચંદ્રાવતી નગર વસાવ્યું તેણે અર્ધ ઉપર ખર્ચ કરાવવાનું દેવાલય બંધાવ્યું. — આ દેવાલય હાલ પણ ‘ વિમલ વસહી ’ ના નામથી ઓળખાય છે, અને એની પ્રતિષ્ઠા વર્ધમાનસૂરીએ ૧૦૮૮ માં કરી હતી. આજ હકીકત અને આજ મિતિ સાથે, પ્રો. વેબરના ‘ ફેટલોગ ઓફ ધી બરલીન મેન્યુસ્ક્રીપ્ટ્સ, ’ પુસ્તક ૨ પા. ૧૦૩૬ ને ૧૦૩૭ ઉપર પૂર્ણ રીતે આપી છે અને ત્યાં, વિશેષમાં, એમ કહેલું છે કે દેવાલય બંધાવવાની જમીન આલ્બ્રેક્ટ પાસેથી મેળવવામાં વિમલે સોનાના સિક્કા જમીન ઉપર પાથર્યાં અને દેવળ બાંધવામાં તેણે ૧૮૫૩૦૦૦૦૦ ખર્ચ્યાં. વળી પ્રો. પીટરસનના ચતુર્થ રીપોર્ટ, પાન. ૬૨ માં જિનપ્રભસૂરીના તીર્થક્ષેત્રમાંથી લીધેલા એક ફકરામાં પણ આના સંબંધે ઉલ્લેખ છે; ત્યાં પણ ‘ વિમલવસતિ ’ ની મિતિ ૧૦૮૮ આપી છે ^૧ અને ‘ લૂલિંગ વસતિ ^૨ ’ ની

^૧ મારામત પ્રમાણે પ્રો. પીટરસને આપેલા ૩૬-૪૦ પદોમાં કાંઈક ભૂલ છે પણ ‘ વિમલ વસતિ ’ બંધાવ્યાની મિતિ વિષે કાંઈ પણ નતની શંકા નથી.

^૨ આ ફકરાઓમાં કહ્યા પ્રમાણે ‘ લૂલિંગ વસતિ ’ બાંધનાર ‘ સૂત્રધાર ’ શોભનદેવ હતો જેના વિષે ‘ પ્રબન્ધ ચિન્તામણિ, ’ પાન. ૨૫૬ માં પ્રાસાદ-કારક સૂત્રધાર શરીકે ઉલ્લેખ છે. મી. કાઉસેન્સના લીસ્ટમાં નં. ૧૧૭૪ માં બાંધનારનું નામ આવે છે. આ લેખ વિ. સં. ૧૨૮૮ નો છે.

૧૨૮૮ આપી છે. વળી તેમાં વિશેષમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે આ દેવાલયો મ્હેં જોયે ભાંગ્યા હતાં અને શક ૧૨૪૩ માં એટલે કે વિ. સં. ૧૭૭૮ માં) પહેલું મહાસિંહના પુત્ર લલ્લે તથા બીજું વેપારી ચંડસિંહના પુત્ર પી. થડે સમરાવ્યું હતું. આપણે આગળ જોઈએ કે ૧૭૭૮ માં મહાસિંહના પુત્ર લલ્લે (લાલિંગ) તથા ધનસિંહના પુત્ર વિજડે વિમળનું દેવાલય સમરાવ્યું હતું, અને જે માણસે તેજઃપાલનું દેવાલય (લક્ષિગવસતિ) સમરાવ્યું તેનું નામ દેવળમાં આવેલા એક લેખમાં ' પેથડ ' એમ આવ્યું છે.

અહીં જે લેખની આપણે ચર્ચા કરીએ છીએ તે વિમલના દેવાલયના અગ્રભાગમાં આવેલી દેવકુલિકાની બાજુ ઉપરની બીંતમાં ચોટેલા એક કાળા પથ્થર ઉપર કાતરવામાં આવ્યો છે. આ લેખમાં ૩૦ પંક્તિઓ છે અને તે ૧' ૭ $\frac{1}{2}$ " થી ૧' ૮' પહોળો તથા ૧' ૧ $\frac{1}{2}$ " લાંબો છે; પણ પ્રથમની ૨૨ લીટીઓજ એટલી લાંબી છે. ૨૩ થી ૨૯ સુધીની લીટીઓ માત્ર ૧' ૫ $\frac{1}{2}$ " લાંબી છે, અને ૩૦ મી લીટી (જેમાં માત્ર મિતિજ છે) માત્ર ૩ $\frac{1}{2}$ " લાંબી છે. આ લેખનો ધણોખરો ભાગ સારી સ્થિતિમાં છે લીટી ૧૬ માં લગભગ ૧૦ અક્ષરો તથા લીટી ૧૭ માં ચાર અક્ષરો જતા રહ્યા છે* તથા કેટલેક સ્થળે લેખ વાંચી નહિ શકાય તેવો છે. આનું મુખ્ય કારણ એ છે કે અક્ષરો ધણી બેકાળથી કાતરેલા છે અને એટલા અડોઅડ કાઢેલા છે કે શાહીથી પાડેલી અનુકૃતિમાં તે ખરોખર પડી શક્યા નથી. ૧ અક્ષરોનું કદ $\frac{1}{4}$ " થી $\frac{3}{8}$ " સુધીનું છે. તે નાગરી લિપિમાં છે અને ભાષા સંસ્કૃત છે; તથા આરંભમાં ઓમ્ ॥ શ્રી અર્જુનદર્શિય પ્રશસ્તિલિખ્યતે ॥, લીટી ૯ માં અથ રાજાવલી ॥ અને લી. ૩૦ માં મિતિ; એ સિવાય આખો લેખ ૪૨ પદોમાં લખ્યો છે. વ અને વ. સ્પષ્ટ રીતે કાઢેલા છે; પણ કેટલેક ઠેકાણે વ ને બદલે વ કાઢેલો છે જેમ કે:—લી. ૧૬-તર્વજ લી. ૨૧

* પ્રો. ડીલહોર્નના લેખ પાઠમાં જે અક્ષરો જતા રહેલા છે તે અક્ષરો મ્હારા પાઠમાં આવેલા છે. મ્હને એ લેખની એક જુની લખેલી નકલ મળી આવી છે જે લગભગ ૩૦૦ વર્ષ ઉપર લખાયેલી હશે, તેમાં લેખપાઠ સંપૂર્ણ છે. તે નકલનો મ્હેં મ્હારા પાઠમાં ઉપયોગ કર્યો છે. અને પ્રો. ડીલહોર્ને જતા કર્યા અક્ષરોને મ્હેં સ્વસ્થાને ખસાડી રાખ્યા છે—સં. આહુક.

૧ જ્યારે આ લેખ મેં પૂરો કર્યો ત્યારે મી. ગૌરીશંકર હીરાચંદ ઓઝાએ તથા ગવર્નમેંટ એપીગ્રાફીસ્ટ (Government Epigraphist) મોડેલેલી નકલો મારા લેખ સાથે સરખાવતાં મારા પાઠો ખરા લાગ્યા.

સંમતઃ । દંતસ્થાની ઉખાક્ષરને બદલે તાલવ્ય વાપરેલા છે જેમકે:—લી. ૪ મનશ્વી, લી. ૬ શમ્મ (સંમ જોઇએ), લી. ૮—સહ્ય, વળી તાલવ્યને બદલે દંતસ્થાની પણ વાપરેલા છે જેમકે:—લી. ૮ નિવેસિતમ્ લી. ૧૮ પેસલ અને લી. ૨૯—શસિ ૧ । જુ ને બદલે રિ વાપરેલું છે જેમકે:—લી. ૨૬ ને ૨૯—રિપમ; તથા લીટી ૨૪ માં કર્તાએ જાતેજ પદ્ધત્તવઃ ને બદલે લી. ૨૪ માં પદત્તવ એમ લખ્યું છે. પણ તે જંદને લીધે લખેલું છે. ૨ વિશેષ જાણવા લાયક એ છે કે લી. ૪ માં નૃપસ્ય ને બદલે નૃપશ તથા લી. ૨૧ માં વદાન્યા ને બદલે વદાજ્ઞા લખેલું છે. આ ઉપરથી ઇટીઅન ઍટીકવેરી માં પુ. ૧૩ ના પાન ૯૩ લી. ૨૬ માં (જ્ઞાનશક્તિને બદલે) વાપરેલું ન્યાનશક્તિ યાદ આવે છે. આ ઉપરથી એમ પ્રતિપાદન થાય છે કે 'રાજપુતાનામાં તથા કાનડી લોકોમાં જ અને ન્ય વચ્ચે કાંઈ ભિન્નતા નહિ હોય. તેમજ નૃપશ ઉપરથી તશ તથા એવા ખીજા જુના લેખોમાં વપરાયેલા પદો વિલક્ષિતના શબ્દો યાદ આવે છે અને આ ઉપરથી 'મ લાગે' છે કે જા નો ઉચ્ચાર જોડાક્ષર સ્વ ના જેવો થતો હશે. લીટી ૩ માં વાપરેલું વિદધાન ધ્યાન ખેંચે તેમ છે. આ પાઠ ખરો છે એ વાત ચોક્કસ છે. પણ કર્તાએ વિદધાન શબ્દ વિન્યા ધાતુના લિટ્ ના ત્રીજા પુરુષ એક વચન તરીકે વાપર્યો છે. આ એક ભૂલ છે કારણ કે વિદધાન વર્તમાન કૃદંત છે. (વિદધે વાપર્યું જોઇએ). ૩ જો કે લેખકે તથા કારીગરે એદરકારીથી કામ થયું છે અને કેટલુંક તદ્દન જલ્દી રહ્યું છે અને ખાસ કરીને પદ ૨૧ ના છેલ્લા શબ્દો ગયા છે, તો પણ ખાતરીપૂર્વક આખો લેખ કળી શકાય અને તાજો કરી શકાય.

આ લેખનો હેતુ એ છે કે [વિક્રમ*] સં. ૧૩૭૮ માં એ માણસો નામે લક્ષ્મ (લાલિખ) અને વીજડ, એમણે પોતાના માતા પિતાના પુણ્યાર્થે આશુ ઉપરનું ત્રણલ (આદિનાથ) નું દેવાલય સમરાબ્ધું. આ લેખના ત્રણ

૧ કુરહલની ખાતર કદેવું જોઇએ કે સં. શશ, જર્મન હસ (Haso). અને અંગ્રેજી ' હેર ' (Haro) આ સર્વત્ર મૂળ શસ હોવું જોઇએ. જુઓ. પ્રો. વેકરનેગલનો (Prof. Wackernagel) ઍટલૅન્ડ ગ્રામર પુ. ૧ પાન ૨૨૫.

૨ સેન્ટપીટર્સબર્ગ ડીક્ષનરીમાંથી શબ્દ અને શબ્દો અને સરખાવો.

૩ આ લેખમાં લિટ્ નાં જ રૂપો છે તે—ચમૂવ, ચમૂવુઃ— ચંકાર, દિદેશ, પ્રપેદે, અને કારયાનાંસલુઃ ॥

વિભાગ કરવામાં આવ્યા છે. પ્રથમ વિભાગ (કડી -૧૩) માં અર્ધદ પર્વતની ' પ્રશસ્તિ ' આપેલી છે; અને એ પ્રદેશ તથા અંગિકા અને શ્રીમાતા વિગેરેનાં વખાણ કર્યા પછી દેવાલય વિશેની કેટલીક ઐતિહાસિક ગાથો તેમાં છે. વળી તેમાં વિમલના આદિનાથના દેવળના વિક્રમ સંવત. ૧૦૮૮ માં પાચો નાંખ્યાની વિગત પણ આવે છે. બીજા વિભાગ (કડી ૧૪-૨૩) માં આ મંદિરના છૂર્ણોદ્ધાર કરાવ્યાના વખતે પર્વતના માલીક જે રાજ્ય કરતા હશે તેઓની ' રાજવલી ' આવે છે. અને ત્રીજા વિભાગમાં (કડી ૨૪-૩૮) છૂર્ણોદ્ધાર કરાવનાર માણસોના વંશનું વર્ણન છે. અંતમાં (કડી ૩૯-૪૨) ઉદ્ધાર કરેલા દેવાલયની પ્રતિષ્ઠા કરનાર આચાર્યનું નામ તથા તેમનો વંશ અને મિત્રિ આપેલાં છે.

ઐતિહાસિક રસ વિનાની ગાથો બાદ કરતાં, પ્રથમ વિભાગમાં અર્ધદ ઉપર વસિષ્ઠ રૂપિના અનલકુડમાંથી પરમારની ઉત્પત્તિની વિગત આવે છે. તેના વંશમાં કાન્હડદેવ કરીને પ્રતાપી રાજ થયો; તેના વંશમાં ધંધુ (ધંધુરાજ) નામનો એક રાજ થયો જે ચંદ્રાવતીનો અધિપતિ હતો, અને જે (ચાલુક્ય) રાજ ભીમદેવ પહેલાને નહિ નમતાં અને તેના ક્રોધમાંથી બચવા ધારાના રાજ ભોજના પક્ષમાં ગયો. ત્યારબાદ એકદમ કર્તા આપણને કહે છે કે, વિમલ નામનો એક પ્રખ્યાત માણસ પ્રાગ્વાટ વંશમાં થયો જેનામાં તે વખત ચાલતી દુષ્ટતાના અધકારમાંથી ધર્મની પ્રજ્વલિત જ્વાળા ઝળકી ઉઠી. તેને ભીમ રાજ્યે ' દંડપતિ ' (સેનાપતિ) નિમ્યો અને ત્યાં એક પ્રસંગે રાત્રે શ્રી અંગિકાએ પર્વત ઉપર યુગાદિલતા (યુગાદિજિન, આદિનાથ) નું એક સુંદર દેવાલય બાંધવાનું તેને દરમાન થયું. આ આજ્ઞાને વિમલ આધીન થયો એ વાતે પદ્યમાં કર્તાએ આ પ્રમાણે મૂકી છે:—

“ વિક્રમાદિત્યના વખતથી ૧૦૮૮ વર્ષ પછી શ્રી વિમલે અર્ધદના શિખર ઉપર સ્થાપિત કરેલા શ્રી આદિનાથની હું પ્રશંસા કરું છું. ”

ઉપર કહ્યો તે ધંધુ અગર ધંધુરાજ, ઉપર પાન ૧૧ માં કહેલો પ્રમાર (પરમાર) ધંધુક છે. જેનો પુત્ર પૂર્ણપાળ વિ. સં. ૧૦૯૯ અને ૧૧૦૨ ૧ માં અર્ધદ પ્રદેશમાં રાજ્ય કરતો હતો. ખરેખર તે ચાલુક્ય ભીમદેવ પહેલા તથા માળવાના પરમાર ભોજદેવના વખતમાં થયો હશે.

એ દેવાલયના બીજા લેખમાં વિમળનું નામ આવે છે, આ લેખની મિતિ વિ. સં. ૧૨૦૧ છે. એ લેખ ૧ (કાઉસેન્સ લીસ્ટ નં. ૧૭૬૭) માં ૧૦ લીટીઓ છે અને તે ૨૬ " લાંબો તથા ૫૧" ઊંચો છે. તેમાં ૧૭ કડીઓ છે. શાહીથી પાડેલી અનુક્રિતિમાં પહેલી બે લીટીઓ ચોક્કસપણે વાંચી શકાય તેમ નથી. પણ હું 'નેઈ શકું છું' તેમ તેમાં એક માણસ વિષે કહ્યું છે જે શ્રીમાલ કુલનો અને પ્રાગ્વાટ વંશનો હતો.* તેનો પુત્ર લલ્લધર હતો જેનો મૂલ રાજા (આલુક્ય મૂળરાજ પહેલા) સાથે કાંઈ પણ પ્રકારનો સંબંધ હતો અને જે 'વીરમહત્તમ' ના નામથી પણ ઓળખાતો હતો. લલ્લધરને બે પુત્રો હતા. પહેલો પુત્ર પ્રધાન નેઠ હતો તથા બીજો વિમલ હતો જેના વિષે ૭ મી કડીમાં આ પ્રમાણે છે:—

द्वितीयकोद्वैतमतीवलम्बी (म्बी) (?) दण्डाधिपः श्री विमलो व (य)भूव ।

येनेदमुर्बैर्भक्सिन्धुसेतुकल्पं विनिर्मापितमत्र वेरम ॥

નેઠનો પુત્ર લાલિગ હતો. તેનો પુત્ર મહિદુક પ્રધાન હતો. ૨ વળી તેને બે પુત્રો હતા. હેમ અને દશરથ. આ લેખનો હેતુ આ પ્રમાણે છે.—ઋષભના મંદિરમાં દશરથે નેમિજિનેશ (નેમિતીર્થ*કર એટલે કે નેમિનાથ) ની પ્રતિમા બેસાડી, જેની પ્રતિષ્ઠા વિ. સં. ૧૨૦૧ ના જ્યેષ્ઠના પડવાને શુક્રવારે

* પ્રો. ક્રીલ્ડોર્નનું આ કથન અસંબદ્ધ જેવું છે. કારણ કે શ્રીમાલ અને પ્રાગ્વાટ બંને જુદી જુદી સ્વતંત્ર જાતો છે. એકજ મનુષ્ય શ્રીમાલકુલ અને પ્રાગ્વાટ વંશનો હોઈ ન શકે. પ્રો. ક્રીલ્ડોર્નના વાંચનમાં ગડબડ થઈ છે. જે લેખના વિષયમાં આ કથન છે તે મહારા જોવામાં આવ્યો નથી તેથી તેના વિષયમાં હું કાંઈ કહી શકું તેમ નથી. નીચે જે લેખનો દવાલો પ્રો. ક્રીલ્ડોર્ન આપે છે તેમાં તો વીર મહામંત્રીને સ્પષ્ટ શ્રીમાલપુલોદ્ભવ લખ્યો છે (એ લેખ આ સંગ્રહમાં પણ નં. ૧૫૨ નીચે આપેલો છે) તેથી વીર મહામંત્રી અને નેઠ આદિ તેના પુત્ર-પૌત્રો પ્રાગ્વાટ નહિ પણ શ્રીમાલજાતિના હતા.—સંઆદક.

૧ મી. કાઉસેન્સના કહેવા પ્રમાણે આ લેખ વિમળના દેવાલયના અગ્રભાગમાં નં. ૧૦ ના ભોંયરાના દ્વાર ઉપર છે તેના વિષે એશીયાટીક રીસર્ચિસ પુ. ૧૬ પા. ૩૧૧ માં ઉલ્લેખ છે—એક લેખની મિતિ સં. ૧૨૦૧ છે પણ તેમાંનું કાંઈ પણ વાંચી શકાય તેવું નહીં હોવાને લીધે તે બદલ જાણ નથી.

૨ છંદ ઉપરથી જણાય છે કે નામ ખરૂં છે ૪ અગ્રભાગમાં નં. ૧૦ ના ભોંયરાની એક પ્રતિમાની બેઠક ઉપર આ લેખો કાપેલો છે.

એટલે કે ઈ. સ. ૧૧૧૪, મે, ૫ ને શુક્રવારે કરવામાં આવી. મારે કહેવું જોઈએ કે અહીં આપેલી વંશાવળી વિમેળના મંદિરના ખીજા લેખ (મી. કોઈ-સેન્સના લીસ્ટ ૪ ના નં. ૧૭૬૮) ઉપરથી આપેલી છે, જે આ પ્રમાણે:-

૧ શ્રી શ્રીમાલકુલોદ્ભવ- । વીરમહામાન્ત્રિ પુત્ર (સ) ન્મત્રા- । શ્રી-

૨ નેલપુત્રલાલિગતસુત મહિન્દુક સુતેનેદમ્ ॥ નિજપુ-

૩ ત્રકલત્રસમન્વિતેન સન્મત્રિ દશરથેનેદં । શ્રી નેમિ-

૪ નાથ િ (વ) મ્વમ્ । મોક્ષાર્થ કારિતં સ્મ્યમ્ ॥

જાણવા લાયક વિગત મુખ્યત્વે કરીને એ છે કે આ બેમાંના પ્રથમના લેખમાં દશરથની મિતિ આપી છે. અને તે મિતિ વિ. સં. ૧૨૦૧ છે. તેથી એમ જણાય છે કે દશરથના પ્રપિતામહ નેદનો નાનો ભાઈ વિમલ વિ. સં. ૧૦૮૮ માં (જે મિતિમાં આ દેવાલયનો પાયો નાંખ્યો હતો એવી દંત કથા છે) મોળુદ હશે.

આ લેખના ખીજા વિભાગ (કડી ૧૪-૨૩) ની વિગત મેં ઉપર ૮૧ મા પાન ઉપર આપી છે. ૧૪ મી કડીમાં રાજવલી શરૂ થાય છે જેમાં પહેલો રાજા આસરાજ છે જે આહવામ (આહવાણુ-આહમાન) વંશનો હોષ નદ્દલ (નદ્દલ) નો રાજા હતો. તેના પછી સમરસિંહ થયો અને તેનો પુત્ર મહણસિંહ ભટ (કડી ૧૫) થયો ત્યારબાદ પ્રતાપમદ્દલ થયો; તેનો પુત્ર વીજડ જે મરસ્થલી મંડલ (કડી ૧૬) નો અધિપતિ થયો. તેને ત્રણ પુત્રો હતા, જેમાંનો પહેલો લૂણીગરાજ (કડી ૧૭) હતો. કડી ૧૮ માં લુંઠનાં વખાણુ આવેલાં છે, આ લુંઠ ‘ યમની જેમ શત્રુ સમૂહનો નાશ કરતો. ’ કડી ૧૯ માં લુંમલ વિષે છે; તેના વિષે ૨૦ મી કડીમાં એમ કહેલું છે કે તેણે અર્ધદ પર્વત જીત્યો અને પૃથ્વી ઉપર રાજ્ય કરીને સ્વર્ગમાં પ્રયાણુ કર્યું (મરીગયો). ૨૧ મી કડીમાં લૂણીગના પુત્ર તેજસિંહનાં વખાણુ કર્યાં છે; ૨૨ મી કડીમાં “ ‘ તિહુણાકે ’ ઘણું જીવો ” એમ છે. જીણું થએલો કડી ૨૩ માં એમ જણાય છે કે તિહુણુ અને તેજસિંહની સાથે મળીને લુંમલકે અર્ધદ પર્વતનું રાજ્ય ન્યાયપુર:સર ચન્નાવ્યુ (શ્રીમાલ લુમ્મકનામા સમન્વિતસ્તેજસિંહતિહુણામ્યામ્).

વીજડ સુધી, રાજવલીના પ્રથમ વિભાગ વિષે કોઈ જાતની શંકા રહે તેમ નથી. તેમજ મેં કહ્યું છે તેના કરતાં વધારે કહેવાનું પણ નથી, વીજડના પુત્રો વિષે કંઈ હરકત આવે છે. લુંટિગ દેવના લેખમાં (પાન ૮૦)

હજી પ્રમાણે વીજડ જેને દશસ્થન્દન (દશરથ) કહ્યો છે તેને ચાર પુત્રો હતા—લાવણ્યકર્ણ, લંદ (લંટિગ), લક્ષ્મણ, અને પૂર્ણવર્મન આમાંનો લાવણ્યકર્ણ ‘જ્યેષ્ઠ’ છે એમ સ્પષ્ટ કહેલું છે. હાલના લેખ પ્રમાણે વીજડને ત્રણ પુત્રો હતા તેમાંનો ‘આઘ’ લૂણિગ હતો. લેખમાં લૂણિગ પછી લુંદ અને લુમ્ભ આપેલા છે પણ એમ નથી કહેલું કે તેઓ તેના નાના ભાઈ હતા અગર તેઓનો કોઈ પણ જાતનો સંબંધ હતો. લંટિગદેવના લેખની હકીકતમાં મેં લૂણિગ અને લાવણ્યકર્ણ ને એક ગણેલા છે, અને લુંદ તથા લુમ્ભને ભાઈઓ ગણી લંદને લુંદ (લંટિગ) અને લુમ્ભને લાવણ્યવર્મન કહ્યો છે. જીજ્ઞાસુ લેખો જડી આવશે જેના ઉપરથી મારે ખરા પણ અગર ખોટા પણ બહાર આવશે. વળી મારે કહેવું જોઈએ કે મારા મિત્ર મી. ઓઝા જેમનું પોતાના દેશનું જ્ઞાન અગાધ છે તેમના કહેવા પ્રમાણે લૂણિગ, લુંદ અને લુમ્ભ (લુમ્ભક) એકજ માણસનાં નામ છે. અને જે જાણે ‘લુમ્ભ’ શબ્દના સંસ્કૃત રૂપો છે અને જે “આશુનો પ્રખ્યાત હિતનાર ‘રાવલંભા’” નું નામ છે. જે મી. ઓઝાનું કહેવું ખરું હોય તો ઉપર પાન ૮૩ ઉપર પ્રસિદ્ધ ચએલી વંશવળીની છેલ્લી લીટીઓ ફેરવવી પડે. મારી જેમ મી. ઓઝા પણ તિહુણક (તિહુણ) તેજસિંહનો નાનો ભાઈ છે એમ કહે છે; પણ તેમના મત પ્રમાણે તેજસિંહના પુત્ર કાન્હડદેવ સાથે આ જન્મેને લંટિગ (લુંદ, લૂણિગ, લુમ્ભ) ની નીચે મૂકે છે. જ્યારે આ લેખ વિ. સં. ૧૩૭૮ માં રચાયો ત્યારે લુમ્ભ મરણ પામ્યો હતો, અને તે વખતે આશુનો રાજ્યકારભાર તેજસિંહ ચલાવતો હશે.

આલેખના ત્રીજા વિભાગમાં (કડી ૨૪-૩૮) જે માણસોએ દેવળ સમરાવ્યું. (લક્ષ્મ અને વીજડ) તેમના વંશના માણસોનાં કેટલાંક નામ વિધે કહેલું છે જીજ્ઞાસુ કાંઈ વધારે નથી. એ નામો નીચે પ્રમાણે:—

લેખોમાં જ્ઞાનચંદ્રને ધર્મસૂરી અગર ધર્મધોપસૂરીના પદ પર તરીકે ઓળખાવ્યા છે. કાઉન્સેલના લીસ્ટના નં. ૧૭૯૬ નો એક લેખ જેના ઉપર મિતિ નથી તેમાં આરંભમાં આવા અક્ષરો છે:—

શ્રીમદ્ધર્મધોપસૂરિપટે શ્રીજાણ (ન) ન્દસૂરિ શ્રીઅમરપ્રભસૂરિપટે શ્રીજ્ઞાનચંદ્રસૂરિ-
આમાં વર્ણવેલા આનંદસૂરી એજ વિ. સં. ૧૩૦૯ ના ઉપર કહેલા આનંદસૂરી
હશે; અને એ લેખના આનંદસૂરી તથા અમરપ્રભસૂરી તે, તે આનંદસૂરી અને
તેના શિષ્ય અમરપ્રભસૂરી હશે જે પ્રો. પીટરસનના ચતુર્થ રીપોર્ટ પાન ૧૧૦,
લી. ૧ માં કહ્યા પ્રમાણે, અમરચંદ્રસૂરીની સૂચનાથી [વિ.] સં. ૧૩૪૪ માં
લખાયેલા એક હસ્તલિખિત પુસ્તકમાં વર્ણવેલા છે. આ પુસ્તકમાં ૧૦૯ મા પાને
આનંદસૂરિની પહેલાં ધર્મસૂરી (રાજગચ્છના શીલમદસૂરિના શિષ્ય) વર્ણવેલા
છે, જે ઉદ્ધત વિવાદ કરનારાઓ તરફ-જેમ હાથીને સિંદની ગર્જના તેમ—હતા
અને જેમણે રાજ્ય વિગ્રહના ચિત્તને ચમત્ક્રમ કર્યું હતું. પ્રો. પીટર-
સનના ત્રીજા રીપોર્ટના એપેન્ડિક્સ, પાન ૧૫ ને ૩૦૭ ઉપર આજ માણસને
ધર્મધોપસૂરીનું નામ આપ્યું છે અને તેમાં તે શાકમ્ભરિના રાજ્યને બોધ આપતા
હોય તેમ વર્ણવ્યા છે. વળી આજ પુસ્તકના પાન ૨૬૨ ઉપર તેમણે સપાદ-
લક્ષ દેશના રાજ્યની સમક્ષમાં ઘણા વાદ કરનારાઓને હરાવ્યા હતા એમ કહેલું
છે. આ ઉપરથી નિઃસંશય એમ કહી શકાય કે આ લેખમાં વર્ણવેલા યશ
રાજ્યોમાં એક શાકમ્ભરિનો રાજ્ય વિગ્રહરાજ છે. (આ શાકમ્ભરિ સપાદ-
લક્ષ દેશનું મુખ્ય શહેર છે) હું ધારું છું એ રાજ્ય તે વીસજાદેવ—વિગ્રહરાજ
હશે જેનાં દિલ્હી સિવાલિક સ્તંભ લેખો (મારા નોર્થ લીસ્ટનો નં. ૧૪૪)
માં [વિક્રમ] સંવત ૧૨૨૨ એટલે કે (ઇ. સ. ૧૧૭૦) મિતિ આપેલી છે.
એ રાજ્યો કયા તે હું ઓળખી શકતો નથી. તેમજ વાલ્મીકિ અને ગુણચંદ્ર
જેમને ધર્મસૂરિએ હરાવ્યા તે કોણ તે કહી શકતો નથી.

૪૨ મી કડીમાં આપેલી મિતિ આ પ્રમાણે:—

વસુઓ (૮) મુનિઓ (૭) ગુણો (૩) અને ચંદ્ર (૧) થી અનેકા
વર્ષમાં એટલે કે [વિક્રમ] સં. ૧૩૭૮ માં જ્યેષ્ઠ ' સિતિ ' (વદિ) નવમી

૧ મી. કાઉન્સેલના લીસ્ટના નં. ૧૭૫૬, ૧૭૫૮ અ. ૧૭૬૪ ને ૧૭૬૩.

૨. એક વાલ્મીકિ તે છે કે જેણે ' જ્ઞાન સૂર્યોદય ' રચ્યું છે; આ લેખમાં વર્ણવેલા
વાલ્મીકિ તે એ હશે કે જેમ તે કહી શકાય નહિ

‘તિથિ’ ને વાર સોમ. અહીં એક હરકત છે. અહીં આ ‘સિતિ’ શબ્દનો અર્થ મેં વદિ ક્યો છે પણ તે ‘શુદ્ધિ’ એ હોય શકે અને જ્ઞેતાં તો ‘શુદ્ધિ’ ખરું લાગે છે કારણ કે લખની ૩૦ મી લીટીમાં મિતિ ફરીથી આપી છે; ૧૩૭૯ ના જ્યેષ્ઠ સુદિ ૯ સોમ. પરંતુ આના વિરુદ્ધમાં એટલું જ કહેવાનું કે બીજાં જુદાં જ ચાર લેખોમાં (નં. ૧૭૭૧, ૧૮૨૧, ૧૮૨૯, ૧૯૦૪ મી કાર્ડિસેન્સ-લીસ્ટ) ‘સંવત્ (સ) ૧૩૭૮ વર્ષે’ જ્યેષ્ઠ વદિ ૯ સોમ દિને (અગર સોમ) આપી છે જે દેખીતી રીતેજ આપણા લેખમાં આપેલી મિતિ છે. વિશેષમાં, ‘જ્યેષ્ઠ શુદ્ધિ’ એ મિતિ ૧૩૭૮ માટે તદ્દન ખોટી થાય (કારણ કે જૈનાદિ ત્રાસુ અગર ગત, અથવા કાતિકાદિ ગત વર્ષ) અને કાતિકાદિ વિક્રમ સં. ૧૩૭૮ ના પૂર્ણિમાન્ત જ્યેષ્ઠ વદિ માટે ઇ. સ. ૧૩૨૨ ની ૧૦ મી મે બરોબર થાય આ કારણોથી તે મિતિનું માફ લાપાંતર ખરું છે અને તેની ખરી મિતિ ૧૩૨૨ ની ૧૦ મી મે સોમવાર લઉં છું. અને ૩૦ મી લીટીમાં ફરીથી મિતિ આપતી રીત (જ્યાં ૧૩૭૯ શંકા પાત્ર હોય જ) ખોટી છે એમ હું ધારું છું.”

(૧૩૩)

આ લેખ એજ મંદિરમાં એક તરફની લીંત ઉપર શિલામાં કોતરેલો છે. આમાં ળધી મળીને ૨૪ પંક્તિઓ છે. લેખની લાંબા સંસ્કૃત છે પણ તે અપભ્રંષ્ટ પ્રયોગોથી ભરપુર છે અને ઘણીજ વ્યાકરણ વિરુદ્ધ છે.

પ્રારંભમાં, સંવત્ ૧૩૫૦ વર્ષે, માધ સુદિ ૧, ભૌમ (મંગલવાર) ની મિતિ લખ્યા બાદ અણહિલપુર (પાટણ) ના રાજા સારંગદેવનું * વર્ણન છે. પરમેશ્વર, પરમભટ્ટારક, ઉમાપતિવરલબ્ધ આદિ

* સારંગદેવ, વાઘેલા વંશના રાજા અણ્વનદેવનો પુત્ર હતો. તેણે સંવત્ ૧૩૩૧ થી ૧૩૫૩ સુધી (૨૨ વર્ષ) રાજ્ય કર્યું હતું. એનાં વંશજો એક લેખ કચ્છમાં આવેલા કંથકોટ પાસે ખોખર નામના ગામમાં એક પાળીઆ ઉપર છે. માંડવીથી ૩૫ માઇલ છેટે આવેલા ભદ્રેશ્વર ગામમાંથી-જે જૈનોનું તીર્થસ્થાન ગણાય છે-એ લેખ ત્યાં લાવવામાં આવ્યો હતો. તેની ઉપર સંવત્ ૧૩૩૨ ની સાલ છે અને તેમાં એને ‘મહારાજાધિરાજ’ લખ્યો છે. તેમાં એના પ્રધાનનું નામ માલદેવ લખેલું છે. બીજો એક લેખ જેની ઉપર સંવત્ ૧૩૪૩ ની સાલ છે તે પ્રથમ સોમનાથમાં

વિશેષણોની સાથે તેને ‘ અભિનવસિદ્ધરાજ ’ જણાવ્યો છે. તેનો મહામાત્ય ‘ વાધુય ’ હતો. તેના રાજ્યમાં, ઉપર જણાવેલા દિવસે ચંદ્રાવતીના મંડલેશ્વર વિસલદેવે આ શાસનપત્ર કરી આપ્યું છે. ચંદ્રાવતી નિવાસી ચોસવાલ જ્ઞાતીય સા. વરદેવના પુત્ર સા. હેમચંદ્ર તથા મહા. (અર્થાત્ મહાજન) ભીમા, મહા. સિરધર, શ્રે. જગ-સીહ, શ્રે. સિરપાલ, શ્રે. ગોહન, શ્રે. વસ્તા અને મહં. વિરપાલ આદિ સમસ્ત મહાજનની પ્રાર્થનાથી આખુ ઉપર રહેલા ‘ વિમલવસહિ ’ અને ‘ લુણિગવસહિ ’ નામના જાને મંદિરોના ખર્ચ માટે તથા કલ્યાણક આદિ મહોત્સવોના દિવસો ઉજવવા માટે, જુદા જુદા વ્યાપાર કરનારા વ્યાપારીઓ તથા ધંધાદારીઓ ઉપર અમુક રકમનો લાગો જાંધી આપ્યો હતો. પછી જણાવ્યું છે કે આ નિયમ આખુ અને ચંદ્રાવતીમાં રહેનાર દરેક પ્રજાજને નિયમિત રીતે પાળવો. તથા આ મંદિરોની યાત્રા માટે આવનારા યાત્રિઓ પાસેથી આખુ કે ચંદ્રાવતીના કોઈ પણ રાજપુરૂષે કાંઈ પણ (કર કે મુંડકાવેરો વિગેરે) માંગવું નહિ. તથા આખુ ઉપર ઉતરતા ચઢતા યાત્રિઓની જો કાંઈ પણ વસ્તુ જશે તો તે આખુના ઠાકોરોએ ભરી આપવી પડશે. આ શાસનપત્રમાં કરેલા હુકમો અમારી સંતતિમાં થનારા રાજાઓએ તથા ખીજા પણ જે કોઈ રાજાઓ થાય તેમણે ખરાખર પાળવા.

હતો પણ હાલમાં પોર્તુગાલમાં આવેલા સેન્ડ્રા ગામમાં છે. એ લેખમાં ત્રિપુરાન્તક નામના માણસે કરેલી યાત્રાની વાત લખી છે અને રાજા સારંગદેવની વંશાવળી આપી છે. ડાક્ટર લાંડારકરને અમદાવાદમાંથી એક હસ્ત-લિખિત ગ્રંથ મળ્યો હતો, તેમાં લખ્યું છે કે એ ગ્રંથ સંવત્ ૧૩૫૦ ના જેઠ વદિ ૩ ને દિવસે મહારાજાધિરાજ સારંગદેવનું લક્ષ્મી આશાપદ્મિ (અમદાવાદ) મુકામ કરી પડ્યું હતું ત્યારે પૂરો કર્યા હતો. (ગુજરાતના પ્રાચીન ઇતિહાસ ઉપરથી.)

એજ સારંગદેવની ગાદીએ કરણદેવ બેઠો હતો જે ‘ કરણધેલા ’ ના નામથી ગુજરાતમાં પ્રસિદ્ધ છે અને જેના વખતમાં ગુજરાત મુસલમાનોના હાથમાં ગયું.

પછી, પુરાણોના કેટલાક શ્લોકો આપ્યા છે જેમાં ' દેવદાન ' નો લેખ કરવાથી થનારા પાપ ઇત્યાદિનું વર્ણન છે. ઠક્કુર જયેતસિહના પુત્ર પારિખ પેઠાએ આ શાસનપત્ર લખી આપ્યું.

આમાં શ્રીઅચલેશ્વરના મંદિરવાળા રાઉં નંદિ, વશિષ્ઠદેવના મંદિરવાળા તપોધન.....(નામ જતું રહ્યું છે.) અંબાદેવીવાળા નીલકંઠ તથા ગામના સઘળા આગેવાન પદ્યાર (લોકો) સાક્ષી થએલા છે.

(૧૩૪-૨૪૮)

નંબર ૧૩૪ થી ૨૪૮ સુધીના (૧૧૪) લેખો એજ મંદિરની બુદ્ધી બુદ્ધી દેવકુલિકાઓ ઉપર તથા તેમાં રહેલી પ્રતિમા વિગેરે ઉપર કેતરેલા છે. આ બધા લેખો ન્હાનાં ન્હાનાં છે અને તેમાં સંવત્, દાતાનું નામ અને પ્રતિષ્ઠા કરનાર આચાર્યના ઉલ્લેખ શિવાય બીજું કંઈ વધારે જણવા લાયક લખાણ નથી. એ લેખોમાં નં. ૧,૩૪-૩૮-૪૦-૪૧-૪૨-૪૪-૪૫-૪૮-૫૫-૫૬-૬૧-૬૪-૬૮-૭૬-૮૩-૮૫-૮૬-૮૯-૯૧-૯૬-૨,૦૨-૦૬-૧૬-૧૯-૨૬-૩૩-૩૭-૩૮ અને ૨૪૪ ના (૨૮) લેખો સંવત્ ૧૩૭૮ ની સાલના છે. અર્થાત્ મુખ્ય લેખમાં જણાવ્યા પ્રમાણે માંડવ્યપુર (મંડોર) નિવાસી લલ્લ અને વીજડે જ્યારે આ મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કર્યો તેજ વખતના આ લેખો છે. આ લેખો ઉપરથી એમ જણાય છે કે લલ્લ અને વીજડે તો મૂળ મંદિરનો ઉદ્ધાર કર્યો હતો અને બીજા દાતાઓએ કેટલીક દેવકુલિકાઓનો ઉદ્ધાર કર્યો હતો તથા કેટલાકે પ્રતિમાઓ પધરાવી હતી. આ દાતાઓમાંથી ઘણા ખરા તો માંડવ્યપુરના જ રહેવાસી હતા. પ્રતિષ્ઠા કરનાર આચાર્યોમાં મુખ્ય ભાગ જ્ઞાનચંદ્રસૂરિએ જ ભજવ્યો જણાય છે. તથાપિ નં. ૧૪૪-૪૫ માં મલધારી શ્રીતિલકસૂરિ, નં. ૧૬૮ માં સોમપ્રભસૂરિ, નં. ૨૦૨ માં હેમપ્રભસૂરિ શિષ્ય રામચંદ્રસૂરિ અને નં. ૨૦૬ ના લેખમાં ઉકેશગચ્છીય કકુદાચાર્ય સંતાનીય.

કક્કસૂરિનું પણ નામ આવેલું છે. આ ઉપરથી જણાય છે કે એ જીર્ણોદ્ધાર વખતે, આ આચાર્યો પણ ત્યાં વિદ્યમાન હતા.

નંબર ૧,૬૬-૭૦-૭૨-૭૪-૭૫-૭૬-૭૭-૮૦-૮૩-૮૫-૮૬-૮૮-૯૦-૯૨-૯૫-૯૭-૯૯-૨૦૦-૦૪-૦૫-૦૭-૦૮-૧૧-૧૩-૧૬-૧૫, અને ૨૨૨ વાળા (૨૭) લેખો સંવત્ ૧૨૪૫ ના છે આ લેખો ઉપરથી જણાય છે કે એ વખતે પણ એ મંદિરનો ઉદ્ધાર કે પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ જેવું કંઈ વિશેષ કાર્ય થયું હશે. એ લેખોમાં મુખ્ય રીતે પ્રાચીન જ્ઞાતીય મહામાત્ય પૃથ્વીપાલના પુત્ર મહામાત્ય ધનપાલનું નામ આવે છે. એ મહામાત્ય ક્યાંનો રહેવાસી હતો તે આ લેખો ઉપરથી જાણી શકાતું નથી. હસ્તિશાળાની અંદર એના નામનો પણ એક હાથી ઉલો છે.* ૧૫૭ નંબરના લેખમાં, જે સંવત્ ૧૨૦૪ નો છે, આનંદ પુત્ર પૃથ્વીપાલ મંત્રીનું નામ છે તે ઘણા ભાગે એ ધનપાલનો પિતા જ પૃથ્વીપાલ હશે. કારણ કે હસ્તિશાળામાં ધનપાલના હાથી સાથે પૃથ્વીપાલ અને આનંદના નામના પણ એકેક હાથી ઉલો છે અને જેના ઉપર એજ ૧૨૦૪ ની સાલ છે. ૨૧૩ અને ૧૪ નંબરના લેખો મંત્રી યશોવીરના છે; જેનું વર્ણન ઉપર ૧૦૮-૦૯ નંબરના લેખાવલોકનમાં કરવામાં આવ્યું છે. ૨૧૩ નો લેખ તો ઉક્ત બંને લેખો જેવો જ છે. ૧૪ નો લેખ ગદ્યમાં છે અને તેમાં લખેલું છે કે, - મંત્રી યશોવીરે પોતાની માતા ઉદયશ્રીના શ્રેયાર્થે તોરણ સહિત દેવકુલિકા બનાવી તેમાં આ પ્રતિમા પધરાવી છે.

આ લેખોમાં પ્રતિષ્ઠા કરનાર તરીકે એક તો આરાસનવળા બૃહદગ્રંથીય આચાર્ય યશોદેવસૂરિના શિષ્ય દેવચંદ્રસૂરિનું નામ છે, અને

* એ હાથી ઉપરથી સંવતનો આંક લુંસાઈ ગયો છે પરંતુ પં. ગૌરીશંકર ઓઝાએ તેના ઉપર ૧૨૩૭ ની સાલ વાંચી છે, એમ તેમના ' સીરોહી રાજ્યકા ઇતિહાસ ' (પૃ. ૬૩) ના લખાણથી જણાય છે.

ખીજા +કાંસહૃદગચ્છના ઉદ્યોતનાચાર્ય સંતાનીયં સિંહસૂરિનું નામ છે. ૨૧૫ ના લેખમાં 'રત્નસિંહસૂરિ' નામ પણ આપેલું છે.

નંબર ૨, ૧૭-૧૮-૨૦-૨૧-૨૪-૨૭ અને ૪૩ વાળા (૭) લેખો સંવત્ ૧૨૧૨ ની સાલના છે પ્રતિષ્ઠાકારક આચાર્ય (નં. ૨૧૮-૨૦-૨૧ માં) શીલલદ્રસૂરિના શિષ્ય ભરતેશ્વરસૂરિના શિષ્ય શ્રીવૈરસૂરિ જણાવ્યા છે.

નં. ૨૪૮ નો લેખ પણ એજ વર્ષનો છે. તેમાં લખ્યું છે કે— કોરંટગચ્છીય ઓશવંશીય મંત્રિ ધાંધુકે વિમલમંત્રીની હસ્તિશાળામાં આ આદિનાથનું સમવસરણુ ણનાવ્યું છે અને નન્નસૂરના શિષ્ય કકક-સૂરિએ એની પ્રતિષ્ઠા કરી છે.

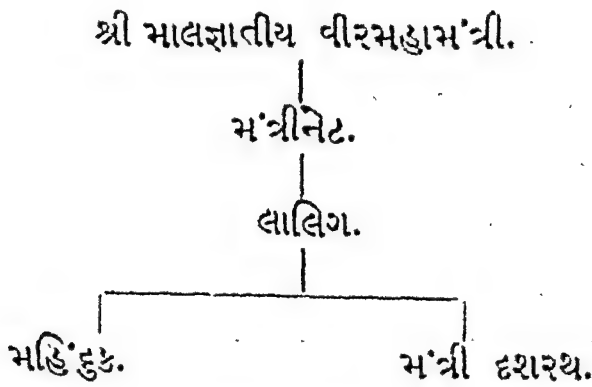
૧૫૬ નંબરનો લેખ જે ૧૦ નંબરની દેવકુલિકાની જમણી ખાત્રી ઉપર કોતરેલો છે તે એક આર્યાઈદનું પદ્ય છે. તેમાં એજ કકક-સૂરિએ પોતાના શુદ્ધ નન્નસૂરની સ્તુતિ કરેલી છે.

૧૩૫-૩૬-૪૩-૪૭ અને ૫૦ નંબરના લેખોની મિનિ સં. ૧૨૦૨ છે. પ્રતિષ્ઠા કરનાર કકુદાચાર્ય છે જેઓ ૨૦૬ નંબરના લેખમાં જણાવેલા ઉકકેશગચ્છીય આચાર્ય કકકસૂરિના પૂર્વજ છે.

૨૦૬ અને ૧૦ નંબરના લેખો સં. ૧૩૦૨ ના છે. તેમાં પ્રતિષ્ઠાતા તરીકે રૂદ્રપદ્મીય અમયદેવસૂરિના શિષ્ય દેવલદ્રાચાર્યનું નામ છે.

+ કાસહૃદગચ્છ એ કાસહૃદ નામના ગામ ઉપરથી પ્રસિદ્ધિ પા આપ્યો છે. આશુપર્વતની પાસે આર એમ. રેલ્વેના કોરલી-સ્ટેશનથી ૪ માઈલ ઉત્તરે ' કાષંદ્રા ' નામનું જે વર્તમાનમાં ગામ છે તેજ પુરાતન ' કાસહૃદ ' છે એમ પં. મેરીગંડર ઓગ્રા પોતાના ' ગિરેલો રાજ્ય કા દત્તિદાન ' (પૃષ્ઠ ૩૬) માં જણાવે છે. એ ગામમાં એક પુરાતન જિનમંદિર પણ છે જેનો થોડો વર્ષ પહેલાં હર્ષોદ્ધાર થયો છે. તેમાં મુક્તમંદિરની આગે જાણુ ખીજા ન્દાની ન્દાની દેવકુલિકાઓ છે જેમાંની એકના દ્વાર ઉપર વિ સં ૧૦૯૧ નો લેખ છે. ત્યાં એક ખીણું પણ પ્રાચીન જનમંદિર હતું જેના પત્થરો વિગેરે ત્યાંથી લઈ જઈ રોહેડામાં નવા જાગેલા મંદિરમાં લગાડી દેવામાં આવ્યાં છે.

નં. ૧૫૧ નીચે આપેલા આઠ નામો, ૧૦ નં. ની દેવકુલિકાની અંદર શ્રાવકની જે આઠ મૂર્તિઓ છે તેમના નીચે કોતરેલા છે. આ આઠેનો પરસ્પર શો સંબંધ છે તે જાણી શકાયો નથી પરંતુ ૧૫૨ નં. વાળો લેખ જે એ જ દેવકુલિકામાં આવેલી પ્રતિમાના પદ્માસન નીચે આરસના એક કટક ઉપર કોતરેલો છે તેથી આ આઠમાંના પ નો સંબંધ આ પ્રમાણે જણાય છે:—

હસ્તિશાળાની અંદર વીર અને નેટના નામનો અકેક હાથી મૂકેલો છે, જેના ઉપર સંવત્ ૧૨૦૪ ની સાલ કોતરેલી છે.

નં. ૧૫૩ નો લેખ પણ એજ કુટુંબ સાથે સંબંધ ધરાવતો હોય તેમ જણાય છે. એની મિતિ સં. ૧૨૦૦ ના જેઠ વદિ ૧, શુક્રવાર છે. એમાં પ્રતિષ્ઠા કરનાર આચાર્ય નેમિચંદ્રસૂરિ છે.

૧૫૪ નંબરનો લેખ, આબુના લેખોમાં સર્વથી જુનો છે અને તેની સાલ સં. ૧૧૧૬ ની છે. આ લેખ ૧૩ નંબરની દેવકુલિકામાં આવેલી મુખ્ય પ્રતિમાના પદ્માસન નીચે કોતરેલો છે. આ બે પ્રલોકોમાં છે. ચારાપદ્ર (જેને વર્તમાનમાં ચરાદ કહે છે) નિવાસી કોઈ કુટુંબના શાંતી નામના પૃથ્વી પ્રસિદ્ધ અને પરમશ્રાવક અમાત્યની સ્ત્રી શિવાદેવીના પુણ્ય માટે તેના નીન અને ગીગી નામના અપત્યોએ આ પ્રતિમા કરાવી, એવી એ લેખની મતલબ છે.

૧૬૩ નંબરના લેખમાં જણાવ્યું છે કે—સં. ૧૬૬૪ માં પાંડત હરિચંદ્રગણિએ ખીજા ૧૦ ચતિઓ સાથે (આબુની) યાત્રા કરી છે.

જુના લેખોમાં ખીજે નંબર ૧૮૪ નંબરવાળા લેખનો છે. કારણ કે તે સં. ૧૧૮૭ ની સાલનો છે. ભદ્રસિણક નામના ગામ નિવાસી પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિના કેટલાક શ્રાવકોએ (નામો આપ્યાં છે) મળીને આણુ તીર્થ ઉપર આદિનાથની પ્રતિમા બનાવી જેની પ્રતિષ્ઠા બૃહદ્ગચ્છના સંવિશ્વવિહારી આચાર્ય, વર્ધમાનસૂરિના પદ્મધર પદ્મસૂરિના શિષ્ય ભદ્રેશ્વરસૂરિએ કરી; એટલો ઉલ્લેખ કરેલો છે.

૨૩૫ ના નંબર નીચે આપેલા નામો વિગેરે, જુદી જુદી સ્તંભોની મૂર્તિ ઉપર કોતરેલા છે જે મૂલમંદિરના રંગમંડપમાં બેસાડેલી છે.

નંબર ૨૩૬ અને ૪૦ વાળા લેખો, એજ રંગમંડપમાં ગલારાના દરવાજાની બંને બાજુએ બે કાર્યોત્સર્ગસ્થ પ્રતિમાઓ વિરાજિત છે તેમના ઉપર કોતરેલા છે. સં. ૧૪૦૮ છે. કોરંટગચ્છના મહુ'ં ધાંધુકે પોતાના કુટુંબના શ્રેયાર્થે, [આણુ ઉપરના] યુગાદિદેવ (આદિનાથ) ના મંદિરમાં આ 'જિનયુગલ' કરાવ્યું છે, અને જેની પ્રતિષ્ઠા કકકસૂરિએ કરી છે; એવું લેખનું તાત્પર્ય છે.

મૂળ ગલારામાંથી બહાર નિકળતાં ડાવી બાજુએ જે ગોખલો છે તેમાં રહેલી પ્રતિમાના પદ્માસનની નીચે પથ્થર ઉપર ૨૪૨ નંબરનો લેખ કોતરેલો છે. આ લેખ વસ્તુપાલનો છે. સંવત્ ૧૨૭૮ ની સાલમાં, મહામાત્ય વસ્તુપાલે પોતાના ભાઈ મલ્લદેવના પુણ્યાર્થે મલ્લિનાથ-દેવસહિત અત્તક (ગોખલો) બનાવ્યો છે. એમ એ લેખમાં ઉલ્લેખ છે.

બાકીના કેટલાક લેખોમાં સાધારણ રીતે મૂર્તિ કરાવનારોઓનાં નામો શિવાય વિશેષ કંઈ નથી.

(૨૪૬-૨૫૬)

તેજ પાલના મંદિરની પાસે જે લીમસિંહજી મંદિર કહેવાય છે તેમાં મૂલનાયક તરીકે પિત્તલમય આદિનાથ તીર્થંકરની પ્રતિમા પ્રતિષ્ઠિત છે. તેની નીચે નં. ૨૪૬ નો લેખ, તથા તેની બંને બાજુએ

પરિકરની જે મૂર્તિઓ છે તેમની નીચે ૨૫૧ અને પર ના લેખો કોતરેલો છે. લેખનો ભાવાર્થ આ પ્રમાણે છે:—

સંવત ૧૫૨૫ કાલગુણ સુદી ૭, શનિવાર, રોહિણી નક્ષત્રના દિવસે આખું પર્વત ઉપર દેવડા શ્રીરાજધર સાગર ડુંગરસીના રાજ્યમાં સાં ભીમના મંદિરમાં, ગુજરાત નિવાસી, શ્રીમાલજ્ઞાતિના અને રાજમાન્ય મં. મંડનની ભાર્યા મોલીના પુત્ર મહંડ સુંદર અને તેના પુત્ર મં. ગદાએ પોતાના કુટુંબ સમેત ૧૦૮ મણુ પ્રમાણવાળા પરિકર સહિત આ પ્રથમજિનનું ણિંબ કરાવ્યું છે અને તપાગચ્છનાયક શ્રીસોમસુંદરસૂરિના પટ્ટધર આચાર્ય શ્રીલક્ષ્મીસાગરસૂરિએ, સુધાનંદનસૂરિ સોમજયસૂરિ, મહોપાધ્યાય જિનસોમગણિ આદિ શિષ્ય પરિવાર સાહિત તેની પ્રતિષ્ઠા કરી છે.

૨૫૦ નંબરવાળો લેખ, એજ મૂર્તિની નીચે જે દેવીની મૂર્તિ છે તેના ઉપર કોતરેલો છે. એ લેખમાં, એ મૂર્તિઓ કરનારા કરીગરોનાં નામો કોતરેલા છે. મુખ્ય કારીગર દેવા નામે હતો જે મહિસાણા (હાલનું મહેસાણા) નો રહેવાશી હતો.

નં. ૨૫૩-૫૪ અને-૫૫ નીચે આપેલા લેખો પણ એજ મંદિરના રંગમંડપમાં જુદે જુદે ઠેકાણે બેસાડેલી મૂર્તિઓ ઉપર કોતરેલા છે.

૨૫૬ નંબર વાળો લેખ ખુદ મૂલનાયકની પ્રતિમાના પદ્માસનવાળા ભાગની ડાબી અને જમણી બાજુએ તથા પાછળના ભાગમાં કોતરેલો છે. પાછળના ભાગનો લેખપાઠ વાંચી શકાતો નથી કારણ કે તે ભીંતને અડેલો છે. તેથી એ લેખ ખંડિત જ આપેલો છે. એમાં પણ ઉપર પ્રમાણે જ હકીકત લખેલી છે.

આ લેખોમાં જણાવેલા લક્ષ્મીસાગરસૂરિ તથા તેમના સહચરેનું વિસ્તૃત વર્ણન ગુરુગુણરત્નાકર નામના કાવ્યમાં આપેલું છે. મંત્રી ગદાનું વર્ણન પણ થોડુંક એજ ગ્રંથમાં, તૃતીયસર્ગમાં બે ઠેકાણે આપેલું છે. એ અમદાવાદનો રહેવાસી હતો. ગુર્જર જ્ઞાતિના મહાજનોનો

મુખ્ય કરીને આ લેખો ઓશવાલ જ્ઞાતિના દરહગોત્રવાળા કેઈ મંડલિક નામના શ્રાવકના છે. પ્રતિષ્ઠા કરનાર ખરતરગચ્છના આચાર્ય જિનચંદ્રસૂરિ છે.

ક્ષમાકલ્યાણુક ગણિની પટ્ટાવલી પ્રમાણે આ આચાર્ય સં. ૧૫૧૪ માં આચાર્ય પદ પામ્યા હતા અને સં. ૧૫૩૦ માં જેસલમેરમાં સ્વર્ગસ્થ થયા હતા. એ પટ્ટાવલિમાં આણુ ઉપર કરેલી એમની એ પ્રતિષ્ઠાનો પણ ‘ અર્વુદાચલોપરિ નવફળપાર્શ્વનાથપ્રતિષ્ઠાવિધાયક ’ આવી રીતે ઉલ્લેખ કરેલો છે.

(૨૬૩-૨૭૦)

આ નંબરો નીચે આપેલા લેખો અચલગઢ ઉપર આવેલા ચૌમુખ-જીના મંદિરમાંની પ્રતિમાઓ ઉપર કેતરેલા છે. આ પ્રતિમાઓ વિશાલ કાય અને પિત્તલમય બનેલી છે.

નં. ૨૬૩ અને ૨૬૮ વાળા લેખોની મિતિ સં. ૧૫૬૬ ના કાલ્ચુન સુદી ૧૦ ની છે.

પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિના સં. સહસ્રાએ અચલગઢ ઉપર, મહારાજાધિરાજ * જગમાલજીના રાજ્યમાં, આ ‘ચતુર્મુખ વિહાર’ બનાવ્યો જેની પ્રતિષ્ઠા તપાગચ્છના શ્રીસુમતિસૂરિના શિષ્ય કમલકલશસૂરિના શિષ્ય જયકલ્યાણ-સૂરિએ કરી. તે વખતે તેમની સાથે ચરણસુંદરસૂરિ આદી બીજો પણ કેટલોક શિષ્ય પરિવાર હતો.

આ લેખમાં જણાવેલા કમલકલશસૂરિથી કમલકલશા નામની તપાગચ્છની એક શાખા જુદી પ્રચલિત થઈ હતી. આ વિષયમાં લઘુપોશાલિકપટ્ટાવલી માં જણાવ્યું છે કે—સુમતિસાધુસૂરિએ પ્રથમ

* ‘ જગમાલ ’ સીરોહિનો રાજા હતો. તે મહારાવ લાખાનો પુત્ર હતો. સંવત ૧૫૪૦ માં તે પોતાના પિતાની ગાદીએ બેઠો હતો. તેણે ૪૦ વર્ષ સુધી રાજ્ય કર્યું હતું અને સંવત ૧૫૮૦ માં મરણ પામ્યો હતો. તેની વિશેષ હકીકત જુઓ ‘ સીરોહી કા ઇતિહાસ ’ માં પૃષ્ઠ ૨૦૧ થી ૨૦૫.

ઈન્દ્રનંદી અને કમલકલશ નામના એ શિષ્યોને આચાર્ય પદ આપ્યું હતું. પરંતુ પાછળથી તેમને સૂરિમંત્રના અધિષ્ઠાયક દેવે કહ્યું કે આ બેને આચાર્ય પદ આપ્યું તે ઠીક નહિં કયું કારણ કે એઓ ગચ્છનો લેદ કરશે. તેથી સુમતિસૂરિએ ફરી એક નવા આચાર્ય બનાવ્યા અને તેમનું નામ હેમવિમલસૂરિ એવું આપ્યું. સુમતિસૂરિના સ્વર્ગસ્થ થયા પછી ઉક્ત બંને આચાર્યોએ પોતપોતાના જીર્ણ સમુદાયો પ્રવર્તાવ્યા. જેમાંથી ઈન્દ્રનંદીસૂરિની શાખાવાળા ‘કુતબપુરા’ કહેવરાવા લાગ્યા અને કમલકલશસૂરિની શાખાવાળા ‘કમલકલશ’ના નામથી ઓળખાવા લાગ્યા. મૂળ સમુદાય ‘પાલણપુરા’ ના નામે પ્રખ્યાત થયો. એજ કમલકલશસૂરિના શિષ્ય જયકલ્યાણસૂરિ આ લેખોક્ત પ્રતિષ્ઠા કરનાર છે.

નં. ૨૬૪, ૬૫ અને ૬૭ વાળા લેખો સંવત ૧૫૧૮ ની સાલના છે.

પ્રથમના લેખમાં નીચે પ્રમાણે હકીકત છે:—

મેઢપાટ (મેવાડ) માં આવેલા કુંભલમેર નામના મહાદુર્ગમાં,

* દિપ્પણમાં જણાવ્યું છે કે—

‘કુતવપુરાગચ્છાદ્ધર્પવિનયસૂરિણા નિગમમતં કર્ષિતં, અપરનામ ‘મૂકટિયા’ મતં, પંચાત્ દર્પવિનયસૂરિણા સુક્તો નિગમપક્ષઃ વ્રાહ્મણે રક્ષિતઃ (?)’

અર્થાત્—કુતબપુરા ગચ્છમાંથી હર્ષવિનયસૂરિએ ‘નિગમમત’ કાઢ્યું કે જેનું બીજું નામ ‘મૂકટીયામત’ છે. પાછળથી હર્ષવિનયસૂરિએ એ મત મૂકી દીધું હતું તે પછી બ્રાહ્મણોએ રાખ્યું (?)

§ આ ‘કુંભકર્ણ’ તે મેવાડનો પ્રખ્યાત મહારાણો ‘કુંભો’ છે. આ રાણો બહુ શરવીર અને પ્રતાપી હતો. મેવાડના રક્ષણ માટે જે ૮૪ કિલ્લાઓ બાંધેલા છે તેમાંથી ૩૨ તો આ રાણા કુંભાએ જ બાંધાવ્યા છે. કુંભમેરનો કિલ્લો પણ એણે જ બાંધાવ્યો છે. મેવાડના બધા કિલ્લાઓમાં એ કિલ્લો બહુજ મજબૂત અને મહત્વનો ગણાય છે. સુપ્રસિદ્ધ જૈનતીર્થ ‘રાણપુર’ ની પાસે આવેલા પર્વત ઉપર એ કિલ્લો આવેલો છે.

રાજધિરાજ શ્રી કુંભકર્ણના વિજય રાજ્યમાં, તપાગચ્છના સંઘે કરાવેલા, અને આખુ ઉપર આણેલી પિત્તલની પ્રાઠ એવી આદિનાથની પ્રતિમાવડે અલંકૃત થયેલા શ્રીચતુર્ભુજ પ્રાસાદમાંના, બીજા આદિ દ્વારમાં સ્થાપન કરવા માટે, શ્રીતપાગચ્છના સંઘે આ આદિનાથનું બિંબ કરાવ્યું. તેની પ્રતિષ્ઠા ડૂંગરપુર નગરમાં રાહલ શ્રીસોમદાસના રાજ્યમાં, એસવાલ શાંતિના સા. સાલાની સ્ત્રી કર્મદેના પુત્ર સા. માલા અને સાહુલા નામના ભાઈઓએ કરેલા આશ્ચર્યદારક પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવપૂર્વક, સોમદેવસૂરિ આદિ શિષ્ય પરિવારની સાથે તપાગચ્છનાયક શ્રીલક્ષ્મી-સાગરસૂરિએ કરી છે. ડૂંગરપુરના સંઘની આજ્ઞાથી સૂત્રધાર લુભા અને લાંખા આદિકેએ આ મૂર્તિ બનાવી છે.

આ લેખોમાં જણાવેલા પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવનો ઉદ્દેશ ગુરુગુણરત્નાકર ના તૃતીયસ્કંધના પ્રારંભમાં ૩ ના અને ૪ થા પદ્યમાં કરેલો છે. એ પદ્યોમાં જણાવ્યા પ્રમાણે સા. સાહુલા ડૂંગરપુરના રાવલ સોમદાસનો મંત્રી હતો. તેણે ૧૨૦ મણના વજનવાળી પિત્તલની મહોટી જિનપ્રતિમા બનાવી હતી. એના કરેલા પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવમાં એ પ્રતિમાની તથા બીજી પણ અનેક પ્રતિમાઓની પ્રતિષ્ઠાઓ કરવામાં આવી હતી.

૨૬૯ નંબરવાલો લેખ, સંવત્ ૧૭૨૧ ની સાલનો છે. લેખની હકીકત આ પ્રમાણે છે:—

મહારાજધિરાજ *શ્રીઅખયરાજના સમયમાં અમદાવાદ નિવાસી શ્રીમાલ શાંતિનો વદ્ધશાખાવાળા દોસી પનીયાના સુત મનીયાની ભાર્યા મનરગદેના પુત્ર દો. શાંતિદાસે આદિનાથનું બિંબ કરાવ્યું. તેની પ્રતિષ્ઠા તપાગચ્છેય શ્રીહીરવિજયસૂરિના પટ્ટધર આચાર્ય શ્રીવિજયસેનના પટ્ટધર વિજયતિલકસૂરિના પટ્ટધર વિજયાનંદસૂરિના શિષ્ય ભટ્ટારક વિજયરાજ સૂરિએ કરી છે.

* આ 'અખયરાજ' તે સીરોહીનો રાજા બીજો અખયરાજ છે. એ સંવત્ ૧૭૩૦ માં મૃત્યુ પામ્યો હતો. એના માટે વિશેષ વૃત્તાંત જુઓ 'સીરોહી કા ઇતિહાસ' પૃષ્ઠ ૨૪૯ ૨૬૨.

(૨૭૧)

આખું દેલવાડા ઉપર વિમલસાહુના મંદિરના મુખ્ય રંગમંડ-
પમાં આવેલા એક સ્તંભની પછવાડે એક ગ્રહસ્થની મૂર્તિ ક્રોતરેલી
છે તેની નીચે ૮-૧૦ પંક્તિમાં આ નંબર ૨૭૧ વાળો લેખ ક્રોતરેલો
છે. લેખ પદ્યમાં છે પરંતુ મ્હને જે આની નકલ (પ્રતિકૃતિ-રખીંગ)
મેળી છે તે એટલી બધી અસ્પષ્ટ છે કે પૂરેપૂરી વાંચી શકાતી નથી.
પ્રારંભની ૪ પંક્તિઓ ઘણી મહેનતે વાંચી શકાણી છે. આ લેખ ઉપ-
યોગી છે. કારણ કે આમાં તે શ્રીપાલકવિની હકીકત છે જે શુદ્ધ-
પતિ સિદ્ધરાજ જયસિંહનો મિત્ર (ભાઈબંધ) હતો. તે જાતિએ પ્રાગ્વાટ
વણિગૂ હતો અને આ લેખમાં જણાવ્યા પ્રમાણે તેના પિતાનું નામ
લક્ષ્મણ હતું. એ મહાકવિ હતો અને 'કવિરાજ' એવું એનું ઉપનામ
હતું. પ્રભાચંદ્રના રચેલા પ્રમાવકચરિતના 'દેવસૂરિ પ્રબંધ' અને
'હેમચંદ્રપ્રબંધ' માં અનેક સ્થળે એ કવિનું વર્ણન આવેલું છે.
એનો પુત્ર સિદ્ધપાલ હતો તે પણ મહાકવિ હતો. તેને પણ વિજય-
પાલ નામે પુત્ર હતો અને તે પણ કવિ હતો. વિજયપાલનું બનાવેલું
દ્રૌપદી સ્વયંવર નામનું નાટક હાલમાં મળ્યું છે જે મહેં પ્રકટ થયું
છે. તેની પ્રસ્તાવનામાં આ કવિવંશનું વિસ્તૃત વર્ણન આવ્યું છે
તેથી છાસાસુએ વિશેષ ત્યાં જોઈ લેવું.

આ લેખ ઉપર જે ગ્રહસ્થની મૂર્તિ છે તે ઘણા ભાગે કવિરાજ
શ્રીપાલનીજ હોય તેમ જણાય છે.

એ લેખને ફરી તપાસવાની આવશ્યકતા છે અને એની સંપૂર્ણ
નકલ લેવાની ખાસ જરૂરત છે. મહારી પાસે જે આની પ્રતિકૃતિ છે
તેમાં અસ્પષ્ટ જણાતા નીચેના ભાગમાં જે કેટલાક અક્ષરો જણાય
છે તેમનાથી અનુમાન થાય છે કે એ ભાગમાં એના પુત્રોનાં નામો
આપેલાં હોવાં જોઈએ.

(૨૭૨-૨૭૬)

આખું પર્વતની નીચે, ખરાડીથી લગભગ ૪ માઈલ પશ્ચિમે

મૂંગથલા કરીને એક ગામ છે તેજ પ્રાચીન મુ'સ્થલ મહાતીર્થ છે. એ ગામ પૂર્વે ઘણી સારી રીતે આબાદ હતું એમ ઐતિહાસિક ઉલ્લેખોથી જણાય છે; પરંતુ વર્તમાનમાં તો એ તદ્દન ઉજ્જડ જેવું લાગે છે. ગુરુગુણરત્નાકર કાવ્ય ઉપરથી જણાય છે કે તપગચ્છાચાર્ય શ્રીમુનિસુન્દરસૂરિએ મુ'સ્થલમાં સં. ૧૫૦૧ માં લક્ષ્મીસાગરને વાચકપદ આપ્યું હતું અને તે વખતે તેમના ભાઈ સંઘપતિ ભીમે એ પદનો ઘણા ઠાઠથી મહોત્સવ કર્યો હતો.* એ ગામમાં હાલમાં કેટલાંક ટૂટેલાં મંદિરો પડ્યાં છે. તેમાં એક જૈન મંદિર પણ વિશાલ આકારવાળું દેખાતું દષ્ટિગોચર થાય છે. એજ મંદિરના સ્તંભો વિગેરે ઉપર નં. ૨૭૨ થી ૭૬ સુધીના લેખો કોતરેલા છે.

પ્રથમના બે લેખો સં. ૧૨૧૬ ના છે તેમાં વીસલ અને દેવડા નામના શ્રાવકોએ આ સ્તંભો કરાવ્યાં છે આવો ઉલ્લેખ કરેલો છે. બીજા બે લેખો સં. ૧૪૨૬ ની સાલના છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે-કોરંટ ગચ્છવાળા નન્નાચાર્યના વંશમાં, મુ'સ્થલ ગ્રામમાં ત્રીમહાવીરસ્વામિના મંદિરનો પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિના ઠ. મહિપાલની ભાર્યા રૂપિણીના પુત્ર સિરપાલે જીર્ણોદ્ધાર કર્યો. કલશ અને દંડની પ્રતિષ્ઠા કરાવી. આનુષાનુની ૨૪ દેવ કુલિકાઓમાં બિંબોની પ્રતિષ્ઠા કરાવી. પ્રતિષ્ઠા કરનાર કચ્છસૂરિના શિષ્ય સાવદેવસૂરિ.

૨૭૬ નંબરનો લેખ સં. ૧૪૪૨ ના વર્ષનો છે. તેમાં રાજા કાન્હુડદેવના પુત્ર વીસલદેવે, આ મહાવીરના મંદિરમાં સવાડીયા ઘાટ (?) દાનમાં આપ્યાનો ઉલ્લેખ છે.

* મુળ્લસ્થલેઽથ મુનિસુન્દરસૂરિભિર્યે—

યે સ્થાપિતાસ્તદનુ વાચકતાપદવ્યામ્ ।

મીમેન સઙ્ઘપતિના નિજવાન્વેના—

ઽસરબ્ધોદ્ધવે વિધુવિયદ્વસુધાઙ્ગવર્ષે ॥

—પ્રથમસર્ગ, ૯૦ પદ્ય ।

આ મંદિરમાંની એક મૂર્તિ આખુ ઉપરના તેજપાલના મંદિરમાં છે. જેના ઉપર ૧૨૮ નંબર વાળો લેખ કોતરેલો છે. આથી જણાય છે કે જ્યારે આ ગામ ભાંગ્યું ત્યારે આ મંદિરમાંની મૂર્તિઓ આખુ ઉપર લઈ જવામાં આવી હશે. તેજપાલના મંદિરમાંના બીજા લેખમાં (નં. ૬૫) મુ'સ્થલ ને મહાતીર્થ તરીકે જણાવ્યું છે તેથી સમજાય છે કે તે વખતે એ સ્થલ મહત્વનું મનાતું હશે અને ત્યાં પ્રાચીન જૈન મંદિરો વધારે હશે. ચંદ્રાવતીની જ્યારે ચઢતી કલા હતી ત્યારે તેની આસપાસનો આ બધો પ્રદેશ સમૃદ્ધિ અને જૈન પ્રજાથી ભરપૂર હતો એમ નિઃશંક રીતે આ લેખો ઉપરથી જણાય છે. મુસલમાનોના આક્રમણોના લીધે ચંદ્રાવતી ઉજ્જડ થઈ ને તેની સાથે તેના સમીપર્તી સ્થળો પણ નષ્ટ થયાં. કાલના કઠોર પ્રહારથી જર્જરિત થઈ સદાના માટે નામશેષ થઈ જવાની આણી ઉપર આવી રહેલા આ મુ'સ્થલ જેવા સ્થલોના ભગવાશેષ મંદિરોને તેમ થતાં અટકાવનાર કોઈ સિરપાલ જેવો શ્રાવક બહાર પડે તો ઘણું સાડું થાય.

આરાસણ તીર્થના લેખો.

આખુ પર્વતની પાસે આવેલા અંબાણ નામના હિંદુઓના પ્રસિદ્ધ દેવસ્થાનથી દક્ષિણ-પૂર્વ દિશામાં એક-દોઢ માઇલને છેટે કુંભારિઆ નામનું જે ન્હાતું સરખું એક ગામ વસે છે તેજ પ્રાચીન આરાસણ તીર્થ છે. તીર્થ એટલા માટે કે ત્યાં આગળ જૈનોના ૫ સુંદર અને પ્રાચીન મંદિરો આવેલાં છે. મંદિરોની કારીગરી અને બાંધણી ઘણી જ ઉંચા પ્રકારની છે. બધાં મંદિરો આખુનાં મંદિરો જેવાં ધોળા આરસપહાણના બનેલાં છે. એ સ્થાનનું જુનું નામ 'આરાસણાકર' છે તેનો અર્થ 'આરસની ખાણ'. એવો થાય છે. જૈનશ્રેયો જોતાં એ નામની યથાર્થતા તુરંત જણાઈ આવે છે. પૂર્વે એ સ્થળે આરસની મોટી ખાણ હતી. આખાં ગુંજરાત પ્રાંતમાં અહીંથી જ આરસ જતો હતો. વિમલસાહુ અને વસ્તુપાલ તેજપાલ આદિએ આખુ વિગેરે

ઉપર જે અનુપમ કારીગરીવાલા આરસના મંદિરે બનાવ્યા છે તે આરસ આ જગ્યાએથી જ લઈ જવામાં આવ્યો હતો. ઘણી ખરી જિન-પ્રતિમાઓ પણ અહીંના જ પાપાણુની બનેલી હોય છે. તારંગા પર્વત ઉપરના મહાન્ મંદિરમાં જે અજિતનાથ દેવની વિશાલકાય પ્રતિમા વિરાજિત છે તે પણ અહીંના જ પાપાણુની બનેલી છે એમ સોમસૌ-માગ્ય કાવ્ય બેતાં સ્પષ્ટ જણાય છે. એ કાવ્યમાં એ મૂર્તિના નિર્માણ બાબતે આશ્ચર્યકારક રીતે લખવામાં આવ્યું છે કે—

જ્યારે ઇંડરના સંઘપતી ગોવિંદ સેઠને તારંગા ઉપર અજિતનાથ ની નવીન પ્રતિમા પ્રતિષ્ઠિત કરવાનો વિચાર થયો ત્યારે તે આરસણુમાં જઈને ત્યાંની પર્વતવાસીની અંબિકા દેવી (અંબામાતા) ની આરધના કરી. દેવી કેટલાક કાલ પછી સંતુષ્ટ થઈ સેઠને પ્રત્યક્ષ થઈ અને ઇષિત વર માંગવા કહ્યું. સેઠે જણાવ્યું કે મહારે ખીજ કોઈ વસ્તુની અપેક્ષા નથી ફક્ત એક જિનપ્રતિમા બનાવવી છે માટે એક વિશાલ શિલા આપો. એ સાંભળી દેવીએ જણાવ્યું કે પ્રથમ તહારા પિતા વચ્છરાજ સેઠે પણ મહારી પાસે આવી રીતે એક શિલાની યાચના કરી હતી પરંતુ તે વખતે શિલા નહાની હતી; હવે તે મહોટી થઈ છે તેથી તું સુખેથી તે લે અને પ્રતિમા બનાવ. દેવીની અનુમતિ પામી સેઠે જાણુમાંથી શિલા કઢાવી અને તેને એક રથમાં મૂકી. પછી નૈવેદ્ય આદિ ઉત્તમ પદાર્થો દ્વારા દેવીની પૂજા કરીને ત્યાંથી તે શિલા લઈ રથ તારંગા તરફ ચાલ્યો. તેને એવવા માટે સેંકડો બલવાન બળદો બેઠવા પડ્યા હતા તથા સંખ્યાબંધ માણસો હાથમાં કોદાળા, કુહાડા અને પાવડા વિગેરે લઈ આગળ ચાલતા હતા અને રસ્તામાં રહેલા પથરો ફેંડતા, ઝાડો કાપતા અને ખાડાઓ પૂરતા થકાં રથને ચાલવા માટે માર્ગ સાફ બનાવતા હતા. આવી રીતે ધીમે ધીમે ચાલતો તે રથ કેટલાકે મહિના પછી તારંગે પહોંચ્યો હતો. વિગેરે. (જુઓ સોમસૌમાગ્ય કાવ્ય, સર્ગ ૭, પદ્ય ૪૨-૫૭.)

આર્કિઆલોજિકલ સર્વે. આફ. ઇ. ડિઆ, વેસ્ટર્ન સાઈલ, ના સન ૧૯૦૫-૬ ના પ્રોગ્રેસ રીપોર્ટમાં કુભારીઆના એ જૈન મંદિરો માટે વિસ્તારપૂર્વક લખાણ કરવામાં આવ્યું છે જેમાંથી કેટલોક ભાગ અત્રે આપવો ઉપયોગી થઈ પડશે.

“ કુભારીઆમાં જૈનોનાં સુંદર મંદિરો આવેલાં છે જેમની યાત્રા કરવા પ્રતિવર્ષ ઘણા જૈનો જાય છે. દંતકથા એવી ચાલે છે કે વિમલસાહે ૩૬૦ જૈન મંદિરો બંધાવ્યા હતાં અને તેમાં અંબા માતાએ ઘણી દોલત આપી હતી. પછી અંબાજીએ તેને પૂછ્યું કે કોની મદદથી તે આ દેવાલયો બંધાવ્યાં ? ત્યારે તેણે કહ્યું કે ‘ મહારા ગુરૂની કૃપાથી ’ માતાજીએ ત્રણવાર તેને આવી રીતે પૂછ્યું અને એનો એજ જવાબ મળ્યો. આવી દૃતમ્નતાથી ગુસ્સે થઈને તેમણે તેને કહ્યું કે જો જીવવું હોય તો ન્હાસી જ, તેથી તે એક દેવાલયનાં ભોંયરામાં પેઠો અને આખું પર્વત ઉપર નિકળ્યો. ત્યાર બાદ માતાજીએ પાંચ દેવાલયો સિવાય સર્વ દેવાલયો બાળી ન્હાંખ્યા અને આ બળેલાં પથ્થરો હજી પણ સર્વત્ર રખડતા જોવામાં આવે છે. ફાર્બસ સાહેબ કહે છે કે આ બનાવ કોઈ જવાળામુખી પર્વત ફાટવાથી બનેલો છે. પણ ગમે તેમ હોય તો પણ ત્યાં એટલા બધા બળેલા પથ્થરો પડેલા છે કે જેથી ત્યાં પાંચ કરતાં વધારે મંદિરો હશે એમ અનુમાન થઈ શકે. ”

“ કુભારીઆમાં મુખ્ય કરીને ૬ મંદિરો છે જેમાંનાં પાંચ જૈનોનાં છે અને એક હિંદુનું છે. જૈનોનાં ચાર મંદિરોનો આકાર આખું ઉપરના, તથા નાગડા અગરભદ્રેશ્વરના મંદિર જેવો છે. તે સર્વના ઉત્તર તરફ મુખ છે તથા આગળ પરસાળવાળી દેવકુલિકાઓની હાર તેમની આલ્પબાલુ આવેલી છે. આ મંદિરો વખતો વખત સમરાવવામાં આવ્યાં છે, તેથી કરીને જીનું અને નવું કામ ભેળસેળ થઈ ગયું છે. કેટલાક સ્તંભો, દ્વારો અને છતમાં કરેલું કોતરકામ ઘણું જ ઉત્તમ છે અને તે આખાનાં દેલવાડાના મંદિરોના જેવું છે. મી. કાઉસેન્સના બતાવ્યા પ્રમાણે જ્યાં જ્યાં જીનું કામ રાખેલું છે તે નવા કામ કરતાં જુદું પડી જાય છે.

સ્તંભો જોઈએ તેટલા ઉંચા નહિ હોવાને લીધે તથા છત જોઈએ તે કરતાં નીચી હોવાથી મોટા પાટડાઓની વચ્ચેમાં આવેલી છત ઉપરનું ઘણું કોતરકામ એક દમ જોઈ શકાય તેમ નથી, તે બધું એક પછી એક જોવું પડે છે અને તે પણ છતની બરાબર તળેજ ઉભા રહીને ડાકને તરફી આપીનેજ જોઈ શકાય છે.”

નેમિનાથ મંદિર.

“ જૈન દેવાલયોના સમૂહમાં ઐથી મોટામાં મોટું અને વધારે જરૂરનું દેવાલય નેમિનાથનું છે. બહારના દ્વારથી રંગમંડપ સુધી એક દાદર બાય છે. દેવગૃહમાં એક દેવકુલિકા, એક ગૃહમંડપ અને પરસાળ આવેલાં છે. દેવકુલિકાની ભીંતો જુની છે પણ તેનું શિખર તથા ગૃહમંડપની બહારનો ભાગ હાલમાં બનાવેલાં છે. તે ઇંટથી ચણેલા હોઈ, તથા પ્લાસ્ટર દઈ, આરસ જેવાં આદ્ર કરવામાં આવ્યાં છે. આનું શિખર તારંગામાં આવેલા જૈન મંદિરના ઘાટનું છે અને તેના તથા ઘુમ્મટના આમલસારની નીચે ચારે બાજુએ મોટાં મુકેલાં છે. મંદિરના અંગે આવેલી દેવકુલિકાઓના અથ ભાગના છેડા ઉપર આવેલા તથા દેવગૃહની પરસાળમાં આવેલા સ્તંભો સિવાય મંડપના સ્તંભો આજુ ઉપરના દેલવાડાના વિમલસાહવાળા મંદિરના સ્તંભો જેવા જ છે. પરસાળના એક સ્તંભ ઉપર લેખ છે જેમાં લખેલું છે કે તે એક આસપાલે ઈ. સ. ૧૨૫૩ માં બંધાવ્યો હતો. અહીં જુના કામને બદલે નવું કામ એવી જ સફાઈથી કરેલાનો દાખલો આપણને મળી આવે છે. રંગમંડપની બીજી બાજુએ ઉપરના દરવાજામાં તથા છેડેના બે ન્હાના સ્તંભોની વચ્ચેની કમાનો ઉપર મકરના મુખો મુકેલાં છે. આ મુખોથી શરૂ કરીને એક સુંદર તોરણ કોતરવામાં આવ્યું છે જે ઉપરના પથરની નીચેની બાજુને અડકે છે અને જે દેલવાડાના વિમલસાહના મંદિરમાંની કમાનો ઉપર આવેલા તોરણના જેવું જ છે. મંડપના સ્તંભોની ખાલી કમાનો તથા પરસાળના સ્તંભોની ખાલી કમાનો જે ગૃહમંડપના દ્વારની બરાબર

સામે આવેલી છે તે, તથા ઉપરના પાટડાની નીચે આવેલા આગળા ઉપરથી એમ જણાય છે કે પહેલાં આવાં બીજાં તોરણો હતાં જે હાલમાં નાશ પામ્યાં છે. મંદિરની બંને બાજુએ મળીને આઠ દેવ કુલિકાઓ છે. પાંચમા નંબરની દેવકુલિકા છે તે બધી કરતાં મહોટી છે. મંદિરની જમણી બાજુ વાળી દેવકુલિકામાં આદિનાથની અને ડાબી બાજુવાળીમાં પાર્શ્વનાથની સબ્ય મૂર્તિઓ વિરાજમાન છે. મંડપના મધ્ય ભાગ ઉપર હાલના જેવું એક છાપડું આવેલું છે જે ઘુમ્મટના આકારનું છે અને જેને રંગ દઈ સુશોભિત કરવામાં આવ્યું છે. તેની બાજુબાજુએ ચામચીડીયાં તથા ચક્રલીઓને અટકાવે એવું વાંસનું પાંજરું બાંધેલું છે. મંડપના બીજા ભાગની છત તથા ઓસરીની છત સાદી અને હાલના જેવી છે. મંડપ અને ઓસરીના વચ્ચેના ભાગમાં એટલે કે મૂળ ગર્ભાગારની જમણી બાજુએ ઉપરના ભાંગેલા પાટડાને મદદગાર થવા માટે બેડાળ ત્રણ કમાનો ચણી છે અને તે સાથેના સ્તંભ સુધી લખાવેલી છે જેથી કરીને ઘણું કોતરકામ ઢંકાય જાય છે.”

(૨૭૭)

ઉપર વર્ણવેલા એ નેમીનાથના મંદિરમાં મૂલનાથક તરીકે જે પ્રતિમા પ્રતિષ્ઠિત છે તેના આસન નીચે આ નં. ૦ ૨૭૭ નો લેખ ફાંતરેલો છે. લેખોક્ત ઉલ્લેખનો તાત્પર્ય આ પ્રમાણે છે—

સં. ૧૬૭૫ ના માઘસુદી ૪ ને શનિવારના દિવસે એકેશ (ઓસવાલ) જાતિના વૃદ્ધ શાખાવાળા બુદ્ધરા (બોદુરા) રાજપાલે શ્રીનેમિનાથનાં મંદિરમાં નેમિનાથનું બિંબ કરાવ્યું. તેની પ્રતિષ્ઠા હીરવિજયસૂરિના પદ્મધર આચાર્ય શ્રીવિજયસેનસૂરિના શિષ્ય આચાર્ય શ્રીવિજયદેવસૂરિએ, પંડિત કુશલસાગરગણિ આદિ સાધુ પરિવાર સાથે કરી છે.

ધર્મ સાગરગણિવાળી તપાગચ્છપટ્ટાવલી માં જણાવેલું છે કે વાહી દેવસૂરિએ (સમય વિ. ગ. ૧૧૭૪-૧૨૨૬) આરાસણમાં નેમિ-

નાથની પ્રતિષ્ઠા કરી હતી. (તથા આરાસણે ચ નેમિનાથપ્રતિષ્ઠા કૃતા) એથી જણાય છે કે પ્રથમ આ મંદિરમાં ઉક્ત આચાર્યની પ્રતિષ્ઠિત કરેલી પ્રતિમા વિરાજિત હશે પરંતુ પાછળથી કોઈ કારણથી તે ખંડિત કે નષ્ટ થઈ જવાના લીધે તેના સ્થળે, વોહરા રાજપાલે આ નવી પ્રતિમા બનાવી વિજયદેવસૂરિના હાથે પ્રતિષ્ઠિત કરી છે, એમ જણાય છે.

(૨૭૮)

એજ મંદિરમાં ઉપર્યુક્ત પ્રતિમાની દક્ષિણ બાજુએ આ દિનાથ તીર્થંકરની પ્રતિમા સ્થાપિત છે તેની પલાંઠી નીચે આ નં. ૨૭૮ નો લેખ કોતરેલો છે. લેખની સાલ અને પ્રતિષ્ઠાતા આચાર્યનું નામ ઉપરના લેખ પ્રમાણે જ છે. પ્રતિમા કરાવનાર શ્રીમાલસાતીના વૃદ્ધશાખાવાળા સા. રંગા (સ્ત્રી કીલારી) સુત લહુઆ....સુત પનીઆ સુત સમર સુત હીરજી છે.

(૨૭૯)

આ લેખ મૂલ મંદિરની ડાબી બાજુએ આવેલી ભમતીમાંની છેલ્લી દેવકુલિકાની ભીંત ઉપર કોતરેલો છે. હકીકત આ પ્રમાણે છે:-

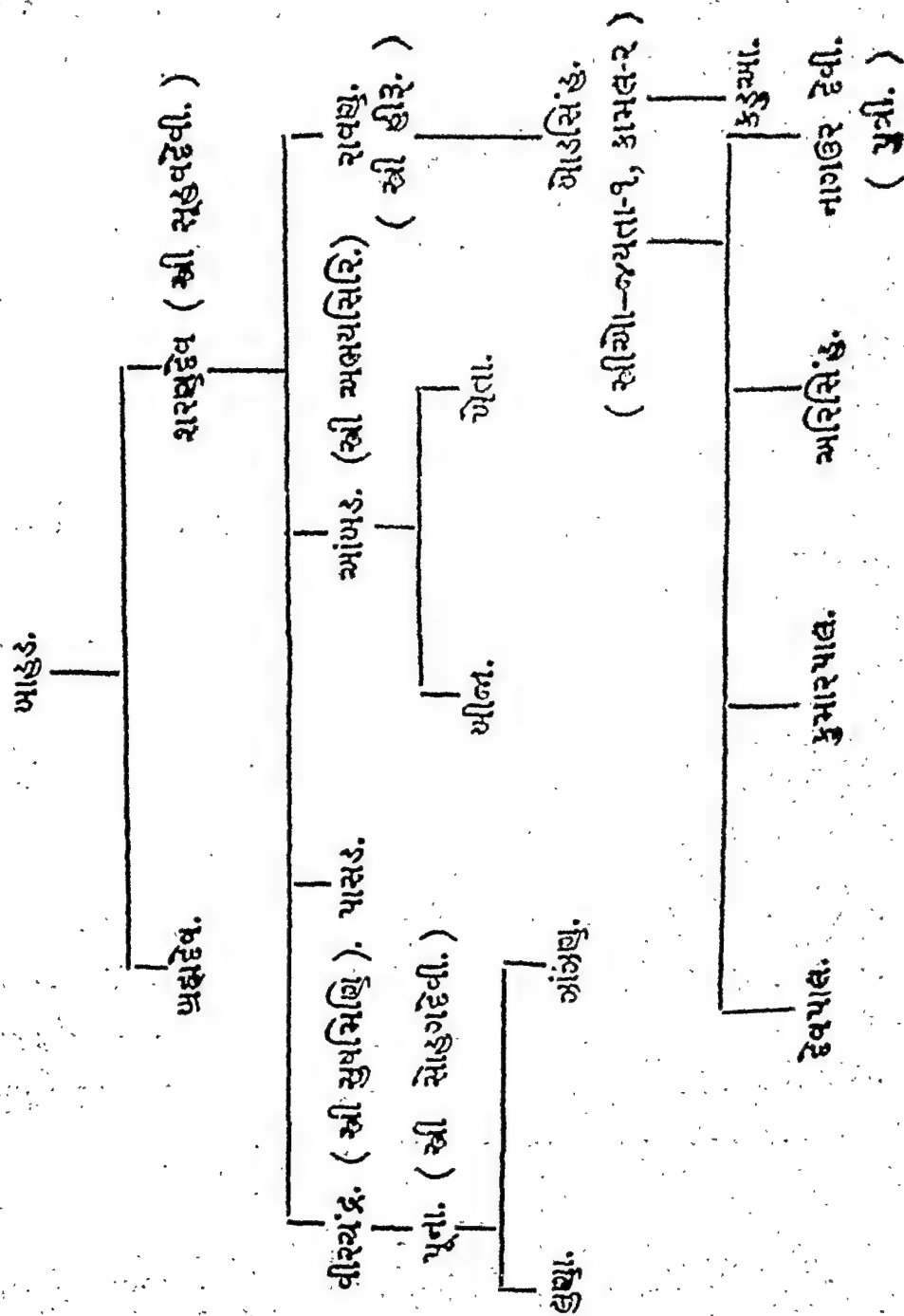
પ્રાગ્વાટ વંશના શ્રે. બાહુડયે શ્રીજિનભદ્રસૂરિના સદુપદેશથી પાઠપરા (મણુ) કરીને વડોદરાની પાસે આવેલું હાલનું ' પાદરા ') નામના ગામમાં ઉદેવસહિકા નામે એક મહાવીર સ્વામિનું મંદિર બનાવ્યું હતું. તેના બે પુત્રો થયા પ્રહ્લદેવ અને શરણુદેવ. પ્રહ્લદેવે સં. ૧૨૭૫ માં અહિંનાજ (આરાસણમાં) શ્રીનેમિનાથ મંદિરના રંગમંડપમાં ' દાદા ધર ' કરાવ્યો. તેના ન્હાના ભાઈ શ્રે. શરણુદેવ (સ્ત્રી સૂહવદેવી) ના વીરચંદ્ર, પાસડ, આંખડ અને રાવણ નામના પુત્રોએ પરમાનંદસૂરિના સદુપદેશથી સંવત્ ૧૩૧૦ માં સમતિશતતીર્થ (એકસો સિત્તેર જિન શિલાપટ્ટ) કરાવ્યું. વળી સં. ૧૩૩૮ માં એજ આચાર્યના ઉપદેશથી પોતાના સમસ્ત પરિવાર સહિત એ ભાઈઓએ વાસુપૂજ્ય તીર્થંકરની દેવકુલિકા કરાવી. સં. ૧૩૪૫ માં સંમેતશિખર નામનું તીર્થ કરાવ્યું તથા મોટાટી યાત્રા સાથે તેની પ્રતિષ્ઠા કરી જે અદ્યાપિ *પોસીના નામના ગામમાં શ્રીસંઘવડે પૂજાય છે.

આ લેખમાં જણાવેલા બાહડને કૌર્ણસે કુમારપાલ ચૌહાણને મંત્રી બાહડ માન્યો છે પરંતુ તે પ્રકટ જૂલ છે. મંત્રી બાહડ તો (ઉદયનનો પુત્ર) જાતિએ શ્રીમાલી હતો અને આ બાહડ તો જાતિએ પ્રાગ્વાટ (પોરવાડ) છે. તેથી આ બંને બાહડો જુદા જુદા છે. સમય બંનેનો લગભગ એક જ હોવાથી આ ભ્રમ થયો હોય તેમ જણાય છે.

આગળનો નં. ૨૬૦ વાળો લેખ પણ આ લેખ સાથે મળતો છે. એ લેખ મૂલનાંચકની ડાબી બાજુએ આવેલી ભમતીમાંની વાસુપૂજ્ય દેવકુલિકામાં પ્રતિમાના પદ્માસન ઉપર કોતરેલો છે. પ્રસ્તુત લેખમાં જણાવેલી-સંવત્ ૧૩૩૮ માં બનાવેલી-વાસુપૂજ્ય દેવકુલિકા તે આજ છે.

લેખોક્ત હકીકત સ્પષ્ટજ છે. આ બંને લેખોમાં આવેલાં મનુષ્યોનાં નામોનો પરસ્પર સંબંધ આ પ્રમાણે છે:—

* પોસીના ગામ, મહીકાંઠામાં આવેલા ઇડર રાજ્યમાં આવેલું છે. ત્યાં હાલમાં એક જૈન મંદિર છે. એ સ્થાન ત્રીય જુવું જણાય છે. પૂર્વે આ વધારે મંદિરો હોવાં જોઈએ એમ જણાય છે.

આ લેખોમાં જણાવેલા પરમાનંદસૂરિ અને નીચેના લેખમાં જણાવેલા પરમાનંદસૂરિ બંને જુદા છે. આ પરમાનંદસૂરિ ખુદ્દગમ્હીય છે અને નીચેવાલા ચંદ્રગમ્હીય છે. આ સૂરિની શુદ્ધ પરંપરા આ પ્રમાણે છે:—

જિનભદ્રસૂરિ.

રત્નપ્રભસૂરિ.

હરિભદ્રસૂરિ.

પરમાનંદસૂરિ.

(૨૮૦)

આ નંબર વાળો લેખ, એજ મંદિરના એક સ્તંભ ઉપર કાતરેલો છે.

સં. ૧૩૧૦ ના વર્ષે વૈશાખ વદિ ૫ શુક્રવાર. પ્રાગ્વાટ સાતિનાં શ્રે. વીરહુણ અને માતા રૂપિણીના શ્રેયોર્થે તેમના પુત્ર આસપાલ, સીધપાલ અને પંચસીંહે પોતાના વિભવાનુસાર આરાસણ નગરમાં શ્રી-નેમિનાથ ચૈત્યના મંડપમાં, ચંદ્રગમ્હના આચાર્ય શ્રી પરમાનંદસૂરિના શિષ્ય શ્રી રત્નપ્રભસૂરિના સદુપદેશથી એક સ્તંભ કરાવ્યો.

દક્ષિણચિન્હ નામના આચાર્યની (શક સંવત્ ૭૦૦ માં) રચેલી કુવલયમાલા નામની પ્રાકૃત કથાનો સંસ્કૃતમાં સંક્ષેપ કરનાર આજ રત્નપ્રભસૂરિ છે એમ તે શ્રદ્ધાના દરેક પ્રસ્તાવને અંતે “इत्याचार्य श्रीपरमानन्दसूरि शिष्य श्रीरत्नप्रभसूरिविरचिते कुवलयमालाकथा संक्षेपे” આવી રીતે કરેલા ઉલ્લેખથી નિશ્ચિત રૂપે જણાય છે.

(૨૮૧)

આ લેખ એક ભીંત ઉપર કાતરેલો છે.

સંવત્ ૧૩૪૪ ના આષાઢ શુદ્ધ પૂર્ણિમાના દિવસે. શ્રી નેમિનાથ દેવતા ચૈત્યમાં ત્રણ કસ્યાણક (દીક્ષા, કેવલ અને મોક્ષ ?) દિવસે

પૂજા માટે, . સિધરના પુત્ર શ્રે. ગાંગદેવે વીસલપ્રિય ૧૨૦ દ્રમ (તે વખતે ચાલતા વીસલપુરીયા ચાંદિના શિકકાઓ) નેમિનાથ દેવનાં ભંડારમાં નહાંખ્યા છે. તેના વ્યાજમાંથી પ્રતિમાએ ૩ દ્રમ પૂજા માટે ચઢાવાય છે.

(૨૮૨)

આ લેખ એક થાંભલા ઉપર કેતરેલો છે. સં. ૧૫૨૬ ના આષાઢ વદિ ૬ મીને સોમવારના દિવસે પાટણ નિવાસી ગુજરજાતીય મહં. પૂજના પુત્ર સીધરે અહિંની યાત્રા કરી હશે તેથી તેના સ્મરણ માટે આ લેખ કેતરાવ્યો હોય એમ જણાય છે.

(૨૮૩)

આ લેખ પણ એક ભીંત ઉપર કેતરેલો છે. શ્રે. ગાંગદેવ નામના કોઈ શ્રાવકે પોતાના પરિવાર સહિત નેમિનાથનાં બિંબો કરાવ્યાં જેમની પ્રતિષ્ઠા નવાંગવૃત્તિકારક શ્રી અભયદેવસૂરિની શિષ્યસંતતિમાં થએલા આચાર્ય શ્રી ચંદ્રસૂરિએ કરી છે.

(૨૮૪)

આ લેખ, ગૂઢમંડપમાં આવેલા એક શિલાપટ્ટ ઉપર કેતરેલો છે. જેમાં મુનિસુવ્રતતીર્થકરની પ્રતિમા તથા તેમણે કરેલો અશ્વને બાધ અને સમલિકાવિહારતીર્થ વિગેરેના આકારો કેતરેલા છે. લેખનો અર્થ આ પ્રમાણે છે:—

સં. ૧૩૩૮ ના જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧૪ શુક્રવાર. શ્રીનેમિનાથ ચૈત્યમાં સંવિજ્ઞવિહારી શ્રી ચક્રેશ્વરસૂરિના સંતાનીય શ્રીજયસિંહસૂરિ શિષ્ય શ્રીસોમપ્રભસૂરિ શિષ્ય શ્રીવદ્ધમાનસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરેલું, આરાસણ-આકર નિવાસી પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિના શ્રે. ગોનાના વંશમાં થએલા શ્રે. આસપાલે પોતાના કુટુંબ સાથે અન્ધાવબોધ અને સમલિકા વિહાર તીર્થોદ્ધાર સહિત શ્રીમુનિસુવ્રતબિંબ કરાવ્યું.

(૨૮૫-૮૮)

આ ત્રુટિત લેખો બુદ્ધી બુદ્ધી જાતના બનેલા શિલાપટ્ટો તથા પ્રતિમાઓ ઉપર કેતરેલા છે. સાલ અને તિથિ સિવાય વધારે જાણવાનું એમાં કશું નથી.

(૨૮૯)

આ લેખ એક પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા ઉપર કેાતરેલો છે. સં. ૧૨૦૬ ના જ્યેષ્ઠ સુદિ ૬ મંગળવારના દિવસે શ્રે. સહુજિગના પુત્ર ઉદ્ધા નામના પરમ શ્રાવકે પોતાની શ્રી સલક્ષણના શ્રેય માટે, પોતાના ભાઈ, ભાણેજ અને ગહેન આદિક પરિવાર સહિત, શ્રીપાર્શ્વનાથનું 'ખિંબ કરાવ્યું' જેની પ્રતિષ્ઠા શ્રીઅજિતદેવસૂરિના શિષ્ય શ્રી વિજયસિંહસૂરિએ કરી.

આ અજિતદેવસૂરિ તે સુપ્રસિદ્ધ આચાર્ય શ્રીમુનિચંદ્રસૂરિના શિષ્ય અને પ્રવરવાદી શ્રીદેવસૂરિના ગુરુભાતા હતા. મુનિસુન્દરસૂરિની ગુર્વાવલીમાં લખ્યા પ્રમાણે તેઓ શ્રમણ ભગવાન શ્રીમહાવીર દેવની ૪૨ મી પાટે થયેલા છે. ૪૩ મી પાટે વિજયસિંહસૂરિ થયા જેમણે આ લેખોક્ત પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરી છે. સિદ્ધપ્રકર, કુમારપાલપ્રતિબોધ* સુમતિનાથચરિત્ર આદિ અનેક ગ્રંથોના કર્તા અને 'શતાર્થી'ની બુદ્ધિ-પ્રભાવ જણાવનારી પદવીના ધારક સોમપ્રભાચાર્ય આજ વિજયસિંહ સૂરિના પટ્ટધર હતા. વિશેષ માટે જુઓ ઉક્ત ગુર્વાવલી પદ્ય ૭૩-૭૭ તથા 'જૈનહિતૈષી' પત્રમાં (ભાગ ૧૨ અંક ૬-૧૦, તથા ભાગ ૧૩ અંક ૩-૪;) સોમપ્રભાચાર્ય અને સૂકિતમુકતાવલી વિષયે પ્રકટ થયેલા મ્હારા બે લેખો.

(૨૯૦)

આ લેખ સંખધી હકીકત ઉપર ૨૭૯ નંબરના લેખાવલોકનમાં આવી ગઇ છે.

(૨૯૧)

આજ મંદિરની એક દેવકુલિકા ઉપર આ લેખ કેાતરેલો છે. સં. ૧૩૩૫ ના માઘ સુદિ ૧૩ ચંદ્રાવતી નિવાસી સાંગા નામના શ્રાવકે પોતાના કલ્યાણ માટે શાંતિનાથ ખિંબ કરાવ્યું જેની પ્રતિષ્ઠા વદ્ધ-માનસૂરિએ કરી છે.

* આ ગ્રંથ, 'ગાયકવાડસુ ઓરીએન્ટલ સીરીઝ'માં મ્હારા તફ્તી સંશોધિત યર્ષ મુદ્રિત થાય છે. એમાં હેમચંદ્રાચાર્યે કુમારપાલ રાજાને જૈન ધર્મ સંખધી કરેલા બોધનું વર્ણન છે.

(૨૯૨)

આ લેખ પણ એજ દેવકુલિકામાં કોતરેલો છે. સં. ૧૩૩૭ જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧૪ શુક્રવાર. ખાંખણ નામના શ્રાવકે પોતાના શ્રેય માટે શાંતિનાથ પ્રતિમા કરાવી. તેની પ્રતિષ્ઠા પણ વર્દ્ધમાનસૂરિએ કરી છે. તેઓ પ્રહદ્ગુચ્છીય શ્રીચક્રેશ્વરસૂરિના શિષ્ય સંતતિમાં થએલા સોમપ્રભસૂરિના શિષ્ય હતા.

મહાવીર તીર્થકરનું મંદિર.

“ નેમિનાથના દેવાલયથી પૂર્વમાં મહાવીરનું દેવાલય છે. બહારની બે સીડીઓથી એક આચ્છાદિત દરવાજામાં અવાય છે જે હાલમાં બનાવેલો છે. અંદર, તેની બંને બાજુએ ત્રણ મ્હોટા ગોખલા છે, પણ અત્ય ભાગમાં તે દેવ કુલિકાઓ છે.

“ રંગમંડપના વચલા ભાગમાં ઉંચે કોતરેલો એક ધુમ્મટ છે જે ભાંગેલો છે તથા રંગેલો તેમજ ઘોળેલો છે. આ ધુમ્મટનો આધાર અષ્ટકોણકૃતિમાં આવેલા આઠ સ્તંભો ઉપર છે જેમાંના બે દેવકુલિકાની પરસાલના છે અને તે આખુના વિમલસાહના દેવલયના સ્તંભો જેવા છે. ખાંડીના સાદા છે. પહેલાં આ સ્તંભોની દરેક જોડને મકરના મોંઢાથી નિકળેલા તોરણોથી શણગારવામાં આવી હતી પણ હાલ એક સિવાય બધાં તોરણો જતાં રહ્યાં છે. રંગમંડપના બીજા ભાગોની છતના બુદ્ધ બુદ્ધા વિભાગો પાડયા છે જેના ઉપર આખુના વિમલસાહના દેહરામાં છે તેમ જૈનચરિત્રોનાં બુદ્ધાં બુદ્ધાં દશ્યો કાઢવામાં આવ્યાં છે.

“ દેવ કુલિકાની ભીંતો હાલમાં બંધાવેલી છે, પણ શિખર બુના પત્થરના કટકાનું બનેલું છે. ગૂઢમંડપ બુનો છે અને તેને, પહેલાં, બે બાજુએ બારણાં તથા દાદરો હતા. હાલમાં તે બારણાં પૂરી નાંખેલાં છે અને તેમને ઠેકાણે માત્ર બે જાળીઆં રાખેલાં છે જેથી અંદર અજવાળું આવી શકે છે. ગૂઢમંડપની બારશાખમાં ઘણુંજ કોતરકામ છે પણ દેવકુલિકાઓની બારશાખોને નથી. અંદર મહાવીરદેવની એક સવ્ય મૂર્તિ છે જેના ઉપરના લેખમાં ઈ. સ. ૧૬૧૮ ની મિતિ

આપેલી છે, પણ જે બેઠક ઉપર તે પ્રતિમા બેસાડેલી છે તે બેઠક જુની છે અને તેના ઉપરના લેખમાં ઇ. સ. ૧૦૬૧ ની મિતિ આપેલી છે.

“ ડાંખી અંગર પાશ્વમ બાજુએ બે જુના સ્તંભોની સાથે બે નવા સ્તંભો છે જે ઉપરના ભાંગેલા ચોરસાના આધાર રૂપ છે. દક્ષિણ ખુણાની પૂર્વ બાજુમાં આપેલી ત્રીજી તથા ચોથી દેવકુલિકાની બારસાળો બીજી દેવકુલિકાઓ કરતાં વધારે કોતરેલી છે. ત્રીજી દેવકુલિકાની આગળ; ઉપરના ચોરસાની નીચેની બાજુએ અડકનારી એક કમાનના આધાર રૂપ સ્તંભો ઉપર બે બાજુએ ‘ કીચક ’ બેકેટ્સ જોવામાં આવે છે; આ બાજુમાં જણવા જેવી છે, કારણ કે બીજે કોઈ ઠેકાણે અગ્રભાગમાં અંગર દેવકુલિકામાં આ પ્રમાણે નથી. ” §.

આ દેવાલયમાં મૂલનાયક તરીકે જે મહાવીર દેવની મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠિત છે તેની પલાંઠી ઉપર નં. ૨૯૩ નો લેખ કોતરેલો છે. મિતિ ૧૬૭૫ ના માઘ શુદ્ધિ ૪ શનિવાર. ચોકેશ વંશના અને વૃદ્ધશાખાના સા. નાનિઆ નામના શ્રાવકે, આરાસણ નગરમાં શ્રી મહાવીરનું જિંબ કરાવ્યું જેની પ્રતિષ્ઠા વિજ્યદેવસૂરિએ કરી છે. આટલી હુકીકત છે.

૨૯૪ નો લેખ પણ એજ સ્થળે-મૂર્તિની બેઠક નીચે કોતરેલો છે. લેખ ખડિત છે. ફક્ત—સં. ૧૧૧૮ ના શકગુણ શુકલ ૯ સોમવારના દિવસે આરાસણ નામના સ્થાનમાં તીર્થપતિની પ્રતિમા કરાવી; આટલી હુકીકત વિદ્યમાન છે. અરાસણના લેખોમાં આ સૌથી જુનો લેખ છે. આ લેખથી જણાય છે કે નેમિનાથ ચૈત્યની માફક આ ચૈત્યની મૂલપ્રતિમા પણ ખડિત કે નષ્ટ થઈ ગઈ હશે તેથી તેના સ્થળે આ વિદ્યમાન પ્રતિમા વિરાજિત કરવામાં આવી હોય તેમ જણાય છે.

પાશ્વનાથ મંદિર.

(૨૯૫-૩૦૧)

૨૯૫થી ૩૦૧ નંબર સુધીના લેખો પાશ્વનાથના મંદિરમાં આવેલા છે. જેમાંનો પહેલો લેખ મૂલનાયક ઉપર કોતરેલો છે. મિતિ ઉ.

પર પ્રમાણે જ ૧૬૭૫ ની છે અને પ્રતિષ્ઠાતા આચાર્ય પણ તેજ વિ-
જયદેવસૂરિ છે.

મૂલ ગર્ભાગારની બહાર જે ન્હાનો રંગમંડપ છે, તેના દરવાજા-
ની જમણી બાજુ ઉપર આવેલા ગોખલાની વેદી ઉપર ૨૯૬ નંબરનો
લેખ કોતરેલો છે. મિતિ સં. ૧૨૧૬ ની વૈશાખ સુદિ ૨. શ્રે. પા-
સદેવના પુત્ર વીર અને પુત્રાએ પોતાના ભાઈ જેહુડના શ્રેયાર્થે
પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા કરાવી જેની પ્રતિષ્ઠા નેમિચંદ્રાચાર્યના શિષ્ય
દેવાચાર્યે * કરી.

આક્રીના લેખો એજ મંદિરમાંની બુદ્ધી બુદ્ધી પ્રતિમાની બેઠકે
ઉપર કોતરેલા છે. છેલ્લા ત્રણની મિતિ સં. ૧૨૫૮ ના આષાઠ સુદિ
૨ શનિવારની છે. એ લેખોમાં પ્રતિષ્ઠાતા તરીકે આચાર્ય ધર્મધોષનું
નામ આપેલું છે.

એ મંદિરનું વર્ણન ઉપર રીપોર્ટમાં આ પ્રમાણે આપ્યું છે:—
“ પહેલાં, પાર્શ્વનાથના દેવાલયને ત્રણ દ્વારો હતાં તેમાંનાં બે બંધ કર્યા
છે તેથી પશ્ચિમ તરફના દ્વારમાં થઈને અંદર જઈ શકાય છે. દરેક
બાજુએ મધ્યની દેવકુલિકા બીજી કરતાં વધારે કોતરકામ વાળી છે.

* આ દેવાચાર્ય તે કદાચ સુપ્રસિદ્ધ તાર્કિક વાદી દેવસૂરિ હશે. કારણ-
કે પટ્ટાવલી પ્રમાણે તેમનો સ્વર્ગવાસ સં. ૧૨૨૬ માં થયેલો છે. જે કે
તેઓ સ્વરચિત સ્યાદવાદરત્નાકર નામના મહાન ગ્રંથમાં પોતાને મુનિયં-
દ્રસૂરિના શિષ્ય તરીકે પ્રકટ જણાવે છે તેમજ પટ્ટાવલી ત્રિગેરે બીજા ગ્રંથોમાં
પણ મુનિયંદ્રસૂરિશિષ્ય તરીકે જ તેમને ઉલ્લિખિત કરવામાં આવ્યા છે, પરંતુ
કદાચ એમ હોય કે તેમના દીક્ષા ગુરૂ તો નેમિચંદ્રસૂરિ હોય (કે જેમણે પો-
તાના ગુરૂભ્રાતા વિનયચંદ્ર ઉપાધ્યાયના શિષ્ય મુનિચંદ્રને પોતાના પટ્ટધર બના-
વ્યા હતા) પરંતુ પાછળથી મુનિચંદ્રસૂરિની ગાદીએ આવેલા હોવાથી તેમના જ
શિષ્ય તરીકે ઉલ્લેખવામાં આવ્યા હોય, કે જેમ બીજા ઘણા આચાર્યોના વિ-
ષયમાં બનેલું છે. એ કેવલ એક નામના સામ્યને લખને અનુમાન કરવામાં
આવ્યું છે, નિર્ણય રૂપ કશું નથી. સમાન નામવાળા અનેક આચાર્યો એક-
જ સમયમાં વિદ્યમાન હોવાના ઉદાહરણો પણ જૈન સાહિત્યમાંથી ઘણા મળી
આને છે.

તેના મંડપના સ્તંભો તથા ધુમ્મટની ગોઠવણ મહાવીર અને શાંતિ-
નાથના દેવાલયના જેવી છે, પણ શાંતિનાથ દેવાલયની માફક માત્ર ચાર
તોરણો છે જેમાંનું દેવકુલિકાની પરસાલની સામે આવેલા દાદર ઉપરનું
એક જ હાલમાં રહેલું છે. નેમિનાથ ચૈત્યની માફક ધુમ્મટની આગુ-
બાગુએ વાંસના સળીઆ ઉભા કર્યા છે. દેવકુલિકાનો બાહ્ય ભાગ
તથા ગૂઢમંડપનો એક ભાગ અર્વાચીન છે. દાદર સાથે આવેલા બે
સ્તંભોની વચ્ચેની એક બુની બારસાબ ગૂઢમંડપની પશ્ચિમની ભીતમાં
ચણવામાં આવી છે, પણ આ દ્વાર બંધ કરવામાં આવ્યું નથી. ભીતની
ખીણ બાગુએ આવી જ બારસાબ ગોઠવવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો
હોય તેમ લાગે છે, કારણ કે તે ભીત આગળ બે સ્તંભો ઉભા કરવામાં
આવ્યા છે. મૂલદેવગૃહની બારસાબ ઉપર સાડું કોતરકામ કરવામાં
આવ્યું છે. પણ તેના ઉપર પાછળથી ગુજરાતી રીતિ પ્રમાણે રંગ
લગાડવામાં આવ્યો છે ”

શાંતિનાથ ચૈત્ય.

(૩૦૨-૩૦૬)

આ નંબરવાળા લેખો શાંતિનાથ ચૈત્યમાં આવેલા છે. ચૈત્યમાં
રહેલી બુદ્ધી બુદ્ધી પ્રતિમાઓની નીચે એ લેખો કોતરેલા છે. ૪ લેખની
મિતિ સં. ૧૧૩૮ છે અને એકની સં. ૧૧૪૬ છે, અમુક શ્રાવકે અમુક
જિનની પ્રતિમા ડરાવી માત્ર આટલો જ ઉલ્લેખ એ લેખોમાં થયેલો છે.
“એ દેવાલય ઉપર્યુક્ત મહાવીર જિનના દેવાલય જેવું જ છે. માત્ર
ફરફાર એટલો જ છે કે ઉપરની કમાનની બંને બાગુએ, મહાવીર
દેવાલયની માફક, ત્રણ ગોખલા નહિ પણ ચાર છે. આ દરેક ગોખ-
લામાં લેખો આવેલા છે જેમાંના સર્વની મિતિ ઇ. સ. ૧૦૮૧ છે
માત્ર એકની જ આઠ વર્ષ પછીની છે. વળી મંડપમાંના આઠ સ્તંભો
જે અષ્ટકોણાકૃતિમાં હોય ધુમ્મટને ટેકો આપે છે તેના ઉપર ચાર
તોરણો છે, પણ મહાવીર દેવાલયમાં આઠ છે. આ બધાં તોરણો જતાં
રહ્યાં છે, ફક્ત પશ્ચિમ બાગુ તરફનું અવશેષ રહ્યું છે. ”

સંભવનાથ મંદિર.

“ નેમિનાથના દેવાલયની પરિચય બાબતે સંભવનાથ દેવાલય આવેલું છે જેમાં ભમતી કે દેવકુલિકાઓ નથી. એક અર્વાચીન કમાન કરેલી છે જેમાંથી રંગમંડપમાં જવાય છે. ગૂઢમંડપને ત્રણ દ્વાર હતાં તેમાંના બાબુના દ્વારો ને પણ કમાનો હતી, પરંતુ હાલના આ બંને દ્વાર બંધ કર્યાં છે. મુખ્ય દ્વાર સારા કોતરકામ વાળું છે. દેવગૃહમાં એક અર્વાચીન પ્રતિમા છે જે એક પ્રાચીન વેદી ઉપર જ બેસાડેલી છે. આ પ્રતિમાનું લાંછન અશ્વ જેવું કર્યું છે તેથી તે સંભવનાથ હોવા સંભવે છે. દેવગૃહની બીંતો ઉપર પ્લાસ્ટર કરેલું છે. મધ્યનું શિખર બુનું છે પણ તે પુનઃ બંધાવેલું હોય તેમ જણાય છે. તેની આગળના કેટલાંક ન્હાના ન્હાના શિખરો અર્વાચીન છે. ”

આરાસણનો ઇતિહાસ.

આરાસણનો નાશ ક્યારે થયો અને તેનું આધુનિક નામ ક્યારે અને કયા કારણે પડ્યું તે હજી સુધી અધારામાં છે. હાલમાં રહેલાં જૈનમંદિર ક્યારે બંધાયાં તથા કેણે બંધાવ્યાં તે પણ જાણી શકાયું નથી. શ્રીયુત ડી. આર. ભાંડારકર એમ. એ. ઉક્ત રીપોર્ટમાં (પ્રોગ્રેસ રીપોર્ટ ઓફ ધી આર્કિઓલોજીકલ સર્વે ઓફ ઇન્ડિયા વેસ્ટર્ન સર્કલ, ઈ. સ. ૧૯૦૫-૦૬) એ સંબંધી કેટલો ઉદ્ઘાપોહ કર્યો છે, તે ઉપયોગી હોવાથી અત્ર આપું છું:—

“ કુંભારીઆના દેવાલયોથી માલુમ પડશે કે તે બધા એક જ સૈકામાં થયેલાં છે. જૈન દેવાલયોમાંનાં ચાર દેવાલયો જે નેમિનાથ, મહાવીર શાંતિનાથ અને અને પાર્શ્વનાથનાં છે તેમને, બેશક, સમરાવવામાં આવ્યાં છે. તથા કોઇક કોઇક વખતે વધારો કરવામાં તથા પુનરુદ્ધાર કરવામાં આવ્યો છે. પણ મૂળ કારીગરીની મિતિ, સ્તંભો તથા કમાનો જે એકજ શૈલીની છે અને જે વિમળશાહના દેલવાડાના દહેરાના જેવાં છે તેના ઉપરથી, સૂચિત થાય છે. વળી એમ પણ કહેવાય છે કે આ દેવાલયો પણ વિમળશાહે બંધાવ્યાં હતાં. આજી ઉપર બંધાવેલા વિમળશાહના ઋષભનાથના દેવાલયમાં આવેલા એક લેખ ઉપરથી વિમળશાહની મિતિ ઇ. સ. ૧૦૩૨ જણાય છે. કારીગરી

જેતાં કુંભારીઆનાં જૈન દેવાલયોની મિતિ અગીઆરમી સદીના મધ્ય ભાગમાં હોય એમ સ્પષ્ટ રીતે નક્કી થાય છે. વળી, શાંતિનાથના દેવાલયની હાલ સુધી કયા પ્રમાણે અંદરની બાલુમાં કમાનની બંને બાલુએ લેખો કાંતરેલા છે જેમાં ઈ. સ. ૧૦૮૧ ની મિતિ છે, માત્ર એકમાં જ આઠ વર્ષ પછીની એટલે કે ઈ. સ. ૧૦૮૯ ની છે. આ મિતિ ગોખલામાં પ્રતિમાઓની પ્રતિષ્ઠાની છે, અને મુખ્ય દેવકુલિકા તથા તેના મંડપની ન હોય. આ દેવમંદિર તથા મંડપ કેટલાંક વર્ષ પહેલાં બાંધવામાં આવ્યા હશે, વળી, મહાવીરના દેવાલયમાં જુની એક ઉપર મુકેલી નવી મહાવીરની પ્રતિમા છે. આ એક ઉપર એક લેખ છે જેની મિતિ ઈ. સ. ૧૦૬૧ છે. આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે મૂળ જુની પ્રતિમા તે વર્ષમાં મૂકી હશે. અને દેવાલય પૂર્ણ થયા પછી પ્રતિમાનું પ્રતિષ્ઠાન થાય છે તેથી એમ કહી શકાય કે આ જૈન દેવાલય ઈ. સ. ૧૦૬૧ પહેલાં થોડા જ વખતે પૂર્ણ થયું હશે. વળી આજ ન્યાયે કુંભારીઆનાં દેવાલયો અગીઆરમી સદીના મધ્યમાં બાંધવામાં આવ્યાં હશે એમ નિર્ણય ઉપર આપણે આવી શકીએ. તથા કુંભારીઆના કુંભેશ્વર મહાદેવના વૈદિક દેવાલય વિષે એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે તેનું દેવકુલિકાનું દ્વાર તથા ભીંતમાં જડેલા સ્તંભો મોઢેરાના સૂર્યના દેવાલયના દ્વાર તથા સ્તંભો જેવા છે. આની મિતિ ડાકટર બર્ગેસ તથા મી. કંઉસેન્સે તેની શૈલી ઉપરથી લોમદેવ પહેલા (ઈ. સ. ૧૦૨૨-૧૦૬૩) ના રાજ્યમાં અગર અગીઆરમી સદીમાં છે એમ નક્કી કરી છે. વળી આ શોધકોએ એમ પણ દર્શાવેલું છે કે કારીગરી ઉપરથી મોઢેરાનું દેવાલય તથા વિમળ-શાહનું દેવવાડાનું દેવાલય લગભગ એક જ મિતિનાં છે. હુકામાં એટલું જ કે કુંભારીઆમાં હાલ જે દેવાલયો મોલુદ છે તે અગીઆરમી સદીના મધ્ય ભાગમાં બાંધેલા હોય એમ જણાય છે.

ઉપર કહ્યા પ્રમાણે હાલના એમ ચાલે છે કે કુંભારીઆમાં વિમળ-શાહે ૩૬૦ જૈન દેવાલયો બાંધાવ્યાં હતાં જેમાંના પાંચ શિવાયનાં સર્વે બંધા ગયાં. હાલ જે દેવાલયો રહ્યાં છે તેની આલુ બાલુ ધણાજ બજેલા પથ્થરો દ્રષ્ટિએ પડે છે. શૌર્યસ ધારે છે કે કોઈ જવાણામુખી ફાટવાથી આ પ્રમાણે થયું હશે. આ જૈન દેવાલયોની પાછળની જમીન ઉપર તપાસ કરતાં ત્યાં ધણાં જુનાં મકાનોના ઘંટના પાપા તથા તેની આલુ બાલુ બજેલા પથ્થરો તથા આ સર્વ બંધેરની આલુબાલુ લગભગ એક માપસ લાંબા એક પથ્થરનો

કિલ્લો, જેના પથ્થરો હાલ બળેલા છે, તે દષ્ટિગોચર થાય છે. પણ બાણવા જેવું એ છે કે આ કિલ્લાથી થોડા ધુટ છેટે એક પણ બળેલો પથ્થર બેવામાં આવતો નથી. જે શ્રાવ્યસના ધારવા પ્રમાણે હોય તો એમ પ્રશ્ન ઉત્પન્ન થાય છે કે આ કિલ્લાની બહાર કેમ બળેલા પથ્થરો નહિ હોય ? ખરી રીતે, સૂક્ષ્મ દ્રષ્ટિએ બેતાં એમ માલુમ પડે છે કે આ જૈન દેવાલયોની આસપાસની સર્વ જમીન તથા કુંભારીઆ અને અંબાજી વચ્ચેની લગભગ એક મેલની જમીન કૃત્રિમ છે, તથા તેના ઉપર બુના તથા મોટા પથ્થર અને ઇંટોના કટકા પડેલા છે. અંબાજી અગર કુંભારીઆ-ગમે ત્યાં આ ઇંટો બેવામાં આવે છે અને બળેલા પથ્થરો દેખાય છે. આ ઉપરથી એમ અનુમાન બળ્ય છે કે, પહેલાં અંબાજીથી કુંભારીઆ સુધીનું એક શહેર વસેલું હશે. અને તેથીજ આ શહેરનાં ખંડેરોથી દૂર આવી ઇંટો તથા બળેલા પથ્થરો બેવામાં આવતા નથી. હવે એક પ્રશ્ન ઉત્પન્ન થાય છે. આ બુના શહેરનું નામ શું હશે ? જૈન દેવાલયોના લેખોમાં તેનું નામ 'આરાસણ' અગર 'આરાસનાકર' આપેલું છે. બાહ્યદષ્ટિથી જ માત્ર એમ સ્પષ્ટ છે કે 'આરાસન' એ શબ્દ 'આરાસ' જે ને ગુજરાતીમાં 'પથ્થર' કહે છે, તે હશે. જે આરાસુર પહાડોમાં અંબાજી તથા કુંભારીઆ ગુપ્ત થયાં છે તે પથ્થરનો પહાડ છે તેથી આ શહેર આરાસન કહેવાતું, એમાં કાંઈ શક નથી. કારણ કે તેની આબુઆબુએ પથ્થરીઆ પહાડો હતા અગર તેનાં સર્વ ધરો પથ્થરનાં બનાવેલાં હતાં જેથી બીજા શહેરોથી તેનું વ્યક્તિત્વ ભિન્ન હતું. બીજું નામ 'આરાસનાકર' જેનો અર્થ 'પથ્થરની ખાણ' થાય છે તે ઉપરથી પણ એજ નિર્ણય આવી શકે. ખરી રીતે એમ છે કે પહેલાં જે ધમારતો હતી તથા હાલ જે ધમારતો છે તે પથ્થરની છે. ઘણી સ્વાભાવિક રીતે એમ પણ પ્રશ્ન ઉત્પન્ન થાય છે કે આ બુના શહેરનું નામ આરાસણ બુલોધ જવાયું હશે અને તેને બદલે કુંભારીઆ મુક્યું હશે. આના જવાબમાં દ્રાવ્ય સ કહે છે કે ચિતોડના રાણા કુંભાએ આ બંધાવ્યું મોટે તેને કુંભારીઆ કહે છે. પણ આ માની શકાય નહીં; કુંભારીઆનો પુરાણો મકાનો ઉપરથી એમ વ્યક્ત થાય છે કે આ શહેર રાણા કુંભાની પહેલાં ઘણાં વર્ષોનું બુનું છે. એમ પણ કારણ આપી શકાય કે આ પુરાણ શહેર વિમલશાહ અને રાણા કુંભાના વખતની વચ્ચે નાશ થયું હશે અને તેનો કુંભાએ પુનરુદ્ધાર કર્યો હશે. આ સમય પણ સમજા નથી, કારણ કે મહાવીરના દેવાલયમાંની દેવકુલિકાની બેઠક ઉપર કાતરેલા લેખમાં ઇ. સ. ૧૬૧૮ ની મિતિ છે અને તેમાં આરાસન શહેર વિષે ઉલ્લેખ છે. રાણા કુંભા ઇ. સ. ૧૪૩૮ થી

૧૪૫૮ સુધીમાં યગો અને આ લેખની મિતિ ઇ. સ. ૧૬૧૮ ની એટલે કે કુંભા પછી બરાબર ૧૫૦ વર્ષની છે તેથી એમનાં નક્કી થઈ શકે છે કે કુંભારીઆનો ગમે તે અર્થ થતો હોય પણ તેનું નામ રાણા કુંભાના નામ ઉપરથી પડેલું નથી જ અને તેથી જુના શહેરનો વિનાશ ઇ. સ. ૧૬૧૮ પછી થયેલો હોવો જોઈએ.

આ જુના શહેરનું નામ આરાસુર હશે એમ લાગે છે અને હાલ અંબાજી તે નામથી ઓળખાય છે. આરાસુર એ આરાસપુરનો અપભ્રંશ હશે. આરાસપુર એજ આરાસણપુર; આ ટેકરીઓ પણ આરાસુરના નામથી ઓળખાય છે. અને કદાચ આરાસુર (આરાસપુર) નગરી તરફ આવેલી હોવાને લીધે તેમનું એવું નામ પડ્યું હશે. ફાઈન ઇ. સ. ૧૨૦૦ ની મિતિ વાળા એક પાળીઆલેખ વિષે કહે છે જેમાં પરમાર રાજા ધારાવંશે આરાસણપુરમાં એક કુવો ખોદાવ્યા વિષે ઉલ્લેખ છે. આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે તેરમી સદીના આરંભમાં ચંદ્રાવતીના પરમારોના તાબામાં આરાસણપુર હતું. આ લેખ વિષે મેં ઘણી શોધ કરી પણ તે મળી આવ્યો નહિ. તો પણ ઇ. સ. ૧૨૭૪ ની મિતિવાળો એક બીજો પાળીઆ-લેખ મળી આવ્યો છે. જેમાં મહિપાલ નામે કોઈક આરાસણુનો રાજા હતો એમ કહેલું છે. કુંભારીઆના લેખોમાં બીજા કોઈ રાજાના નામે આપ્યા નથી, પણ ઉપર કહ્યા પ્રમાણે ઇ. સ. ૧૬૧૮ સુધી કદાચ આ નગરની જાહેજલાલી રહી હશે. આ વખત પછી તેનો નાશ થયો હશે. મારા મત પ્રમાણે આ જ દેવાલયો સિવાય આખું નગર બળી ગયું હશે કારણ ત્યાં બજેલા પથ્થરો દેખ્યામાં આવે છે. દુશ્મન રાજાઓએ ગામે બાળી મૂક્યાની હકીકત ઘણે ઠેકાણે જોવામાં આવે છે અને અહિં પણ તે પ્રમાણે થયું હોય. ઉપરોક્ત દંત કથા પ્રમાણે તો એમ છે કે અંબા માતાએ વિમળશાહની કૃતમિતાથી ગુસ્સે થઈને પ્રાંત દેવળો સિવાય વિમળશાહનાં બંધાવેલાં ૩૬૦ દેવાલયો બાળી મૂક્યાં. આ ઉપરથી પણ આ નગરને બાળી મૂકવામાં આવ્યું હતું એ મતને પુષ્ટિ મળે છે. એમ પણ બની શકે કે મુસલમાનોએ આ કુંભારીઆનાં બીજા દેવાલયોનો નાશ કર્યો હોય. તથા જ્યાં જ્યાં મુસલમાનોએ આવી રીતે નાશ કર્યો છે ત્યાં ત્યાં આવી અનેક દંતકથાઓનો ઉલ્લેખ થયો છે. આ વિષય ઉપર મેં ઘણી બારીક તપાસ કરી પણ ત્યાં મને કોઈએ એમ ન કહ્યું કે આ મુસલ-

માનોનું કૃત્ય છે. વળી, જે મુસલમાનોની આ નગરનો નાશ કરવાની ઇચ્છા હોય તો પાંચ દેવાલયો મૂકીને નગર આળી મુકે એ અસંભવિત છે. *

કુંભારીઆમાં એવી દંત કથા ચાલે છે કે અંબામાતાએ વિમળસાહને પુષ્કળ દ્રવ્ય આપ્યું, વળી દેલવાડામાં વિમળસાહના દહેરામાંના જે લેખમાં તેની મિતિ ઇ. સ. ૧૦૩૨ આપી છે તેજ લેખમાં એમ કહેલું છે કે તેણે આ દહેરું અંબામાતાની આજ્ઞાનુસાર બંધાવ્યું. આ ઉપરથી એમ લાગે છે કે અંબામાતા તેની કુળદેવી હશે, પણ જે અંબામાતાએ દેલવાડામાં રૂપલનાથનું દેવાલય બાંધવાને તેને આજ્ઞા કરી તેજ અંબામાતાનું મંદિર આ દેવાલયમાં છે અને બીજા અંબામાતા કરતાં પહેલા અંબામાતા જુના છે. આરાસણપુરમાં પણ અંબામાતાનું એક મંદિર છે તેથી એમ હોઈ શકે કે વિમળસાહ માતાને નમન કરવાને ત્યાં આવ્યો હશે અને જેમ દેલવાડામાં માતાના મંદિર નજીક એક જૈન દેવાલય તેણે બંધાવ્યું તેમ અહીં પણ બંધાવ્યું. જે આ બાબત કબુલ કરવામાં આવે તો એમ સૂચિત થાય છે કે અંબાજીમાં માતાનું મંદિર તે મૂળ જૈન દેવાલય હશે, તથા એમ પણ દર્શિત થાય છે કે હાલ પણ ઘણા જૈનો ત્યાં જત્રા માટે પ્રથમ જાય છે અને

* મને શંકા છે કે હાલ ત્યાં છે તેના કરતાં વધારે દેવાલયો ત્યાં હશે કે નહીં? જે બળેલા પથ્થરો ત્યાં પડેલા જે તે ઉપરથી એમ જણાય છે કે ત્યાં સાધારણ ઘરો અગર મહેલો હશે. પથ્થરને બળવાને માટે લાકડું લોઢાંએ અને આ પથ્થરો તેમનાં બારી બારણામાં હશે. દેવળોમાં ખરી રીતે એવું કંઈ નથી કે જે તેમની મેળે બળી શકે, તેથીજ આ દેવાલયો આગમાંથી બચી ગયાં. જે કે આરાસણ વિષેની મિ. લાન્ડારકરની હકીકત ખરી છે તો પણ તે કુંભારીઆ વિષે કંઈ કારણ આપી શકતા નથી. આ વિષય ઘણાજ ઝીણો છે અને તેના વિષે ખાસ નિહાળ્ય ઉપર આવતા પહેલાં તેની ઘણી તપાસ કરવાની જરૂર છે. આ પુરાણું શહેર ઇ. સ. ૧૬૧૮ પછી નાશ પામ્યું હશે એવા તેમના મતને હું મળતો નથી. ઇ. સ. ૧૪૧૫ માં અહમદશાહ પહેલો સિદ્ધપુરનો રૂદ્રમાળ તોડવા ગયો અને નાગોરની સાથે ધર્મ યુદ્ધ ચલાવ્યું અને પછીના વર્ષમાં જેજે દેવાલયો અને મૂર્તિઓ તેના રસ્તામાં અચાં તે તેણે ભાંગ્યાં. એ આપણે જાણીએ છીએ. ઇ. સ. ૧૪૩૩ માં સિદ્ધપુરની આજુ બાજુનાં ગામો તથા શહેરો ઉજ્જડ કર્યાં અને જ્યારે જ્યારે તેની નજરમાં આવતાં ત્યારે ત્યારે તે દેવાલયોને તોડી નાંખતો. કુતબુદ્દીને કુંભલમેરને ઘેરો ઘાલ્યો અને તેની આજુ બાજુનો પ્રદેશ ઉજ્જડ કર્યો. વળી, ઇ. સ. ૧૫૨૧ માં મુઝફ્ફરશાહ બીજા એ હુંગરપુર તથા વાંસવાડાનાં ગામો ઉજ્જડ કર્યાં અને બાળી મુક્યાં. પણ આ બધી વિગતો વિષે ચર્ચા ચલાવતાં ઘણો વખત લાગશે અને તેથી તે કામ આ પ્રોગ્રેસ રીપોર્ટમાં બનવું અશક્ય છે. H. C.

કુંભારીઆમાં પછી જાય છે. જ્યારે જીના નગરનો નાશ કરવામાં આવ્યો અને અંબામાતાનું દેવાલય પ્રાણલોના હાથમાં આવ્યું ત્યારે આ પુરાણા નગરના વિનાશને માટે કારણ તરીકે આ અંબામાતાની હકીકત પ્રાણલોએ જોડી કાઢી હશે.

રાણપુર તીર્થના લેખો.

આરસણના લેખો પછી રાણપુરતીર્થના લેખો આવે છે. રાણપુર, ગોડવાડની મોટી પંચતીર્થમાંનું મુખ્ય તીર્થ છે. મારવાડ દેશમાં જેટલાં પ્રાચીન જૈન મંદિરો છે તેમાં રાણપુરનું મંદિર સૌથી મોટું, કિંમતી અને કારીગરીને દૃષ્ટિએ અનુપમ છે. એ મંદિર ક્યારે અને કેણે બંધાવ્યું એ ઘણાજ થોડા જૈનો જાણે છે. આકિ-ઓલોજકલ સર્વે ઓફ ઇન્ડિઆના સન ૧૯૦૭-૦૮ ના એન્યુઅલ રીપોર્ટમાં શ્રીયુક્ત ડી. આ. ભાંડારકર એમ. એ; એ મંદિરના વિષયમાં એક વિસ્તૃત લેખ લખેલો છે. તેમાં એ મંદિરના બંધાવનાર ઘરણા-શાહનો ઇતિહાસ અને શિલ્પની દૃષ્ટિએ મંદિરનું વિસ્તૃત વર્ણન આપ્યું છે. એ વર્ણન આ લેખો વાંચનારને ખાસ ઉપયોગી હોવાથી, તે સંપૂર્ણ અંત આપવામાં આવે છે.

જોધપુર રાજ્યના ગોડવાડ પ્રાંતના દેસરી જિલ્લામાં રાણપુર નામે એક સ્થાન આવેલું છે. તે સાદરીથી જ માઇલ દૂર છે અને હાલમાં ઉજ્જડ છે. તે આડાખલા * (અરવલી) ની પશ્ચિમ બાજુની ખીણમાં આવેલું છે અને મારવાડમાં તે સૌથી સુંદર સ્થળ છે. અહીંયાં કેટલાંક દેવાલયો છે તેમાંનું એક પહેલા તીર્થકર આદિનાથનું ચોમુખ દેવાલય મુખ્ય છે. અને આને કીધે જૈન લોકો તેને મારવાડનાં પંચ તીર્થોમાંનું એક તીર્થ ગણે છે; તથા,

* મારવાડ તથા મેવાડની વચ્ચે આવેલી પર્વતોની હારને આડાખલા કહે છે. અને આજ નામને ટોડે (Tods) અરવલી કહ્યું છે. આવા દોષયુક્ત ઉચ્ચાર ટોડનાં પુસ્તકો વાંચનારાજ કરે છે એમ નથી પરંતુ રાજપુતાનાના લોકો પણ તેમની ભાષામાં અરવલી એમ કહે છે અને 'આડાખલા' એ રાખ્દ જાણતા પણ નથી. આડાખલા=આંડા (આંતરો) + વળા અગર વળી (પર્વત). એટલે કે મારવાડ અને મેવાડ વચ્ચેનો આંતરો કરનાર પર્વત (પ્રિન્સેસ રિજોર્ટ, આર્કિઓલોજીકલ સર્વે વેસ્ટર્ન સરકલ, ૧૯૦૭-૮, પા. ૪૭-૪૮).

તે દેવાલયને એટલું બધું પવિત્ર ગણવામાં આવે છે કે તેને રાણપુરજી કહે છે. ત્યાં હમેશાં નત્રાણુઓ આવ્યા જાય છે, જેમાં ઘણાખરા ગુજરાત અને પશ્ચિમ રાજપુતાના તથા પંજાબના પણ હોય છે.

પહેલાં, શત્રુજયની માફક રાણપુર અને ખીજાં સ્થળોનાં જૈન દેવાલયોની દેખરેખ પણ હેમાલાઈ હડીસિંગ રાખતા હતા. જ્યારે તેમની સ્થિતિ નબળી પડી ગઈ ત્યારે સાદ્દીના મહાજનો તે દેવાલયોની દેખરેખ રાખવા લાગ્યા, પરંતુ તેમાં ઘણી અવ્યવસ્થા થવાથી તેમની દેખરેખ આનન્દજી કલ્યાણજી ને સોંપવામાં આવી; આ નામ અમદાવાદમાં સ્થપાએલી હિંદુસ્થાનના જૈન લોકોની સમાજને આપવામાં આવેલું છે. આનન્દજી કલ્યાણજીનો એક એજન્ટ સાદ્દીમાં રહે છે અને તેને રાણપુરજીના કારખાનાનો મુનીમ કહે છે. આ કારખાનાનું કામ રાણપુર, સાદ્દી, માદા અને રાજપુરાનાં જૈન દેવાલયોની દેખરેખ રાખવાનું છે.

જ્યારે હું રાણપુર ગયો હતો ત્યારે તે એજન્ટ મને મળવા આવ્યો હતો. તેણે મને ચોમુખ દેવાલયના જુદા જુદા ભાગ દેખાડ્યા અને ભાંગેલાં ઓતરંગ વિગેરે જતાવ્યાં અને તે મજબુત શી રીતે બનાવવાં તે વિષે મારો અભિપ્રાય પૂછ્યો. તેને તથા તેના સોમપુરાજી ને ૧૯૦૬ નો અમારો પ્રોગ્રેસ રીપોર્ટ દેખાડ્યો જેમાં ભાંગેલા પાટણને આધાર આપવાને બતાવેલી ચુક્તિઓ હતી. પણ આથી તે લોકોને સંતોષ થયો નહિ. અને તેમણે કહ્યું કે આનન્દજી કલ્યાણજીએ ૨૦૦૦૦ રૂ. નક્કી કર્યા છે તેથી તે ઓતરંગો નવી કરવી જોઈએ.

* સ્વાઠનો ધંધો કરનારા ગ્રાહ્યોની એક નતનું નામ સોમપુરા છે. આવું નામ પડવાનું કારણ એમ કહેવાય છે કે, તે નતિના મૂળ સ્થાપકનો જન્મ સોમવારે થયો હતો તથા તે સોમનાથ મહાદેવ (પ્રભાસપાટણ) ના દેવાલયનો બાંધનાર હતો. આ દંતકથા પ્રમાણે, સિદ્ધરાજ જયસિંહે તેમને ગુજરાતમાં આશ્રય આપ્યો, કારણ કે ત્યાં ઘણાં દેવાલયો બાંધાતાં હતાં. ત્યાંથી તેમને દેવાલયો બાંધવા માટે આજીવન સંપત્તિ મળી અને ત્યાંથી તેઓ ગોડવાડમાં પ્રસરી. રાજપુતાનામાં સોમપુરાની એક જ નત છે કે જેમની પાસે જુના હસ્તલેખો છે તથા જેઓ હસ્તલેખો વિષે કંઈક જાણે છે. આમાંના બે ઘણાજ બુદ્ધિશાળી જણાય છે. એક તો નન્ના ખુસ્મા જે મને રાણપુરમાં મળ્યાં હતા અને જેને આ દેવાલયનું સમારકામ સોંપવામાં આવ્યું હતું; બીજો કેવળરામ જે વિદ્વત્તા માટે પ્રખ્યાત છે. તે બાંકીપ્રાંતના કોસિલાવનો રહેવાસી છે, પણ તે મને જલોર પ્રાંતના આહોરમા મળ્યા હતા. ત્યાં દેવાલયોનો પુનરિક્કાર કરવા માટે વાણીઆએ તેને રોક્યો હતો.

એ દેવાલયના પાંધનાર વિષે તથા તે પાંધવાની રીતે વિષે નીચે પ્રમાણેની હકીકત ત્યાં કહેવાય છે. ધના અને રત્ના નામના બે ભાઈઓ પોરવાડ જાતના હોઈ સિરોહી સ્ટેટના નાન્દિયા ગામના રહેવાસી હતા. કોઈક મુસલમાન બાદશાહનો પુત્ર જેને પોતાના બાપ સાથે દેવ હતો તે રાજપુતાનામાં થઇને જતો હતો. આ બન્ને ભાઈઓએ તેનો ક્રોધ શાંત કર્યો અને પોતાના પિતાને ત્યાં જવા માટે આજીજ કરી. આથી બાદશાહ એટલો બધો ખુશ થયો કે તેણે તે બન્ને ભાઈઓને પોતાની પાસે રાખ્યા. પરંતુ, થોડાક વખત પછી તેમના વિષે કેટલીક અફવાઓ ઉડવાથી તેમને કેદ કરવામાં આવ્યા. બાદશાહે ૮૪ જાતના સિક્કાનો દંડ કર્યો * અને તેમને જોડી મુક્યા. આ બે ભાઈઓ પોતાને દેશ આવ્યા પણ પોતાનું ગામ નાન્દિયા જોડી દઇને ટેકરી ઉપર આવેલા પાલગડ (રાણપુરથી દક્ષિણે) રહ્યા. તેઓએ માદડીમાં એક દેવાલય પાંધ્યું જેને રાણપુર કહેતા કારણ કે દેવાલયની બધી જગ્યા રાણા કુંભા પાસેથી તેઓએ ખરીદી હતી. વળી તે જગ્યા એવી શરતે આપવામાં આવી હતી કે તેનું નામ કુંભારાણાના નામ ઉપરથી પાડવું. 'રાણ' એ 'રાણા' નું 'કું' રૂપ છે અને 'પૂર' એ 'પોરવાડ' નું 'કું' રૂપ છે. એક રાત્રે ધન્નાએ સ્વપ્નમાં માલગડમાં એક વિમાન દેખ્યું તેથી તેણે કેટલાક સોમપુરાને બોલાવ્યા, અને ને વિમાનનું વર્ણન કર્યું તથા તેનો પ્લાન બનાવવા તેમને કહ્યું. તેમાં મુંડાડના રહેવાસી દીપા નામના સોમપુરાનો પ્લાન પસંદ કરવામાં આવ્યો. કારણ કે તેણે સ્વપ્નમાં જેએલા વિમાનની બરાબર નકલ ઉતારી હતી. જ્યારે માદડી ઉજ્જડ થયું ત્યારે ઉત્તરમાં છ માઈલ દૂર આવેલા સાદડીમાં લોકો આવી વસ્યા. ધન્ના, તેનો ભાઈ રત્ના, અને રત્નાનું કુટુંબ આ બધાં પાલગડથી સાદડીમાં આવી રહ્યા અને ત્યાંથી થોડા વખતમાં ઘણે-રાવમાં ગયાં. ઘણેરાવમાં મને એક નયમદ્વલજી શાહ મળ્યો જે કહે છે કે હું ચાદમી પેઢીએ રત્નાના વંશનો છું. ધન્નાના વંશમાં કોઈ નથી કારણ કે તે પુત્રહીન મરણ પામ્યો હતો. નયમદ્વલજીએ મને કહ્યું કે રાણપુરના દેવા-

*—આ ઉપરથી જણાય છે કે ધન્ના અને રત્ના શાહ હતા. શાહ એટલે સાધુ; અને આ નામો પૈસાદારોનાં નામો સાથે આવતાં એમ લેખો ઉપરથી જણાય છે (જેમકે, વિમલ શાહ, સાધુજીરાજ, વિગેરે) મોતીઅર વીલીયમ્સના કોષમાં સાધુનો અર્થ વેપારી, ધીરધાર કરનાર એમ આવ્યો છે અને તે અર્થ અહીં બરાબર બેસે છે. વળી શાહ અને સાધુ તથા શાહકાર એક જ છે. સૌકિક માન્યતા પ્રમાણે જ્યારે વેપારીના પાસે ૮૪ જાતના સિક્કા હોય ત્યારે તેને શાહ અથવા શાહકાર કહે છે.

લયમાં મૂળ સાત માળ કરવાના હતા જેમાંના માત્ર ચાર કરવામાં આવ્યા હતા; અને આ દેવાલય અધુરું થયાથી હાલ પણ રતનાના વંશનાં માણસો અંત્રાથી હનમત કરાવતાં નથી એમ કહેવાય છે. રતનાના જે વંશને છે તેમાંના ઘણેરાવમાં રહેનારાં જાણુવા લાયક છે. આવા ચાર કુટુંબો છે જેના માણસો ચૈત્ર વદિ ૧૦ ને દિવસે રાણપુરમાં ભરાતા મેળામાં કેશર તથા અત્તર લગાડવાનો, આરતી ઉતારવાનો અને નવી ધ્વજ ચઢાવવાનો હક્ક ધરાવે છે. આ હક્કનો અમલ એક પછી એક કુટુંબો કરે છે. અને તે એટલે મુધી કે જે કામ કુટુંબમાં પુરૂષ ન હોય તો વિધવાઓ પણ બીજાં કુટુંબોનાં પુરૂષો પાસે પોતાના ખર્ચે આ હક્ક ચલાવે છે. વળી આશ્વિન શુદ્ધિ ૧૩ ને દિવસે પણ આવો બીજો ઉત્સવ થાય છે તે વખતે માત્ર ધ્વજ ચઢાવવામાં આવતી નથી.

હવે, એ દેવાલયમાં કોતરેલા લેખોમાં શું આવે છે તે આપણે જોઈએ. આ લેખોમાં લાંબો તથા જરૂરનો લેખ એક ધોળા પથ્થર ઉપર કોતરેલો છે જેનું માપ ૧'૧" પહોળાઈ = ૩'૩" ઉંચાઈ છે. એ લેખ સંસ્કૃત ગદ્યમાં હોઈ ૪૭ લીટીનો છે. જમણી બાજુએ આવેલી મુખ્ય દેવકુવિકાના દ્વારની પાસે આવેલા એક સ્તંભમાં તે શિલા ગોઠવેલી છે. x x x આ લેખ ઘણી રીતે ઉપયોગી છે. કારણ કે તેમાં ઉદ્દેપુર સંસ્થાનના વંશના મૂળ સ્થાપક આપ્પાથી શરૂ કરીને વ્યવસ્થિત યાદી આપી છે. પણ વધારે જરૂરની બાબત એ છે કે તેમાં એ દેવાલય તથા તેના આંધનાર વિષેની પણ હકીકત આવે છે પહેલીજ લીટીમાં, જે દેવને આ દેવાલય અર્પણ કર્યું છે તેમનું નામ આવે છે. તેમાં જિન યુગાદીશ્વર જેમને ચતુર્મુખ પણ કહેલા છે તેમને નમસ્કાર કરેલો છે. પહેલાં તીર્થંકર ઋષભનાથનું બીજું નામ યુગાદીશ્વર છે અને 'ચતુર્મુખ' એ શબ્દ ઉપરથી જણાય છે કે તે દેવાલયમાં સ્થાપિત કરેલી મૂર્તિ ચાર મુખ વાળી છે. તેથી લૌકિક ભાષામાં તેને ઋષભનાથનું ચોમુખ દેવાલય કહે છે. ત્યાર પછીની ૨૯ લીટીઓમાં, જે રાજના વખતમાં એ દેવાલય અંધાવ્યું હતું તેનાં વંશની હકીકત આવે છે. પણ અહીં એ બધી હકીકત જવા દો. જે રાજના વખતમાં એ દેવાલય અંધાવ્યું તે રાણા કુંભો હતો. આક્રીની લીટીઓમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે આ દેવાલયનો આંધનાર ધરણાક હતો. તેને "પરમાર્હત" કહેલો છે, એટલે કે અહીંનો (તીર્થંકરનો) મહાન ભક્ત. આ ઉપરથી જણાય છે કે તેનો ધર્મ જિન હતો.

વળી જાણવું જોઈએ કે તેને સં. એટલે કે સંઘપતિ (સંઘ એટલે જૈન યાત્રાળુઓને સમૂહ, તેને દોરનાર) કહ્યો છે. જૈન લોકોમાં એમ મનાય છે કે સંઘ * કાઢીને યાત્રાનાં સ્થળોએ ફરવું અને સઘજો અર્થ પોતાને માથે વેઢવો એ એક પુણ્યનું કામ છે અને પૈસાદાર ગ્રહસ્થોએ કાઢેલા ભારે સંઘના ધણા વણુનો જૈન ગ્રંથોમાંથી મળી આવે છે. તેથી એમ કહી શકાય કે ધરણાક માત્ર ધર્મથી જૈન હતો એમ નહિ પરંતુ તે ચુસ્ત જૈન હતો. વિશેષમાં કહ્યું છે કે તે પ્રાગ્વાટ વંશભૂપણુ હતો એટલે કે તે પોરવાડ વાણી-આની સાતિનો હતો. તેના કુટુંબ વિષે બીજી પણ હકીકત આપી છે. તેના દાદાનું નામ માંગણુ અને બાપનું નામ કુરપાલ હતું. તેની માતું નામ કામલદે આપ્યું છે. તેના બાપ તથા દાદાને સંઘપતિ કહ્યા છે. આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે ધરણાક પ્રથમ સંઘ કાઢનાર છે એમ નહિ પરંતુ તેના કુળમાં સંઘ કાઢવાનો રિવાજ હતો. ૩૨-૩૪ લીટીઓમાં કહેલું છે કે આ ધાર્મિક કાર્યમાં ગુણરાજ નામના બીજા જૈન ધેનાદ્યે તેને મદદ કરી છે. માત્ર સંઘ કાઢવામાં જેની પવિત્રતાની કીર્તિ છે એમ નહિ પરંતુ તેણે અન્નહરી, પિંડરવાટક, અને સાલેર જેવા સ્થળોમાં નવા દેવાલયો બંધાવ્યાં છે તથા જુનાં દેવાલયો સમરાવ્યાં છે. લી. ૩૬-૪૦ માં એમ આવે છે કે રાણપુરમાં આ ચોમુખ દેવાલય બંધાવવામાં પણ તેના કુટુંબનાં બીજાં માણસોએ તેને મદદ કરી હતી. તેના મોટા ભાઈ તથા ભત્રીજાઓનાં નામો આપેલાં છે. તેના મોટા ભાઈનું નામ રત્ના છે તેની સ્ત્રી રત્નાદે હતી જેનાથી તેને ચાર પુત્રો થયા. લાખા, મના, સોના, અને સાલિંગ. બીજાં નામો આપ્યાં છે તે ધરણાકના પુત્રોનાં છે. ધરણાકને પોતાની સ્ત્રી ધારલદેથી ઓછામાં ઓછા બે છોકરા થયા હતા તેમનાં નામો, જરા અને જવડ. ત્યાર પછી રાણપુર નામ પડવાનું કારણ આવ્યું છે. લી. ૪૧-૪૨ માં સ્પષ્ટપણે કહ્યું છે કે રાણપુર નામ રાણા કુંભકર્ણના નામ ઉપરથી પડ્યું છે. આ દેવળ ગુહિલ રાજના હુકમથી અહીં બાંધ્યું છે એમ લાગે છે. વિશેષમાં કહ્યું છે કે ચતુર્મુખયુગાદીર્ઘવિહાર (એટલે કે સ્તંભલનાથનું ચોમુખ દેવાલય) ના નામથી તે ઓળખાતું હતું, પણ ત્રૈલોક્યદીપક ના નામથી પણ ઓળખાતું હતું. લી. ૪૬ માં એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે સૂતધાર દેવપ્રકિ તે બાંધ્યું હતું.

ત્યાંની પ્રચલિત વાતો તથા લેખોની હકીકતને જો આપણે સરખાવીએ તો માત્રમ પડશે કે તે બંને મળે છે. લૌકિક વાતો પ્રમાણે આંધનારાનાં નામો ધન્ના અને રત્ના છે. લેખમાં ધન્નાને બદલે ધરણાક આપ્યું છે અને રત્નાનું નામ એજ છે. લૌકિક વાતો પ્રમાણે ધન્ના રત્નાનો નાનો ભાઈ હતો અને લેખમાં પણ તેમજ છે. વાતો પ્રમાણે મૂળ તેઓ સિરોહીના નાન્દિઆના રહેવાસી હતા. લેખમાં આના વિષે કંઈ ઉલ્લેખ છેજ નહિ, પરંતુ લેખમાં બીજી એક સૂચના આપી છે કે ધરણાએ (ધન્નાએ) અગ્નહરી, પિંડર-વાટક, સાલેર વિગેરે સ્થળોએ દેવાલયોનો પુનરુદ્ધાર કર્યો છે. અગ્નહરી અને સાલેર એ નામો હાલ પણ એજ પ્રમાણે યોલાય છે. અને હાલનું પિંડવાડા તેજ પિંડરવાટક હોવું જોઈએ. આ બધાં સ્થળો સિરોહી સ્ટેટમાં હોઈ નાન્દિઆની પાસેજ છે. તેથી કદાચ તેઓ નાન્દિઆના રહેવાસી હોઈ શકે. ત્યાંના લોકો કહે છે કે તેઓ પોરવાડ વાણીઆ હતા અને પોરવાડ એ પ્રાગ્વાટનું પ્રાકૃત રૂપ છે. લેખમાં પણ કહ્યું છે કે તેઓ પ્રાગ્વાટ નાતિના હતા. લૌકિક વાતોમાં કહ્યા પ્રમાણે દેવાલયના પદાનો કરનાર દીપા હતા જે દેપાકનું ટુંકું રૂપ છે. માત્ર એકજ ભેદ પડે છે. લૌકિક વૃત્તાંત પ્રમાણે ધન્ના ને ફરજન હતું નહિ પણ લેખમાં તેના એ પુત્રો નામે જાણા અને જનવડ કહ્યા છે. બાકી બીજી બધી રીતે આ બંને હકીકતો અગાળ મળી રહે છે.

આ દેવાલયની મુલાકાત લેનાર માત્ર એકજ યુરોપીયન ગૃહસ્થ છે જેમનું નામ સર જેમ્સ ફર્ગ્યુસન છે. આશ્ચર્યની વાત છે કે ટોડે (Tod) તેની મુલાકાત લીધી નહિ. તો પણ “એનાલ્સ એન્ડ એન્ટીકવીટીઝ ઓફ રાજસ્થાન” (Annals and Antiquities of Rājasthāna) નામના પોતાના પુસ્તકમાં કુંભારાણના વર્ણનમાં તેમણે તેનો ટુંકો વૃત્તાંત આપ્યો છે. તે કહે છે કે “તેની પ્રતિભાના આ નમુનાઓ ઉપરાંત એ ધાર્મિક મકાનો રહેવા પામ્યાં છે એક આણુ ઉપરનું ‘કુમ્ભો શામ’ જે ત્યાં બીજાં વધારે ઉપયોગી મકાનોને લીધે ઢંકાઈ ગયું છે પણ બીજે સ્થળે જાણવાલાયક થઈ પડત. બીજું જે ઘણુંજ મોટું છે. અને લાખો રૂપિયાની કિંમતનું છે અને જેનાં ખર્ચમાં કુંભારાણે ૮૦૦૦૦ પાઉંડ આપ્યા છે, તે મેવાડની ઉંચી ભૂમિના પશ્ચિમ ઉતારથી જતા સાદરી પાટ (Sadripass) માં આવેલું છે અને તે ઋષભ દેવને અર્પણ કરેલું છે. તે ઘણા એકાંત સ્થાળમાં આવેલું છે તેથી જુલમમાંથી બચ્યું

હંશે. હાલમાં જંગલી મશુઓજ ત્યાં રહે છે. "આ વણું ન પછી તેમણે નીચેની ટીપ મૂકી છે. " પોરવાડ જ્ઞાતિના જૈન ધર્મના રાણાના એક પ્રધાને આ દેવાલયનો પાયો ઇ. સ. ૧૪૩૮ માં નાંખ્યો. ફંડ ઉભું કરીને તે દેવાલય પૂરું કરવામાં આવ્યું. તેને ત્રણ માળ છે અને તેનો આધાર ૪૦ શીટથી પણ ઉંચા પથ્થરના થાંભલાઓ ઉપર રહેલો છે. અંદરના ભાગમાં કાચના કડકાથી મીનાકારી કામ કરેલું છે નીચેના દેવગૃહોમાં જૈન તીર્થંકરોની પ્રતિમાઓ મૂકેલી છે. તે વખતે હિંદી કારીગરી ઉતરતી સ્થિતિમાં હતી તેથી તેમાં બહુ સુંદરતા આપણે જોઈ શકીએ તેમ નથી પરંતુ તેના ઉપરથી ઉતરતી જતી કારીગરીનો ક્રમ આપણે કાઢી શકીએ. વળી આના ઉપરથી એમ પણ જણાય છે કે પહેલાંના મીનાકારીની રીત તે વખતે પણ હતી. મેં તે જોયું નહિ તેથી મને શોક થાય છે. "

આ પ્રમાણે દાંડનો વૃત્તાંત જો કે ઘણો ભાગે ખરો છે, તો પણ તેમાં ખામીઓ છે. પ્રથમ તો તે દેવાલયનો બાંધનાર પોરવાડ જ્ઞાતિનો છે તે ખરાબર છે; પરંતુ તે રાણા કુંભાનો પ્રધાન છે એ શા આધારે કહેલું છે? વળી દાંડ કહે છે કે 'ફંડ ઉભું કરીને એ દેવાલય પૂરું કર્યું એનો અર્થ શો? વલી તેમણે કહ્યું છે કે તે દેવાલય બાંધવાનો ખર્ચ દસ લાખ કરનાં વધુ થયો છે અને રાણાએ તેમાં ૮૦૦૦૦ પૌંડ આપ્યા છે; આ વિગત ક્યા આધારે લખી છે? ત્રીજી બાબત એ છે કે તે દેવાલય એકાતમાં આવ્યું છે માટે મુસલમાનોના જુલમમાંથી બચ્યું છે એ કહેવું બ્યાજખી નથી. લોકોમાં એક એવી વાત ચાલે છે કે રાજપુતાના ઉપર જ્યારે ઔરંગઝેબે ચઢાઈ કરી ત્યારે તે આ દેવાલયમાં ચઢ્યો હતો અને મૂર્તિઓ ભાંગવાની શરૂઆત પણ કરી હતી અને હાલ પણ કેટલાંક ભાગેલાં 'પરિકરો' તથા 'તોરણો' છે જે લોકોના કહેવા પ્રમાણે ઔરંગઝેબે ભાંગ્યાં હતાં. પરંતુ જે રાત્રે એ ભાંગવાનું કાર્ય શરૂ થયું તેજ રાત્રે ને અને તેની બેગમ માદાં પડ્યાં; બેગમે સ્વપ્નમાં રાત્રે ઋષભનથ તીર્થંકરને જોયા અને તેમને કહેતા સાંભળ્યા કે "તું તારા ઘણી પાસે આ અનિષ્ટ કાર્ય બંધ કરાવું અને ઓજે દીવસે મારી પ્રતિમા પાસે આરતિ કરાવ" આ પ્રમાણે ઔરંગઝેબે ક્રુર અને મૂર્તિઓની પૂજા કરી. પૂર્વના સભામંડપમાં આવેલા એક સ્તંભ ઉપર એક

* દાંડનો " એતાક્સ એન્ડ એન્ટીક્વીટીઝ ઓફ રાજસ્થાન " પૃ. ૧, પા. ૨૬૮

લેખના મથાળે એક આકૃતિ છે જે આ મુગલ આદશાહની છે એમ લોકો કહે છે. આ આકૃતિએ પોતાના બે હસ્ત જોડેલા છે, જે તે વખતની તેની નમ્રસ્થિતિ જણાવે છે. જોકે ભાંગેલાં કાતરકામો ઉપરથી મુસલમાનોનો જુલમ જણાઈ આવે છે તોપણ ઔરંગઝેબ જેવો ચુસ્ત મુસલમાન હિંદુઓની મૂર્તિઓને નમે એ માન્ય કરવું સરલ નથી. આ આખત સાથે જાણવું જોઈએ કે આ દેવાલયમાં ત્રણ નાની ઈદગા છે જેમાંની બે આગળના મોખરેજ બે બાજુએ છે અને ત્રીજી એક બીજા માળમાં છે. પરંતુ એમ પણ કહેવાય છે કે તેણે ભાંગવાનું કાર્ય શરૂ કર્યું તે વખતે એકજ રાતમાં આ ત્રણ ઈદગાહો એવી ઈચ્છાથી આંધવામાં આવી છે કે જેથી વધારે નુકસાન થતું અટકે. ઔરંગઝેબ અહીં આવ્યો કે નહિ એ નક્કી નથી પરંતુ એટલું તો ચોક્કસ છે કે મુસલમાનોએ મકાનને ઈંજિન કરી છે અને એ વાત ભાંગેલા ‘ પરિકરો ’ તથા તોરણ તથા દક્ષિણના સભામંડપના ધુમ્મટો ઉપરથી જણાઈ આવે છે, અને આવી વધુ ઈંજિન થતી અટકાવવા માટે ઈદગાહ કરાવ્યા વિના છુટકો હતોજ નહિ તેથી તેમણે આ પ્રમાણે ક્યું હશે. અને રાજપુતાનામાં આ પ્રમાણે ઘણી વખત બનેલું છે. ત્રીજી વાત એ છે કે સ્તંભ ઉપરની આકૃતિ મુસલમાનનીજ છે એ નક્કી નથી, તે કદાચ ઉસમાપુરના બેમાંથી એક વાણીયાની હોય જેણે, નીચેના લેખમાં કહ્યા પ્રમાણે પૂર્વનો સભામંડપ સમરાવ્યો હતો.

ઉપર કહ્યા પ્રમાણે આ દેવાલય ચોમુખ દેવાલય છે. ચોમુખ એટલે ચાર આકૃતિઓ ચાર દિશાઓ તરફ મોં કરીને એક એકને પીઠ અડાડીને એક બેસણી ઉપર બેસાડેલી હોય તેનો સમૂહ. મંદિરમાં આ મોટી આકૃતિઓ હોવાને લીધે દરેકના મોં તરફ એક, એમ ચારે બાજુએ દ્વારો છે. આ પ્રતિમાઓ ધોળા પથ્થરની બનેલી છે અને તે એકજ તીર્થંકર ઋષભનાથની છે. ઉપરના માળમાં પણ આવું એક મંદિર છે જેમાં ચાર દ્વારથી જઈ શકાય છે. નીચેના મંદિરને, જેમ બીજાં જૈન દેવાલયોમાં હોય છે તેમ દરેક દ્વારની આગળ ગૂઢમંડપ નથી પરંતુ એક નાનો મુખમંડપ છે. વળી, દરેક બાજુએ જરા નિમ્ન ભૂમિ ઉપર એક એક સભામંડપ છે જેમાં જવા માટે ‘નાળ’ અગર સીડી છે. આ નાળની બહાર એક એક ઉઘાડી કમાન છે અને ઉંચે એક “ નાળમંડપ ” છે. આ ઉઘાડી કમાણોમાં સીડી મારફતે જઈ શકાય છે પણ આવી સીડીઓમાં પશ્ચિમની સીડીને વધારે પગથીયાં છે અને તેથી તે બાજુનું દ્વાર મુખ્ય ગણાય છે.

મુખ્ય મંદિરના દરેક મુખમંડપની આબુએ એક “ માદર ” અંગર મોટું મંદિર છે, અને દરેક સભામંડપની સામે “ ખુંટરા મંદર ” અંગર નાનું મંદિર છે. આબુ નામ આપવાનું કારણ એ છે કે સભામંડપોનાં મધ્ય બિંદુઓમાંથી દોરેલી ક્ષીટીઓથી બનેલા ખુણા. અંગર “ નાસકો ” ઉપર તે આવેલ છે. આ ચાર મંદિરોની આબુઆબુએ ચાર ધુમ્મટોના સમૂહો છે જે લગભગ ૪૨૦ સ્તંભો ઉપર રહેલા છે. દરેક ચારના સમૂહની મધ્યના ધુમ્મટો ત્રણ માળ ઉંચા છે અને એજ સમૂહના બીજા ધુમ્મટોથી ઉંચા જાય છે. આવા મધ્યના ધુમ્મટોમાંનો એક જે મુખ્યદ્વારની સામે છે તેને અંદર અને ઉપર એમ બેવડો ધુમ્મટ છે જેનો આધાર ૧૬ સ્તંભો ઉપર રહેલો છે. મુખ્ય મંદિરની ચારે આબુએ અનેક દેવકુલિકાઓ છે. જેમાં દરેકને પીરામીડના આકારનું છાપરું છે પણ આંતરો કરવા માટે ભીંત નથી. * તેમાં ૧૬ મા સૈકાના પૂર્વાર્ધમાં બનેલા લેખો છે જેમાં પાટણ, ખંભાત વિગેરે સ્થળોના જાત્રાળુઓ જેમાંના ઘણા ખરા ઓસવાળ છે તેમણે બંધાવેલી દેવકુલિકાઓ વિષેની હકીકત આવેલી છે.

રાણપુર દેવાલય નિહાળવાથી મગજ ઉપર જે અસર થાય તે સર જેમ્સ ફરગ્યુસને નીચે પ્રમાણે વર્ણવી છે:—

“ આ સ્તંભોના વનનો અંદરનો ભાગ જોવાથી જે દેખાવ દૃષ્ટિગોચર થાય છે તે તેના એક મંડપના દૃશ્ય (વુડકટ નં. ૧૩૪) ઉપરથી જણાય છે; પરંતુ સ્તંભોની આવી ગોઠવણીથી અજવાળાના આડકતરા માર્ગને લીધે તથા અજવાળું આવવાનાં દ્વારોની રચનાને લીધે ગમે તેવા દૃશ્યમાં પણ એ ચિતાર બરાબર ઉતારી શકાય તેમ નથી. વળી, તીર્થકરોની પ્રતિમાઓ વળી દેવકુલિકાઓની સંખ્યા ઉપરથી પણ આશ્ચર્ય લાગે છે. મધ્યમાં આવેલાં ચાર દેવ મૂર્તિ ઉપરાંત અંદરના ભાગની આબુ આબુએ આવેલી ૮૬ દેવકુલિકાઓ છે અને તેમનાં મુખભાગો ઉપર કાનરકામ કાદેલાં છે.

“ રાણપુરના એ દેવાલયનો આજ દેખાવ વુડકટ નં. ૧૩૫ ઉપરથી જોઈ શકાય તેમ છે. આ દેવાલયનું ભોંયતળીયું ઉંચું હોવાને લીધે તથા મુખ્ય ધુમ્મટોની વધારે ઉંચાઈને લીધે એક મહાન જૈન દેવાલયનો બરાબર દેખાવ

* “ હીસ્ટરી ઓફ ઇન્ડિઅન એન્ડ ઇસ્ટર્ન આર્કિટેક્ચર ” નામના પુસ્તકમાં ફરગ્યુસને પા. ૨૪૦ ઉપર આપેલો જ્ઞાન બરાબર નથી. અહીં આપેલો નકરો બરો અને વિશ્વાસ રાખવા લાયક છે.

પોતાનું પરાક્રમ દાખવ્યું હતું; જે ગજપતિની માફક, પોતાના, ‘ભુજ’ (હાથ, સૂંઢ)ના બળથી ઉત્તર થયો હતો અને જેણે ઘણાં “ ભદ્રો ” (શુભ ગુણો, એક જાતના હાથીઓ) મેળવ્યા હતા; જેણે ગરુડની માફક સર્પ જેવા ઘણા મ્લેચ્છ રાજાઓનો ઘાણ કાઢ્યો હતો, જેના ચરણ કમળને જુદા જુદા દેશના રાજાઓની મસ્તકાવલી વંદન કરતી હતી અને જે આ રાજાઓની વિપક્ષતાને પોતાના હસ્તદંડથી વિખેરી નાંખતો હતો; જે પતિવ્રતા લક્ષ્મી (રાજ્યશ્રી, લક્ષ્મીદેવી) સાથે ગોવિંદની માફક આનંદ કરતો હતો; જેનો પ્રભાવ જે દુર્નીતિની ઝાડીને નષ્ટ કરવામાં અગ્નિનું કામ કરતો હતો, તે પ્રસરવાથી પશુઓનાં ટોળાં, એટલે કે, વિપક્ષ રાજાઓ નાશી જતા હતા; જેનો “ હિંદુ સુલતાન ” એવો ઈસ્લામ ગુર્જરા અને દીલ્હીના સુલ્તાનોએ આપેલા રાજ્યછત્રથી સૂચિત થયો હતો; (જે) સુવર્ણસન્નનો આગાર હતો; જે પડદર્શનધર્મનો આધાર હતો; તેના ચતુરંગ લશ્કર રૂપી નદીનો તે સાગર હતો; જે કીર્તિ, ધર્મ, પ્રજાપાલન; સત્ત્વાદિ ગુણોવડે શ્રીરામ, યુધિષ્ઠર, આદિ રાજાઓનું અનુકરણ કરતો હતો;—આ મહારાજના વિજ્યમાન રાજ્યમાં; પ્રાગ્વટ જ્ઞાતિના મુકુટમણિ સંઘપતિ માંગણના પુત્ર સંઘપતિ કુરપાલની સ્ત્રી કામલદેવો પુત્ર સંઘપતિ ધરણાક જે તેનો (રાજાનો) માનીતો હતો અને જે અહીંનો સુસ્ત ભક્ત હતો;—જેનું શરીર વિનય, વિવેક, ધૈર્ય, ઔદાર્ય, શુભકર્મ, નિર્મલસીદ્ધ, આદિ અદ્ભુત ગુણ રૂપી જ્વાહીરથી ઝગઝગતું છે; જેણે શ્રીસુલતાન અહમ્મદનું ફરમાન લીધું હતું એવા સાધુ ગુણરાજ સાથે આશ્ચર્યકારક દેવાલયોવાળા શ્રીશત્રુંજયાદિ યાત્રાનાં સ્થળોએ જેણે યાત્રા કરી હતી; અબહરી, પિંડરવાટક, સાલેર વિગેરે સ્થળોએ નવાં જૈન દેવાલયો (બંધાવીને) તથા જુનાં દેવાલયોનો જીર્ણોદ્ધાર કરીને, જૈનદેવોનાં પગલાંની

ઉત્તરમાં છ મૈલ દૂર આવેલું મંડોર; મંડલકર તે કદાચ મેવાડના મંડલગઢ પ્રાંતનું મુખ્ય શહેર; જહી તે હાલનું જુદી; આટલું તે મેવાડના નાગપુર પ્રાંતનું આટલું અગર તે જૈનપુરના શેખાવાદીમાં આવેલું ખાટુ; ચાટસ એ જૈનપુર સ્ટેટનું ચાટસ અગર ચાટુ જે જયપુર-સવાઇ-મધોપુર લાઈનનું સ્ટેશન છે. જતા ઓળખી શકાય તેમ નથી.

૧ ગુણરાજ, સુલતાન અહમ્મદ અને ફરમાન વિષે જનલ, ખોરખે, એન્ડ સોના પુ. ૨૩, પા. ૪૨ માં “ ચિતોરગઢ પ્રસારિત ” નામે મારો લેખ જુઓ.

૨ આ સ્થળો ઓળખવા માટે ઉપરની ટીકા જુઓ. વળી, ગ્રેએસ રીપોર્ટ. વેસ્ટન. સર્કલ, ૧૯૦૫-૬, પા. ૪૮-૪૯ જુઓ.

સ્થાપના કરીને, દુષ્કાળતા સમયમાં અન્નક્ષેત્રો માંડીને ધણા પરોપકારો જેણે કર્યા તથા જૈન સંઘનો ધણો સત્કાર કર્યો હતો. આવા અનેક સદ્ગુણો રૂપી બહુમૂલ્ય ક્યાણથી ભરેલું એવું જેનું જીવન રૂપી વાહન સંસાર, સમુદ્રને તરવાને શક્તિમાન થયું હતું; પોતાની સ્ત્રી ધારણદેવી ઉત્પન્ન થએલા પુત્રો સંઘપતિ બ્રહ્મા, સં. બવડા વિગેરે તથા તેના (ધરણાકના) મોટાભાઈ રત્ના અને તેની સ્ત્રી રત્નાદે તથા તેમના પુત્રો લાખા, મગ્ગ, સોના, સાન્નિગ સાથે; રાણા શ્રીકુંભકર્ણે પોતાના નામ ઉપરથી થએલ રાણપુરમાં, પોતાના હુકમથી ત્રિલોકપદીપક નામનું શ્રીયુગાદીશ્વર નમ્પલનાથનું ચોમુખ દેવાલય બંધાવ્યું. સુવિદિતપુરન્દર ગચ્છાધિરાજ, પરમ ગુરુ, શ્રીદેવસુંદરસૂરિ પદ્મ પ્રભાકર, શ્રીજીવત્તપાગચ્છના શ્રીસોમસુંદરસૂરિ જે શ્રીજગચ્છન્દ્રસૂરિ અને શ્રીદેવેન્દ્રસૂરિના વંશમાં હતા તેમણે પ્રતિષ્ઠા કરી. આ દેવલય સૂત્રધાર દેવોદિ બનાવ્યું છે. યાવચ્ચંદ્રદિવાકરો આ શ્રીચતુર્મુખ વિહાર રહો! શુભં ભવતુ.

(૩૦૮-૯)

નં. ૩૦૮-૦૯ ના લેખોમાં જણાવ્યું છે કે-સંવત્ ૧૬૬૭ માં અમદાવાદની પાસે આવેલા ઉસમાપુરના રહેવાસી પ્રાગ્વાટનાતિના સા. ખેતા અને નાયકે, જેમને અકબર બાદશાહે જગદ્ગુરુનું વિરૂદ્ધ આપ્યું છે એવા શ્રીહીરવિજયસૂરિના સદુપદેશથી, રાણપુર નગરમાં, સં. ધરણાએ કરાવેલા ચતુર્મુખ વિહારમાંના પૂર્વદિશાવાળા દરવાજાના સમારકામ સાડું ૪૮ સોના મહોરો આપી તથા તેજ દરવાજા પાસે મેઘનાદ નામનો એક મંડપ કરાવ્યો.

બાકીના લેખોમાં જણાવ્યું છે કે અમુક સાલમાં અમુક ગામના અમુક શ્રાવકોએ આ દેવકુલિકાઓ કરાવી છે. વિશેષ હુકીકત નથી.

રાણપુરના આ મહાન્ મંદિરનું વિસ્તૃત વર્ણન ઉપર આપવામાં આવ્યું છે. આ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા કરનાર સોમેસુંદરસૂરિના એક શિષ્ય નામે પડિત પ્રતિષ્ઠાસોમે સંવત્ ૧૫૫૪ માં સોમસૌમાન્ય નામનું કાવ્ય બનાવ્યું છે. જેમાં ઉક્ત આચાર્યનું વિસ્તારથી જીવનચરિત્ર વર્ણવામાં આવ્યું છે. એ કાવ્યના ૯ મા સર્ગમાં ધરણાકે કરાવેલા એ મંદિરનો પણ

થોડોક ઉદ્દેશ કરેલો છે. શ્રીયુત ડી. આર. ભાંડારકરે લખેલા ઉપરિ લિખિત વર્ણનમાંની કશી પણ હકીકત જો કે એ કાવ્યમાં જોવામાં આવતી નથી, પરંતુ તેથી એ હકીકત અસત્ય છે એમ કાંઈ કહી શકાય નહિ. કારણ કે પ્રતિષ્ઠાસોમનો ઉદ્દેશ ધરણાકતું ચરિત વર્ણન કરવાનો નહતો. તેમણે તો પોતાના ગુરૂના ચરિત વર્ણન માટે એકાવ્ય બનાવ્યું છે તેથી તેમાં તો તેટલીજ હકીકત આવી શકે, જેનો સોમ-સુન્દરસૂરિ સાથે ખાસ સંબંધ હોય. કાવ્યોક્ત કથન આ પ્રમાણે છે:—

“ ધરણ સંઘપતિના બહુ આગ્રહથી, વિચરતા થકા સોમસુન્દરસૂરિ એક વખતે રાણપુર નગરમાં પધાર્યા. ત્યાં તેઓ ધરણ સેઠની બનાવેલી વિશાલ પૈષધશાલામાં ઉતર્યા જેમાં ૮૪ તો ઉત્તમ પ્રકારના કાષ્ઠના સ્તંભો હતા અને જે અનેક પટ્ટશાલા (વ્યાખ્યાનશાલા) તથા અનેક ચોક અને ઓરડાઓથી સુશોભિત હતી. ૧ એક દિવસે સોમસુન્દરસૂરિએ વ્યાખ્યાનમાં જિનમંદિર અને જિનપ્રતિમા બનાવવાથી થતા સુકૃતનું વર્ણન કર્યું તે સાંભળી ધરણ સેઠે એક કૈલાશ જિરિ જેવું ઉન્નત અને ઉજ્જવલ મંદિર બનાવવાની ઇચ્છા કરી. તેજ સમયે તેણે અનેક બુદ્ધિશાલી શિલ્પિઓ (શલાટો) ને બોલાવ્યા અને તેમની પાસે સિદ્ધપુરમાં આવેલા રાજવિહાર નામના ગ્રેષ્ઠ મંદિર જેવું સજ્જનોની આંખને આનંદ આપનાર અનુપમ ચૈત્ય તૈયાર કરાવ્યું. ૨ પ્રથમ ઘડેલા પાપાણેને યુક્તિપૂર્વક જડીને તેનો પીક બંધ બંધાવ્યો. પછી તેના ઉપર ત્રણ માળો ચણાવી મધ્યમાં અનેક ઉચ્ચ મંડપો

૧ ચતુરધિકાશીતિમિતૈઃ સ્તંભૈરમિતૈઃ પ્રકૃષ્ટતરકાષ્ઠૈઃ ।

નિચિતા ચ પટ્ટશાલાચતુષ્કિકાપવરકપ્રવરા ॥

શ્રીધરણનિર્મિતા યા પૈષધશાલા સમસ્ત્યતિવિશાલા ।

તસ્યાં સમવાસાયુઃ પ્રહર્ષતો ગચ્છન્તેતારઃ ॥

૨-સ તદેવ સિદ્ધપુરરાજવિહારં હ્યવરવિહારસ્ય ।

સદૃશં સુદૃશં ચ દૃશાં સુધાજનં શૈત્યકૃચૈત્યમ્ ॥

મેધાનિધાનશિલ્પિભિરમણ્ડયત્ખણ્ડિતાંહસિ પ્રવરે ।

દિવસે દિવસેશમહા મહામૈહર્ભુવનમહનીયઃ ॥

ખનાવ્યાં. નાના પ્રકારની પુતળીઓ વિગેરેના 'સુન્દર' કોતરકોમ વંડે અલંકૃત થએલા અને જેમને જોઈને લોકોના ચિત્ત અમત્કૃત થાય એવાં તે મૂલમંદિરને ૪ ખાણુ ૪ ચંદ્ર જેવા ઉત્તમવળ 'ભદ્રપ્રા-સાદો' ખનાવ્યાં. આવી રીતે તૈયાર થએલું તે મંદિર સાક્ષાત્ નંદીશ્વર-તીર્થની સાથે સ્પર્ધા કરતું હોય તેમ જણાતું હતું અને તેથી તેનું નામ 'ત્રિભુવનદીપક' આવું રાખવામાં આવ્યું. પછી તેમાં સૂર્યના જિંબ જેવાં તેજસ્વી એવા આદિનાથતીર્થકરનાં ૪ જિંબોની સોમ-સુન્દરસૂરિના હાથે પ્રવિત્ર પ્રતિષ્ઠા કરાવી.

દીન જનોના ઉદ્ધારક એવા ધરણાક શેઠે એ પ્રતિષ્ઠાના સમયે જે જે આશ્ચર્ય પમાડનારા મહોત્સવો કર્યા તે જોઈને કોણે વિસ્મય-પૂર્વક મસ્તક નહિં ધુણાવ્યું ? એ મહોત્સવ પછી સોમદેવ વાચકને તેણે આચાર્યપદ અપાવ્યું અને તેના માટે પણ પાંહુ દ્રવ્ય વ્યય કરીને એક તેવો જ બીજો મહોત્સવ કર્યો. "

મેહુ નામના એક યતિએ સંવત્ ૧૪૯૯ નાં કાર્તિક માસમાં રાણપુરના એ મંદિરનું એક સ્તવન ખનાવ્યું છે તેમાં પણ સંક્ષેપમાં આ કાવ્ય પ્રમાણે જ વર્ણન કરેલું છે. એ સ્તવનમાં ધરણા (ધના) સેઠનું મૂળ વાસસ્થાન તરીકે રાણપુર જ જણાવ્યું છે, અને તેનું વર્ણન આ પ્રમાણે આપે છે—

હીયડઉ હરપઈ મઝ ઉલ્લસીઉં,

રાણિગપુર દીઠઈ મન વસિઉં,

અણહલપુર અહિનાણી.

ગઠમઠ મંદિર પોલ સુચંગે,

નિરમલ નીર વહઈ વચિ ગંગે,

પાપ પખાલસુ અંગે.

૧ આમાં રાણપુરને અણહિલપુર (પાટણ)ની સાથે સરખાવ્યું છે તેથી જણાય છે કે એ સ્થાન મોટા નગર જેવું હશે. કેટીધજ વિવહાં-રીઆના વસવાવાળો ઉલ્લેખ પણ એજ વાત સૂચવે છે.

૨ રાણપુરની વચમાં એક નદી વહેતી હતી; તેઆજે પણ તેમજ વહે છે.

ક્રૂયા વાવિ વાડી હુટ્ટસાલા,
જિણુહ લવણ દીસઈ દેવાલા,
પૂજ રચઈ તિહાં ખાલા.
વરણ અઠારઈ લોક સવિચારી,
કોટીધજ વસઈ વિવહારી,
પુન્યવંત સુવિચારી.
તિહાં મુખિ સંઘવી ધરણુઉ,
દાનિ પુણ્ય જગિ જસ વસ્તરાણુ,
જિણુહ લવણુ ઉધરણુઉ.

એ સ્તવનમાં આગળ જણાવે છે કે ધરણુકે ૫૦ મુખ્ય સલાટો બોલાવ્યા અને તેમને સુંદરમાં સુંદર મંદિર બાંધવા કહ્યું ત્યારે તેમણે સિદ્ધપુરના ચઉમુખા મંદિરના બહુ વખાણ કર્યા અને દેવાકે કહ્યું કે હું શાસ્ત્રત મંદિરના જેવા પ્રમાણનું અનુપમ મંદિર બનાવી આપીશ. તે પ્રમાણે શેઠ દેવાને તે કાર્ય સોંપ્યું. સંવત ૧૯૪૫ માં મોટો દુષ્કાળ પડ્યો તે વખતે ધરણુને તેના ભત્રીજાએ કહ્યું કે—

રક્ષીયાઈતિ લખપતિ ઇણિ ઘરિ,
કાકા હિવ કીજઈ જગડૂ પરિ,
જગડૂ કહીયઈ રાયાંસધાર,
આપણ પે દેસ્યાં લોક આધાર.

એટલે—આપણે ઘેર તો લક્ષ્મીની લીલા દહિર છે માટે હે કાકા હવે આપણે જગડૂશાહની માફક કરવું જોઈએ. જગડૂએ જ્યારે રાજાઓને આધાર આપ્યો હતો ત્યારે આપણે પ્રજાને આધાર આપીશું. એ પ્રમાણે ભત્રીજાના વચનથી શેઠ ખુદ્દા હાથે મંત્રકાર (દાન-શાળા=સદાવ્રત) ખુદ્દુ મુક્યું.

વળી એ સ્તવનમાં જણાવે છે કે—એ મંદિરના મુખ્ય દેવગૃહની પશ્ચિમ બાજુના દ્વાર આગળ હમેશાં ખેતો થતા હતા. ઉત્તર બાજુના દ્વાર આગળ સંઘજનો બેસતા હતા. પૂર્વ દિશા તરફ વિંધ્યાચલ પર્વતની ભીંત આવેલી હતી. અને દક્ષિણ દિશામાં મોટી પૈથધશાલા હતી—જેમાં તપાગચ્છ નાયક સોમસુંદરસૂરિ રહેતા હતા.

વળી આગળ જણાવે છે કે—

આર્ય મહૂરત સામટાં એ લીધાં એકઈ વાર તુ;
પહિલઈ દેઉલ માંડીઉં એ ખીજઈ સત્ત્વર તુ;
પૌષધશાલા અતિ ભલી એ માંડીઅ દેઉલ પાસિ તુ,
ચતુર્થઈ મહૂરત ઘરતણુઈ એ મંડાવ્યા આવાસ તુ.

અર્થાત્-ધરણા સેઠે આર કાર્યો એકજ મહૂર્તમાં પ્રારંભ્યાં હતાં. જેમાં પહેલું કાર્ય મંદિરવાળું, ખીનું દાનશાળા ખુલ્લી મુકવાનું, ત્રીજું પૌષધશાળા બંધાવવાનું અને ચોથું પોતાના રહેવા માટે મહાલયો બંધાવવાનું હતું. મંદિરનું વર્ણન આ પ્રમાણે આપે છે:—

સેત્રુંજએ સિરિ ગિરનારો રાણિગપુર શ્રીધરણુવિહારો,
વંધ્યાચલ અધિકું ફલ લીજઈ, સફલ જન્મ શ્રીચઉમુખ કીજઈ;
દેવચંદ તિહાં અવધારિ, શાસત જિણુવર જાણે આરિ,
વિહરમાણી ખીઈ અવતારી, ચઉવીસ જિણુવર મૂરતિ સારી,
તિહિ જિણુખિંબ બાવનુ નિહાલુ, સચલ ગિંબ બહુતરૂ જિણાલુ,
ફિરતી ખિંબ નવિ જાણુઈ પાર, તીરથ નંદિસર અવતાર.
વિવિધ રૂપ પૂતલીય અપાર, કોરણીએ અરણુદ અવતાર.
તોરણુ થંભ પાર નવિ જાણુ, એક જીભ કિમ કહીય વખાણુઈ.

હસ્તિકુંડીના લેખો.

(૩૧૮)

આ ઉપયોગી શિલાલેખ, ‘ એપિગ્રાફિઆ ઈન્ડિકા ’ ના ૧૦ માં ભાગમાં (પૃષ્ઠ ૧૭-૨૦) જોધપુર નિવાસી પંડિત રામકરણ દ્વારા પ્રકટ કરવામાં આવ્યો છે. લેખનું સ્થાન, તેનો ઇતિહાસ અને તેમાં આવેલી હકીકત સંબંધે ઉક્ત પંડિતજીએ જે વિવરણ આપેલું છે, તેનો સારાંશ આ પ્રમાણે છે:—

“ આ લેખ ઉપર એક નંદાનો નિખંધ મહુમ ગ્રો. કિલહોર્ન સાહેબે લખ્યો હતો પરંતુ તે લેખ સંપૂર્ણ રીતે પ્રકટ કરવામાં

આવેલો ન હોવાથી, અને લેખની ઉપયોગિતા તરફ લક્ષ્ય કરતાં આ લેખ ફરીથી, મૂળ શિલાલેખની સાથે, જે હાલમાં જોધપુર મહારાજની પરવાનગીથી અજમેરના સંગ્રહસ્થાન (મ્યુઝીયમ) માં મોકલી આપવામાં આવેલો છે, મેળવી, બની શકે ત્યાં સુધી એની પૂર્ણ અને શુદ્ધ નકલ તૈયાર કરવા માટે શ્રીયુત ડી. આર. લાંડારકરે મહેને લલચાવ્યો છે.

પ્રારંભમાં આ શિલાલેખ કેપ્ટન બટે, ઉદયપુર (મેવાડ) થી આખુ પર્વતની નજીકમાં આવેલા શીરોહી સહેર જતાં, રસ્તામાં, જોધપુર રાજ્યના વાલી પરગણા (ગોડવાડ પ્રાંત) ના ખીલપુર નામના ગામથી બે માઈલ દૂર આવેલા એક જૈન મંદિરના અંદરના દરવાજા પાસેથી ખોળી કાઢ્યો હતો. પછી એ લેખ ત્યાંથી ખીલપુરના જૈન મહાજનની ધર્મશાલામાં લઈ જવામાં આવ્યો અને ત્યાંથી રાજ્યના ઐતિહાસિક શોધખોળ કરનાર અધિકાર-વિભાગમાં આણવામાં આવ્યો. ત્યાંથી છેવટે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે અજમેરના સંગ્રહસ્થાનમાં મોકલી દેવામાં આવ્યો છે.

આ લેખની એકંદરે ૩૨ પંક્તિઓ છે, અને લગભગ ૨ ફુટ ૮ ૧/૨ ઇંચ પહોળી અને ૧ ફુટ ૪ ઇંચ ઉંચી એટલી જગ્યામાં એ લખાયેલો છે. લેખ જો કે ઘણી સારી રીતે સચવાયેલો છે તો પણ કાળની અસરના લીધે કેટલોક ભાગ ખવાઈ-ઘસાઈ ગયેલો છે અને પહેલી અને બીજી પંક્તિઓ વધારે ખરાબ થયેલી છે. તથા કેટલાક બીજા પણ અક્ષરો આમતેમ છેકાઈ ગયેલા છે. અક્ષરોનો માપ સરાસરી ૩" છે, અને લિપિ નાગરી હોઈ પ્રો. કીલહોર્નના બતાવ્યા પ્રમાણે વિક્રમ સંવત ૧૦૮૦ ના વિગ્રહરાજના હુર્લેખને મળતી છે. ૨૨ મી અને ૩૨ મી પંક્તિમાંના થોડાક ભાગ શિવાય બધો લેખ સંસ્કૃત પદમાં છે.

બીજી રીતે જોતાં આ એકજ પથર ઉપર બે જુદા જુદા લેખો ફેરેલા છે. પહેલો લેખ જે ૪૦ પદમાં પૂરો થયો છે, તે વિક્રમ

સંવત્ ૧૦૫૩ નો છે. અને ણીજો જે ૨૧ પદોમાં લખાયેલો છે; તે વિ. સ. ૯૯૬ માં કોતરાયેલો છે. પ્રથમ લેખની ૨૨ પ્રકૃતિઓ છે અને ણીજની ૧૦ છે.

[એમ જણાય છે કે, મૂળ ખંડે લેખો જુદા જુદા કોતરવામાં આવેલા હશે પરંતુ તે જુદા થઈ જવાથી અથવા તે ખંડોને એક સાથે એકજ શિલામાં સંગ્રહી રાખવાની ઇચ્છાથી, પાછળથી કોઈએ આ લેખોની ફરી નકલ કરી છે. અસલ લેખ નથી. નહિ તો વિ. સ. ૧૦૫૩ ના નીચે ૯૯૬ નો લેખ ક્યાંથી હોઈ શકે.—સંગ્રહક.]

પહેલા લેખની રચના, છેવટના કાવ્યમાં જણાવ્યા પ્રમાણે, સૂર્યાચાર્યે કરી છે. પ્રારંભના બે કાવ્યોમાં જિન-દેવની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે. ૩ ના કાવ્યમાં રાજવંશનું વર્ણન છે. પરંતુ કમનસીબે તેનું નામ જતું રહ્યું છે. ૪ થા કાવ્યમાં રાજા હરિવર્માનું અને ૫ માંમાં વિદ્ધરાજનું વર્ણન છે. વિદ્ધરાજ માટે, આ શિલા લેખના ણીજ લાગમાં જણાવ્યું છે તે પ્રમાણે તે રાષ્ટ્રકૂટ (રિઠોડ) વંશીય હતો. ૬ ઠા પદમાં, એમ ઉલ્લેખ છે કે એ વિદ્ધરાજએ વાસુદેવ નામના આચાર્યના ઉપદેશથી હસ્તિકુંડીમાં એક જૈનમંદિર બનાવ્યું હતું. ૭ મા શ્લોકમાં કથન છે કે, એ રાજાએ પોતાના શરીરના ભાર જેટલું સુવર્ણદાન કર્યું હતું અને તે દાનના બે ભાગો દેવને અર્પણ કર્યા હતા અને એક ભાગ આચાર્યને ભેટ આપ્યો હતો. (અર્થાત્ આચાર્યના કથન પ્રમાણે તેનો વ્યય કર્યો હતો.) ૮ મા પદમાં જણાવ્યા પ્રમાણે વિદ્ધરાજની ગાદીએ મંમટ નામનો રાજા આવ્યો અને તેની ગાદીએ ધવલરાજ બેઠો. આ છેલ્લાના વિષયમાં લગભગ ૧૦ કાવ્યો લખવામાં આવ્યાં છે, જેમાં આના યશ અને શૌર્યાદિગુણો વર્ણવામાં આવ્યાં છે. ૧૦ મા શ્લોકમાં ઉલ્લેખ છે કે—જ્યારે મુંજરાજે મેદપાટ (મેવાડ) ના અઘાટ સ્થાન ઉપર ચઢાઈ કરી તેનો નાશ કર્યો અને ગુર્જરેશને નસાડ્યો ત્યારે તેમના સૈન્યને, આ ધવલરાજે આશ્રય આપ્યો હતો. આ મુંજરાજ તે પ્રોફેસર કીલહોર્નના જણાવ્યા

આ પછી એક પંક્તિ ગદ્યમાં લખેલી છે અને તેમાં પ્રતિષ્ઠાની મિતિ વગેરે જણાવી છે. જેમકે, સંવત્ ૧૦૫૩ ના માઘ સુદી ૧૩ રવિવાર અને પુણ્ય નક્ષત્રના દિવસે—પ્રો. કીલહોર્નની ગણતરી પ્રમાણે ઇ. સ. ૯૯૭ ના જાન્યુઆરી માસની ૨૪ મી તારીખે—ઋષભદેવની પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરી તથા મંદિરના શિખર ઉપર દ્વન્દ્વરોપણ કર્યું. આ મૂળનાયક આદિનાથની પ્રતિમા, નાહક, જિંદ, જસ, શંખ, પૂરભદ્ર અને ગોમી નામના શ્રાવકોએ, કર્મજાધનના નાશને અર્થે અને સંસાર સમુદ્રથી પાર થવાના અર્થે પોતાના ન્યાયોપાર્જિત દ્રવ્ય વડે કરાવી છે. ”

આના પછી બીજો લેખ પ્રારંભ થાય છે. આ લેખનાં એકંદર ૨૧ પદો છે. આ લેખ ઉપરના લેખને મળતોજ છે. કારણ કે ઉપરના લેખમાં ઉક્ત મંદિર અને આચાર્યને રાજ્ય તરફથી જે ભેટો આપ્યાનું જણાવ્યું છે તેમનુંજ આ લેખમાં જરાક વધારે સ્પષ્ટીકરણ કરેલું જોવામાં આવે છે.

પહેલા શ્લોકમાં જૈન ધર્મની પ્રશંસા કરેલી છે. ૨ જા પદમાં હરિવર્મ રાજનું, ૩ જામાં વિદ્યધ રાજનું અને ૪ થામાં મંમટ રાજનું વર્ણન છે. મંમટ રાજ્યે પોતાના પિતાના દાનપત્રમાં પોતા તરફથી વળી કાંઈક વધારે ઉમેરો કરી, તેનું યથાવત્ પાલન કરવા માટે ફરી નવું શાસન (આજ્ઞાપત્ર) કાઢ્યું હતું. જલભદ્ર આચાર્યની આજ્ઞાથી—ઉપદેશથી વિદ્યધરાજે હસ્તિકુંડીમાં એક મુજોહર મંદિર બનાવ્યું હતું. તે મંદિરમાં નાનાદેશોમાંથી આવેલા લોકોને બોલાવીને તેણે આ પ્રમાણે શાસનપત્ર કરી આપ્યું હતું (૫-૭) :—(૧) વેચવા માટે માલ ભરી લાવ-જવ કરનારા દરેક વીસ પૌઠિયા દીઠ ૧ રૂપિયો; (૨) માલ ભરેલી આવતી-જતી દરેક ગાડા દીઠ ૧ રૂપિયો; (૩) તેલની ઘાણી ઉપર દર ઘડા દીઠ એક કર્ક; (૪) ભાટો પાસેથી પાન (નાગરવેલ) ની ૧૩ ચોલિકા; (૫) સટોરિયા-મુગારિયો

પાસેથી દર મનુષ્યે એક પેલક; (૬) પ્રત્યેક અરઘટ્ટ (અરઘટ્ટ-કુવા) દીઠ ૪ શેર ગહુ તથા જવ; (૭) પ્રત્યેક પેડડા; પ્રતિપાંચ પાંચ પળ; (૮) દર ભાર (૨૦૦૦ પળનો એક ભાર) ઉપર વિશેષપદા નામનો એક ચલણી શિક્કો. (૯) કપાસ, કાંસુ, કુંકુમ અને મંછાઠ વગેરે કયાણાની દરેક ચીજના દર ભાર દીઠ દશ દશ પળ; (૧૦) ગહુ, જવ, મગ, મીઠું, રાજ આદિ જાતની ચીજોના પ્રત્યેક દ્રોણે એક માણક; ઇત્યાદિ. આ પ્રમાણે વિદગ્ધરાજાએ દાન તરીકે આપ્યું હતું તેમાંથી ૬ ભાગ ભગવાન (મંદિર) માટે લઈ જવામાં આવતો અને ૩ ભાગ આચાર્યના વિદ્યાધન તરીકે ખર્ચવામાં આવતો. (૮-૧૮) સંવત્ ૯૭૩ ના આષાઢ માસમાં આ પ્રમાણે વિદગ્ધરાજાએ શાસનપત્ર કર્યું હતું અને સં. ૯૯૬ ના માઘ માસની વદી ૧૧ ના દિવસે મંમટરાજાએ ફરી તેનું સમર્થન કર્યું હતું. (૧૯-૨૦) અંતિમ પદ્યમાં જણાવેલું છે કે, આ જગતમાં જ્યાંસુધી પર્વત, પૃથ્વી, સૂર્ય, ભારતવર્ષ, ગંગા, સરસ્વતી, નક્ષત્ર, પાતાલ અને સાગર વિદ્યમાન રહે ત્યાંસુધી આ શાસનપત્ર કેવલસૂરિની સંતતિમાં ચાલતું રહે. અતે ફરી ગદ્યમાં ૯૭૩ અને ૯૯૬ ની સાલો આપી સત્યયોગેશ્વર નામના સૂત્રધારે આ પ્રશસ્તિ કોતરી, એમ જણાવી લેખ સમાપ્ત કર્યો છે.

(૩૧૯-૩૨૨).

આ નંજરોવાળા લેખો હથુંડી (હસ્તિકુંડી) ગામથી ૧ માઈલ દૂર આવેલા મહાવીર-મંદિરમાંના જુદા જુદા સ્તંભો ઉપર કોતરેલા છે, અને મુને શ્રીચુત ડી. આર. ભાંડારકર એમ. એ. તરફથી મળેલા છે. એ સ્થાન ઘણા જુના કાલથી રાતા-મહાવીરના નામે પ્રસિદ્ધ છે. અને એક તીર્થ સ્થળ તરીકે ગણાય છે. ઉપરનો મોટો શિલાલેખ પણ કર્નાલ બર્ટને આજ મંદિરમાંની એક ભીંતમાંથી મળી આવ્યો હતો. ઉપરના લેખમાં જણાવ્યા પ્રમાણે આ સ્થળે મુખ્ય કરીને ઋષભદેવ-મંદિર હોવું જોઈએ પરંતુ વર્તમાનમાં તો મહાવીર-મંદિર વિદ્યમાન છે; અને એ મહાવીર-મંદિર પણ ઘણા

૩૧૯ નંબરવાળો લેખ રાતામહાવીરના મંદિરના અભામંડપમાંના એક સ્તંભ ઉપર ૧૪ પંક્તિઓમાં કોતરેલો છે. સંવત્ ૧૩૩૫ ના શ્રાવણ વદિ ૧ ના દિવસે સમીપાટિ (સેવાડી) નામના ગામની મંડપિકા (માંડવી-ન્યાં આગળ જગત વિગેરે ચુકવવામાં આવે છે) માં, ભાંપા હટઉ, ભાંપા પયરા, મહું સજનઉ, મહું ધીણા મહું ધણસીનઉ અને ૬૦ દેવસીહુ આદિ પંચકુલે (પંચે) શ્રીરાતામહાવીરના નેચા માટે વર્ષદહાડે ૨૪ દ્રમ્મ આપવાનું ઠરાવ્યું છે, તેથી સમીપાટિની મંડપિકાવાળા દરેક પંચકુલે તે આપતા રહેવું; એમ જણાવવામાં આવેલું છે.

આજ લેખની નીચે ૬ પંક્તિમાં એક બીજો લેખ કોતરેલો છે, તેની મિતિ ૧૩૩૬ ની છે, અર્થાત્ ઉપરના લેખ પછી બીજી વર્ષે આ કોતરવામાં આવ્યો છે. આમાં જણાવેલું છે કે ઉપરના લેખમાં જે ૨૪ દ્રમ્મ આપવાનું ઠરાવ્યું છે તેમાં અરસિંહ નામના શેઠે, નાગ નામના શેઠના શ્રેય માટે ૧૨ દ્રમ્મનો વધારે ઉમેરો કર્યો અને એમ, દર વર્ષે ૩૬ દ્રમ્મ ઉક્ત મંદિર ખાતે આપવાનું સમીપાટીની મંડપિકામાંથી ઠરાવ્યું.

૩૨૦ નંબરનો લેખ પણ એજ સભામંડપના એક બીજા સ્તંભ ઉપર જોદ્દેલો છે. તેની ૨૧ પંક્તિઓ છે. હકીકત આ પ્રમાણે છે :— સંવત્ ૧૩૪૫ના પ્રથમ ભાદ્રવા વદિ ૯ શુક્રવારના દિવસે, નાડોલના (ગાહમાન) સામંતસિંહના રાજ્યકાલમાં, સમીપાટિના હાકેમ અને લલનાદિ પંચકુલે ઠરાવ કર્યો છે કે—સમીપાટિની મંડપિકામાં, સા. હેમાકે, હથુડી ગામના શ્રી મહાવીર દેવના નેચા માટે દર વર્ષે ૨૪ દ્રમ્મ આપવાનું ઠરાવ્યું છે, તેથી તે પ્રમાણે આપતા રહેવું. કે (કુ) બધું વિજયે આ લખ્યું છે.

૩૨૧ નંબરનો લેખ, એજ મંદિરની પૂર્વ બાજુની પરસાલ નીચે કોતરેલો છે. સં. ૧૨૯૯ ના ચૈત્ર શુદ્ધ ૧૧ શુક્રવારના દિવસે, રત્નપ્રભ ઉપાધ્યાયના શિષ્ય પૂર્ણચંદ્ર ઉપાધ્યાયે બે આલક (ગોખલા) અને શિખરો કરાવ્યાં, એમ ઉલ્લેખ છે.

૩૨૨નો લેખ, અપૂર્ણ છે અને એ જ મંદિરમાંના એક બીજા સ્તંભ ઉપર કોતરેલો છે.

સેવાડી ગામના લેખો.

નંબર ૩૨૩ થી ૩૩૦ સુધીના (૭) લેખો સેવાડી ગામના ગામમાં છે. આ ગામ, મારવાડના જોધપુર રાજ્યના ગોડવાડ પ્રાંતમાં આવેલા ખાલી જિલ્લાના મુખ્ય શહેર ખાલી નગરથી અગ્નિકોણમાં પાંચ માઇલ દૂર આવેલું છે. આ લેખોની નકલો પણ શ્રીયુત ડી. આર. લાંડારકર તરફથી જ મળેલી છે. આમાંના પ્રારંભના ૩ લેખો એપિગ્રાફિકા ઇન્ડિકાના ૧૧ માં પુસ્તકમાં, ઉક્ત લાંડારકર મહારાજ તરફથી જ “મારવાડના આહુમાનો” એ શીર્ષક નીચે જે વિસ્તૃત નિબંધ લખાયેલો છે તેમાં મુદ્રિત થયા છે. તેથી તેમનું વર્ણન તેમના શબ્દોમાં—ઇંગ્લેન્ડના અનુવાદ રૂપે આપવામાં આવે છે.

(૩૨૩).

સેવાડીમાં આવેલા મહાવીર દેવાલયના અગ્રભાગમાં રહેલા લોંબરાના દ્વારની ધારસાથે ઉપર આ લેખ કોતરવામાં આવેલો છે. તે ઘણો જ જીર્ણ થઈ જવાના લીધે સરલતાથી વાંચી શકાય તેવો નથી. જ્યારે હું (શ્રીયુત લાંડારકર) ત્યાં હાજર હતો ત્યારે પુનઃ તેમાં લાંબ પૂરવામાં આવી હતી. પરંતુ તેનું કારણ મહારા જાણવામાં આવ્યું નથી. મહારા હાથે જ લીધેલી તેની નકલ ઉપરથી શક્યતા પૂર્વક લગભગ પૂરેપૂરો લેખ હું વાંચી શકું છું. તે આઠ પંક્તિઓમાં લખાયેલો હોઈ ૨' ૧" પહોળો અને ૪" લાંબો છે. લિપિ નાગરી છે. વ અક્ષર સ્પષ્ટ રીતે તેમાં જણાય છે. જેમ કે વલાધિપતિ (પંક્તિ ૧) વલાધિપ: (પંક્તિ ૪) વિગેરે. પ્રારંભમાં ઓ તથા અંતમાં મિતિ સિવાય આખો લેખ સંસ્કૃત પદ્યમાં લખેલો છે. પદ્યની સંખ્યા ૧૫ છે અને તે કુમથી અકોઠાંડે જણાવેલી છે. બીજી પંક્તિમાં - વપરા- એલો. ‘પ્રિયાધારો’ પ્રયોગ ભાષાની દૃષ્ટિએ સ્થલાયલો—અશુદ્ધ છે. કેટલેક કેટલાં વ અને વાને ને માટે વ જ વાપરેલો દૃષ્ટિગોચર થાય

છે. 'સંયુક્તાક્ષરમાં જ ને બદલે ન પણ વાપરેલો છે; જેમ કે, પુન્યાવિસ્મૃત (પંકિત ૩), વિતર્નમ્ (પંકિત ૬) વિગેરે. શબ્દકોષ રચના વિષે બોલતાં મહારે કહેવું જોઈએ કે—સાતમી પંકિતમાં આવેલો 'ખત્તક' શબ્દ ધ્યાન ખેંચે તેવો છે. જોધપુર રાજ્યના પાલી પ્રાંતના મુખ્ય શહેર પાલી ગામમાંના એક જૈનમંદિરમાંના એક લેખમાં આ શબ્દ વાપરેલો મેં જોયો હતો. વળી, આણુ ઉપરના લેખોમાં પણ આ શબ્દ આવેલો છે. જેમ કે ત્યાંના નંબર ૧ (Vol VIII P. 213) ના લેખમાં આ શબ્દ આવેલો છે, જ્યાં તેનો અર્થ ' જોખલો ' એવો થાય છે, અને આ અર્થ અહિં પણ બંધબેસતો જ છે. વળી, બીજો એક શબ્દ જે ' ભુકિત ' આવેલો છે તેનો અર્થ દ્રક્ત ' રાજ્યનો પ્રાંત ' એવો ન થતાં ' અમુક ગામોનો સમૂહ અથવા જુદલો ' એમ થાય છે. આ 'અનુસંધાનમાં એ પણ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે પંકિત ૬ માં માલે વ્યંબકસંપ્રાન્ત એમ વિચિત્ર વાક્ય વાપરેલું છે. શબ્દશઃ તેનો અર્થ "અંબક (શિવ) ના આવવાથી માઘમાં" એમ થાય છે. અને મહુને ખાત્રી છે કે તેનો ભાવાર્થ માઘ માસમાં આવનાર કૃષ્ણપક્ષની અતુર્દશી કે જેને સર્વ લોકો શિવરાત્ર તરીકે માને છે તે છે.

લેખમાં, પ્રારંભે સોળમા તીર્થંકર શાંતિનાથની સ્તુતિ છે. બીજી કડીમાં અણુહિલનું નામ આવે છે અને ત્રીજી કડીમાં તેના પુત્ર જીંદનું નામ છે. તથા તે નીતિશાસ્ત્રમાં નિપુણ અને ગાહુમાન વંશનો હતો એમ કહેવામાં આવ્યું છે. તેનો પુત્ર અંધરાજ અને અંધરાજને કટુકરાજ નામે પુત્ર થયો. (કડી ૪-૫) ૬ કડીમાં એમ કથન છે કે તેની જગીરદારીમાં સમીપાઠી (સેવાડી) નામે ગામ છે અને ત્યાં એક સ્વર્ગવિમાન જેવું ઉત્તમ મહાવીર દેવનું મંદિર છે. સાતમી કડીથી પછી આગળ એક ભિન્નવંશની યાદિ આવે છે. આ કડીમાં એમ કથન છે કે—કોઈ એક યશોદેવ કરીને પુરૂષ હતો કે જે સેનાનો સ્વામી (વલ્લખિપ), શુદ્ધસ્વભાવવાળો, રાજાઓની સલામાં અગ્રભાગ લેનારો અને મહાજનો (વણિકો) ના સમૂહનો અગ્રેસર હતો. તે

સમાનચિત્તવાળો એવો. યશોદેવ પ્રોતાનાં સંગાં-સહોદરો ઉપર, મિત્રો ઉપર તથા પંડેરકગચ્છના સદ્ગુણી અનુયાયિઓ ઉપર કૃપા દર્શાવવામાં કદી પાછી પાની કરતો નહિ; એવી હુકીકત આઠમી કડીમાં આવેલી છે. તેનો પુત્ર બાહુડ નામે થયો. જે વિશ્વકર્માની માફક વિદ્વાનોની પરિપદ્ધમાં ખ્યાતિ પામ્યો હતો. (કડી ૬.) બાહુડનો પુત્ર થલક હતો. જે જૈન ધર્મનો અનુરાગી અને રાજાનો પ્રસાદપાત્ર હતો. (કડી ૧૦) પ્રતિવર્ષે માઘ માસમાં શિવરાત્રિના દિવસે કટુકરાજ પ્રસન્ન થઈને થલકને ૮ દ્રમ્મ બક્ષિસ આપતો હતો, (કડી ૧૧-૧૨) તે એવી ઇચ્છાથી કે, તેનાથી, યશોદેવના બનાવેલા ' ખત્તક ' (ગોખલા) માંના શાંતિનાથ દેવની પૂજા કરવામાં આવે. અને આ દાન યાવત્રંદ્રદિવાકરૌ સુધી ચાલતું રહે. એવી ઇચ્છા ૧૩ મી કડીમાં પ્રદર્શિત કરવામાં આવી છે. ૧૪ મી કડીમાં જણાવ્યું છે કે- સમીપાટીના જિનાલયમાં એ શાંતિનાથનું બિંબ (પ્રતિમા) તેના (થલકના) પિતામહે (યશોદેવે) કરાવ્યું છે. છેલ્લી કડીમાં, જો કોઈ મનુષ્ય આ દાન બંધ કરશે તો તેને મહાપાતક લાગશે, એમ સૂચવ્યું છે. અંતમાં સંવત્ ૧૧૭૨ (એટલે કે ઇ. સ. ૧૧૧૫) ની માત્ર સાલ આપી છે.

આ ઉપરથી (એક વ્રાત) એમ વિદિત થાય છે કે, આ દાન આપનાર અધ્ધરાજનો પુત્ર કટુકરાજ હતો. પરંતુ, તે વખતમાં એ રાજ્યકર્તા હોય એમ જાણતું નથી. કારણ કે તે રાજા છે, એમ એક પેણ કડીમાં કહેલું નથી, અને આપણે ઉપર જોયું તેમ છઠ્ઠી કડીમાં સમીપાટી (સેવાડી) તેની ' ભુક્તિ ' માં હતું. અહીં રાજ્ય શબ્દ કે જે આ પંથને ઠીક અનુકૂળ પડે તેવો છે તે, તેમજ તેના અર્થનો ફીળે કોઈ પણ શબ્દ વાપરવામાં આવ્યો નથી. આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે ઇ. સ. ૧૧૧૫ માં-જે આ લેખની મિતિ છે-તે યુવરાજ પદે હતો અને કેટલાક ગામોનો બગીરી તરીકે ઉપભોગ કરતો હતો.

આદ્યુદેવના વિ. સં. ૧૨૧૮ ના નાડોલવાળા લેખમાંનો પંડેરક સદ્ગચ્છ તથા આબુ ઉપરના લેખોમાંનો સંડેરકગચ્છ અને આ પંડેરકગચ્છ એ બધાં એકજ છે એમાં સંશય જેવું નથી. ગોડવાડ પ્રાંતના ખાલી જીલ્લાના મુખ્ય ગામ ખાલીથી વાયવ્ય કોણમાં દશ માઈલને છેટે આવેલું સાંડેરાવ એજ સંદેર અથવા પંડેરક છે. તે સ્થાને આવેલા મહાવીરના મંદિરમાંના એક લેખમાં પણ આ નામ વપરાયેલું દૃષ્ટિગોચર થાય છે. મારવાડમાં આવેલા ગામોનાં નામો ઉપરથી પાડવામાં આવેલા જૈન લોકોના ગચ્છોના અનેક દાખલાઓમાંનો આ એક છે.

(૩૨૪)

આ લેખના વિષયમાં એજ પુસ્તકમાં નીચે પ્રમાણે લખવામાં આવેલું છે:—

જૈન મહાવીર-મંદિરના અગ્રભાગમાં આવેલા એક દેવગૃહની પાસે આ લેખ મળી આવે છે. જેના ઉપર આ લેખ કેતરેલો છે તેનું નામ સુરભિશિલા છે. કારણ કે તેના ઉપર એક સવત્સા ગાય અને બે ખાનુએ સૂર્ય તથા ચંદ્ર-સ્થાપન કરેલા છે. આ લેખ કેટલેક ઠેકાણે પંક્તિ થયેલો છે અને અક્ષરો પણ ઘણા જાણી થઈ ગયેલાં છે. પ્રથમની ત્રણ પંક્તિ સિવાય તેની કાંઈ ઉપયોગિતા જણાતી નથી. અને આ ત્રણ પંક્તિઓ સ્પષ્ટ રીતે વાંચી શકાય છે. તેની મિતિ 'માદ્રપદ સુદી ૧૧' એમ છે. તે વખતે કટુકદેવ મહારાજાધિરાજ હતો અને નદદ્દલ નાડોલ) માં રાજ્ય કરતો હતો. તથા યુવરાજ જયતસિંહ સમીપાટી (સેવાડી) ની અમલદારી કરતો હતો.....આ લેખની મિતિ ૩૧ તે, ચાલુક્યવંશના રાજા સિદ્ધરાજ જયસિંહે શરૂ કરેલી સિંહસંવતની હોવી જોઈએ. અને તે વિ. સ. ૧૨૦૦ અગર ઇ. સ. ૧૧૯૩ ની બરાબર થાય છે. એક બીજા લેખથી એમ સિદ્ધ થયું છે કે ગોડવાડનો પ્રાંત સિદ્ધરાજ જયસિંહના રાજ્યમાં આવેલો હતો તેથી આ ૩૧ સુ વર્ષ સિંહસંવતનું જ છે એમ નિશ્ચિતરીતે સિદ્ધ થાય છે.

(૩૨૫)

આ લેખ એજ મહાવીર-મંદિરના અગ્રભાગમાં આવેલા એક
ખીજ દેવાલયના દ્વારની બારસાખ ઉપર કેતરેલા છે. લેખ ત્રણ પંક્તિમાં
લખાયેલો હોઈ તેની પહોળાઈ ૩' ૬" અને લંબાઈ ૨૩" છે. આ લેખ
સારી સ્થિતિમાં છે. અને તે નાગરી લિપિમાં લખાયેલો છે. જાની
નિશાની ધ્યાનમાં લેવા લાયક છે, જેમકે પદ્મ, છેજીયા વિગેરે, અને
તે કીર્તિપાલના નાટોલવાળા તામ્રપત્ર લેખમાં પણ વપરાયેલી છે.
કેટલાક વર્ણો સ્પષ્ટરીતે કેતરેલા નથી, જેમકે પદ્મપ્રામે માં મંની
ઝાખી બાબુની ઉપલી લીટી નથી અને તેથી તે અક્ષર ન જેવો દેખાય
છે. વ અને વ ને બદલે એકલો વ જ વાપરેલો છે. અંતિમ પ્રાર્થનાની
કડી સિવાય સર્વલેખ સંસ્કૃત ગદ્યમાં લખાયેલો છે. શબ્દ-સમુચ્ચય
સંબંધી નીચેના શબ્દો ધ્યાનમાં લેવા જેવા છે:—

જગતી અને મહાસાહુણીય (પંક્તિ-૧) તથા જવ અને હારક
(પંક્તિ-૨,). ખીજ ઘણા લેખોમાં જગતી નો અર્થ ભૂમિ કરવામાં
આવે છે. મહારા મત પ્રમાણે તેને હિન્દીમાં ' જગહ ' અથવા ' જગ્યા '
(ગુજરાતીમાં) અને મરાઠીમાં ' જંગા ' કહેવાય છે તેજ આ
' જગતી ' છે*. સાદર્ભાય નો અર્થ દેશીભાષાના ' સાહુણી ' (તેજે-
લાનો ઉપરી) શબ્દના જેવો થાય છે. ' નાણા ' માં આવેલા નીલકંઠ
મહાદેવના અંદરના બારણાની બાબુ ઉપર કેતરેલા લેખમાંના જે
પરમારવંશના રજપુત રાજાઓને આ શબ્દ ઇલ્કાબ તરીકે લગાડેલો
છે. આજ મંદિરમાંના એક ખીજ લેખમાં જવ અને હારક શબ્દો વપરા-
યેલા છે. આ બન્ને શબ્દો ' અરહટ ' (અરધટ) શબ્દની સાથે વાપ-
રેલા છે. આ ઉપરથી એમ સૂચિત થાય છે કે જવ અથવા જવા નો

* ' જગતી ' નો ખરો અર્થ જૈનગ્રંથોમાં મુખ્ય મંદિરની આસપાસ
(આરે બાબુ). પ્રદક્ષિણા દેવાનો જે માર્ગ હોય છે, તે છે. મારવડમાં આને
' ભમતી ' પણ કહે છે. કેટલીક જગ્યાએ ' ભમણ માર્ગ ' પણ કહેવામાં
આવે છે. સંગ્રહ.

અર્થ ' જવના દાણા ' કરવાનો છે. હારક શબ્દનો અર્થ મરાઠી ' હારા ' (એક જાતની ટોપલી, જેનો ઉપયોગ દાણા માપવામાં થાય છે તે) થાય છે. આ હુકીકતને.....(એક બીજા લેખથી) સખીતી મળે છે.

આ લેખની મિતિ વિક્રમ સંવત ૧૧૬૭ ના ચૈત્રશુદ્ધ ૧ ની છે અને તે વળતે અશ્વરાજ મહારાજધિરાજ હતો. કટુકરાજ યુવરાજની પદ્મી ઉપર હતો. તે પછી લેખમાં ઉબલરાકની આવેલી રકમ લખેલી છે. આ ઉબલરાક, ઉત્તિમરાજનો પુત્ર અને પૂર્વવિનો પૌત્ર છે. આ પૂર્વવિને મહાસાહુણીયનો ઇલ્કાબ લગાડેલો છે. લેખમાં, એ વંશના બીજા પાણુ લોકોનાં નામો લખેલાં છે. શમીયાટીના મંદિરમાંની 'જગતી' માં આવેલા શ્રીધર્મનાથદેવની પૂજા માટે આ ભેટ આપવામાં આવી છે અને આ ભેટ મદ્રાડા, મેદ્રાયા, છેછડીઆ અને મદ્દડીઆમના દરેક કૂપ (અરહુટ) માંના એક એક ' હારક ' જેટલા જવના દાણાની હતી.

શમીયાટી તે ખરેખર સેવાડિ જ છે જેનો ઉચ્ચાર સેવાડી પણ કરવામાં આવે છે. અને નિર્વિવાદપણે કહેવું જોઈએ કે ધર્મનાથદેવ તે એજ દેવાલયમાં બેસાડેલા દેવ હશે જેના દ્વાર ઉપર આ લેખ કોતરેલો છે. વળી સેવાડિથી ચાર માઇલ આવેલું છેછડી તે જ છેછડિઆ હોવું જોઈએ. બીજા ગામેનો ચોક્કસ લાસ લાગે તેમ નથી.

(૩૨૬).

આ લેખની મિતિ સં. ૧૨૧૩, ચૈત્ર વદિ ૮ ભોમ (મંગળ) વારની છે. નડલ (નાડોલ) માં ઠંડપતિ વધજા અને મહં. જશ-દેવ આદિ પંચકુલની સમક્ષ, ચાંડદેવ અને જસણાગે (કારકુનો) લખી આપ્યું કે—સીવાડી (સેવાડી) ના રહેનાર વણિક્ (વાણિયા) મહણાના પુત્ર જિણુઠાકે, મહાવીર દેવના મંદિરની જગતીમાં સ્થાપન કરેલા શ્રીપાર્શ્વનાથ દેવની પૂજા માટે, સમીયાટીની મંડ-પિકા (માંડવી) માં, પ્રતિ માસ એક એમ બાર માસ માટે ૧૨.

રૂપીઆ આપ્યા છે. તેમાં, પો. પાદહા, ગાં. માલાનિણિ, કુમારપાલે, રાજજોયણ, વડહરિયંદ્ર, કોહલ આદિ લોકો શાક્ષી થએલા છે. આવી હકીકત છે.

લેખના છેવટના ભાગમાં એક બીજો લેખ જોડેલો છે પરંતુ તે અપૂર્ણ છે. જેટલો ભાગ વિદ્યમાન છે તેમાં જણાય છે કે—પાદ્રાહા ગામના ઠક્કુર (ઠાકોર) આજડપુત્ર મોખપાલ અને સજણપાલે પાર્શ્વનાથ દેવ (ની પૂજાદિ) માટે પાડહઆ (ગામ?) ના અરહટ પ્રતિ ૧ ‘જવાહર’ આપ્યો. વિગેરે હકીકત જણાય છે.

(૩૨૭)

આ લેખ, સં. ૧૨૫૧ ના કાર્તિક સુદી ૧ રવિવારનો છે. આ (સેવાડી?) ગામના લોકોએ નારીએળ વિગેરેના મૂલ્યમાંથી અમુક ભાગ પોતાના ગુરૂ શ્રી શાલિલદ્રસૂરિની મૂર્તિની પૂજા માટે શ્રી સુમતિસૂરિને આપ્યું છે. એમ હકીકત છે.

(૩૨૮)

સંવત્ ૧૨૬૭ ની સાલમાં, જ્યેષ્ઠ સુદિ ૨ ગુરૂવારના દિવસે, રારાહડ નામના ગામના વાસી સેહડ નામના ગૃહસ્થે પોતાની, શ્રી તથા બીજા કુટુંબના માણસો (કે જેમનાં નામો લેખમાં આપ્યાં છે) સાથે દેવકુલિકા કરાવી.

(૩૨૯)

સંવત્ ૧૧૯૮ ના આસોજ વદી ૧૩ રવિવારના દિવસે, અરિષ્ટને-મિત્રી પૂર્વની બાબુમાં આવેલી અપવારિકા (ઓરડી) ની આગળ બીંત અને દારપત્ર (કમાડ) કરવા સંબંધી સઘળા આવડોએ મંજીને નિગેધ કર્યો છે (?) પં. અશ્વદેવે આ લખ્યું છે.

(૩૩૦)

આ લેખમાં, સંવત્ ૧૩૨૧ ના ચૈત્ર વદિ ૧૫ સોમવારના દિવસે, મહારાજકુલ શ્રીઆચિગદેવે, કરહડા ગામના શ્રી પાર્શ્વનાથની પૂજા

અર્થે સોમપર્વના ટાંકણે નાડોલની માંડવીમાં.....(કાંઈક) દાન આપ્યાનો ઉલ્લેખ છે.

આ લેખ, ગુરાં (ગોરજી) પીરથીરાજજીના ઉપાશ્રયમાંથી મળી આવેલો છે એમ શ્રીયુત્ ભાંડારકરે નોટ કરી છે.

આમાં જણાવેલું કરેહુડા સ્થાન, મેવાડના સાયરા જીલ્લામાં આવેલું છે અને એ મેવાડીથી તે ૮ કોસ (મારવાડના ગાઉ) દૂર છે. એ સ્થાન એક તીર્થસ્થળ તરીકે પ્રસિદ્ધ છે.

૩૨૬ થી આ ૩૩૦ સુધીના લેખો છપાયા નથી. શ્રીયુત્ ભાંડારકરની હસ્તલિખિત પ્રતિકૃતિ ઉપરથી અહિં સુદ્રિત કરવામાં આવ્યા છે. તેમના સ્થાનો લેખ સાથે ટીપ્પણો ન હોવાથી અત્રે ઉલ્લેખ કરી શકાયો નથી.

નાડલાઈ ગામના લેખો.

ગોડવાડ પ્રાંતમાં આવેલા દેસુરી જીલ્લાના મુખ્ય શહેર દેસુરીથી વાયવ્ય કોણમાં ૮ માઈલ દૂર નાડલાઈ નામનું એક સાધારણ ગામ આવેલું છે. એ સ્થાન ગોડવાડ પ્રાંતના પાંચ મુખ્ય જૈન તીર્થોમાંનું એક છે. સમયસુંદરજી રચિત તીર્થમાળા સ્તવનમાં 'શ્રીનાડોલાઈ જહવો' આવા વાક્ય દ્વારા એ તીર્થનું નામ જણાવ્યું છે. અને ત્યાં 'જહવ' એટલે ૨૨ મા તીર્થકર નેમિનાથનું ધામ જણાવ્યું છે. આ ગામમાં બેઘાં મળીને ૧૧ જૈનમંદિરો છે. જેમાં ૬ ગામની અંદર છે અને ૨ બે પર્વતો ઉપર છે. આ પર્વતોને લોકો શત્રુજય અને ગિરનારના નામે ઓળખે છે. પં. શિવવિજયજીના શિષ્ય શીલવિજયજી સ્વરચિત 'તીર્થમાલા' માં આ સ્થળે નવ મંદિર હોવાનું જણાવે છે. જેમ કે—

નડુલાઈ નવ મંદર સાર શ્રી સુપાસ પ્રભુ નેમકુમાર.

જુના લેખોમાં આ ગામના નડડૂલડાગિકા, નહકુલવતી, નડડૂલાઈ,

વિગેરે જુદાં જુદાં નામો આપેલાં મળી આવે છે. ‘વંદલલપુર’ એવું નામ પણ આનું આપવામાં આવેલું કહેવાય છે.

ગામના દરવાજાની પાસે એક મંદિર આવેલું છે જે આદિનાથના નામે પ્રસિદ્ધ છે. આ મંદિર ઘણું જુનું જણાય છે અને લોકોમાં તેના વિષે અનેક ચમત્કારી વાર્તા કહેવાય છે જે આગળનાં એક લેખના અવલોકનમાં આપીશું. નંબર ૩૩૧ થી ૩૪૪ સુધીના લેખો, આજ ગામનાં જુદાં જુદાં મંદિરોમાં રહેલા છે અને તેમાંના, પ્રથમ પાંચ, એપિગ્રાફીઆ ઇન્ડિકાના ઉક્ત ભાગમાં શ્રીયુત ભાંડારકરે છપાવેલા છે અને બાકીના, (૩૩૬ માં લેખ છોડીને) તેમની હસ્તલિખિત નકલો ઉપરથી પ્રથમ જ અત્રે છપાવવામાં આવ્યા છે. તે છપાયેલા લેખોનું વિવરણ પણ, સેવાડિના લેખો પ્રમાણે તેમના (ભાંડારકરના) જ શબ્દોમાં (અનુવાદ રૂપે) અત્રે આપવામાં આવે છે.

(૩૩૧)

આ લેખ, નાડલાઈના આદિનાથના મંદિરમાંથી મળી આવેલો છે. હાલમાં એ મંદિર આદિનાથનું કહેવાય છે પરંતુ બીજા લેખો ઉપરથી એમ જણાય છે કે પહેલાં તે મહાવીરનું મંદિર હતું. આજ મંદિરમાં આવેલા સભામંડપમાંના બે સ્તંભો ઉપર રહેલા ચોકઠામાં આ લેખ કોતરેલો છે. આ લેખની પંક્તિઓ સમાંતર આવેલી છે પણ ચોકઠાની બાજુઓથી વાંકી વળેલી છે અને પ્રથમ પંક્તિના કેટલાક છેલ્લા શબ્દો ચોકઠાની કોરની બહાર જવાને લીધે કપાઈ ગયા છે. આ ઉપરથી એમ સૂચિત થાય છે કે આ લેખની મિતિ પછી, આ સભામંડપ ફરીથી સમરાવવામાં આવ્યો હશે અને તેથી આ ચોકઠું સુવ્યવસ્થિત રીતે રહી શક્યું નથી. લેખની બધી પંક્તિઓ છ છે અને તેમણે ૧' ૫૩" પહોળાઈ તથા ૪૩" લંબાઈ જેટલી જગ્યા રોકી છે.

* જુઓ, ઐતિહાસિક રાસ સંગ્રહ, ભાગ બીજો, ૩૩માં પૃષ્ઠ ઉપર આપેલી નોટ.

લેખને કોતર્યા પહેલાં પથરને ખરાબર સાફ કરેલો જણાતો નથી અને અક્ષરો પણ કાળજીપૂર્વક કોતરવામાં આવ્યા નથી. લેખની લિપિ નાગરી છે. સંસ્કૃત હસ્તલેખોમાં જેમ માલૂમ પડે છે તેમ આમાં પણ મને પ ના જેવો લખેલો છે. વળી ળીજી પંક્તિમાં આવેલા ' નદૂલ ઢાગિકા ' શબ્દમાંના ઢ નું રૂપ ધ્યાન ખેંચે તેવું છે, અને તે નં ૩ માં જોયું તેવુંજ છે. અંતના એક પદ (જેનું છંદ ખરાબર નથી) શિવાય આખો લેખ સંસ્કૃત ગદ્યમાં લખેલો છે. આખા લેખમાં એક ઠેકાણે (પંક્તિ-૫) વ ના બદલે વ કરેલો છે (વ્રહ્મ) અને અંત્ય વ્યંજનમાં ઙ ઉમેરેલો છે, (પંક્તિ-૫ માં યદ ના બદલે યદુ) ગોડવાડમાં મળી આવતા ગુહીલોત રાજાઓના તામ્રપત્ર ઉપરના લેખોમાં આ પ્રમાણે જ કેટલાક શબ્દો મળે જોયા છે. ત્રીજી પંક્તિમાં આવેલા ' પલ ' અને ' પલિકા ' શબ્દોનો અર્થ ' પ્રવાહી પદાર્થો માપવાનું એક જાતનું માપ ' એવો થાય છે. આ સંબંધી વિશેષ માહિતી Baruni Indica Vol. I P. 164 માંથી મળી આવશે. આ લેખમાં ટુંકા શબ્દોનીચે પ્રમાણે છે:-મં. (પંક્તિ ૩) રા. ને વિ. (પંક્તિ ૪) ઓસવાલની એક જાતના નામ તરીકે મં. નો અર્થ લંડારી થાય છે. રા. એટલે રાજત જે રાજપુત્રનો અપભ્રંશ છે અને રાજપુત જાગીર-રહારોનું એક નામ ' રાવત ' અને આ ' રાઉત ' ખંને એકજ છે. વિં નું પૂર્ણરૂપ શું છે તે સમજાતું નથી. ત્રીજી પંક્તિમાં ' ઘાણુક ' શબ્દ વપરાયો છે. જેનો અર્થ ' ઘાણી ' (ઘાંચીની ઘાણી) થાય છે. આ શબ્દ લેખોમાં ઘણીવાર દૃષ્ટિગોચર થાય છે.

આ લેખની મિતિ સંવત ૧૧૮૬ માઘ સુદી ૫ છે. અને ચાહમા-ન વંશના મહારાજાધિરાજ રાયપાલના પુત્રો રૂદ્રપાલ અને અમૃત-પાલ તથા તેમની માતા માનલદેવીની, આ મંદિરમાં આપેલી લેટનો ઉલ્લેખ કરેલો છે. દરેક ઘાણીમાંથી રાજાને મળતી અસુક પલિકાઓ-માંથી જે પલિકાની આ લેટ કરી હતી અને તે નદુલઢાગિકા (નાડલાઇ) ના તથા બહારના જૈન જતીઓ માટે આપવામાં આવી હતી. આ લેટમાં નીચે પ્રમાણે સાક્ષિઓ કરવામાં આવ્યા હતા.

સમસ્તઆમિણોનો મુખ્ય ભંડો નાગસિય, સં. તિમટા, વિ. સિરિયા, વણિક
પોસરિ અને લક્ષમણ. એમ જણાય છે કે આ ગ્રામના પ્રચો હતા.
(૩૩૨)

આ લેખ નાડલાઈના નેમિનાથના દેવાંતર્યમાથી 'મંજી' આવ્યો
છે. ત્યાંના લોકો આ નેમિનાથને 'જાદવંજી' ના નામે ઓળખે છે.
આ મંદિર ગામથી અંશિકોણમાં આવેલી એક ટેકરી ઉપર છે. તેમાં,
૯'૬" પહોળા તથા ૧'૧૧" ડાંખા શિલાપટ્ટ ઉપર ૨૬ પંક્તિમાં આ
લેખ કોતરેલો છે. લેખની લિપિ નાગરી અને ભાષા સંસ્કૃત છે. મંત્ર
એકજ બાબત ધ્યાન આપવા લાયક છે અને તે 'મહુદત્તમ'
(પંક્તિ ૨૨) વાક્ય છે. વિરલ અથવા અસાત શબ્દો નીચે પ્રમાણે
છે:— 'મોક્તારિ' (પંક્તિ-૯) એક (પંક્તિ ૧૧) આભાવ્ય (પંક્તિ ૧૨)
'લોકતારિ' નો શો અર્થ હશે તે સૂચિત થતો નથી. 'શેક'
નો અર્થ સંસ્કૃત 'શિક્ષ્ય' થાય છે (જેનો અર્થ—એક વાંસની
લાકડીના બે છેડાથી લટકાવેલા દોરડાના ગાળા, અને તેમાં ભરેલો બોળે
પણ થાય) મહારા મત પ્રમાણે 'આભાવ્ય' નો અર્થ—'આવેક'
થાય છે. આ શબ્દ વિ. સં. ૧૨૦૨ ના માંગરોળના લેખમાંના બે-ત્રણ
વાક્યોમાં વપરાયેલો છે. વળી લિન્નમાલના લેખ નં. ૧૨ ને ૧૫-માં
પણ આ શબ્દ નજરે પડે છે. તેમજ પંક્તિ ૮ તથા ૨૧ માં
આવેલો રાજત શબ્દ ધ્યાન ખેંચે તેવો છે. તે ખરેખર 'રાજપુત'
શબ્દનો અપભ્રંશ છે, અને તેનો અર્થ રાજપુત થાય છે; એણે
અહિં આં તે શબ્દ 'જાગીરદાર' ના અર્થમાં વપરાયેલો છે.

આ લેખની શરૂઆતમાં સર્વજ્ઞ નેમિનાથની સ્તુતિ કરવામાં
આવી છે. તેની મિતિ વિ. સં. ૧૧૯૫ આ સ્વિનવદ્ધિ ૧૫ ભોમેવાર છે.
તે વખતે મહારાજાધિરાજ રાયપાલદેવ નહુલડગિંકનો સ્વામી
હતો એમ ઉલ્લેખ છે. આગળ તેમાં જણાવેલું છે કે—શ્રી નેમિનાથના
ધુપ, દીપ, નૈવેદ્ય, પુષ્પ અને પૂજા વિગેરે માટે સંબંધિત ઉધરણ (ઘુંઘીલ
વંશના) ના પુત્ર કંકર રાજદેવે પોતાના પ્રણયાર્થે નાડલાઈથી અંગર

નાડલાઈ જતા બલદોના બોજ ઉપરના કરનો વિસમો લાગ ભેટ તરીકે આપ્યો. પછી લવિષ્યમાં થનારા રાજઓને આ ભેટ ચાલુ રાખવા માટે વિનંતી કરવામાં આવી છે. પછી લેખકનું નામ જે પાસિલ છે તે આપેલું છે. તેના બાદ રાજદેવના હસ્તાક્ષર આવે છે. અહિં તેને રાઉત કહેલો છે. પછી જોશી દુદુપાના પુત્ર ગુળીની આક્ષી છે. છેલ્લી ત્રણ પંક્તિઓ સ્પષ્ટ સમજાય તેવી નથી.

(૩૩૩)

આ લેખ નાડલાઈમાં અદિનાથના દેવાલયમાંથી મળી આવેલો છે. જે ચોક્કા ઉપર પ્રથમનો લેખ કાતરેલો છે તેની સામેની બાજુએ આ લેખ આવેલો છે. લેખ ૬ પંક્તિમાં લખેલો હોઈ ૧'૬" પહોળો તથા ૪૩" લાંબો છે. જ્યારે મહેં પ્રથમ આ લેખ જોયો ત્યારે તેમાં પ્લાસ્ટર ભરવામાં આવેલું હતું પછી અમારા વાંચવા માટે આ પ્લાસ્ટરને દૂર કરવાની જરૂર પડી હતી ! લેખની લિપિ નાગરી છે અને લાખા સંસ્કૃત છે. છેલ્લી કડી પદ્યમાં છે પરંતુ તેનું ત્રીજું ચરણ નિયમ રહિત છે. બાકીનો બધો લાગ ગદ્યરૂપે છે. તેમાં વદ ને બદલે જતુ વાપરેલો છે ત્રીજી પંક્તિમાં વલ અને પ્લી એવા વિચિત્ર શબ્દો આવેલા છે વલ એ વલને બદલે ભૂલથી વાપરેલું લાગે છે અને પ્લી એ પલિકા નું ટુંકું રૂપ છે. બીજી પંક્તિમાં પાહલા શબ્દ વાપરેલો છે જેનો અર્થ એક જાતનું વજન થાય છે. નં. ૧૧ ના લેખમાં આ શબ્દ વપરાયેલો છે. ચાલુ-કયવંશના રાજા કર્ણદેવની સૂનકલેટમાં નીચે પ્રમાણે શબ્દો છે:- પાહલા ૧૨ વહંતિ હલ ૪ કિતિ હલ ચતુષ્ટય મૂમિ-અહિં પણ તે શબ્દનો એજ અર્થ થાય છે. લોકોને પૂછપરછ કરતાં મહુને નીચે પ્રમાણે અર્થો મળ્યા છે:-

૪ પાહલા=૧ પાયલી

૫ પાયલી=૧ માણા

૪ માણા=૧ સેધ

૨ સેધ=૧ માણ

‘વિશોપક’ શબ્દ ધ્યાન ખેંચે તેવો છે. આ શબ્દ બીજા લેખોમાં પણ આવેલો છે. તે એક શિક્ષો છે જેની કિંમત તે વખતમાં આલંતા એક રૂપીઆના વીસમા ભાગ જેટલી થાય છે.

આ લેખની મિતિ વિ. સં. ૧૨૦૦ જ્યેષ્ઠ સુદિ ૫ ગુરુવાર છે. તે વખતે મહારાજાધિરાજ રાયપાલદેવ રાજ્ય કરતો હતો. એમ જણાય છે કે, રાઉત રાજદેવ પોતાની માતાના માટે કરેલા રથયાત્રાના ઉત્સવમાં ત્યાં આવ્યો હતો, ત્યારે તેણે મહારાજાનો, આમલોકો અને પ્રાંતના લોકોની સમક્ષ, પોતાને મળતી પાઈલાની કિંમતમાંથી એક વિશોપકના શિક્ષાની તથા દરેક ઘાણીમાંથી મળતી તેલની પળમાંથી બે પલિકાની ભેટ કરી હતી.

(૩૩૪)

ઉપરનો લેખ જે ચોક્કસ ઉપર કોતરેલો છે તેનાજ ઉપર આ લેખ પણ આવેલો છે. તે પાંચ પંક્તિઓમાં લખેલો છે અને ૧’૮ $\frac{1}{2}$ ” પહોળો તથા ૪ $\frac{1}{2}$ ” લાંબો છે. લિપિ નાગરી છે. અંતમાંની આશિર્વાદવાળી કડી શિવાય બાકીનો બધો ભાગ સંસ્કૃત ગદ્યમાં છે. ધ્યાનમાં લેવા લાયક બાબત આ છે કે, ૨ ની પછીનું વ્યંજન બેવડું કયું છે અને પાંચમી પંક્તિમાં ચત્ત ને બાધલે જતું શબ્દ વાપરેલો છે. અજ્ઞાત અથવા વિરલ શબ્દોમાં એક ‘દેશી’ શબ્દ છે જે ત્રીજી લીટીમાં છે. તથા ‘કિરાડઉઆ’ અને ‘ગાડ’ એવા બે શબ્દો ચોથી પંક્તિમાં છે ‘ગાડ’ નો અર્થ ગાડું થાય છે. અને મ્હુને બગર મળી તે પ્રમાણે કહું છું કે, ‘કિરાડઉઆ’ એટલે ‘કિરાડવા’ અગર ‘કિરાણા’ છે જેનો અર્થ ગુંદર, લવિંગ, કાઠીમરી, પીપર વિગેરે કરીયાણું થાય છે. ‘દેશી’ શબ્દનો અર્થ સુસ્પષ્ટ નથી. તેનો ‘મંડળ’ એવો અર્થ હું કરવા લલગાઉ છું અને પ્રતિદાર ભોજદેવના પેહેલા લેખમાં તથા આહમાન વિઘ્નહરાજના હર્ષલેખોમાં એજ અર્થમાં તે વપરાયેલો છે. આ અર્થ અહિં સારી રીતે બાધ બેસતો છે. આ મંદિરના એક બીજા લેખમાં પણ આ શબ્દ, આજ અર્થમાં વાપરેલો છે. બીજો શબ્દ ‘લગમાન’ છે જેનો અર્થ-કર (ભાગ)નું પ્રમાણ (માન) થાય છે.

લેખના પ્રારંભમાં ' સંવત ૧૨૦૨ આસો વદિ ૫ શુક્રવાર ' ની મિતિ આપેલી છે. તે વખતે રાયપાલદેવ મહારાજધિરાજ હતો અને રાઉત રાજદેવ નદ્દલડગિકા (નાડલાઈ) નો ઠાકુર હતો આ લેખનો હેતુ એવો છે કે અભિનવપુરી, બદારી અને નાડલાઈના વણુતરકો (વણુતરા) ની ' દેશી ' ની સમક્ષમાં રાજદેવે મહાવીરના દેવાલયના પૂજારી અને યતિઓના માટે બળદો ઉપર ભરીને લઈ જતા દરેક વીસ પાંચલા ઉપર બે રૂપીઆ તથા ' કિરાણી ' થી ભરેલા દરેક ગાડાં ઉપર એક રૂપીઓ એમ બક્ષીસ આપી. ' બદારી ' કદાચ નાડલાઈની ઉત્તરમાં આઠ માઈલે આવેલું બોરલી હોઈ શકે. અભિનવ-પુરીની નિશાની મળી શકી નથી.

(૩૩૫)

આ લેખ, નાડલાઈથી અગ્નિકોણમાં આવેલી ટેકરી ઉપરના નેમિનાથ ઉદ્દે ' બદવાળ ' ના દેવાલયમાં એક સ્તંભ ઉપર કોતરેલો છે. લેખની એકંદર ૧૬ પંક્તિઓ છે, અને તેની પહોળાઈ ૮" અને લંબાઈ ૧૨" છે. તે નાગરિલિપિમાં લખેલો હોઈ સંસ્કૃત ગદ્યમાં છે. ધ્યાનમાં લેવા લાયક બાબત એ છે કે-દરેક પંક્તિનો આરંભ ઉભી બે રેખાઓથી અંકિત છે. વિશેષમાં ૨ ની પછી આવેલા વ્યંજનો બેવડાએલાં છે. તથા બે વખત દ્ ના બદલે દ વાપરેલો છે, જેમ કે, શ્રોમદના બદલે શ્રોમદ (પંક્તિ ૭) અને જગદના બદલે જગદ (પંક્તિ ૧૫).

પ્રારંભમાં મિતિ આપી છે તે નીચે પ્રમાણે:—વિ. સં. ૧૪૪૩ ના કાર્તિક વદિ ૧૪ ને શુક્રવાર. તેની આગળ એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે, આહુમાનવંશના મહારાજધિરાજ વણુવીર દેવના પુત્ર રાજ રણુવીર-દેવના રાજ્યમાં આ લેખ કરવામાં આવ્યો છે. બૃહહ્નગચ્છના આચાર્ય માનતુંગસૂરિની વંશપરંપરામાં થયેલા ધર્મચંદ્રસૂરિના શિષ્ય વિનય-ચંદ્રસૂરિએ યદુવંશવિભૂષણ શ્રીનેમિનાથના આ મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો.

આ લેખ, પૂર્વોક્ત આદિનાથના મંદિરના રંગમંડપમાં ડાબી બાજુએ આવેલી ભીંતમાં એક થાંભલો છે તેના ઉપર કોતરેલો છે. આ લેખ ૯ ઇંચ પહોળી અને ૪ ફુટ ૮ ઇંચ લાંબી જેટલી જગ્યામાં લખાયેલો છે. એની એકંદર પદ પંક્તિઓ છે. લેખના મથાળે બે પાદ-આકૃતિઓ (પગલાં) કાઢેલી છે.

આ લેખમાં, મેવાડના રાજાઓની વંશાવલી આપેલી છે તેથી તેની ઉપયોગિતા જરા વધારે માનવામાં આવી છે, અને એજ કારણથી તે અત્યાર સુધીમાં ઘણાંક પુસ્તકો-રીપોર્ટો વિગેરેમાં છપાઈ ચયેદ પ્રસિદ્ધિ પામી ચુક્યો છે. લેખનો સાર-અર્થ આ પ્રમાણે છે:—

પ્રારંભમાં, યશોભદ્ર નામના આચાર્યના ચરણકમલને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે. પછી લેખની મિતિ આપી છે. જે ‘ સંવત્ ૧૫૯૭ ના વૈશાખ માસ, શુકલપક્ષ ૬ સોમવાર અને પુનર્વસુ નક્ષત્ર ’ વાળી છે.

મિતિ પછી સંડેરક ગચ્છની આચાર્યપરંપરા આપવામાં આવી છે. તેમાં, પ્રથમ યશોભદ્ર નામના એક મહાપ્રતાપી આચાર્ય થઈ ગયા હતા, તેમનું પ્રશંસાત્મક વર્ણન છે. જણાવવામાં આવ્યું છે કે, તે આચાર્ય આ કલિકાલમાં સાક્ષાત્ ગૌતમગણધરનાં જ ણીજ અવતાર રૂપે હતાં. બધી લંબિયોના ધારક અને યુગપ્રધાન હતા. તેમણે અનેક વાદિઓને વાદમાં જીત્યા હતા. ઘણાંક રાજાઓ તેમના ચરણમાં પોતાનું મસ્તક નમાવતા હતા. પંડેરકગચ્છના નાયક હતા. તેમની માતાનું નામ સુભદ્રા અને પિતાનું નામ યશોવીર હતું. તે યશોભદ્રસૂરિના શિષ્ય શાલિસૂરિ નામે આચાર્ય થયા. તેઓ ચાહુમાનવંશના હતા અને બઢરી દેવીના પ્રસાદથી તેઓ સૂરિપદ પામ્યા હતા. એ શાલિસૂરિના શિષ્ય સુમતિસૂરિ; તેમના શિષ્ય શાંતિસૂરિ, તેમના ઇશ્વરસૂરિ, આવી રીતે અનેક આચાર્યો થયા. તેમાં ફરી એક શાલિસૂરિ થયા અને તેમના શિષ્ય સુમતિસૂરિ અને તેમના પુત્ર શાંતિસૂરિ થયા કે જેમના સમયમાં આ લેખ કોતરવામાં આવ્યો,

અહીંથી પછી મેવાડના રાજવંશની નામાવલી આપવામાં આવી છે. તેમાં પ્રથમ જણાવ્યું છે કે, શ્રીમેદંપાટ (મેવાડ) દેશમાં, સૂર્યવંશીય મહારાજા શિલાદિત્યના વંશમાં પૂર્વે ગુહિદત્ત, રાઉલ, બખ્ષ અને ખુમ્માણ નામના મહોટા રાજાઓ થઈ ગયા. તેમના વંશમાં પાછળથી રાણા હમીર, જેતસીહ, લખમસીહ અને મોકલ થયા. મોકલ પછી રાણો કુંભકર્ણ થયો અને તેનો પુત્ર રાયમદલ થયો. આ રાયમદલ તે વખતે રાજ્ય કરતો હતો અને પુત્ર પૃથ્વીરાજ યુવરાજ પદ લોગવતો હતો.

આના પછી લખવામાં આવ્યું છે કે—ઉકેશવંશ (ઓસવાલ જ્ઞાતિ) ના ભંડારી ગોત્રવાળા, રાઉલ લખણના પુત્ર મંત્રી હદાના વંશમાં થયેલા મયૂર નામના સેઠનો સાહુલ નામે પુત્ર થયો. તેને સીહા અને સમદા નામના બે પુત્રો થયા. તેમણે, ઉપર જણાવેલા યુવરાજ પૃથ્વીરાજની આજ્ઞાથી કર્મસી, ધારા, લાખા આદિ પોતાના કૌટુંબિક બંધુઓની સાથે, નંદકુલવતી પુરી (નાડલાઈ) માં, સંવત ૯૬૪ ની સાલમાં યશોભદ્ર સૂરિએ મંત્રશક્તિદ્વારા લાવેલી અને પાછળથી, મં. સાયરે કરાવેલા દેવકુલિકાઆદિના ઉદ્ધારના લીધે તેના જ નામે પ્રસિદ્ધિ પામેલી ‘ સાયરવસતિ ’ માં, આદિનાથ તીર્થંકરની પ્રતિમા સ્થાપન કરી. તેની પ્રતિષ્ઠા, ઉપર જણાવેલા શાંતિસૂરિના શિષ્ય ઇશ્વરસૂરિએ— કે જેમનું બીજું નામ દેવસુંદર પણ હતું—કરી.

છેત્રટે જણાવ્યું છે કે—આ લઘુ પ્રશસ્તિ પણ એ ઇશ્વરસૂરિએજ લખી છે અને સૂત્રધાર સોમાએ કોતરી છે.

આ લેખમાં જણાવેલા પંડેરકગચ્છના આચાર્ય યશોભદ્રસૂરિના સંબંધમાં વિશેષ જાણવાની જિજ્ઞાસાવાળાએ વિજયધર્મસૂરિના નામે પ્રસિદ્ધ થયેલ ‘ ઐતિહાસિક રાસસંગ્રહ ’ ભાગ ૨ ને, જોવો.

(૩૩૭)

આ લેખ, એજ મંદિરમાં મૂલ-નાયક તરીકે વિરાજિત આદિનાથની પ્રતિમા ઉપર લખેલો છે. મિતિ, સં ૧૬૭૪ ના માઘ વદિ ૧, ગુરુવાર,

ની છે. ચોસવાલ જ્ઞાતિના ભંડારી ગોત્રવાળા સાયર સેકના વંશમાં થયેલા સંકર આદિ પુરૂષોએ, આ આદિનાથની પ્રતિમા કરાવી છે અને તપાગચ્છીય આચાર્ય વિજયદેવસૂરિએ તેની પ્રતિષ્ઠા કરી છે. એટલી હકીકત છે.

(૩૩૮-૩૬)

આ બંને નંબરો નીચે જે ન્હાના ન્હાના લેખો કે વાક્યો આપેલાં છે, તે એજ મંદિરની આબુ બાબુ આવેલી દેવકુલિકાઓ ઉપર કોતરેલા છે. આ લેખો કે વાક્યોમાં જણાવેલું છે કે-સં. ૧૫૬૮-૬૯ અને ૭૧ ના વર્ષોમાં તપાગચ્છની કુતબપુરા શાખાવાળા આચાર્ય ઇન્દ્રનંદિસૂરિ તથા તેમના શિષ્ય સૌભાગ્યનંદિસૂરિ અને પ્રમોદસુન્દરના ઉપદેશથી, ગુજરાતના, પાટણ, ચંપકદુર્ગ (ચાંપાનેર), વીરમગામ, મુંજિગપુર (મુંજપુર), સમી અને મહમદાબાદના સંઘોએ અમુક અમુક દેવકુલિકાઓનો છર્ણોદ્ધાર કર્યો, તથા નવી કરાવી.

(૩૪૦)

નાડલાઈની પૂર્વ બાબુએ જે ટેકરી આવેલી છે તેના મૂળમાં, ગામની પાસેજ એક સુપાર્શ્વનાથનું મંદિર છે. તેના સંભામંડપમાં મુનિમુવ્રત તીર્થંકરની એક પ્રતિમા સ્થાપિત છે તેના ઉપર, આ નં. ૩૪૦ વાળો લેખ કોતરેલો છે. લેખની ૪ લાઈનો છે અને તેમાં જણાવેલી હકીકત એટલીજ છે કે-મહારાજધિરાજ અભયરાજ * ના રાજ્યમાં. સં. ૧૭૨૧ ની સાલમાં, પ્રાગ્વાટ (પેરવાડ) જ્ઞાતિના અને નાડલાઈના રહેવાસી સાં નાથાકે આ મુનિમુવ્રત તીર્થંકરનું બિંબ કરાવ્યું અને તેની પ્રતિષ્ઠા ભદ્રારક વિજય [પ્રભ ?] સૂરિએ કરી.

(૩૪૧)

આ નાડલાઈ ગામની પૂર્વે એક જુના કિલ્લાનાં ખંડેરો પડ્યાં

* શ્રીયુત રી. આર. ભાંડારકરના મતે આ અભયરાજ તે મેડતીયો અભયરાજ છે જે નાડલાઈનો અગીરદાર હતો.

છે. આ કિલ્લો સોનિગરા ગ્રાહાણોએ બંધાવ્યો હતો એમ સંભળાય છે. આ કિલ્લાની ટેકરીને લોકો જેકલ કહે છે અને ત્યાંનો જૈન સમુદાય શત્રુજ્ય પર્વત જેટલીજ તેને તીર્થભૂત માને છે. આ કિલ્લાની અંદરજ એક આદિનાથનું મોટું મંદિર છે અને તેમાં મૂલનાયક તરીકે વિરાજમાન પ્રતિમા ઉપર આ નં. ૩૪૧ નો લેખ કોતરેલો છે. લેખનો ભાવાર્થ આ પ્રમાણે છે:—

સં. ૧૬૮૬ ના વર્ષમાં, મહારાણા જગતસિંહજીના રાજ્યમાં, તપાગચ્છીય શ્રીવિજયદેવસૂરિના ઉપદેશથી નાડલાઈના જૈન સંઘે, જેખલ પર્વત ઉપર આવેલા જીર્ણ મંદિર, કે જે પૂર્વે સંપ્રતિ રાજ્યે બંધાવ્યું હતું, તેનો પુનરુદ્ધાર કર્યો અને તેમાં ફરી આદિનાથની નવીન પ્રતિમા સ્થાપિત કરી. તેની પ્રતિષ્ઠા ઉક્ત વિજયદેવસૂરિએ જ, પોતાના વિજયપ્રલસૂરિ આદિ શિષ્ય પરિવાર સાથે રહીને, કરી છે.

(૩૪૨)

નાડલાઈ ગામની બહાર આવેલા પૂર્વોક્ત આદિનાથના મંદિરમાંના સલામંડપમાં, જ્યાં આગળ ૩૩૩-૪ નંબરના લેખો આવેલા છે ત્યાં, આ લેખ પણ કોતરેલો છે. લેખની ૬ પંક્તિઓ છે અને મિતિ સંવત ૧૨૦૦ ના કાર્તિક વદિ ૭ રવિવાર, ની છે. લેખમાંની હકીકત પણ ૩૩૩ નં. વાળા લેખના જેવી જ છે. અર્થાત્ મહારાજાધિરાજ રાયપાલદેવના રાજ્યમાં, તેના જાગીરદાર ઠાકુર રાજદેવની સમક્ષ નાડલાઈના સમસ્ત મહાજનોએ મળીને દેવ શ્રીમહાવીરના મંદિર માટે, ઘી, તેલ, લવણ, ધાન્ય, કપાસ, લોહ, ગોળ, ખાંડ, હીંગ, મંજીષ્ઠ આદિ વ્યાપારની દરેક ચીજમાંથી અમુક પ્રમાણ ભેટ આપવું એવું ઠરાવ્યું છે.

(૩૪૩)

આ લેખ પણ, એ જ જગ્યાએ કોતરેલો છે. મિતિ સં. ૧૧૮૭ ના કાર્તિક સુદિ ૧૪ શુક્રવાર, ની છે. એમાં જણાવ્યું છે કે-પંડરક ગચ્છના દેશી ચૈત્યમાં સ્થિત શ્રીમહાવીરદેવની પૂજાર્થે, મોરકરા ગામની

દરેક ઘાણીમાંથી નિકલતા તેલનો જે ભાગ, આહુમાણુ (ચોહાણુ) પાપયરાના પુત્ર વિંશરાકે બકીસ તરીકે આપ્યો છે. ઇત્યાદિ.

(૩૪૪)

આ લેખ, એજ મંદિરના રંગમંડપમાં પેસતો ડાળો હાથ તરફ કોતરેલો દૃષ્ટિએ પડે છે.

તપાગચ્છના યતિ માણિક્યવિજયના શિષ્ય નિતવિજયના શિષ્ય કુશલવિજયના ઉપદેશથી, સં. ૧૭૬૫ ના વૈશાખ માસમાં, ઉકેશ જ્ઞાતિના ચોહરાગોત્રવાળા સાહુ ઠાકરસીના પુત્ર લાલાચે, સોનાનો કળશ કરાવ્યો તથા સતરલેદી પૂજા લણાવી વિગેરે હુકીકત છે.

આ આદિનાથના મંદિર વિષયમાં, એ પ્રદેશમાં એક ચંમતકારિકું દંતકથા ચાલે છે. એ દંતકથા, આર્કિઓલૉજીકલના 'વેસ્ટર્ન' સર્કલના સન ૧૯૦૫-૦૬ ના પ્રોગ્રેસ રિપોર્ટમાં, શ્રીયુત ડી. આર. લાંડારકરે પણ નોંધેલી છે તેથી વાચકોના જ્ઞાનની ખાતર, ઉક્ત રિપોર્ટમાંથી તેટલો ભાગ અત્ર આપવામાં આવે છે. એ ઉપર જણાવેલા આદિનાથના મંદિરની થોડેક છેટે ગ્રાહણોત્તુ એક તપેશ્વર મહાદેવના નામે મંદિર છે, તે મંદિર અને આ આદિનાથના મંદિરનો દંતકથામાં પરસ્પર સંબંધ કહેવાય છે તેથી તે બંને મંદિરોની નોંધ એક સાથે જ લેતાં શ્રીયુત લાંડારકર લખે છે કે—

“ તપેશ્વર અને આદીશ્વરનાં બે દેવાલયો વિષે કહેતાં જણાવેલું જોઈએ કે, તપેશ્વરનું દેવાલય ગ્રાહણી છે. તે પૂર્વાભિમુખ છે. તેમાં મધ્યભાગમાં મુખ્ય મંદિર છે અને તેની આજુ બાજુ ગોળ ફરતો પ્રદક્ષિણા માર્ગ છે. મંદિરને મંડપ અને કમાનો છે. મંડપની આસપાસ બીજી દેવકુલિકાઓ બાંધેલી છે. આ દેવકુલિકાઓમાંથી ઉત્તર દક્ષિણ બાજુની દેવકુલિકાઓમાં સૂર્ય અને ગણપતિની મૂર્તિઓ છે.

બીજું દેવાલય આદીશ્વરનું જૈન દેવાલય છે. આ બે દેવાલયો વિષે દંતકથા ચાલે છે કે—એક વખતે એક જૈન યતિ શૈવ ગોસાંઈની

વચ્ચે મંત્ર પ્રયોગમાં પરસ્પરની કુશળતા વિષે વાદ-વિવાદ થયો. તેઓએ પોતાની શક્તિ દેખાડવા માટે, દક્ષિણ મારવાડના મદલાણીના ખેડમાંથી ખંને જણાએ પોતપોતાના મતના આ મંદિરો, મંત્ર બલથી આકાશમાં ઉડાડ્યાં અને એવી પ્રતિજ્ઞા કરી કે સૂર્યોદય પહેલાં નાડલાઈ પહોંચીને તેની ટેકરી ઉપર, જે પ્રથમ પોતાનું મંદિર સ્થાપન કરશે, તેની જીત થએલી ગણાશે. ખંને જણાએ ત્યાંથી મંદિરો એક સાથે ઉડાડ્યાં પરંતુ શૈવ ગોસાંઈ, જૈન ચતિની આગળ નિકળ્યો અને નાડલાઈની ટેકરી પાસે આવી ઉપર ચઢવા જતો હતો તેટલામાં જૈન ચતિએ મંત્રવિદ્યાથી કુકડાનો અવાજ કર્યો. તેથી ગોસાંઈ વિચારમાં પડ્યો અને સૂર્યોદય થયો કે શું તે જોવા મંડ્યો એટલામાં જૈન ચતિનું મંદિર પણ તેની ધરાધર આવી પહોંચ્યું અને સૂર્યોદય થઈ જવાના લીધે ખંને જણાએ ટેકરીની નીચે જ પોત પોતાના મંદિરો સ્થાપન કર્યાં. આ દંતકથાને લગતી એક કડી પણ ત્યાંના લોકો વારંવાર બોલ્યાં કરે છે તે આ પ્રમાણે—

સંવત દશ દહોત્તરો વદિયા ચોરાસી વાદ ।

સેડનગર થી લાવિયા નાઢલાઈ પ્રાસાદ ॥ ”

આ દંતકથામાં જણાવેલી જૈન ચતિ સંબંધી હકીકત તે પંડેરક ગચ્છના યશોભદ્રસૂરિને ઉદ્દેશીને છે. ‘સોહમકુલરત્નપદ્માવલિ’ નો લેખક પણ આ હકીકતનું સૂચન કરે છે અને તેણે પણ આ કડી આપેલી છે. પરંતુ તેની આપેલી કડીમાં ઉત્તરાદ્ય, આ કડી કરતાં જુદો છે. તે લખે છે કે—

વલ્લમીપુરથી આણિયો ઋષભદેવ પ્રાસાદ ।

પરંતુ, યશોભદ્રસૂરિના રાસ લખનાર કવિ લાવણ્યવિજય આ હકીકત આપતા નથી જ્યારે તેમના ચમત્કારોની બીજી ઘણી હકીકતો આપે છે. તથાપી લાવણ્યસમયના સમયમાં એ માન્યતા તો અવશ્ય પ્રચલિત હતી કે, આ મંદિર યશોભદ્રસૂરિ પોતાની મંત્રશક્તિથી બીજે ઠેકાણેથી ઉપાડીને લાવ્યા હતા; કારણ કે, ઉપર ૩૩૬ નંબરવાળા

લેખમાં, જે સં. ૧૫૯૭ માં લખવામાં આવ્યો છે, સ્પષ્ટ જણાવ્યું છે કે, સં. ૯૬૪ માં, આ મંદિર શ્રીચણોલિદ્રસૂરિ મંત્રશક્તિથી અહિં લાવ્યા હતા.

આ દંતકથા કે માન્યતાની સાથે આજે આપણને કંઈ સંબંધ નથી. આપણે તો આટલું કહી શકીએ કે વિક્રમના બારમા સૈકાથી તો આ મંદિર વિદ્યમાન હોવાના પુરાવાઓ આપણને મળે છે. સૌથી જુનો લેખ (નં. ૩૪૩) છે તેની મિતિ ૧૧૮૭ ની છે, તેથી તે તારીખની પહેલાં કોઈ પણ વખતે એ મંદિરની સ્થાપના ત્યાં થઈ છે એ નિર્વિવાદ છે. વિશેષમાં એ પણ જણવા જેવું છે કે હાલમાં એ મંદિર આદિનાથના નામે પ્રસિદ્ધ છે, પરંતુ તે વખતે મહાવીરના નામે પ્રસિદ્ધ હતું. કારણ કે રાયપાલ રાજના વખતના જે લેખો, એના સલામંડપમાં કેતરેલા છે તે બધામાં આને ‘મહાવીર ચૈત્ય’ તરીકે જ ઉલ્લેખેલો છે. પાછળથી જ્યારે મંત્રી સાયરે જીર્ણોદ્ધાર કર્યો હશે ત્યારે તેણે મહાવીરદેવના સ્થાને આદિનાથની સ્થાપના કરી હશે. પરંતુ નં. ૩૩૮-૯ વાળા લેખો ઉપરથી એમ જણાય છે કે સાયરનો કરાવેલો ઉદ્ધાર પૂર્ણતાએ પહોંચ્યો લાગતો નથી અને તેથી જ ગુજરાતના આંપાનેર, મહુમદાબાદ, વીરમગામ, પાટણ, સમી અને મુંજપુર આદિ ગામોના જુદા જુદા સંઘોએ તેની પૂર્ણતા કરી છે. અને એજ સમયમાં સાયરના પુત્રોએ, ૩૩૬ માં લેખમાં જણાવ્યા પ્રમાણે, મુખ્ય મંદિરમાં આદિનાથની પ્રતિમા સ્થાપન કરી. પરંતુ ૩૩૭ નંબરવાળા લેખ ઉપરથી જણાય છે કે એ પ્રતિમા પણ લાંબા સમય સુધી સ્થિત રહી શકી નથી અને તેથી લગભગ પોણા સૈકા જેટલા કાલ પછી ફરી તેમનાજ વંશજોએ સં. ૧૬૭૪ માં પુનઃ આદિનાથની નવી પ્રતિમા પ્રતિષ્ઠિત કરી. આ લેખોથી એ પણ જણવા જેવું છે કે—આ મંદિરના આવી રીતે ત્રણ વખતે થયેલા સમારકામમાં મુખ્ય કરીને એકજ વંશના લોકોએ લાગ લગવ્યો છે તેથી એમ અનુમાનાય છે કે એ મંદિરસાથે એ વંશનો ખાસ સંબંધ હોવો જોઈએ.

મંત્રી સાથે ભંડારીગોત્રનો હતો. લેખમાં જણાવ્યા પ્રમાણે રાવલ લાખણની સંતતિમાં તે થયેલો હતો. મારવાડના ભંડારીઓ આવે પણ પોતાને રાઉલ લાખણની સંતતિ માને છે અને કહે છે કે અમને યશોભદ્રસૂરિએ જૈન કર્યા છે. આ રાઉલ લાખણ નિઃશંક રીતે નાડોલનો ચૌહાણ હતો. યશોભદ્રસૂરિના મુખ્ય શિષ્ય શાલિસૂરિને પણ આહુમાન વંશના શ્રંગાર-સ્વરૂપ લખ્યા છે તેથી આહુમાનોનો અને પંડેરકગચ્છનો પરસ્પર વિશેષ સંબંધ હતો એમ જણાય છે. સંભવ છે કે એજ આહુમાનો પાછળથી ભંડારી કહેવાયા હોય. અસ્તુ.

(૩૪૫)

આ નંબરવાળો લેખ મારવાડ રાજ્યના છેક દક્ષિણ ભાગમાં આવેલા રત્નપુર નામના એક ગામમાં આવેલો છે. થોડાં વર્ષો પહેલાં, ભાવનગર રાજ્ય તરફથી પ્રકટ થયેલા “ પ્રાકૃત અને સંસ્કૃત લેખોનો સંગ્રહ ” નામના પુસ્તકમાંથી આનો અમે ઉતારો કરેલો છે.

વાસ્તવિક રીતે જોતાં આ કાંઈ જાસ જૈન લેખ નથી. કારણકે પ્રથમ તો એ શિવના મંદિરમાં કોતરેલો છે અને બીજું એની લેખનપદ્ધતિ પણ તદ્દનૂળ છે. પરંતુ આ સંગ્રહમાં એને સ્થાન આપવાનું કારણ એ છે કે એક તો આમાં મુખ્યસિદ્ધ જૈન નૃપતિ કુમારપાળનું નામ છે અને બીજું, જેમના પ્રયત્નથી આ લેખમાં આવેલી જીવહિંસા પ્રતિબંધક આજ્ઞા કરવામાં આવી છે તેઓ જૈન હતા. ત્રીજું, જૈનોનીજ લાગણી ઉલ્લસિત કરવા માટે આમાં જાહેર કરેલું ફરમાન કાઢવામાં આવ્યું છે. આના પછીનો લેખ પણ એજ પ્રકારનો છે.

લેખનો ભાવાર્થ આ પ્રમાણે છે:—

મહારાજાધિરાજ, પરમભદ્રારક, પરમેશ્વર, પાર્વતીપતિ લખ્ય પ્રાદપ્રતાપ શ્રી કુમારપાળદેવના રાજ્ય સમયે, મહારાજ ભૂપાલ શ્રી રાયપાલદેવની હકુમતમાં આવેલા રત્નપુર નામના સંસ્થાનના

માલિક પૂનપાક્ષદેવની મહારાણી શ્રી ગિરિજાદેવિએ સંસારની અસારતાનો વિચાર કરી, પ્રાણિઓને અલયદાન (જીવિતદાન) આપવું એ મહાદાન છે એમ સમજી, નગરનિવાસી સમસ્ત ગ્રામજનો, આચાર્યો (પૂજારીઓ ?) મહાજનો, તંબોલિઓ વિગેરે પ્રજાજનોને બોલાવી તેમની સમક્ષ આ પ્રકારે શાસન (ફરમાન) પત્ર કર્યું કે, (આજ) અમાવસ્યાના પર્વ દિવસે, સ્નાન કરી, દેવતા અને પિતરોને તર્પણ આપી તથા નગર દેવતાને (પૂજાદિ વડે) પ્રસન્ન કરી, આ જન્મ તેમજ પરજન્મમાં પુણ્યકૃણ પ્રાપ્ત કરવા તથા યશ વધારવાની અલિલાપાથી, પ્રાણિઓને અલયદાન દેવા માટે આ શાસન પ્રકટ કર્યું છે કે દરેક માસની એકાદશી, ચતુર્દશી અને અમાવસ્યા-કૃષ્ણ અને શુક્લ પક્ષ એમ બંને પક્ષની આ તિથિઓ-ના દિવસે કોઈએ, કોઈ પણ પ્રકારની જીવહિંસા, અમારી જમીન-સીમામાં ન કરવી. અમારી સંતતિમાં થનાર દરેક મનુષ્યે તથા અમારા પ્રધાન, સેનાના અમલદાર, પુરોહિત અને સઘળા જાગીરદારોએ, આ આજ્ઞાનું પાલન કરવું-કરાવવું. જે કોઈ આનો ભંગ કરે તેને દંડ કરવો. અમાવસ્યાના દિવસે ગામના કુંભારોએ પોતાના વાસણો પકાવતા માટે પણ નિલાડો સળગાવવો નહિ. જે કોઈ મનુષ્ય આ દિવસોમાં બેદરકાર થઈ જીવહિંસા કરશે તો તેને ૪ દ્રમનો દંડ થશે નાડોલ શહેરના રહેવાસી પોરવાડ જાતિના શુભંકર નામના ધાર્મિક સુશ્રાવકના પૂતિંગ અને સાલિંગ નામના બે પુત્રોએ જીવહિંસાતત્પર થઈ પ્રાણિઓના હિતાર્થે (અમને) વિનંતિ કરીને આ શાસન પ્રકટ કરાવ્યું છે.

છેલ્લી પંક્તિમાં, કટારનું ચિત્ર આપી, પૂનપાક્ષદેવની સહિ (હસ્તાક્ષર) કરવામાં આવી છે. તથા પારિં (પારિખ=પરીક્ષક) લક્ષ્મીધરના પુત્ર ઠં (ઠંકુર) જસપાલે પ્રમાણ કર્યું છે; એમ જણાવ્યું છે.

(૩૪૬)

આ લેખ, એપિગ્રાફિઆ ઇન્ડિકાના ૧૧ મા ભાગમાં પ્રસિદ્ધ

નહોતા, પરંતુ જોધપુરના મુંશી દેવીપ્રસાદની સૂચના પ્રમાણે લાટહુદ, રાટહુદ અને રાઠધડા એ બધાં એક જ છે અને મારવાડના મલ્લાણી જીલ્લામાંના નગરગુહાની આસપાસની જમીનનું તે નામ છે. ત્રીજું નામ શિવા છે. પરંતુ કમનશીએ તે સંપૂર્ણ રીતે જળવાયેલું નથી તેથી આખું નામ શું છે તે ખાતરીપૂર્વક કહી શકાતું નથી. પણ હું ધારું છું કે હાલના 'શિઓ' ને મળતું કાંઈક નામ તે હોવું જોઈએ. આ 'શિઓ' એક પુરાતન શહેર છે અને વર્તમાનમાં પણ કાંઈક મથક જેવું આગળ પડતું સ્થળ હોઈ તે જીલ્લાનું મુખ્ય શહેર છે.

(૩૪૭)

આ લેખ પણ ઉપર્યુકત પુસ્તકમાંથી જ ઉતારવામાં આવ્યો છે અને એનું વિવેચન શ્રીલાંડારકરે નીચે પ્રમાણે આપ્યું છે:—

ખાલીગામથી અગ્નિકોણમાં પાંચ માઈલ દૂર આવેલા લાલરામના જૈન મંદિરોના ખંડેરોમાંથી આ લેખ ઉપલબ્ધ થયો છે. આની ૧૮ પંક્તિઓ છે અને ૧૦ $\frac{1}{2}$ " પહોળો તથા ૧' ૨ $\frac{3}{4}$ " લાંબો છે. આઠમી પંક્તિ સુધી તો લેખ સુસ્થિત છે અને પછીની બે પંક્તિઓમાંના માત્ર પ્રારંભના એક બે અક્ષરો જતા રહ્યા છે. પણ ૧૧ થી ૧૮ પંક્તિઓ સુધીનો જમણી બાજુનો અર્ધો ભાગ બિલકુલ જતો રહ્યો છે. લેખની લીપિ નાગરી છે. આખા લેખમાં ૬ અક્ષર કાંઈક વિચિત્ર રીતે કાઢેલા છે. તેની ડાબી બાજુએ દોરીના ગાળા જેવું દેખાય છે. સોળમી પંક્તિ સુધી સંસ્કૃત ગદ્ય છે અને છેલ્લી બે લીટિઓમાં પદ્યની એક પ્રખ્યાત પંક્તિનો થોડોક ભાગ છે જેમાં આશીર્વાદ આપેલું જણાય છે. ૨ ની પછીનો વ્યંજન બેવડાયેલો છે અને ૩ તથા ૪ ને ઠેકાણે એકલો ૪ જ વાપરેલો છે. નીચેના શબ્દો ધ્યાન ખેંચે તેવા છે:— 'ઝરહારિ', 'ગૂજર[ત્]' 'હાર[ક]' (પંક્તિ ૮) અને જવા (પંક્તિ ૯). ઉરાહારીનો અર્થ મ્હુને એમ લાગે છે કે 'અરઘટ' જેવો ગરગડીવાળો કુવો હશે. ખરી રીતે ગોડવાડ પ્રાંતમાં મ્હું આવા ઘણા કુવાઓ જોએલા છે કે જેમનાં વિચિત્ર નામો આપેલાં છે.

ગૂજરાત એ ગુજરાત (ગુજરાત) હોવો જોઈએ. નં. ૩ માં સૂચના પ્રમાણે ' હારક ' નો અર્થ એક જાતનું માપ થાય છે. અને જ્યાં નો અર્થ તો જવ (ધાન્ય) થાય છે એ સ્પષ્ટ જ છે.

આ લેખની મિતિ સંવત ૧૨૩૩ જ્યેષ્ઠ વદિ ૧૩ ગુરવારની છે અને નડૂલમાં રાજ્ય કરતા મહારાજાધિરાજ શ્રી કેલ્હણદેવના વખતમાં આ લેખ કરવામાં આવ્યો છે. આગળ એમ વર્ણન કર્યું છે કે સિનાણુયના અધિપતિ (' લોકત') રાજપુત લાંબણપાલ (લ) તથા રાજપુત અલયપાલ, તેમજ નાડોલના તામ્રપત્રમાંનું દાન કરનાર અને કેલ્હણના ન્હાના ભાઈ કીર્તિપાલના પુત્રો તથા રાણી મહિષલદેવી, એ બધા મળીને શાંતિનાથદેવનો ઉત્સવ ઉજવવાને માટે ગ્રામ્યપંચ (' પંચકુલ ') ની સમક્ષ એક લેટ અર્પણ કરી કે- લડિયાઉવ ગામના ઉરહારી (ગરગડીવાળા કુવા) થી ઉપજતા (પાકતા) જવનો એક હારક (' ગુજરાત ' ના દેશમાં વપરાતું માપ) હમેશાં આપવામાં આવશે. માક્ષિઓનાં નામો જતાં રહ્યાં છે.

આ લેખમાં જણાવેલું સિનાણુવ તે જોને નં. ૧૬ માં સંનાણુક કહ્યું છે તે તથા નં. ૧૪ માં વર્ણવેલું સોનાણુ, એકજ હોવું જોઈએ. લડિયાઉવ પણ નં. ૧૬ માં આવેલું છે અને તે લાલરાઈથી નૈઋત્ય કોણમાં પાંચ માઈલને છેટે આવેલું ખડવા (ખરવા) છે. સમીપાટી જે ૧૩ મી પંકિતમાં આવેલું છે તે સેવાડિ છે એમ ઉપરના લેખોમાં જણાવેલું જ છે. ગુજરાત નં. ૧૬ માં આવેલું છે અને તે લોજદેવ પ્રથમના પ્રતિહારવાળા દોલતપુરા લેખમાં વર્ણવેલો ગુજરાત હોવો જોઈએ કે જે હાલના પર્જતસાર, મરોટ અને ડીડવાણાના મુલકમાં છે. નડૂલ એ નાડોલ જાણવું જોઈએ.

(૩૪૮)

આ લેખ પણ ઉક્ત પુસ્તકમાંથીજ લીધેલો છે અને એનું વર્ણન પણ ત્યાંથીજ અનુવાદિત કરી નીચે આપવામાં આવે છે:—

એ પ્રમાણે વપરાયેલો છે, અને તેનો અર્થ ‘ પુરાધ્યક્ષ ’ અથવા નગર રક્ષક એવો થાય છે, એ સિદ્ધ કરવાને હેમચંદ્ર તથા ત્રિવિક્રમ (ના કોષ) ના પ્રમાણોનાં અવતરણો આપ્યાં છે. આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે કોટવાળ અગર ‘ સીટી મેજીસ્ટ્રેટ ’ ના દરજ્જાની આ જગ્યા હશે. પરંતુ કેટલીક વખત લેખોમાં ‘ ગામનાં પરાં ’ ના અર્થમાં ‘ તલ ’ શબ્દ વપરાય છે, તેથી શહેરમાં જેમ કોટવાળ હોય તેમ પરાંમાં તલાર હોઈ શકે.

આ લેખની મિતિ સંવત્ ૧૨૨૧ માઘ વદિ ૨ શુક્રવાર હોઈ કેલ્હણદેવ રાજના સમયમાં તે બનેલો છે. તેમાં કહેલું છે કે ચૈત્ર સુદિ ૧૩ નો કલ્યાણિક [જે મહાવીરનો જન્મોત્સવ દિવસ છે અને હાલમાં કેટલાક વર્ષોથી જૈનસમાજમાં ઠેકાણે ઠેકાણે એ દિવસે ‘ મહાવીર જયંતી ’ ઉજવાય છે-સંગ્રાહક.] ઉજવવા માટે કેલ્હણદેવ રાજની મા આનલદેવિએ સંડેરક ગચ્છના [મંદિરના] મળનાયક મહાવીર દેવને, રાજના પોતાના ઉપલોગમાંથી યુગંધરી એટલે જવારનો એક ‘ હાચેલ ’ (એક હળથી એક દિવસમાં ખેડી શકાય તેટલી જમીનમાં પેદા થયેલો) અર્પણ કર્યો. તથા એજ કલ્યાણિક અર્થે તલારાની આવકમાંથી રાષ્ટ્રકૂટો-પાતૂ અને કેલ્હણ તથા તેમના ભત્રિજાઓ ઉત્તમસિંહ, સૂદ્રગ, કાલહણ, આહડ, આસલ, અણતિગ વિગેરેએ એક દ્રમ્મ આપ્યો. તેવીજ રીતે ચૈત્ર સુદિ ૧૩ ના દિવસે કલ્યાણિક ઉજવવા માટે, રથકારો-ધનપાલ, સૂરપાલ, જેપાલ, સિગડા, અમિયપાલ, જીસહડ, દેલહણ વિગેરે જે બધા સંડેરકનાજ રહિવાસી હતા તેઓએ યુગંધરીનો એક ‘ હાચેલ ’ ભેટ કર્યો.

નાડોલના તામ્રપત્રોમાં વર્ણવેલી કેલ્હણના પિતા આલહણની સ્ત્રી આનલદેવી તે આ લેખમાંની કેલ્હણદેવની માતા જ હોવી જોઈએ. આ છેલ્લા લેખમાં તેને રાષ્ટ્રોડવંશના સહુલની કન્યા તરીકે ઓળખાવી છે. રાષ્ટ્રોડ એ રાષ્ટ્રકૂટજ છે. અને પાતૂ વિગેરે જે ઉપર જણાવ્યા છે તે રાષ્ટ્રકૂટો તેના પિતાનાં સગાં હશે એમ જણાય છે.

(૩૫૦)

આ લેખ અને નીચેનું વર્ણન પણ ઉક્ત પુસ્તકમાંથીજ ઉદ્ધૃત છે. વર્ણન આ પ્રમાણે—

ઉપરના લેખની માફક આ લેખ પણ સાંડેરાવમાંથી મળી આવ્યો છે અને તેજ મહાવીરના દેવાલયના સભા મંડપમાંના એક સ્તંભ ઉપર કેતરેલો છે. તે ૧૦ પંક્તિમાં લખાયેલો હોઈ પહોળાઈમાં ૧' ૩૬" અને લંબાઈમાં ૮" છે. પ્રથમની ૪ પંક્તિઓ સારી સ્થિતિમાં છે અને સારી રીતે વાંચી શકાય તેમ છે. પરંતુ બાકીનો ભાગ એટલો બધો જુલુ થઈ ગયો છે, કે જેથી બાકીપૂર્વક સમજી શકાય તેમ નથી. તેની લીધે નાગરી છે અને ભાષા સંસ્કૃત ગદ્ય છે. ૨ પછીનો વ્યંજન બેવડાયેલો છે, તે ધ્યાન જેવવા લાયક છે. ' દ્રાણ ' (પં. ૮) તથા ' સારા ' (પં. ૯) આ બે શબ્દો વિચારવા જેવા છે. આબુના લેખોમાંના નં. ૨ માં આ (' સારા ') શબ્દ આવેલો છે અને ત્યાં પ્રોં વ્યુડસે તેનો અર્થ ' કાળજી-સંભાળ ' એવો કરેલો છે.

પ્રથમની પંક્તિમાં જુદીજ બાળત આવે છે. લખેલું છે કે—પ્રેતાની માતાના સ્મરણાર્થે યાંચાના પુત્રો રાહ્યા અને પાહ્યાએ આ ભેટ અર્પણ કરી છે. (લેખમાં સ્તંભકઃ પ્રદત્તઃ આવો ઉલ્લેખ છે તેનો ભાવાર્થ ' સ્તંભ (યાંચલો) બનાવી આપ્યો ' એમ થાય છે. બીજી કોઈ ભેટનો ઉલ્લેખ નથી.—સંગ્રાહક.) બીજી પંક્તિમાં મિતિ છે—' સંવત ૧૨૩૬ કાર્તિક વદિ ૨ બુધવાર. ' નાહલના મહારાજાધિરાજ શ્રી કેલ્હણદેવના વખતમાં આ લેખ થયેલો છે. આગળ ઉપર એમ જણાવ્યું છે કે—યાંચાનો પુત્ર રાહ્યાક અને તેનો ભાઈ પાહ્યા તથા પાહ્યાના પુત્રો સોઢા, સુલકર, રામદેવ આદિએ મળીને પ્રેતાનું પ્રસિદ્ધ ઘર, રાણી જલ્હણદેવીની જાગીર (' જુકિત ') માં આવેલો સાંડેરક (સાંડેરાવ) માંના દેવ શ્રી પાર્શ્વનાથને અર્પણ કર્યું છે. રાહ્યાના ઘરમાં રહેતા મનુષ્યોએ આ દેવને વર્ષે વર્ષે ૮ દ્રાએલા ચઢાવવા.

૯-૧૦ પંકિતઓનો સંગ્રહ પ્રથમની પંકિતઓ સાથે હોય એમ લાગે છે, અને તેમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે-માતા ધારમતીના પુણ્યાર્થે સંવત્ ૧૨૬૬ ના જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧૩ ને શનિવારે આ સ્તંભને સમરાવવામાં આવ્યો હતો. ધારમતીને અહિં માતા તરીકે લખી છે તેથી સમજાય છે કે તે રાહુ અને પાલ્હાની જનની હશે.

જલોર કિલ્લાના લેખો.

મારવાડ દેશના દક્ષિણ ભાગમાં જલોર નામનું એક શહેર અને જીલ્લાનું મુખ્ય મથક છે. મારવાડની રાજધાની જોધપુરથી ૮૦ માઈલ દૂર અને સુદ્ધી નદીના કાંઠે તે નગર વસેલું છે. જૂના લેખો અને ગ્રંથોમાં આ નગરનું જળાલીપુર એવું નામ મળી આવે છે. સુપ્રસિદ્ધ શ્વેતામ્બર આચાર્ય જિનેશ્વરસૂરિએ વિ. સં. ૧૦૮૦ માં હરિભદ્રાચાર્ય વિરચિત 'અષ્ટક સંગ્રહ' નામના ગ્રંથ ઉપર પોતે રચેલી વિદ્વત્તા ભરેલી ટીકાનું સમાપન આજ નગરમાં કર્યું હતું. જીજ્ઞાસુ અનેક ગ્રંથોમાં આનું નામ મળી આવે છે. આ ઉપરથી જણાય છે કે પ્રાચીન કાળમાં આ સ્થાન જૈનસંસ્કૃતિ અને જાડોજલાલી ભરેલું હતું. રાજકીય ઇતિહાસ ઉપર દૃષ્ટિપાત કરતાં જણાય છે કે પ્રથમ ત્યાં પરમારોનું રાજ્ય હતું. જલોરમાંથી મળી આવતા લેખોમાં સૌથી જુનો લેખ 'સં. ૧૧૭૪ આષાઠ સુદિ ૫ ભૈરવે' ની મિતિનો છે અને તેમાં રાજકર્તા તરીકે વીસલ નામના પરમારનો ઉલ્લેખ છે. આ લેખમાં વીસલના પહેલાંના ૬ રાજાઓનાં નામો આપેલાં છે. દરેક રાજાના ૨૦ વર્ષ, આ પ્રમાણે ગણિએ તે એકંદર ૧૨૦ વર્ષ પૂર્વે-અર્થાત વિ. સં. ૧૦૫૪ (ઇ. સ. ૯૯૭) થી ત્યાં એ વંશ રાજ્ય કરતો હતો એમ માની શકાય. પરમારો પછી ત્યાં ચાહમાનો (ચોહાણો) નો અધિકાર થયો. એ લોકોના અધિકારની શરૂઆત ક્યારથી થાય છે તે હજી ચોક્કસ જણાયું નથી પરંતુ સુન્ધા ટેકરીના લેખમાં જણાવ્યા પ્રમાણે કીર્તિપાલ ચોહાણે નાકોલથી પોતાની રાજધાની જલોરમાં આણી હતી. જીજ્ઞાસુ પ્રમાણે

ઉપરથી જણાય છે કે કીર્તિપાલે વિ. સં. ૧૨૩૬ થી ૩૯ સુધી રાજ્ય કર્યું હોયું જોઈએ. તેનો પુત્ર સમરસિંહે નંદોરની સમીપમાં આવેલા કેનકાચલ અથવા સુવર્ણગિરિ નામના પહાડ ઉપર મજબૂત કિલ્લો બંધાવ્યો. છેવટે કાન્હડદેવના વખતમાં દિલ્હીના સુલ્તાન અલ્લાઉદ્દીન ખીલજીએ નંદોર ઉપર ચઢાઈ કરી વિ. સં. ૧૩૬૮ માં ત્યાં પોતાની હકૂમત જાહેર કરી. ત્યાર બાદ ત્યાં મુસલમાનોનોજ લાંબા સમય સુધી અધિકાર રહ્યો. હાલમાં જોધપુરના રાઠોડોના વિશાલ રાજ્યનું માત્ર તે એક જિલ્લાનું ઠેકાણું ગણાય છે.

નંદોર ગામમાં એક મોટી કબર આવેલી છે જેનો હાલમાં તોપખાના તરીકે ઉપયોગ થાય છે. આ કબરનો ઘાટ અજંમેરમાં આવેલી સુપ્રસિદ્ધ કબર કે જેને ત્યાંના લોકો ‘અઢાઈ દિન કા-સૌંપડા’ કહે છે તેના જેવો છે. આ કબર મોટા ભાગે જૈનમંદિરો ભાંગી તેમના સામાનથી બંધાવવામાં આવી છે એમ એની બાંધણી અને સ્તંભો ઉપર આવેલા જુદા જુદા લેખો ઉપરથી જણાય છે. હિંદુઓના મંદિરના અવશેષો પણ થોડા ઘણા માલમ પડે છે તેથી તેમનો પણ આના માટે ભોગ લેવાયલો અવશ્ય છે.

શ્રીયુત ડી. આર. ભાંડારકરના ઉલ્લેખ પ્રમાણે (જુઓ, આર્કિ-ઓલોજીકલ રેસ્ટર્ન સર્કલ પ્રોગ્રેસ રીપોર્ટ, સન ૧૯૦૫-૬) “આ કબર ઓછામાં ઓછા ચાર દેવાલયોની સામગ્રીવડે બનાવવામાં આવી છે જેમાંનું એક તો સિંધુરાજેશ્વર નામનું હિંદુ મંદિર છે અને ખીલજી ત્રણ આદિનાથ, પાર્શ્વનાથ અને મહાવીર નામના જૈન મંદિરો છે. આમાંનું પાર્શ્વનાથનું મંદિર તો કિલ્લા ઉપર હતું.”

(૩૫૧)

આ નંબરવાળો લેખ ઉપર વર્ણવેલી કબરની પરસાળના એક ખૂણામાં આવેલા સ્તંભો ઉપરના એક ઉપર એક રહેલા એમ જે

ચોરસામાં કોતરેલો મળી આવ્યો છે. કળર બાંધતી વખતે ખરોળર ગોઠવવા સાડું પથ્થરનો એક તરફનો થોડોક ભાગ કાપી નહાંખવાથી લેખની દરેક લીટીનો પ્રારંભનો કેટલોક અંશ ખડિત થઈ ગયો છે. લેખનું વર્ણન શ્રીચુત ભાંડારકર નીચે પ્રમાણે કરે છે. x

ઉપરના ચોરસામાં ૩ લીટી છે અને લેખ ૮' ૨ $\frac{1}{2}$ " પહોળો તથા ૪" લાંબો છે. નીચેના ચોરસામાં ચાર લીટી છે અને તે ૮' ૫" પહોળો તથા ૫" લાંબો છે. જો કે આ લેખો બે જુદા જુદા ચોરસા ઉપર કોતરેલા છે તો પણ ખરી રીતે એકજ બાબત તેમાં વર્ણવેલી છે. જેટલો ભાગ વિદ્યમાન છે તે સારી સ્થિતિમાં છે. કોઈક કોઈક અક્ષરમાં ચૂનો ભરાઈ ગયો છે પરંતુ વાંચતા વિશેષ હરકત પડે તેમ નથી, તે નાગરી લિપિમાં લખાયેલો છે. રાજપુતાનાના બીજા જૂના લેખોની માફક જ અક્ષરને બદલે બે સ્થાને વ કોતરાયેલો છે. વ અને જ માં ભેદ પાડવા માટે વના વચલા ગાળામાં એક ઝીણું ટપકું કરેલું છે. ભાષા સંસ્કૃત છે અને કેટલોક ભાગ ગદ્યમાં અને કેટલોક પદ્યમાં છે. પદ્યના સૂચન માટે અંકો કરેલાં છે અને તેમની સંખ્યા સાત છે. પૂર્વેના ૨ પછીનો ૮ અક્ષર બેવડો કરેલો છે. પ્રથમ પંક્તિમાં કમ શબ્દનો પ્રયોગ કરેલો છે જેનો અર્થ પ્રસ્તુતમાં 'ચરણ=પગ' એવો થાય છે. બીજો શબ્દ તસ્તર (પં. ૨) છે જેનો અર્થ 'બહારવટીયા' =ઠગ' એવો થાય છે.

આ લેખની આરંભમાં નાભેય એટલે પ્રથમ તીર્થંકર ઋષભદેવની સ્તવના છે (પં. ૧). પછી, ગદ્યમાં મહારાજ કીર્તિપાલદેવના પુત્ર મહારાજ સમરસિંહદેવનો ઉલ્લેખ છે. આ કીર્તિપાલદેવ 'ચાહમાન-વંશરૂપી આકાશમાં ચંદ્રસમાન' મહારાજ અણહિલના વંશોત્પન્ન મહારાજ આલ્હણનો પુત્ર હતો. ત્યાર પછી રાજપુત્ર અને રાજ્યહિત-ચિંતક જ્ઞેજલનું નામ છે અને તેને પીલ્વાહિક પ્રાંતના સઘળા તસ્તર એટલે બહારવટિઆઓનો તિરસ્કારક જણાવ્યો છે. ત્યાર બાદ બે પદ્ય

છે જેમાં એકમાં સમરસિંહદેવના વખાણ કર્યાં છે અને બીજામાં તેના મામા જોગલનું સૂચન છે. ક્રીશનગઢ સ્ટેટની સરહદ ઉપર આવેલા જોધપુર રાજ્યના પરણતસાર પ્રાંતનું પાલવા એજ પાલવાહિકા હોયું જોધએ અને હાલમાં ત્યાં વસતા ' બાવરી ' લોકો તેજ તસ્કરો હશે. આના પછી ગદ્ય આવે છે (પં. ૪-૫). સ્તુતિપદ્ય તથા અંતિમપદ્ય ઉપરથી એમ જણાય છે કે જે મંડપમાં પહેલાં આ લેખ કોતરવામાં આવ્યો હશે, અને જે પ્રથમ તીર્થંકરના મંદિરમાં આવેલો હશે, તે મંડપના વિષયમાં લખે છે કે—' આ મંડપ શ્રીમાલવંશના શેઠ યશોદેવનો પુત્ર શેઠ યશોવીર જે એક પરમશ્રાવક હતો તેણે કરાવ્યો હતો. આ કાર્યમાં તેના ભાઈ યશોરાજ અને જગધર તથા બીજા સકલ ગોષ્ઠિકો (શ્રાવકો) તેના સાથી હતા. એ યશોવીર ચંદ્રગચ્છના આચાર્ય શ્રી ચંદ્રસૂરિના શિષ્ય પૂર્ણભદ્રસૂરિનો પૂર્ણ ભક્ત હતો. આ મંડપ બંધાયાની મિતિ ' વિ. સં. ૧૨૩૬ ના વૈશાખ શુદ્ધ ૫ ગુરુવાર ' છે. પછી ૪ થી ૭ સુધીના પદ્યોમાં મંડપની પ્રશંસા છે. છેવટે જણાવ્યું છે કે પૂર્ણભદ્રસૂરિએ આની (પ્રશસ્તિ-લેખની) રચના કરી છે.

(૩૫૨)

ઉપર જણાવેલી કળરની મેહરાણ ઉપર આવેલા માળમાંના એક ઉંચા ચોરસા ઉપર આ નંબરવાળો લેખ કોતરેલો દૃષ્ટિગોચર થાય છે. લેખ ૬ પંક્તિમાં લખેલો છે અને તેનો માપ પહોળાઈમાં ૨' ૮" અને લંબાઈમાં ૫" છે. લિપી નાગરી અને ભાષા સંસ્કૃત ગદ્ય છે. વ ને વ વચ્ચે લેદ ન પાડતાં સર્વત્ર વ જ કરવામાં આવ્યો છે. ૨ પછીનો જ બેવડાએલો છે. લેખની હકીકત આ પ્રમાણે છે—

સં. ૧૨૨૧ ની સાલમાં, જલવાલિપુર (જલોર) ના કાંચનગિરિ ગઢ ઉપર, આચાર્ય શ્રી હેમચંદ્રે પ્રતિબોધ આવેલા ગુર્જર મહારાજા પરમાર્હત શ્રીકુમારપાલ ચાલુક્યે 'કુવર વિહાર' નામનું મંદિર બંધાવ્યું હતું અને જેમાં પાર્શ્વનાથ દેવની મૂળનાયક તરીકે સ્થાપના કરી હતી. તે મંદિર, બૃહદ્ગચ્છના વાલીન્દ્ર દેવાચાર્યના પક્ષ-સમુદાયને એવી

ઈચ્છાથી સમર્પણ કર્યું કે મંદિરમાં શાસ્ત્રોક્ત રીતિએ હુમેશાં પ્રવૃત્તિ થતી રહે.

પછી, સં. ૧૨૪૨ ની સાલમાં, આ દેશના અધિપતિ આહમાન (ચોહાણ) શ્રી સમરસિંહ દેવની આજ્ઞાથી ભાં. (ભાંડગારી-ભાંડારી) પાંસૂના પુત્ર ભાં. યશોવીરે એ મંદિરનો સમુદ્ધાર કર્યો.

ત્યાર બાદ, સં. ૧૨૫૬ માં જોષ સુદી ૧૧ ના દિવસે રાજની આજ્ઞાથીજ શ્રીદેવાચાર્યના શિષ્ય પૂર્ણદેવસૂરિએ પાર્શ્વનાથદેવના તોરણ આદિની પ્રતિષ્ઠા કરી. શિખરના ઉપર સુવર્ણમય દ્વન્નદંડની સ્થાપના કરી અને તેમાં દ્વન્નરોપણ કર્યું.

પછી, સં. ૧૨૬૮ માં દીપોત્સવ એટલે દીવાળીના દિવસે, નવીન તૈયાર થયેલા પ્રેક્ષામંડપની (જ્યાં આગળ ખેસીને લોકો મંદિરમાં થતી ક્રિયાઓ તથા પૂજાઓ વિગેરે જોઈ શકે, તેની), પૂર્ણદેવસૂરિના શિષ્ય રામચંદ્રસૂરિએ, સુવર્ણમય કળસની સ્થાપના સાથે પ્રતિષ્ઠા કરી.

આ લેખ કેટલીક બાબતો ઉપર વિશેષ પ્રકાશ પાડે છે જેમનો ઉલ્લેખ કરવો અત્ર ઉપયોગી થઈ પડશે. ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ વધારે ધ્યાન ખેંચવા લાયક હકીકત એ છે કે મૂલ પ્રથમ આ મંદિર ગુજરાતના પ્રતાપી અને પ્રસિદ્ધ નૃપતિ કુમારપાલે બંધાવ્યું હતું. કુમારપાલના ચરિતવર્ણન સંબંધી લખાયેલા અનેક ગ્રંથોમાં એવા ઉલ્લેખો છે કે તેણે ઠેકાણે ઠેકાણે પોતાના નામના-‘કુમારવિહાર’ એવા નામે-જૈન મંદિરો બંધાવ્યા હતાં. જો કે આ ઉલ્લેખોની સત્યતામાં શંકા લાવવાનું જરાએ પણ કારણ નથી છતાં પણ કેટલાકો તરફથી આવી શંકા કરવામાં આવે છે અને ગ્રંથોક્ત ઉલ્લેખ સિવાય બીજા આવા અસંદિગ્ધ પ્રમાણ તરીકે ગણાતા શિલાલેખના ટેકાની પણ ઉક્ત કથનમાં આવશ્યકતા જણાવી, તે ન મળવાથી, ચરિતવર્ણિત હકીકત માટે શંકિત નજરે જોવા-લખવાની પ્રવૃત્તિ જણાઈ આવે છે. આવી પ્રવૃત્તિનો પ્રતીકાર આ લેખથી થઈ જાય છે. બીજું, કેટલાક

વિદ્વાનો, કુમારપાલને જોના જે ' પરમાર્હત ' તરીકે સર્વત્ર લખે છે તેમાં પણ ધર્માનુરાગનો અતિરેક થયો ગણી અંથોકત વર્ણનોને અતિ-શયોકિતના આકારમાં મૂકે છે. પરંતુ, આ લેખથી તેમના વિચારોનો પણ પ્રતિવાદ થઈ જાય છે. ગુર્જર સાહિત્યાકાશના પ્રકાશમાન નક્ષત્ર અને મહારા વૃદ્ધ સુહૃદ્ શ્રીયુત કે. હ. ધ્રુવ જેવા પુરાતત્ત્વજ્ઞ તલસ્પર્શી જ્ઞાન ધરાવનાર વિશેષજ્ઞે પણ ' પ્રિયદર્શના ' ની પ્રસ્તાવનામાં " જૈનધર્મીઓ પ્રત્યે સદ્ગલાવ બતાવનાર પરમ મહાદેશ્વર કુમારપાલ સોલંકીને જૈન બંધુઓ પરમ આર્હત માને છે " (પ્રથમાવૃત્તિ પૃ. ૭૨) એમ વિચાર પ્રદર્શિત કર્યો છે અને પોતાના કથનના સમર્થનાર્યે, પાદટીકામાં, Epigraphia Indica II, 422, Chitorgadh fragmentary Inscription; Bhavnagar Inscriptions-p. 112, pp 205-207 નું સૂચન કરે છે. * આ સૂચવેલા લેખોમાં કુમારપાલને ' ઉમાપતિવરલબ્ધ ' વિગેરેના મહાદેશ્વરાનુયાયીને શોભે તેવા વિશેષણો હોવાથી મહારા એ વિદ્વાન મિત્ર ઉકત મત બાંધવા પ્રેરાયા છે. પરંતુ ખુદ હેમચંદ્રાચાર્યના પોતાના રચેલા અંથોથી લઈ આજ-પર્યંત લખેલો અગણિત અંથો-નિબંધો કુમારપાલને પરમાર્હત તરીકે જણાવેલા ઉલ્લેખોની વિશાલ સેના સાથે આ લેખ અગ્રસર થઈ તેમના અભિપ્રાયને બાધકતાં થાય છે. આ ઠેકાણે વાચકોને સહજ શંકા થશે કે ત્યારે શું કુમારપાલને જે લેખોમાં શિવલકતને શોભે તેવા વિશેષણો આપવામાં આવ્યાં છે, તે લેખો ખોટા છે ? મહારા પ્રામાણિક વિચાર પ્રમાણે તે લેખો ખોટા નથી પરંતુ ખરા છે; પણ તેનો ખુલાસો આમ થાય છે-એક તો તે લેખો કુમારપાલે પૂર્ણ રીતે જૈનધર્મ સ્વીકાર્યો ન હતો તે સમયના છે, x તેથી તે વળતે તેવા

* ઉદા. જે લેખો આ સંગ્રહમાં પણ ૩૪૫-૪૬ નંબર નીચે આપેલા છે.

x ચિત્રોડગઢનો લેખ સંવત ૧૨૦૭ માં લખાયો છે. બીજા જે લેખો જે મારવાડના છે તેમાં એકની મિતિ સં. ૧૨૦૯ ની છે. બીજાની મિતિ નથી આપી પરંતુ બન્નેના કારણ અને ઉદ્દેશ એકબેને લીધે બીજાને પણ એજ સમયના લગ-લગમાં થએલો હોવો જોઈએ. કુમારપાલે જૈનધર્મનો પૂર્ણ ત્યાગ (અંવલોકન ૧૨, ૫૧ મહાપૂર્વક) સ્વીકાર સં. ૧૨૧૬ માં કર્યો એમ જિનમંડનના પ્રબંધમાં છે.

વિશેષણો લગાડાય તે યથાર્થ જ છે, કારણ કે પ્રથમાવસ્થામાં તે નૃપતિ શૈવજ હતો. બીજું મુખ્ય કારણ એ છે કે ‘કમાપતિ વરલચ્ચ’ આદિ ગિરદો એકલા કુમારપાલનેજ લગાડવામાં આવ્યા છે એમ નથી પરંતુ એ ગિરદોતો ચૌહાણોના કુલકમાગત આવેલા હોય તેમ જણાય છે. કારણ કે એ વંશના બીજા પણ રાજાઓને ઉક્ત ગિરદો લગાડેલા બીજા બીજા લેખોમાં સ્પષ્ટ જોવાય છે. આ કારણને લઈને કુમારપાલને, પરમ આહત થયાં છતાં, એ કુલકમાગત ઉતરી આવેલા વિશેષણોનો ત્યાગ કરવાનું કાંઈ કારણ નથી. જૈનધર્મના મુખ્ય સિદ્ધાંતોને બાધકતાં ન થાય તેવી કોઈ પણ પ્રકારની કુલ-મર્યાદાનું ઉદ્ધન કરવા કે વિધાન કરવા સંબંધી વિચારો શ્રમણુ લગવાનું મહાવીરે ઉપદેશ્યા નથી. વીતરાગ થયા છતાં એ મહાનિર્થક્ય પોતાને ‘જાતપુત્ર’ના સ્વકુલસૂચક વિશેષણથી હમેશાં પ્રકટ કરતા હતા ! આ સંબંધમાં વિશેષ અન્યત્ર લખવા ઇચ્છા છે. †

કુમારપાલે, આ લેખમાં વર્ણવેલા મંદિરને, શાસ્ત્રોકત વિધિએ તેનું પ્રવર્તન આવે તેટલા માટે, વાહીન્દ્રદેવાચાર્યના સમુદાયને સમર્પણ કર્યું, એવું જે કથન આ લેખમાં છે તે પણ ખાસ ધ્યાન ખેંચે તેવું છે. કુમારપાલના સમયમાં તેમજ તેના પૂર્વે ઘણા લાંબા સમયથી શ્વેતારબર-સંપ્રદાયમાં ચૈત્યવાસી યતિવર્ગનો ઘણો જોર જામેલો હતો. તે યતિઓએ જૈનમંદિરોને, મધ્યકાલના બૌદ્ધ વિહારો-મઠોના જેવા આકાર-પ્રકારમાં ફેરવી દીધાં હતાં. રાજા-મહારાજાઓ અને સત્તાધારી શ્રાવકો-મહાજનો તરફથી મંદિરોના નિભાવ ખર્ચે જે ગામોનાં ગામો આપવામાં આવતા તેમની સઘળી વ્યવસ્થા એ ચૈત્યવાસી યતિવર્ગ કરતો અને જમીનની ઉપજનો ઉપલોગ પણ એજ વર્ગ સ્વેચ્છાપૂર્વક કરતો હતો. જૈન આચારને નહિં છાજે તેવી રીતભાતો પણ એ ચૈત્યાલયોમાં ચાલતી હતી. આવી પરિસ્થિતિના

† ગાયકવાડેસ ઓરિએન્ટલ સીરીઝમાં છપાતા, સોમપ્રભાચાર્ય રચિત કુમારપાલ પ્રતિબોધની પ્રસ્તાવના જોવી.

પરિણામે ધીરે ધીરે જૈન ધર્મ પણ ખૈદ્ધ ધર્મની માફક નિર્વાણ દશાને પ્રાપ્ત થશે કે શું. એવો ભય કેટલાક વિદ્વાન્ અને વિચારવાન્ યતિવર્ગને ઉત્પન્ન થયો અને તેમણે પોતાની નિર્બળતાનો ત્યાગ કરી શુદ્ધ જૈનાચારનો સ્વીકાર કર્યો. આ લેખમાં વર્ણવેલા વાદી-દેવસૂરિનો યતિસમૂહ પણ તેવોજ શુદ્ધાચારી હતો. જેમ જેમ આવા શુદ્ધાચારીયોની સંખ્યા વધતી ગઈ, અને તેઓ ચૈત્યવાસિયોની શિથિલતા-આચારહીનતાનો પ્રકટપણે વિરોધ કરતા ગયા તેમ તેમ ખંને વર્ગોમાં પરસ્પર લેદહાવની વૃદ્ધિ થવા લાગી અને પરિણામે વાદ-વિવાદની વૃદ્ધિ થઈ શત્રુભાવ જણાવા લાગ્યો. ચૈત્યવાસિયો કે જેમની સંખ્યા અને સમાજમાં લાગવગ ઘણી પ્રબળ હતી તેઓ, આ નવીન ઉત્પન્ન થયેલા વિરોધી વર્ગનો દરેક રીતે બહિષ્કાર કરતા-કરાવતા, પોતાની સત્તા નીચે રહેલા જૈન મંદિરોમાં તેમને પ્રવેશતા અટકાવતા અને વધારે જોર ચાલતું ત્યાં ગામમાં પણ રહેવા માટે કનડતા. સિદ્ધરાજ અને કુમારપાલના રાજ્યકાલમાં આ સ્થિતિમાં ઘણાક ફેરફાર થઈ ગયો હતો, તો પણ કેટલાક જૂના અને પ્રધાન મંદિરોમાં હજી પણ તેવી જ સ્થિતિ ચાલતી હતી. આજ કારણને લઈને કુમારપાલે પોતાના બંધાવેલા આ જાલાલિપુરના 'કુંવર વિહાર' નામના મંદિરને શુદ્ધાચારી દેવાચાર્યના સમુદાયને સમર્પણ કર્યું હોય તેમ જણાય છે, કે જેથી વીતરાગભાવ પ્રાપ્ત કરવા-કરાવા માટે બંધાવેલા એ દેવસ્થાનનો બીજા મંદિરોની માફક જાગીર તરીકે ઉપલોગ ન થાય અને તે દ્વારા આચારહીનતાને ઉત્તેજન ન મળે. ભાલુક યતિવર્ગને, ચૈત્યવાસિયોની સત્તા નીચે રહેલા મંદિરોમાં દેવદર્શન જવા માટે જે હરકંતો અને કનડગતો થતી, તે દૂર કરવા માટે, તે વખતે નવીન ચૈત્યો ઠેકાણે ઠેકાણે તૈયાર થતા હતા, અને તેમને 'વિધિચૈત્ય' કહેવામાં આવતાં હતાં. આ લેખમાં વર્ણવેલું 'કુમારવિહાર' ચૈત્ય પણ તેમાનું જ એક ગણાવું જોઈએ.

લેખના બીજા ભાગમાં જણાવેલો ભાં. પાસૂનો પુત્ર ભાં. ચંચોવીર, તે વખતે જલોરના જૈન સમાજનો એક મુખ્ય શ્રીમાન અને રાજમાન્ય

શહેરી હોય તેમ જણાય છે. તેણે એક યુગાદિદેવ (આદિનાથ)નું
ચૈત્ય બાંધાવ્યું હતું અને તેના યાત્રોત્સવ નિમિત્તે ખેલવા માટે,
ઉપર્યુકત વાદિ દેવસૂરિના પ્રશિષ્ય અને જયપ્રભસૂરિના શિષ્ય કવિ
રામભદ્રે પ્રવુદ્ધ રૌહિણ્ય નામના એક સુંદર નાટકની રચના કરી હતી. એ
નાટકની શરૂઆતમાં (નાંદી બાદ, પારિપાર્શ્વના પ્રવેશ થયા પછી)
સૂત્રાધારના મ્હોંઢેથી, રામભદ્ર યશોવીરની નીચે આખ્યા પ્રમાણે પ્રશંસા
કરાવે છે—

સૂત્રાધાર—શ્રી ચાહમાનાસમાનલક્ષ્મીપતિપૃથુલવક્ષસ્થલકૌસ્તુભાયમા-
નનિરુપમાનગુણગણપ્રકર્ષૌ શ્રીજૈનશાસનસમમ્બુન્નતિવિહિતાસપ્તનપ્રયત્નો-
ત્કર્ષૌ પ્રોદ્દામદાનવૈભવોદ્ભવિષ્ણુકીર્તિકેતકીપ્રવલપરિમલોહાસવાસિતા-
શૈષદિગન્તરાલૌ કિં વેત્તિ શ્રીમદ્દયશોવીર-શ્રીઅજયપાલૌ ?

યૌ માલતીવિચકિલોજ્જ્વલપુષ્પદન્તૌ

શ્રીપાર્શ્વચન્દ્રકુલપુસ્કરપુષ્પદન્તૌ ।

રાજપ્રિયૌ સતતસર્વજનીનચિત્તૌ

કસ્તૌ ન વેત્તિ ભુવનાદ્ભુતવૃત્તચિત્તૌ ॥

આ અવતરણ ઉપરથી જણાય છે કે યશોવીરને તેના જેવોજ
ગુણવાન અન્યપાલ નામે લઘુ ભાઈ પણ હતો. આ બંને ભાઈયો પોતાના
રાજ્યકર્તા આહમાન (જે આ લેખમાં જણાવ્યા પ્રમાણે સમરસિંહદેવ
નામે હતો) ના અત્યંત પ્રીતિપાત્ર, સર્વજનના હિતચિંતક, જૈન
ધર્મની ઉન્નતિના અભિલાષી અને મ્હોટા દાનેશ્વરી હતા.

આ પ્રસ્તુત લેખ સંગ્રહમાંથી, જલોર નિવાસી અને લગભગ
સમકાલીન જ એવા ત્રણ નામાંકિત યશોવીર મળી આવે છે જે એક
ખાસ નોંધ લેવા લાયક બાબત લાગે છે. આ ત્રણમાંથી, એક તો આ
લેખની ઉપર આવેલા લેખ (નં. ૩૫૧) માં જણાવેલો શ્રી માલેવંશ
વિભૂષણ સેઠ યશોદેવનો પુત્ર યશોવીર, બીજો આ આલુ લેખમાં

જણાવેલો ભાં. પાસૂનો પુત્ર યશોવીર, અને ત્રીજો લેખ નં. ૧૦૮-૬
આદિમાં જણાવેલો મંત્રી ઉદયસિંહનો પુત્ર અને ' કવિજન્મુ ' ની
પદવી ધરાવનાર મંત્રી યશોવીર. જેમાં આ છેલ્લો તો ઘણું કરીને,
આ લેખમાં જણાવેલા આહુમાન રાજા સમરસિંહની ગાદિએ આવનાર
ઉદયસિંહનો મંત્રી હતો અને ગુર્જર મહામાત્ય વસ્તુપાલનો ખાસ
મિત્ર હતો.

(૩૫૩)

આ લેખ પણ એજ તોપખાનાની પશ્ચિમ બાજુએ આવેલી પ-
રસાળના એક સ્તંભ ઉપર કોતરેલો મળી આવ્યો છે. શ્રીચંત્ર ડી.
આર. ભાંડારકર આતું વર્ણુન આ પ્રમાણે આપે છે. *

આ લેખ ૨૭ પંક્તિમાં લખાયેલો છે. તેની પહોળાઈ ૪૩" તથા
લાંબાઈ ૧' ૮" છે. લીપી નાગરી છે. જ ને બદલે વ ખોદેલો છે.
આખો લેખ ગદ્યમાં છે. ઘણાં ઠેકાણે વ ને બદલે વ વાપર્યો છે અને
૨ પછી આવેલા અક્ષરને બેવડો કર્યો છે. જેમકે સુવર્ણગિરી (પં. ૩)
બે શબ્દો ધ્યાન બેચે તેવા છે: એકતો ' નિશ્રાનિશ્વેપહટ્ટ ' (પં.
૨૨-૨૩) જેનો અર્થ નક્કી થાય તેમ નથી; અને બીજો શબ્દ
' ભાટક ' (પં. ૨૪) જેનો અર્થ અહીં ' ભાડું ' થતો હોય એમ
લાગે છે. ' નિશ્રાનિશ્વેપ ' નો અર્થ અમારા મત પ્રમાણે નીચે મુજબ
હશે; ' હટ્ટ ' નો અર્થ ' બજારમાં આવેલું મકાન ' હોવો જોઈએ;
' નિશ્રા ' એટલે ' નિસાર ' જેનો અર્થ મારવાડમાં ' પરગામ જતો
માલ-માલની નિકાસ ' થાય છે. તેમજ પરગામથી આવતા માલને
તેઓ ' પસાર ' કહે છે. તેથી હવે એવો અર્થ કરી શકાય કે ' બજારનો
એક ભાગ કે જ્યાં બહારગામ જતા માલનો જથ્થો કરવામાં આવે. '

લેખની મિતિ પ્રારંભમાં આપ્યા પ્રમાણે ' સંવત ૧૩૫૩ ના
વૈશાખ વદિ ૫ ને સોમવાર ' છે. તેના પછી સુવર્ણગિરીમાં રાજ્ય-
કરતા મહારાજ કુલ સામંતસિંહ તથા તેમના ચરણકમલની સેવા

કરતા અને ‘રાજ્યધુરા’ ને ધારણ કરતા કાન્હડદેવનું નામ આપ્યું છે. સુવર્ણગિરિ એ ઉપરના લેખમાં જણાવેલો કનકાચલ જ છે અને તે નલોરની કિલ્લાની ટેકરીનું નામ છે તે પ્રસિદ્ધ જ છે. કાન્હડદેવ તે સામંતસિંહનો પુત્ર હતો. [અને નલોરનો છેલ્લો સ્વતંત્ર રજપૂત રાજા હતો. સુલ્તાન અલ્લાઉદ્દીન ખીલજીએ સંવત ૧૩૬૬ વા ૬૮ માં નલોર ઉપર ચઢાઈ કરી તેમાં આ અને એનો પુત્ર વીરમદેવ ખંને માર્યા ગયા અને એની સાથે નલોરના ચૌહાણ રાજ્યની પણ સમાપ્તિ થઈ. પદ્મનાભ કવિનો રચેલો ‘કાન્હડદે પ્રબંધ’ નામનો જે ગુજરાતી રાસો રા. રા. શ્રી ડાહ્યાભાઈ ખી. દેરાસરિએ વિદ્વત્તા ભરેલી સુંદર રીતે છપાવીને પ્રકટ કર્યો છે તેમાં આના સંબંધી સવિસ્તર હકીકત આપેલી છે.—સંગ્રહક.]

કોઈક નરપતિ નામના ગ્રહસ્થે પોતાની સ્ત્રી નાયકદેવીના પુણ્યાથે, બળરમાં આવેલું પોતાનું મકાન કે જેમાં પરગામ જતા માલનો સંગ્રહ કરવામાં આવતો હતો તે ધર્મદાય તરીકે ભેટ આપ્યું, અને તેનું જે ભાડું આવે તેનાથી દર વર્ષે પાર્શ્વનાથના દેવાલયમાં, તેના ગોષ્ઠિકો (શ્રાવકો) એ પંચમીનો બલિ કરવો [બલિ એટલે પૂજા આદિ ભણાવવામાં આવે તે;] એ બાબત જણાવવા માટે આ લેખ કરવામાં આવ્યો છે. આ ભેટ આપવામાં, ભેટકર્તાના કુટુંબીઓ તથા સુવર્ણગિરિમાં જ રહેતો કોઈક સંઘપતિ ગુણધર પણ તેનો સાથી હતો. લેખમાં ભેટકર્તાના કુટુંબીઓનાં નામો અને વંશવૃક્ષ પણ આપ્યું છે. ઠાકુર આમ્બડનો પુત્ર ઠાકુર જસ અને તેનો પુત્ર સોની મહણસીહ એ નરપતિનો પિતા થાય. મહણસીહને બે પત્નીઓ હતી. (૧) માલહણિ અને (૨) તિહુણા. પહેલી પત્નીથી તેને રતનસીહ, જાણો, માલહણ અને ગજસીહ નામે પુત્રો થયા; અને બીજી થી નરપતિ, જયતા અને વિજયપાલ પુત્રો થયા. આ બધા પુત્રો ‘સોની’ ના ઉપનામથી ઓળખાતા હતા. નરપતિને બે સ્ત્રીઓ હતી. (૧) નાયકદેવી, ને (૨) નાન્હુણદેવી. પહેલી સ્ત્રીથી થયેલા

પુત્રોનાં જ આ ઠેકાણે નામો આપ્યાં છે. તે આ પ્રમાણે—લખમીધર, ભુવણપાલ અને સુહડપાલ. આ ઉપરથી તેમજ આ લેખ નાયકદેવીનાં જ સ્મરણાર્થે કોતરાવેલો હોવાથી, એમ સૂચિત થાય છે કે આ દાન કરતી વેળા નાયકદેવી મૃત્યુ પામી હતી અને તેના પાદે નરપતિ જલદહુણદેવીને નવી જ પરણ્યો હતો અને તે વખતે તેનાથી તેને કોઈ પુત્ર થયો ન હતો. તેથી આ ભેટ વખતે તેની બીજી સ્ત્રી તથા પહેલીના પુત્રોએ સાથ આપ્યો હતો.

જાણવા જેવી બાબત એ છે કે નરપતિ અને તેના ભાઈઓ વિશેરે 'સોની' કહેવાતા હતા. 'સોની' નો અર્થ આ ઠેકાણે 'ધરણું ધડનાર' થઈ શકે નહિ. કારણ કે તેના પિતા અને પિતામહને ઠાકુર કહ્યા છે. મારવાડમાં ઓસવાલ, સરાવગી અને મહેસરી એવી વાણિયાઓની ત્રણ પ્રસિદ્ધ સાંતિઓમાં આ 'સોની' નામની 'અડક' વાળી એક પ્રખ્યાત જાત મળી આવે છે. મહેસરી જૈન નહિ હોવાને લીધે તેમને અહિં ઉલ્લેખવાની આપણને જરૂર નથી. જો કે સરાવગી જૈનો છે છતાં મારવાડના દક્ષિણ ભાગમાં તેઓ મળી આવતા નથી. આથી એમ જણાય છે કે નરપતિ વિશેરે ઓસવાલ સોની હશે. એમ કહેવાય છે કે મહેસરીઓની મૂળ જાત (નખ) 'સોનીગરા' હતી. જેમ એ શબ્દ મહેસરીને લાગુ પડે છે તેમ બીજા સોનીઓને પણ લાગુ પડે છે જ. એમ પણ હોઈ શકવા સંભવ છે કે—મુસલમાનોના ત્રાસથી કેટલાક રજપુતો જૈન બનીને વાણિયામાં ભળી ગયા છે તેમાંથી જ કોઈક જાતનું નામ 'સોનીગરા' હશે. ચોહાણની એક જાતિનું નામ પણ સોનીગરા છે અને તેવું નામ નલોરના આ કિલ્લા-સુવર્ણગિરિ (સોનાગિરિ) ઉપર વસવાથી જ પડ્યું છે. જો કે અત્યારે તો આ લેખવાળો સ્તંભ 'તોપખાના' માં આવેલો છે પરંતુ પ્રથમ તે કિલ્લા ઉપરના કોઈક મંદિરમાં આવેલો હોવો જોઈએ. નરપતિ જો કે ઓસવાલ સોની હશે પરંતુ મૂળ તે સોનીગરા (ચોહાણ) હશે. મહણુ સીંહ જ પ્રથમ ઓસવાલ થયો હશે કારણ કે તેને જ 'સોની'

આ દેવાલયનો જે જૂનો ભાગ છે તે માત્ર ખડારની બી'તો રૂપે છે. તે બી'તો સોલંકી વખતની છે. અને લેખોમાં જણાવ્યા પ્રમાણે કુમારપાલની કરાવેલી હોવી જોઈએ. ઉપર જેવા પ્રમાણે 'તોપખાના' ના એકલેખમાં* પણ કુમારપાલના દેવાલય વિષે ઉલ્લેખ છે. જે આજ દેવાલય હોવું જોઈએ. તે લેખમાં લખ્યા મુજબ, તે વખતે આ દેવાલય મૂળ પાર્શ્વનાથના નામનું હતું. પાછળથી એ દેવાલયનો નાશ કરવામાં આવ્યો અને આની સામગ્રીવડે નીચેની કબર ગાંધવામાં આવી. પાછળથી આ જયમલ્લજીએ એનો પુનરુદ્ધાર કર્યો અને મૂળનાયક તરીકે મહાવીરની મૂર્તિ સ્થાપન કરી.

(૩૬૦)

જલોર ગામની ખડાર સંહેલાવ નામનું એક મહોટું તલાવ છે. અને જેનું પાણી આખું ગામ પીએ છે, તેના કિનારે આમુંડમાતાનું એક મંદિર આવેલું છે. આ મંદિરને લગતીજ એક કુંપડી છે અને તેમાં એક મૂર્તિ છે જેને ત્યાંના લોકો 'ચોમ્ઠ જોગિણી' કહે છે, તેના ઉપર આ નંબરવાળો લેખ કોતરેલો છે. લેખમાં જણાવ્યું છે કે, સંવત ૧૧૮૫ ના વૈશાખ વદિ ૧ ને શનિવારના દિવસે જલવાલિપુરના ચૈત્યમાં કોઈ વીરક પુત્રે સુવિધિનાથના ખત્તકનું દ્વાર ધર્મચર્ચ કરાવી આપ્યું. આ કાર્યમાં તેને તેની સ્ત્રી નામે જિનમતિએ પ્રોત્સાહન આપ્યું હતું. આ ઉપરથી જણાય છે કે તે એક જૈન મૂર્તિ છે, પરંતુ શ્રી ભાંડારકરના લખવા પ્રમાણે હાલમાં હિંદુઓ 'ચોમ્ઠ જોગિણી' ના નામે તેની પૂજા કરે છે.

(૩૬૧)

આ લેખ, 'તોપખાના'માંજ એક ઠેકાણે કોતરેલો મળી આવ્યો છે. સં. ૧૨૯૪ માં, શ્રીમાલી જતિના કોઈ વીજક નામના શ્રાવકે પોતાના પિતા આંખાના શ્રેયાથે જલવાલિપુરના શ્રી મહાવીર ચૈત્યમાં કરોદિ (?) કરાવી, એવી હકીકત આપેલી છે.

(૩૬૨)

આ લેખ માટે, મી. લાંડારકરે ત્રીજે પ્રમાણે નોંધ આપી છે—
 જનાના ગેલેરીનો એક લેખ જેની મિતિ 'સાવત્ર ૧૩૨૦ વર્ષે
 માંધ સુદિ ૧ સોમે' છે, તેમાં એવું લખાયેલું છે કે, નાણકગચ્છને
 અંગે આવેલા ચંદનવિહાર નામના દેવાલયના મહાવીર દેવની પૂજા
 માટે, ક્ષિપ્તરાયેશ્વરના દેવાલયના મુખ્ય પૂજક લટારકે રાવલ લક્ષ્મીધરે
 ૧૦૦ દ્રમ્મની બક્ષીસ કરી.

(૩૬૩)

આ લેખ પણ જનાના ગેલેરીમાં આવેલો છે. એની મિતિ
 સં. '૧૩૨૩ વર્ષે માર્ગશીર્ષ સુદિ ૫ બુધે' છે અને તે ચાહમાન
 રાજા ચાચિગદેવના વખતનો છે. તેમાં એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે
 નરપતિ નામે તેલિયા એસવાલે ચંદનવિહારના મહાવીરના લંડારમાં
 ૫૦ દ્રમ્મ આપ્યા. તેનો વ્યાજ, જે અર્ધો દ્રમ્મ થાય છે, તેના વડે
 દર માસે, એ નરપતિએજ કરાવેલી જિનચુગલની પ્રતિમાની પૂજા
 લણાવવાનું કરાવવામાં આવ્યું છે. એ ચંદનવિહારના મુખ્ય અધિષ્ઠાતા
 તે નાણકગચ્છના ધનેશ્વરસૂરિ હતા.

નાડોલના લેખો.

ગોડવાડ પ્રાંતમાં નાડોલ પણ એક પ્રસિદ્ધ સ્થાન ગણાય છે અને
 મારવાડનાં પંચતીર્થોમાંનું તે એક તીર્થ સ્થાન મનાય છે. જૂના
 સમયમાં તે ચૌહાણોનું પાટનગર હતું. એ ગામમાં પદ્મ પ્રભુના
 નામનું એક મંદિર ઘણુંજ વિશાલ, લગ્ય અને જોવા લાયક છે.

(૩૬૪-૬૫)

એ મંદિરના ગૃહમંડપમાં બે બાજુએ નેમિનાથ અને શાંતિનાથની
 કાચોત્સર્ગસ્થ બે પ્રતિમાઓ છે તેમના ઉપર આ લેખો કોતરેલા છે.
 લેખોની મિતિ સં. ૧૨૧૫ વૈશાખ શુદ્ધિ ૧૦ ભૈમવારની છે. વીસાડા

નામના સ્થાનમાં આવેલા મહાવીર દેવના ચૈત્યમાં, દેમ્હાજ, ઘરણા, જસચંદ્ર, જસદેવ, જસધવલ અને જસપાલ નામના શ્રાવકોએ આ પ્રતિમાઓ બનાવીને જુહુદ્ધગચ્છના આચાર્ય મુનિચંદ્રસૂરિના પ્રશિષ્ય, દેવસૂરિના શિષ્ય પદ્મચંદ્ર ગણિના હાથે પ્રતિષ્ઠિત કરાવી, એમ આ લેખનો લાવાર્થ છે. આ લેખમાં પતિષ્ઠાતાના નામ સાથે 'પાણિનીય' શબ્દ લગાડવામાં આવ્યો છે તેથી જણાય છે કે-તેઓ પાણિની રચિત વ્યાકરણ શાસ્ત્રના મોટા અભ્યાસી હશે. મૂળ આ પ્રતિમાઓ વીસાડા નામના સ્થાનમાં ગેસાડેલી હતી એમ લેખ કહે છે તેથી જણાય છે કે પાછળથી કોઈ વખતે આ મંદિરમાં તેમને આણવામાં આવી છે.

(૩૬૬-૬૭)

આ બંને લેખો, એજ મંદિરના મૂળ ગભારામાં મુખ્ય વેદિ ઉપર જે ત્રણ પ્રતિમાઓ પ્રતિષ્ઠિત છે તેમાંની બે ઉપર કોતરેલા જોવામાં આવે છે. ૩૬૭ નંબર વાળો લેખ, મધ્યસ્થાને વિરાજિત મૂલ નાયક પદ્મપ્રભુની પ્રતિમા ઉપરનો છે. લેખોક્ત હકીકત આ પ્રમાણે છે:-

સં. ૧૬૮૬ ના પ્રથમ આષાઢ માસની વદી ૫ શુક્રવારના દિવસે, મહારાજાધિરાજ ગજસિંહનો રાજ્ય કારભાર ચલાવનાર મંત્રી જયમદ્ભજ્યે આ પ્રતિમાઓ બનાવી અને તપાગચ્છના આચાર્ય હીરવિજયસૂરિના ગાદીધર આચાર્ય વિજયસેનસૂરિના શિષ્ય અને જહાંગીર બાદશાહે જેમને 'મહાતપા' નું 'ગિરદ આપ્યું' હતું, તે શ્રી વિજયદેવસૂરિએ, પોતાના પટ્ટધર આચાર્ય વિજયસિંહ આદિ શિષ્ય પરિવાર સાથે, તે મૂર્તિઓની પ્રતિષ્ઠા કરી. આ પ્રતિષ્ઠા કાર્ય જલોરમાં થયું હતું. ત્યાંથી એ મૂર્તિઓ લાવીને નાડોલના આ રાય-વિહાર નામના મંદિરમાં, રાણા જગત્સિંહજીના રાજ્ય વખતે સ્થાપન કરવામાં આવી.

ગોડવાડ પ્રાંત કે જેમાં આ નાડોલ, નાડલાઈ વિગેરે જૈનતીર્થ

તેથીજ આ લેખોમાં મેવાડના રાણા જગતસિંહના રાજ્યનું નામ આપવામાં આવ્યું છે. પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર મંત્રી જયમલ્લજી મારવાડ રાજ્યનો મંત્રી અને જોધપુરનો રહેવાસી હતો. હાલમાં તો તે પ્રાંત પણ મારવાડ રાજ્યના તાળામાં જ છે. ઉપર જલોરવાળા નં. ૩૫૪ આદિ લેખોમાં જણાવેલો સા. જયમલ્લજી અને આ મંત્રી જયમલ્લજીને એક જ છે.

(૩૬૮)

આ લેખ પણ ઉક્ત મંદિરમાંજ આવેલી એક પ્રતિમા ઉપર લખેલો મળી આવ્યો છે. ભાવાર્થ:—

સં. ૧૪૮૫ ના વૈશાખ શુદ્ધ ૩ બુધવારના દિવસે પ્રાચીન (મારવાડ) જાતિના દોસી મુલાનામના શ્રાવકે પોતાના પિતા દો. મહિપાના શ્રેયાર્થે સુવિધિનાથનું આ ખિંબ કરાવ્યું જેની પ્રતિષ્ઠા તપાગચ્છનાં સોમસુદરસૂરિએ કરી.

(૩૬૯)

આ લેખની હુકીકત શ્રીભાંડારકરે આ પ્રમાણે આપી છે :—

દેસુરીથી ઇશાન કોણમાં ૧૫ માઈલ દૂર આવેલા કોટ સોલંકીયા નામના ગામમાંથી આ લેખ હસ્તગત થયો છે. જીર્ણ થઈ ગયેલા એક જૈન મંદિરના સ્તંભ ઉપર આ લેખ કેતરેલો છે. જોધપુરના મુન્સફ મુન્સી દેવીપ્રસાદે આપેલી બે અકૃતિઓ ઉપરથી આ લેખ છાપવામાં આવ્યો છે.

આ લેખ આઠ પંક્તિનો છે અને ૧૧" પહોળો ૫" લાંબો છે. લિપિ નાગરી છે અને લાપા સંસ્કૃત છે. તથા છેલ્લા એક પદ સિવાય આખો લેખ ગદ્યમાં છે. ધ્યાનમાં લેવા લાયક બાબત એ છે કે શાચન્દ્રાર્ક (પ. ૬) માં ૨ પછીનો વ્યંજન જેવડાએલો છે.

આ લેખની મિતિ ‘૧૩૯૪ ચૈત્ર શુદ્ધિ ૧૩ શુક્રવાર’ છે. અને તે મહારાજાધિરાજ શ્રીવલ્લુવીર દેવના રાજ્ય વખતે લખેલો છે. આગળ જણાવવામાં આવ્યું છે કે આસલપુરમાં આવેલા પાર્શ્વનાથ-દેવના મંદિરની ધ્વજ સ્થાવવાના વખતે, રાત્રિ માલ્હણના વંશમાં ઉત્પન્ન થયેલા રાત્રિ સોમાના પૌત્ર અને રાત્રિ ખાંખી અને તેની સ્ત્રી જાળલદેવિના પુત્ર રાત્રિ મૂલરાજે, રાત્રિ ખાલા, રાત્રિહાથા તથા કુમર લૂંલા અને નીળાની સમક્ષ, પોતાના માતાપિતાના પુણ્યાર્થે વાડી સહિત એક ઢિંકુઆઉ બક્ષીસ કર્યું.

ઢિંકુઆઉ અરહત વાળા કુવાને કહેવામાં આવે છે. કોટસોલંદિ-આના એક ખીજ લેખમાં પણ આસલપુરનું નામ આપેલું છે તેથી જણાય છે કે તે આ સ્થળનું પુરાતન નામ હશે.

(૩૭૦)

આ લેખ પણ ઉપર્યુક્ત મંદિરમાંથીજ મળી આવ્યો છે. શ્રી લાંકારકરે પોતાના હાથની લખેલી જે નકલ મને મોકલી આપી હતી તેના ઉપરથી આ છપાવવામાં આવ્યો છે. લેખોક્ત હકીકત આ પ્રમાણે છે:—

સં. ૧૪૭૫ ના આષાઠ સુદિ ૩ અને સોમવારના દિવસે આસલપુર કિલ્લામાંના પાર્શ્વનાથના મંદિરના ખાલાણા ‘મંડપનો છલોદ્ધાર, ઉપકેશવંશના લિંગાગોત્રવાળા.....એ પોતાના આત્માના પુણ્યાર્થે કરાવ્યો. આ કાર્યમાં સકળ સંઘ અને માંડણ ઠાકુર સાક્ષીભૂત છે. આ વખતે રાણા લાખા (ખા) રાજ્ય કરતો હતો અને ઠાકુર માંડણ પ્રધાનપણું કરતો હતો.

લેખમાં, ઉદ્ધારકર્તાએ પોતાની વંશાવળી અને કુટુંબના મનુષ્યો નાં નામો આપ્યાં છે પરંતુ કર્તૃકારક સૂચક વિલક્ષિતનો પ્રત્યય છેવટે

૧ ‘ખાલાણા’ શબ્દ માટે જુઓ પૃષ્ઠ ૧૦૩ માં ‘ખલાનક’ શબ્દ ઉપર આપેલી નોંધ. ખલાનક એ ખાલાણાનું જ સંસ્કૃત રૂપ છે.

માત્ર ' સહિત ' શબ્દની સાથે જ જોડેલો હોવાથી આ નામોમાંથી ઉદ્ધારકર્તા કોણ છે તે નિર્ણય થતું નથી.

(૩૭૧)

આ લેખનું વર્ણન શ્રી ભાંડારકર નીચે પ્રમાણે આપે છે :—

આ લેખ જુના અથવા જુના બાહુડમેરમાંથી પ્રાપ્ત થયો છે. આ ગામ જોધપુર સ્ટેટના મહલાણી પ્રાંતમાં આવેલું છે અને મુખ્ય શહેર બાહુડમેરથી વાયવ્ય કોણમાં માર માઇલ છેટે છે. ત્યાંના એક જૈન મંદિર કે જે હાલમાં જીર્ણ અવસ્થામાં છે તેના દરવાજાના એક સ્તંભ ઉપર આ લેખ કોતરેલો છે. તે ૧૦ પંક્તિમાં લખાયેલો છે અને ૧૧૧" પહોળો તથા ૭૩" લાંબો છે. લિપિ નાગરી અને લાપા સંસ્કૃત છે. અંતમાં આપેલા આશીર્વાદાત્મક પદ સિવાય બાકીનો બધો ભાગ ગદ્યમાં આપેલો છે. એમાં ૪ અને ૪ ને બદલે એકલો ૪ જ વાપરેલો છે. ત્રીજી પંક્તિમાં શ્રી શબ્દની પછી ૨ (જોનો અંક) મૂકેલો છે જે માત્ર ' શ્રી ' શબ્દનું પુનરાવર્તન (જે વાર વાંચવાનું) સૂચવે છે. અજ્ઞાત શબ્દોમાં માત્ર બે છે; એક ' પાઈલો ' અને બીજો ' ભીમ પ્રિય વિશોપક ' (પં. ૭) ' પાઈલો ' અને ' વિશોપક ' આગળ સમજાવેલા છે અને ' ભીમપ્રિય ' એ એક વિશોપક શિક્ષાનું નામ છે. ત્રીજો એક શબ્દ ' લાગ ' (પં. ૮) છે જેને અર્થ ' કર=વેરા ' થાય છે.

આરંભમાં ' સંવત ૧૪૫૨ વૈશાખ સુદિ ૪ ' એ પ્રમાણે મિતિ આપી છે. ઉક્ત દિવસે મહારાજકુલ શ્રી સામંતસિંહદેવના રાજ્ય કારભારમાં જોડાયેલા મંત્રી વીરાસેલ, પેલાઉલ, ભાંડારી મિંગલ વિગેરેએ મળીને બાહુડમેરમાં આવેલા આદિનાથના દેવાલયમાં સંસ્થિત વિઘ્નમર્દન નામના ક્ષેત્રપાલ તથા ચાઉડ (ચામુંડ ?) નામના દેવરાજને લલિત પૂર્વક એક ભેટ કરી. આ ભેટમાં, દસ ઉંટ અને ૨૦ બળદો (માલથી ભરેલા) નું જે ટોળું બહારગામ જાય અથવા ત્યાંથી આવે તેની

પાસેથી એક ' પાઈલા ' કર રૂપે લેવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો. ' પાઈલા ' ન આપે તો તેના બદલે દસ ભીમપ્રિય વિંશોપક લેવા. આ ભેટ ઉક્ત બંને દેવોને સરળે ભાગે વહેંચી દેવી એટલે સમાન ભાગે તેનો બંને દેવોની પૂજા યાદિ માટે ઉપયોગ કરવો. આ ' લાગો ' એટલે કર ગામના મહાજનો (વ્યાપારિઓ) એ સ્વીકાર કર્યો હતો.

આ લેખમાં જણાવેલું ' બાહુડમેર ' તે ' બાહમેર ' જ છે પરંતુ હાલમાં બાહમેરના નામથી જે સ્થળ પ્રખ્યાત છે તે નહિ; કારણ કે તે નવીન વસેલું છે. પુરાતન બાહમેર તો તે જ છે કે જ્યાંથી આ લેખ મળી આવ્યો છે.

(૩૭૨)

આ લેખ, શ્રીચુત ભાંડારકરની નોટ ઉપરથી લેવામાં આવ્યો છે. એનું સ્થાન નોટ ઉપર લખેલું ન હોવાથી જાણી શકાયું નથી.

સં. ૧૫૦૮ ના વૈ. વ. ૧૩ ના દિવસે પ્રાગ્વાટ સાતિના કોઈ સં. સાડૂલે ચતુર્વિંશતિ પ્રતિમાઓ કરાવતાં આ શીતલ નાથની પ્રતિમા કે જેના ઉપર પ્રસ્તુત લેખ કોતરેલો છે તે પણ તેણે કરાવી (?). તેની પ્રતિષ્ઠા, તપાગચ્છના આચાર્ય સોમસુંદરસૂરિના પદ્મધર રત્નશેખર-સૂરિએ કરી. લેખના પાછળના ભાગમાં શત્રુજય, દેવકુલપાટક નગર, અર્બુદગિરિ, ચંપકમેર, ચિત્રકૂટ, જાઉરનગર, કાયદ્ર, નાગહુદ, આસવાલ, નાગપુર, કુંભલગઢ, દેવકુલપાટક, અને શ્રીકુંડ....વિગેરે ગામો-સ્થળોનાં નામો આપ્યાં છે અને દરેક નામની અંતે ૨ (બેના અંક) કરેલો છે. તેનો શો હેતુ છે તે બરાબર સ્પષ્ટ થતો નથી. કદાચ એમ અનુમાન કરી શકાય કે તેણે આવી અનેક પ્રતિમાઓ કરાવી હશે જેમાંની બખે ઉદ્દિલખિત સ્થળે મોકલવામાં આવી હશે.

ચતુર્વિંશતિ પ્રતિમા તેને કહે છે કે જે એકજ પાષણમાં ચોવીસે તીર્થંકરની મૂર્તિઓ કોતરી કાઢેલી હોય. ધાતુની બનાવેલી આવી

મૂર્તિઓ તો આય: દરેક સાધારણ 'જૈનમંદિરમાંથી મળી આવે છે. જેને લોકો 'ચાવીસી' કહે છે.

(૩૭૩-૭૪)

મારવાડ રાજ્યના જલોર અને ખાલી પ્રાંતની સરહદ ઉપર એક કોરટા નામનું ગામ આવેલું છે. આ ગામ પ્રાચીન કાલમાં વધારે આબાદ હશે એમ ત્યાંના ખંડેરા વિગેરે જોતાં જણાય છે. લેખોમાં આનું નામ કોરંટક મળી આવે છે. આ ગામના નામ ઉપરથી એક ગરુડ પથ્રુ જૂના જમાનામાં પ્રસિદ્ધ હતો. એ કોરંટક ગરુડનું નામ આ સંગ્રહમાંના આખુ વિગેરે ઘણાક સ્થળોનાં લેખોમાં દ્રષ્ટિગોચર થાય છે. હાલમાં તો એ ગામ તદ્દન ન્હાતું સરખું છે. ત્યાં આગળ ત્રણ જૈનમંદિરો છે જેમાંનું એક ગામમાં છે અને બે ગામ બહાર જંગલમાં છે. ગામનું મંદિર શાંતિનાથ તીર્થંકરનું છે. તેના મંડપમાં આવેલા બે સ્તંભો ઉપર આ બંને નંબરોના લેખો કોતરેલા છે. પ્રથમના લેખમાં જણાવેલું છે કે યશશ્ચંદ્ર ઉપાધ્યાયના શિષ્ય પદ્મચંદ્ર ઉપાધ્યાયે પોતાની માતા સૂરિના શ્રેયાર્થે આ સ્તંભ કરાવી આપ્યો. બીજો લેખ પથ્રુ આવીજ હકીકતવાળો છે. તેમાં કુકુભાચાર્યના શિષ્ય ભટ્ટારક ચૂલભદ્રે પોતાની ચેહુણી નામની માતાના પુણ્યાર્થે આ સ્તંભ કરાવી આપ્યો, એમ ઉલ્લેખ છે.

(૩૭૫-૭૬)

આ બે લેખો, ઉક્ત કોરટા ગામની બહાર આવેલા મંદિર-માંના છે જેને લોકો ઋષભદેવનું મંદિર કહે છે. એ મંદિરની અંદર બે મોટી પ્રતિમાઓ છે જેમના ઉપર આ લેખો કોતરેલા છે. બંનેની મિતિ 'સંવત્ ૧૧૪૩ વૈશાખ સુદિ ૩ ગૃહસ્પતિ વાર' ની છે. આ મિતિ સિવાયનો પહેલો ભાગ પદ્ય રૂપે છે અને તે બે અનુષ્ટુભ શ્લોકોનો બનેલો છે. કોઈ જેદુક નામના શ્રાવકે વીરનાથ—મહાવીર તીર્થંકરની પ્રતિમા કરાવી અને જેની પ્રતિષ્ઠા આજિતદેવસૂરિના શિષ્ય વિજયસિંહસૂરિએ કરી, આટલી હકીકત આ લેખમાં છે.

ખીન્ન લેખનો ઘણો ખરો ભાગ જતો રહ્યો છે. મિતિ સિવાય, કંઈટવંશ અને શાંતિનાથનું ખિંબ આ બે વાક્યો જ અવશિષ્ટ છે.

આ (પહેલા) લેખમાં જણાવેલા આચાર્ય અન્નિતદેવ અને તેમના શિષ્ય વિજયસિંહ તે ઉપર ૨૮૯ નંબરવાળા લેખ અને અવલોકનમાં જણાવેલા અન્નિતદેવ-વિજયસિંહ (ગુરુ-શિષ્ય) બંને એકજ છે કે ભિન્ન છે તે એક શંકાગ્રસ્ત પ્રશ્ન થઈ પડ્યું છે. કારણ કે ઉક્ત ઉપરના લેખની મિતિ ન્યારે સં. ૧૨૦૬ છે ત્યારે આની ૧૧૪૩ છે. આ પ્રમાણે તો બંને લેખોની વચ્ચે ૬૩ વર્ષ જેટલો લાંબો સમય છે કે જે એક વ્યક્તિને તેટલા સમય સુધી આચાર્યપદ ઉપર અધિષ્ઠિત રહેવા માટે અસંભવ જેવું ગણાય. નામ સામ્ય ઉપરથી તો બંને લેખોવાળા એકજ હોય એમ વિશેષ સંભવિત જણાય છે. તેથી મારા વિચાર પ્રમાણે આ પ્રસ્તુત લેખવાળી સાલ જે ૧૧૪૩ ની છે તે વાંચવામાં અથવા તો પછી કોતરવામાં ભૂલ થઈ છે અને સં. ૧૧૮૩ કે તેનીજ આસપાસના ખીન્ન કોઈ ૧૦ વર્ષ પહેલાં-પછીની આ સાલ હોવી જોઈએ. જૂની જૈન લિપિમાં ૮ અને ૪ ને સરખા વાંચવા કે કોતરવાની ભ્રાંતિ થવી ઘણી સહજ છે. કારણ કે બંનેના આકારમાં લખનારાઓની અમુક વળણના લીધે કેટલીક વખતે ઘણીજ સમતા આવી જાય છે.

અથવા તો સાલ ખરી હોય અને ભ્રાંતિ ત્યાં થઈ હોય કે ન્યાં આગળ 'શ્રીમન્તોડજિત' આ વાક્ય આવેલું છે. કારણ કે લેખમાં સુચવ્યા પ્રમાણે તેટલા અક્ષરો ઘસાઈ ગયા છે તેથી સ્પષ્ટ વાંચી શકાતા નથી. આ કારણને લઈને અન્નિતદેવના ઠેકાણે અભયદેવ કે એવુંજ ખીન્ન કોઈ નામ પણ હોઈ શકે.

આ લેખો પણ શ્રી ભાંડારકરની નોટ ઉપરથીજ ઉતારવામાં આવ્યા છે.

કેકિ'દનો શિલાલેખ.

(૩૭૭)

મારવાડરાજ્યના મેડતા નામના પ્રસિદ્ધ શહેરથી નૈઋત્યકોણમાં ૧૪ માઇલને છેટે કેકિ'દ નામનું ગામ આવેલું છે. એ ગામમાં ચાર્વનાથનું મંદિર છે તેની અંદરના સભામંડપમાં એક સ્તંભ ઉપર આ નંબરવાળો લેખ કોતરેલો છે. મૂળ આ મંદિર ૧૩ મી શતાબ્દીના પૂર્વે બંધાવેલું હોય એમ આ લેખ પછીના નંબરવાળા લેખ ઉપરથી જણાય છે. અસ્તુત લેખમાં વર્ણવ્યા પ્રમાણે નાંખાએ તો ક્રુક્ત આ મંદિરનો મૂળ મંડપ અને બંને બાજુની બે ચોકીઓ જ નવીન બંધાવી છે. જૂના લેખમાં આ સ્થાનનું સંસ્કૃત નામ 'કિંકિ'ધા' આપ્યું છે. શ્રીયુત ભાંડારકરે મોકલી આપેલી પ્રતિકૃતિ (રખીંગ) ઉપરથી આ લેખ સુદ્રિત કરવામાં આવ્યો છે.

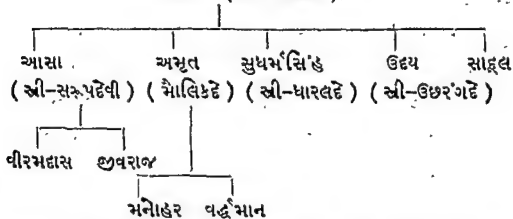
આ લેખ ૪૨ પંક્તિઓમાં લખાયેલો હોઇ ૧' ૧" પહોળો અને ૧' ૫" લાંબો છે. પ્રારંભના બે વાકયો સિવાય સમગ્ર લેખ પદ્યમાં છે. ભાષા સંસ્કૃત અને લિપિ દેવનાગરી ધણીજ સુંદર મરોડવાળી છે. લેખની હુકીકત આ પ્રમાણે છે:—

પ્રારંભના ૮ પદ્યોમાં યુગાદિદેવ આદિનાથની સ્તવના કરેલી છે. ૯ માં કાવ્યથી તે ૨૨ માં કાવ્યસુધી રાજ્યકર્તા રાઠોડવંશીય નૃપતિઓનું વર્ણન આપ્યું છે, જેમાં સૌથી પ્રથમ રાજધિરાજ મલ્લદેવનું નામ આપ્યું છે (પદ્ય ૯). આ મલ્લદેવ તે જેને સાધારણ રીતે લોકો માલદેવ કહે છે, તે છે. પછી મલ્લદેવની ગાદિએ આવનાર ઉદયસિંહનું વર્ણન આપવામાં આવ્યું છે. જણાવ્યું છે કે અકબર બાદશાહના વખતમાં, આ ઉદયસિંહ સઘળા રાજાઓમાં વૃદ્ધ હોવાથી બાદશાહે તેને વૃદ્ધરાજ (મોટા રાજાનું) નું ખિરદ આપ્યું હતું (પદ્ય ૧૨). આના પછી તેના ઉત્તરાધિકારી સૂરસિંહરાજાનું વર્ણન આપ્યું છે. લખવામાં આવ્યું છે કે વર્તમાન સમયમાં, બધા હિંદુરાજાઓમાં

ન્યાયપૂર્વક રાજ્યનું પાલન કરવાથી આ રાજા રામચંદ્ર જેવો છે (પદ ૧૯). જિનદેવની અર્ચા-પૂજા માટે આ રાજા હુકુમ અને ધૃતાદિત્રું દાન કરે છે, પોતાના દેશમાં અમારીની ઉદ્દોષણા (જીવ દયા માટે ઠંઢેરા) કરાવે છે અને આચાર્યલાદિ (જૈનધર્મમાં પ્રસિદ્ધ) તપો કરાવે છે (પદ ૨૦). આના રાજ્યમાં ક્યાંએ ચોરી, જુગાર, શિકાર, મદ્યપાન અને નિઃસંતતિવાળાનું ધનાપહરણ આદિ થતું નથી (પદ ૨૧). આનો પુત્ર ગજસિંહ નામા કુમાર યુવરાજ પદને ધારણ કરે છે (પદ ૨૨). પછીના ત્રણ પદોમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે ચોસવાલવંશના ઉચિતવાલગોત્ર (હાલમાં જેને ચોસ્તવાલ કહે છે) માં જગા નામનો ધનાઢય અને ધર્મિષ્ઠ પુરૂષ થયો જેણે ૩૨ વર્ષ જેટલી મધ્યમ વયમાં જ યોધપુર (જોધપુર) નગરમાં આચાર્યના હાથે ચતુર્થ (બ્રહ્મચર્ય) વ્રત લીધું હતું (પ. ૨૩-૫). તેને નાથા નામે પુત્ર થયો જે પુણ્યાત્મા અને દાતા હતો. ' નાથ ' ની સલામાં તેણે માન પ્રાપ્ત કર્યું હતું. તે નાથાને શુર્જરદે નામની સુશીલ, રૂપવતી, ઘરકાર્યમાં પ્રવીણ અને દેવ ગુરૂમાં ભક્તિ રાખનારી સ્ત્રી હતી, અને જેણે નાથા નામના પુત્રરત્નને જન્મ આપ્યું હતું. (પદ ૨૭-૨૮) નાથાએ એવાં અનેક સુકૃત્યો કર્યાં હતાં કે જેથી તેની સર્વત્ર પ્રસિદ્ધ થઈ હતી. (પ. ૨૯) એ નાથાને નવલાદે નામની પત્ની હતી અને તેને પાંચ પુત્રો હતા. પુત્રોનાં તથા તેમની પત્નીઓ અને તેમનાં પુત્રોનાં નામોનું કોષ્ટક આ પ્રમાણે છે. (પદ ૩૧-૪).

૧. ' નાથ ' એ એક પ્રકારના ધર્મગુરૂઓ છે. જોધપુરના તેઓ રાજગુરૂ ગણાય છે અને તેમની ગાદિને રાજ્ય તરફથી એક મહોટી જગીર બક્ષીસ કરેલી છે. તેમનો ઠાઠ એક મહોટા જગીરદારને જાજે તેગે હોય છે.

નાપા—(સ્ત્રી નવલાદે),

આ પછી કહેવામાં આવ્યું છે કે—આ ણધા પરિવાર સાથે નાપાએ સં. ૧૬૫૯ માં શત્રુજય અને ગિરનારની અને તથા પુનઃ સંવત્ ૧૬૬૪ માં આર્જુનગિરિ (આણુ), રાણપુર, નારદપુરી, (નાડોલ), અને શિવપુરી (શિરોહી)ના પ્રદેશની યાત્રા કરી. (પદ્ય ૩૫-૬). સં. ૧૬૬૬ ના કાલ્પન શુકલપક્ષની તૃતીયાના દિવસે નાપા અને તેની પત્ની જાને જણાએ ચતુર્થવ્રતનો સ્વીકાર કર્યો. તે વખતે ઘણુંક રૂપાનાણું દાનમાં આપ્યું (પદ્ય. ૩૭). પોતાના ન્યાયેતપાનિત દ્રવ્યનો સદ્વ્યય કરી શુભ ફલ પ્રાપ્ત કરવાની અભિલાષાવાળા એ નાપાએ સંવત્ ૧૬૬૫ માં મૂલ મંડપ બનાવ્યો અને એની જાને બાળુએ બે ચતુષ્ક્રિયા (ચોક્રિ)ઓ બનાવી. આ બાંધકામ કરનાર મુખ્ય સૂત્રધાર (સલાટ) તોડર નામે હતો (પદ્ય. ૩૯-૪૦). આ પછીના પદ્યોમાં પ્રતિષ્ઠા કરનારનું વર્ણન આપવામાં આવ્યું છે, તેમાં જણાવ્યું છે કે, તપાગચ્છના આચાર્ય વિજયસેનસૂરિના પદ્મધર અને ઉચિતવાંલ ગોત્રના બ્રૂપણરૂપ આચાર્ય વિજયદેવસૂરિની આજ્ઞાથી વાચક લખિસાગર નામના વિદ્વાને આ જિનાલયને પ્રતિષ્ઠિત કર્યું. (પદ્ય-૪૧-૪૪). પંડિત શ્રીનિજયકુશલવિષુધના શિષ્ય નામે ઉદયરૂચિએ આ પ્રશસ્તિની રચના કરી, સહજસાગર વિદ્વાનના શિષ્ય જયસાગરે શિલા ઉપર લખી અને તોડર સૂત્રધારે તેને કોતરી આપી; એમ અંતે જણાવી પ્રશસ્તિ પૂર્ણ થાય છે.

ઉપર જલોરના લેખોમાં (નં ૩૫૪)ના પ્રતિષ્ઠા કરનાર જયસાગર અને આ પ્રશસ્તિ લખનાર (ખનાવનાર નહિ) જયસાગર ખંને એકજ છે, એમ સહજ જણાય છે. ત્યાંનાજ એક લેખ (નં ૩૫૬) માં સૂત્રધાર તોડરાનું પણુ નામ આવે છે, જે આ પ્રસ્તુત લેખમાં જણાવેલો તોડરાજ હોવા સંભવ છે. ઉપરના એ લેખમાં લખ્યા પ્રમાણે તોડરા અને તેના બીજા સાથિઓએ એક મૂર્તિ કરાવી હતી (કે જેના ઉપર ઉક્ત લેખ કેતરેલો છે) જેની પ્રતિષ્ઠા સં. ૧૬૮૩ માં સ્વયં-વિજયદેવસૂરિએ કરી હતી. આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે આ સૂત્રધારે પણુ જૈનધર્મ પાળતા હોવા જોઈએ.

પ્રતિષ્ઠા કરનાર વાચક લખ્ધિસાગર તે સુપ્રસિદ્ધ ઉપાધ્યાય ધર્મસાગરજીના શિષ્ય અને સાગરગચ્છના સ્થાપક આચાર્ય રાજસાગર* (કે જેમનું સાધુ અવસ્થાનું નામ મુક્તિસાગર હતું)ના ગુરૂ હતા.

(૩૭૮)

આ લેખ, ઉપરના લેખવાળા મંદિરમાંજ મૂલ ગર્ભાગારમાં આવેલી ચરણચોકી અથવા વેદિકા ઉપર કેતરેલો છે. લેખ અપૂર્ણ અને ખંડિત છે. કોઈ ધાંધલ નામના શ્રાવકે સંવત ૧૨૩૦ ના આષાઢ શુદ્ધ ૬ ના દિવસે આનંદસૂરિના ઉપદેશથી કાંઈક કરાવ્યું (ઘણું કરીને પરિકરનો ઉલ્લેખ છે) તેની નોંધ આ લેખમાં લેવામાં આવેલી છે. આ ઉપરથી જણાય છે કે, આ મંદિર ૧૨૩૦ કરતાં પણુ જૂનું હોવું જોઈએ. લેખમાં સ્થાનનું નામ ‘કિષ્કિંધ’ આપ્યું છે જે હાલમાંના ‘કેકિંદ’નું જ સંસ્કૃત રૂપાંતર છે. સાથે આ મંદિરને ‘વિધિચૈત્ય’ જણાવ્યું છે તેથી જણાય છે કે, ચૈત્યવાસિયોની વિરૂદ્ધ પક્ષવાળાઓ તરફથી તે ઇર્ષ્યાવામાં આવેલું હશે. ‘વિધિચૈત્ય’ના ખુલાસા માટે ઉપર નંબર ૩૫૨ વાળા લેખાવલોકનમાં આપેલું વિવેચન જોવું.

* રાજસાગરસૂરિના સંબંધમાં વિશેષ જાણવા માટે, જુઓ. મહાર્જેન ‘જૈન ઇતિહાસિક ગુર્જર કાવ્યસંચય’ નામનું પુસ્તક.

વૈરાટ નગરનો શિલા લેખ.

રાજપૂતાનાના જયપુર રાજ્યમાં એક વૈરાટ યા જૈરાટ નામનું ગામ આવેલું છે. શ્રીયુત ડી. આર. ભાંડારકર પોતાના એક x રીપોર્ટમાં આ સ્થાન સંબંધી સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ આપતાં જણાવે છે કે—

મત્સ્ય દેશના રાજાનું વિરાટ નગર, જેમાં પાંચ પાંડવો ગુપ્ત વેશમાં રહ્યા હતા, તે અને આ જૈરાટ બંને એકજ છે એમ સામાન્યરીતે માનવામાં આવે છે. દક્ષિણ ભારતમાં પણ આ નામના બે સ્થળો આવેલાં છે જેમાં એક તો ધારવાડ પ્રાંતમાંનું હાંગલ નામનું ગામ છે કે જેને કાઠ'બવ'શના લેખોમાં વિરાટ નગર લખેલું છે. બીજું કાઠિયાવાડની નજીકમાં આવેલું અમદાબાદ જિલ્લાનું ધોળકા ગામ છે. આ ધોળકા તથા વિજય નામના ગુહિલોત રાજાએ મૂળ વિરાટ નામના ગામને વિજયપુર નામ આપીને નવું બંધાવેલું તે ગામ, એ બે એકજ છે. અને આ કારણને લઈને કનિંગહામ જે જૈરાટ અને વિજયપુરને એકજ માને છે તે ભૂલ છે. પરંતુ આટલું તો નક્કી જ છે કે મહાભારતનું વિરાટ નગર અને આ પ્રસ્તુત જૈરાટ બંને એકજ છે. કારણ કે 'વિરાટ' નામને એ 'જૈરાટ' શબ્દ સૂચવે છે, નહિ કે હાંગલ અને ધોળકા શબ્દો. જૈરાટની આબુબાબુના પ્રદેશને હજી પણ લોકો મત્સ્યદેશ કહે છે. વિશેષમાં, પાંડવોના રહેઠાણથી પવિત્ર થયેલી જગ્યાઓ, કે જેમનાં વર્ણનો મહાભારતના વિરાટ પર્વમાં આપેલાં છે, તેમને હજી પણ અહિંના લોકો જાતાવ્યાં કરે છે. ઉદાહરણ તરીકે:—જેમાં ભીમ રહેતો હતો તે 'ભીમકી હાંગરી,' કીચકના મહેલની ટેકરી, અર્જુને બાણ મારીને પાતાળમાંથી કાઢેલી બાણગંગા, કૌરવોનાં પગલાં તથા તેમણે ચોરેલાં ઢોરોનાં પગલાં ઇત્યાદિ. આ રીતે જોતાં જૈરાટજી વિરાટનગરની સાથે સંબંધ ધરાવે છે. તેમજ જૈરાટમાંથી ઘણી પુરાણી વસ્તુઓ પણ નિકળતી જોવામાં આવે છે.

તથા, જૈરાટ અને યવન ચંગ (Yuan Chwang) તુ' પો-લી-એ-તો-લો- (Po-li-ye-to-lo.) કે જેનો રાજ એ ચીના મુસાફરના કથન મુજબ પીશે (Pei-she) અગર ખેસ (Bais) રાજપુત જાતિનો હતો, તે, જાને એકજ છે એમ પણ કેટલાક તુ' માનવું છે. મહમદ ગઝનીનો સમકાલીન અલખિઝ્ની (ધ. સં. ૬૩૦-૧૦૩૧) નરાના (Narana) અથવા બઝનહ (Bazanah) ને ગુજરાતની રાજધાની લખે છે. તેણે વિસ્તારથી આપેલા વર્ણન ઉપરથી એમ જણાય છે કે જૈરાટ રાજધાની નારાયણપુરની સાથે એકતા ધરાવે છે. આ ઉપરથી એમ પણ સિદ્ધ થાય છે કે જૈરાટની આસપાસનો પ્રદેશ કોઈ વખતે ગુજરાતમાં ગણાતો હશે અને એ વાત અસંભવિત પણ નથી. કારણ કે એક વખતે આ પ્રદેશ ગુર્જર-પ્રતીહારના, તથા પાછળથી જડગુજરા, કે જેમની સંખ્યા હાલમાં પણ ત્યાં ઘણી જોવામાં આવે છે તેમના, તાબામાં હતો.

પુરાણ વસ્તુ શોધકને જોવા લાયક એવી ઘણી વસ્તુઓ જોવામાં આવે છે:—(૧) પાર્શ્વનાથનું મંદિર, (૨) બીજક પહાડ, (૩) ભીમકી ડુંગરી. પાર્શ્વનાથનું મંદિર હાલમાં દિગંબર જૈનોને જોમને ઉત્તર રાજપુતાનામાં સરાવગી કહેવામાં આવે છે, તેની સ્વાધીનતામાં છે. પરંતુ એ નિર્વિવાદ રીતે કહી શકાય છે કે મૂળ એ મંદિર દ્રવેતાંબરોની માલિકીનું હતું. દેવાળી નજીક કંપાઉડની ભીંતમાં એક લેખવાળી શિલા જડેલી છે તે કંપાઉડની આ કથન સત્ય હશે છે. એ લેખની મિતિ શક સંવત ૧૫૦૬=ઈ. સ. ૧૫૮૭ ની છે. તે વખતે અકબર બાદશાહ રાજ્ય કરી રહ્યો હતો અને હીરવિજયસૂરિ આચાર્ય હતા. અકબરે જૈરાટમાં જડરાજ નામનો એક અધિકારી નીમ્યો હતો જેના તાબામાં જૈરાટનો દ્રંગ * એટલે જંગલો,

* 'દ્રંગ' નો અર્થ અહિં લેખકે 'જંગલ' (Forest) કર્યો છે તે વિચિત્ર લાગે છે. 'દ્રંગ' નો પ્રસિદ્ધ અર્થ તો 'પુર=નગર' થાય છે અને તેજ અહિં બંધ બેસતો લાગે છે.—સંગ્રહક.

હતા. તે જાતે શ્રીમાલી વાણિઓ હતો, અને રાકમણ તેનું ગોત્ર હતું. લેખમાં પહેલાં એમ પણ લખવામાં આવ્યું છે કે અકબરના વજીર ટોડરમલે પહેલાં તેના તાબામાં ગામે સોંપ્યા હતાં.

તે ઇંદ્રરાજે આ દેવાલય બાંધાવ્યું અને તેનું નામ ‘મહોદય પ્રસાદ’ અથવા ‘ઇંદ્રવિહાર’ એવું રાખ્યું. (પોતાના નામ ઉપરથી આ બીજું નામ પાડ્યું હોય તેમ લાગે છે).... (ઇત્યાદિ).

ઉપર આપેલાં શ્રીયુત લાંડારકરના વર્ણનથી આ લેખનું સ્થળ વિગેરે સ્પષ્ટ જણાઈ આવે છે. હવે લેખોક્ત હકીકતનું કાંઈક વિશેષ સ્પષ્ટીકરણ જોઈએ:—

આ લેખ ૧' ૭ $\frac{1}{2}$ " લાંબી અને ૧' ૪ $\frac{1}{2}$ " પ્રહોળી શિલા ઉપર ૪૦ પંક્તિઓમાં કોતરાયેલો છે. લાપ્તા સંસ્કૃત ગદ્ય છે. જમણી બાજુ તરફ પથરનો ઉપરનો ભાગ તુટી જવાથી તેમજ ડાબી બાજુએ નીચેનો ભાગ પણ ખરી જવાથી ઘણીક લાઇનો અપૂર્ણ હાથ લાગી છે. તોપણ જેટલો ભાગ અક્ષત છે તેના ઉપરથી લેખનો સાર ભાગ સારી પેઠે સમજી શકાય છે.

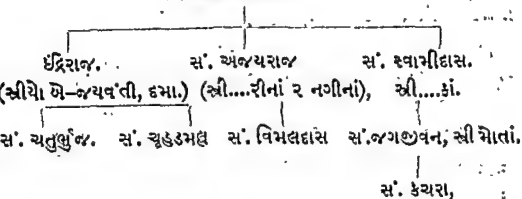
પ્રથમ પંક્તિમાંના જતા રહેલા ભાગમાં મિતિના માટે વિક્રમ સંવત આપેલો હતો જે બીજી પંક્તિમાં શરૂઆતમાં આપેલા ૧૫૭૯ નાં શક સંવત ઉપરથી, ૧૬૪૪ હોય તેમ નિશ્ચિત જણાય છે. (શક સંવત્માં ૧૩૫ ઉમેરવાથી વિક્રમ સંવત્ આવે છે તે હિસાબે; ૧૫૦૯ + ૧૩૫ = ૧૬૪૪; ઇ. સ. : ૧૫૮૭)

ત્રીજી પંક્તિથી ૧૦ મી પંક્તિ સુધી, અકબર બાદશાહ, કે જેના રાજ્યમાં આ લેખ અને એમાં વર્ણવેલું મંદિર તૈયાર થયું હતું તેની પ્રશંસા આપેલી છે. એ પ્રશંસામાં, હીરવિજયસૂરિની મુદ્રાબાત લઈ તેમના મનને સંતુષ્ટ કરવા માટે જીવરક્ષા સંબંધી જે ફરમાનો તેણે બહાર પડ્યા હતા તેમનો પણ ખાસ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. નવમી પંક્તિમાં વિદ્યમાન રહેલા પાંદ ઉપરથી જણાય છે કે

અકબર બાદશાહે વર્ષ ભરમાં બધા મળી ૧૦૬ (પઢધિકશતદિન) દિવસ જીવહિંસા નહિ કરવા માટે ફરમાન કર્યું હતું. એ ૧૦૬ દિવસમાંથી ૪૦ દિવસ તો બાદશાહના જન્મમાસ સંબંધી હતા અને ૪૮ સાલ ભરના બધા રવિવારના દિવસો હતા. બાકી રહેલા દિવસોમાં જેન ધર્મના પર્યુષણ પર્વના દિવસો (જે બીજા અનેક લેખો પ્રમાણે ૧૨ ની સંખ્યાવાળા હતા) વિગેરે હતા. તેના પછી ' વઘરાટ નગર ' નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. બારમી પંક્તિના પ્રારંભમાં લખ્યા પ્રમાણે એ વઘરાટ નગરમાં તાંબા અને ગેરૂ આદિની અનેક ખાણો હતી. આ કથનને અબુલ-ફઝલની આઈન-એ-અકબરીનો પણ ટેકો મળે છે. તેમાં પણ ઘૈરાટમાં તાંબાની અનેક ખાણો હોવાનું લખેલું છે. શ્રીયુત ભાંડારકરના લખવા પ્રમાણે ' આ ગામ તથા એની આસપાસની જગ્યાઓ હજી સુધી ધાતુના કચરાથી ઢંકાયેલી છે. '

આ કથન પછી મંદિર નિર્માતાની વંશાવળી આપી છે જે ખંડિત થઈ જવાના લીધે પૂરી જાણી શકાતા નથી. પરંતુ એટલું સ્પષ્ટ જણાય છે કે તેની જ્ઞાતિ શ્રીમાલી અને ગોત્ર રાંકયાણ હતું. તેમજ તેના પૂર્વજોમાં પ્રથમ પ્રસિદ્ધ પુરૂષ સં. નાદહા નામે થયો. નહાલા પછીના એક બે નામો જતાં રહ્યાં છે જે ઘણું કરીને તેની સ્ત્રી અને પુત્રનાં હશે. ચૌદમી પંક્તિની આદિમાં એક દેહી નામેની સ્ત્રીનું નામ વંચાય છે. પછીની વંશાવલી આ પ્રમાણે છે:—તેનો પુત્ર સં. ઇસર-સ્ત્રી ઝબકુ; તેમનો પુત્ર સં. રતનપાલ-સ્ત્રી મેદાઈ; તેમનો પુત્ર સં. દેવદત્ત-સ્ત્રી ધમ્મૂ તેમનો સં. ભારમલ થયો. આ ભારમલને બાદશાહે કાંઈક આપ્યું જેનો ઉલ્લેખ ૧૩ મી પંક્તિના નષ્ટભાગમાં કરેલો હતો. ૧૪ મી પંક્તિના પ્રારંભ પ્રમાણે જણાય છે કે ટોડરમલે તેને સારા માનપૂર્વક ઘણા ગામોનો કારભાર કરનાર એક મોટો અધિકારી બનાવ્યો હતો. તે પછી, એ સં. ભારમલનો પુત્ર ઇન્દ્રરાજ અને તેના કુટુંબનાં નામો આપ્યાં છે, જે આ પ્રમાણે છે:—

સં. ભારમલ-શ્રી....

આના પછી (પં. ૧૮ થી) જણાવવામાં આવે છે કે-વધરાટે નગરનો અધિકાર લોગવતા ઇન્દ્રરાજે પોતાના ઉક્ત કુટુંબ સાથે કલ્યાણાર્થે ઘણું ધન ખર્ચાને ઇન્દ્રવિહાર ઉર્ફ મહોદયગ્રામમાં નામનું મંદિર બનાવ્યું, જેમાં મૂલનાયક તરીકે વિમલનાથ તીર્થંકરની પ્રતિમા સ્થાપિત કરી. એ મંદિરમાં બીજી પણ અનેક પ્રતિમાઓ સ્થાપન કરવામાં આવી. જેમાંની આ મુખ્ય હતી:--પોતાના પિતાના નામથી પાપાણમય પાર્શ્વનાથની મૂર્તિ, ખાસ પોતાના નામથી પિત્તલમય ચંદ્રપ્રભની મૂર્તિ અને ભોઈ અજયરાજના નામથી ઋષભદેવની મૂર્તિ.

આ પછી લેખમાં, પ્રતિષ્ઠા કરનાર આચાર્ય હીરવિજયસૂરિનું વર્ણન આપ્યું છે, જેમાં એ આચાર્ય પોતાના જીવનમાં જે જે વિશેષ યા મહાન્ કાર્યો કર્યા તેમનો સંક્ષિપ્ત રીતે ઉલ્લેખ કરેલો છે. એ ઉલ્લેખમાં અકબર બાદશાહ સાથેની મુલાકાતનું પણ સૂચન છે જ. ૩૧ થી તે ૩૮ મુધીની પંક્તિઓમાં, એ મહાન્ આચાર્યના શિષ્ય મહોપાધ્યાય કલ્યાણવિજયની પ્રસંશા છે કે જેમના હાથે આ પ્રતિષ્ઠા કાર્ય કરાવવામાં આવ્યું. છેવટે આ પ્રશસ્તિ બનાવનાર પં. લાલવિજય ગણિ, લખનાર પં. સોમકુશલ ગણિ અને ભઈરવ પુત્ર મસરફ ભગત મહવાલ (જે ઘણું કરીને કોતરનાર હશે) નું નામ આપી લેખ પૂર્ણ કરવામાં આવ્યો છે.

હીરવિજયસૂરિના જીવનવૃત્તાંત સંબંધી લેખાએલા પ્રાયઃ દરેક ગ્રંથમાં વર્ધરાટના આ ઇન્દ્રરાજનું નામ તથા તેણે કરેલા પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવનો ઉલ્લેખ કરેલો છે. તેમાંથી પ્રસ્તુતમાં ઉપયુક્ત જણાતી હકીકત આહીં આપેલી ઉપયોગી થઈ પડશે.

પંડિત દેવવિમલગણિ રચિત હીરસૌભાગ્ય મહાકાવ્યના અવલોકનથી જણાય છે કે-ઉક્ત આચાર્યવર્ય અકળાર આદશાહની મુલાકાત લઈ આગરાથી પાછા ગુજરાત તરફ આવતાં રસ્તામાં નાગોર (જેઘપુર રાજ્યમાં) આતુર્ભાસ (સંવત ૧૬૪૩) રહ્યા. ચૌમાસુ ઉતર્યા આદ ત્યાંથી વિહાર કરીને પિંપાઠ નામના ગામમાં આવ્યા. ત્યાં વર્ધરાટથી ઇન્દ્રરાજના પ્રધાન-પુરૂષો આવ્યા અને આચાર્યજીને વર્ધરાટ આવીને ઇન્દ્રરાજે નવીન ગ્રંથાલેખા જિનમંદિરની પ્રતિષ્ઠા કરવા વિનંતિ કરી.^૧ સૂરિએ પોતે તો વર્ધરાટ આવવા નાં કહી પરંતુ પોતાના પ્રભાવિક શિષ્ય નામે મહોપાધ્યાય કલ્યાણવિજયજીને ત્યાં જવાની આજ્ઞા કરી. તે મુજબ ઉપાધ્યાય પોતાના શિષ્ય પરિવાર સાથે પિંપાઠથી વિહાર કરી વર્ધરાટ ગયા અને ત્યાં ઇન્દ્રરાજના આ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા કરી. આ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ ઇન્દ્રરાજે ઘણા ઠાઠપૂવક કર્યો. હાથી, ઘોડા, કપડાં, ઘરેણાં, લોજન અને ચાંદી સોનાના શિશ્મોઓનાં દાન કરી અર્થીજનોનું દારિદ્ર્ય દૂર કર્યું. એકંદર આ કાર્યમાં ઇન્દ્રરાજે ૪૦ હજાર રૂપિયાનો ખર્ચ કર્યો.

૧ ગ્રામાશ્વદ્વિપતામ્રસ્વાન્યધિપતિઃ સામન્તવચ્ચોઽજનિ

શ્રીમાલાન્વયભારમલ્લતનયઃ શ્રીન્દ્રરાજસ્તદા ।

આહ્વાતું સુગુરુન્સ્વકીયસચિવાસ્તેનાથ સંપ્રેષિતાઃ

પ્રાસદે નિજકારિતે ભગવતાં મૂર્તિપ્રતિષ્ઠાકૃતે ॥ ૨૧૪-૬૧ ॥

૨-રત્નસ્વર્ણસુવર્ણકોપલમયાસાર્ચાપ્રતિષ્ઠાક્ષણે

હસ્ત્યશ્વાંશુકભૂષણાશનમુખાનેકપ્રકારૈસ્તદા ।

ભોજેનેવ પુનર્ગૃહીતવપુષા વિશ્વાર્થિદૌસ્થ્યચ્છિદે

ચત્વારિંશદનેન રૂપકસહસ્રાણિ વ્યયીચક્રિરે ॥

હીરસૌભાગ્ય; ૧૪-૨૬૩ ।

હીરવિજયસૂરિના પદ્ધંર આચાર્ય વિજયસેનનો પરમલકત ખંભાત નિવાસી કવિ ઋષભદાસ પણ 'હીરસૂરિરાસ'માં આ પ્રસંગ માટે ઉપર પ્રમાણે જ વર્ણન આપે છે.^૧

મહોપાધ્યાય કલ્યાણવિજયના શિષ્ય જયવિજયે સંવત ૧૬૫૫ માં 'કલ્યાણવિજયરાસ' રચ્યો છે (આ વખતે કલ્યાણવિજય વિદ્યમાનજ હતા એ ધ્યાનમાં રાખવા લાયક છે), તેમાં પણ આ પ્રતિષ્ઠાકાયની વિસ્તારથી નોંધ લેવામાં આવી છે.^૨

આ પ્રશસ્તિની રચના કરનાર પં. લાલવિજય ગુણિ તે કલ્યાણવિજય ઉપાધ્યાયના એક પ્રમુખ વિદ્વાન શિષ્ય હતા, અને સુપ્રસિદ્ધ જૈન તાંકિક અને મહાન લેખક યશોવિજય ઉપાધ્યાયના ગુરુ પં. ન્યાયવિજયના ગુરુ હતા.

રાજગૃહનો શિલાલેખ.

(૩૮૦)

પૂર્વદેશમાં આવેલા સુપ્રસિદ્ધ પ્રાચીન સ્થાન રાજગૃહથી ઉત્તર દિશામાં ૧૨ માઇલ છેટેના જિહાર નામના કર્ણામાંથી આ લેખ મળી આવ્યો છે. મૂળ આ લેખ બે શિલાઓ ઉપર કોતરેલો છે જેમાંની બીજી તો ત્યાંના મથિયાન લોકોના જૈન મંદિરની ભીંતમાં જડેલી છે અને પહેલી બાણુ ધનુલાલજી સુચંતિના ઘરે હાલમાં રહેલી છે. કલકત્તાવાળા જૈન વિદ્વાન બાણુ પૂરણચંદ નાહાર M. A. B. L. આ લેખ પ્રકાશમાં આણ્યો છે અને 'જૈન પ્રવેતામંચરે કોન્ફરન્સ હેરલ્ડ'ના તંત્રી શ્રીચુત મોહનલાલ દલીચંદ B. A. LL. B. દ્વારા મળેલી લેખની છાપ (રબીંગ) ઉપરથી અત્ર છપાવવામાં

૧. દે. લાં. જૈન પુસ્તકોદ્ધાર ફંડ, તરફથી પ્રકાશિત 'હીરવિજયસૂરિરાસ' પૃષ્ઠ ૧૫૨.

૨. અધ્યાત્મ જ્ઞાનપ્રસારક મંડલ દ્વારા મુદ્રિત 'જૈન રાસમાત્રા ભાગ ૧ 'કલ્યાણવિજયરાસ' પૃ. ૨૪૪-૫.

આવ્યો છે.^૧ આ લેખના બાહ્યવર્ણન માટે ઉક્ત બાબુજી આ પ્રમાણે જણાવે છે:—

“ આ લેખની બંને શિલાઓ શ્યામ રંગની છે અને લગભગ સમાન માપની છે. બંનેની પહોળાઈ ૧૦ ઇંચ અને લંબાઈ પ્રથમની ૨ ફીટ ૧૦ ઇંચ અને બીજીની ૨ ફીટ ૮ ઇંચ જેટલી છે. અક્ષરો લગભગ અર્ધા ઇંચ જેટલા મોટા છે. પહેલી શિલામાં ૧૬ લાઈનો છે તથા ઉપર ડાબી બાજુએ ૨૦ પાંખડિઓનું ક્રમબદ્ધ કોતરેલું છે. બીજી શિલામાં ૧૭ પંક્તિઓ કોતરેલી છે. આનો ઉપર નીચેનો કેટલોક ભાગ ખંડિત થઈ ગયો છે. ”

અસલમાં આ લેખ રાજગૃહના પાર્શ્વનાથના મંદિરનો છે પરંતુ પાછળથી એ મંદિરમાંથી કાઢી લઈ ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે બિહારમાં લાવવામાં આવ્યો છે. આ લેખ ત્યાંથી કોણ (ક્યારે અને કયા કારણે) લાવ્યો તે જાણી શકાયું નથી.

ઉપર લખ્યા પ્રમાણે આખા લેખની એકંદર ૩૩ પંક્તિઓ છે. જેમાં ચોથી પંક્તિનો ઉત્તરાર્ધ, પાંચમી પંક્તિ પૂરી અને ૬ ઠી પંક્તિનો પૂર્વાર્ધ; તથા છેવટની ૩૧ પંક્તિઓ એટલો ભાગ ગદ્યરૂપે લખાયેલો છે અને બાકી બધો પદ્યમાં છે. પદ્યની સંખ્યા ૩૮ છે. અને ક્રમથી તત્સૂચક અંકો મૂકેલા છે. નીચે પ્રમાણેની હકીકત એ લેખમાં સમાયેલી છે.

પ્રથમના પદ્યમાં, જેમના માટે એ મંદિર બનાવવામાં આવ્યું; તે પાર્શ્વનાથ તીર્થંકરની સ્તુતિ કરેલી છે. આ પછીના ત્રણ શ્લોકોમાં રાજગૃહ નગરનું વર્ણન આપ્યું છે. તેમાં લખવામાં આવ્યું છે કે— આ તેજ રાજગૃહ નગર છે કે જ્યાં પૂર્વે મુનિસુવ્રત (૨૦ મા) તીર્થંકરના જન્મ, દીક્ષા અને કેવલ એવાં ત્રણ કલ્યાણકો થયાં હતાં,

૧ ‘ જૈન શ્વેતાંબર કા. હેરલ્ડ ’ નવેમ્બર ૧૯૧૬ માં તથા બાબુજીએ પ્રકટ કરેલા ‘ જૈનલેખસંગ્રહ ’ માં પણ આ લેખ મૂળમાત્ર પ્રકટ થઈ ચુક્યો છે.

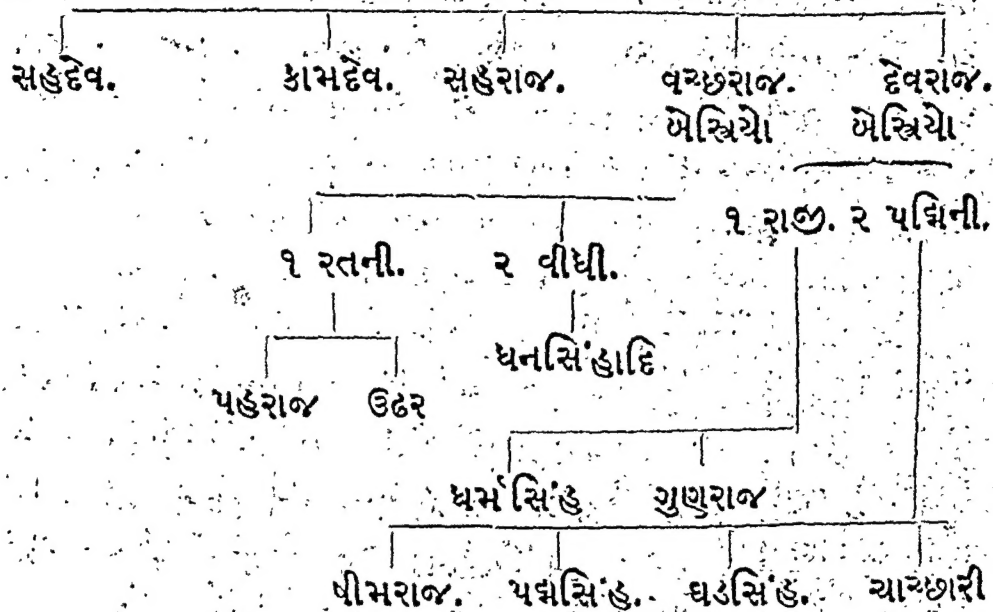
ન્યાં આગળ જય નામનો ચક્રવર્તી, રામ બલદેવ, લક્ષ્મણ વાસુદેવ, અને જરાસંધ પ્રતિવાંસુદેવ આદિ મોટા સમ્રાટો થયા હતા. શ્રેણિક રાજ્યે મહાવીરદેવ પાસે ન્યાં જૈનધર્મનું શ્રવણ કર્યું હતું. જૈન-મંદિરોથી શોભતા એવા વિપુલ અને વૈભાવ નામના બે પર્વતો જેની પૂર્વ અને પશ્ચિમમાં શોભી રહ્યા છે. આવા મહત્ત્વવાળા આ તીર્થની પ્રશંસા કોણ નહિ કરે ?

પછીના ગદ્યભાગમાં, તે વખતના રાજ્યકર્તા અને રાજગૃહના અધિકારીનાં નામ આપ્યાં છે. તેમાં, સાહિપેરાજ તો સુરત્રાણ (બાદ-શાહ) અને તેનો નીમેલો મલિકવયો * નામનો મગધનો મંડલેશ્વર (સૂબો), તથા. છાસદુરદીન નામનો ત્યાંનો કોઇ સ્થાનિક અધિકારી હતો. * જાણુવા જેવી જાખત એ છે કે આ છેલ્લા મનુષ્યે પ્રસ્તુત કાર્યમાં (મંદિર બંધાવવામાં) ખાસ સાહાય્ય આપ્યું હતું.

આ કથન પછી આપેલા પાંચમા શ્લોકથી ૧૩ મા સુધીમાં મંદિર નિર્માતાના વંશ અને કુટુંબનું વર્ણન આપ્યું છે. મંત્રી દલીયના વંશમાં સહજપાલ નામે એક પ્રખ્યાત પુરૂષ થયો. તેનો પુત્ર તિહુણપાલ, અને તિહુણપાલનો રાહા નામે પુત્ર થયો. આ રાહાનો પુત્ર ઠકકુર મંડન થયો. તેને ધિરદેવી નામે સુશીલ ગૃહિણી હતી. આ મંડનને નીચે પ્રમાણે પાંચ પુત્રો અને પૌત્રો વિગેરે થયાં.

* આ સાહિપેરાજ તે તુલખવંશનો દિલીનો ફિરોજશાહ બાદશાહ છે. તે ઈ. સ. ૧૩૫૧ માં ગાદિએ આવ્યો હતો અને એકંદર ૩૭ વર્ષ રાજ્ય કરી ૧૩૮૮ ઈ. સ. માં મૃત્યુ પામ્યો હતો. તવારિખોમાં જણાવ્યા પ્રમાણે તો અંગાલ અને બિહાર ઉપર તેને પૂર્ણ કાબુ થયો હોય તેમ જણાતું નથી (ભુઓ ગો. સ. સરદેસાઈ રચિત ' હિંદુસ્થાનના અર્વાચીન इतिहास, भाग १ खं' पृ. १६३-४) પરંતુ આ લેખ—કે જેની મિતિ ઈ. સ. ૧૩૫૫ (વિ. સં. ૧૪૧૨+૫૭)ની છે,—પ્રમાણે તો તેની તે વખતે બિહાર ઉપર સત્તા જામેલી હતી એમ સ્પષ્ટ જણાય છે. મલિકવયો અને છાસદુરદીન (નસીરુદ્દીન ?)ના નામો તવારિખોમાં જડી આવતાં નથી.

હકુર મંડન (સ્વા. ચિરદેવી).

હકુર મંડનના છેલ્લા બંને પુત્રોએ આ મંદિર કરાવ્યું હતું. તથા તેમણે પૂર્વ દેશમાં જૈનધર્મની પ્રગતિ કરવા માટે યથાયોગ્ય પ્રયત્ન કર્યો હતો.

આ પછીના ભાગમાં પ્રતિષ્ઠાકર્તા ચતિવરની વંશાવલી આપવામાં આવી છે. અંતિમ તીર્થંકર મહાવીર દેવના સિદ્ધાન્ત-શાસ્ત્રના રચયિતા સુધર્મ નામે ગણધર થયા જેઓ પ્રથમ યુગપ્રધાન હતા. તેમના વંશમાં દશપૂર્વના જ્ઞાતા વજ્રસ્વામી આચાર્ય થયા કે જેમનાથી વજ્રશાખાની શરૂઆત થઈ. તે વજ્રશાખાના ચાંદ્ર નામના કુલમાં ઉદ્યોતનસૂરિ થયા. તેમની પાટે વર્દમાન આચાર્ય થયા. આ વર્દમાનસૂરિ બાદ સુપ્રસિદ્ધ જિનેશ્વર નામે આચાર્ય થયા, જેમણે 'ખરતર' ગિરુદ પ્રાપ્ત કર્યું, અને પછી તેમનો શિષ્ય સમુદાય પણ એ નામે પ્રસિદ્ધિ પામ્યો. તેમના શિષ્ય જિનચંદ્ર થયા જેમણે 'સવેગરગશાલા' નામનો ગ્રંથ બનાવ્યો. તેમના શિષ્ય અભયદેવસૂરિ થયા. તેમણે મંત્રાક્ષરોના પ્રભાવથી જમીનમાંથી 'પાર્શ્વનાથ'ની પ્રતિમા પ્રકટ કરી અને સ્થાનાંગ આદિ ૬ અંગો (આગમો) ઉપર વિવરણો લખ્યાં. તેમના પછી